ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 1 MARS 1950 Չորեքշաբթի 1 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6090— Նոր շրջան թիւ 1501

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ «ՓՐԿԻՉԸ»

Շատ մը տեսակէտներով, Պոլսոյ Ազգ. Հի – ւանդանոցը կը յիշեցնէ Պէյօղլուի Ազգ. Բուժա – րանը, որու հիմնադրութեան մասին կարգ մը տե– ղեկութիւններ հաղորդած էինք երէկ:

Առաջինը, Ս. Փրկիչ, աւելի քան հարիւր տարեկան, հիւանդանոց մըն է բառին լայն առու– մով,— յատուկ՝ ամէն տեսակ հիւանդութեանց: Ունի նաեւ անկեղանոցի եւ յիմարանոցի բա – ժիններ:

Լիբանանի Ազգ. Բուժարանը մասնաւորապէս հաստատուած է հիւծախտաւորներու համար, իր– րեւ ապաքինարան (սանաթորիում): Ուրեմն սխալ պիտի չըլլար կոչել մանրանկար Ս. Փրկիչ:

Ինչ մը տեղեկութիւններ եւս, լրացնելու համար պատկերը այս փրկարար հաստատութեան:

Բուժարանին խնամակալութիւնը, որուն գլու– խը կը գտնուին Հայ. Եկեղեցւոյ եւ հայ Աւետա– րանական համայնքին ներկայացուցիչները, 1934 հոկտեմբերին կը ղնէ 34.000 քառ. կանդուն տա– րածութեամբ հող մը, Պէյրութէն 35 քիլոմեթր հեռու, Ազունիէ գիւղին մէջ, 1100 մեթր բարձ – րութեամբ: Արժէքը՝ 160 օսմ. ոսկի (հասը 550 լիր. դահեկան, այն օրուան պակով):

Շրջելենական տեղեկագրին համաձայն, ծախ– քը հաշուեր էին առ նուազն 12.000 սուր. ոսկի, մինչ իրենք պատրաստ ունէին միայն 2250 ոսկի:

Դիմումներ կը կատարեն ամէն կողմ, մեր– նոյն առեն չինարութեան ձեռնարկելով: Հիմերը կը փորուին 1937 Մայիս 24ին, ճարտարապետ մը կը գտնեն անվճար, եւ հաստատութիւնը կը բացուի 1938 Օգոստոս 12ին:

Շնորհիւ բազմազան ալակերտութեանց եւ ճար– տար, անձնուէր բժիշկներու, հաստատութիւնը հետզհետէ կը դառնայ արդիական բուժարան մը: Ճշմարիտ օրհնութիւն մը ամբողջ Միջին Արեւելքի համար: (Լիբանանի եւ Իրաքի կառավարութիւն – ներն անդամ անկողիններ կը վարձեն):

Բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ 1923էն 1947 բուժարանը ընդունած է 1946 հիւանդներ, 973ը առաջին 16 տարիներուն, 973ը ութ տարուան ընթացքին: Նախորդ խեղճուկրակ չէնքին մէջ (Մամըլթէյն) հիւանդներուն 2/3ը մեռած էին, Ազունիէի մէջ՝ 973էն 579 (մեծ մասով անոնք որ բուժարան մտեր էին ծանրագոյն աստիճանին հասնելէ վերջ):

Նոյն ժամանակաշրջանին (1923 — 1947) մեկ– նած էին 1123 հոգի, մեռած՝ 823, դուամբ՝ 1946:

Կը կարծենք թէ խմբագրական սիւնակի մը համար բաւական են այս դիտելիքները, ընդհա – նուր դաղափար մը կազմելու համար Լիբանանի Ազգ. Բուժարանի մասին:

Ահաւասիկ համազգային, գերազանցապէս մարդասիրական հաստատութիւն մը, որով ար – դարօրէն կրնան հպարտանալ տարագիր բազմու – թիւնները:

Շրջելենական յանձնախումբին տեղեկագիրը կը պարունակէ չարք մը վկայութիւններ՝ հայ թէ օտար ատորագրութիւններով:

Այդ բոլոր վկայութիւններէն վեր, գո՛րծն է որ կը խօսի, իրրեւ կենդանի պատմութիւն: Իրրեւ խօսուն յիշատակարան մը՝ տեսանելի եւ չօչա – փելի:

Շինարարութիւն մըն ալ այս: Եւ ի՛նչ դժնդակ պայմաններու մէջ:

Ատեն եղած է որ փակելու մասին մտածեն, յուսահատ՝ նիւթական եւ բարոյական հոգերու տակ:

Բայց ո՛չ: Մարդիկ յիշած են որ այս ժողո – վուրդը ամէն տեղ ժամ, դպրոց եւ հիւանդանոց պահած է տասնոցներով: Պահած է տարիներ անընդհատ: Գլուխ գլխի եւ ձեռք ձեռքի:

Եւ այժմ եղածն ալ բաւական չեն սեպեր: Ծրագիրներ կ'որոճան երրորդ յարկ մը, նոյնիսկ նոր չէնք մը կառուցանելու: Կը մտածեն հաստա– տութենէն անջատել լուացարան, խոհանոց եւ ու– րիշ բաժիններ: Նաեւ ագարակ մը հաստատել եւ ծառաստանները ան տառի վերածել:

Մաս մաս նոր հոգեր դնած են եւ այսօր ունին աւելի քան 100.000 քառ. կանդուն տարածութիւն: Ապահոված են լայն ակակերտութիւն՝ բոլոր դա – դութիներէն, թէեւ չունին հաստատուն եկամուտ – ներ (կարուած եւն.):

Դալար մնան չինարար ձեռքերը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԲԱՌԵՐՈՒ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակին ի՛նչ դեղեցիկ ածականներ ունէ– ինք որոնք ոչ միայն իրենց իմաստով պատկերա– լից կը դարձնէին յարակից գոյականը, այլեւ պարտէզի մը նման կը ծաղկազարդէին ամբողջ նախադասութիւն մը կամ հատուած մը:

Օրինակ.— Զմայլելի, սեաներ, հոյակապ, շքեղ, տաղանդաւոր, անզուգական, աննմաման, անանախընթաց ածականները խնամքով եւ ժուժկալ դործածութեամբ մը իմաստ կուտային չատ մը բաներու, ինչպէս դրագէտին, արուեստագէտին, բանաստեղծին, չէնքին, հանդէսին, բարերարին, դիտունին, երդիչին, նկարիչին, եւն. եւն.:

Այդ ածականները հետզհետէ պարպուեցան եւ իրենց իմաստը կորսնցուցին: Մաշեր են կարծես, չարաչար դործածուելով:

Եթէ այժմ հանդէսի մը համար «չքեղ ու ան– նախընթաց» ըսես, չատ չատ կը հասկնան թաղի մը կամ դիւղի մը սրճարանին մէջ տրուած երեկոյթ:

«Տաղանդաւոր»ը անհետացած է հրապարա– կէն: Այժմ անոր տեղը դրաւած է «հանճարեղ»ը: Ա՛ռ նուազն հանճարեղ են այսինչ, կամ այնինչ դրագէտը, բանաստէրը, կղերականը:

Կան ալ որ պաշտօնական կոչումներ ունին, «աստուածային» նմանութիւններով կամ ուղղակի «աստուած» են, բառին ամբողջ տարողութեամբը: Եւ եթէ կարելի չըլլայ ընթացիկ դարձնել դայն, բոլորին յատուկ, ուրիշ միջոցներ պակաս չեն:

Գիրք մը անցաւ ձեռքս: Ներսէս Շնորհալին կենդանացած էր եւ հրապարակ իջած: Անչուշտ վաղը անոր քովիկը պիտի տեսնենք Յովհաննէսին, Եղնիկին ու Եղիշէին: Սուրբերն ալ անշուշտ իրենց պատուաւոր անուանակիրները ունին հրապարակի վրայ:

Ո՞ւր տեսնուած է այսքան չոայլութիւն: Եթէ Աբիսակոնի մը հարցնես, պիտի պատասխանէ.

— Ի՛նչ կայ որ, հօ՛ փող չէ որ հաշուես, ա– ծական է, ուզածիդ պէս չարէ, ի՞նչ վնաս, ընդ– հակառակն լաւ բարեկամներ կը շահիս եւ եր – բեմն ալ փող...

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՈՐՇԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը տեղեկանանք թէ բոլոր թաղերու մատակարար մարմիններուն (Թաղ. Խորհուրդ) ցանկերը յանձնուած են կու – սակալութեան, անմիջապէս վաւերացնելու եւ փոխանցումները կատարելու համար:

Փետրուար 20ին վերջացած է Բանկալթիի կա– թոլիկներու Ս. Ցակոբ անկեղանոց – հիւանդանո– ցին փոխանցումը: Էվզաֆի Բերայի տեսչութիւնը պաշտօնագրով մը հրաւիրած է հայ կաթոլիկ նո– րակազմ հոգաբարձութիւնը որպէսզի ներկայ ըլ– լան հիւանդանոցին յարակից կալուածներուն եւ դոյքերուն փոխանցումի դործողութեան: Միւթէ– վէլլի Գէորդ Ֆինճանճեան, որ կը դարմանուի նոյն հիւանդանոցին մէջ, յանձնած է բոլոր թուղ– թերը եւ տետրակները: Հոգաբարձութիւնը ձեռ – նարկած է Ս. Ցակոբի մատուռին հիմնական նո – րոգութեան:

ԱՐՏԱԿ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Վերջին պահուն յաւով կ'իմանանք թէ երէկ առաւու (Գչ.) յանկարծամահ եղած է Պ. Արտակ Դարբինեան:

Հանդուցեալը, մօտ 70 տարեկան վանեցի էր, նախկին արմենական եւ յետոյ ռամկավար: Եղած է ուսուցիչ եւ խմբագիր: Թաղումը պիտի կա– տարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, հինդշաբթի առաւու ժամը 10.45ին:

ՊԱՐՍԿԱՄՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը կազմեց Մոհամ– մէտ Սաէտ, որ վարչապետ կ'ըլլայ երրորդ ան – դամ: Արտաքին նախարարն է Հոսէյն Ալա, որ Ուշինկթընի դեսպանութիւնը կը վարէր 1945էն ի վեր:— Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Պարսից ծոց աքսորուած են 21 ամբաստանեալներ, իրրեւ անդամ ձախակողմեան «Թուդեհ» կուսակցու – թեան: Աքսորականներուն մէջ կր դտնուին Տօքթ. Բիանուրի, նախկին դասախօս Թէհրանի համա – լսարանին, Ղասեմի, դրագէտ, որ դատապար – տուած է տասը տարի բերդարգելութեան, Տօքթ. Եազտի, դասախօս եւ նախկին նախարար:

Գործադուլներու ծաւալումը

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԱՊԱՀովէ ԵՐԹԵԻ– ԿԸ, ԵԹԷ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՆ ԱԼ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԷ

Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ ամբողջ երկրին մէջ, իրրեւ հետեւանք բանուորական խը– լրտումներու: Արհեստակցական Միութիւնները կը շարունակեն գործադուլի բանաձեւեր քուէարկել տալ բանուորներուն: Թերթերը կը գրեն թէ Փա– րիզի հանրակառքերու եւ մեթրոյի աշխատաւոր – ներուն 90 առ հարիւրը թեր քուէարկած է, առանց ճշդելու գործադուլին տեւողութիւնը: Վերջնական որոշման կը սպասուի այսօր կամ վաղը: Փոխա – դրութեանց նախարարութիւնը այժմէն միջոցներ ձեռք առած է, ապահովելու համար Փարիզի հա– ղորդակցութիւնները, եթէ իսկապէս գործադուլ յայտարարուի: Պիտի օդտագործուին անկախ Մի– ութեանց անդամները, որոնք ընդհանրապէս կա – ռավարներ են, եւ մեքենագիտական վարժարան – ներու աշակերտները, ատորերկրեայ երկաթուղին (մեթրօ) բանեցնելու համար:

Վառնդուած է նաեւ կազի եւ էլեկտրականու– թեան սպասարկութիւնը: Այս երկու հաստատա– թեանց աշխատաւորներն ալ քուէարկութիւն կը կատարեն, վերջնական որոշում տալու համար: Բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, արհես – տակցական Միութեանց ներկայացուցիչները ժո– ղով պիտի դումարեն այսօր, չորեքշաբթի: Աչ – խատանքի Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ փութացնել գործադուլը: Երեքշաբթի օր գործադուլ յայտա– րարեցին Մարսէյլի էլեկտրականութեան եւ կազի բանուորները, 24 ժամուան համար:

Աջի օր հինդ հազար բանուորներ եւս աչ – խատանքը դադրեցուցին մետաղագործական հաս– տատութեանց մէջ: Հրատարակուած տեղեկու – թեանց համաձայն, անշարժութեան դատապար – տուած են 200 մետաղագործական հաստատու – թիւններ Փարիզի մէջ, 28 Լիոն, 17 հիւսիսային Ֆրանսա, 19ր Մարսէյլ: Փարիզեան շրջանի բան– թողներուն թիւր կը հաշուեն 131.000 (Աչխատան– քի Դաշնակցութիւնը կը հաշուէ 160 — 170.000): Գործատէրերը կը հաւաստեն թէ աշխատանքը վերսկսած է կարգ մը հաստատութեանց մէջ եւ թէ բանուորներ չեն ուզեր անձնատուր ըլլալ եր– կարատեւ գործադուլի:

Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորները աչ – խատանքը դադրեցուցին 24 ժամուան համար: Այս առթիւ հրապարակային ժողով մը դումարե– լով, պահանջեցին անմիջապէս վերցնել կարգա – պահական պատիժները, նաւահանգիստէն հեռա – ցնել ապահովութեան պահակները եւ չարունակել պայքարը Հնդկաչինի պատերազմին դէմ: (Կառա– վարութեան որոշումով, եւս կ'առնուին աչխա – տանքի տոմսերը, եթէ բանուորները մերժեն բեռ– ցնել Հնդկաչին դացող նաւերը):

Միւս նաւահանգիստներուն մէջ ալ անդադար են մասնակի գործադուլները: Ռուանի մէջ դին– ուորներ պարպեցին Հոլանտական չոգենաւի մը բեռած պինամթերքը:

Շինութեանց եւ հիւսուածեղէնի բանուորնե – ր վերջնական որոշում չեն տուած տակաւին: Հա– մապնակարները գործադուլի կոչեր կ'ուղղեն, իսկ գործատէրերը կը յանձան համոդել բանուորները, 8 առ հարիւր յաւելում առաջարկելով:

Մարսէյլի քիմիական հաստատութեանց բան– ուորներուն հրահանդուեցաւ աչխատանքը դադ – րեցնել 24 ժամուան համար, իսկ Փարիզի մէջ բանակցութիւններ կր կատարուին: Այս չարժու – մին դլուխն ալ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կր դտնուի:

Ծանր դեպք մր Փարիզի մէջ

27 ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ

Երկուչաբթի ժամը 18ին ծանր դէպք մը պա – տահեցաւ Փորթ մր Բլինեանքուրի մօտ, ոստիկա– նութեան եւ համայնավարներու միջեւ:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, 3 — 400 ցուցարարներ համախմբուած էին զօրա– նոցին առջեւ, բողոքելու համար զինուորական կարաւանի մը մեկնումին դէմ՝ դէպի Հնդկաչին: 18րդ թաղամասին կեդրոնական պահականոցը ան– միջապէս դէպքին վայրը ղրկեց ջոկատ մը պա – հակներ, որոնց վրայ քիչ վերջը աւելցան ուրիշ ուժեր: Ցուցարարներուն թիւը անդադար կ'ա – ւելնար, եւ ժամը 19ին հասած էր 1500ի:

Շատ չանցած բուռն ընդհարում մը տեղի ու– նեցաւ: Պատուհաններէն աղիւսներ կր նետուէին ոստիկաններուն վրայ որոնք կր չանային ցրուել բազմութիւնը: Ժամը 20ին հանդարտութիւնը վե– րահաստատուեցաւ: Ձերբակալուած էին 21 ցու – ցարարներ որոնց մէկուն վրայ գտնուեցաւ երկա– թէ ձող մը:

Վիրաւորուած էին 27 ոստիկանները, վեցը ծանրապէս: Մէկը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ անմիջապէս, վիրաւորուած ըլլալով դլուխէն, եր– կաթի կտորով մը: Կայանաւորները հարցաքննուե– լէ վերջ ազատ արձակուեցան, բացի 23 տարեկան երիտասարդէ մը որ դիմադրած էր ոստիկանի մը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ԶԵՌՆԱՐԿԸ

Տեղեակ կ՚ինք, որ Շարաֆխանէ դպրատուած է Նախիջեւանի Թուրք – Թաթարներէն, բայց մեր Արտաշէսը կ՚արհամարհէր այդ ուժերը:

Ուր մխոյ Հայերն ալ զէնքի պակասէն կը նեղուէին:

Կարելի չեղաւ համոզել եւ ետ կեցնել յան – դուգն, երիտասարդ սպան, ընկեր Ա. Ստեփանեանը իր խիստ վտանգաւոր ծրագրէն:

« Բոլշեւիկ զօրքը նաւերն ալ չ՚չալկե՞ց տա – րաւ», կ՚ըսէր, վստահ որ պիտի կրնայ օգտուիլ նաւերէն եւ զէնք փոխադրել:

Եւ իր անզէն եւ հազիւ եռեւնեակ մը զինուած ձիաւորներով ճամբայ ինկաւ դէպի Շարաֆխանէ:

Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէ Ստեփանեանի օգնականներէն Գ. Շահամիրը ·

— « Մեր խումբն աննկատ անցաւ Թամու գիւղէն ու Շարաֆխանէէն քիչ մը հեռու, ձերբակալեցինք երկու զինեալ Թաթարներ (Նախիջեւանցի), որոնք յայտնեցին թէ Շարաֆխանէէ պահեստները կը պաշտպանուին հարիւրեակ մը Թաթար – Թուրք զինեալներով եւ քանի մը տասնեակ Ռուսերով:

Պարզուեցաւ նաեւ նաւերու եւ նաւաստիներ – ու հոն գտնուիլը:

Ստեփանեանը ժպտեցաւ, ձեռքերը չղաձգո – րէն իրարու քսեց եւ սկսաւ մանուկի մը պէս ցնծակրտել ուրախութենէն: Ապա զէմքը խոժո – ռեցաւ: Պարզ էր որ վտանգաւոր ծրագիր մը կ՚ո – րոճար:

Կէս գիշերէն անց, հասանք Շարաֆխանէի մօտակայ աւերակ քարվանսարանը (Իչեան), որ պատահաբար հրդեհի կեր դարձած էր:

Պահակներ կը սպասէին մուտքին առջեւ: Ստեփանեան ներսը՝ պարտականութիւններ կը ճշդէր եւ անհրաժեշտ հրահանգները կուտար:

Որոշած էր որ՝ լուսաբացին տեղի ունենայ մեր յարձակումը:

Ստուգուած էր թէ զինամթերք փոխադրող բազմաթիւ Թաթարները մէկ օր առաջ Նախիջե – ւան մեկնած էին եւ հազիւ երկու օրէն կրնային դառնալ:

Ուրեմն մենք դործ ունէինք 150ի չափ զինեալ թշնամիներու հետ, որոնց հարիւրէն աւելին Թա – թարներ էին, տեղաւորուած՝ երկու հսկայ չէնքերու մէջ:

Անհրաժեշտ էր լռեցնել պահակները եւ զինա – թափ ընել ներսը քնացողները:

— « Դուք միայն լաւ հսկեցէք, պահակներ, զդոյշ եւ պաղարիւն», պատուիրեց Ստեփանեանը:

Մումբ մը պահակներ կը հսկէին փողոցներու անկիւնները: Երկու զինեալներ պիտի փակէին նեղ անցքը, որ կը տանէր դէպի հրապարակը, ուր՝ վրաններու տակ կը քնանային ռուս զինուորները:

Ամէն մարդ իր տեղը դրաւելէն ետք, Նախիջեւանցի Սերգօն պիտի մօտենար Ա. զօրանոցի պահակին եւ թուրք – թաթարերէն խօսելով, յաւիտենական լռութեան պիտի դատապար – տէր պահակը:

Զօրանոցի անկիւնը կեցող ընկերը նշան պիտի ընէր Ստեփանեանին, որ իր զինեալ եւ վստահելի տասնեակով պիտի խուժէր զօրանոցը:

Կէս ժամ վերջ, Ստեփանեան մտաւ զօրանո – ցը, զինաթափեց 75 Թաթարները եւ անոնց զէնքերը մեր անզէններուն տալով, Թաթարները լե – ցուց դետնայարկ մառանը: Սպառնաց անոնց, որ եթէ աղմկեն, ռումբերով պիտի բնաջնջէ:

Թաթարները սպանդանոցի մէջ դտնուող ոչ – խարներու նման լուռ էին եւ կ՚աղօթէին, կ՚աղեր – սէին մեր պահակներուն, որ խնայուի իրենց կեանքին:

Ակնթարթի մը մէջ, Սերգօն սլացաւ դէպի միւս զօրանոցը: Թաթար պահակը կասկածելով՝ իր սուինը խրած էր Սերգոյի սրունքին մէջ, իսկ Սերգօն ալ իր դաշոյնով կտրած էր Թաթարի կո – կորդը:

Երկրորդ զօրանոցն ալ զինաթափելէ վերջ, մենք ուղղուեցանք դէպի ռուսական վրանները:

Ստեփանեանի հուժկու ձայնը եւ սպառնալի յայտարարութիւնները սարսափի մատնեցին քու – նէն արթնցող ռուս բոլշեւիկները, որոնք բոլորն ալ զինաթափ եղան անտրտունջ, նոյնիսկ իրենց պառկած տեղերէն չշարժելով:

Լոյսը բացուած էր արդէն, երբ Ստեփանեան նաւի հրամանատարին հետ մտաւ զինապահեստը:

Մեր դրսի պահակները իրենց դերը կը կա – տարէին խղճմտօրէն:

Մնացեալ զինեալներէն մաս մը բաժնուեցան զանազան կէտերու վրայ, վտանգի պահուն դի – մադրելու համար, իսկ երկու տասնեակները դուրս բերին Ա. զօրանոցի Թաթարները, բեռնա – կրութիւն ընելու համար:

Նախիջեւանի չքնաղ Հայերը պատուհասող

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«Կիկերոն» եւ Բ. աշխարհամարտը

Անգարայի գերմանական դեսպանատան նախ – կին կցորդը, Լ· Մոյզիչ վերջերս գիրք մը հրատա – րակեց որ ռատիկանական վէպէ մը աւելի հետա – քրքրութեամբ կը կարդացուի, եւ որ կը պատմէ լրտեսական գործունէութեան դրուագ մը: Գիրքը կը կոչուի «Der Fall Cicero» (Կիկերոնի Պարագան):

Պատմութեան իսկական հերոսը ուրեմն, «Կի – կերոն» կոչուած Ալպանացի մըն է, որուն Հայրը որսորդական արշաւանքի մը ընթացքին, արկա – ծով սպաննուած էր Անգլիացիի մը կողմէ: Իրրեւ հետեւանք այս դէպքին, Կիկերոն խոր ատելու – թիւն կը տածէր Անգլիացիներուն հանդէպ:

Ցայտնի չէ թէ ինչպէս, Կիկերոն կը յաջողի Անգարայի անգլիական դեսպան Սըր Հիւ Նաչպըլ – Հիւկըսընի ծառայութեան մէջ մտնել:

Գիտենք միայն, որ մութ գիշեր մը, Կիկե – րոն կ՚ուղղուի դէպի գերմանական դեսպանատան կցորդ Հէռ Լ· Մոյզիչը վիլլան, եւ կը յայտնէ ա – նոր, թէ կրնայ չատ կարեւոր, եւ Գերմանիան մա – տչէ հետաքրքրող տեղեկութիւններ հաղորդել, իրրեւ առաջին վճար՝ կը պահանջէ 20.000 սթեր – լին· իսկ հետագային տեղի ունենալիք իւրաքան – չիւր տեսակցութեան համար՝ 15.000 սթերլին: Իրրեւ իր դիրքին ու անձին արժէքը գիտցող մարդ, Կիկերոն երեք օր պայմանաժամ կուտայ դեսպանատան կցորդին՝ այս առաջարկը ընդու – նելու կամ մերժելու համար:

Մոյզիչ հարցը կը պարզէ Ֆօն Փափէնի, որ իր կարգին կը հեռագրէ Պերլին՝ Ռիպէնթրոփին: Պատասխանը չուտով կը հասնի·— «Ընդունեցէք»:

Քանի մը օր ետքը, Կիկերոն նորէն կ՚ուղղուի դէպի դեսպանատան կցորդին վիլլան, կը յանձնէ «Լայքա» լուսանկարչական դործիքի երկու ժա – պաւէն, եւ փոխարէնը կը ստանայ՝ 20.000 սթեր – լին թղթադրամ: Ոստիկանական վէպերու աւան – դութենէն չչեղելու համար, Մոյզիչ կը բանտարկէ Կիկերոնն ու իր 20.000ը, մինչ քովի մութ սենեա – կին մէջ լուսանկարներուն պատրաստութիւնը տե – ղի կ՚ունենայ: Կը հասկցուի, որ բրիտանական կառավարութեան կողմէ Անգարայի անգ – լիական դեսպանին ուղարկուած չատ կարեւոր եւ Գերմաններու մօտէն չհաղորդուող հրահանգներու լուսանկարներն են:

Կիկերոն ու Մոյզիչ բազմաթիւ նման հանդի – պումներ կ՚ունենան, որոնցմէ մէկուն ընթացքին Ալպանացին կը պարզէ իր գործակերպին դաղտ – նիքը·— Անգլիական դեսպանը, կը պատմէ ան, անքնութենէ կը տառապի, դիչերը կարենալ հան – դստանալու համար, քնաբեր դեղեր կ՚առնէ· իսկ սպասուորը այդ առիթէն օգտուելով, ամբողջ տարաուին գրպանէն բանալիները «փոխ կ՚առնէ», կը մտնէ յարակից սենեակը, կը բանայ դաղտնի պահարանը (որ իրեն համար դաղտնիք չունի), կը լուսանկարէ փաստաթուղթերը, եւ յաջորդ օ – րը՝ բարեկամական այցելութիւն մը կուտայ գեր – մանական կցորդին:

Կիկերոնին « Լայքա » ժապաւէնը սպառած ըլ – լալով, Գերմանիայէն նոր ծրար կ՚ուղարկեն իրեն, ինչպէս նաեւ լաւագոյն լուսանկարչական դոր – ծիք մը:

Ի վերջոյ Անգլիացիները կը կասկածին, գաղտ – նի պահարանին կղպանքը կը փոխեն· բայց անօ – գուտ, որովհետեւ Կիկերոն դրան եռեւէն մտիկ կ՚ընէ, եւ բանալիին ծակէն կը դիտէ:

Միւս կողմէ, գերմանական դեսպանատան մէջ, Մոյզիչ նոր մեքենագրուհի մը կ՚ունենայ, որ Կիկերոնը տեսնելէ եւ անոր պատմութիւնը լսե – լէն վերջ՝ կ՚անհետանայ, կը պարզուի, որ մեքե – նագրուհին անգլիական լրտես մըն էր:

Մոյզիչ, իրրեւ կասկածելի (մեքենագրուհիին պատճառով), Պերլին կը կանչուի, բայց նախա – մեծար կը համարէ, ինքն ալ իր կարգին, հետքը

Այդ միջոցին, նկատեցինք որ զինապահեստ – ներէն մէկուն պատուհաններէն թանձր ծուխի մը դուլաները դուրս կը խուժեն:

Նոյն վայրկեանին, մեղի հասաւ փոչոտ ու քրտնաթոր, ռուսական համազգեստով երիտա – սարդ մը:

Ինքնան էր, Ռուսերուն մէջ եղած երկրորդ Հայը, որ թշնամիին զինամթերքը նուաղեցնելու նախանձախնդրութեամբ, հազիւ ժամանակ ունե – ցած էր մէկ պահեստը կրակին տալով եւ եկած էր միանալու մեղի:

Ան միացաւ եւ հերոսամարտի ամբողջ տեւո – ղութեանը քաջաբար կռուեցաւ, ամէնէն յանդուգն ձեռնարկներուն մասնակցեցաւ եւ նահատակուե – ցաւ Սալին – Կալայի մէջ»:

Ցաջորդ առաւօտ նաւը հասած էր Ջան Թախտ, Սալմաստի նաւահանգիստը, եթէ կարելի է նաւահանգիստ համարել:

ԱՂԳԻՒՆ

Մշակութային կեանքը թէհրանի մէջ

Հ· Համազասպ Ոսկեանի զեկուցումէն կը քա – դեմ հետեւեալ լրացուցիչ տեղեկութիւնները ·—

Ժամանակ մը վարժարաններուն մէջ հայկա – կան նոր ուղղագրութիւնը ներմուծուած էր, սա – կայն այսօր ամենուրեք աշակերտութիւնը հին ուղղագրութեամբ կը կարդայ ու կը գրէ·

Թէհրան օժտուած է ընթերցարաններով եւ մատենադարաններով: Հայկական կամ Ազգային ակումբը ժամադրավայրն է նաեւ մշակոյթի եւ դիտութեան հետամուտ անձերու: Ունի ամէն տեսակ յարմարութիւններ եւ դիւրութիւններ: Կը պտնէք սրահներ համերգի եւ դասախօսութեան, ներկայացումի եւ ընթերցանութեան, սենեակներ խաղի եւ զուարճութեան ընկերական հանդի – պումի եւն·:

Մշակոյթի եւ ազդային պահպանումի ազդակ են եւ զարկ կուտան զանազան միութիւններ, ըն – կերակցութիւններ, կուսակցութիւններ·— Դաչ – նակցական, ռամկավար, հնչակեան եւն·:

Հայ Երիտասարդաց Մշակութային Միութիւ – նը հիմնուած 1944ին, կը հաւաքէ երիտասարդնե – րը եւ պատանիները փրկելով փողոցի վտանգնե – րէ: Զարկ կուտայ հայերի դաստիարակութեան եւ կրթական մակարդակի բարձրացման: Կ՚ուղէ մշա – կել անոնց դեղարուեստական խմորումները: Հինդ մշակութային միութիւններ միացած են կազմե – լու այս երիտասարդաց միութիւնը որոնք հետեւ – եալներն են Լոյս եւ Միտք, Արշալոյս, Րաֆֆի, Շանթ եւ Կայծ: Այս նոր միութիւնը օժտուած է զանազան ճիւղերով գրական, դեղարուեստական, երաժշտական թատերական եւ մարզական: Միու – թիւնը ունի 300 անդամ–անդամուհի:

Հայաստանեան Մշակութային Միութիւն, որուն նպատակն է ժողովուրդին ծանօթացնել Հա – յաստանի մշակոյթի արդասիքները:

Հայ համալսարանականներու ընդհ· միութիւն ստեղծուած է 1943ին եւ ունի 150 անդամ անդա – մուհի: Նպատակն է ստեղծել համալսարանի ու – սանողներու եւ շրջանաւարտներու միջեւ համա – գործակցութեան ոգի եւ սերտ մտերմութիւն, նը – պաստել անոնց մասնագիտական եւ ընդհանուր զարգացման: այս ընծայած է «Գիտութիւն եւ Արուեստ» գիրքը 1946ին: Ջանացած է նիւթապէս օգնել չքաւորներուն:

Կան նաեւ ուրիշ միութիւններ·— Թատերա – սիրաց, Աղբատախնամ, Եկեղեցասէր Կանանց, կորնգնել:

Պատկերը ամբողջացնելու համար, Կիկերոն, իրրեւ խոհեմ մարդ, առանց հետք ձգելու կ՚ան – յայտանայ:

Պատմութեան վախճանը պարզապէս զաւեշտ մըն է:

— Գերման կառավարութիւնը 300.000 թղթ – թադրամ սթերլինի հսկայ դումարը վճարած կ՚ըլ – լայ Կիկերոնին, առանց սակայն անոր հաղորդած տեղեկութիւններէն օգտուելու, որովհետեւ Ռի – պէնթրոփ միշտ ալ կասկած յայտնած էր անոնց ճշդրտութեան մասին:

Կիկերոն՝ իր կեանքին խակ դնով, վրէժը լու – ծած կ՚ըլլայ Անգլիացիներէն:

— Ֆրանց Ֆօն Փափէն ու իր կցորդը հազիւ կ՚ազատին դիւանագիտական «ազատում» մը յա – րուցանելէ, որովհետեւ չէզոք պետութեան մը սահմաններուն մէջ երեւան հանուած լրտեսական ամէն գործողութիւն կը պատժուի՝ վտարումով:

Միայն Ֆօն Ռիպէնթրոփը հոգ չըներ, որով – հետեւ Կիկերոնին վճարուած 300.000 թղթադրամ – ները··· կեղծ էին:

ՇԱՖԻ

Թէհրանի Հայ Կանանց, Բարեգործական ընկ. Հ. Բ. Ը. Մ., Մխիթ եւ Արուեստ, Հայ Կին Մուս – Թիւններ եւայլն :

Իրանի մէջ երբեմն լոյս տեսած են « Աստղ Ա– բեւելեան» եւ «Շաւիղ» թերթերը, իսկ ներկայիս կը հրատարակուին հետեւեալ պարբերաթերթերը եւ թերթերը :—

Լոյս, (գրական գեղարուեստական ամսագիր, խմբ. Ց. Թադէոսեան, Տ. Պօղոսեան եւ Հ. Գրի – գորեան) :

Ալիք ազգային, գրական քաղաքական օրա – թերթ, արտօնատէր Տոքթ. Վարդան Ցովհաննէս – եան, խմբագիր Տաճատ Պօղոսեան : երկար տարի– ներէ ի վեր կը հրատարակուի եւ այսօր Պարսկա– հայուն միակ օրաթերթն է : Ունի բացառիկ հա – րուստ պրակ մը Հ. Հայաստանի անկախութեան 30ամեակին առթիւ :

Ցախաւել 1943—44 երգիծաթերթ, խմբ. վա– րած է Բաղէն Միրզայեան :

Արփի գրական գեղարուեստական ամսագիր, 72 էջ : Խմբագիր Ց. Թադէոսեան :

Արմենուհի, գրական, պատմագրական եւ ար– ուեստի ամսօրեայ հանդէս 1949 օգոստոսէն ի վեր : 16 էջ : Խմբագիրն է Անդրէ Տէր Օհաննեան :

Լուսաբեր, հրատարակութիւն համանուն ըն– կերութեան 1949 Ապրիլէն ի վեր, մանկական, պատանեկան պարբերաթերթ : 32 էջ :

Ջահ, կրօնական թերթիկ հայ կաթողիկէ հա– սարակութեան 1944—45, խմբ. Տ. Մ. Վ. Բո – լատեան :

Նոր Էջ ուրիկ միայն երեք պրակ լոյս տե – սած է :

Առաւօտ Նոր Ջուղայի մէջ, եւ հակափաշիստ չաբաթաթերթը, հրատարակուած Թաւրիզի մէջ :

Տպարաններն են «Գարուն», «Փարոս», «Ա – նահիտ», Վերածնունդ», «Մուսերն» :

«Աղբիւր Ժողովածոյի» մէջ կան մանուկնե – րու համար գրութիւններ, հին եւ նոր գրողներու, նաեւ թարգմանութիւններ :

Ցաջորդով՝ տարիներու ընթացքին հրատա – րակուած գիրքերու ցանկը :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անգարայի Ազգ. ժողովի փետրուար 16ի նիս– տին մէջ, արտաքին նախարարը, Ընէմնէտտին Սա– տաք հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ միջազ – գային կացութեան մասին.

— « Խաղաղութեան յոյսերը ոչ թէ աւելցած, այլ պակսած են չափազանց, եւ քաղաքական հո– րիզոնը այս տարի աւելի մգնոտ է : Մանաւանդ Թուրքիա չրջապատուած է բազմաթիւ վտանգնե– րով : Համաչնաւարութիւնը անվերջկը զարգանայ, եւ փոխանակ տահմանափակուելու իր չրջանակին մէջ, բանի միջոցներու կը դիմէ, ուրիշները վա– րակելու համար :

Մակի վերջին վիճաբանութիւններէն յայտնի եղաւ որ ինչ խորունկ անդունդ մը բացուած է կողմերու միջեւ, եւ կարելի չէ հաչտեցնել զա – նոնք : Ձէր բաւեր Գերմանիոյ հետեւանքով, Եւրո– պայի մէջ գոյացած վտանգը, այս անգամ աւելցաւ ասիական վտանգը :

Ինդիր է դիտնալ թէ այս կացութիւնը ինչի պիտի յանգի : Խաղաղութեան եւ կատարեալ հա – մաձայնութեան մը կարելիութիւնը չենք տեսներ դժբաղտաբար : Այսօրուան զէնքերով պատերազ– մը զարհուրելի աղէտ մը դարձած է եւ եթէ օր մը պատերազմ ծագի, Եւրոպա եւ Ասիա քարուքանդ պիտի ըլլան, ոչ յաղթողը ոչ ալ պարտեալը պի – տի կրնան օգտուիլ արդիւնքէն : Քաղաքակրթու– թեան հետքն անգամ պիտի չմնայ : Ահա թէ ինչու նախագահ Թրումըն պէտք տեսաւ դիմել ամերիկ– եան աղդին խղճմտանքին, եւ անոր արտօնութիւ– նը ստանալէ վերջ հրահանգ տուաւ չինել աթո – մէն չատ աւելի կործանարար զէնք մը, ջրածնա – յին ռումբը :

Ներկայիս մեծ կարեւորութիւն ստացած է թուրքեւամերիկեան գործակցութիւնը որ կը ձգ– տի պահպանել խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւ– նը Եւրոպայի մէկ մասդին մէջ : Գիտէք թէ Ամե– րիկա միակողմանի դաչինքներ չի կնքեր, այլ բազմակողմանի համաձայնութիւններ : Միայն թէ կուսակից է չրջանային համաձայնութիւններու այսինքն թէ կարգ մը պետութիւններ իրենց աչ – խարհագրական դիրքին բերումով՝ կրնան դին – ուորական դաչինքներ կնքել իրենց միջեւ : Եւ երբ յարձակում մը գործուի, մէկը միւսին կ'օգնէ ինք– նաբերաբար : Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'օգ– նէ այսպիսի համաձայնութիւններ ստորագրող պետութիւններու եւ կըզիւրացնէ անոնց գործը : Ներկայ պայմաններուն տակ եւ աչխարհագրա – կան տեսակէտով Թուրքիոյ առջեւ դժուարու – թիւններ ցցուած են, այսպիսի համաձայնութիւն մը կնքելու համար :

Իսկ մենք տեւական յարաբերութեան մէջ ենք ամերիկեան կառավարութեան հետ, որ մասնա – ւոր կարեւորութիւն կ'ընծայէ Թուրքիոյ ապահո– վութեան, ազատութեան եւ դերիչխանութեան : Պէտք է համբերատարութեամբ քալենք այս ճամ– բէն, եւ բնաւ չվթենք մեր դատը» :

Ցետոյ խօսեցաւ Ֆուատ Քէօփրիւլիւ, որ ծան– րացաւ համաչնաւարական վտանգին վրայ եւ ար– թնութեան հրաւիրեց ազդն ու պետութիւնը :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԺԻՐ ԵՒ ՇԻՆ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ

Վիէն, (Ցառաջ).— Պատերազմէն առաջ, այս թերթին թղթակիցները տարեդլուխի առթիւ կը ներկայացնէին իրենց ապրած դաղութներու պատ– կերը :

Ներկայիս չատ քիչեր կան որ կը կատարեն նոյն պարտականութիւնը : Տեսակ մը թմրութիւն եւ անհոգութիւն կը տիրէ ամէն ճակատի վրայ : Փոխուած են բարքերը : Շատերու համար ժամե– րով պարապ վէճ մը աւելի արժէք ունի քան փոք– րիկ թղթակցութիւն մը դրել հայ թերթի մը, վառ պահելով հայկական ոգին այս օտար ափերու վրայ :

Պիտի փորձեմ ամփոփել մեր դաղութին ներ– կայ պատկերը : Վիէնը միչտ ալ եղած է հայկա – կան տաք վառարան մը իր բազմապիսի աղգօգուտ կազմակերպութիւններով եւ կատարած գործե – րով :

Մեր քաղաքի Հայերու թիւը ներկայիս մօտ 1500 է, բաղդատմամբ ծնունդներուն, մահերու թիւը չատ վար է : 15 — 20 տարի առաջուան եր – կու երեք հոգիէ բաղկացած ընտանիքները այսօր 5—6 հոգիի են վերածուած հոս ծնած զաւակնե – րով :

Շատեր հոս ծնած եւ ամուսնացած զաւակներ ունին : Մինչեւ այսօր մատի վրայ կը համրուին օտարներու հետ կնքուած ամուսնութիւնները : Ունինք 2 մարդ. միութիւններ U.G.A. եւ U. S. A. ո– րոնց չուրջն է համախմբուած երիտասարդութիւ– նը : Երկուքն ալ միչտ վերելքի մէջ են իրենց մաս– նական խաղերով :

Քաղաքական կազմակերպութիւններէն հրա – պարակի վրայ իրապէս կը գործէ միայն Հ. Ց. Դ. կոմիտէն, իրրեւ արթուն պահակ : Հ. Ց. Դ.ի Նոր Սերունդը նոյնպէս ունի իր մասնաճիւղը, խումբ մը վաւվուռն երիտասարդներով, որոնք ատենէ մը ի վեր կը հետեւէին ծրագրուած դասախօսու – թեանց : Գլխաւոր դասախօսն է Հ. Կ. Տէրմոյեան որ սիրով յանձն առած է այս աչխատանքը : Դիժ– բաղտաբար, չատ մը ծնողներ չեն օգտուիր պատե– հութենէն եւ թոյլ կուտան որ իրենց զաւակները յաճախեն այլ վայրեր :

Բացի դասախօսութիւններէն Նոր Սերունդը պարբերաբար հրապարակ կուգայ ուրիչ ձեռ – նարկներով : Վերջերս իր նախաձեռնութեամբ տօնուեցաւ Փետրուար 18ը, որ թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս մեծ քայլ մը եղաւ իրենց համար :

Գործօն կազմակերպութիւններէն մէկն ալ Կապոյտ Աչէի մասնաճիւղն է, իր 40 սանուհինե– րով եւ քանի մը տասնեակ անդամուհիներով : Գաղութիս պիտակից տարրերը լայնօրէն կը քա – յլաչերեն իր բոլոր ձեռնարկները : Տարեվերջի իր երկու յաչորդական ձեռնարկներէն գոյացաւ մօտ 50 հազար ֆրանքի զուտ հասոյթ մը :

Կապոյտ Աչէը այս տարի ունի երեք դպրոց – ներ առանձին թաղամասերու մէջ, մասնաւոր պատրաստուած ուսուցիչով, ուր կը յաճախեն ա– ւելի քան 120 մանչեր եւ աղջիկներ, 8—20 տարե – կան : Դասաւանդութիւնները կը կատարուին չա – բաթը երկու անգամ, երեկոները, բոլորովին ձրի : Տարեկան հարիւր հազար ֆրանքի ծախք մը ունի Կապոյտ Աչէը իր դպրոցներուն համար :

Հ. Մ. Ը. Մ.ը նոյնպէս մեր դաղութին ամէ– նէն հին կազմակերպութիւններէն մէկն է, հիմ – նուած 1925ին : Իր չուրջ համախմբուած են հին ու նոր անդամներ, կը գործեն անխոնջ, առանց մազի չափ չեղլու իրենց հիմնական նպատակէն : Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը միակը եղաւ, եւ երբեք չչուեցաւ հիւսիսէն եւ հարաւէն եկած հոլերէն, իր ուղիղ կեցուած քովպատռեց չատ մը կեղծարարներու դի– մակները :

Բանուորական կեանքը նոյնպէս լաւ է, բաղ– դատմամբ ներկայ տնտեսական տագնապին : Շա– բաթական 40 ժամ կը բանին, դրեթէ բոլոր գոր – ծարանները : Ժամական վճարումներն են 60—80 ֆրանք : Աւելի չատ աղդուած են մանր արհեստա– տրները, մասնաւորապէս դերձակները եւ կօչկա– կարները :

Շրջուն առեւտրականները նոյնպէս մեծ տագ– նապ մը կ'անցընեն ներկայիս : Ունինք բազմաթիւ առեւտրականներ, նպարավաճառներ, հանդերձա– վաճառներ, դերձակներ, կօչկակարներ, սափրիչ–

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ (16)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ.

Դիմադրութեան ոչ մի նչան չէր երեւում : Բայց փաչան չէր հաւատում այդ հնազանդու – թեան, զգուչութիւնը հարկադրում էր նրան են– թադրել թէ պատրաստում է մի ապստամբու – թիւն : Առաջին պայմանն էր՝ մի երկաթէ ձեռք ուղարկել այնտեղ, մի ձեռք, որ կարողանար ճն– չել, խեղդել ամէն մի ապստամբական միտք :

Այդպիսի մի մարդ կար նրա բանակում եւ կոչւում էր Սուլէյման – Բէկ : Փաչան նրան յանձ– նեց Վարանդայի կառավարութիւնը : Բէկը մի զո– րաթաժինի գլուխն անցած՝ մեծ հանդէսով մտաւ Վարանդա եւ բնակութիւն հաստատեց Աւետարա– նոց գիւղում, ուղիղ Մելիք – Հիսէյինի տան դի– մաց :

Բայց յաղթողների բոլոր այդ ցոյցերը յուզ– մունք չառաջացրին : Ժողովուրդը անտարբեր էր, արդէն հաչտուել էր նոր դրութեան հետ : Նա տեսնում էր որ ժամանակները փոխուեցին : Բարձ– րից, Մելիքների տներից, չարժում չէ սկսւում, իսկ թէ ի՞նչպէս եղաւ որ այնքան յամառ դիմա – դրութիւնից յետոյ Ղարաբաղը յանկարծ քնեց ու համաձայնութիւն տուեց,— դա մի հանելուկ էր, որ ոչ ոք չէր եղ փորձում լուծել : Եւ մինչդեռ

Որքան եւ սրտոտ լինէր Դիզակի Մելիքի քոյրը, բայց իրրեւ կին մարդ՝ կռուի գործերի մասին հասկացողութիւն չունէր : Եւ երբ եկաւ Մելիք Ա– ւանը, տանջուած դունատուած քոյրը վազեց նրա առջեւ, մի ակնթարթում պատմեց թէ իրողու – թիւնը եւ թէ իրան տանջող մտքերը :

Դիզակի տէրը սառնասիրտ, ծանր մտածող մարդ էր : Բայց այս անգամ իր քրոջ աչքին անհո– դի եւ անդութ մի մարդ երեւաց, երբ հանդիստ լսեց այդ խօսքերը եւ իր դէմքին վրայ ոչինչ փո– փոխութիւն ցոյց չտուեց : Աննա – խաթունը վէ – տի, արտասուքների լեղուով էր խօսում, Վա – րանդան անուանեց որբերի երկիր : Սգաւորը ու – զում էր, որ ամբողջ աչխարհը տեղից վեր կե– նայ եւ միայն սգաւորի ցաւը ողբայ : Բայց Մելիք Աւանը ոչ զարմացաւ, ոչ վիշտ յայտնեց, այլ բո– լորովին պարզ եւ անխռով ձայնով պատասխա – նեց .

— Դա չատ բնական է... Անխելք կը լինէր Մուսթաֆա փաչան, եթէ ձեռքից թողնէր այս յարմար միջոցը :

— Աւան, հառաչեց քոյրը :

Մելիքը նորից կրկնեց իր ասածները :

— Ինչո՞ւ չես ասում ամէնքին որ գնան, ջու– րը թափուեն :

= Թող թափուեն... Ես ոչ ոքի ձեռքից չեմ բռնի :

Այդ պատասխանը յուսահատական էր այրիին համար եւ նա այլեւս ասելու խօսք չգտաւ :

Այն ժամանակ Մելիք Աւանը չարունակեց.

ներ, անհատ արհեստաւորներ եւ չրջուն վաճառորդներ, նաեւ արճարաններ: Այժմ խաղաղ է գաղութը: Զկան նախկին տնաւեր վէճերն ու դաւերը: Անոնք որ երկու տարի առաջ ներգաղթը կը չատագովէին եւ Հայաստանասիրութիւն կը քարոզէին, այսօր սեփական տուներ կը դնեն, քանի մը հարիւր հազարներ վճարելով:

Ոչ քահանայ ունինք, ոչ ալ եկեղեցի: Հանդիսաւոր օրերուն Լիոնէն կը հրաւիրուին քահանաները: Ունինք կաթոլիկ եւ բողոքական հովիւներ որոնք կը կատարեն կրօնական ծէսերը, համաձայն իրենց դաւանանքին եւ մեծապէս օգտակար կը կ'ըլլան գաղութին:

Մեծ թիւ մը կը կազմեն այն երիտասարդները որոնք զանազան գիտելիքներ սորված են տեղական դպրոցներուն մէջ, մասնաւորապէս մեքենագիտութիւն: Դժբախտաբար չատ քիչեր են որ գործ կը գտնեն համաձայն իրենց արհեստին: Եթէ ա-զատ եւ անկախ հայրենիք մը ունենայինք, ինչ հրաշքներ պիտի գործէր այս սերունդը իր ներկայ մասնագիտութիւններով եւ մտքի ազատ թռիչքներով:

ԻՐԱԶԵԿ

Թերթերը կը գրեն թէ չաբաթ եւ կիրակի օր տպագիր թռուցիկներ ցրուած էին, որպէսզի ժողովուրդը արգիլէ զինուորներուն մեկնումը դէպի Հնդկաչին:

Համայնավար պաչտօնաթերթը, «Իսանի-թէ», 3 — 4000 հաչուելով ցուցարարներուն թիւը, կ'ըսէ թէ բոլորն ալ կը պահանջէին դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազմը:

★ Նոյն թերթը կը չարունակէ ամբաստանել «խոովարար տր Կոլը թէ քաղաքացիական պատերազմ կը պատրաստէ, գաղտնի ճամբորդու-թիւններ կատարելով եւ ժողովներ դումարելով մասնաւոր կալուածներու, դղեակներու մէջ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Անգլիոց վարչապետը թագաւորին ներկայանալով, պարզեց դահլիճին կացութիւնը, նոր ընտրութիւններէն վերջ: Միայն մէկ աթոռ թափուր կը մնայ, 625ի վրայ: Վերջին հաչիւներու համաձայն, աչխատաւորական կառավարութեան մեծամասնութիւնը պիտի բլլայ միայն եօթը ձայն: Այլեւս անխուսափելի կը համարուի նոր ընտրութիւնը, մինչեւ աչուն (չատեր կ'ըսեն՝ ե-րեք ամիսէն, Ճունիսին): Անգլիոյ Արհեստակցական Միութեանց Համագումարն ալ կը պահանջէ նոր ընտրութիւններ կատարել կարելի եղածին չափ չուտ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ իր հպատակներուն արդիւնեց Պուլկարիա երթալ: Այն 60—70 Ամերիկացի-ները որ Պուլկարիա կը գտնուին, պիտի չկրնան վերադառնալ,, եթէ մեկնին:— Սոֆիայի ամերիկեան դեսպանը Փարիզ հասնելով, յայտարարեց թէ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը «փրկարար ազդեցութիւն» պիտի ունենայ: Տա-կաւին բանտարկուած կը մնան դեսպանատան երկու պաչտօնեաները:

ՎԵՑ ԱԻԱՋԱԿՆԵՐ երեք միլիոն ֆրանք թռցուցին Փարիզի Ապահովութեան Տեսչութեան պաչտօնատունէն 100—150 մեթր անդին, ատրճանակները ուղղելով երկրագործական Դրամատան երեք հաչուակալներուն վրայ, երբ դուրս կ'ելլէին Քոէտի Լիոնէի մասնաճիւղէն: Իւրաքանչիւրը մէկ միլիոն ֆրանք կր փոխադրէր, չաբաթական վճարումներու համար:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ.).— Սթերլին 980 (915), տոլար 349.20 (383), գուլդ. ֆրանք 81.15 (87.50), նաիոլէոն 3880, գուլդ. ոսկի 3670, սթերլին 4430, տոյար (20) 18.160, ճոյլ ոսկի 519.000 ֆր.:

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրին Փարիզի վարիչը, Պէրի Պինկըմ, զեկուցում տալով Մ. Նահանգներու ծրագրոյին առջեւ, ազդարարեց թէ Ֆրանսա պարտաւոր է արմատական փոփոխութիւններ կատարել իր առեւտրական սովորութեանց մէջ: Մասնաւորապէս բողոքեց մաքսապահական դրութեան դէմ, պահանջելով ազատ մրցակցութիւն:

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ համար զինք եւ ռազմամթերք խնդրեց Ֆրանսա, ցուցակ մը ներկայացնելով Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան: Միեւնոյն տեղ տնտեսական օգնութիւն կր սպասէ, կասեցնելու համար համայնավարութեան տարածումը հարաւ-արեւելեան Ասիոյ մէջ:

ՀԱՋԱՐԱԻՈՐ «ԱՆՎԱՏԱՀԵԼԻՆԵՐ» կ'աքսորուին Սոֆիայէն, համաձայն վերջին տեղեկութեանց: Անցեալ տարի ալ այսպիսի տեղափոխութիւններ կատարուեցան:

ՃԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ եղաւ Քազապլանքայի (Մարոք) «միւէզդին»ը, երբ «էզան» կը կարդար մի-նարէին կատարէն, ուր բարձրացած էր 80 աս-տիճան սանդուղէն:

ՎԱՐՈՒԻ Է

Cannesի մէջ յարկաբաժին մր, երկու սենեակ եւ խոհանոց, Ցունիս, Ցուլիս, Օգոստոս ամիսներու համար: Մանրամասնութեանց համար դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանին

կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides:

Մասնակցութեամբ Հայ Արեւոյշներուն, Փըրանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն:

Սկաուտական ներկայացումներ Արիներուն եւ Արեւոյշներուն կողմէ: Հայկական երգեր եւ պարեր: Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մոլիէռի «ՆԱԻԱՆԶՈՑ ՊԱՐՈՒՈՒՑԻՆ», կատակերգութիւն 1 արար: Տոմսերու գիները՝ 300, 200, 150 ֆրանք:

Կգ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ:

ԱՑՍՕՐ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՑ ԺԱՄԸ 9ԻՆ

Թաղուհեակահար

ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆԻ

Նուագահանդէսը

Ecole Normale de Musiqueի մէջ, 78 rue Cardinet

Կ'ընկերակցի ՏԻԿԻՆ Ա. ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ:

Ցայտաղիր.— Bach, Haendel, Brahms, Saint-Saens, Jean Rivier, Ravel, Cassado:

ՏԻԿԻՆ Է. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբը 3350 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1 5— 24, Salle Voltaireի մէջ, rue Voltaire, Ալֆորվիլ: Orchestre RAMON GARDAZ

Գեղարուեստական բաժին: Զաւեշտ, անհակնկալներ, ճոխ պիւֆէ:

Métro Charenton Ecolesէն օթօպիւս 103, իջնել rue de l'Union: Մուտք 150 ֆրանք

ԽՆՃՈՑՔ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի պատիւ իր դասախօսներուն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը 3—8, 19a, rue Caumartin: Սիրով կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ցաւով կ'իմանանք մահը Պ. ԶԱՐԵՀ ՔՐԻՍՏՕՓՕՓՃԻ: Թաղումը պիտի կատարուի չորեքչաբթի ժամը 11ին, 10 rue Stephane Mallarmé, Փարիզ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կապոյտ Ափի Մարսէյլի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հեռաւեալ նուէրները, Տէր եւ Տիկին Վարդան Փափազեանի երախային՝ Շաքէի մկրտութեան առթիւ.— Տէր եւ Տիկին Վարդան Փափազեանէ հազար Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գագիկ Շալճիեանէ հազար, Տէր եւ Տիկին Աբգէեանէ (կնքահայր) 1500, Տէր եւ Տիկ. Փափազեան եղբայրներէ 2000, Տէր եւ Տիկին Վարդերէսեանէ, Ոմն, Տէր եւ Տիկ. Մխր. Խաչատուրեանէ, Տէր եւ Տիկին Շամիրեանէ հազարական, Տէր եւ Տիկին Պետիկեանէ 1100, Պ. Նշան Նազդալեանէ, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Գէորգեանէ, Տէր եւ Տիկին Վահան Հազարեանէ, Տէր եւ Տիկին Թէրզիեանէ, Տէր եւ Տիկին Թիւթիւնեանէ 500ական, Տէր եւ Տիկին Վարժապետեանէ 600, Պ. Գրիգոր Ժամկոչեանէ, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Խանճեանէ, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գասպարեանէ 500ական ֆրանք: Գումար 15 հազար 500 ֆրանք:

★ Պարահանդէսի վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.—674 թիւը Սեղան մը, 581, 426, 675 (ձեռագործներ): Դիմել Կապոյտ Ափի Մարսէյլ քաղաքի վարչութեան:

ԹԱՏԵՐԱՄԱՀ

Մ. ՊԼՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աչակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին:

1.— ԹԷՈՂՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ ողբերգութիւն 4 արար, աղգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն:

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte:

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՍԸ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար:

4.— ԿԼԻԿԼ ՄԱՐԳԱՐ, զաւեշտ մէկ արար:

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Trayon, Sevres (S. et O.):

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ցառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՑԱ-ՌԱՋԻ վերհրատարակման 5րդ չրջանը, թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները, որոնք չենվճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը:

Մեր Mandat - chèqueի քարդերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ Ա.թժիւ ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 69 rue d'Arcueil, Պանեէօ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգչաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եդիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30-ին, սովորական հաւաքատեղին: (Շար. նախորդ ժողովի): Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի (Մարսէյլ) Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Դեր. Հայր ՑՈՎՍԷՓ ԴԱԻԻԹ, հայերէն պիտի բանախօսէ Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, յառաջիկայ 5 Մարտ, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, նիւթ ունենալով «Մեր նախնեաց կրօնական եւ աղգային պատմութիւնը»: Շարժանկարով պիտի ցուցադրէ (լուսանկարչական դունաւոր հիանալի պատկերներով՝ Ֆաթիմայի փիլմը, projection fixeով): Մուտքը ազատ է:

THEATRE IENA

21 h. Mercredi 1 Mars 950

ALAIN NOY, MALKA RIBOWSKA

dans **JUNGLES**

Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean:

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր Ֆրանսական խմբով, Չորեքչաբթի երեկոյ, Մարտ 1ին: Տոմսերը կը վաճառուին Պ. Պ. Պարսամեանի եւ Բալուեանի մօտ: Այժմէն ապահովեցէք:

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւաբանական համալսարանէն եւ նախկին աչակերտ Institut de Criminologieի եւ ընկերային գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանին, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատական ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յարգելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հասցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժամերը.—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը աջ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ:

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34:

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրութեամբ:

Ց. Գ.— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը:

YAVROU

23 rue Senac, Marseille

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան դտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԷՏ խակական՝

Thé Yavrou (Ceylan)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ստիպողաբար գործատուրհներ ձեռքով broderieի կամ boutonnieresի համար:

Դիմել ամէն օր.— Société Lyda, 21 rue des Petits Carreaux, métro Sentier:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 2 MARS 1950 Հինգշաբթի 2 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6091–Նոր շրջան թիւ 1502

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ ԿԱՄ ԿՈՐԾԱՆԻԼ»

Բարձրաստիճան կղերական մըն է որ կը զրկածէ այս բացատրութիւնը, խորապէս ազդուած՝ միջազգային կացութեան ծանրացումէն եւ մանաւանդ հիւլէական զինարշաւէն, որ խելագարութեան հասած է արդէն։

Մեծն Բրիտանիոյ երկրորդ դլխաւոր հովուապետը, Եորքի Արքեպիսկոպոսը յօդուած մը հրատարակելով իր թեմական թերթին մէջ, թանձագոչին կը յանդիմէ «անմիջական փորձ մը» կատարել, համաձայնելու համար Ղ· Միութեան հետ, ջրածնի ռումբի մասին։

Քանի մը հատուածներ ։

— « Բացարձակապէս դիւային են հիւլէական զէնքերը։ Նոյն իսկ անոնց գործածութեան մասին մտածելը կ'ապացուցանէ թէ որքան խոր անկումներ կրնայ ունենալ մարդկային բնութիւնը։

« Մենք մեզ կը խաբենք, երբ կ'երեւակայենք թէ անոնց բանդելու ահաւոր ուժը պիտի արգիլէ գործածութիւնը։ Ատելութիւնը ամէն ծայրայեղութեան կրնայ առաջնորդել ազգ մը, իր թշնամին ալլել – սրբելու կիրքին մէջ։

« Բայց թերեւս ատելութենէն շատ աւելի վտանգաւոր է երկիւղը։ Ազգ մը, վախնալով որ թշնամի ազգ մը պիտի ուզէ նախապէս գործածել զայն, կրնայ ինք գործածել, այն յոյսով թէ պիտի փրկուի կործանումէ ։

Հետեւաբար, երբ այս ռումբերը պիտի շինուին, ատելութիւնը եւ վախը ապահովաբար պիտի մղեն գործածելու զանոնք, եւ բանի մը ժամէն մեր գիտցած քաղաքակրթութիւնը պիտի վերած – ուի աւերակներու »։

Այս քառամնելի հեռանկարը պարզելէ վերջ, անկլիքան արքեպիսկոպոսը երեք միջոցներ կ'առաջարկէ, չարը խափանելու համար։—

Առաջին·— Նոր փորձ մը կատարել ատեան ձայնելու համար Ղ· Միութեան հետ։ Ձիչ, գիչ, ան մինչեւ այսօր խափանեց համաձայնութեան փորձերը, բայց առիկա բաւական չէ մերժելու բանակցութեանց վերսկսումը։ Եթէ Մ· Նահանգները չեն կրնար, թող Մեծն Բրիտանիան ստանձնէ նախաձեռնութիւնը ։

Երկրորդ·— Եթէ Ղ Միութիւնը մերժէ դադարացուիչ համաձայնութեան մը յանդիլ, խաղաղասէր եւ ժողովրդավար ազգերը պէտք է հանդիսաւոր դաշինք մը կնքեն իրենց միջեւ, յանձն առնելով իրենց կարելին փորձել որեւէ ազդի դէմ որ կը գործածէ այդ ռումբերը։

Երրորդ·— Ազգերը պէտք է յայտարարեն թէ երբեք, ոչ անհատապէս, ոչ ալ հաւաքաբար, առաջինը պիտի չըլլան, հիւլէական ռումբը դործածելու համար ։

Բոլոր պարագաներուն մէջ, «բանակցութիւնները պէտք է սկսին անմիջապէս։ Ձդձգելու ժամանակ չունինք »։

Այս հանդիսաւոր կոչին օրն իսկ, դարձեալ Անգլիացի մը, աշխարհահռչակ փիլիսոփայ – դիտուն Պէրթրընա Րըսէլ, որ Ամերիկա կը դտնուի այժմ, յօդուած մը հրատարակելով «Միացեալ Ազգեր» հանդէսին մէջ, կը յայտարարէր թէ «անկարելի է» համաձայնիլ Մոսկուայի հետ ։

Ինք «պատերազմէն աւելի մեծ վտանգ մը» կը տեսնէ ։— «Ղորհրդային իշխանութեան տարածումը ամբողջ աշխարհի վրայ »։

Բայց ի՞նչպէս խուսափիլ պատերազմի մը վտանգէն ։— « Աւելի դօրաւոր ըլլալ քան Ղ· Միութիւնը, մինչեւ որ կացութիւնը բոլորովին փոխուի »։

Անգլիացի դիտնականը երեք պարագաներ կը նախատեսէ ,այդպիսի փոփոխութեան մը համար· 1·— Ժառանգական վէճ մը՝ Սթալինի մահէն վերջ· 2·— Թիթոյականութեան տարածումը (ըմբոստութիւն Մոսկուայի դէմ)· 3·— Ներքին խլրտումներ Ղ· Միութեան մէջ ։

Իր կարծիքով, եթէ կարելի ըլլայ պատերազմէն խուսափիլ տասը տարի, այլեւս վախ չկայ ։

Անհրաժեշտ էր լայնօրէն ծանօթացնել այս երկու տեսակէտները եւ դեռ ուրիշ կարծիքներ ,պացուցանելու համար թէ ո՛րքան չփոթութեան մատնուած են ամէնէն հասուն միտքերն իսկ , խաղաղութիւնը, բուն բառով՝ մարդկութիւնը փրկելու համար ։

Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ կարմիր գիծէն անդին, այս ճակատին վրայ ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳԱՂՈՒԹ ԿԱՑ ,ԳԱՂՈՒԹ ԱԼ ԿԱՑ

Կարծես բաժնուած են դերերը իւրաքանչիւր դաղութի համար։ Ամէն մէկը իր նուիրական եւ դործնական պաշտօնը կը կատարէ մեր ցիրուցան ժողովուրդին արտասահմանեան կեանքին մէջ ։

Ծանրութիւնը կ'իյնայ երկու կարեւոր շրջաններու վրայ, տարբեր տեսակէտներով եւ տարբեր դերերով։ Առաջինը Սուրիա – Լիբանանն է որ կը կատարէ երբեմնի Պոլսոյ դերը, իբրեւ ազգային մշակոյթի կեդրոն։ Հոն է արդէն մեր խոշորադոյն թիւը, 150 — 180 հազար, բաւական ժողովուրդի մը եւ բաւեցուկամ պետութեան մը հովանաւորութեան տակ։

Ազգային վարժարաններու ցանցը, դոյդ ճեմարանները, կաթողիկոսարանը եւ դպրեվանքը, մարզական ու երիտասարդական բազմանդամ միութիւնները, մամուլը, Ազգ· Բուժարանն եւ կոյրերու ապաստանարանը,հաստատութիւններ են որոնք դոյն եւ դիմադիծ կուտան դաղութին ,բարձրացնելով իր վարկը իբրեւ ժողովուրդ։

Երբ աչօք բացօք կը տեսնես այդ բոլորը, երբ կը կարդաս հոնկէ եկած որեւէ հաստատութեան կատարած դերը մասնաւորող դրութիւն մը, երբ քու մարդիկներդ տեղին վրայ, կամ զանազան երկիրներու մէջ Հայուն անունը կը պանծացնեն, հպարտութիւն եւ խանդաղատանք կը դգաս այդ երբեմնի ցնցոտիներով ծածկուած բազմութիւններուն հանդէպ։ Բազմութիւններ որոնք մազապուրծ ազատեցան հարեւան դժոխքէն ։

Երկրորդը Ամերիկան է որուն կ'արժէ առանձին անդրադառնալ։ Դժուար է խօսիլ Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ կամ Ճունաստանի մասին։

Եգիպտոսն ու Ֆրանսան մէկ դիծի վրայ չենք կրնար դնել անշուշտ։ Առաջինը թիւով աղքատ է, իսկ երկրորդը կարծեմ սրտով։

ՍՕՍԻ

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը թագաւորին ներկայացուց նոր դահլիճին կազմը, որ մեծ տարբերութիւն մը չի ներկայացներ նախորդին վրայ։ Միայն քանի մը նախարարներ տեղափոխուած են։— Երեքշաբթի օր հրդեհ մը ծագեցաւ երեսփ· ժողովին դետնայարկէն, առանց մեծ վնաս մը պատճառելու։ Հրշէջները կրակը մարեցին տասը վայրկեանէն։ Երեսփ· ժողովին չէնքը 110 տարուան հնութիւն ունի ։

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ դէմ քրիստոնէական ճակատ մը կազմելու համար, Վատիկան հրահանգ մը հրատարակեց, որով կ'արտօնէ որ կաթոլիկ – ները մասնակցին ոչ – կաթոլիկներու ժողովնե – րուն, «պաշտպանելու համար բնական իրաւունք – ները եւ կրօնի սկզբունքները Աստուծոյ թչնա – միներուն դէմ»։ Կը թոյլատրուի նաեւ որ Տէրունական աղօթքը արտասանեն ոչ–կաթոլիկներու հետ (բողոքական եւն·)։

ՁԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ նախագահը ճառ մը խոսելով կուսակցական ժողովին մէջ, աղաղարձեց թէ «թիթոյականութեան փորձեր կատարուած են երկրին մէջ։ Այս առթիւ սաստեր ուղղեց Ցեսոյ խստօրէն քննադատեց արեւմտեան պետութիւն – ները, պնդելով թէ պատերազմ կը պատրաստեն Ղ· Միութեան դէմ, Ատլանտեանի դաշինքին մի – ջոցաւ ։— Կուսակցութենէն արտաքսուեցաւ պաշտօնաթերթին խմբագրապետը, Վիլէմ Նովի, որ միեւնոյն առեն երեսփոխան էր։

ԵՐԿՈՒ ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ , քննիչ յանձնաժողովը մամուլին հաղորդեց Հնդ – կաչինի գործակալին՝ Հօանկ Վան Քոյի հաչիւ – ները, որոնց մէջ չատ մը ֆրանսացի ականաւոր անձերու եւ լրագրողներու անունները կ'երեւան , իբրեւ դումարներ ստացած, ճաչի հրաւիրուած եւն·։ — Ուրբաթ օր պիտի լսուի այս գործակալը։ Զօր· Ռըվէր երկրորդ անգամ դէմ դիմաց հանդիպելով նախկին նախարար Քոսթ – Ֆլորէի հետ, ամբաստանեց զայն թէ դաւեր լարած է իրեն դէմ եւ թէ իր գրասենեակէն դուրս եկած են գինուորական գաղտնիքները եւն·։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը ատատ մը ուղղեց կաթոլիկ կղերին դէմ, ամբաստանելով թէ կ'անտատ պետական օրէնքներուն, հալածանքի լուրեր կը յերիւրէ միտքերը չփոթեցնելու համար, կը պահէ նախկին վարչական կազմակերպութիւնը Լեհաստանի կցուած դերմանական նահանգներուն մէջ, անխնայ կը պատժէ այն քահանաները որոնք կը գործակցին կառավարութեան եւն·։

Բանուորական խլրտումներ եւ ուրիշ հոգեր

ԻՆՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌԱԾ Է ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ կառավարութիւնը լուրջ միջոցներ ձեռք առած է, ապահովելու համար կազը, ելեկտրականութիւնը եւ հաղորդակցութիւնները, եթէ ընդհանուր դործադուլ յայտարարուի այդ հաստատութեանց բանուորներուն կողմէ ։

Այսպէս, երեք հազար բեռնակառքեր եւ լինքնաչարժներ պիտի տրամադրուին, փարիզի ամէն նչն բանուկ ճամբաներուն վրայ, եթէ մեթրօն եւ հանրակառքերը չբանին։ Ելեկտրական հաստատութեանց մէջ ալ մասնագէտներ եւ զինուորներ պիտի տեղաւորուին։

Թերթերը կը դրեն թէ փոխադրութեանց աչխատաւորներուն 80 առ հարիւրը քուէ տուած են ընդհ· գործադուլի, անսահման ժամանակով ։ Այսօր, հինգշաբթի, պատուիրակութիւն մը պիտի ներկայանայ հանրօգուտ չինութեանց նախարարին, բանակցելու համար։ Եթէ համաձայնութիւն չդոյանայ, գործադուլը կրնայ յայտարարուիլ ուրբաթ կամ չաբաթ։

Հրատարակուած լուրերու համաձայն, փոխադրութեանց 34.000 պաշտօնեաներէն 30ը միայն ամսական 18 հազար ֆրանքէն պակաս կը ստանան։ Աչխատավարձի միջինն է տարեկան 453.000 ֆրանք, մարդ գլուխ, յետոյ 55 հազար ֆրանք՝ հանգստեան կոչուած առեն։ Աչխատավարձի ընդհ· դումարն է 16 միլիառ 600 միլիոն ֆրանք, այսինքն ելեմուտքին 60 առ հարիւրը ։

Օրլիի օդակայանին պաշտօնեաներն ալ մեծ մասով համաձայն են ընդհ· գործադուլի ։

Ելեկտրականութեան եւ կազի վարչութիւնը 4.9 % ֆրանքի ընդհ· յաւելում առաջարկած է բոլորին համար։ Ընկերային Ապահովութեան վարչութիւնը 16է դէմ 18 ձայնով որոչեց վճարել ամսական երեք հազար ֆրանքի բացառիկ պարգեւը։ Աչխատանքի նախարարը մերժեց վաւերացնել այս որոչումը։ Վարչութեան նախագահը, որ հակառակ էր յաւերման, ստիպուեցաւ հրաժարիլ ։

★ *Վերջին տեղեկութեանց համաձայն մեծաղործական բանուորներու գործադուլը թուլացած է Փարիզի մէջ, բայց գետին կը չահի Մարսէյլի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ։ «Իւմանիթէ» 180 հազար կը հաչուէ Փարիզի բանթողներուն թիւը (215 դործարան), 22 հազար Լիոնի մէջ։ Նոյն ազրիւրին համաձայն 35 գործարաններ դադրեցուցած են աչխատանքը Մարսէյլի մէջ։ Լա Սիոթաթի նաւագործարանին մէջ ալ խլրտումներ ծագած բլլալով, քաղաքապետութիւնը հաչուառած է միջոցներ կր փորձէ ։*

Մեծաղործական հաստատութեանց վարիչները հինդ առ հարիւր յաւելում առաջարկած են Կրոնոպլի, Ալսէնի, Շամպէռիի եւ Թուռի մէջ, եօթը առ հարիւր Քլէռմոն – Ֆէռանի, երեք առ հարիւր Մոնպիւսոնի մէջ ։

★ *Բանուորական խլրտումներէն ի վեր առաջին անգամ բլլալով կաթոլիկ եկեղեցին ալ միջամտութիւն մը կր փորձէ ։ Փարիզի արքեպիսկոպոսը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով սիհրաժեշտ կր դանէ կարդ մը յաւելումներ, միեւնոյն առեն համբերութիւն եւ հանդարտութիւն պատուիրելով ։*

★ *Կառավարութիւնը առջի օրուան նիստին մէջ քննելով ապիատավարձի խնդիրը, որոչեց վեց առ հարիւրէն վեր յաւելում չտնդունիլ ազդատնտուած հաստատութեանց մէջ։ Այս հիման վրայ պիտի ճդուին միւս վճարումները ։*

Պատճառութեամբ հրատարակեց այն օրէնքը որուն համաձայն հայտարար յանձնախումբեր պիտի կազմուին, կարդադրելու համար դործատէրերու եւ բանուորներու միջեւ ծագած վէճերը ։

★ *Առ· ժողովին դատական յանձնախումբը 13ի ոէմ (հարաւնաւար) 23 ձայնով որոչեց խըստացնել, ատժական օրէնքին 76րդ յօդուածը, որ պատիժներ կր սահմանէ վնասարարութեան դէմ ։ Հարաւնաւարներու բուռն պայքար կը մղեն նոր օրէնքին դէմ ։*

★ *Երեքշաբթի օր ռումբ մր պայթեցաւ Նիսի մէջ, նասարատուն մր եւ համալնաւար կուսակցութեան կեդրոնին միջեւ, չարդուփչուր բնելով բոլոր ապակիները՝ 50 մեթր տարածութեան մը վրայ։ Ոչ ոք վնասուեցաւ ։*

Նոյն օրր ռումբ մրն ալ պայթեցաւ Մանթ, սինէմայի մր մէջ ուր ժողով պիտի գումարէր Ֆրանս – Ղ· Միութիւն ընկերակցութիւնը։ Սինէմային դուռները խորտակուեցան ։

★ *Մարսէյլի թերթերուն դինը 10 ֆրանքի բարձրացաւ Մարտ 1էն սկսեալ ։*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍԻՍԿՈՐԱՆ. (Գ·.)·— Սթերլին 980 (900), տոլար 349.40 (382), դուէտ· Ֆրանք 81.25 (88), սեւժ· Գոտանը 6.99 (7.40), Նափոլէոն 3870, գուէտ· ոսկի 3660, սթերլին 4430, տոլար (20) 18.120, ճոյլ ոսկի 518 հատար Ֆրանք ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀՈՂԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի մասին օրենքի նախագիծը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարությունը։ Նախագիծը քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարության կոլեգիայի նիստում։ Նախագիծը հավանության է արժանացել։

Նախագիծը նախատեսում է Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի պահպանման, օգտագործման և վերականգնման կարգը։ Նախագիծը նախատեսում է նաև անկախ հողերի օգտագործման նկատմամբ պետական հսկողության կարգը։

Նախագիծը նախատեսում է նաև անկախ հողերի օգտագործման նկատմամբ պետական հսկողության կարգը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀՈՂԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի մասին օրենքի նախագիծը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարությունը։ Նախագիծը քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարության կոլեգիայի նիստում։ Նախագիծը հավանության է արժանացել։

Նախագիծը նախատեսում է Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի պահպանման, օգտագործման և վերականգնման կարգը։ Նախագիծը նախատեսում է նաև անկախ հողերի օգտագործման նկատմամբ պետական հսկողության կարգը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀՈՂԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի մասին օրենքի նախագիծը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարությունը։ Նախագիծը քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարության կոլեգիայի նիստում։ Նախագիծը հավանության է արժանացել։

Նախագիծը նախատեսում է Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի պահպանման, օգտագործման և վերականգնման կարգը։ Նախագիծը նախատեսում է նաև անկախ հողերի օգտագործման նկատմամբ պետական հսկողության կարգը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿԱԽ ՀՈՂԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի մասին օրենքի նախագիծը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարությունը։ Նախագիծը քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության Գյուղատնտեսության նախարարության կոլեգիայի նիստում։ Նախագիծը հավանության է արժանացել։

Նախագիծը նախատեսում է Հայաստանի Հանրապետության անկախ հողերի պահպանման, օգտագործման և վերականգնման կարգը։ Նախագիծը նախատեսում է նաև անկախ հողերի օգտագործման նկատմամբ պետական հսկողության կարգը։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

Մթնչէ՛ւ ե՞րբ

1945ին քանի մը երիտասարդներ հիմը դրին, Անիէդ – Պուա Քոլոմպի մէջ, Նախկին Ռամիկ – ներու Մխիթեան մասնաճիւղի մը :

Բանակին մէջ կրակի եւ արեան, փչաթելե – րուն եռեւ տառապանքի ու զրկանքի մէջ եղբայ– րացած, այդ նուիրական սրտակցութիւնը չարու– նակելու սիրով ու մտահոգութեամբ մօտեցանք ի– րարու : Մեր առաջին ժողովը եղաւ փոթորկալի : Օրուան յայտնի «ասպետները»ը իրենց նախագա– հին հետ եկած էին նորածիլ Մխիթիւնը «Ազգ· Ճակատ»ի ազդեցութեան տակ առնելու : Նախա – գահը իր տեսակէտները յայտնելէ վերջ, երբ բո– լորը դէմ արտայայտուեցան, բարկացած, փըր – փրած ժաֆէթը հանելով, սոթթուեցաւ եւ ասպա– րէզ կարգաց բոլորին, հայհոյանքներով ···

Հակառակ ստեղծուած թունալի մթնոլորտին, երկու օր ետք կազմուեցաւ Մխիթիւնը : Քանի մը ամսուան ընթացքին անդամներու թիւը 40 — 45ի հասած էր : Օրուան վարչութիւնը ընդհ· ժողովի որոշումով յարաբերութիւն հաստատեց Թաղին U N. C.ի մասնաճիւղին հետ : Ասկէ անկախ դրեց Փարիզի Հայ Կամաւորներու եւ Ռամիկներու Մխիթեան երկու երեք նամակները, որոնք անպա– տասխան մնացած ըլլալով, երեք հոգի ներկայա– ցանք վարչութեան ժողովին : Ամենապատասխա – նատուն (նախագահ) մեր հարցումներուն պա – տասխանելով ըսաւ·— « Փարիզի շրջանին մէջ մասնակցիլ իր նախընտրած միութեան » բանա – ձեւը անցաւ ընդհ· ժողովին մէջ :

Ահա այս ժողովէն վերջ մեր յարաբերութիւնը պաղեցաւ եւ «ամէն ռամիկ ազատօրէն կրնայ մասնակցիլ իր նախընտրած միութեան » բանա – ձեւը անցաւ ընդհ· ժողովին մէջ :

Այս կենսունակ շրջանը իր միջոցներով կազ – մակերպեց երկու թատերական ներկայացումով պարահանդէս, դիմահճոյ, ժողովներ : Երկու տար– ուան ընթացքին ստեղծուեցաւ ընկերական տաք մթնոլորտ, եղբայրական յարաբերութիւն : Ու – լուրդները հանդիստ չէին : Մարսած չէին առաջին ժողովին մէջ իրենց խայտառակութիւնը, քննա – դատութիւն, տեղի անտեղի խօսքեր, զրպարտու – թիւններ : Վերջապէս նախկին վարչութիւնը զա – նելով այս անվայել ընթացքէն, որոշեց հաւաք– բար հրաժարիլ : Հակառակ ընկերներու վերջնա– կան յանկութեան՝ վարչութիւնը չընդունեց եւ սիրով տուաւ տեղը «հակառակորդ»ներուն :

Ահա աւելի քան երկու տարի է մեր «յաղթա– կան» վարչութիւնը, ոչ հանդէպի, ոչ հաւաքոյթի, ոչ ալ ժողովի կանչած ունի, 1949 Նոյեմբեր 27ին կարգ մը ընկերներ նամակով մը ընդհ· ժողով պահանջեցինք, ցարդ անոր ալ պատասխան չկայ :

Նախկին վարչութիւնը յանձնեց դումար մը եւ աւելի քան 60 չիլ դինի (դրամ թէ դինի 17.000 ֆրանքի մօտ արժէքով) : Ընդհ· ժողովը որոշած էր շրջանիս նահատակ ընկերներու մասունքները փոխադրել եւ դամբանի գետեղման գործածել : Չենք գիտեր այդ դումարը պակա՞ծ է թէ աւել– ցած :

Այս կամայական ու քայքայիչ գործունէու – թիւնը մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւէ : Փափաքելի է օր առաջ վերակենդանացնել այս երիտասարդ միու– թիւնը, չփոխադրել Փարիզի վէճերը մեր շրջանին մէջ : Ամէն ռամիկի սրբազան պարտականութիւ– նըն է զուրգուրալ իր Միութեան վրայ :

Ց· ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ «ՍՏ· ՇԱՀՈՒՄԵԱՆ» աղջկանց բաժնի մէջ կ'ուսանին մօտ հազար աշակերտուհի – ներ : Դպրոցը ունի մեծ եւ արեւոտ 25 դասա – րաններ ,քիմիաբանութեան և բնագիտութեան կա– հաւորուած աշխատանոցներ, գրադարան տասը հազար գիրքերով· ընդարձակ գահլիճ ուր տեղի կ'ունենան ընդհ· ժողովներ եւ դպրոցական հան – դէսներ : Այս դպրոցին մարմնամարզական գահ – լիճը քաղաքին ամէնէն լաւերէն է :

Դպրոցը ունի ծառազարդ պարտէզ եւ լայն ծառուղիներ : Հոն կայ նաեւ փորձադաշտը, ուր աշակերտները կ'աճեցնեն զանազան բոյսեր : Ունին պատանի միչուրինականներու խմբակը զոր կը վարեն փորձուած մանկավարժներ :

Բնագիտութեան դասերուն կը ցուցադրուին աշակերտներու աճեցուցած բանջարեղէնները ու բոյսերը : Պատանի միչուրինականներու խմբակի իւրաքանչիւր անդամ ունի իր ծաղկամանը, զոր ինք կը խնամէ : Ամառը կը հանեն ծաղկամանէն բոյսերը եւ կը դնեն հողին մէջ : Պատանի միչու – րինականները կը կատարեն զբօսապտոյտներ, կը հաւաքեն նիւթեր իրենց փորձերու եւ դիտողու – թիւններու համար :

Դպրոցին մէջ կ'աշխատին հայ եւ ռուս դրա – կանութեան, հայրենի երկրի ուսումնասիրութեան խմբակները : Ունին նաեւ երգեցիկ խումբ, ինչպէս եւ մարմնամարզական եւ այլ խմբակներ :

Աշակերտները առաջնորդութեամբ իրենց ու– սուցիչին կ'այցելեն օրինակ ապակիի գործարանը, կ'երթան կարմիր Բերդի հնագիտական պեղում – ները դիտելու : Մանուկները կը տանին նաեւ պատմական վայրերը ինչպէս Գեղարդ, Էջմիածին :

Փոքրիկ աղջկան մը ուսէն կախուած է սպի– տակ պայուսակ մը վրան կարմիր խաչ կարուած : Անիկա իր դասարանի առողջապահութեան հրա – կիչն է :

Այս դպրոցի արական թէ իգական նախկին սաներէն շատեր ճարտարապետներ, բժիշկներ , մանկավարժներ, Նկարիչներ, գրողներ են :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ· — Երեւանի (Երեւանդ Սրմաքէչխանլեան) «Ամիրայի աղջիկը» վէպը լոյս տեսած է մաքուր տպագրութեամբ , գինն է 15 րուպլի : Հրատարակուած է Ա· Հայաս– տանի քարտէսը եւ անմիջապէս սպառած : Նոյն – պէս լոյս տեսած են հին եւ նոր հեղինակներու տասնեակ մը գիրքեր որոնք արագօրէն սպառե – լու վրայ են :

ՆՈՐ ԲԱՑԱՁԻՏԻ մէջ կը գործեն կարգ մը խմբակներ, գրական, բնագիտական, ռուսերէն լեզուի ուսումնասիրութեան, աշխարհագրութեան եւայլն : Ընթերցողներուն թիւը կը հասնի հազա – րի : Գիւղական գրադարաններուն օգնելու համար կազմակերպուած է շրջիկ գրադարան, որ ղըր – կուած է Արծուաքար, Սարուխան, Նորա Դուզ եւ Բաւիկեան գիւղերը :

« ՍԹԱՒԻՆԸ ՍՈՎԵՏԱՀԱՑ ՊՈՒԶԻԱՑԻ ՄԷՋ» ժողովածուն լոյս տեսած է Հայպետհրատի կող – մէ, տպագրուած են Ա· Իսահակեանի, Ն· Զար– եանի, Գ· Սարեանի, Ցովհ· Շիրազի, Սարմէնի , Ս· Վահունիի, Վ· Դաւթեանի եւ ուրիշներու բա– նաստեղծութիւնները : Ժողովածուն կազմած են Ս· Ասատրեան եւ Ս· Հայրեան :

«ԱՆՀՊԱՏԱԿ»ՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Հպատակութիւն չունեցողներու հարցը քըն – նութեան ենթարկուեցաւ Փետրուար 16ին ՄԱԿի տնտեսական եւ ընկերային խորհուրդի «անհպա – տակութեան յանձնախումբ»ի կողմէ : Յանձնա – խումբը կազմուած է 13 ազգերու ներկայացու – ցիչներէն : Միջոցներ առաջարկուեցան բարելա – ւելու միջազգային վիճակը զաղթականներու եւ անհպատակ ազգերու : Առաջարկուեցաւ նոյնիսկ ջնջել անհպատակութիւնը :Այս յանձնախումբը պի– տի չարունակէ միջազգային պայմանագրով մը , Նանսէնեան դրասենեակի գործը : ՄԱԿի ընդհ· քարտուղար Պ· Թրիկվի Լի , 40 յօդուածներէ բաղկացած Մրագիր – Ցուշադիր մը պատրաստած է որ կը չօշափէ նաեւ Հայերու պարագան :

Յանձնախումբը պիտի գործէ եօթը շաբաթ , կատարելով հետեւեալ աշխատանքները ·—

ա) Պիտի պատրաստէ յուշադիր մը, իբրեւ հիմք միջազգային պայմանագրի մը :

բ) Պիտի պատրաստէ յուշադիր մը, առաջար– կելով ջնջել անհպատակութիւնը :

գ) Ուրիշ յուշադիր մը՝ գործնական միջոց – ներ առաջարկելով :

Պ· Թրիկվիլիին պատրաստած յուշագրին՝ թիւ E/AC 32/2ի մէջ կիչուած է Հայոց պարագան եւս :

Յանձնախումբին կ'անդամակցին· — Պելժիա, Քանատա, Տանըմարքա, Իսրայէլ, Լեհաստան , Անգլիա, Ֆ· Միութիւն, Վենեզուէլա :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Քուպայի մեր աշխատակիցը , ընկեր Ս· Գ· Նիկօլեան, գժբախտութիւնն ունե – ցած է կորնդնելու իր մայրը, Սեւակ, Փետր·9ին : Ողբացեալ մայրիկը 85 տարեկան էր , ծնած էր Շիկի եւ ամուսնացած Գէորգ Նիկօլեանի հետ , Արմութլու : 1915ի Ջարդերուն հերոսական քաջու– թեամբ երկու անգամ դիմադրաւած է Թրքական բանտերու ահաւոր չարիքը, առեն մը Ալաբկիրի , ետքն ալ Տիվրիկի մէջ, իր «ըմբռնած» որդին պա– հած ըլլալու յանցանքով ,, առանց որեւէ բան խոստովանելու : Մեր ցաւակցութիւնները :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական գու – մարումը տեղի ունեցաւ սովորականին պէս այս երկուշաբթի օր : Պ· Պ· Զարոյեան խօսեցաւ Համաստեղի եւ գիւղի դրամականութեան մասին : Կարծիքներու փոխանակութեան ընթացքին Պ· Մ· Պարսամեան ընդդիմախօսեց օրուան զեկուցաւո – ղին :

Յառաջիկայ երկուշաբթի կը խօսի Պ· Խաչ– տուրեան հայկական ճարտարապետութեան մասին :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ·

— Լացը, արտասուքը ոչինչ չեն չինի··· Ու– զում ես որ քեզ չուտեն, պիտի խելօք լինես· իսկ խելօք կը լինես միայն այն ժամանակ, երբ կը հասկանաս թէ ինչ է թշնամիդ :

Նա բացատրեց որ ամբողջ Ղարաբաղը ահա – զին կորուստ ունեցաւ: Ոչինչ անել չէ կարելի : Թշնամին եկել է եւ պիտի գայ, ուրիշ կերպ չէ կարող լինել :

— կարո՞ղ ես կանդնեցնել հեղեղը, որ գալիս է սարից եւ որի առաջ կանդնեցրած պատ չկայ : Մեր պատը պատռուել է, եւ մենք ոչինչ չենք կա– րող անել :

— Բայց ինչ կը լինի մեր օրը :

— Ձգիտեմ, դուցէ եւ չատ վատ: Պէտք է նո– րից պատ չինել :

Թշնամու դէմ կռւում են դրսում· այնտեղ կրակ են կտրում, մեռնում են որ չթողնեն ըն– նամուն մօտենալ տանը: Բայց ի՞նչ կարելի է ա – նել, երբ նա արդէն մտել է տուն եւ նստել է օ – ճախի կողքին :

Եւ նա բոլորովին հերքեց դիմադրելու միա – քը: Առանց ցաւակցութեան, առանց խղճահար – ուելու ասաց որ ժողովուրդը պիտի տանջուի : Ուրիշ ճար չկայ, ամէն մէկը պիտի հասկնայ որ վատ փորձը աւելի աղիտալի կը լինի, որ մեծ ղդուշութիւն է հարկաւոր: Օրը օրին նման չէ, լինում է փոթորկալից օր, լինում է եւ պարզ ու գեղեցիկ օր :

Պէտք է սպասել որ մեզ համար էլ կուգայ լաւ օր, վաղ կը լինի դա թէ ուշ —մխայն Աստուած գիտէ :

Եւ երբ նա հեռացաւ Աւետարանոցից, Մելիքի կինը զգաց որ ինքը եւ իր որբացած տունը բոլո – րովին ճղակտուր են դարձած, ուժասպառ են եւ անօգնական: Այո, թեթեւ բան չէր Մելիք Հիւ – սէյինի ժառանգութիւնը ···

Օրեր, շաբաթներ անցան: Երկնքի տակ տեղի ունեցան շատ փոփոխութիւններ: Փորձանքների ժամանակն էր, նրանք լոյս էին ընկնում ամէն օր եւ ոչ ոք գիտէր թէ ինչ կը լինի միւս օրը :

Մելիքի տունն էլ շատ հարուածներ ստացաւ, նրան արհամարհեցին, անպատուեցին: Բայց Մե– լիքի կինը, այնու ամենայնիւ, ջուրը ընկնել եւ խեղդուել չուզեց, ինչպէս ուզում էր դժբախտու– թեան առաջին րոպէներում: Օր օրի վրայ նա սո– վորեց գնալ ճակատագրի հետ, տեսել եւ լռել , սովորեց ընդունիլ հարուածները եւ պահել նրանց իր սրտի մէջ···

Դ·

Եւ սովորեցնողը Սիւլէյման Բէկն էր :

Մուսթաֆա փաշայի բանակում դա յայտնի էր իրրեւ ճշմարիտ, կրակոտ Մուսլիման եւ իբ – րեւ վերին աստիճան յաջողակ կռուող :

Նա կրում էր իր մէջ մի հաւատափոխի քոյր արժանաւորութիւնները :

Սիրեայի ծովափեայ մի գիւղում էին մնացել նրա ծնողները, որոնք քրիստոնեաներ էին: Անչա– փահաս պատանի էր երբ խլուեց հայրական տա – նից, որովհետեւ գիւղը եկած մի թուրք պէյ հենց որ տեսաւ նրան, իսկոյն վճռեց որ մեղք է, եթէ չուն կեավուրները այսպիսի տղային կեավուր պա– հեն :

Փոքրահասակ զերին մեծացաւ Ստամպուլի մի նեղ փողոցում ապրող Իւլէմայի տանը եւ այ– նուհետեւ ուղարկուեց զօրանոց, մարդ փոխա – նորդին եւ Ալլահի չուքին ծառայելու համար: Նա յանդուգն, անվախ մի գինուոր էր, ինչպէս սար– սափելի ենիչէրիները, մանկութիւնից խլամա – ցրած այդ քրիստոնեաները: Բայց Սիւլէյմանը ա– ռանց ձիու ապրել չէր կարող, ուստի մտաւ հե – ծելազօրքի մէջ :

Առաջին տարին ծագեց ենիչէրիների սովո – րական ապստամբութիւններից մէկը: Նա մի քա– նի ապստամբներին եւ դանուում էր առաջին չարքե – րում, որոնք խորտակեցին Սուլթանի պալատի դռները եւ պահանջեցին որ իսկոյն իրենց յանձ – նուի մեծ վէզիրի գլուխը: Այդ պահանջը կատար– ուեց, բայց ապստամբութեան գլխաւորները դա– հիճի ձեռքը մատնուեցին: Դրանց մէջ էր եւ Սիւ – լէյմանը, այնքան յանդուգն էր նա, որ նոյնիսկ մտել էր Սուլթանի կանանոցը ուր եւ կալանա – ւորուեր էր: Բայց այդ կատաղի գլուխը չկոր – ուեց, ծերունի Իւլէման, որ չէր մոռացել իր հո – գեպաւակին, թախշիշով ազատեց նրան եւ փախ – ցրեց մայրաքաղաքից :

Գիներու կրճատում
Թ. Միութեան մէջ

ՐՈՒԲԼԻՆ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՑ, ՈՍԿԵԴՐԱՄԻ ՎՐԱՑ ՀԻՄՆՈՒԵԼՈՎ

Երեքշաբթի օր երկու պաշտօնական զեկոյց – ներ հրատարակուեցան Մոսկուայի մէջ, Սթալինի եւ Մալենքովի առորագրութեամբ: Առաջին զե – կոյցը կը զեղչէ ուտեստի եւ զործուած ապրանք– ներու գիները, 10 — 49 առ հարիւր համեմատու– թեամբ: Երկրորդը րուբլին ոսկեդրամի վրայ հիմնուելով, կը սահմանէ փոխանակութեան նոր սակերը :

Քանի մը օրինակներ.— եղան միսին գինը կը զեղչուի 24 %, ձուկը՝ 10 – 30 առ հարիւր, ալի– րը՝ 25 առ հարիւր, զեռնախնձորը՝ 10 առ հա – րիւր, կարագը՝ 30 առ հարիւր, պանիրը՝ 20 առ հարիւր, հաւկիթը՝ 15 առ հարիւր, սեւ խաւեա– րը՝ 30 առ հարիւր, չոքոլան՝ քսան առ հարիւր, Կովկասի քոնեակը՝ 25 առ հարիւր, զարեջուրը՝ 30 առ հարիւր, Մոսկուի գինին՝ 49 առ հարիւր, թէյը՝ տասը առ հարիւր, հացը՝ 25.9 առ հարիւր, ա– ղը՝ 40 առ հարիւր :

Ուրիշ զեղչեր — բամպակ՝ 15 առ հարիւր, բուրդ՝ 12 առ հարիւր, մետաքս՝ քսան առ հա – րիւր, պատրաստ հագուստ՝ տասը առ հարիւր, գուլպայ՝ 25 առ հարիւր, կօշիկ՝ 15 առ հարիւր : Կը զեղչուին նաեւ զոհարեղէններու, անուշահո – տութեանց, խաղալիկներու, առտնին իրերու, չի– նանիւթերու եւն. գիները :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ մեծ ուրախութիւն պատ– ճառեցին այս ընդհանուր զեղչերը: 1947էն ի վեր երրորդ անգամն է որ կը զեղչուին գիները: Սոր– հրդային թերթերը կը բացատրեն թէ 110.000 մի– լիոն րուբլի պիտի խնայուի ապրուստի գիներուն վրայ ,չնորհիւ այս զեղչերուն :

★ *Երկրորդ զեկոյցը կ'ըսէ .— Մարտ մէկէն սկսեալ, րուբլիին փոխանակութեան սակը պիտի ճշդուի ոչ թէ տոլարին վրայ, այլ պիտի վերա – հաստատուի ուղիղ հաստատուն հիման մը վրայ, ուղեկցելով ոսկիի պարունակութիւնը (0.222168 կրամ զուտ ոսկի) :*

Այսպէս, ամերիկեան տոլարը պիտի արժէ չորս րուբլի, փոխանակ 5.30ի, սթերլինը՝ 11 ր· 20 կոպէկ, փոխանակ 14.84ի: Այս հիման վրայ պիտի վերաքննուին միւս օտար դրամներուն փո– խանակութեան սակերը: Եթէ ուրիշ փոփոխու – թիւններ կատարուին օտար դրամներու ոսկիի պարունակութեան կամ փոխանակութեան սակե – րուն մէջ, Մ· Միութեան Պետական Դրամատունը նորէն պիտի քննէ խնդիրը :

Զեկոյցը կ'ուսումնասիրէ նաեւ դիւանագիտական սա– կը, որով մէկ տոլարը 8 րուբլի կը հաշուէին, այսուհետեւ պիտի հաշուուի 6, իսկ Ցուլիս մէկէն վերջ պիտի չնչուի դիւանագիտական սակը :

★ *Ապրանքներու զեղչը կը վերաբերի 234 տե– սակ արտադրութեանց, հագուստ մինչեւ գաշնակը: Կրճատումները 8 առ հարիւրէն պակաս եւ 50 առ հարիւրէն աւելի պիտի չըլլան, ինչպէս կը հետեւի հրատարակուած լուսաբանութիւններէն :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ իւրանիսմ կը հանեն եւ Ռուսաստան կը զրկեն չոգեպինդ, արե– ւելեան Գերմանիոյ մէջ, համաձայն անդրեւսաք– սան պղպիւրներու: Այս բանուորները կը զործեն 17 հազար խորհրդային զինուորներու եւ պահակ– ներու հսկողութեան տակ:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ զերման տե– զակալ Ֆորլանտէր, Շէռ–Միտիի զինուորական բանտին մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ հայ – րենասէրներ չարչարած եւ պղտկահարած է վի– էննի եւ Փուաթիէի չրջանին մէջ: Ամբաստանեալը միշտ կ'ուրանար, մեղքը ձգելով իր զերադասին վրայ որ փախած է :— Լիոնի կեսթափոյին ան – դամներէն 13 ամբաստանեալներու 11ին համար մահապատիժ պահանջեց կառավարութեան ներ – կայացուցիչը :

ԱԻԱԶԱԿԱՑԻՆ յարձակումները կը չարունակ– ուին ամէն օր: Լանկոի մէջ զինեալ ասպատակ մը զգեանելով թղթատարական պաշտօնեան, պատ – ռեց 42 պարկեր եւ հինգ միլիոն ֆրանք թոցուց: Նոյնօրը չորս հոգի Շանքէլոյի մէջ (Սէն է Ուազ) նամակատուն մտնելով, 720.000 ֆրանք յափշտա– կեցին զէն ի ձեռին :

ՋԻՆԱՍՏԱՆի ազգայնական դիկտատորը, Զանկ Քայ Շէք, յայտարարեց թէ պիտի ստանձնէ հանրապետութեան նախագահութիւնը, չարունա– կելու համար պատերազմը համայնավար իշխա – նութեան դէմ: (Տասներեք ամիսէ ի վեր քաչուած էր գործօն կեանքէ) :

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱԿԱՆ առեանը սկսաւ քն– նել Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն բողոքագիրնե– րը՝ Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ դէմ, որոնք կ'ամբաստանուին թէ բռնաբարած են մարդկային իրաւունքները, հակառակ հաչուա – թեան դաշնագիրներու տրամադրութեանց : Խըն– դիրը կապ ունի վերջին դատավարութեանց հետ եւ մեծ հետաքրքրութիւն կը չարժէ :

ՓԱՐԻԶի ոստիկանական վերատեսչութեան 150ամեակը առնուելուն առթի օր :

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides :

Մասնակցութեամբ Հայ Արեւոյշներուն, Ֆը– րանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն :

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արեւոյշներուն կողմէ: Հայկական երգեր եւ պա– րեր: *Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝* Մոլիէռի «ՆԱԻԱՆՁՈՑ ՊԱՐՊՈՒՃԸՆ», *կատակերգութիւն 1 արար: Տոմսերու գիները՝* 300, 200, 150 *ֆրանք:*

Կգ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15— 24, Salle Voltaire-ի մէջ, rue Voltaire, *Ալֆոր– վիլ:* Orchestre RAMON GARDAZ

Գեղարուեստական բաժին: Չաւեշտ, անա – կնկալներ, ճոխ պիւֆէ :

Métro Charenton Ecoles*էն օթօպիւս* 103, *իջնել* rue de l'Union: *Մուտք* 150 *ֆրանք*

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի ախոյենական մրցումնե– րը այս կիրակի Ա· եւ պահեստի Chatou*ի դէմ,* Chatou*ի դաշտին վրայ: Ժամադրութիւն ժամը 12, Փորթ մ'Իթալի, ժամը 12.30ին մէթրօ Մէրի մ'Իսի:*

Խաղերը Azur Sport*ի դէմ, մրնիմները Քլամառի դէմ ժամը 14.30ին, Քլամարի դաշտին վրայ :*

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ ՄԱՐՏ 20ԻՆ
Ֆլօրէալ սինեմային մէջ
ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Շանք թատերախումբին կողմէ: Մանրամաս– նութիւնները չուտով :

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON
ՕՏԱՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Լիոնի յառաջիկայ միջազգային Տօնավաճառին

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառը *որ տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 15էն 24, կարեւոր թիւով օտարներու մասնակցութիւնը ապահոված է այս առթիւ եւս :*

Համաձայն Տօնավաճառին հիմնական սկզբ – մունքին, որ է կատարելագոյն հաւասար գծի վը– րայ դնել բոլոր ցուցադրողները, օտար մասնակ – ցողները մեծ մասով պիտի դասաւորուին իրենց արհեստակցական խումբին մէջ, Ֆրանսացի պաշ– տօնակիցներու հետ: Մասնակցող գլխաւոր եր – կիրներն են.— ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ՊԵԼՃԻԱ, ՏԱՆԸ – ՄԱՐՔԱ, Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ, ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ, ՀՈԼԱՆԴԱ, ԻՏԱԼԻԱ, ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ, ՍԱՐ, ՇՈՒՉՏ, ՉՈՒԻՑԵՐԻԱ եւ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ :

Երեք երկիրներ, Նորվեկիա, Շուէտ եւ Զուի– ցերիա պաշտօնական տեղեկատու գրասենեակներ պիտի հաստատեն ի պէտս այն Ֆրանսացի գոր – ծարանատէրներուն եւ առեւտրականներուն որ կը չահագրգռուին իրենց հրապարակով :

Վերջապէս, կարգ մը երկիրներ կազմակեր – պած են հաւաքական մասնակցութիւններ :

Իտալիոյ արտաքին առեւտուրի հաստատու – թիւնը համախմբած է կարգ մը առեւտրական տուներ որոնք պիտի գրաւեն Hall 12bis*ի ամենա – մեծ մասը :*

Plan Marshall*ի եւրոպական սպասարկութիւն– ները ամբողջութեամբ վարձած են* Hall 21bis*ը:*

Հոլանտայի հանդերձեղէնի ճարտարգործ – ծութեանց արտածման գրասենեակը, երկու տե – ղեր գրաւած է, մէկը Groupe 20*ին մէջ (այրերու յատուկ զգեստներ), միւսը* Groupe 22*ին մէջ (կիներ– ու զգեստներ):*

Չեխոսլովաքիոյ հիւսուածեղէնի ճարտարա – գործութեան պաշտօնատունը գրաւած է 200 քմ· տարածութեամբ սրահ մը, Տօնավաճառի պալա – տին Գ· յարկը :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սրբոմեան սրահը: Պարտա – ւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆՏԸՕ – ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Արծիւ ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 69 rue d'Arcueil, Պանեէօ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 7ին, սովորական հաւաքատեղին: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Եպիսկոպոսի կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30– ին, սովորական հաւաքատեղին: (Շար· նախորդ ժողովը) : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, դպրոցին սրահը, 76 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅՑ ԼՍԱՒԱՆի հերթական հաւա – քոյթը՝ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ Ութժան: Կը խօսի Սր· ՇԱՒՐՇ ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ : Նիւթը՝ Ութսնամեայ դրադէտ կէօրկիւռ «25րդ ժամը»:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԻ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան առթիւ, Ֆ· Հ· Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի վարչութեան անդամուհիները 1500 ֆրանք կը նուիրեն իրենց մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ· Բ· Ը· Մ· Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtel*ի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Ճոխ յայտագիր, հաճելի անա– կնկալներ: Ընտիր պիւֆէ :*

Սակաւաթիւ օրինակներ կան միայն
ՎԱՀԱՆ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆի
ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (Թուռ– ցիկ ակնարկ): Գինն 1000 *ֆր·: Գաւառի համար* 1100 *ֆրանք:*

Գ· ԼԱԶԵԱՆի ԴԻՄԱՔԵՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸՆ: Գինն 800 ֆրանք: Գաւառի համար 900 *ֆրանք: Դիմել «ՑԱՒԱՉ»ի վարչութեան :*

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք*
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն :

Առաջնորդ գաւառները :

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն :*

ԾԱԽՈՒ ՑԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

15րդ թաղամասին մէջ ծախու է լուսաւոր, արեւոտ զեղեցիկ յարկաբաժին մը: ՊԱՐՍՊ եւ ԱՆ– ՄԻՋԱՊԷՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ: Կը բաղկանայ չորս սենեակներէ , խոհանոց, բաղնիք եւ տէպպրա : Տեղեկանալ թերթիս վարչութենէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Սախպղաբար զործաւորուհիներ ձեռքով broderie*ի կամ* boutonnieres*ի համար:*

Դիմել ամէն օր.— Société Lyda, 21 rue des Petits Carreaux, métro Sentier:

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ, ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE *ՍԱՐՔԱՑՈՎ*

ՀԷՎԱՆ (ՀՐԱՒԻՇԱԿ) — ԺԱՔԱՒ ՄԸ — ԵՒ ԱՆՀԱՐԱՑ ԹԱՇԻՆՔ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ԹՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 3 MARS 1950 Ուրբաթ 3 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6092–Նոր շրջան թիւ 1503

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԸ ՄՕՏԵՆԱ՞Ն ԹԷ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ

Հեռագիրը յուսատու տեղեկութիւն մը եւս կը հաղորդէր երէկ: Նոր ծրագիր մը՝ փարատելու համար հիւլէական մղձաւանջը :

Ներակուտական Մըք Մահոն, Մ· Նահանգ – ներու Ներկրգարանի Հիւլէական Յանձնաժողովին նախագահը, ճառ մը խօսելով Ծերակոյտին առ – ջեւ, առաջարկած է բանակցիլ Ատլանտեանի պի – նակիցներուն հետ, նոր ձեռնարկ մը կատարելու եւ «հիւլէական խաղաղութիւն» հաստատելու հա– մար Խ· Միութեան հետ :

Իր թելադրութեան համաձայն, Ատլանտեանի դաշինքին Ներհուրդը ժողով դումարելով, խա – ղաղութեան ծրագիր մը պիտի մշակէ :

— « Զրածին զէնքերու հսկողութեան մասնա– գիտական կէտերը քննելէ, մեր գինակիցներուն հետ խորհրդակցելէ եւ խաղաղութեան կլիմայ մը ստեղծելէ վերջ, հասած պիտի ըլլայ խօսակցու– թեանց օրը: Այն ատեն, վստահ՝ ինքն իր վրայ եւ միայն մէկ նպատակի ձգտելով, ազատ աշխարհը պատրաստ պիտի ըլլայ մօտենալու կրեմլինի» :

Քայլ մը եւս յառաջ երթալով, Ծերակուտա – կան Մըք Մահոն կ'առաջարկէ Միացեալ Ազգերու յառաջիկայ ընդհ· ժողովը դումարել Մոսկուայի մէջ, յատկապէս լուծելու համար հիւլէական զի– նաթշաւի խնդիրը: Պայմանաւ որ վիճաբանու – թիւնները անթելով հաղորդուին ի սիրուս աշ – խարհի, եւ մասնաւորապէս Լենինկրատէն վկա – յութիւնք :

— « Եթէ խորհրդային վարիչները թոյլ տան որ իսկապէս համաշխարհային ժողով մը տեղի ունենայ իրենց մայրաքաղաքին՝ Մոսկուայի մէջ, այն ատեն կրնանք բարեբաստիկ արդիւնքներ սպասել խօսակցութիւններէն: Եթէ չհամարձակին հիւրընկալել ընդհ· ժողովը, ամբողջ ազատ աշ – խարհը պիտի հասկնայ այդպիսի մերժումի մը ի– մաստը » :

Ծերակուտականին ճառը հակիւ հրատարակ – ուած, Ազգաժողովին ընդհ· քարտուղարը, Պ· Թրիկվէ Լի իր արտազին հաւանութիւնը յայտնեց :

Նոյն օրը — չորեքշաբթի — ճառ մը կը խօ – սէր Ազգաժողովին նախագահը, զօր· Քարլոս Ռո– մուլօ, ողբալով թէ «կազմակերպութիւնը կիսա – վին ջլատուած է այսօր իսկ», իրրեւ հետեւանք Խ· Միութեան եւ արեւմտեան պետութեանց միջեւ ծագած պաղ պատերազմին :

— « Եթէ հիւլէական զինարշաւը շարունակ – ուի, առաջին զոհերէն մէկը Ազգաժողովը պիտի ըլլայ: ՄԱԿը ստեղծուեցաւ պատերազմի պատու– հասէն փրկելու համար ներկայ եւ ապագայ սե – րունդները··· Մինչեւ որ մեծ պետութիւնները չգործակցին խաղաղութիւնը պահպանելու հա – մար, խաղաղութիւն պիտի չվայելենք » :

Անչուշտ ձայն մը պիտի լսուի ուշ–կանուխ , այս հրապարակային կոչերուն առթիւ: Մանա – ւանդ որ, Մոսկուան ուղղակի կը քաջալերէ «խաղաղութեան կուսակիցներու » պայքարը , աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ :

Սպասելով աւետարեր լուրի մը, արձանա – գրենք նորութիւն մը որ արժանի է լուրջ խորհր– դածութեան :

Մոսկուայէն հասած տեղեկութեանց համա – ձայն, խորհրդային կառավարութիւնը որոշած է երեսուն թերթեր եւս անմատչելի դարձնել օտար դիւանագէտներուն եւ թղթակիցներուն :

Այս թերթերուն մէջ կը գտնուի այն պաշտօ– նական տեղեկատուն որ կը պարունակէ Գերագոյն Ներհուրդի նախագահութեան կողմէ հրատարակ– ուած հրամանագիրները: Ուրեմն օտարները այլ– եւս ուղղակի լուր պիտի չունենան հրատարակուած օրէնքներէն :

Սահմանափակուած թերթերուն մէջ կը գտ – նուին բնագիտութեան, քիմիագիտութեան, մեքե– նագիտութեան եւն· նուիրուած հրատարակու – թիւններ, ինչպէս եւ գանազան հանրապետու – թեանց լրագիրները: Մինչեւ 1950 յունուար 1 օ– տարները կրնային օրինակ մը ստանալ մնացեալ 15 հանրապետութեանց մայրաքաղաքներու թեր – թերէն: Իսկ այժմ չեն կրնար բաժանորդ գրուիլ, օրինակ, Թիւրքմենիստանի հանրապետութեան թերթին:

Կը մօտենա՞ն թէ կը հեռանան, նոր կղպանք – ներ հասատատելով :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԶԼԼԱՒ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Խօսքը Հիւսիսայինի մասին է: Միւսը, իր 30—40 հազար բաղմութեամբ ու բաժնուած երեք խոշոր երկիներու, Պրազիլիա, Արժանթին եւ Ուրուկուէյ եւ համեմատաբար աւելի նոր քան Հիւսիսայինը, չի կրնար կատարել այն նախախնա– մական դերը զոր ստանձնած է միւսը:

Ուրիշ ազգերու մէջ ընդհանրապէս հարուստ, ունեւոր դասն է որ կ'աջակցի հանրային ձեռնարկ– ներու, իսկ մեր մէջ՝ առաւելապէս ժողովուրդը, դլխագիր ժողովուրդը որ յաճախ իր բերնէն կը կարէ դպրոց կամ հիւանդանոց պահելու համար:

Հարուստը — բացառութիւններ կան անշուշտ— կը նախընտրէ եկեղեցի չինել, հաչիւը մաքրելով Աստուծոյ եւ իր խղճմտանքին հետ :

Եթէ այսօր Մ· Նահանգներու մեր պատուա – կան ազգակիցները առասպելական գումարներ կը տրամադրեն ամէն հանրային ձեռնարկի եւ լիա – բուռն կը նուիրեն ձեմարանի, հուժարանի, Դպ– րեվանքի, կամ դպրոցներու, անշուշտ պատճառը այն է որ աշխատաւոր բաղմութիւններ են, ժողո– վուրդի զաւակները, քիչ – շատ դրամի տէր եղած :

Ի՜նչ անանուն նուիրատուներ կան անոնց մէջ, որոնք հետամուտ չեն եկեղեցիի մը պատին վրայ իրենց անունը արձանագրելու քանի մը հազար սթերլինի փոխարէն, բայց երբեք անպատասխան չեն թողուր դիմում մը, երբ կուգայ Պոլսոյ Ազգ· Հիւանդանոցէն կամ Ազունիէի Ազգ· հուժարա – նէն :

Ահա մեր երկրորդ մեծ գաղութին ստանձնած պարտականութիւնը, որ նուազ կարեւոր չէ, թէ ազգային, թէ մշակութային տեսակէտով :

Անթիլիասի դպրեվանքը եթէ տպարան, մա– տենադարան կամ ինքնաշարժ ունի, մեծ մասով Ամերիկայի կը պարտի :

Ամերիկայի չնորհիւ է որ Պէյրութի ճեմա – րանը կ'ընդարձակուի: Ամերիկայի մեր հայրենա– կիցներն են որ անոր տրամադրութեան տակ դրին 127 հազար տոլար: Սուրիոյ կամ Իրաքի մէջ ա – մէնէն հեռաւոր գիւղը եթէ ունի իր դպրոցը, Հ· Օ· Մ·ը կը հասնի օգնութեան իր հազարաւոր տոլարներով :

Ազունիէի Բուժարանին ելմտացոյցն ալ ցոյց կուտայ որ միայն վերջին քանի մը տարիներուն մէջ մօտ հարիւր հազար ոսկի (տասը միլիոն ֆր·) ստացած է Ամերիկայի մեր եղբայրներէն:

ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ՆԿԱՐԻԶ ՍԱՐԳԻՍ ԵՐԿԱՑՆԵԱՆԻ

«Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ Փետր· 7ին մեռած է ծանօթ նկարիչ Սարգիս Երկայնեան (Ուզունեան, Տրապոնցի) :

Ողբացեալ նկարիչը, միեւնոյն ատեն դրող եւ թարգմանիչ, տարիներով աշխատակցած է Պոլսոյ « Ազատամարտ»ին, « Ճակատամարտ»ին, Ամե – րիկայի «Հայրենիք»ին եւ ուրիշ թերթերու: Անց– եալ տարի հայերէնի թարգմանեց ժամ տը Մոր– կանի «Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը», իսկ վերջերս սկսած էր թարգմանել Ռընէ Կոռւսէի Հայոց պատմութիւնը: Դեռ կը խօսինք իր մասին:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԱՆՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Առջի օր պատիւ ունեցանք մեր խմբագրա – տան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Սերովբէ վար– դապետ Մանուկեանի, ընկերակցութեամբ իրա – ւազէտ Պ· Շ· Սեւջօնքեանի :

Վարդապետը, որ տեսուչն է Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վարժարանին, վերջերս ժրնեւ կը գտնուէր Տիրան եպիսկ·ի հետ, մօտէն հետե–ւելու համար Ազգաժողովի խնամակալութեան խորհուրդին աշխատանքներուն :

Ինչպէս յայտնի է, այս Ներհուրդը կը զբաղի Երուսաղէմի միջազգայնացման ծրագրով , որուն բոլորովին հակառակ են թէ Յորդանան եւ թէ Իս– րայէլ: Հայ ներկայացուցիչները անհրաժեշտ լու– սաբանութիւնները հաղորդելով հանդերձ, ստիպ– ուած են սպասել դէպքերու ընթացքին :

Այս այցելութեան առթիւ անդամ մը եւս հաս– տատեցինք թէ անմիջական օգնութեան կը կարո– տին Ս· Յակոբեանց վանքն ապաստանած 3000 հայրենակիցներ: Անոնց աւելի քան 2500ը նպաս– տով կ'ապրին, կոմունիստական ըլլալով դարձ եւ

Գործադուլի շարժումը կը ծաւալի

ՄԵԹՐՈՑԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ· — ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԱԶԸ ՊԻՏԻ ԴԱԴԱՐԻ՞Ն ԵՐԿՈՇԱՔԻ ՕՐ:

Մետաղագործական հաստատութեանց բոլոր բանուորները ընդհ· գործադուլի հրահանգ ստա– ցան, իրրեւ հետեւանք գործատէրերու ժխտական դիրքին: Այս վերջինները աւելորդ կը գտնեն որեւէ նոր բանակցութիւն, ցորչափ բանուորները կը մերժեն իրենց առաջարկած յաւելումը, 5 % :

Երկուան թերթերը 250.000 կը հաշուէին մե– տաղագործ բանթողնելու թիւը (կէսը՝ փարիզ– եան շրջանէն): Գործադուլի հրահանգ տալով հանդերձ, Արհեստակցական Միութիւնները նա – մակ մը զրելով գործատէրերուն, կ'առաջարկեն վերաքննել 5 % յաւելումի խնդիրը: Գործատէր– երը նախապէս մերժած էին ամսական 3000 ֆրանքի յաւելումը :

Փարիզի մէթրոյի եւ հանրակառքերու աշխա– տաւորները քուէարկեցին գործադուլի բանաձեւը, 80 առ հարիւր համեմատութեամբ: Վերջնական որոշումը պիտի տրուի կիրակի օր: Ինչպէս գրած էինք երէկ, բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են, ապահովելու համար քաղաքացիներու փո – խադրութիւնը, եթէ ընդհ· գործադուլ յայտա – րարուի: (Փարիզի փոպուղին եւ հանրակառքերը աւելի քան երկու միլիոն քաղաքացիներ կը փո – խադրեն ամէն օր):

Կաղի եւ էլեկտրականութեան աշխատաւոր – ներն ալ կր սպառնան ընդհ· գործադուլ յայտա – րարել երկուշաբթի օր: Առ այժմ բանակցութիւն– ները կը շարունակուին կառավարութեան հետ , որ տրամադիր է 5 — 6 % յաւելում արտօնելու:

Նպաստընկալ թատրոններու աշխատաւորներն ալ (Օփերա, Օփերա– Քոմիք, Քոմէտի Ֆրանսէզ եւ Շայեօ) տաղնապի մատնուած են: Մեքենա – վարները եւ էլեկտրագէտները կ'ուզեն աշխատան– քը դադրեցնել այսօր իսկ (ուրբաթ), իրենց եռե– ւէն քաշելով միւս պաշտօնեաները եւ արուեստա– դէտները: Թերթերը կը գրեն թէ պահանջուած յաւելումները 270 միլիոն ֆրանքի նոր ծախք մը կը ներկայացնեն :

Գործադուլները կր բազմապատկուին գաւա– ռի մէջ: Հիւսիսային Ֆրանսայի չատ մը քաղաք– ներուն մէջ օրերէ ի վեր չեն բանիր մետաղագոր– ծական հաստատութիւնները: Առջի օր քսան հա– զար կր հաշուէին Լիոնի մետաղագործ բանթող – նդրու թիւը: Քլէրմոն – Ֆէռանի քիմիական եւ մե– տաղագործական հաստատութեանց բանուորներն ալ գործարկութիւն կըւ կատարեն, ընդհ· գործա – դուլ յայտարարելու համար: Մարսէյլի եւ Լա Սիոթայի մէջ տասը հազար բանթող կը հաշուեն 23.000ի վրայ :

ՆՈՐ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ ՇԱՐԹՈՒ

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , կացութիւնը աւելի պիտի ծանրանայ յառաջիկայ շաբթու, երբ Շէրպուռ կը հասնին ամերիկեան զինամթերքի առաջին բեռները: Բուն թուականը չէ ճշդուած: կառավարութիւնը բացառիկ միջոց– ներ ձեռք առած է, նկատելով որ համայնավար – ները պիտի փորձեն խափանել նաւերու պար – պումը:

Ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ նաւահան – դիստը պիտի մտնեն յատկապէս մարզուած «քո– մանտօ»ներ, որոնք մասնակցած են հանքագործ– ներու գործադուլին (1948) :Թերթերը կը գրեն թէ համայնավարական ազդեցութիւնը զօրաւոր է նա– ւահանդիստներուն մէջ, վասնզի յետպատերազմ– եան օրէնքի մը համաձայն, բանուորները կը վար– ձուին կամ կ'արձակուին արհեստակցական մի – ութեանց եւ ոչ թէ պաշտօնական իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ: Շատ մը նաւահան– դիստներու մէջ, Արհեստ· Միութեան ներկայա – ցուցիչները անդամ են համայնավար կուսակցու – թեան :

Փարաւիի բանուորներուն (տոքըր) Միութիւ–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

դոյք: Տրամադրելի գումարները սպառած են եւ անհրաժեշտ կը համարուի ձեռնարկ մը կատարել Փարիզի մէջ եւ այլուր, գոնէ օրապահիկ մը ճա– րելու համար դժբախտ պատսպարեալներուն: Մեծ թիւ մը չեն կազմեր անոնք որ յաջողած են Յոր – դանան, Լիբանան կամ Սուրիա գաղթել :

Նիւթական անձկութեան գլխաւոր պատճառ– ներէն մէկն ալ այն է որ վանքին հաստութաբեր կալուածները կր գտնուին Իսրայէլի չրջանին մէջ, եւ առ այժմ դժուար է օգտուիլ :

Հակառակ բոլոր դժուարութեանց, կը չարու– նակուի ժառանգաւորաց վարժարանը, ինչպէս եւ ազգ· դպրոցը, որ ունի 500 աշակերտ: Պատրիար– քի ընտրութիւնը յետաձգուած է, մինչեւ որ պատ– րաստուի կացութիւնը :

Ռուսերի պայքարը արեւմտեան մէջ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ռուսերը Եւրոպայի մէջ ունին ոչ միայն ռազմական ուժ, այլեւ քաղաքական ազդեցութիւն, որ կը գործադրեն Եւրոպայի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Ասիոյ մէջ։ Ռուսերը Եւրոպայի մէջ ունին ոչ միայն ռազմական ուժ, այլեւ քաղաքական ազդեցութիւն, որ կը գործադրեն Եւրոպայի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Ասիոյ մէջ։ Ռուսերը Եւրոպայի մէջ ունին ոչ միայն ռազմական ուժ, այլեւ քաղաքական ազդեցութիւն, որ կը գործադրեն Եւրոպայի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Ասիոյ մէջ։

— Հաստատ մը՝ Մոսիոյէն աւելի — նոր եկած մարդ մը, որ կը գործէ միայն ինքնին, ինչպէս կ՚ուզէ, առանց հարցնելու որեւէ մէկուն։ Ան ունի իր ծրագիրը, որ կը գործադրէ։

Ռուսերը Եւրոպայի մէջ ունին ոչ միայն ռազմական ուժ, այլեւ քաղաքական ազդեցութիւն, որ կը գործադրեն Եւրոպայի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Ասիոյ մէջ։ Ռուսերը Եւրոպայի մէջ ունին ոչ միայն ռազմական ուժ, այլեւ քաղաքական ազդեցութիւն, որ կը գործադրեն Եւրոպայի ամէն կողմերը, ինչպէս նաեւ Ասիոյ մէջ

ՍԵՂԻՐ ՍՐՏԻՑԻ

— ՞. —

Մ ի քանի տող եւս ընթերցող Ալեքսանդրի մասին, որ մեզ հետ աւարտի մեծ մրցման մէջ էր, եւ որ մեզ հետ մնաց մինչեւ վերջ։ Ալեքսանդր մեզ ասաց, որ ինքը Ռուսիոյ մէջ ծնած է եւ ծնողքը հոն կը բնակին։ Ինքը ուսանող է Մոսկուայի Համալսարանին մէջ։ Ռուսերէնը կը խօսի ինչպէս մայրենի լեզուն։ Ունի նաեւ ֆրանսերէնի եւ գերմաներէնի գիտութիւն։ Ալեքսանդր ամէն տարի ամառը կու գայ Պուլկարիա, ուր ունի հարազատներ։ Ինքը կը սիրէ Պուլկարիան, ուր կ՚ուզէ նաեւ ապրիլ։ Ալեքսանդր ունի նաեւ ընկերներ, որոնք կը սիրեն Պուլկարիան։ Ալեքսանդր կ՚ուզէ նաեւ ապրիլ Պուլկարիոյ մէջ։ Ան կ՚ուզէ ամուսնանալ պուլկարուհիի մը հետ

լատրել, բայց թոյլատրել մի քանիներու (solo) եւ պարի բազմաթիւ կրկնութիւնները անարդար կը նպատեք եւ ամենամեղ նախատինք կոպտաս երգչախումբին ուղղուած :

Այդ նախատինքէն վերջ Կոմիտաս երգչախումբը իր ծայրագոյն պատիւն ընծայեց ուղղակի Կոմիտաս վարդապետին (որուն մ'ըլլա արժանի է Ան) մնալով միշտ բեմին վրայ եւ մանաւանդ չարունակելով երգել :

Ահէ պատ, խոստուած էր Տիկին Բուդաղեան նէն եւ ամենամեղ երկուստեք համաձայնուած, հանդէսի վերաչաւորութեան կոչ մը ուղղելու ներկայ ժողովուրդին, որպէսզի երկսեռ երգասոսդութիւնը իր ամենակցութիւնը բերէ կապտաս երգչախումբին : Այդ ալ արդիւնացաւ վերջին պահուն, ցաւալի յրշատակ մըն ալ աւելցնելով մեր վրայ :

Այդ յայտարարութիւնը ազգային հանգա – մանք ունէր պարզապէս եւ երբեք անձնական եւ մէկ վայրկեան ալ չէր տեւեր :

Առաջ այդ կապակ համաձայնութեան փա – րիզի եկեղեցւոյն պատ. հոգաբարձութեան մէկոց – ներ չէին պակսեր խոռոչդրկուր ցրուելու այդ մը – պատակին համար :— Նշան Սարգսեան

նը ունի 30.000 անդամներ : Առջի օր իրենց մէկ բանբերը կը յայտարարէր թէ «պրոի պայքարին բոլոր սըշոցներով», խոչընդոտելու համար Ամերը – կայէն հասած զրահամթերքին պարպումը :

Առաջին բեռներուն համար Ցէրպուռը ընտ – րուած է անոր համար որ հասցէատէրները մեծ թիւ մը չեն կազմեր քարափի բանուորներուն մէջ եւ շատերը աշխոյժ են ամբոխէն ի վեր : Ցե – տոյ, նաւային զօրաւոց մը կը դասուի քարափին մօտ : Կ'ենթադրուի որ հմայնավարները պրոի փորձեն զրահամթերքին դէպի ներս փոխադրութիւ – նը խափանել, եթէ չկարենան արգիլել պարպու – մը : Կառավարութեան պաշտօնեաներուն մէջ ալ շատեր պատրաստուած են այս պայքարին համար, որ կը մղուի միջազգային գետնի վրայ, յանուն խաղաղութեան :

Լոեռնը դասապարտուեցաւ

Քլաուզ Ֆուքս, գերմանածին գիտնականը որ հիւլէական գաղտնիքներ յայտնած էր Ա. Միու – թեան, 1942էն 1949, դատուելով Լոնտոնի մէջ, դատապարտուեցաւ առաւելագոյն պատիժին,— 14 տարի բանտարկութեան : Ամբաստանեալը ամէն բան խոստովանած էր ձերբակալութենէն առաջ ալ, այնպէս որ դատավարութիւնը հազիւ 90 վայրկեան տեւեց : Դատարանին նախագահը յայ – տարարեց ամբաստանեալին.

— « Դուք անգարմանելի վնասներ պատճա – ռեցիք թէ այս երկրին եւ թէ Մ. Նահանգներուն, մղում տալու համար ձեր քաղաքական գաւանան – քին : Դուք վտանգեցիք ապաստանի իրաւունքը : Այժմ կրնա՞նք ապաստան տալ այնպիսի քաղա – քական փախստականներու որոնք կրնան հետե – ւորդներն ըլլալ այս նենգաւոր գաւանանքին եւ ծպտուիլ, խածնելու համար այն ձեռքը որ կը կերակրէ գիրենք » :

Ընդհ. դատախազը, Սըր Հարթլի Շոքրոս, որ Անգլիոյ ներկայացուցիչն էր Նիւրընպէրկի դա – տավարութեան ատեն, բացատրեց թէ ամբաս – տանեալին արարքը «իրագիտական դաս մըն է, գաղափար կազմելու համար արդի համայնավա – րութեան մասին» : Ցետոյ մանրամասնօրէն թուեց Ֆուքսի լրտեսական գործունէութիւնը 1943ին Անգլիոյ մէջ, 1943 Դեկտ. 31էն 1944 Օգոստոս մէկ Նիւ Եորքի մէջ, 1945ին Պոսթընի մէջ, 1947ին դարձեալ Անգլիոյ մէջ :

Ամբաստանեալը չնորհակալութիւն յայտնեց « արդար դատավարութեան » համար, նաեւ իր փաստաբանին եւ բանտի վարչութեան, եւ յայ – տարարեց թէ «ուրիշ ոճիրներ ալ գործած է» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՈՒ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին քննութեան առթիւ, լուսեցաւ հարիւրապետ Ժիռարտօ, ան – դամ Ֆրանսայի լրտեսական եւ հակալրտեսական կազմակերպութեան : Ըսաւ թէ յարձակում կրած է իր զրասենեակին մէջ, որովհետեւ «չատ բան գիտէ», թէ «քաւութեան նոխազ մըն է», թէ փա – խստական փէոէ աւելի զօրաւոր էր քան զօր. Որ – վէո : «Դուն մի խառնուիր այս գործին, ըսեր է իրեն փէոէ, չատ մը քաղաքական գէմքեր կան այս գործին մէջ, չէքեր բաժնուած են, դուն ստորա – դաս պաշտօնեայ մըն ես, բան չես հասկնար» եւն :

ՁՕՐ. Վէկեան իր նոր գիրքը ստորագրելով զրա – ղած էր գրատան մը մէջ, երբ հարիւր հակառա – կորդներ յարձակում գործելով ջարդուփշուր ըրին ապակիները եւ փճացուցին չատ մը գիրքեր : Ա – թոռներ եւ գիրքեր նետուեցան աջ ու ձախ : Ցու – ցարարները փախան, երբ ոստիկանութիւնը օգ – նութեան հասաւ :

ՄՈՒԿՈՒԱՉԻՆ կը հեռագրեն թէ մեծ խան –

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1 Ե— 24, Salle Voltaire-ի մէջ, rue Voltaire, Ալֆորվիլ : Orchestre RAMON GARDAZ

Գեղարուեստական բաժին : Զաւեշտ, անա – կնկալներ, ճոխ պիւֆէ :

Métro Charenton Ecoles-էն օթօպուս 103, իջնել rue de l'Union : *Մուտք 150 ֆրանք*

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 26bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides :

Մասնակցութեամբ Հայ Արհեստներուն, Փը – րանոսկան սկաուտական մրցութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն :

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արեւմայշներուն կողմէ : Հայկական երգեր եւ պա – րեր : Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Սոլիէռի «ՆԱՒԱՏԱՇԻՑ ՊԱՏՊԱՒԻՉԸՆ», կատակերգութիւն 1 արար : Տոմսերու գիները՝ 300, 200, 150 ֆրանք :

Կդ ՄՆԻՒՈՒԻՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.-ի ախոյենական մրցումնե – րը այս կիրակի Ա. եւ պահեստի Chatou-ի դէմ, Chatou-ի դաշտին վրայ : Ժամադրութիւն ժամը 12, Փորթ տ'Իթալի, ժամը 12.30ին մէթրօ Մէրլի տ'Իսի :

Խաղերը Azur Sport-ի դէմ, մինիմները Քլամարի դէմ ժամը 14.30ին, Քլամարի դաշտին վրայ :

ԾԻԾԱՂԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՑ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինգշաբթի պիւեր, 9 Մարտ ժամը 9ին :

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտի աւիւռը

Կատակերգութիւն 3 արար : Փարիզահայ դէ – րասաններու ընտիր խումբով մը, Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ. Ալթունեան, Տիկին Ագնաւորեան, Օր. Էլիզ, հեղինակը եւ Ս. Մահտեսեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.-ի, 11 Մարտ շա – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronage-ի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre :

Ղեկավարութեամբ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մաս – նակցութեամբ «ԱՌԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քա – նի մը դերասաններուն :

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք :
Իջնել Փորթ տ'Իթալի :

CHAUSSURES DE LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

Ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերա – յիչեալ հասցէէն :

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել :

Բացման առթիւ, ամենանպաստաւոր գիներ մինչեւ ՄԱՐՏ 15 :

ՅԱՒԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՑ, 29 Ապրիլ Շաբաթ երեկոյ
ՍԱՀ ՄԱՋՂՆՕ
Նուագահանդէս ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆի :
Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

դավառութիւն պատճառեց գիներու զեղչը : Ահա – գին բազմութիւն խռնուած է խանութներու առ – ջեւ, օգտուելու համար գիներու կրճատումէն :— Ուշինկթընի մէջ քարոզչական հնարք մը կը նկա – տեն բուրլիի սակին բարձրացումը, ազդելու հա – մար արբանեակ երկիրներուն վրայ : Միւս կողմէ վիճելի կը գտնեն յայտարարուած զեղչերուն ար – ժէքը, դիտել տալով թէ գիները հարիւր առ հա – րիւր բարձրացած էին 1948ին :

ԱՆԳԱՐԱՑԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարու – թիւնը մերժեց ամերիկեան ընկերութեանց առա – ջարկը՝ Թուրքիոյ քարիւղին չահագործման մա – սին : Ամերիկացիները 12.5 առ հարիւր բաժին կը խոստանան Թուրքիոյ, պահանջելով քարիւղի բո – լոր հանքերուն մենաշնորհը : Իրենց հաշուով, Թուրքիա 200 միլիոն ոսկի պիտի չահի, եթէ ըն – դունի 12.5 առ հարիւրի պահանջը :

Mlle. Andrée PERLOT
ՀՐԱՋԵԱՑ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Ամուսնացած
23 *Փետրուար* 1950 Villefranche s/Mer

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սրճարան սրահը : Պարտա – տորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆՏԷՕ – Դաշնակի Արծիւ ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 69 rue d'Arcueil, Պանթէօ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սօսկէթէ Սավանթ : (Շար. նախորդ ժողովի) : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՒՆԵՐ հերթական հաւա – քոյթը՝ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ Լիէժան : Կը խօսի Սր. ՇԱՒԻՒ ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ : Նիւթը՝ Լուսաւանցի դրագէտ Կէորկիուի «25րդ ժամը» :

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 3.30ին, Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : Կարե – ւոր օրակարգ :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի (Մարսէյլ) Թաղ. խորհուրդը կը ծա – նուցանէ թէ Գեր. Հայր ՅՈՎՍԷՓ ԴԱՒՒԹ, հա – յէրէն պիտի բանախօսէ Պոմոնի եկեղեցւոյ սրա – հին մէջ, յառաջիկայ 5 Մարտ, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, նիւթ ունենալով «Մեր նախ – նեաց կրօնական եւ ազգային պատմութիւնը» : Շարժանկարով պիտի ցուցադրէ (լուսանկարչա – կան դունաւոր հիանալի պատկերներով՝ Ֆապիօ – լայի ֆիլմը, projection fixe-ով) : Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtel-ի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Ճոխ յայտապիր, հաճելի անա – կնկալներ : Ընտիր պիւֆէ :

MARQUE DÉPOSÉE

Ալֆորվիլէն Պ. Դաւիթեան կը խնդրէ confec – tion ընդունել որ չընդօրինակէ իր մօտելները : « Մարք տէփոզէ» ըլլալով, թերացողները կրնան դժուարութեանց հանդիպիլ :

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատ – ուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ – բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի : Առանց կանխիկ վճարման փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը :

Գինը 1500 ֆրանք :

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԻՒԵԼԵԱՆ եւ ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ – ԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով :

1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց
Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890—38

ԾԱԽՈՒ ՑԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

15րդ թաղամասին մէջ ծախու է լուսաւոր, արեւոտ գեղեցիկ յարկաբաժին մը : ՊԱՐԱԳ եւ ԱՆ – ՄԻՋՈՑՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ : Կը բաղկանայ չորս սենեակներէ, խոհանոց, բաղնիք եւ տէպարա :

Տեղեկանալ Թերթիս վարչութենէն :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 4 MARS 1950 Շաբաթ 4 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6093–Նոր շրջան թիւ 1504

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԽՏԱԹԱՓ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Անգամ մը եւս նոյն վրդովիչ հարցականը,— կը մօտենա՞ն թէ կը հեռասան : Հարցում մը որ կապ ունի խաղաղութեան, բուն բառով՝ աշխարհի ճակատագրին հետ :

Ամէնէն հմուտ կամ յանդուգն դիւանագէտն ալ չի համարձակիր բացորոշապէս պատասխանել այս հարցումին :

Իրօրը ժողովուրդները, մեծ թէ փոքր, ան – համբեր կը սպասեն որ անյապաղ փարատի Մե – ծերուն մրջեւ դիզուած մշուշը : Կը մաղթեն որ անոնք միացեալ ճակատ կազմեն, ի նպաստ խաղա – ղութեան : Ինչպէս կազմեցին պատերազմի ըն – թացքին, յաղթանակը չհեղուելու համար :

Իժբախտաբար սխտոլորտը ոչ միայն չի պայ – ծառանար, այլեւ աւելի կը թանձրանայ : Եւ ան – ջրպետը կը խորանայ երկուստեք յաղթականներուն միջեւ :

Ամիսներէ ի վեր, իւրաքանչիւր նոր դէպք դուռ կը բանայ դառն խորհրդածութեանց, փո – խանակ լաւատեսութիւն ներշնչելու :

Իսկ ամէնէն վրդովիչ իրողութիւնը այն է որ, մինչ ապրին աղատօրէն կը խօսին ամէն բանի մա – սին, անդին լեզուները կապուած են փետրաթափ «ազատութեամբ» :

Աբեւմուտքի մէջ ոչ միայն թերթերը, այլեւ պատասխանատու անձեր չեն ծածկեր իրենց մտա – ծումները, տեսակէտները : Բայէ ի բաց կը խօսին նոյնիսկ սպառազինութեանց, չընդալից դիւաերու եւ պատրաստութեանց մասին :

Կարմիր դիծէն անդին — խորհուրդ խորին : Կամ չընդալից նշանախօսքեր, ամբոխին կեր ճա – րելու համար : Եւ կամ անվերջ «մաքրատրծում – ներ», լրտեսութեան եւ դաւաճանութեան պատ – մութիւններ, որոնք իբրու կը նմանին սրատուէչ միօրինակութեամբ : Աւանդ երկրի, աղգի կամ դաւանանքի խորութեան :

Ահաւասիկ վերջին արարը,— «Թիթոյական – Նուիեան» համաձարակ՝ Չեխոսլովաքիոյ համայ – նավար կուսակցութեան մէջ :

Կեղր· Կոմիտէն է որ կ'ամբաստանէ հրապա – րակաւ·—

1.— Պաշտօնաթերթին խմբագրապետը, Վի – լեմ Նովի, «իբրեւ գործակալ ծառայած է արեւ – մտեան աշխարհակալներուն, պետական գաղտ – նիքներ հաղորդելով անոնց» :

2.— Խումբ մը «դաւաճաններ» միացած են Թիթոյի պաշտօնեաներուն, ծառայելով անդլեւ – ամերիկեան աշխարհակալներուն :

3.— Վարչապետին դիւանապետը, Միլան Ռայման, անձնասպան եղած է, երբ կը հարցա – քննուէր :

4.— Արտաքին առեւտուրի նախարարութենէն խումբ մը պատասխանատու պաշտօնատարներ կը խանգարեն Խ· Միութեան եւ արեւելեան ժողովր – դապետութեանց հետ կատարուած առեւտուրը, որպէսզի Չեխոսլովաքիան կախում ունենայ ա – րեւմուտքէն :

Որ եւ է տարբերութիւն կը տեսնէ՞ք այս ամ – բաստանութեանց եւ այն մեղադրանքներուն միջեւ որ տեղի ունեցան Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ կամ Ռումանիոյ մէջ, անցեալ տարի : «Ցայտնութիւն – ներ» եւ պատմութիւններ որոնք իրարու կը յա – ջորդեն իբրեւ թատերական տեսարաններ, Խ· Մի – ութեան մէջ ալ : Կեղրոնէն մինչեւ ծայրագաւառ :

Դժբախտաբար այս պայմաններուն մէջ է որ պայքար կը մղուի խաղաղութեան համար, առաջ – նորդութեամբ Մոսկուայի : («Խաղաղութեան կու – սակիցներու» յառաջիկայ համագումարը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 15ին, դարձեալ Փարիզ) :

Ի՞նչ կասկած որ այս պայքարը կրնար որոշ յաջողութիւն ապահովել, եթէ մղուէր բոլոր ճա – կաններուն վրայ : Պատերազմի բոլոր հրձիգնե – րուն դէմ, փոխանակ Արեւելքը ախոյեան, Արեւ – մուտքը թշնամի ներկայացնելու :

Եւ խաղաղութիւնը իսկապէս ապահովուած կ'ըլլար, եթէ բոլոր ժողովուրդները տէր դառնա – յին իրենց ճակատագրին : Եթէ ստանային ինք – նորոշման իրաւունք, փոխանակ փետրաթափ , նորոշման իրաւունք մը :

Եւ երեւակայել որ Եւրոպայի կէսէն աւելին լուր անդամ չունի միւս կէսէն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ԱԼ ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹՔ

Հոս ալ կը հաշուենք 65—70 հազարի հասնող գաղութ մը : Կեդրոնացած դրեթէ հաւասար չա – փով երեք շրջաններու մէջ, — Փարիզ, Կեդր· Ծրանսա եւ Մարսէյլ :

Համեմատաբար այս գաղութն ալ ոչ միայն ինքնաբաւ է, այլ ի վիճակի ձեռք երկարելու իր չքաւոր եւ համեստ եղբայրներուն, ըլլայ Ցու – նաստան, կամ Սուրիա, Լիբանան : Սեր թերթը պարբերաբար կը մատնանշէ անմիջական անհրա – ժեշտութիւններ, մանաւանդ կրթական պահանջ – ներ :

Հոն, մարդիկ չորս փայտի կտոր իրարու քով կը բերեն, մոմլաթ մը կը քաշեն վրան, դպրոց կը շինեն, հարիւրաւոր մանուկներու մայրենի լե – զուն սորվեցնելու համար :

Հոս կը խնդան այդ կարդի մտահոգութիւննե – րու վրայ :Ի՞նչ կ'արժեն ատոնք, չքեղ հարսնիք – ներու նկարագրութեանց քով : Երբ օրերով բերնէ բերան կը շրջին ափերով ցանուած 1000նոցներուն, լեռնակուտակ ծաղկեփունջերուն, բուռ բուռ ան – դամանդներու պատմութիւնները :

Լսեցի՞ք որ Ֆրանսահայ հարուստ մը մէկ հա – տիկ սան որդեգրէ Քարէն Եփփէ ճեմարանին հա – մար : Կամ անկողին մը նուիրէ Ազունիէի Ազգ· Բուժարանին : Կամ ձեռք մը քարտէս, բնագիտա – կան գործիքներ ղրկէ Սուրիա–Լիբանանի անճար դպրոցներուն :

Եւ եթէ գտնէք մէկը որ յիշեցնէ այդ անուն – ները , իրենց աչքերը խոշոր խոշոր բացած՝ պիտի հարցնեն թէ ի՞նչ բան են ատոնք, քանի որ չեն նմանիր ոչ կարի մեծ տուներու ցուցափեղկե – րուն, ոչ ալ նոր բացուած «պուտիք»ի մը ռէկլա – մին :

Չեմ ուրանար դառնգան առիթներով կատար – ուած հանգանակութիւնները, մանաւանդ ներգաղ – թի մեծագումար ձեռնարկը : Գիտեմ որ ազգ· տուն մըն ալ դնուեցաւ, ինչպէս եւ Հանգստեան Տուն մը :

Եւ սակայն, չատ աւելին կը սպասուէր մեր գաղութէն, հաւաքարար թէ անհատապէս, քանի որ ամէնէն բախտաւորն է, Ամերիկայէն վերջ :

Երեսուն տարին բաւական չէ՞, քիչ մը աւելի հեռուն նայելու համար : ՍՕՍԻ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԵՄ· ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՑԵՏԱԶԳՈՒԻՆ

Գահիրէի «էլ Ահրամ» թերթը (24 Փետր·) կը դրէ թէ Եգիպտոսի Հայոց թեմական ընտրութիւն – ները, որ պիտի կատարուէին Փետրուարին, վեց ամիս եւս յետաձգուած են, ներքին նախարարու – թեան կարգադրութեամբ, «հանրային ապահո – վութեան նկատումներով» :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Փարիզի մերթոյի եւ հանրակառքերու ընդհ· գործադուլը պիտի սկսի երկուշաբթի օր, եթէ վերջին պահուն համաձայնութիւն մը չգոյանայ փոխադրութեանց նախարարին հետ : Աշխատաւորներուն 82 առ հա – րիւրը համաձայն են գործադուլին : Երկրորդ ան – գամ է որ կը յետաձգուի այս գործադուլը :

Փարիզեան շրջանի մետաղագործական հաս – տատութեանց բանուորներէն 11.000 հոգի վեր – սկսան աշխատանքը : Գործադուլը կը շարունա – կեն 135.000 բանուորներ : Նոր գործադուլներ կը սպասուին դաշտի մէջ : Աշխատանքը դադրեցու – ցած են Հիւսիսային նահանգի պողպատի ճար – տարագործութեան բանուորներէն քսան հազարը, 19.000 հոգի Լիոնի մէջ, եւ հազարաւորներ՝ ուրիշ քաղաքներու մէջ : Ստորին Հռենոսի (Պա – Ռէն) նահանգին մետաղագործական բանուորները գործադուլի որոշում տուին 83 առ հարիւր համե – մատութեամբ : Սէն Նազէռի մէջ ալ 18.000 բան – ուորներ համաձայն կ'երեւան գործադուլի :

Դժդոհութեան ցոյցեր կը կատարեն նաեւ հանքային բանուորները : Մտահոգութիւն կը պատճառեն երկաթուղիներու, էլեկտրականու – թեան եւ կազի աշխատաւորները :

Թուրքն կը մերժէ Մոսկուա երթալ

ԱՆԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՊԻՏԻ ԽՍՏԱՆԱ՞Ց

Մ· Նահանդներու նախագահը աւելի վճռա – կան լեզու մը գործածեց հինգշաբթի օր, երբ լու – սաբանութիւններ կը հաղորդէր միջազգային կա – ցութեան մասին, լրագրական ասուլիսի մը առ – թիւ : Ըսաւ թէ «երբեք Մոսկուա պիտի չերթայ ցորչափ նախագահ է», բայց պիտի գործակցի որ եւ է ձեռնարկի, պահպանելու համար խաղաղու – թիւնը : Ինք համաձայն է որեւէ ծրագրի որ կը ձգտի խաղաղութիւնը ապահովել Ազգաժողովին միջոցաւ : Եւ միշտ պատրաստ է բանակցութիւն – ներ կատարելու Ուաշինկթընի մէջ :

Նախագահը մերժեց խօսիլ ծերակուտական Մըք Մահոնի այն ծրագրի մասին որ կ'առաջար – կէր Մոսկուայի մէջ դեսպան մը ունենալ Մակի յաջորդ ընդհ· ժողովը : Կրկնեց թէ ինք Մոսկուա պիտի չերթայ ցորչափ նախագահ է, բայց հակառակ չէ որեւէ ձեռնարկի որ կրնայ նպաստել խաղաղու – թեան : Յետոյ ժպտելով ըսաւ թէ կը յուսայ Մոս – կուա այցելել իբրեւ զբօսաշրջիկ, երբ իր պաշտօ – նը վերջացնէ : Այս առթիւ հերքեց այն լուրերը թէ Մ· Նահանդներու ազդ· պաշտպանութիւնը տկարացած է : Ինք չատ լաւ կը գտնէ կացութիւնը :

★ Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Պ· Էչէ – սըն, արտաքին նախարարը միջոցներ կը խորհի աւելի զօրացնելու համար պաղ կամ անզէն պատե – րազմը : Միեւնոյն ատեն կը խորհի զեղչել մաք – սատուրքերը եւ ուրիշ միջոցներ ձեռք առնել, քա – ջալերելու համար առեւտուրը արեւմտեան Եւրո – պայի հետ :

★ Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանդներուն ար – տաքին նախարարները ժողով պիտի գումարեն յառաջիկայ ապրիլին, Լոնտոնի կամ Փարիզի մէջ, ներդաշնակելու համար իրենց քաղաքակա – նութիւնը հարաւային – արեւելեան Ասիոյ մէջ : Օրակարգի միւս դլխաւոր խնդիրը պիտի ըլլայ դերմանական հարցը, որ հետզհետէ հրատապ հանդամանք կը ստանայ : Կարդ մը չրջանակներու մէջ անհրաժեշտ կը դտնեն աւելի մեծ անկախու – թիւն տալ դերմանական կառավարութեան : Ֆը – րանսայի համար ամէնէն կարեւորը ապահովու – թեան խնդիրն է :

Լաւատեսներ կը յուսան թէ այս խորհրդակ – ցութեան չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ նոր բա – նակցութիւններ կատարել Խ· Միութեան հետ :

Մինչ այս մինչ այն, բանակցութիւնները կը չարունակուին Ֆրանսայի եւ Մ· Նահանդներուն միջեւ, տնտեսական եւ դինուորական օգնութիւն հաւաքելու համար Հնդկաչինի : Ֆրանսա 15 մի – լիոն տոլարի վարկ մը խնդրած է :

Ֆրանսա դի վերագինում կ'ը սկսի

Ազգ· պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Փլե – վէն եչ· օր մանրամասնութիւններ հաղորդեց Սդգ· ժողովի դինուորական յանձնախումբին առ – ջեւ, Մ· Նահանդներէն դալիք դինամթերքի մա – սին : Ըսաւ թէ առաջին առթիւ պիտի ստանան թնդանօթներ, ամէն տեսակ կառքեր, հրասայլեր, սաւառնակներ եւն· : Մեծ բաժին մը սահմանուած չէ հետեւակազօրքին :

Նախարարը բացատրեց թէ դինամթերքի տե – սակները իրենք ընտրած են եւ ոչ թէ Մ· Նահանգ – ները : Օրինակ, հրասայլերը աւելի կատարեալ դործուած տեսակէն պիտի բլլան քան անոնք որ կը դործածուէին պատերազմը վերջացած ատեն :

Ֆրանսայի դինամթերքի բաժինը աւելի քան կէսը պիտի կազմէ մէկ միլիառ տոլարի դումա – րին որ սահմանուած է Ատլանտեան դինակիցնե – րուն : Պ· Փլեվէն վճռապէս հերքեց այն լուրերը թէ աւելորդ եւ անպէտ դէնքեր պիտի ղրկուին :

Համայնավար երեսփոխան մը հարցուց թէ ո՛ր օրը եւ ո՛ր նաւահանդիստը պիտի հասնին դի – նամթերքի առաջին բեռները : Նախարարը մերժեց պատասխանել այս հարցումին, եւ խնդիրը փա – կեց, ըսելով թէ կարդ մը նաւահանդիստներ ի – րարու հետ կը մրցին, բեռները ընդունելու հա – մար : Եւ նորէն յիշեցուց թէ Ատլանտեանի դա – չինքին նպատակը պատերազմ պատրաստել չէ, այլ հաւաքական ապահովութիւն ձեռք բերել :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԴԷՄ

Համայնավար կուսակցութիւնը առջի օր նոր կոչ մը ուղղեց Ֆրանսայի բանուորներուն, որ – պէսզի խափանեն Ամերիկայէն հասած դինամթեր – քին պարպումը եւ փոխադրութիւնը : Cahiers du Communisme, որ կը հրատարակուի կուսակցու – թեան կեդր· կոմիտէին կողմէ, կը պատուիրէ բո – լոր անդամներուն, Մարտի թիւին խմբագրակա – նով·

— « Անհրաժեշտ է միանալ եւ դործի մղել բոլոր ժողովրդավար եւ հայրենասէր դանգուած – ները : Այս դործը մասնաւորապէս կարեւոր է այն պահուն երբ մեծ քանակութեամբ ամերիկեան դի –

(Ատրեցու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

1948 Նոյեմբերի ածուխի գործադուլէն ի վեր, կը զրկ ամերիկեան թերթի մը աշխատակիցը Ֆրանսա լուրջ տաղնապ մը անցուց այս չարքեռ: Ոչ միայն գործադուլ յայտարարեցին Փարիզի շրջանի մետաղագործական հաստատութիւնները, սկսելով Ռընոյէն, այլեւ չարժումը ծաւալեցաւ ուրիշ ասպարէզներու մէջ, մինչեւ զաւառ:

Թէեւ համայնավարներն էին որ փութացուցին ինքնաչարժի գործադուլը, սակայն չարժումին հակառակ չեն միւս արհեստակցական Միութիւնները:

Բանթողներու մեծ մասին համար քաղաքական հանգամանք չունին այս գործադուլները: Արհեստակցական միութիւնները աւելի բարձր աշխատավարձ կը պահանջեն բանուորներուն համար: Այս խլրտումները հետեւանք են Ազգ. ժողովին վերչերս քուէարկած օրէնքին, որուն համաձայն վերահաստատուեցան պատերազմէն իվեր ջնջուած հաւաքական պայմանագիրները: Ֆրանսայի բանուորները ձանձրացած էին քաղաքական գործադուլներէն եւ ահա առիթ մըն էր ասիկա զուտ անտեսական գործադուլի համար:

Համայնավարներուն համար ոչ – քաղաքական գործադուլ չկայ: Լենին կը զրէր թէ՝ «համայնավարները կը վարեն բանուոր դասակարգին պայքարը, ոչ միայն աշխատանքի լաւագոյն պայմաններով ծախելու համար աշխատանքի ուժը, այլեւ ընկերային դրութիւնը ջնջելու համար»:

Ներկայ խլրտումներու ընթացքին համայնավարներու ենթակայ արհեստակցական միութիւնները երկար չսպասեցին, հաւաքական ուժ կարկուտեան տաղտկալի ձեւակերպութեանց: Առաջին առթիւ 5 առ հարիւր առաջարկուեցաւ, բայց անոնք անբաւարար համարելով, գործադուլ յայտարարեցին:

Եթէ գործատէրերը աւելին առաջարկած ըլլային, ոչ – համայնավար արհեստակցական միութիւնները կրնային ընդունիլ եւ բաժնուիլ համայնավարներէն, որոնք տրամադիր չեն որեւէ առաջարկ ընդունելու: Մինչդեռ հիմա համայնավարները իրենք զիրենք պաշտպան կը ներկայացնեն, բանուորին, որ անբաւական կը նկատէ վճարումը:

Համայնավար կուսակցութիւնը կը փորձէ վարկ չտիլ, այս ծաւալուն անտեսական գործադուլին խառնելով յայտնապէս քաղաքական գործադուլներ, Ֆրանսական նաւահանգիստներուն մէջ, խափանելու համար ռազմամթերքի առաքումը դէպի Հնդկաչին: Նաեւ նախափորձ մըն է այս, այն գործողութեան համար զոր պիտի կատարեն, երբ հասնի Ատլանտեանի դաշինքով տրամադրուած զինամթերքը՝ Ամերիկայէն:

Միեւնոյն ատեն, համայնավարները ցոյցեր կը կազմակերպեն երկրին զանազան կողմերը: Նիսի մէջ բանուորները ծովը նետեցին V2ի կազմած մը որ Հիւս. Ափրիկէ պիտի ղրկուէր: Կրնոպլի մէջ տապալեցին կառք մը որ հին դրութեամբ թնդանօթներ կը փոխադրէր: Թարպի մէջ յաջակցեցան կարգ մը հանրակառքերու վրայ, որոնց համբոյրները ժողովասրահ մը կ'ներթային, լաւ համար զօր. որ կոչին ճառը:

Այս առթիւ քաղաքական մարտակոչ մը հրապարակ նետուած է այն մեղադրանքով թէ զօր. որ Կոլ պետական հարուած մը կը ծրագրէ եւ դիկտատուրա պիտի հաստատէ ամերիկացիներու ակնարկութեամբ վարչապետ Ժորժ Պիտոյի: Կ'ըսուի նաեւ թէ այդ դաւադրութեան ետին կը գտնուին Ամերիկացիները: Եթէ համայնավարները կարենան ոտքի հանել Ֆրանսացի ժողովուրդը այսկողմեան դաւի մը «վտանգին» դէմ, պիտի կրնան իրենց սեփական «կանխարգել» հարուածը սարքել:

Կարգ մը Ֆրանսացի քաղաքագէտներ համոզուած են թէ Մոսկուա Ֆրանսան է որ ընտրած է իբրեւ նշանակէտ, 1950ի համար: Եթէ ճիշդ է, խնդիրը կապ ունի Հնդկաչինի հետ, որ բանակին է հարուածելու Աւիոյ տիրապետութեան:

Կարելի է ուրիշ ուղղութեամբ ալ մեկնիլ անոնց ռազմավարութիւնը: Եթէ ուզենք աւելի հեռուն նայիլ, Արեւմտեան Եւրոպան առաջնակարգ նշանակութիւն ունի Ռուսերուն համար, իսկ գաղթաշխարհները՝ երկրորդական կարեւորութիւն: Ուրիշ խօսքով, հարաւ–արեւելեան Ասիոյ վրայ յարձակումը կարելի է համարել իբրեւ կողմնակի յարձակում մը՝ Արեւմուտքի ճարտարարուեստական միջնաբերդին վրայ:

Այս տեսակէտը կը յայտնէր Սթալին, երբ կը գրէր քանի՛ հինգ տարի առաջ «Լենինականութեան հիմունքներ» գրքին մէջ համաշխարհային յեղափոխութեան ռազմավարութեան մասին:

Յեղափոխութեան երրորդ չրջանին նպատակակէտն է, կ'ըսէր, «ամրապնդել բանուորական դիկտատուրան մէկ երկրի մէջ, զայն իբրեւ խարխիս գործածելով, տապալելու համար աշխատավարձի համապատասխանութիւնը բոլոր երկիրներուն մէջ... Յեղափոխութեան գլխաւոր ուժերն են.— բանուորական դիկտատուրան մէկ երկրի մէջ, յեղափոխական չարժումը բոլոր երկիրներուն մէջ: Գլխաւոր պահեստներն են — կէս – պրոլետարական եւ փոքր գիւղացիական զանգուածները բարգաւաճ երկիրներու մէջ, ազատագրական չարժումը գաղթավայրերու եւ հպատակ երկիրներու մէջ... Ուժերու դասաւորման ծրագիրը.— բանուորական յեղափոխութեան զինակցութիւնը ազատագրական չարժման հետ, գաղթավայրերու եւ հպատակ երկիրներու մէջ»:

Այս է պատճառը որ, շատեր կը կարծեն թէ Ֆրանսայի ներկայ խլրտումները սահմանուած չեն խափանելու Հնդկաչինի պատերազմը, այլ այս վերջինը միջոց մըն է հեռացնելու համար Ֆրանսայի գլխաւոր ուժերը բուն ռազմադաշտէն, ուր կռիւ բռնուած են խորհրդային պահեստներ – բուն — Հնդկաչինի ազատագրական չարժումին հետ:

Այդէն պարադայի մէջ, բացորոշ է որ համայնավարները կ'ուզեն չահագործել անտեսական պահանջները, սաստկացնելու համար պայքարը Ատլանտեանի դաշինքին եւ Մարշըլի ծրագրին, ուրիչ խօսքով՝ Արեւմուտքի դէմ, ի նպաստ Խ. Միութեան:

Թ. Ա. Թ.

Լեւոն Կերտան եւ Դաշնակցութիւնը

ՄՄԲ.— Ընկեր Կոպեռնիկ Թաւտրեեան «Հայրենիք»ի մէջ խոր գնահատանքով կը պարզէ Լեւոն Կերտանի նկարագիրը, «Մարդը եւ մտաւորականը», մօտէն ծանօթացած եւ գործած ըլլալով հանգուցեալին հետ:

Հատուածը այդ գրութենէն.—

. . 1946ին մօտէն ծանօթացայ Տիթրոյթի մէջ, ուր հրաւիրուած էր բանախօսելու ներգաղթի հրապարակային ժողովին:

Այդ օրերուն դէպի Հայաստան ներգաղթի գործունէութիւնը կ'ապրէր իր արեւոտ չրջանը: Բոլորս, առանց կուսակցական եւ յարանուանական խտրութեան, ոչ միայն տեսականօրէն չաղով էինք ներգաղթին, այլեւ թեւերը ծօթած՝ լծուած էինք աշխատանքի, տեսնելով անոր մէջ Հայկ. Դատի լուծման մօտաւոր ապագայի բանալին: Հայ մամուլը կրակոտ յօդուածներով կը ձգտէր մէկզմէկ գերազանցել: Հայաստանի կառավարութեան ու անոր աշխարհահայեացքին ընդդիմադիր Դաշնակցական թերթեր «Դէպի Ժողովուրդ» եւ «Վասպուրականը» վերատաւութեամբ յուզիչ եւ խանդավառ առաջնորդողներ կը գրէին: Աւա՜ղ, երկար չտեւեցին այդ յուսադրիչ օրերը, էն առաջ արձնացան խաղին եւ դաւին անմիջական ենթակայ գաղութները՝ Սուրիա, Լիբանան, Պարսկաստան եւ այլուր: Անոնք մինչեւ հիմա կը քաշեն հետեւանքները... կարմիր Սաղայէլի դաւին հետեւանքները ...

Այդ օրերուն, 1946ի աշնան, Տիթրոյթի հայութիւնը ամիսներ տեւող ծրագրեալ եւ միակամ աշխատանքով պատրաստուած էր ու սարքած հոյակապ հրապարակային ժողով մը, ուր պիտի խօսէին ամէն հոսանքի պատկանող առաջնորդները՝ ծովածաւալ հայ հասարակութեան:

Այդ հանդանակութեան մասնակցեցան աննախընթաց թիւով Հայեր: Հաւաքուեցաւ մինչեւ այդ նմանը չտեսնուած գումար մը — 123.000 տոլար: Անօրինակ խանդավառութիւն եւ հաւաքական դոհունակութիւն:

Պէտք է ըսել որ հանդուցեալ Լեւոն Կերտանի հետ հրաւիրուած էր նաեւ խօսելու ամերիկահայ բանաստեղծ Սիամանթօ, որ նոր էր վերադարձած Երեւանի Հայ Գրողներու Համագումարէն եւ եկած էր իր թարմ թափով լեզուով աւետելու «Խորհրդային Հայաստանի արեւածագը»՝ զայն դրի առնելէ եւ դրքի վերածելէ առաջ... Սիամանթօ բանաստեղծ է, եւ սակայն չատ անչնորհք առեներ:

Այդ օրը Լեւոն Կերտան նպատակին նուիրուած հոյակապ ճառ մը կարդաց, բիւրեղեայ դըրութիւն մը՝ գրական գրչի արտադրոյթ եւ իր հայերէնով եւ իր խորքով: Երբ չնորհաւորեցի զինքը իր ճառի բովանդակութեան եւ լեզուին համար, յայտնեց թէ հայերէնը իրը չէ, իր հայերէնը չատ էր տակաւ, հայերէն դպրոց չէր տեսած, իր կրթութիւնը ստացած էր Ֆրանսերէնով ու մեծ մարդոց սովոր, անկեղծ ու անվարան խոստովանութեամբ աւելցուց.— ճառը ինք էր գրած Ֆրանսերէն եւ զայն հայերէնի էր վերածած Պ. Գրիգոր Կիրակոսեան:

... Ժողովի կիրակին ու անոր յաջորդող երկուշաբթին միասին եղանք: Այդ երկու օրերը բաւական էին ինծի՝ տպաւորուելու համար անկէ եւ յարգելու համար զինքը իրրեւ պարկեշտ ու նկատագրի տէր մարդ եւ գնահատելու զայն իրը բարձր մտաւորական:

Ներգաղթի հրապարակային ժողովի երեկոյեան՝ ժողովի, ինչպէս նաեւ Բարեգործականի տեղական մասնաճիւղի առեներեք՝ Պ. Օննիկ Թապիպեան իր բնակարանին մէջ ճաշկերոյթ մըն էր սարքած ի պատիւ օրուան հիւրերուն եւ յանձնախումբի յիսունէ աւելի անդամներուն:

Կային ներկայացուցիչներ բոլոր հոսանքներու:

Սեղանի վրայ խօսք բացուեցաւ Հայաստանի մասին: Սիոն եպիսկոպոս ու յետոյ Սիամանթօ, որոնք նոր էին վերադարձած Երեւանէ, մէկը էջմիածնի համագումարէն, միւսը՝ գրական համագումարէն, ըսելիքներ ունէին — միօրինակ ու առաւելապէս միակողմանի գնահատական:

Կարգը եկաւ Լեւոն Կերտանին: Ան այցելած էր, անցնող տասը տարուան ընթացքին, երկու անգամ խորհրդային երկիրները եւ այդ առիթով աւել Հայաստան, եթէ չեմ սխալիր վերջինը՝ 1937ին: Գացած էր Մոսկուա, Ֆրանսական ամենամեծ պարբերաթերթին՝ Ռըվիու տէ Տէօ Մօնտի համար, երեք ուսումնասիրուած յօդուածներ պատրաստելու եւ այդ առիթով ալ այցելած Երեւան, հանդիպումներ ունենալու պետական վարիչներու եւ համարակական դէմքերու հետ:

Պ. Կերտան զարմանքով պատմեց հետեւեալը, բառ առ բառ իր բերնէն.

— « Երեւան երթալէ առաջ ես կը նկատէի Դաշնակցութիւնը իբր իր բազմաբական դերը աւարտած եւ պատմութեան անցած մէկ կուսակցութիւն: Արտասահմանի մեր շրջանակներուն մէջ մենք այնքան հաշուի չէինք առներ զայն: Երեւան հասնելէ, պետական մարդոց հետ տեսնուելէ վերջ միայն, զարմանքով հասկցայ թէ ի՛նչ ուժ կը ներկայացնէ ան: Ամէն մարդ Դաշնակցութեան մասին կը հարցնէր, Դաշնակցութիւն կը հոլովէր: Հայկական այլ հոսանքներու մասին ոչ մէկ հարցում»:

Կերտանի այս յստակ խօսքերը կը հնչէին բնականարանի մը մէջ, ուր կային միայն մտաւ վրայ համբուող Դաշնակցականներ, որոնց անծանօթ էր ան: Ներկաներու մեծամասնութիւնը կը պատկանէր Դաշնակցութեան ընդդիմադիր հոսանքին յառաջդիմականները, ասպետները եւ կամ առնուազն Դաշնակցութեան հանդէպ անտարբեր ու անտրամադիր Բարեգործականներ:

Պարկեշտ ու անաչառ մարդը առաջին չառաջուն ապտակը կուտար իր սեղանակից, օրուան բանախօս եւ «Հայաստանի Արեւածագ»ի պատգամաբեր Սիամանթօ:

Կերտան հոգ կանգ չառաւ սակայն. չարունակեց՝ ըսելով.

— « Գալով արտասահմանի կուսակցութեանց, չիտակն ըսելով իմ կարծիքով ամէնաւար ըսուածը իր գործքով ու կեանքով անխմանալի, դոյութենէ դուրկ էութիւն մըն է, ու դառնալով Սիամանթօ՝ «Խաբըրդ չմնայ, Պ. Սիտալ, Հայաստանի կառավարութիւնը արտասահմանի մէջ ներկայացուած է անչնչան եւ երկրորդական մարդոցմով»:

Ցետոյ ուղղելով իր խօսքը բոլորին՝ ըսաւ.

— « Ես յաճախ չեմ բաժնած Դաշնակցութեան տեսակէտները. քննադատած ալ եմ Դաշնակցականները, եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ որ անոնք իրական կազմակերպութիւն, ուժ կը ներկայացնեն, ունին արժէքաւոր մտաւորականներ եւ գործիչներ, որոնցմէ ես ինքս օգտուած եմ իմ փարիզի գոնուած միջոցիս»:

Այստեղ զանց կ'առնեմ իր յիշած անունները, չվիրաւորելու համար ենթականերու համեստութիւնը:

Կապարէ լռութիւն մը տիրեց սեղանին վրայ եւ սրահին մէջ՝ կերտանի այս խարտոցող խօսքերէն յետոյ: Քիչ վերջ Ցառաջդիմական խմբակը թողուց հաւաքոյթը՝ Սիտալին հետ առանձին ըլլալու պատրուակին տակ:

Կ. ԹԱՆՏՐՃԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ տըպագրութեան յանձնուած է Հայկական Հանրապետութեան Գիտութեանց Ակադեմիայի պատմութեան բաժնին կողմէ: Կը պարունակէ չուրջ քառասուն պրակ, երաժշտութեան պատմութեան սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: Հոն զետեղած են երաժշտագէտ Տիգրանեանի, Սպենդիարեանի եւ տեղծագործութիւնները, եւ Արշակ Տօնիկեանի գրուածքը, «Լենինի եւ Սթալինի կերպարները հայ երաժշտութեան մէջ»: Միւս հատուածներուն մէջ, հայ երաժշտութեան մասին եղած դիտողութիւնները ցոյց կուտան բոլոր կնճռոտ հարցերու լուծումը՝ երաժշտութեան մասին:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Արդիական օդանաւերը...

Հելլենական առանդութիւն մը կ'ըսէ թէ ա–ռաջին թռչող մարդիկը եղած են կրետէի նշանա–ւոր լաբիւրինթոսին ճարտարապետ Դեդաղոսն ու իր որդին՝ Իկարեւս, որոնք բանտարկուած էին այդ լաբիւրինթոսին մէջ, Մինոս թագաւորին հը–րամանով: Փետուրէ թեւեր հաստատած իրենց ուսերուն վրայ, անոնք թռան ու ազատեցան բան–տէն. սակայն Իկարէս չատ մօտեցած ըլլալով ա–րեւուն՝ անոր ջերմութենէն թեւերուն մոմը հալե–ցաւ ու ան քաւեց իր անխոհեմութիւնը, ծովը իյ–նալով ...:

Այդ անծանօթ ժամանակներէն վերջ պատ–մութիւնը կ'արձանագրէ Ֆրանսացի Մոնկոլֆիէ եղբայրներուն օդային թռիչքը, իրենց հնարած օ–դապարիկով, երբ 1783ին ի ներկայութեան սկեպ–տիկ, հետաքրքիր բազմութեան մը օդը կը բարձ–րանային անթափանց կաւէ չինուած խոշոր գունդի մը միջոցաւ որուն պարունակած օդը նա–խապէս տաքցուցած էին: Գործնական առաջին քայլը նետուած էր արդէն: Կը մնար զայն կատա–րելագործել: Այնուհետեւ երկար է չարքը օդային վերելքի աստիճանական յառաջդիմութեան հա–մապատասխան չինութիւններուն :

Առաջին մեծ պատերազմէն առաջ Մանչը կա–րելու առաջին յանդուգն փորձը կը կատարէր դարձեալ Ֆրանսացի մը՝ Պլէրիօ: Իսկ պատերազ–մը եկաւ յեղաշրջելու օդանաւային ճարտարագի–տութիւնը եւ օդանաւը դարձաւ պատերազմական կատկածելի զէնք մը որ նպաստեց բանակներու յաղթանակներուն : Օդանաւային ճարտարար–ուեստը օդանաւին տուաւ նորագոյն ձեւեր ու զայն օժտեց արագութեան ,տոկունութեան ու թեթեւու–թեան առաւելութիւններով :

Այժմ, արդիական օդանաւին համար սահման չկայ: Ան կրնայ երկրագունտին չորս կատարել, ծառայել մարդկութեան յառաջդիմութեան՝ զա–նազան հետազօտութեանց մէջ, խուզարկելով կոյս անտառներ, անծայրածիր անապատներ, բարձրա–բերձ լեռներ, բեւեռային ձիւնապատ տարածու–թիւններ, օդային բարձր խաւեր, ու ովկիանոս–ներ: Ան եթէ իր արտաքին երեւոյթէն մաս մը կը պահէ 1914ի նախատիպարներէն, սակայն ներքին կառուցուածքի ուրիշ մանրամասնութեանց մէջ բաղդատութեան ոչ մէկ եղր: Օրինակ , չարժիչ ուժը արտադրող մեքենան ունի չատ բարդ կա–ռուցուածք մը: Օդանաւի մը արագութեան յա–ւելումը առաւելապէս կախում ունենալով ուժի արտադրիչ մեքենային դլանաձեւ խողովակներու թուական առաւելութենէն , այս վերջիններուն յաւելումը եւս կապուած է կարգ մը դժուարին հարցերու լուծման հետ :

Մինչեւ այժմ օդանաւը իր թռիչքները կը պարտէր նաւերէ փոխ առնուած պատուհակային թեւերու փոթորկումին, որոնց չնորհիւ թռներու ծանրութեամբ խոշոր գնդուածները դիմադրելով օդի ճնշումին ու երկրի ձգողական ուժին՝ կը թռչէին դիւրութեամբ: Ահա քանի մը տարիէ ի վեր դանազան երկիրներու օդային ճարտարա–դէտները եւ մասնաւորապէս Անգլիացիները եւ Ա–մերիկացիները սկսած են կառուցանել օդանաւեր առանց պատուհակային թեւերու: Այս տիպար օդա–նաւերը կը թռչին պարզապէս հեղուկ, կաղային եւ այլ նիւթերու հակազդեցութեամբ ստացուած կաղերուն ուժգնօրէն մեքենային դէպի դուրս մղումով, (à reaction): Առաջիններուն վրայ ունին կարգ մը առաւելութիւններ՝ արագութեան, վե–րելքի եւ վառելանիւթի խնայողութիւն: Իրենց արագութիւնը այլեւս չէ սահմանափակուած եւ կրնան կաղին արագութեան մօտենալ: Արդէն փորձուած են այս կարգի օդանաւեր, որոնց ա–րագութիւնը կը մօտենայ ձայնի արագութեան : Այսուհանդերձ պէտք է ըսել որ ժամական 900 քիլոմեթրէն աւելի արագ թռչող օդանաւերու չի–նութիւնը կը պահանջէ 200 — 300 մասնագէտնե–րու զործակցութիւնը, կարենալ լուծելու համար ձեւերու եւ շինութեան եղանակներու չատ բարդ հարցեր :

Հակառակ վերջերս պատահած չաճախադէպ օդային դժբախտ արկածներուն, օդանաւը կը ներ–կայանայ մարդկային հանճարին եւ ճարտարու–թեան հոյակապ նմոյշներէն մին:

... ԵՒ ՀՐԹԻՒՆԵՐԸ

Ամերիկացիք Գերմանիան գրաւելով , հոն գտան չինուած կամ կիսաւարտ V2 տիպարի հըր–թիռներ, որոնք Ամերիկա փոխադրուեցան ու են–թարկուեցան երկար ամիսներու յաւուրկ քննու–թեան ու փորձարկութեան :

Փորձառական այդ չրջանէն վերջ անոնք չե–զաչրջեցին նաեւ այդ մասնագիտութիւնը :

Վերջերս ամերիկեան բանակը կատարելա–գործեց նոր հրթիռ մը, «Wac Caporal»ը, որ չատ–կացուեցաւ զանազան փորձերու: Իսկ ծովային բանակը իր կարգին կատարելագործեց «Nep–tune»ը: Առաջինը 300 քիլօ կը կշռէ, իսկ երկրոր–դը՝ 4300 քիլօ: Մինչդեռ V2ն կը կշռէր 13.000 քի–լօ: Նկրկիռնը թէեւ պաչտօնապէս օդային վերին խաւերու հետազօտութեանց յատկացուած է, սա–կայն կրնայ զինուորական նպատակներու ծառա–յել: Կրնայ 380 քիլոմեթր դէպի երկինք բարձրա–նալ, առաւելութիւն մը V2ի վրայ որուն բարձ–րութեան աստիճանը 130 քիլոմեթր էր իսկ Ամե–րիկացիները զայն կատարելագործելով չոշորդե–ցան մինչեւ 180 քիլոմեթր բարձրութեան հասցնել:

Ամերիկացիները այսքանով չեն գոհանար եւ Գերմանացիներու նման կը փորձեն նոյն առաւե–լութիւններով աւելի ծանր հրթիռներ պատրաստել, ա–ւելի աւերիչ յատկութիւններով ...

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. քան մը միլիոն տոլարի նոր փոխառութիւն մը ստացաւ Մ. Նահանգներու Ա–ռաածման դրամատունէն, վճարելի՝ եօթը տա–րիէն :

ՉԸՐՉԻԼ, մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունե–ցաւ թագաւորին հետ, քաղաքական կացութեան մասին: Ամէն միջոց ձեռք առնուած էր, տեսակ–ցութիւնը դադրեցնելու համար :

ԿԱՊՈՑԱ ԽԱՉԻ «ՕՐ»Ը

ՇԱՎԻԼ.— Այս անգամ, մեր չրջանի կապոյտ խաչի տրկիններն էին որ լեցուցած էին քաղաքա–պետարանը սրահը, իրենց աւանդական «Սր»ը տօ–նելու համար :

Սիրելի «Ցառաջ», անձնապէս ծանօթ ըլլա–լով բոլորըն ալ ընտանեկան կեանքին եւ զրաղում–ներուն եւ մօտէն տեսնելով իրենց հանրային աչ–խատանքը եւ մանաւանդ գուրգուրանքը իրենց կազմակերպութեան հանդէպ, չեմ կրնար չյայտ–նել իմ հիացումս ու յարգանքս այս աչխատաւոր ու աղգասէր տրկիններուն: Անոնք օրերով, թողած իրենց անհատական գործերը, իրենց կարի մեքե–նաները, պատրաստութիւնեը կը տեսնեն, որ–պէսզի իրենց «Սր»ը ըլլայ, վայելուչ, հաճելի եւ արդիւնաւոր: Չէ՞ որ չքաւորն ու հիւանդը, հայ մանուկն ու կարօտ ուսանողը իրենց այս ձեռ–նարկներով է որ պիտի նպաստաւորուին :

Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը ստանձնած էր զեղարուեստական բա–ժինը: Ի բացակայութեան քանի մը երէց անդամ անդամուհիներու — կամքէ անկախ պատճառ–ներով — « Նոր Սերունդ»ին կրտսերները չնորհիւ իրենց ուսուցիչ Պ. Մեսումենցի չանքերուն, ճեր–մակերես դուրս եկան իրենց պարտականութեան մէջէն: Փարիզի միւս չրջաններէն ալ եկած էին Նոր Սերնդականներ, բաժնելու համար Շավիլի իրենց ընկերներուն աչխատանքը: Եւ այսպէս եր–գերու բաժինը գոհացուց բոլոր հանդիսական–ները :

Մեր կրտսերներէն Մառի Սարգիսեան իր եր–գով, Մառի Փափազեան, Զեփիւռ Պետեան եւ Ցա–րութիւն Մկրտիչեան իրենց արտասանութիւննե–րով, մասնակցեցան հանդէսին: Իսկ երգի գլխա–ւոր բաժինը տեղի ունեցաւ ուչ առեն, պարերու մրջնարարին: Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնա–ճիւղէն Աւետիս Քիւրկեան երգեց Վ. Սրուանձա–եանցի «Գարնան օրեր», Մեսումենցի «Ուղտապա–նի երգը» եւ Ղարաբաղի Մելիքներէն «Հիմա է–կէք»: Աստղիկ Քէօսէեան երգեց «Պլպուլի երգը» Սայեաթ Նովայի, եւ «Ջմեռն անցաւ» Ա. Մանուկ–եանի: Սուրէն Անդրէասեան, «Գարնան մի օր» Մեսումենցի եւ «Սեւ աչեր» իսկ Գրիգոր Տէր Պաղ–տասարեան մէկ սպաներէն երգ :

Շավիլի Նոր Սերունդէն վեց աղջիկներ եր–կուքը մեծերէն, Աստղիկ Քէօսէեան եւ Հայկանոյշ Պարտաքճեան եւ չորսը կրտսերներէն , Նոյեմի Շմաւոնեան, Սիւզան Աթանեան, Շաքէ Կիւլեան եւ Մառի Սարգիսեան բաւական յաջող կերպով ներկայացուցին, Սիպիլի եւ Ալփասլանի «Մագ–նիսը», երկու արար:

Գիտեմ նեղուեցար, սիրելի «Ցառաջ» որ քիչ մը երկար եղաւ, սակայն մեզի համար որքան չուտ անցաւ այն օրը, երբ յանկարծ խմացանք որ կէս գիշեր եղեր է: Այնքան հաճելի էր, մթնոլոր–տը ուրախ եւ ընտանեկան , այնքան ժպտուն եւ համակրելի էին մեր Նաչուհիները որ բարոյապէս թէ նիւթապէս յաղողած էին իրենց ձեռնարկին մէջ: Իրենց ձեռքերով պատրաստուած ուտելիքնե–րէն փսոր մը բան չմնաց: Ցարատեւութիւն եւ յա–ջողութիւն :

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ՄԵԼԻԲԻ ԱՂՋԻԿԸ

Դ.

Մի օր անցած՝ Վարանդայի լեռներում դան–դաղ կերպով սկսեց տարածուել մի անսովոր պատմութիւն: Սիւէյման Բէկը հրամայել էր իր ձիաւորներին յարձակուել Հայերի վրայ, որոնք վերադառնում էին արչաւանքից՝ յետ խլած ապ–րանքների հետ :

Հայերը չչկլուեցին, երբ տեսան որ երկրի կառավարիչը ասպատակների կողմն է, եւ փա–խան: Բայց մի փոքրիկ խումբ Մելիքենց Մանասի առաջնորդութեամբ, զատուեց փախչողներից եւ ընդհարուեց Բէկի մարդկանց հետ: Բախումն չատ սաստիկ էր: Բայց վերջը երկու կողմերն էլ, ծանր կորուստ կրելով, ետ քաչուեցին: Բէկի մարդ–կանցից սպանուել եւ վիրաւորուել էին տասն եւ հինգ մարդ: Կողոպուտի մեծ մասը դարձեալ մնաց Զիլանցիների ձեռքում :

Բէկը դժգոհ վերադարձաւ Աւետարանոց : Այդտեղ կանչեց դիւղի ծերունիներին, կայծ–կրակ թափեց նրանց դլխին եւ պահանջեց որ դիւ–ղը իրան յանձնէ Մանասին ու նրա խումբը: Ե–զելութիւնը նա ձեւակերպեց այսպէս:

Վարանդան ապստամբում է փաշիչահի դէմ, համարձակւում է սպանել նրա զինուորներին , ուստի պիտի կրէ իր արժանի պատիժը: Այդ դոր–ծի մէջ ամենանչանաւոր հանդամանքն այն էր, որ Մանասը երկար տարիներ ապրել էր Մելիք – Հիւ–սէյինի տանը, այդ տան անդամներից մէկն էր դառել, եւ հենց այդ պատճառով էլ կոչւում էր Մելիքենց Մանաս: Նշանակում էր, որ Մելիքի տունն է ապստամբութեան դլուխը կանդնել :

Դիւղի տանուտէրը Բէկի կողմից դնաց Աննա–խաթունի մօտ եւ պահանջեց որ «աւազակը »— այդպէս էր նա անուանում Մանասին — յանձնուի Բէկին, հակառակ դէպքում ... Մնացածը չէր ա–սել Բէկը, բայց աւելցրել էր, որ ինքը դիտէ թէ ինչ կ'անէ հակառակ դէպքում :

Մելիքի այրին դեռ չէր կարողացել մի բան հասկանալ, դեռ դէպքերը նրան այս վճռից այն վճռին էին տանում: Եւ յանկարծ — նրա ամբողջ տունը դէմ առ դէմ կանգնած էր աղէտի դիմաց: Առաջին միտքը, որ չարժուեց նրա դլխում տխուր պատգամը լսելուց յետոյ, պաչտպանուելն էր, պինդ ամրանալ :

Զգուչութիւնները ձեռք առնուեցին, չրջապա–րիսպը ամուր էր, պէտք էր հսկել, պինդ կողպել ամէն ծակ ու ծուկ: Բայց դա, ի հարկէ, մի թըչ–ուառ միխիթարութիւն էր, որով թաղնուում էր մի բարակ տերեւի նեռւում, բայց մթթէ՞ որսորդն էլ այնքան խեղճ էր, որ կանգնէր այս արգելքի առաջ: Երկար կը լինէր Աննա–խաթունի տան – ջանքը, եթէ նրան անծանօթ մնար մի զգացմունք: Դա բոլոր սարուկների բնազդն է, որ սովորեցնում է մեղմացնել բռնութիւնը նրա սիրած անբարոյա–կան միջոցներով: Եւ Մելիքի կինը — որտեղից որտեղ — փաթաթուեց այդ մտքին մի եռանդով, որ միայն զոհերին է յատուկ: Նա ինքն էլ մարդ ուղարկեց Բէկի մօտ, հրաժարուեց Մանասից, ա–սաց որ ինքը չէ էլ ուզում ճանաչել այդ աւազա–կին, իրան բէկին է մնում բռնել աւազակին, խա–ղաղացնել երկիրը: Իսկ Մելիքի տունը խորասուզ–ուած է սուգերի մէջ, անպաչտպան է, չգիտէ թէ ինչ է կատրւում դրսում :

Նրա համար բաւական են իր սեփական ցա–ւերը :

Մնացածը լրացրեց կեղծիքը : Կեղծիք — դա ծանր ու անտանելի ցաւ է չիտակ եւ անարատ բնաւորութիւնների համար: Բայց բռնութիւնը եւ նրա զոհերը չէին ապրի միմեանց կողքին, եթէ երկուսութք չխմանային խաբել միմեանց : Շինծու բարեացակամութիւն, ծիծաղ՝ իբրեւ դիմակ ար–տասուքները ծածկելու համար — այդպէս են նրանք հաչտւում միմիեանց հետ: Մելիքի այրին գիտէր, որ գերեզմանի խորքից իրան է նայում մի քաղ, յանդուգն մարդ: Բայց ի՞նչ արած: Ուժը յաղթում է, կոտորում է :

Մի քանի օրուայ մէջ այրին խեղդեց իր սիր–տը եւ սկսեց նոյնիսկ ընծաներով չահել բորբո–ւած Մուսլիմանի սիրտը: Գոնէ այս տեսակ դոր–ծերով նա ցոյց էր տալիս, որ Մելիքի տունը եր–բեք ընդդէմ չէ որ ամբողջ այս աչխարհը փատ–չահին պատկանէ ...

Մելիք — Աւանը կատարեալ հաւանութիւն տուեց իր քրոջ արածներին: Նա ինքն էլ մէջ ըն–կաւ, հանդստացրեց Բէկին, եւ ապա լուրջ կեր–պով ասաց .

նամթերք կը բեռցնեն մեր նաւահանգիստները փոխադրելու համար»:

Ամբաղդրականը կրկնելով Մոռիս Թորէզի խօսքերը, կը թելադրէ ամերիկեան առաքումներուն դէմ տարածել այն պայքարը որ կը մղուի, խափանելու համար զինամթերքի փոխադրութիւնը դէպի Հնդկաչին: Այս առթիւ կը յիշէ թէ քարափի բանուորները ինչպէս ուշացուցին չատ մը նաւերու մեկնումը, մերժելով բեռցնել զանոնք: Եւ կը յիշէ վնասարարութեան չարք մը «յայտնի ձեռնարկները»: Ի վերջոյ կը յայտարարէ.

— «Զմոռնանք որ մեր կուսակցութիւնը գլուխն անցած է խաղաղութեան պայքարին, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, ռազմապիտակն եւ քաղաքական պատճառներով»:

★ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը միայն վերջին պահուն պիտի յանուցանէ վիճարարժ նաւերուն ժամանումը, նկատի առնելով համայնավարական միջամտութիւնը:

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ գլխաւոր նաւահանգիստը Շէրպուրը պիտի ըլլայ, որովհետեւ քարափի բանուորները ստուար մեծամասնութեամբ որոշած են պարպել նաւերը: Կարդ մը նաւահանգիստներու մէջ համայնավարները զօրաւոր ըլլալով, բանուորները մերժեցին բեռցնել Հնդկաչինի երթալիք նաւերը եւ հարկ եղաւ զինուորներ դործածել:

★ Լիւի ընկերվարական թերթը, «Նոր – Մարէյն», կը գրէ թէ եօթը կարեւոր համայնավար – նեղ դուրս ձգուած են կուսակցութենէն, իբրեւ հետեւանք Թորէզի կողմէ կատարուած մաքրագործումի մը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, երկուքը երեսփոխաններ են: Իրենք ալ կը մեղադրուին իբրեւ թիթոյական: Թերթը համադումար 27 կը հաշուէ պատժուած անդամներուն թիւը:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ՁԻՆԱԿՑԻ՞Ն

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ թուրքեւիտալական բարեկամութեան դաշնագիր մը կրնայ ստորագրուիլ յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին, իբրեւ մէկ մասը հակարկշեռիկ ճակատի մը, Միջերկրականի մէջ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Հռոմ պիտի երթայ Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Նէճմէտտին Սատակ, դաշինքը ստորագրելու համար:

Ծանօթ արդէն դաշնագիրները ստորագրած է Թուրքիոյ, Իտալիոյ եւ Լիբանանի հետ, այնպէս որ Աթէնքի մէջ նշանակալից կը դանեն թուրքեւիտալական դաշինք մը, նկատի առնելով Թուրքիոյ փոխադարձ չահերը արաբական երկիրներուն հետ:

ԱՇՈՏ ՖԻՆԿԵԱՆ ԿՈՂՈՊՈՒԱԾ

Սպառազէն յարձակումներ ըլլալու կը յայտնուին ամէն օր, մեծագումար կողոպուտներով:

Հինդշաբթի օր, ծանօթ առեւտրականը, Պ. Աշոտ Ֆինկեան, որ կը բնակի Պուլվառ Սիւէյ, դուրս ելած էր կնոջը հետ, տունը ձգելով սենեկապանուհին, Տիկին Կուլեն Թան, 30 տարեկան: Ժամը 16.30ին, 28 տարեկան երիտասարդ մը յարկաբաժինին դուռը կը զարնէ եւ հազիւ ներս մտած, տարճանակը դրպանէն հանելով կինը դէպ ի խոհանոց կը քշէ, եւ կը յայտարարէ.

— Շուտ ըրէ, տասը հազար ֆրանքի պէտք ունիմ:

Սենեկապահուհին կը բացատրէ թէ չունի եւ չի գիտեր թէ Պ. Ֆինկեան ո՛ւր կը պահէ իր դրամները: Ատոր վրայ, երիտասարդը միւտ դէն ի ձեռին կինը կը քշէ սենեակէ սենեակ եւ դարակները բանալով, կը յափշտակէ դրամ, գոհարեղէն, ոսկի եւայլն, բայց չի յաջողիր բանալ փոքր դրամարկղ մը, եւ վերջապէս կը փախչի:

Տեղական թերթերը այս տեղեկութիւնները հաղորդելով, 800.000էն մէկ միլիոն ֆրանք կը հաչուեն դողցուած գոհարեղէնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂԱՎ

Ռումանականը կառավարութիւնը խնդրեց Անգլիայէն եւ Մ. Նահանգներէն փակել Պուքրէշի դեսպանութեանց տեղեկատու գրասենեակները:

ԵՐԿՈՒ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրաւ հակալրտեսական սպասարկութեան վարիչը, գնդ. Ֆուրքօ, քննիչ յանձնաժողովին առջեւ: Իր վկայութեան համաձայն, երկու նախկին նախարարներ, Ժիւլ Մոք եւ Ռամատիէ համաձայն էին «խնդիրը փակելու»: Յանձնաժողովին ընկերվարական անդամներէն Պ. Տէփռէօ նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեց այս առթիւ: Քննութիւնները կը չարունակուին:

ՁԵՒՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ համայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնապէս կը հաստատէ թէ թիթոյական խլրտումներ տեղի ունեցած են կուսակցութեան մէջ, թէ կեդր. կոմիտէի օրկանին՝ «Ռուտէ Փրավօ» թերթին խմբագրապետը գործած է իբրեւ գործակալ արեւմտեան պետութեանց եւ դաղտնիքներ յայտնած է, թէ վարչապետութեան կարեւոր պաշտօնեաներէն մէկը անձնասպան եղած է ենթադրութեամբ թէ ինքնասպանութեան դատապարտուած է:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱԳԱՐՏՈՒԹՅԱՆ Լիոնի կնռ-

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15— 24, Salle Voltaireի մէջ, rue Voltaire, Ալֆորվիլ: Orchestre RAMON GARDAZ

Գեղարուեստական բաժին: Զաւեշտ, անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ:

Métro Charenton Ecolesէն օթօպուս 103, իջնել rue de l'Union: Մուտք 150 ֆրանք

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides:

Մասնակցութեամբ Հայ Արհեստաւորներուն, Փըրանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն:

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արհեստաւորներուն կողմէ: Հայկական երգեր եւ պարեր: Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մոլիէռի «ՆԱԽԱՆՁԱՅՏ ՊԱՏՎԻՐԱԾԸՆ», կատակերգութիւն 1 արար: Տոմսերու գինները՝ 300, 200, 150 ֆրանք:

Կ. ԱՆԴՐԻԱՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի ախոյեանական մրցումները այս կիրակի Ա. եւ պահեստի Chatouի դէմ, Chatouի դաշտին վրայ: Ժամադրութիւն ժամը 12, Փորթ տ'Իթալի, ժամը 12.30ին մէթրօ Մէրլի տ'Իսի:

Տատնները Azur Sportի դէմ, մինիմները Քլամառի դէմ ժամը 14.30ին, Քլամարի դաշտին վրայ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը յանուն բոլոր ընկերներու իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ց. Եաղճեանի, իր աղջկան՝ Լոզէթի ինքնասպանութեան առթիւ եւ արագ ապաքինում կը մաղթէ փոքրիկ օրիորդին:

ՓՈԽԱՆ ՆԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Պ. Գ. Գարակէօզեանի մահուան առթիւ, Լիոնէն Տիկին Ա. Սէյրատեան, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Մուրատ Ուսումնասիրաց Ֆոնտին: Սատնալ «Ցառաջ»էն:

ՔԱՐՈԶ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վարժարանին տեսուչ Սերոբէ Վրդ. Մանուկեան այս կիրակի պիտի քարոզէ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ:

ԹԱՏԵՐԱՍԱՀ

Մ. ՊԼՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին:

1.— ԹԻՈՒՐՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ ողբերգութիւն 4 արար, աղգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն:

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte:

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՍԸ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար:

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԳԱՐ, զաւեշտ մէկ արար:

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.):

Թափօյի անդամներէն ուրք, չորս հոգի ալ՝ հինգ տարի բանտարկութեան: Մէկ հոգի անպարտ արձակուեցաւ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ միջազգայնացման ծրագիրը քուէարկուեցաւ խնամակալութեան խորհուրդին կողմէ, հակառակ յետաձգման առաջարկին: Քուէարկուած բանաձեւին համաձայն, Երուսաղէմի քաղաքապետութիւնը եւ «չրջակայ գիւղերն ու քաղաքները» պիտի ղրուին Ազգաժողովին վարչութեան տակ:

ՓԱՐԻԶԻ խորհրդային դեսպանը, Պ. Պոկոմոլով, ուրիչ պաշտօնի կոչուած ըլլալով, իրեն պիտի յաջորդէ Պրիւսէլի դեսպանը, Պ. Փավլով, ինչպէս կը հաղորդէ Ֆրանսական գործակալութիւնը:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սրբիճեան սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Սօսիթէի Սավանթ: (Շար. նախորդ ժողովի): Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԱՊՈՒՑԻՆ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 3.30ին, Տիկին Գալուստեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՐԵՒՍԻՒՏԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի երեկոյ քաֆէ Բէժանի սրահը: Պ. Խաչատրեան կը խօսի հայկական ճարտարապետութեան մասին, նկարներու ցուցադրութեամբ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնել Վասպուրականի ազատագրական չարժման ու իր յաղթական, հերոսամարտի 35րդ տարեդարձը, 14 Մայիս կիրակի: Կը խնդրուի նկատ ունենալ թուականը:

ՊԱՆԵՒՏ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի օրը կը տօնուի Մարտ 12ի կիրակին:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց վարժարանի տարեկան պարահանդէսը՝ Ապրիլ 23ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtelի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Ճոխ յայտապիր, հաճելի անակնկալներ: Ընտիր պիւֆէ:

MARQUE DÉPOSÉE

Ալֆորվիլեցի Պ. Խաւիեան կը խնդրէ confection ընդունիլ որ չընդօրինակեն ԻՐ մօտելները: «Մարք տէփոզէ» ըլլալով, թերացողները կրնան դժուարութեանց հանդիպիլ:

CHAUSSURES DE LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier
Creation de modeles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

ձեր ուղած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերոյիշեալ հասցէէն:

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել:

Բացման առթիւ, ամենանպաստաւոր գիներ մինչեւ ՄԱՐՏ 15:

ՑԱՒԱԶի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

ՇԱԽՈՒ ՑԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

15րդ թաղամասին մէջ ծախու է լուսաւոր, արեւոտ գեղեցիկ յարկաբաժին մը: ՊԱՐՈՊ եւ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՏԱՄԱԴՐԵԼԻ: Կը բաղկանայ չորս սենեակներէ, խոհանոց, բաղնիք եւ տէպարա: Տեղեկանալ թերթիս վարչութենէն:

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ Խորհրդական

Փարիզի իրաւաբանական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologieի եւ ընկերային գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանին, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատական ամէն կարգի, դործերու, կը խնդրէ իր յարգելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հասցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժամերը.—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը աջ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ:

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34:

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրութեամբ:

Ց. Գ.— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը:

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՒ

ՀԵՂՈՒԱՆ (ՀՐՈՒՇԱՆ) — ԼՈՔՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՇԱՐԱՑ ԹԱՇԻՄԸ

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ԹԵՐԹԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 5 MARS 1950 Կիրակի 5 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6094–Նոր շրջան թիւ 1505 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ԻՄԿ ՄԱՀԱՋԴ ՄԸ...

Ի՛նչ տառապանք է հայրենիք ունենալ եւ չգիտնալ թէ ո՛վ ինչ եղած է: Ի՛նչ եղած են այն բազմաթիւ դրօց – բրօցները, տարէց թէ երիտասարդ, որոնց անունները չեն լսուիր տարիներէ ի վեր ...

Ամէնէն ծանօթները հաշուելով, կրնայինք առնուազն 150 անուններ չարել անհետացածներու կամ «նստած»ներու, ինչպէս կ'ըսեն Երեւանի մէջ:

Շատերը կոտորուեցան տեղն ու տեղը, 1936–38ի ընդհանուր «մաքրագործումներու» ընթացքին: Եւեթին անտարբերէն ալ զոհ գիտէ անոնց ա–նունները,— Աղասի Խանջեան, Սահակ Տէր Գաբրիէլեան, Ակսէլ Բակունց (երիտասարդ գրագէտ), Ն· Սահեփանեան, Դ· Տէր Սիմոնեան, Ալազան (երկուքն ալ ծանօթ Փարիզի մէջ) եւն·:

Բոլոր աղբիւրներն ալ կը հաստատեն թէ նոյնպէս աքսորուած, սպաննուած կամ անհետ կորսուած են Հայաստանի խորհրդային իշխանութեան միւս հիմնադիրներն ու վարիչները,— Լուկաչին (Ս· Սրապիոնեան), Ա· Յովհաննիսեան, Համբարձումեան, Արմ· Երզնկեան, Արսէն Եսայեան, Գր· Վարդանեան (Չոկի նախագահը), Հ· Կոստանեան եւ ուրիշ բազմաթիւ դէմքեր:

Դեռ վերջերս կարդացիք թէ ի՛նչ դժնդակ պատգաններու մէջ մեռած է տարաբախտ Ներսունին, Յովհ· Քայծաղնունի, Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ:

Լուր ունի՞ք Զապէլ Եսայեանի, Վահան Թոթովենցի, Մ· Զանանի, Մ· Սրմկնի,, Սիմոն Յակոբեանի (ան որ ուսանողներ կ'որսար Վիէննայի մէջ, 1921ին, Երեւան առաջնորդելու համար), Գ· Մահարիի, Վանանդեցիի, Սուրխաթեանի, եւ դեռ տասնեակներով մտաւորականներու մասին:

Վերջին պատերազմին դերիներէն անոնք որ արտասահման մնացած են, պարբերաբար կը նկարագրեն այդ օրերու ահաւոր տեսարանները, յիշելով բազմաթիւ զոհերու անունները:

Անո՛նք էին որ հաստատեցին Եղիշէ Չարենցի եւ ուրիշ կարգ մը ականաւոր դէմքերու մահուան պարագաները:

Բայց, կը թուի թէ անոնք ալ չունին բոլշեւիկեան ապրիլ 11/24ի զոհերուն լրիւ ցանկը: Եւ կամ, դեռ ամէն բան թուղթին չեն յանձնած:

Մնաց որ, շատերը դերի բռնուած են ռուս–եւդերման պատերազմի առաջին տարիներուն, 1941–42ին: Ուրեմն, տեղեկութիւն չունին 1939–40էն մինչեւ այսօր կատարուած բանտարկութեանց, աքսորներու, սպանութեանց զոհերու մասին:

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ այս ողբերգութեանց մասին շատ աւելի բան գիտեն անոնք որ «սովետական»ին բարիքները կը տարփողեն օրն ի բուն, բայց չեն համարձակիր բերան բանալ՝ անպարտկելի չարիքներու, եղերական դէպքերու, թրքահաւարի խժդժութեանց մասին:

Աւելի քան 20 տարի ընդդիմանալէ, հեգնելէ, խանգարելէ վերջ, անոնք ի վերջոյ վարժուեցան տօնել Ապրիլ 11/24ի տարեդարձը:

Բայց, չորուցամաք մահազդի մը, երկու տաք խօսքի անգամ արժանի չեն տեսներ ծրագրեալ անճիւտումներու անհամար զոհերը:

Ոչ կը հարցնեն, ոչ ալ կը պատասխանեն: (Ինչպէս Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ մատնած աքսորականներու մասին):

Ռազմագերի մը, Նայիրի, պարզելով զանազան բարբարոսութիւններ, մօտ 150 կը հաշուէ «Հայ դիւտական աչխատողների հունձը», Ա· Խանջեանի սպանութենէն վերջ (Ասպարէզ, 27 Յունուար 1950):

— « Անհետ կորաւ պրոֆ· Խաչատրեանը, պատմաբան Աթաբէկեանը, համալսարանի դասախօսներից Բոխեւանը, Խաչատրեանը, Բադիկեանը, պրոֆ· Ղամբարեանը, պրոֆ· Ռոտինեանը, Քալանթարը, Յակոբ Զօրեանը, հայ բժշկութեան ականաւոր դէմքերից Միրզաւագեանը, Քէչէկը, Միրզախանեանը, Սաղեանը, Կամսարականը եւ այսպիսի տասնեակ արժէքաւոր եւ անզուգական դէմքեր »:

Դեռ քանի՞ տարի պէտք է սպասել, իմանալու համար այս ահաւոր ողբերգութեան զոհերուն ամբողջական ցանկը: Գոնէ անուն – մականուն եւ «անհետացման» թուականները:

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ վերջին նիստին մէջ քննուեցաւ Թորոսեանի՝ «Մերոնց հետ» բանաստեղծութիւններու անդրանիկ ժողովածուն:

Քանի մը բանաստեղծութիւններ արժանացան գովասանքի, ինչպէս՝ «Գորի», «Հերոսի հետ», «Կոլխոզում» եւ այլ գործեր:

Վիճաբանութեանց մասնակցողները նշեցին նաեւ չարք մը թերութիւններ, անհրաժեշտ համարելով անոնց բարձումը: Երիտ· Գրողներու բանաստեղծներու բաժինը (պօէտների սեկցիան) առաջարկեց Թորոսեանին, սրբագրել գրքին մէջ մատնանշուած սխալները, յետոյ յանձնել հրատարակութեան:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ պետ· Թատրոնը ձեռնարկեց ռուս թատերագիր Կոռնեյչուկի՝ «Մակար Կուդրիանով» թատերախաղին բեմադրութեան: Գլխաւոր հերոսը բանուոր մըն է, իսկ նիւթը՝ ժամանակակից ընկերվարական արդիւնաբերութեան առօրեան, իր հերոսներով ու դասալիքներով:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ 32րդ տարեդարձին առթիւ հանդիսաւոր նիստեր եւ երեկոյթներ տեղի ունեցան Հայաստանի բոլոր վայրերն մէջ: Կուսակցական քարոզիչները համապատասխան զեկուցումներ կարդացին: Ժողովներուն մէջ արտայայտուեցան՝ հայրենական մեծ պատերազմի հերոսներն ու մարտիկները: Քաղաքներուն մէջ կազմակերպուեցան ցուցահանդէսներ:

ՆՈՐ ԱՅԳԻՆԵՐ.— Որոշուած է այս տարի տնկել՝ Վեդի, Կոտայք, Ախտա, եւ այլ շրջաններուն մէջ 200 հեկտար խաղողի նոր այգիներ, եւ 200 հեկտար միջուրիենան այգիներ: Իջեւան, Մխկոյեան, Շամշադին եւ այլ շրջաններու մէջ 300 հեկտար ընկոյզ, նուռ, սերկեւիլ, պիստակ եւ ուրիշ տուներ:

ԴԱՀՈՒԿԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ.— Նոր Բայազիտի շրջանին մէջ վերջերս կազմակերպուած էին դահուկային մրցաւներ (սքի): Կը մասնակցէին քանի մը կոլխոզներու դահուկաւորները: Տասը քիլոմեթր տարածութեան վրայ առաջին տեղը շահեցաւ Նոր Բայազիտի խումբը, 45 վայրկեանէն անցնելով որոշուած տարածութիւնը: Երկրորդ տեղը շահեցան Կարմիր դիւղի կոլխոզնիկները՝ (55 վայրկեան), իսկ երրորդ տեղը՝ Բադիկեան դիւղի կոլխոզնիկները:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կաթող· պատուիրակը հետեւեալ պաշտօնագիրը ստացած է Հարաւ· Ամերիկահայոց կաթող· պատուիրակ Գարեգին արք·է·—

ՊՈՒԻՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 28 Փետրուար·— Անպատեհութեանց եւ դժուարութեանց տեղի չտալու կանխահոգութեամբ, կը խնդրենք Ձեր Սրբազնութենէն ազդարարել հրապարակով ձեր հօտին որ Հարաւ· Ամերիկա ընդհանրապէս եւ Արժանթին մասնաւորապէս զալ եւ բնակութիւն հաստատել ուզողներ կանխաւ ձեռք բերեն վստահելի վկայական աչքի վարակիչ հիւանդութենէ (թրաքոմա) զերծ եղած ըլլալու: Հակառակ պարագային Ա–ռաջնորդարանս որեւէ միջամտութիւն չի կրնար ընել ամէն անոնց համար որոնց վերադարձուիլը կ'որոշուի օրէնքով:

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ԳՈՐԾԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ կուսակալը Փետրուար 25ին վաւերացուցած է ամէնէն կարեւոր թաղին՝ Բերայի (Պէյօղլու) նորընտիր թաղ· խորհուրդը: Փոխանցումը սկսած է Փետրուար 27ին, մեծ զոհունակութիւն պատճառելով:

★ Հայ Հռոմէականներու Ս· Յակոբ հիւանդանոցին փոխանցման առթիւ, նորընտիր հոգաբարձութիւնը հացկերոյթ մը տուած է ի պատիւ Պոլսոյ կուսակալին:

★ Ս· Ղեւոնդեանց տօնին առթիւ, Տիարպաքրի Ս· Կիրակոս եկեղեցին լեցուեր է հոծ բազմութեամբ: Այս առթիւ պսակուեր է ամոլ մը՝ Լճէ դիւղէն, մկրտուեր են պատանիներ եւ մանուկներ, նաեւ 30 տարեկան երիտասարդ մը, կոչուելով Ազնիվ:

Անձնախընթաց միջադէպ մը Ազգ. ժողովին մէջ

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԳՐԱՒԵՆ ԲԵՄԸ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԱԿՆԵՐ ԴՈՒՐՍ ԿԸ ՀԱՆԵՆ 70 ԸՄԲՈՍՏՆԵՐ

Ուրբաթ օր անձնախընթաց խռովութիւն մը ծագեցաւ Ազգ· ժողովին մէջ, տեւելով մինչեւ կէս գիշերը: Նախագահը հարկադրուեցաւ օգնութեան կանչել 150 հանրապետական պահակներ, դուրս հանելու համար 70 համայնավար երեսփոխաններ որոնք ըմբոստացած էին դիւանին դէմ: Հարուածներ փոխանակուեցան այս գործողութեան ընթացքին եւ հազուստներ պատռտուեցան: Այս բոլորը անոր համար որ՝ համայնավար երեսփոխան մը, Թեոտոս Տիւփոյա, կը մերժէր հպատակիլ առժամեայ վտարման որոշումին: Դիմադրութիւնը չարունակուեցաւ ժամը 6.10էն մինչեւ 10.15, երբ միջամտեցին պահակները, կանոնական երեք կոչերը ուղղելէ վերջ:

Տեղական թերթերը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս անկարգութեանց մասին, որոնք մեծ յուզում պատճառած են ամբողջ երկրին մէջ: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, համայնավարները զուր փորձեցին արգիլել քանի մը քուէարկութիւններ՝ զանազան հարցերու մասին: Կէս օրէն վերջ, վճռական փորձ մը կատարեցին, խափանելու համար ընկերային Ապահովութեան վերաբերեալ օրինագիծ մը: Յատկապէս ընտրուած խումբ մը ուղեց բռնի գրաւել բեմը· բայց բարապանները արգիլեցին: Երկու համայնավար երեսփոխաններ, Միւսմօ եւ Տիւփոյա բեմ ցատկելով տեղահանուեցան: Նախագահը, Պ· Ռոքլոր, նիստը դադրեցուց, մինչ վտանգի ազդանշանը կը տար ուէր չէակներով: Կռիւը սկսած էր: Բռունցքներ կը փոխանակուէին աջ ու ձախ: Նախկին նախարար տր Մանթոն, որ նախագահն է ժողովրդական խմբակցութեան (M. R. P.), դեռին փոուեցաւ չորս համայնավարներու կողմէ: Երբ ոտքի ելաւ, դէմքը արիւնոտ էր: Քիչ անդին ուրիշ երեսփոխան մը եւս, կի փըթի նոյնպէս խոշտանգուեցաւ: Երկու վիրաւորները նախնական դարմաններն ստացան անմիջապէս: Ժողովրդական երեսփոխան մը, Ֆառին ապտակուեցաւ ուժգնօրէն: Քիթէն արիւն կը հոսէր եւ փողկապը փրթած էր: Ապտակուեցաւ նաեւ Պ· Քաթուառ, կնոջ մը կողմէ:

Աննկարագրելի էր ժխորը: Թերթերը կը գրեն թէ այնպիսի լուտանքներ կ'արձակուէին որ անկարելի է գրի առնել:

Նախագահը ի զուր կը հրամայէր որ բեմէն իջնէ համայնավար երեսփոխանը, Տիւփոա: Կէս օրէն վերջ ժամը 16.45ին, նախագահական աթոռը բազմեցաւ Պ· Էռիօ, որ անմիջապէս հրաւիրեց ըմբոստ երեսփոխանը՝ վար իջնել բեմէն:

Տիւփոա·— կը մերժեմ վար իջնել: Կանոնադիրը բռնաբարուած է: Կ'ուզեմ պարզել մեր տեսակէտը:

Այդ միջոցին ներս մտաւ Պ· Տը Մանթոն, որուն վերջերը կապեր էին դարմանատան մէջ: Երեսփոխանները ծափահարեցին յոտնկայս, բացի համայնավարներէն:

Նախագահը նորէն հրաւիրեց Տիւփոան որ վար իջնէ: Համայնավար երեսփոխանը կը կրկնէր թէ կանոնադիրը բռնաբարուած է: Նախագահը այս անգամ ժողովին դիմեց, հաստատելով միջադէպին ծանրութիւնը: Համայնավարները անդադար կ'աղմկէին: Ժխորը վերսկսաւ: «Շէֆքա՜ռ» (չէքառ, չէքով դրամ ստացող), կ'աղաղակէին համայնավարները: Նախագահը ի զուր կը փորձէր խօսքը չարունակել: Ցանկարծ կանացի ձայն մը լսուեցաւ,— «Փոռածներու նախագահ»: Նախագահը կը պահէր իր հանդարտութիւնը, միշտ յիշեցնելով կանոնադիրը:

— Բանտարկեցէ՛ք «չէքառ»ները, կ'աղաղակէին ծայրագոյն ձախակողմէն:

Վերջապէս Պ· Էռիօ յայտնեցաւ խօսիլ, յայտարարելով թէ դիւանը որոշած է առժամապէս վտարել Տիւփոան, որ բռնի դրաւած էր բեմը: Միեւնոյն ատեն հաղորդուած է ընդհ· դատախազին թէ օրինազանցութիւն մը գործուած է երեսփ· ժողովի չէնքին մէջ եւ պատգամաւորներ խոշտանգուած, վէրաւորուած են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ

Ըսել, թէ հայկական կոտորածներուն բուն պատասխանատուն Հայկ. յեղափոխութիւնն է կամ հայ յեղափոխականները եւ, ոչ սրտյս կը նշանակէ ուրանալ մեր Իտալոն արդարութիւնը, ոչ մէկ այն կը նշանակէ արդարացնել Աւետարանի եւ դատապարտել կամը, այլեւ կը նշանակէ առլիթ տալ թշնամիներ, որ այդ ձկայուրիւնը լրբեւ պատճառ սպրի դէմ գործածէ՝ մեր «Յայտարարութեան» խոստովանութիւնը մեր իսկ բերնէն քաղելով :

Աշխարհի բոլոր յեղափոխութիւնները պատճառ սը արդիւնքն են սրտյս : Պատահած չեն, արդիւնք են :

Եղափոխութեան զգացումը ընդհանուր ամէնէն կարճ եւ ամէնէն բնական ձասրան ե չափել, վերջնել զայն ծագող պատճառները :

Որքան ատեն որ դոյութիւն ունին այս պատճառները, դոյութիւն պիտի ունենայ նաեւ յեղափոխական զգացումը :

Զգացումը, բայց ոչ արարքը : Որովհետեւ կարելի ե խեղդել արարքը, բայց կարելի չե խեղդել զգացումը :

Ժողովուրդները արիւն կը թափեն ոչ պատճառ մը հաշիւ, ոչ պատճառ մը ոսպապուրը համար :

Ժողովուրդները արիւն կը թափեն սրտյն ազատ ապրելու եւ սրտյս ազատ մեռնելու համար :

Այս ե թերեւս այս սրտյն պատճառը, որ կը ստեղծէ ու կը զարգացնէ յեղափոխութիւնը :

Հոն, ուր մարդուկ կը ստիպուին ըսել, «եթէ այսպէս պիտի ապրինք, լաւ ե որ չապրինք», հոն ներկայ է մրչտ յեղափոխութիւնը : Այսինքն ազատ ապրելու զգացումին վերազանցութիւնը անազատ ապրելու զգացումին վրայ :

Եւ անոնք, որ կ'ուզեն «ապրիլ», երբեք չեն մտածեր, որ կրնան նաեւ «մեռնիլ», վասնզի նախապէս արդէն հաշտուած են մեռնելու դաղափարին հետ :

Վիկտոր Հիւկօ կը պատմէ· թէ 1832ի յեղափոխութեան առեն, երբ Սէն – Մէրիի պատնէշին մէջ ապստամբները հաց եւ ուտելիք պահանջեցին իրենց պետէն, այս վերջինը պատասխանեց ա – նոնց.— «ի՞նչ հարկ ուտելու, ժամը երեքն է հիմա, ժամը չորսին պիտի մեռնինք» :

Ֆրանսային կը յարգէ ու կը մեծարէ յիշատակը իր այս անանուն հերոսներուն, որոնք հաց կ'ուզէին դիմանալու եւ կռուելու համար :

Հայ յեղափոխականները ոչ իսկ կոտր մը հաց ուզեցին իրենց պետերէն : Անոնց համար ժամը երեքն էր մրչտ եւ պատրաստ էին մեռնելու ժամը չորսին : Ու մենք հիմա ամէն ինչ կ'ընենք անոնց յիշատակը ոչ թէ յարգելու եւ մեծարելու, այլ մոռնալու եւ ուրանալու համար :

Սակայն «ամբոխային տրամաբանութիւն »ը պէտք է գիտնայ զգաստանալ :

Ահա նորէն մեր աչքին առջեւն է Հայաստանի վեղարաւոր քննիչին՝ Սրուանձտեանց եպիսկոպոսի մեծարժէք ու թանկագին վկայութիւններով հարուստ գործը — «Թորոս Աղբար» : Մենք այս վկայաթուղթը ընտրեցինք իբրեւ աղբիւր ոչ թէ անոր համար, որ ան միակն է իր տեսակին մէջ, այլ անոր համար, որ զայն գրի առնողը կուսակցական գործիչ մը չէ, այլ Հայ· Եկեղեցւոյ վարդապետ մը :

Քաջարի եկեղեցականը, հայաբնակ նահանգներու մէջ իր քննապատոյտի ընթացքին, կը հանդիպի նաեւ Զարասնճաք : Առաջնորդարանին մէջ իրեն կը ներկայանան ազգային ժողովականներ, երեւելիներ եւ սեղեկութիւններ կուտան իրենց դժբախտ վիճակին մասին :

— « Մեր խնդիրը յարուցանելէն առաջ աւելի բիչ կը կրէինք, կ'ըսէին այժմ , տասնապատիկ ծանրացած է մեր դատն ու գրկանքը : Մեր կնիկները և աղջիկները մերը չեն ,էմլաքի տուրքը մեզի կուտանիք՝ կալուածը աղային է, հողային տուրքը մեզի կուտանիք՝ հողն աղային է, եզն ու բրտինքը մեր՝ արդիւնքին աղային է : Աշխարհիս երեսը քոչունն ու մրջիւնն իրենց բոյն մը ունին, Զարասնճագցի ժողովուրդը տուն ու հող չունի··· : Ալ մեր ինչո՞ւն համար է Պատրիարք, ինչո՞ւ առաջնորդ, ինչո՞ւ համար եկեր ես դու հոս···» («Թորոս Աղբար», մասն Բ· տպ· Պոլիս, 1884, էջ 127 — 128) :

Կը թուի մեզի, թէ այս «ինչու»ներուն մէջէն կը լսուի յեղափոխութեան ձայնը : Կը թուի նաեւ, թէ «այս դէպքէն» առաջ ստեղծուած դաժան պայմաններուն մէջ ապրող Հայը լաւագոյն ըմբռնած էր, թէ անօգուտ, հետեւաբար աւելորդ էր ամէն բողոք, քանի որ զայն լսող ականջներ չկային , քանի որ չկային նաեւ զայն լսելի դարձնող բազուկներ :

Հրաշք է, որ այս կացութեան մէջ մեր հայրերն ու նախահայրերը կրցեր են ոչ միայն ապրիլ ու տեւել, այլեւ զէշ աղէկ պահել իրենց ազգութիւնը, կրօնքը, լեզուն, դպրոցը :

Ահա թէ ուր պէտք է փնտռել պատճառներէն մէկը, թերեւս գլխաւորը, այն ախուր պատկերին,

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԼԵՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Օգնական գինուորս

Իմ օգնական գինուորս, ճիւանննի Լարէզէն, քանեւէհինդ տարեկան երիտասարդ մըն էր, սակաւախօս եւ բարեկիրթ, վերչին ծայր յաստղուզն՝ վտանգի պահերուն : Կատարեալ լեռնական մըն էր, ճակատը այրած եւ մաղերը աստեւասեւլի հովէ մը չարունակ չարժման մէջ : Եթէ մուրճը իջեցնէիք անոր դնդերներուն վրայ՝ յուսախաբ չէիք մնար· ձեր չուրջ կայծեր կը ցատկէին ան – պայման :

Լարէզէի ամէնէն ուշագրաւ յատկութիւնն էրէն մին իր դաչնաւոր ձայնն էր, մերթ փաղաքուշ եւ մերթ սրրկայլն : Լեռնցի այդ տղան գիտէր կառավարել իր ձայնը, զայն փափկացնել եւ խռովել,, ըստ խմաստի եւ զգացման եւեւէչնէ – րուն, իր ունկնդիրներուն մէջ արթնցնելով դէ – րուն, իր ունկնդիրներուն մէջ արթնցնելով դէ – ղեցկապիտական յուզականութիւնը, որ ամենա – բարձր յատկանիշն է ամէն արուեստի եւ ամէն իմացական կատարելութեան :

Գիշեր ժամանակ, երբ հսկիչ սպան եւ պահակները, փաթթուած ոչխարի մորթէ վերար – կուներու մէջ դանդաղօրէն կ'երթեւեկէին սառնամանիքին մէջ՝ Լարէզէն կը նստէր ձիւնէ քարայրին առջեւ, աչքերը կը սեւեռէր դէպի երկինք ու կը սկսէր երգել : Չինուորները, գիւխուած անոր ձայնին համայքէն՝ հետզհետէ կը բոլորուէին անոր չուրջ ու մեներգը կը վերածուէր խմբերգի : Վերջին ծայր յուզիչ էր տեսնել թէ ինչպէս լեռնցի այդ տղաքը իրենց երգը ինքնաբերաբար կը վերածէին քառաձայնի, եւ թէ ինչպէս ձայնի եւ յուզման յարաբերութիւնները սպաներուն երեւակայութեան մէջ կը յօրինէին կախարդական աշխարհներու երազներն ու խաբկանքը :

Անոնց նախընտրածները Ալպեան գինուորնե – րու կեանքին, զոհողութեանց եւ չարքաշ մարտունէութիւններուն նուիրուած աւանդական երգերն էին, որոնց քառեակներուն մէջ անընդհատ կը հոլովուէին Կրավփայի, Փլաւէի եւ Պասսանոյի ա – նուանները : Պարզ բառերով եւ աւելի պարզ բացատրութիւններով ձեւաւորուած քնքուշ բանաստեղծութիւններ, որոնց մէջ տիրապետող տարրը սիրան էր, իր կիրքերով եւ իր ազնուութիւններով : Լարէզէի ձայնը, կը տիրապետէր խմբերգին վրայ, ինչպէս թեւատարած բազէ մը :

Ալպեան գինուորներու երգերը միշտ անսովոր ազդեցութիւն մը գործած էին վրաս : Անտարակոյս, գիս յուզողն ու յափշտակողը նախ միջավայրն էր, լեռներու եւ անընդհատ լռութեանց միջավայրը, որոնց վրայ ձմեռը տարածած էր իր ներքահիւս սփռոցները, եւ որոնց վրայ անդադար կ'ողբար ու կը պաղատէր անտիրական քամին, իր առջեւէն քշելով ուրուականներ եւ դեւեր : Ապա, իմ այնքան սիրած Ալպեան գինուորները, որոնց հետ մտերմութիւնս աւելի խոր էր քան ուրիշ

Ի· ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
(Երիտասարդներ)

ԳԻՇԵՐԱՎԱՐ

Գիշերը այնքան թովիչ է վարը,
Պայծառ աստղերն են երբ ժպտում վերից,
Անգամ փխրուն է թւում լեռ տարը,
Ուզում ես կարել անվերջ ու ընդից ···

Մերթ ունկ եմ դնում ես ջրի երգին,
Մերթ ծաղրկներն են զով յուղից սւվում ,
Մերթ ծաղրկներն են զով յուղից սւվում՝
Էնթեսաբ ասքաղջ տրուած հասերգին՝
Շուրջս ամէն բան երգիչ է թւում :

Շնչում եմ ծաղկանց բուրմունքը շռայլ,
Բարձրանում է կուրծս ու իջնում էլի,
Լսում եմ հովի երգերը զուլալ,
Այնտե՛ղ համայուս, այնտե՛ղ սիրելի :

Եւ ինձ թւում է, թէ սիրածս է այն
Եկել, թաւնել ծաղկաւուրի ծովում ,
Ու երգում է պարզ, երգում մեղմաձայն,
Իր վսրտ երգով իմ սիրտը թովում :

Հրնուանիից սիրտս ուրախ բաբախում ,
Ու լեռնասում է խինդը կրծտիս տակ,
Շուրջս մեր կանաչ արտերն են ծփում
Զմրուխտեայ ծով է եւ չկա՛յ ցամաք···

ՀՐԱԶԴԱՆ

ռեւէ սպայի : Շատերուն նամակները ես էի որ կը չարադրէի, ու զարձեալ ոմանք իմ գրչիս միջոցաւ էր որ կը խօսէին իրենց նչանածներուն հետ, ո – րոնց համար կը ջանայի գտնել ամէնէն պարզ եւ ամէնէն զուարթ բառերը : Կը սիրէի գանոնք իրենց երիտասարդութեան եւ անվհերը քաջութեան համար, տղաք՝ որոնք երբեք թշնամիին չէին ցուցացած իրենց կռնակը, որոնք կը չարունակէին կռուիլ հեզակամ եւ լուռ, երբ այնքան սակաւ էր ուտեստը, ռազմամթերքը հաշուուած, մինչ անոզորմ ցուրտը սկսած էր աւերներ գործել անոնցմէ չատերուն պոզպատէ մարմնին վրայ :

Երբ կ'երգէին՝ կը մոռնային ցաւն ու զրկանքը, ու տարուած իրենց ցեղային արուեստի ան – զուգական բնազդէն՝ հետզհետէ կը խանդավառուէին, իրենց մէջ եւ իրենցմէ դուրս ստեղծելով այլափոխութեան եւ կեանքի այնպիսի ջերմ եւ բարախուն մթնոլորտ մը՝ որուն ի տես անկարելի էր չլեցուիլ հիացումով եւ խանդաղատանքով :

Երկար տարիներ ապրելով անոնց հետ՝ հետզհետէ իմ մէջ սկսաւ արմատանալ արուեստի եւ կեանքի հանդէպ ըմբռնումի, նոր եղանակ մը , որուն խորքը կը կազմէր իրական աշխարհի գե – րադանցութեան համոզումն ու զգացումը երեւակայականին վրայ : Մտաւորական աշխարհի բո – լոր ճամբաները զիս կը տանէին դէպի իրականն ու չօչափելին : Իմ պատանութեան մչուշները հետզհետէ կը սկսէին փարատիլ, կը զգայի թէ իմ խօսքս աւելի դիւրին կը ծաղկէր շրթներուս վրայ, թէ ես մասնիկն էի այն հրաշափառ եւ կենդանի բնութեան՝ որ դիս առած իր մայրագորով բա –

որ հայ գպրոցը կը ներկայացնէր սակէ եօթանա – սուն ութսուն տարի առաջ եւ որուն անդրադարձած էինք մեր նախանցեալ չարաթ օրուան խմբագրականով :

Տեղ – տեղ նոյնիսկ պատահեցաւ աւելի վատթար բան մը, սկսաւ նահանջել Հայուն աննուաճ ոգին : Նահանջեցին ոչ միայն լեզուն ու դպրոցը, այլ եւ աղգութիւնն ու կրօնքը : Տկարները, անոնք որ կը դողային իրենց արտին ու այգիին, իրենց տան ու կայքին վրայ եւ յեղափոխութիւնը կը նըկատէին կոտորածներու պատճառ, անոնք փրկե – ցին իրենց մարմինը, բայց կորսնցուցին իրենց հոգին : Կորսնցուցին իրենց Աստուածը : Թուրքէն եկած էին եւ Թուրքին վերադարձան :

Այս փաստն իսկ ցոյց կուտայ, թէ հայ յե – ղափոխութիւնը պատճառ մը չէր, արդիւնք մըն էր : Կարմիր ու սպիտակ ջարդը, ամբողջ ցեղ մը անճիտելու արիւնոտ քաղաքականութիւնն էր, որ ստեղծած էր յեղափոխութիւնը : Եւ ստեղծած էր աւելի ուշ, քան պէտք էր :

Կրկնենք անգամ մը եւս, ի յուշ բոլոր կամակոր ու կամաւոր կոյրերուն ,— Հայ Յեղափոխութիւնը անհրաժեշտ եւ բնական հետեւանքն էր Թուրք Հերովդէսներու այս նեղ ու դաւադիր բազմականութեան :

Ինչ կը մնայ, որ ձեռնոցաւոր հայ հրապարակագիրներ արդարացնեն այս քաղաքականութիւնը՝ անոր զոհերը մեղադրելով իրրեւ «անուղղայ արկածախնդիր»ներ :

Դարձեալ վանեցի յեղափոխական վարդապետն է, որ կը վկայադրէ .

— « Բաղաբիս (Սեբաստիա) Թուրքաց մոլեռանդութիւնը եւ աննեղութիւնն այնչափ է, որ կրնան հայ մը ձիէն վար առնել, շուկայի եւ փողոցներու մէջ անտեղի պատճառով մը,— կամ ինչ ւչէտ է պատճառ, միթէ հայ լինելն բաւական պատճառ չէ՞, — կը բաշեն կը գանակոծեն : Եթէ Թուրք մը բան գտած է Հայէ մը, իրաւունք չունի Հայն ստակ պահանջելու, եթէ վճարէ Թուրքը՝ շնորհ մ'է, եթէ ոչ՝ իր իրաւունքն է» (անդ, մասն Ա·, էջ 162) :

Հոգիով առողջները կռուեցան ու ապրեցան , ապառողջները ուրացան ազգ ու կրօնք եւ ընդմիշտ կորսուեցան իրենք իրենց ու մեղի համար· ըսինք արդէն, Թուրքէն եկած էին եւ Թուրքին վերադարձան :

Սրուանձտեանց եպիսկոպոս կը յիշատակէ այդ ապառողջներուն պարագան եւ կուտայ բաւական երկար ցանկ մը «տաճկացեալ»ներու : Ահա քանի մը քաղուածքներ այդ ցանկէն·

1.— «Կաչոյի (Ակնի չրջան) բնակիչքը իրր հարիւր տարի առաջ տաճկացեալ Հայք են, կ'ը – սկսին, եւ ամէն մարդ դիտէ, թէ տակաւին թաղեր եւ տոհմեր կան հայ անունով » :

2·— «Կան եւ քանի մը գիւղորայք, որոց բնակչաց համար նոյնպէս կ'աւանդեն, թէ տաճ – կացեալ Հայք են եւ իրենց բարբառոյն մէջ հայերէն բառ չատ գործ կ'ածեն » :

3·— «··· Գեղը (Արաբկիրի չրջան) որ վերեւն է, քարերուն մէջէն կ'երեւի· ասոր ալ բնակիչքը տաճկացեալ Հայք են եղած» :

4.— « Եւ ահա Աչոտկայ գեղ, գիրքը սիրուն եւ չէնքերը վայելուչ· բնակիչքը տաճկացած Հայք են եղած » :

5·— «Այդ գեղերու (Զմչկածագ) Հայոց հա – մար գրուած է արդէն, թէ տաճկացած են ժամանակաւ» :

Եւ այլն :

Բոլոր այս «տաճկացած Հայք»ը յեղափոխութեան զոհերը չէին, քանի որ «այս դէպք»էն առաջ արդէն «տաճկացեալ» էին :

Անոնք զոհերն էին ոչ – յեղափոխութեան, այլ՝ նոյն յեղափոխութեան բացակայութեան , եւ անոնք թէեւ աւելի չատ էին, քան յեղափոխական չարժումին զոհերը յիսուն տարուան ընթացքին :

(Ամբագրական «ՕՐԻՆԱՑԻՆ»)

ԱՒԱՐՏԻ ՊՂԱՒԻԿ

— ٩ —

— Այսուհետեւ չեմ, ընդա, սիրտդ չի տարուիր ինձ ... եա ...

Իսկ կնոջ հետ խօսելիս նայում էր ինչ-որ տեղ եւ ոչ մի անգամ չէր համարձակւում նրան նայել, որ երեսին չկարդայ, որ պատրաստւում է նրան դաւաճանել, որ ինքն էլ չգիտէ, թէ ինչ պիտի անի ու ինչ պատասխանի կնոջ հարցերին :

« Ուրեմն ինչ որ ասում էի, ճիշտ է, չէ՞ որ ես ինքս էլ չեմ հաւատում, որ կարող եմ այդպիսի բան անել, ես ինքս էլ չգիտեմ, թէ ինչ եմ անում, ինչ եմ խօսում, ինչ եմ մտածում, ինչ եմ ուզում, ինչ եմ ուզում, ինչ եմ ուզում ... Ես ինքս էլ չգիտեմ, թէ

թեան սահմաններուն մէջ միայն :

Ուրիշ երկու արուեստագիտուհիներ, երգա – հան դաշնակահարուհի Սր· Տ· Վալարոսեան եւ Օր· Ն· Փրշտիչեան ներկայացուցին նաեւ Վար – դապետին պրպտական եղանակներուն վրայ եւ իւ յի – շատակ իրեն, Ըրբենց հեղինակած կտորները, ա – ռաջինը «սախերդանք» մը, իսկ երկրորդը «հազ – ներդութիւն» մը :

Գալով պարուհի Օր· Ի· Ճովհաննէսեանի, ընկերակցութեամբ իր հօր Պ· Գարեգինի (թառ), անկեղծ ըլլալու հասար ըսենք որ ասոնց երեւումը մեր հասպհսներուն մէջ հաճոյքով ողջունած ենք միշտ : Եւ սակայն կը խորհինք թէ եկեղեցականի մը ի յիշատակ յարգանքի արտայայտութեան հետ կապ չունէին ոչ պարը, ոչ ալ Պ· Տրվալեանի ժամանէն երգեցողութիւնը : Պիտի նախընտրէինք որ աւելի լայն տեղ մը տրուած ըլլար Կարպապարի գործերուն :

Գ· ՔԷՐՔՍԹՃԵԱՆ

ԺՈՒՌԸ ԱՒԵԼԻ ԿԸ ՇԱՆՐԱՆԱՁ

Համայնավար երեսփոխանները վերսկսան աղմկել, ձեռքով ոտքով զարսեղասսերուն : Նախագահէն ճայնը չէր լսուեր : Ծրւփռա սկսաւ ճառ մը խօսիլ·

— « Ես այս բեմը բարձրացած եմ ոչ թէ ինք – զինքս պաշտպանելու, այլ ամբաստանութիւն մը ուղղելու հասար այն հրթիռերական եւ ֆաշական օրէնքներուն դէմ զոր կը պատրաստէք ...

Ճառին մէջ կը յուղուէր ամէն տեսակ խըն – դիրներ,— ամերիկեան աշխարհակալութիւն , չէք ստացողներ, նաւահանգիստներու գործադուլ եւայլն :

— « Ինչպէս որ ժողովուրդին դիմադրութիւ – նը խորտակեց Հիթլէրի պատերազմական մեքե – նան, այնպէս ալ պիտի խորտակէ ձեր ճնշումի մեքենան » :

Երբ ճառախօսը կը ժողվէր իր թուղթերը, ուրիշ համայնավար երեսփոխան մը, կառոտի խօսք ուղղեց : Ալկոլմէն կը պոռային·— « կը բաւէ, կը բաւէ, շատ երկար տեւեց» :

Տիւփռա փոխանակ վար իջնելու, սկսաւ կար – դալ Հնդկաչինի գաղտնի գործակալին՝ Վան Ֆո – յի հաշիւները, ուր շատ մը կարեւոր դէմքերու անունները կ'երեւան : Այս առթիւ կը յիշէր գիւ – ղական երեսփոխանի մը, Անթիէի անունը : Այս վերջինը Քամպռոնի խօսքը արտասանելով, աւելի ճոխացուց եւ կրկնեց հինգ անգամ :

Ըմբոստ երեսփոխանը միշտ կը մերժէր բեմէն իջնել : Ճարահատ՝ նախագահը դադրեցուց նիս – տը : Շչակները նորէն կը սուլէին : Նախագահը յի – շեց թէ 1947ին ալ համայնավար երեսփոխան մը՝ Պ· Քալէ գրաւած էր բեմը եւ իջաւ միայն յաջորդ առտու արշալոյսին :

Ժամը 19.30ին, հանրապետական պահակնե – րու հրամանատարը, զօր· Մարքան ներս մտնելով, երկու անգամ հրաւիրեց Տիւփռան որ վար իջնէ : Այս վերջինը գրպանէն հանեց եռագոյն երիզը եւ ըսաւ·— «Ես այստեղ եմ աշխատաւորներու կամ – քով » :

Զօրավարը դուրս ելաւ, նորէն ներս մտաւ, եւ երրորդ անգամ կրկնեց հրաւէրը, միշտ մերժո – ղական պատասխան ստանալով : Ակռէ վերջին էր որ ներս մտան հանրապետական պահակները դուրս հանելու համար ըմբոստները : Գործողու – թիւնը սկսաւ ժամը 22ին : Համայնավարները ան – լուր նախատինքներ կ'արձակէին : Կիները դիրք բռնած էին առաջին շարքերուն վրայ : Թերթ մը կը դրէ թէ քանի մը կիներ պառկեցան գետինը, եւ հարկ եղաւ մինչեւ դուռը քշել զանոնք, բռնի : Ըմբոստները նոր փորձ մը կատարեցին բեմը գը – րաւելու համար : Պահակները յաջողեցան մաս – մաս դուրս հանել ըմբոստները : Կարասիներ խոր – տակուած, գրասեղաններ տապալած էին :

Ժամը 23.30ին, երբ նիստը վերսկսաւ, նախա – բարներուն նստարանները չէջուած , սեղաններ խորտակուած էին : Երբ էոիօ երեւցաւ, համայ – նավարները ծանր լուտանքներ արձակեցին : Իրենց ներկայացուցիչը, Միւսմօ, երկարապատում ճառ մը սկսաւ, բայց ամէն բան վերջացած էր արդէն : Իրեն դէմ ալ առժամեայ արտաքսումի վճիռ տըր – ուեցաւ : Ժողովը չարունակուեցաւ մինչեւ առտու :

Կէս գիշերէն վերջ վարչապետը երեւալով , յայտարարեց թէ «կառավարութիւնը պիտի ապա – հովէ բարեկարգութիւնը եւ ազգային պաշտպա – նութիւնը » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ դադրեցնե – լու համար, հաշտարար յանձնաժողովը երկու – շաբթի օր պիտի քննէ մետաղագործական բան – ուորներուն խնդիրը : Աշխատանքի Դաշնակցու – թիւնը գործադուլ յայտարարեց նաւահանգիստ – ներու մէջ, 24 ժամուան համար, իբրեւ աղդա – բարութիւն : — Սէնի նահանգին պետական պաշ – տօնեաները գործադուլի համաձայն են 70 առ հա – րիւր համեմատութեամբ : Աշխատանքը դադրեցաւ Քլեռմոն Ֆերանի գործարաններուն մէջ : Օգանա –

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 1 5— 24, Salle Voltaireի մէջ, rue Voltaire, Ալֆոր – վիլ : Orchestre RAMON GARDAZ

Գեղարուեստական բաժին : Ջաւեշտ, անա – կնկալներ, ճոխ պիւֆէ :

Métro Charenton Ecolesէն օթօպիւս 103, իջնել rue de l'Union : Մուտք 150 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի ախոյեանական մրցումնե – րը այս կիրակի Ա· եւ պահեստի Chatouի դէմ , Chatouի դաշտին վրայ : Ժամադրութիւն ժամը 12, Փորթ տ'Իթալի, ժամը12.30ին մէթրօ Մէրի տ'Իսի : Գատէները Azur Sportի դէմ , մինիմները Քլամառի դէմ ժամը 14.30ին, Քլամարի դաշտին վրայ :

ԽՆԶՈՅՔ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի պատիւ իր դա – սախօսներուն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը 3—8 , 19a, rue Caumartin : Սիրով կը հրաւիրուին ծնող – ներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի , 11 Մարտ շա – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre :

Ղեկավարութեամբ Զ· ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մաս – նակցութեամբ «ԱՌԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քա – նի մը դերասաններուն :

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք :
Իջնել Փորթ տ'Իթալի :

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ· ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ – նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա – ռանիշով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա – նելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան : Օրի – նական գիներ , առանց յաւելումի : Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան – սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ , ՔԱՑԼԵՐԴՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ , ՊԱՐԵՐ ,եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – գուած ՍԻՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵՆԱՆի հայերէն արեւել – եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, ջութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըս – պրդող ներկայացուցիչներ :

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

Օր· ՄԱՐԹԱ ԺԱՆԻՆ
Պ· ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՇԻՇԼԵԱՆ
Ամուսնացած

Rosny-sous-Bois 2 Մարտ, 1950

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 3.30ին, Տիկին Գալպպեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : կարե – ւոր օրակարգ :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը այս երկուշաբթի երեկոյ քաֆէ Րէժանի սրահը : Պ· Խաչատրեան կը խօսի հայկական ճար – տարապետութեան մասին, նկարներու ցուցա – դրութեամբ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՊԱՆԵԷՕ ԿԱՇԱՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի օրը կը տօնուի Մարտ 12ի կիրակին :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց վարժարանի տարեկան պարահանդէսը՝ Ապրիլ 23ին :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ, ԿՐԻՍ – ՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ , Մարտ 11ին, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, դպրոցին սրահը : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Chaussures de LUXE
LUCY
Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վեր – յիչեալ հասցէէն :
Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել :
Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներ – էն վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15 :
ՑԱՌԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

Envoi sur L'ARMENIE
ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ – ՏՕՆՈՒՄԸ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՅԼՆ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԻՐ :
Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :
Դիմել MORY et CIE. (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
Tél. TRU. 72–60
Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի :

MARQUE DÉPOSÉE
Ալֆորվիլէն Պ· Դա – ւիթեան կը խնդրէ confection ընողներէ որ չընդօրինակեն իր մո – տելները :
Մարք տէփոզէ
ըլլալով , թերացող – ները կրնան դժուա – րութեանց հանդիպիլ :

Patisserie Roger
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑՔԻ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateaux-ները
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒՔԻ, ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 7 MARS 1950 Երեքշաբթի 7 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6095–Նոր շրջան թիւ 1506

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ընդհանուր գործադուլ Փարիզի մէջ

ՓԱՊՈՒՂԻՆ (ՄԵԹՐՕ) ԵՒ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐԸ ԶԵՆ ԲԱՆԻՐ ԲՇ· ԱՌՏՈՒՐՆԷ Ի ՎԵՐ·— ԱՀՌԵԼԻ ԽՃՈՂՈՒՄ ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ·— ՈՐՔԱՆ ՊԻՏԻ ՏԵՒԷ·— ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿՐ ԾԱԻԱԼԻ ՆԱԵՒ ԳԱԻԱՌԻ ՄԷՋ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, երկուշաբթի առաւօտ գործադուլ յայտարարեցին Փարիզի մեթրոյին եւ հանրակառքերու աշխատաւորները, որոնք թեր քուէարկած էին 82 առ հարիւր, անցեալ շաբթու։

Շաբաթ եւ կիրակի բանակցութիւնները չբունակուեցան կառավարութեան ներկայացուցիչներուն հետ, քայց կարելի չեղաւ համաձայնիլ։ Կիրակի գիշեր արհեստակցական միութիւնները հրապարակային ժողով մը գումարեցին մասնակցութեամբ 8000 աշխատաւորներու, եւ որոշուեցաւ գործադուլ յայտարարել, առանց պայմանաժամ որոշելու։ Վերջին պահուն փոխադրութեանց վարչութիւնը 5 առ հարիւր յատկացում առաջարկեց, բայց մերժուեցաւ։ Բանուորական Ուժի եւ Քրիստոնեայ աշխատաւորներու Միութեանց ներկայացուցիչները հաւանեցան գործադուլը յետաձգել մինչեւ չորեքշաբթի, բայց Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը մերժեց։ Եւ գործադուլ յայտարարեցաւ կէս գիշերէն ետք, երբ կը վերջանար մեթրոյի երթեւեկը։

Անհնարագրելի էր խճողումը կայարաններու մէջ, երկուշաբթի առաւօտ կանուխ։ Կառավարութիւնը երեք հազար կառքեր տրամադրած էր, մարդ գլուխ 30 ֆրանք վճարումով, զինուորներու հսկողութեան տակ, բայց անկարելի էր գոհացնել բոլորը։ «Թաքսի» դաններն ալ բախտի խնդիր էր։

Փոխադրութեանց աշխատաւորները ոչ միայն բացառիկ պարգեւ եւ յատկացում կը պահանջեն, այլեւ բարւոքում՝ հանդստեան թոշակի պայմաններու։ (Աշխատաւորներուն թիւը կը հաշուեն 32 հազար)։

Թերթերը կը դրեն թէ հրապարակային ժողովին մէջ միայն 20 հոգի հակառակ էին գործադուլին։

Ուրիշ գործադուլներ ալ կը սպասուին։ Ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորները դուրս կուգան 75 առ հարիւր։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին կառավարութեան հետ եւ եթէ միջին ճամբայ մը չգտնուի, գործադուլը անխուսափելի կը համարուի Դշ· կամ Եշ·էն առաջ։

Հիւսիսային շրջանի հիւսուածեղէնի գործարանները, որոնք մասամբ անգործութեան դատապարտուած են օրերէ ի վեր, կրնան ամբողջովին փակուիլ այսօր – վաղը։

Մետաղագործական բանուորներուն գործադուլը կը շարունակուի Փարիզի թէ գաւառի մէջ։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բանթողնուած բանուորներու թիւը հասած է 300.000ի (ընդհ· թիւը կը հաշուեն 1·500·000)։

Թերթերը հետեւեալ թիւերը կը հաղորդեն բանթողներու մասին·— 135 հազար հոգի Փարիզի մէջ, 75 հազար Լիլ–Ռուպէ, 12 հազար Մարսէյլ, քսան հազար Լիոն, 18 հազար Պելֆոռ, 7000 Լուառի, տասը հազար Մողէլի շրջանին մէջ։

Փարիզի օդանաւային աշխատաւորներն ալ գործադուլ յայտարարած ըլլալով, օտար բնակութիւններ իրենց պաշտօնեաները դրկած են, ապահովելու համար հաղորդակցութիւնները փարիզի եւ օտար երկիրներու միջեւ։

Առջի օր գործադուլ յայտարարուած էր նաեւ հանդիսատներու մէջ, 24 ժամուան համար։ Մարսէյլի քարաւիներու բանուորներուն վարիչները կը պահանջեն ընդհ· գործադուլ յայտարարել առանց ժամանակ որոշելու, որպէսզի կարենան խափանել ղինամթերքի փոխադրութիւնը դէպի Հնդկաչին։

Փարիզի չինութեանց բանուորներէն 13 հազար հոգի աշխատանքները դադրեցուցած էին անցեալ շաբթու։ Մարսէյլի մէջ իրենց արհեստակիցները որոշեցին գործադուլ յայտարարել առանց պայմանաժամ սահմանելու։

Փարիզի դեղարաններու աշխատաւորներն ալ գործադուլ կը պահանջեն 70 առ հարիւր համապատասխանութեամբ։

Բրկաթուղիներու վարչութիւնը համաձայնութիւն մը կնքեց ոչ–համայնավար սենտիքաներուն հետ։ Վարչութիւնը դատի քաշեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան պատկանող միութեան դիւանը, ամբաստանելով թէ անուանարկիչ թուղթիկները ցրուած է։

ԵՐԵԻԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ մէջ այս տարի պիտի կառուցուին չարք մը տիպար չէնքեր։ Նախնական աշխատանքները սկսած են արդէն։ Շէնքերը պիտի չինուին քաղաքի տարբեր մասերուն մէջ եւ առաւելապէս պիտի տրամադրուին բանուորներու։ Առաջին յարկերը պիտի օգտագործուին իբրեւ պործակցական խանութներ։ Բակերուն մէջ պարտէզներ պիտի չինուին։

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ կաճառը վերջերս հանդիսաւորապէս կատարեց 185 չրջանաւարտներու արձակման արարողութիւնը։ Հանդէսին կը մասնակցէին կառավարութեան եւ կուսակցութեան բարձրադրն մարմիններու ներկայացուցիչները, արուեստի գործիչներ եւ հիւրեր։ Այս առթիւ հոդապործութեան նախարարը ճառ մը խօսելով յաջողութիւն մաղթեց չրջանաւարտներուն, որոնք անմիջապէս պիտի մեկնին չրջանները, աչխատանքի։ Ապահեցան նաեւ չրջանաւարտները, խոստանալով իրենց ամբողջ գիտելիքն ու կարողութիւնները տրամադրել «յօդուտ մեր սոցիալիստական գիւղատնտեսութեան»։

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ պողոտան պիտի երկարաձգուի կէս քիլոմեթր եւ միացուի Ցաղթանակի Կամարին։ Պողոտային վրայ պիտի կառուցուին նոր չէնքեր, որոնց հողային աչխատանքները սկսած են արդէն։ Կառուցման աչխատանքներն պիտի աւարտին Ս· Հայաստանի 30ամեակի օրը։

ՍԵՒԱՆի չրջանի կեդրոնին մէջ կազմակերպուած են համահայաստանեան կոլխոզի վարիչներու եւ բրիգադիրներու (խմբավար) դասընթացքներ, որոնց կը մասնակցին աւելի քան 500 կոլխոզնիկներ։ Ուսանողներուն կ'աւանդեն չարք մը գործնական դիտելիքներ։

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ՍՈՎԵՏԻ (Խորհուրդ) ընտրութեանց օժանդակելու համար, Լենինականի երգի եւ պարի ժողովրդական խումբը հանդիսներ կը կազմակերպէ բանուորական կեդրոններու մէջ։

ՄԱՀ ԸՆԿԵՐ ԱՐՏՕ ԱՏՈՄԵԱՆԻ

Խորին ցաւով կը ծանուցանենք մահը ընկեր Արտաւազդ (Արտօ) Ատոմեանի, որ բժշկական ծանր գործողութեան մը ենթարկուած էր վերջերս։

Ողբացեալ ընկերը, 54 տարեկան, 1919-20ին եղած է օդնական երեւանի ոստիկանութեան վերատեսուչի։ Մասնակցած է Ղարաքիլիսէի կռիւներուն, իսկ կովկասեան ճակատին վրայ եղած է թիկնապահ Զօր· Սիլիկեանի։ Հայաստանի խորհրդայնացումէն վերջ անցաւ Պոլիս, յետոյ Պուլկարիա եւ Ռումանիա։ Երկրորդ աչխարհամարտէն վերջ հաստատուած էր Փարիզ, եւ կը զբաղէր իր գործերով, երբ անողոք հիւանդութիւնը անժամանակ կերպով զգետնեց զինքը։

Թիւն մը կնքեց ոչ–համայնավար սենտիքաներուն հետ։ Վարչութիւնը դատի քաշեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան պատկանող միութեան դիւանը, ամբաստանելով թէ անուանարկիչ թուղթիկները ցրուած է։

150.000 — 250 ՀԱԶԱՐ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ եւս արտաքսելու ձեռնարկած է լեհական կառավարութիւնը։ Դաշնակիցները ուժգնօրէն բողոքեցին այս որոշման դէմ, ապօրէն գտնելով զայն, մանաւանդ որ տեղ չկայ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը բողոքեց Սարի մասին կնքուած համաձայնութեան դէմ, որով Ֆրանսա այդ չրջանին ածխահանքերու մենաչնորհը կը ստանայ 50 տարուան համար։ Վարչապետը յայտարարեց թէ «կացութիւնը փոխուած է այժմ, վտանգելով միացեալ Եւրոպայի կազմակերպումը»։ Ընկերվարական պետ, Շումախերը ըսաւ թէ նոր Ալզաս Լոռէն մը պիտի ստեղծուի այս համաձայնութեամբ։

ՕԴԱՆԱԻԻ ՄԸ ՎԱՐ ՆԵՏՈՒԵՅԱՒ սերպ տարագիր մը, Փարիզ – Ցիւրիխ ճամբուն վրայ, հազար մեթր բարձրութենէ մը։ Անգլիայէն վտարուած րլլալով, Պելկրատ պիտի փոխադրուէր։

ԿԵՂԾ ՀԱԶԱՐՆՈՑՆԵՐ երեւան հանուած են Ռէնթ էթիէնի մէջ, Պանք տը Ֆրանսի թուղթերու վրայ տպուած։ Դրամատան մանաճախուղը 200 հազար Ֆրանքի կեղծ թղթադրամ ստացած էր։ Երեք հոգի ձերբակալուեցան։

Վարչապետին կոչը

Բանուորական խլրտումներու եւ ազգ·ժողովին մէջ ծագած միջադէպերուն առթիւ, Պ· Պիռօ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ կիրակի օր, լուսաբանելով կարգ մը խնդիրներ։ Զօրավարներու հարցին առթիւ, ըսաւ թէ անհրաժեշտ գործողութիւնը պիտի կատարուի, երբ քննիչ յանձնաժողովը լրացնէ իր աչխատանքը։ Ցաւ յայտնեց որ այս խնդիրն ալ կ'օգտագործուի «խռովարար նպատակներու համար»։ Եւ շարունակեց·— «Ողբմտութիւնը պէտք է հակազդէ այս խառնաչփոթութեան ուր սուտը իրաւէն չեն զանազաներ։ Քննութեան առթիւ յիչուած անուն մը վտանգուած չէ, ոչ ալ յարձակման ենթակայ մարդ մը՝ յանցաւոր։ Պէտք չունիմ մատնանչելու այս չփոթութեան դրդիչները։ Անոնք կը պատկանին դպրոցի մը որ նշանաւոր հանդիսացաւ վերջին տարիներու ընթացքին, Եւրոպայի որոշ մէկ մասին մէջ սարքուած հռչակաւոր դատերով»։

Անցնելով Ազգ· ժողովին մէջ քննուած օրինագծին (վնասարարութեան դէմ), վարչապետը ձաղկեց ազգային պաչտպանութեան դէմ մղուած պայքարը։ Ապա չօչափեց աչխատավարձի խնդիրը եւ ըսաւ թէ կառավարութիւնը համաձայն է բարւոքելու աչխատաւորներու վիճակը։ Ցետոյ ակնարկելով «տարօրինակ գործադուլներուն», ըսաւ թէ կառավարութիւնը անձնատուր պիտի չըլլայ արկածախնդրութեան։ Նուտով պիտի դրծադրուին հաչտութեան եւ իրաւարարութեան բոլոր միջոցները բանուորական վէճերու առթիւ։ Կառավարութիւնը ոչ վհատած է, ոչ ալ վարանոտ՝ ազգին համար կատարած ճիգին մէջ»։

Նորէն բուռն տեսարաններ Ազգ. ժողովին մէջ

Ուրբաթ օրուան ծանր անկարգութիւններէն վերջ, երբ հանրապետական պահակներ Ազգ· ժողովէն դուրս հանեցին երկու համայնավար երեսփոխաններ, վիճաբանութիւնները չարունակուեցան նոյն սաստկութեամբ, չաբաթ եւ կիրակի օրն ի բուն։

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ համայնավարները ամէն միջոց ձեռք առած էին, խափանելու համար կառավարութեան առաջարկած օրինագիծը՝ վնասարարութեան դէմ։ Ոչ միայն անդադար կ'աղմկէին, դրասեղաններուն կը զարնէին, լուտանքներ կ'արձակէին·— փոխադարձաբար լսելով բուռն պատասխանները — այլեւ ան– վերջ բանաճեւեր, փոփոխութիւններ կ'առաջարկէին։ Գործերարար կրակին վրայ իւղ կը լեցնէին կին երեսփոխանները։

Կիրակի կէսօրէն վերջ մթնոլորտը այնքան տաքցած էր որ, նախկին նախարար Ռոսթ Ֆլոռէ ջղագրգռուելով պոռաց Լուոյի համայնավար եւ երեսփոխանին՝ Պ· Կռոյի·

— Լռեցէ՛ք, դուք պարզապէս քրէական դատապարտեալ մըն էք։

Համայնավար երեսփոխանը տեղէն ցատկեց, խոյանալու համար ժողովրդական (M. R. P.) երեսփոխաններու նստարանին վրայ։ Փոթորիկը պայթած էր։ Աչակողմը կազմ եւ պատրաստ կը սպասէր, յոռնկայա, իսկ Պ· Ռոսթ – Ֆլոռէ, նոյնպէս ոտքի վրայ եւ բունցքը սեղմած, կը պատրաստուէր հարուած դիմադրաւելու։ Բարպաններն ալ դիրք բռնած էին։ Հարկ եղաւ երկու ժամ դադրեցնել նիստը, նոր ընդհարումէ մը խուսափելու համար։

Նիստը վերաբացուած ատեն, նախագահը ցաւ յայտնեց Պ· Ռոսթ – Ֆլոռէի արտասանած բառին համար։

★ Շաբաթ օր եւս ծանր միջադէպեր պատահեցան, երբ դատական նախարարը, Պ· Ռընէ Մայէր, կը պաչտպանէր նոր օրինագիծը։ Առտուն կանուխէն երկու համայնավար երեսփոխաններ ճառեր խօսեցան դանազան խնդիրներու մասին, մինչեւոյն ատեն անարգելով կառավարութիւնը։ Համայնավարներու առաջնորդը, Ժաք Տիւքլօ նստած տեղէն «ոստիկաններու (Ֆիլիք) կառավարութիւնը» կոչեց օրուան իչխանութիւնը։ Ցափաւոր երեսփոխան մը պատասխանեց·

— Դուք վախկոտ մրն էք։ Ձեզ չտեսանք երբ հանրապետական պահակները ներս կը մտնէին···

Տիւքլօ·— Երկու հարիւր ոստիկան չէն ղրկեր, ժողովուրդին ընտրեալները արտաքսելու համար։

Իրիկուան դէմ, երբ նախագահութիւնը կը վարէր Պ· Պուքսոմ, Տիւքլօ, որ փրփրած էր, «ստախօս եւ ապուշ» կոչեց զայն։

Պուէսոմ·— Եթէ ես ապուշ եմ, դո՞ւք ինչ էք···

Տիւքլօ·— Նախագահը կարճամիտ մարդ է եւ անպարկեշտ ···

Ձայն մը·— Հիմա կը հասկցնեմ քեզի, ժա՛ք···

Պ· Ռոսթ – Ֆլոռէ (նախկին նախարար) ան– համբերութեան նչաններ կը ցուցնէր։

Տիւքլօ·— Կ'ուզէք ընդունիլ տալ ձեր աղտոտ բունքը, չուներ։

(Ուշադրութեան արժանի նիւթեր կարդացէք Գ· էջ)

Ի. ՍԻՄԵՈՆՅԱՆ ՊՈՐՏՐԵՏԻ ԸՆՏՈՒԹՅԱՆԸ

Դեռ մանուկ հասակից ես ուզում էի նկարել, բայց ոչ ոքի չէի ծանոթացնում իմ այդ ձգտումներին, որովհետև գիտեի, որ ինձ ծաղրելու են։ Ինքնուրույն էի աշխատում, ինքս էի ինձ համար ուսուցիչ, ինքս էի ինձ համար աշակերտ։ Ես ուզում էի նկարել ամեն ինչ, ինչ որ տեսնում էի շրջապատումս, ինչ որ հետաքրքրում էր ինձ։ Ես ուզում էի նկարել ամեն ինչ, ինչ որ ինձ ուրախացնում էր, ինչ որ ինձ տխրեցնում էր, ինչ որ ինձ ոգևորում էր, ինչ որ ինձ ցնցում էր։ Ես ուզում էի նկարել ամեն ինչ, ինչ որ ինձ հետաքրքրում էր, ինչ որ ինձ գրավում էր, ինչ որ ինձ հմայում էր։ Ես ուզում էի նկարել ամեն ինչ, ինչ որ ինձ ոգևորում էր, ինչ որ ինձ ցնցում էր, ինչ որ ինձ տանջում էր։ Ես ուզում էի նկարել ամեն ինչ, ինչ որ ինձ տանջում էր, ինչ որ ինձ հմայում էր, ինչ որ ինձ գրավում էր, ինչ որ ինձ հետաքրքրում էր, ինչ որ ինձ ուրախացնում էր, ինչ որ ինձ տխրեցնում էր, ինչ որ ինձ ցնցում էր, ինչ որ ինձ ոգևորում էր։

Ես չեմ հիշում, թե ինչպես եղավ, որ ես ինձ համար ուսուցիչ գտա։ Ես չեմ հիշում, թե ինչպես եղավ, որ ես ինձ համար աշակերտ գտա։

ՍԵԼԻՖ ՍՈՖԻԱ

— ԹԱՐԳՄԱՆՉԱԿԱՆ ՎԻՊԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ —

Գ.

Իրա երկրի առաջ յառած լուռ հայեացքին մեջ հեռու – հեռու երեք տարի առաջուան պատահարած ձախընթաց, դրամեք տարօրինակ ու անսպասելի կերպարանքներ էին :

Ահա Ֆրեդ, Լրօն, Ալեկսիք, Ելսան – ամէն մէկը իր տեղը, իր դիրքին մէջ, իր հագուստին մէջ, իր սովորական ժպիտին մէջ, իր ամբողջ էութեան մէջ, ինչպէս որ երբեմն ինքն էր տեսած զանոնք :

Ինչո՞ւ ամէն մէկը իր տեղը չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր դիրքին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր սովորական ժպիտին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր էութեան մէջ չէ :

Ինչո՞ւ Ֆրեդ ոչ թէ Ֆրեդ է, այլ Ալեկսիք, Ալեկսիք ոչ թէ Ալեկսիք է, այլ Ելսան, Ելսան ոչ թէ Ելսան է, այլ Լրօն, Լրօն ոչ թէ Լրօն է, այլ Ֆրեդ :

Ինչո՞ւ ամէն մէկը իր տեղը չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր դիրքին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր սովորական ժպիտին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր էութեան մէջ չէ :

Ինչո՞ւ Ելսան ոչ թէ Ելսան է, այլ Լրօն, Լրօն ոչ թէ Լրօն է, այլ Ալեկսիք, Ալեկսիք ոչ թէ Ալեկսիք է, այլ Ֆրեդ, Ֆրեդ ոչ թէ Ֆրեդ է, այլ Ելսան :

Ինչո՞ւ Լրօն ոչ թէ Լրօն է, այլ Ելսան, Ելսան ոչ թէ Ելսան է, այլ Ալեկսիք, Ալեկսիք ոչ թէ Ալեկսիք է, այլ Ֆրեդ, Ֆրեդ ոչ թէ Ֆրեդ է, այլ Լրօն :

Ինչո՞ւ Ալեկսիք ոչ թէ Ալեկսիք է, այլ Ֆրեդ, Ֆրեդ ոչ թէ Ֆրեդ է, այլ Լրօն, Լրօն ոչ թէ Լրօն է, այլ Ելսան, Ելսան ոչ թէ Ելսան է, այլ Ալեկսիք :

Ինչո՞ւ ամէն մէկը իր տեղը չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր դիրքին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր սովորական ժպիտին մէջ չէ, ինչո՞ւ ամէն մէկը իր էութեան մէջ չէ

չարունակէր, մերթ աննչմարելի կը դառնային ըխաղացողները, ձիւնով ու կարկուտով խառն փոթորիկին մէջ երկուստեք սեղմ եւ կը ճակատէին յախուռն ու անհաչտ։ Վերջին քառորդ ժամուն Հ. Մ. Մ. աւելի վճռական դարձաւ ու յաղթեց 4 — 3 ։

Ճ. ԴԻՏՈՂ

Քոսթ Ֆլորէ.— *Միայն դուք էք որ կը հաջէք ...*

Երբ դատական նախարարը կը խօսէր, համայնավարները կը պոռային — «Ռոչիլտ, Ռոչիլտ» (ըսել կ'ուզէին թէ Պ. Մայէր անոր գործակալը եղած է)։ Մինոլորտը նորէն պղտորեցաւ եւ անլուր նախատինքներ փոխանակուեցան։ Համայնավար երեսփոխան մը պոռաց թէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը՝ Փլեվէն հեռաձայնի ընկերութեան մը ներկայացուցիչը եղած է 1939ին։

Փլեվէն.— Գիտէ՞ք թէ ինչ գործով կը զբաղէր Քարլ Մարքսը,— կերպաս կը ծախէր ։

Գիչերը չարունակուեցան նոյն տեսարանները, ծեծի սպառնալիքներով։

Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան աւելի քան 50 ժամ ։

Երբ կարելի եղաւ քննել բուն օրինագիծը, ընկերվարականները առաջարկեցին մեղմացնել զայն։ (Համայնավարները աւելի քան քսան բանաձեւեր առաջարկած էին, օրինագիծը խափանելու համար ։

ԻՆՉ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻՆ

Մեծամասնութեան եւ ընկերվարական խմբակցութեան մէջեւ գոյացած համաձայնութեամբ, օրինագիծը փոխան մահապատիժի, 5էն տասը տարի խցարգելութիւն կը տրամադրէ ոեւէ մէկուն, Ֆրանսացի թէ օտար, որ, խաղաղութեան առեն.—

1.— *Կամաւորապէս թերի գործ կը կատարէ պինամթերքի չինութեան մէջ, երբ այդ թերակատարումը բաւական չէ արկած մը յառաջ բերելու։*

2.— *Կամաւորապէս վնաս կը պատճառէ կամ կը փճացնէ ազգ. պաշտպանութեան սահմանուած նիւթեր եւ կազմածներ ։*

3.— *Բռնութեամբ կը խանգարէ այդ նիւթին փոխադրութիւնը ։*

4.— *Գիտակցօրէն կը մասնակցի խորտակելու բանակին կամ ազգին բարոյական կորովը, ազգ. պաշտպանութեան վնասելու առաջադրութեամբ ։*

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՔՈՒԱ ՔՈԼԱ, ամերիկեան ըմպելին, լրջօրէն կը զբաղեցնէ Ֆրանսական կառավարութիւնը եւ հանրային կարծիքը։ Ամերիկացիները կը սպառնան Ֆրանսական գինի չգնել, եթէ արգիլուի այս ըմպելին։ Մինչ այս մինչ այն, դատ բացուեցաւ Ֆրանսական ընկերութեան մը դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ «ասիտ ֆոսֆորիք» խառներ է իր ծախած քոքա- քոլային ։

ՅՈՒՆԱՍԱՆի երեսփ. ընտրութիւնները կատարուեցան կիրակի օր։ Թեկնածու ներկայացած էին 2862 հոգի, 250 աթոռի համար, յանուն 26 կուսակցութեանց ։ Համայնավարները օրէնքէ դուրս հռչակուած էին ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հանքադործներու գործադուլը վերջացաւ, մեծ մտահոգութենէ փրկելով կառավարութիւնը ։

Տիկին Արուսեակ Ա. Ատոմեան եւ իր զաւակները՝ Մարիա եւ Սիրան, Այրի Տիկին Մարիա Ատոմեան (Հայաստան), Տիկին Պարզամուհի եւ Մարգար Մարգարեան (Հայաստան), Տիկին Նուարդ եւ Գէորգ Գէորգեան (Հայաստան), Տիկ. Զապէլ եւ զաւակը՝ Տատեան (Ռումանիա), ինչպէս նաեւ բարեկամները սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահը

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆի (Հ. Հ. սպայ)

որ տեղի ունեցաւ Մարտ 4ին, 54 տարեկան հասակին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի չորեքշաբթի, Մարտ 8, ժամը 2.30ին Մոնմորանսիի իր բնակարանը, 16bis R. Lucien Perquel, Մոնմորանսի։

Երկաթուղի Gare du Nordէն 13.59, իջնել Անկէն լէ Պէն ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷԼ, 29 Ապրիլ Շաբաթ երեկոյ

ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՕ

Նուագահանդէս ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆի ։

Մանրամասնութիւնները յայտրդով ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս տարի Զատկին կը կազմակերպէ «Ե. Պապիկեան» բաժակի մրցումները մասնակցութեամբ Լիոն – Տէսինի, Վիէնի եւ Մաբսիլէոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբերու ։

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Յառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՅԱ – ՌԱՋի վերհրատարակման 5րդ շրջանը, թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները, որոնք չեն վճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը ։

Մեր Mandat - chèqueի քարդերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի, 11 Մարտ չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre։

Ղեկավարութեամբ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քանի մը դերասաններուն ։

Կը ներկայացուի «ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք ։

Իջնել Փորթ տ'Իթալի ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անգարացի Բերբրն տուտուին տղան, Անդրանիկ Ահմետեան, որուն համար կ'ըսուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի։ Տեղեկացնել Տիկին Բերուզ Սապայեանի, Chez Tosmadjian, Lotissement Commandeur St. Antoine, Մարսէյլ ։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍ. ՏԱՆ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ վիճակախաղը տեղի ունեցաւ Փետրուար 21ին։ Շահած են հետեւեալ թիւերը.— 344 (թէլէվիզիօն գործիք մը), 254 (ռատիօ մը), 346 (ռատիօ մը), 600, 748 եւ 603 մէկական չիւ անուշահոտութիւն։

ԹԱՏԵՐԱՍԱՀԱՐԱԿ

Մ. ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, Կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին։

1.— ԹԷՈՒՐ ՍԱՀԱԿԻՆի ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Մ. Գ. Լուսաւորչի գարուն ։

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte։

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԸ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար ։

4.— ԿԼԻԿԼ ՄԱՐԴԱՐ, զաւեշտ մէկ արար։

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.)։

ԾԻԾԱՂԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՑ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինգշաբթի գիչեր, 9 Մարտ ժամը 9ին։

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի

Բախտին աւիւրը

Կատակերգութիւն 3 արար։ Փարիզահայ դերասաններու ընտիր խումբով մը, ՏԷՐ եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ. Ալթունեան, Տիկին Ազնաւորեան, Օր. Էլիզ, հեղինակը եւ Ս. Մահտունեան ։

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք ։

Երաժշտագէտ Պ. Ն. Սերգոյեանի

կողմէ երգուած 8 եկեղեցական երգերու երգապնակները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9)։

Կամ հեղինակին՝ Պ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois։

Մեր հոգեմտալ չարականները պէտք է լսուին նաեւ հայ տունէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին։ Յարգելի երաժշտագետի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու։

Ահա եւ երգերը.—

1.— ՈՒՐԱԽ ԼԵՐ (Հարսանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆ ԻՄ (յուղարկի)։ 2.— ՅԱՐԵՒԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ։ 3.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ։ 4.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորակ), ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորակ)։ Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են ։

Օր. ԷԼԻԶ ԱԼԱԿԻՕԶԵԱՆ

Պ. ՎԱՀԱՆ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ

Նշանուած

5 Մարտ, 1950 Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԹԱՂի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 3.30ին, Տիկին Գալուստեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice։ *Կարեւոր օրակարգ ։*

ՏԱՐՕՆ ՏԻՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի նորընտիր վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 15ին, 45 rue de la Défense, *իսկ լէ Մուլինօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։*

ԼԻՈՆ.— Հ. Ճ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelais։ *Նիւթը «Փետրուար 18»։ Կը դասախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ։ Կը հրաւիրուին անուշհները, ընկերները եւ համակիրները ։*

ԱՆԻԷՌի «Ազատ» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ Տիկնանց վարժարանի տարեկան պարահանդէսը՝ Ապրիլ 23ին։

Հ. Ճ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՀՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Մարտ 11ին, Շաբաթ գիշեր միւնչեւ լոյս, դպրոցին սրահը։

Մանրամասնութիւնները յայտրդով ։

Chaussures de LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier

Création de modèles très etudiés

20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

Ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերոյիշեալ հասցէէն ։

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել ։

Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներէ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15 ։

ՅԱՌԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին

10 % ԶԵՂՉ

MARQUE DÉPOSÉE

Ալֆորվիլէն Պ. Դաւիթեան կը խնդրէ confection *ընողներէ որ չընդօրինակեն Իր մօտէները ։*

Մարք տէփոզէ ըլլալով, թերացող – ները կրնան դժուարութենց հանդիպիլ։

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ԿԵՐԱԿՈՒՐ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՍԱՍՈՒՆԻ

(CHEZ SASSOUNI)

ՓԱՐԻԶԻ ՁԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

31 rue d'Alexandrie Tél. Gut. 92–65

Տրամադրելի սրահ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ ԵՒ ՀԱՒԱՔՈՒԹՆԵՐՈՒ համար ։

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՅՈՎ

ՀԵՒՎԱՆ (ՀՐԱՒՇԱԿ) — ԼԱՔՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՇԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63
Mercredi 8 MARS 1950 Չորեքշաբթի 8 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6096–Նոր շրջան թիւ 1507 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԹՈՒՆԱՒՈՐԵՆ

Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, միջազգային մամուլը բազմապատկած է իր ճիգերը եւ հնարքները, թեւ առնու համար լրագրական ճիւղի մը,— enquêtes :

Շրջուն թղթակիցներ կ'երթեւեկեն աշխարհի ամէնէն հեռաւոր, անծանօթ կամ խորհրդաւոր երկիրները, պրպտումներ կատարելու համար :

Մասնաւոր խմբագիրները, աշխատակիցները, մինչեւ անգամ դրագէտներ կ'ուղարկուին Ցերս – պայի եւ Ամերիկայի մեծ կեդրոնները, բացառիկ պարագաներու մէջ : Այս կամ այն դէպքը ուսումնասիրելու պաշտօնով :

Փոխառութիւններ կը կատարուին թերթէ թերթ, առանց ազգի խտրութեան : Իրենց վերա – պահելով ամէն իրաւունք : Արգիլելով նոյն իսկ մասնակի արտատպումը կամ թարգմանութիւնը :

Եւ վերջապէս յուշեր, ապաւորութիւններ, դրուագներ՝ ականատես դէմքերու կեանքէն : կամ չռնդալից յայտնութիւններ Ֆ. Մուրեթեան եւ ուրիշ «դռնփակ» երկիրներու մասին :

Նախարարներ, դեսպաններ, զօրավարներ ալ անսպառ նիւթ կը ճարեն քաղքենի մամուլին, երբ քաշուած կ'ըլլան գործօն կեանքէ :

Այստեղ, փարիզի մէջ, բազմաթիւ թերթեր եւ պարբերականներ ճարտարուեստի մը վերածեր են լրագրութեան այս ճիւղը : Իրարու հետ կը մրցին լուրջն ու ժողովրդականը : Այն ու ձախը :

Ցաճախ քանի մը «պրպտումներ» միեւնոյն առեն կ'երեւան նոյն թերթին մէջ, դղրդապին խոթագիրներով : Մասնաւոր թռուցիկներ ալ նախապէս կը ծանուցանեն, միշտ կը յիշեցնեն զարմանալի հրատարակութիւններ : Հին կամ նոր, քաղաքական կամ աշխարհիկ :

Այս օրերս Պրպտումներու շարք մը կը հրատարակէ ժողովրդական օրաթերթ մը, Le Parisien Libéré, Պարսկաստանի մասին :

Շարքը շարունակելի է տակաւին եւ կը պարունակէ շահեկան տեղեկութիւններ, որոնց ամփոփումը պիտի կատարենք առանձին : Անչուշտ մաղելով :

Այսօր կ'ուզէինք արձանագրել չափազանց վրդովիչ պարագայ մը, որ անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ «եւրոպական» կոչուած լրագրութեան յետամնացութիւնը :

Փարիզեան թերթին թղթակիցը հետեւեալ նախադասութիւնը դրած է իր շորրորդ նամակին դլուխը, իբրեւ խորագիր.— «Հազարումէկ գիշերներու երկիրը դարձած է հազարումէկ զրոյցներու երկիրը» :

Առաջին ակնարկով իսկ, պիտի տեսնէք որ ինքն ալ անձնատուր եղած է այդ հազարումէկ զրոյցներուն :

Այսպէս, իր տեղեկութեանց համաձայն, «դաղտնի դործակալներ կը վխտան Իրանի մէջ» եւ «իւրաքանչիւր մեծ պետութիւն, Ռուսաստան Անգլիա, Ամերիկա բազմածախս ցանց մը կը պահէ որուն թելերը կը տարածուին ամբողջ երկրին վրայ» :

Անչուշտ սուր պայքար մըն ալ կը մղուի այս դաղտնի դործակալներուն միջեւ, տեղի տալով խորհրդաւոր սպանութեանց կամ կասկածելի խլրտումներու :

Այս յայտնութենէն վերջ, որ դաղտնիք մը չէ, Պ. Թղթակիցը, ժան Լարթեկի, յանկարծ կը խրի խաւարակուռ պատմութեան մը մէջ.

— « Սովետները են որ ամէնէն շատ գործակալներ ունին Իրանի մէջ : Արդարեւ, բոլոր Հայերը, Քաղդէացիները, այն օրէն ի վեր որ Ռուսերը « Հայաստանի անկախ հարապետութիւն » մը ստեղծեցին, իրենք զիրենք եւ ռուզ կը համարեն սովետական հպատակներ, եւ, Իրանի մէջ բնակելով հանդերձ, հաւատարմօրէն կը ծառայեն կրեմլինի պետերուն» :

Շատ աւելի «չհեկան » է թղթակցութեան մնացեալ մասը, ուր թղթակիցը 300.000 հաչուելով Իրանի Հայերուն թիւը, կը գրէ թէ Սովետները «Հայերու մէջէն ընտրած են իրենց գործակալներուն մեծ մասը » :

Անհրաժեշտ է յոյնութեամբ թարգմանել այդ մասն ալ, որ յատկապէս կը ծառայէ միտքերը թունաւորելու : Գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԱՒԵՐ ՈՐ ՄԻԼԻՈՆ ԿԱՐԺԵՆ

Երեք օրէ ի վեր տակնուվրայ եղած է Փարիզը, իբրեւ հետեւանք փոխադրութեանց աշխատանքներու դործադուլին :

Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ :

Զինուորական եւ մասնաւոր կառքեր կը փոխադրեն պետական պաշտօնեաները : Ուրիշ կառքեր կը բանին որոշ դիծերու վրայ : Փապուշին (մեթրօ) եւ 80—100 հանրակառքեր ալ սպասարկութիւնը կը չարունակեն հեռաւոր դիծերու վրայ :

Եւ սակայն... Ահռելի խճողում՝ գետնին տակ, ապակիները կոտրտելու կամ խեղդուելու աստիճան : Բողոքներ եւ ընդհարումներ :

Այսօր–վաղն ալ կը սպասուի որ կազի եւ էլեկտրականութեան բանուորները դադրեցնեն աշխատանքը :

Այս դործադուլներուն դիմաց, ո՛րքան սըրտառուչ պատկեր մը կը ներկայացնէ Ազդ· Ժողովը :

Ուրբաթ օրէն ի վեր, ժողովը կը բանի դիշեր ցերեկ :

Հրատարակուած հաչիւներուն համաձայն, արդէն 63 ժամ նիստ դումարած են, եւ պիտի վերսկսին, այսօր, կէս դիշերին (երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալու դիշերը) :

Մինչ բերանները կը բանին — յաճախ ալ բռունցքներն ու կոտրած – թափած դրասեղան – ները— պետական անտուկն է որ... կը պարպուի :

« Ֆիկարօ»ն մանրամասն հաչիւ մը հրատարակած էր երէկ, ապացուցանելու համար թէ միլիոն կ'արժեն դիշերային նիստերը : Այսինքն՝ ճառերը :

Դիշեր ցերեկ ճառ՝ փոխադարձ լուսանքնե – րով : Երկու ժամ, երեք ժամ, հինդ ժամ (ինչպէս երկուշաբթի դիշեր) :

Հրատարակուած հաչիւներուն համաձայն, յաւելուածական նիստ մը 800.000 ֆրանք կ'արժէ մինչեւ կէս դիշեր, իսկ 1·500·000 ֆրանք՝ կէս դիշերէն վերջ :

Կ'արժէ քիչ մը աւելի մանրամասնել :

ՎԱՀԷ

ՆԱԽՈՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՄԱՀԸ

Ալպէր Լըպրէօն, հանրապետութեան նախորդ նախագահը, մեռաւ առջի օր, թոքատապի մը հետեւանքով : Եօթանասունհինը տարեկան էր : Ընտրուած էր 1932ին, յաջորդելով Փոլ Տումէռի, որ սպաննուեցաւ խելագարի մը կողմէ : Իր օրով 16 տեսակ տագնապներ ծագեցան : 1934ին՝ Սթաւիսքիի գայթակղութիւնը : Յետոյ՝ Եուկոսլաւիոյ Ալեքսանդր թագաւորին եւ նախարար Պարթուի սպանութիւնը Մարսէյլի մէջ : 1936ին ժողովրդական ճակատի կազմութիւնը՝ շարք մը գործադուլներով :

Լըպրէօն վերընտրուեցաւ 1939ին, եւ պաշտօնավարեց մինչեւ 1940, իր տեղը տալով Փեթէնի :

Գերմանները ձերբակալեցին զինքը 1943ին, արդելափակելով Պավարիոյ մէջ : Իրեն հետ էին արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայ մարզպանը՝ Ֆըրանսուա Փոնսէ, եւ նախկին վարչապետ մը, Փոլ Ռէյնօ : Երկու ամիս վերջը Փարիզ փոխադրուեցաւ, առողջութիւնը խանդարուած ըլլալով :

Հանդուցեալը համեստ մարդ մըն էր, չափաւոր հակումներով : Ազատագրութենէն վերջ, խստօրէն քննադատուեցաւ իրրեւ պատասխանատու Ֆրանսայի պարտութեան, թէեւ հանրապետութեան նախագահները լայն իրաւասութիւններ չունին : Բոլորովին մեկուսացած էր հրաժարումէն ի վեր : Մանակցած էր 1914ի պատերազմին, դեր – գնդապետի աստիճանին բարձրանալով :

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ Ցունաց պատրիարքը, Աթենակարոս արք· եկեղեցիէն դուրս եկած ատեն, յարձակում կրած է Հաճի Երկիի ա – նուն ծերուկէ մը : Երկի ճարտարապետի մեթրի մը ծայրը «ժիլէթ» ածելի մը անցընելով, փորձեր է կտրել պատրիարքին մօրուքը եւ դէմքը : Ժամկոչները կրցեր են անմիջապէս կաչկանդել յարձակողը, որ անհասարակչիռ կը համարուի : Պատրիարքը ներած ըլլալով, մարդը ազատ աքսակեր են :

ՊԻՏՈ ՎԱՍԱՆՈՒԹԱՄԲ ԻՒԹ ՊԱՀԱՆՋԵՑ ԹԱՑԱՌԻԿ ՕՐԵՒԻԻ ԱՐԹԻ

ՆՈՐԷՆ ՅՈՒԶՈՒՄՆԱԼԻՑ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ՆԻՍՏ

Վնասարարութեան օրինագծին վիճաբանութեան առթիւ, նորէն յուզումնալից տեսարաններ պարզուեցան Ազդ· Ժողովին մէջ, երկուշաբթի օր : Համայնավարները չարունակեցին ընդդիմադրել եւ ուրիշ դժուարութիւններ յարուցանել, խափանելու համար օրինագծին քուէարկումը : Վերջին պահուն վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջեց, եւ վիճաբանութիւնները ինքնին դադրեցան, նիստը յետաձգուած ըլլալով : Վստահութեան խնդիրը պիտի քննուէր երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալու դիշերը, ժամը 12ին, որովհետեւ պայման է որ ժողովը «խորհրդածելու» ժամանակ ունենայ, երբ վստահութեան խնդիրը կը յարուցուի :

Վարչապետին միջամտութիւնը տեղի ունեցաւ փոթորկալի պահու մը, երբ համայնավարները դերադոյն փորձ մը կը կատարէին, օրինագիծը ջուրը ձգելու համար :

Կառավարութեան ներկայացուցիչները երկու որոշ նպատակներ կը վերադրեն համայնավարներուն այս կատաղի պայքարին : Առաջինը՝ խափանել օրինագծին քուէարկումը, երկրորդ՝ վարկաբեկել կառավարութիւնը եւ խորհրդարանը :

★ Երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, համայնավար երեսփոխան Ռընէ Լան ճառ մը խօսիլ սկսաւ ժամը 3ին եւ չարունակեց մինչեւ 9, այսինքն լման վեց ժամ : Թերթերը կը դրեն թէ կը խօսէր ամէն բանի մասին : «Աւելի դիւրին է ըսել թէ ի՛նչ բանի մասին չխօսեցաւ,— երկաթ, կահ կարասի, ճակնդեղ, վերաչինութիւն, Լենին, հողագործութիւն, պատերազմի աղէտաւորներ, ապրուստի ածանութիւնը Ֆ· Մուրեթեան մէջ» եւն· :

Ուրիշ համայնավար երեսփոխան մըն ալ բեմը դրաւեց բաւական առեն : Կառավարութեան կուսակիցները եւ ուրիշ չափաւոր երեսփոխաններ ալ միչտ կ'ընդմիջէին :

Այս ճառերէն առաջ, նորէն բուռն տեսարաններ պարզուեցան, փոխադարձ լուտանքներով : Համայնավարները երբեմն «Մարսէյէզ» կ'երդէին, երբեմն հեդնական կանչեր կ'արձակէին, պատկերաղարդ բացատրութիւններով,— «չէ – fun», փուռածներ, դաւաճաններ, կեղտոտ արարածներ» :

Առաւան ժամը 10 էր, երբ վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջեց, եւ նախագահը յետաձգեց նիստը :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի ստանայ ստուար մեծամասնութեամբ, քանի որ խնդիրը կապ ունի երկրին պաշտպանութեան հետ :

Ի՞ՆչՎԻՃԱԿԻ՞Ն ԵՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ

ԵՐԹԵՒԵԿԸ ՀԵՏԶՀԵՏԷ ԿԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մեթրոյի եւ հանրակառքերու դործադուլը հետզհետէ կը կորսնցնէ իր սուր հանպատմանքը, չնորհիւ ձեռք առնուած միջոցներուն : Միւս կողմէ, բազմաթիւ աշխատաւորներ կը չարունակեն բանիլ : Երկուշաբթի կէս օրէն վերջ, բանիլ սկսան մեթրոյի 14 դիծերէն ուրթ եւ 1900 հանրակառքերէն հարիւրը, կրճատեալ սպասարկութեամբ : Երկկ աւելի բարուքած էր կացութիւնը, եւ ուրիշ դիծեր ալ վերահաստատուեցան : Կառավարութեան կողմէ տրամադրուած հազարաւոր կառքեր աւելի կը դիւրացնեն երթեւեկը, թեթեւցնելով աննկարագրելի խճողումը : Այնչուշտ բախտաւոր են անոնք որ սեփական ինքնաչարժ կամ հեծելանիւ ունին :

Ոչ – համայնավար Միութիւնները կը չարունակեն բանակցիլ կառավարութեան հետ, համաձայնութեան մը յանգելու համար : Կը յուսան մինչեւ երեք մը գտնել այսօր, չորեքշաբթի , այլ – լապէս իրենք ալ պիտի միանան դործադուլին : Փոխադրութեան բանուորներուն դրեթէ կէսը անդամ է ոչ – համայնավար սէնտիքաներու :

★ Օդանաւային դործադուլը կը ծաւալի : Ալրատումները կը չարունակուին ամէն տեղ, դլխաւոր ճարտարադործութեանց մէջ : Հանրակառքերու երթեւեկը 24 ժամ դադրեցաւ Մարսէյլի, Լիոնի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ : Միեւնոյն առեն քուէարկութիւն կը կատարուի, դործադուլը չարունակելու համար : Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ 200.000 կառավարներ, օդանաւային եւ ծովային պաշտօնեաներ դադրեցուցած են աչխատանքը, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ : Երեք հարիւր հազարէն աւելի կը հաչուեն մեռադործական հաստատութեանց բանթողներուն թիւը : Այսօր – վաղը կը սպասուի ելեկտրակա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Սովետական Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ ջիղերու պատերազմը կը չարունակուի : Թէեւ վերջերս երկուստեք նոր դեսպաններ նշանակեցին Մոսկուայի եւ Անգարայի մէջ, բայց ձմռնամիւռն ու մամուլի պայքարը կը չարունակուի, եւ հին ու նոր խնդիրներ կ'արծարծուին :

Մոսկուայի Թուրք դեսպանատան մամուլի նախկին կցորդ Մէմտուհ Թէնկէ սկսած է իր յուշերը հրատարակել Պոլսոյ «Վաթան» օրաթերթին մէջ :

Ռուսատանի մասին յայտնած կարծիքները առ հասարակ բացասական են, եւ ուրիշ կերպ ալ ոպասելի չէր :

Բայց հետաքրքրական են իր յուշերը Թուրքիոյ վերաբերմամբ Սովետներու ունեցած հողային պահանջներուն չուրջ : Մէմտուհ Թէնկէ կը գրէ («Վաթան» 1950 Յունուար 22) :

— « Սովետներու արտաքին գործերու նախարար Մոլոթով , 1945 Յուլիս 10ին եւ 18ին, երկու անգամ, Մոսկուայի մեր դեսպան Սէլիմ Սարփերէն պահանջած էր Կարսի եւ Արտահանի վերադարձը եւ Նեղուցներու միանակեան պաշտպանութիւնը : Մեր կողմէ կտրուկ կերպով մերժումի հետեւանքով, Սովետներուն հետ մեր յարաբերութիւնները լարուած վիճակ մը ստացած էին : Կովկասի մէջ, Սեւ Ծովի եղերքները, ռուսական կեդրոնացում — ներու եւ մեծ թիւով ցամաքահանումի յատուկ նաւերու ու օդային ուժերու պատրաստութեան մասին բազմաթիւ լուրեր կը լսէինք : Եթէ այս լուրերուն նայէինք, Սովետները վայրկեանէ վայրկեան մեր վրայ յարձակում գործելու էին : Այս լուրերէն չատերը Ռուսերը իրենք կը հնարէին դիտմամբ եւ մեր ականջին կը հասցնէին :

« Գերմանիոյ դէմ մղուած պատերազմէն յաղթական ելած էր Մ. Միութիւնը, որուն բոլոր ուժերը զօրաչարժի ենթարկուած էին : Իր զօրանոցները Ամերիկա ու Մ. Բրիտանիա : Ճակատնի պատերազմը ամէնէն դժուար փուլին մէջ մըտած էր : Մեծն Բրիտանիա եւ Ամերիկա մեզի իմացուցած էին, թէ որեւէ կերպով պիտի չկրնային մեզի օգնել ու յանձնարարած էին համաձայնութեան գալ Ռուսերուն հետ : Բառին բուն նշանակութեամբ մինակ մնացած էինք ռուս մեծ արջին դէմ» :

Թուրք լրագրողը կը պատմէ, թէ դեսպան Սէրփերէն ստացած հրահանգին վրայ, կը ջանար Ռուսերուն մէջ խանդուելով իրական կացութիւնը իմանալ : Օր մը, ամերիկեան «պառ»ին մէջ զրոյցի կը բռնուի համայնավար վարիչներէն մէկուն հետ : Այս վերջինը, իմանալով իր խօսակցին Թուրք ըլլալը, կ'ըսէ :

— « Էհ, ե՞րբ պիտի պատերազմինք :

— « Երբ որ կը փափաքիք... Մենք չորս հարիւր տարիէ ի վեր ձեզի հետ կը պատերազմինք : դեռ չորս հարիւր տարի ալ կրնանք պատերազմիլ... Դուք ամէն ազգէ աւելի կը ճանչնաք մեզ :

— « Դուք՝ Թուրքերդ՝ չատ արի մարդիկ էք : Մենք ձեզի հանդէպ միայն յարգանք ունինք : Ռուս ժողովուրդը ափ մը Հայերու սիրոյն երբեք պատերազմ պիտի չընէ : Ասիկա նոյնիսկ մեր միտքէն չանցնիր : Կ'ուզեմ, որ դուք ալ հասկնաք ասիկա :

— « Այդ ձեր դիտնալիք գործն է : Քիչ առաջ ալ ըսի, դուք յարձակում ըրէք եւ մենք պատասխան ենք : Մենք պատերազմէն վախցող եւ փախչող ազգ մը չենք, ընդհակառակն, կը սիրենք պատերազմիլ, մենք պատերազմներու մէջ թրծուած ենք...

— « Ես կատակ ըրի : Երբեք նման խնդիր մը պոյութիւն չունի : Ընդհակառակն, մենք ձեզի հետ կ'ուզենք բարեկամութիւնը վերահաստատել : Միայն մէկ պարագայ պիտի մատնանշեմ : Մեզ թիմած էք Սեւ Ծովի մէջ, թոյլ չէք տար Նեղուցներէն ազատ երթեւեկը, ասիկա ուղիղ ընթա՞յք մըն է» :

Ուրիշներ ալ այս խօսակցութիւնը կը լսէին , եւ Թուրք լրագրողը կը բացատրէ, թէ Մոնթրէօյի դաշինքով Ռուսատան բոլորովին ազատ կերպով կ'երթեւեկէ Նեղուցներէն եւ թէ ոչ ոք իրեն արգելք հանդիսացած էր : Թուրք լրագրողը կ'աւելցընէ :

— « Մենք ձեզի քսան տարուան բարեկամութեան ուխտ մը առաջարկեցինք : Բայց Մոլոթով, չենք դիտեր ինչու, նման դաշինք մը կնքելու համար կանխիկ ետ պահանջեց Կարսը եւ Արտահանը եւ բացէն ալ կայսն ուզեց Նեղուցներու մէջ :

— « Մենք կատարելապէս վստահութիւն ունինք Մոլոթովի վրայ : Մոլոթով չի կրնար այդ տեսակ սխալ մը գործել ... :

— « Ինչո՞ւ չէք ընդունիր, որ Մոլոթով ալ իրրեւ մարդ սխալ մը կրնայ գործել : Եւ այդ սխալը սրբագրել դժուար չէ ... :

— « Ես ալ այս երեկոյ պիտի ստուգեմ այս խնդիրը : Երբեք հաւանական չեմ գտներ, որ Մոլոթով այս տեսակ սխալ մը գործէ : Վաղը երեկոյ ես դրել ին, որովհետեւ «Թըխվոալ» բային՝ «Թըվըռալով» ձեւն է : «Թրվռալ» կամ «Թռ՛իլ» ձեւեր չունինք մեր լեզուին մէջ, այլ՝ թռչիլ, թռվռալ կամ թռուըռալ (վերջինս անգամ ճիշդ չէ) :

Վերջացնելով ըսեմ որ՝ ես չեմ կարծեր թէ կոմիտաս Վարդապետ՝ իր ողջութեանը տպած երգերուն մէջ՝ վերլուծումներուն նման ուղղագրական սխալներ ունեցած ըլլայ : Որովհետեւ ինքը մտած եղած է գաւառական բարբառներով խօսող ու երգող ժողովուրդին մէջ եւ իր ականջովը լսած, դրանցմէ հարազատօրէն կատարած ու Մանուկ Աբեղեանի հետ ալ՝ բարբառային մասերն ու սուտաստիրած է, Կովկասի մէջ :

ՁԻԹՈՒՆԻ

Ց . Գ .— Եթէ մինչեւ հիմա տպուած ըլլար իմ «Հայ ժողովրդական Երգեր» անունով բացատրական երկասիրութիւնը, ի՛նչքան մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէր :

ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԸ

Ճշգրտումներ

Թէ՛ երգահանդէսի յայտագիրներու եւ թէ՛ լրագիրներու մէջ, յաճախ տեսած եմ սխալ գրութեամբ ձեւեր՝ այսրէզ կամ այսրէզ երգը բառերուն, հետեւաբար նաեւ անոնց ժողովուրդին մէջ եւ իր ակնոցովը լսած, դրանցմէ հարազատօրէն կատարած ու Մանուկ Աբեղեանի հետ ալ՝ բարբառային մասերն ու սուտաստիրած է, Կովկասի մէջ :

Ակզ առաջ մատնացոյց ըրած «Հո՛վ արէգ» եւ «Ւէ՛, քէլէ՛» ձեւերը բարեբախտաբար նկատի առնուեցան եւ ղործադրուեցան :

Կոմիտաս Վարդապետը ժահէն եաքը տպագրուած իր երգատեսրակին մէջ բաղում սխալ արտագրութիւններ կան : Ծանօթագրութիւնը չատ աւելը հրնագան գործ մը կատարած պիտի ըլլար՝ եթէ տպագրութեան յաջորդէր առաջ երգերուն խօսքերը ասցուցած ըլլար գաւառաբարբառներուն տուած ասգերու բոլչն :

Փետրուար 2ար վրրակին, Սորպոնի մէջ տըրուած Կոմիտասեան երգահանդէսին առիթով, «Ցառաչ»ը յիշած էր ուէտ երգեր, որոնք աղամ մըն ալ պրս կը պղեն ըսելու հետեւեալ ճշդումները :—

Այս ճշդումներէն եթէ ըրած եմ ասկէ առաջ, եւ այսօր ալ կ'ընեմ, նպատակս մէկ բան է :— Հրպէսզի նոր սերունդին տանք արշալ գետեր : Հրպէսզի խոբաչար ու երգիչ, յայտագիրը կազդող ու խոբագրը կամ լրաբեր, վերչապէս ամէնքը, տան ուղիղ գետեր : Ասոնց վրայէն ալ՝ Ֆրասես երգչի վերածողները ուղղակի խափսաեան : Իմ նպատակը խօթթել չէ՛ :

Ծրչուած ուէտ երգերն են :— Կուժն առայ , Արեւը կայաե կէսօր, Սադեր ջան, էսօր ուրբաթ է, Գելէր ցոլէր, Հո՛վ արէտ, Գէլէ, ւէլէ եւ Արեւ քրվռով ելաւ :

Աղդ, ատոնցմէ սխալ գրուածներն են :—

1 .— «Արեւը կայնէ», Էով գրելը սխալ է : Պէտք է գրել «կայնե»՝ եով : Ձի «կայներ է» ձեւին սղեալն է : Այսինքն՝ ր եւ է տառերն իմնակ են, ժողովրդի հնչումովը : Գրականօրէն պիտի ըսենք՝ Արեւը կայաեր է կէսօր (= Արեւը կէսօր — ուան վենիթին վրայ է) : «Կայնէ»՝ Էով եթէ գըրուի՝ կը նշանակէ կեցի՛ր, կա՛ց առ : Իսկ այն ատեն՝ հարկ կ'ըլլար ըսել կոչականով ու հրամայականով (արեւ՝ առանց Ը յօդի)՝ «Արե՛ւ, կայնէ՛, կէսօրին», որ սխալ է եւ ժողովուրդն ինքը՝ արեւը կեցնելու անմիտ գաղափարը չի՛ կրնար դնել իր ըսածին մէջ : Ուրեմն ճշդենք՝ ու գրենք , ըսենք, երգենք «Արեւը կայնե կէսօր», կայնել բայը կայնե ձեւով, ինչպէս եթէ ըսէինք կայները է, — le soleil est au zénith, արեւը բարձրակէտին վրայ է, հիշդ կէսօր է :

2 .— «Ւելէր, ցոլէր»ին մէջ՝ եով «քելէր» գրելը սխալ է : Ձի բայն է՝ ֆայլէր, կը ֆալէր : Եւ գրական ա, այ՝ կը սղուին գաւառականին մէջ՝ կ'ըլլան է, երբեք ե : Սրինակ, հայր՝ հէր, մայր՝ մէր, ծայր՝ ծէր, վայրի՝ վէրի (անվայրի՝ ան — վէրվէրի, վէրի — ոչխար), մայրի՝ մէրի, գայլ՝ գէլ, եւայլն : Ուրեմն «քէլէր» = քալէր, կը քալէր, թող քալէր .— Գէլէ՛ր, ցոլէ՛ր, ի՛մ եարը (= իմ սիրականը՝ կը ֆալէ՛ր, քալելով մէկտեղ կը ցոլա՛ր՝ արեւի տակը) : Ինչպէս որ վեր յիշուած երգերուն մէջ՝ այսօրը սղուած ձեւով եղած է էսօր .— Է՛ս օր (ը) ուրբաթ ու պա՛ս է, սը՛բտիկս արծը՛թէ թաս է, եւայլն :

3 .— «Քելէ՛ քելէ՛»ին մէջ՝ նոյնպէս, առաջին վանկը եով գրել՝ սխալ է : Պէտք է գրել «քէլէ՛» է ով եւ երկրորդ էն հրամայականի չեշտով : Ձի կը նշանակէ «ֆալէ՛, ֆալէ՛» .— Քէլէ՛, քէլէ՛, քէլքիդ մեռնիմ . (քալէ, քալէ, քալուածքիդ մեռնիմ, քայլերուդ , քալելու ձեւիդ մեռնիմ) :

4 .— «Արեւ Թրվռով ելաւ»ին մէջ՝ Րն պէտք

դարձեալ այստեղ իրար կը դնենք ու ձեզի կ'իմացնեմ արդիւնքը » :

Մէմտուհ Թէնկէ կ'ըսէ, որ յաջորդ օր ոչ ոք եկած էր : Եւ կ'աւելցնէ, որ Մոսկուայի մէջ բազմաթիւ Ռուսեր կրկնած են, թէ երբեք մտադիր չեն Թուրքիոյ դէմ պատերազմելու , իրենց գաղափարաբանութեան ալ դէմ է անիկա ի վերջոյ : « Մենք պատերազմ ընելն ալ Թուրքերէն սորված ենք : Այս մարզին մէջ դուք մեր ուսուցիչներն էք...» :

Մոսկուայի Թուրք դեսպանատան մամուլի կցորդը երբ կը դրէ, թէ «պատերազմէն վախցող ու փախչող ազգ մը եղած չենք», կը մոռնայ, որ անցնող եօթանասնամեակի ընթացքին տասնեակ անգամներ փախած են Պալքաններու, Կովկասի , Արաբիոյ ճակատներէն, իսկ վերջին անգամ (1920—ին) յունական բանակը զիրենք քշեց մինչեւ Անդարայի դռները : Եւ եթէ միշտ «Հիւանդ Մարդը» վերստին կեանք ստացած է, թող փառք տայ մեծ պետութիւններուն ունեցած մրցակցութիւննե — րուն :

Եւ այսօր ալ նոյն մրցակցութեան հետեւանքով այնքան մեծամիտ դարձած են Մէմտուհ Թէնկէները :

Գ.Լ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՍՍՒՄ

ՀԱՅԲԵՆԱԴԱՐՁ ՀԱՅԵՐ որոնք Հայաստանի դիտական ասպարէզին մէջ կ'աշխատին եւ կը ստեղծագործեն :—

Մկրտիչ Տէր Կարապետեան *թղթակից անդամ ընտրուեցաւ Գիտութեանց Ակադեմիայի : Ներկայիս կը վարէ գիւղատնտեսութեան նախարարութեան անասնապահութեան կաճառի բնալուծարանի աշխատանքները :*

Պօղոս Սվաճեան *ընդունուելով Գիտութեանց Ակադեմիայի կենդանաբանութեան կաճառը, պիտի կրնայ պաշտպանել իր թեկնածուութեան ճառը, « գիւղատնտեսութեան եւ անասնապահութեանցմաքային վնասատու խղունջները եւ պայքարը անոնց դէմ» նիւթով : Կաճառը հայրենադարձ պետնականին տրամադրած է լաւ կահաւորուած աշխատանոց : Հայաստանի կարգ մը դիտնական — ներու հետ մասնակցած է Մոսկուայի հէլմինտո — լոգներու (մարդու մարմնոյն մէջ ճճիներու յառաջ բերած հիւանդութեանց բժիշկ) համամիութենական համագումարի աշխատանքներուն :*

Միհայէլ Բարթիկեան *աշխատելով Ակադեմիայի դրականութեան կաճառին մէջ, երկու տարուան մէջ դրած էքսանի մը աշխատութիւն :*

Պրոֆ . Ռուբէն Աբրահամեան *աւարտեց «Պահլաւերէն — պարսկերէն — հայերէն — ռուսերէն — անգլերէն» բառարանը եւ տպագրութեան յանձնեց :*

Սեպուհ Թումեան՝ *փրոֆ . Քրիստափոր Պետրոսեանի ղեկավարութեամբ երեւանի «Օրթօփե — տիայի եւ վերականգնողական » վիրաբուժական դիտահետազոտական կաճառին մէջ ղբաղեցաւ դիտական հետազոտութեամբ, եւ արժանացած մասնադէտներու դնահատման : Թումբը կ'աշխատի ռեսպուբլիկական տուբերուլուղային դիսպանսերին մէջ (հանրապետութեան հիւծախտային բուժարան) իրրեւ վիրաբոյժ :*

Յակոբ Սուրեան *կը հետեւի բժշկութեան : Հայրենադարձները կը հետեւին լեզուագիտութեան, փիլիսոփայութեան , տնտեսագիտութեան եւ այլ դիտութեանց : Գասպար Գասպարեան որուն աւարտաճառին նիւթն է Ուիլեըմ Սարոյեան : Յակոբ Թրեանց կ'աշխատի Ակադեմիայի տնտեսագիտութեան բաժնին մէջ : Կը սորվի նաեւ ռուսերէն լեզուն : Պերճ Մեսրոպեան պետական համալսարանի անգլերէնի դասախօս է : Կը պատրաստէ անգլերէն — հայերէն բառարան, որ պիտի պարունակէ վաթսուն հազար բառ : Այս բառարանին վրայ կ'աշխատի նաեւ Յակոբ Ազայեան :*

Ստեփան Զորաեեան *կ'աշխատի Ակադեմիայի լեզուի կաճառին մէջ իրրեւ արաբագէտ : Կ'աշխատի միջնադարեան հայ դրականութեան մէջ եղած արաբերէն բառերուն, բացատրութիւններուն վրայ , կը կազմէ մասնաւոր բառացուցակներ : Սեմագիտութեան մէջ ընդունուեցաւ իրրեւ Ակադեմիայի թեկնածու :*

ՍՈՑԻԱՑԻՆ հասած տեղեկութեանց համաձայն, ամէն օր Պուլկարիա կը հասնին սովետ դինուորներ քաղաքային տարազով եւ կը տեղաւորուին յունական եւ եուկոսլաւ սահմանադրութիւններուն վրայ : Վառնայի մօտ (այժմ Սթալին) սովետները զէնքի եւ հրասայլի կարեւոր մթերք մը կ'ամբարեն, եւ մեծ օդակայան մը կը չինեն : Աղէն հարիւրի չափ օդանաւեր ունին Պուլկարիոյ մէջ եւ քանի մը ամիսէն հազարի պիտի հասնի թիւը : Կը կարծուի թէ այս պատրաստութիւնները կը տեսնուին յառաջիկայ գարնան Մակեդոնացիներու դէմ հրոսակային կռիւներ սկսելու համար : Մոսկուա այսպէսով կը յուսայ «Մեծ Մակեդոնիա» մը ստեղծել, Թիթոյի վարչաձեւը տապալելու համար, որպէսզի անոր յաջորդող կառավարութիւնը դէպի Քլակընֆուրթ եւ Թրիէսթէ ուղղուի :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԿՐՆԱՆՔ ՓՐԿԵԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոր Սերունդի փրկութեան համար Սփիւռքի մամուլին մէջ լոյս տեսած բոլոր առաջարկները առանց բացառութեան մէկ եզրա – կացութեան եկան, — հայ պատանիին եւ երիտա – սարդը կապել հայ լեզուին եւ մշակոյթին, որուն համար պէտք է ձեռնարկներ եւ երկրորդական վարժարաններ բանալ իւրաքանչիւր դաղութի մէջ :

Ուրեմն յատակագիծը պատրաստ է, կը մնայ նիւթականը, ձեւ եւ մարմին տալու համար : Այդ ալ մեծ զոհողութիւն մը չի պահանջեր :

Եթէ իսկապէս անկեղծ են արտայայտուած միտքերը — ինչ որ չեմ կասկածիր — այնքան ալ դժուար չէ դրամ ճարել :

Ես պիտի խօսիմ իբրեւ օրինակ — միայն Մարսէյլի մասին : Ունինք 30.000 մեր դաղութին մէջ : Չեղչենք 25.000ը իբրեւ աղքատ, անհոգ, «ինչո՞ւս է պէտք» եւն. : Կը մնայ հինդ հազար : Եթէ իւրաքանչիւրը օրական մէկ սուրճի դրամ զոհէ, քսան ֆրանք, օրական կ'ընէ հարիւր հազար, ամիսը երեք միլիոն ֆրանք :

Ես կը կարծեմ թէ չատ դժուար բան մը չէ այս դործը դլուխ հանել Մարսէյլի համար : Ունինք կուսակցական կազմակերպութիւններ, կարմիր Խաչ, Կապոյտ Խաչ, ունինք Բարեդործականի մ.ճիւղ, Մշ.Մուրճիան, Հայրենակցականներ՝ ունդածիդ չափ, ունինք Նոր Սերունդ, Ֆր. Երիտ. Միութիւն, Հայ Արի, Հայ Արենուշ, Հ.Մ.Ը.Մ. տեսակներով : Վերջապէս դրագէտներ, ուսուցիչներ, բարձրաստիճան կղերականներ, ի՞նչ դիտնամ : Բացէք այս բոլոր միութեանց եւ կազմակերպութեանց ծրագիր կանոնագիրները, անպայման պիտի դտնէք յօդուած մը.— Ոգի ի բռին աշխատիլ, նոր սերունդը հայ պահելու համար : Ուրեմն կը մնայ քով քովի դալ, բոլոր խայտաբղէտ պատմուճանները մէկդի դնել, պահելով միայն եւ միայն սրտցաւ Հայու պատմուճանը : Գլուխ գլխի, սիրտ սրտի, ձեռք ձեռքի տանք, մէջտեղ բերենք այդ դումարը : Հաւատացէք որ երեք չորս ամիս վերջ Մարսէյլ կ'ունենայ իր միջնակարդ վարժարանը :

Իսկ եթէ, այսքան նուիրական դործ մը դլուխ հանելու համար պիտի չզոհենք մեր Եան ու քսակը, ի՞նչ կ'արժէ թուղթի վրայ եւ բեմերէն չմեռանք կորանք» պոռալը :

Եթէ սուրճ մը չենք զոհեր նոր սերունդին փրկութեան համար, ալ ի՞նչ կեցեր գլուխ կը պատ – ռենք :

Վերոյիշեալ Միութիւնները քով քովի բերե – լու պարտականութիւնը կ'իյնայ մեր երեք յա – րանուանութեանց կրօնական պետերուն վրայ : Թող նախաձեռնարկ ըլլան եւ պարտադրեն մեզ, նայինք ո՞ր քարսիլա Հայն է որ դէմ պիտի ելլէ – թայ : Եթէ նոյնիսկ ձախողին, դէթ խղճի բեռէ մը ազատած կ'ըլլան : Կը սպասենք :

Գ. ՇԵՐԻԿԵԱՆ

★

ՀԱՑՈՒՀԻՆ ԽԱՂԱՄՕԼ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՑԻՒՄ (Արժանթին).— Չկրցայ զսպել խորին վրդովումս, կարդալով Լիբանանի մեր քոյրերուն մեղադրանքը ասուլիսի մը առ – թիւ.— Թէ «խաղամոլ են» հայ կիները :

Անշուշտ առաքինութիւն մըն է ինքնաքննադատութիւնը : Կը նշանակէ տրամադրութիւն՝ թե – րութիւնները սրբադրելու, բարոյապէս եւ մտաւորապէս բարձրանալու :

Սակայն, ընչո՞ւ խրիլ չափազանցութեան մէջ, ընդհանրացնելով քանի մը բացառիկ եւ դժբախտ պարադաներ : Չկա՞ն աքոլամո՞լ կիներ ալ : Ուրեմն պիտի հետեւցնենք թէ ալքոլամո՞լ են մեր կիները : Ծուլութի՞ւն : Ինչո՞ւ չէ. նաեւ բարոյական սայթաքումներ : Բայց հայ կնոջ ընդհանուր մեղ – քե՞րն ենատոնք :

Ես ալ տեսած եմ կիներ որոնք մոլութեան հասցուցած են թղթախաղը : Տեսած եւ պժդանքով հեռացած եմ : Բայց երբեք միտքս չէ անցած իբրեւ համաճարակ ներկայացնել այդ պատահական հիւանդութիւնը :

Եթէ հանդիպեցաք խաղամոլ Հայուհիներու, սիրելի քոյրեր, լաւ կ'ընէք որ, փոխանակ սեղանի առջեւ նստած ջուր ծեծելու, դթութեան քոյրերու ձեր հանդամանքով մօտենաք այդ տիպարներուն, եւ ձեր բարոյական սպեղանիով փորձէք բուժել զանոնք : Յաջողեցա՞ք, չատ ապրիք, իսկ եթէ ոչ, սրբեցէք ձեր ցանկերէն անոնց անունները : Մի տարուիք անխրատաբար նուաստացնելու հայ կնոջ անունը :

Հայ կինը խաղամոլ չի կրնար ըլլալ :

ԱՏՐԻՆԷ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

24 ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐ միացած են Ուստրբի կոմիտէին (Մ. Նահանդներ), կնքահայրութեամբ ընկեր Յ. Տէր Յովհաննէսեանի :

ԸՆԿԵՐ ՄԿՐՏԻՉ ՄԻՒԱՑԵԼԵԱՆ, որուն մահը ծանուցած էինք անցեալ չաբթու, բնիկ պարտիզակցի էր, ծնած 1888ին : (Մօրեղբայրը՝ Ալէմշահ եղբայրներուն) :

Նախնական կրթութիւնը ստացած հայրենի Պարտիզակի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ : Ամերիկա դացած է երիտասարդ տարիքէն համաշխարհային Ա. պատերազմէն առաջ եւ հաստատուած էր Նիւ Եորք : Ամերիկայի մէջ միացած էր Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերուն եւ մինչեւ իր կեանքին վերջ եղաւ նուիրուած գործօն Դաշնակցական : Ընկեր Մ. Միքայէլեան բազմաթիւ անդամներ ընծրուած է անդամ իր պատկանած կոմիտէի վարչութեան եւ Նիւ Եորքի չրջանային դործադիր մարմնոյն : Այս տարի կը վարէր Հ. Ց. Դ. Նիւ Եորքի Լի Թաունի Կոմիտէի առենապետութիւնը : Դամբանականը խօսած է ընկեր Վարդգէս Ահարոնեան :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ֆիլատելֆիայի մէջ (Մ. Նահանդներ) յանկարծամահ եղած է ընկեր Մարտիրոս Քիլիճեան (Արաբկիրցի), որ եղած է քաղաքի Հ. Ց. Դ. կոմիտէի հիմնադիր ընկերներէն :

ՍՈՒՐԻՈՑ ՆՈՐ ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏԸ

Դամասկոսէն կը հեռագրեն թէ 8 միլիոն տոլար դրամադլուխով ընկերութիւն մը կազմուած է, ընդարձակելու համար Լաթաքիէի նաւահանդիստը, Միջերկրականի վրայ :

Վարչապետին հաւաստիքներուն համաձայն, նոր նաւահանգիստը պիտի լրանայ 1953ին, բռնելով Պէյրութի տեղը : Սուրիա 6 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը ստացած ըլլալով Սէուտի Արաբիայէն, պիտի յատկացնէ այս ձեռնարկին, ինչպէս եւ ճամբաներու չինութեան, Լաթաքիէն կապելով ուրիշ սուրիական քաղաքներու : Սէուտի Արաբիա Սուրիոյ պիտի տրամադրէ նաեւ այն մեքենաները որ դործածուեցան Ճիտտէի նաւահանգստին չինութեան համար :

Սուրիոյ կառավարութիւնը յանձն կ'առնէ ճարել ծրագրին դործադրութեան ծախքին մէկ երրորդը, բաժնեդրութեամբ : Մնացեալը պիտի ճարուի ժողովուրդէն : Ընկերութիւնը մենաշնորհ պիտի ստանայ չիսուն տարուան համար : Ցետոյ չինութիւնները պիտի դառնան պետական սեփականութիւն :

Լաթաքիէ, որ Հալէպէն երեք ժամ է ինքնաչարժով, Սուրիոյ առեւտրական կեդրոնը պիտի դառնայ նաւահանգստին չինութեամբ : Մասնադէտներու կարծիքով, չատ աւելի մեծ դիւրութիւններ կ'ընծայէ ճէդիրէի հարուստ չրջանէն եւ Եփրատի հովտին դորեղի եւ հողագործական արտադրութեանց փոխադրութեան համար : Ոչ միայն քաղաքը պիտի վերակենդանանայ, այլեւ ամբողջ երկիրը նոր չունչ մը պիտի ստանայ :

Ընթերցողները դիտեն անշուշտ որ Լաթաքիէի մէջ ալ (Լաւոդիկէ) հայկական դաղութ մը հաստատած է, մեծ մասով արհեստաւորներ եւ բանուորներ : Ունին եկեղեցի եւ դպրոց եւ զանազան Միութիւններ,— Հ. Մ. Ը. Մ., Կ. Խաչ եւն :

★ ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն թէ դրամական դործառնութիւնները մէկ երրորդ համեմատութեամբ պակասած են, Սթերլինի արժեզրկումէն ի վեր : Այժմ օրական դործառնութիւնները կը հասնին 40 հազար տոլարի՝ ամերիկեան, 30 հազար սթերլինի՝ անդլիական, 10 միլիոն ֆրանքի՝ ֆրանսական դրամի վրայ : Արժեզրկումէն ի վեր (1949 Սեպտ.) դործառնութեանց դումարն էր 10 հազար տոլար, 575 հազար սթերլին եւ 40—50 միլիոն ֆրանք : 1948էն ի վեր Սուրիա եւ Լիբանան որեւէ սահմանափակում չեն հաստատեր դրամական դործառնութեանց վրայ :

ԻՏԱԼԻՈՑ քարափի բանուորներու տրուած հրամանը, ամերիկեան զինամթերքը չպարպելու մասին՝ քանի մը նաւահանգիստներու մէջ միայն դործադրուեցաւ : Ի հարկին զինուորներ պիտի կատարեն բանուորներու դործը : Ֆրանսայի քաղաքական դործադուլները աննշմար չանցան Իտալիոյ մէջ : Վարչապետը եւ իր ներքին նախարարութիւնը կը նախընտրեն զգուշական միջոցները, փոխանակ բռնի ուժին :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ուստրբի մէջ մեռած է Ցարութիւն Թորիկեան, Զմչկածագի Միաւորեալ Դիւղէն : Հանդուցեալը 3200 տոլար կտակած է տեղւոյն նորակառոյց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Դ.

Բայց կար եւ մի պերճախօս վկայ, որ այդ մասին ոչինչ կասկած չէր թողնում, դա դառն վիշտն էր, որ տարածուած էր նրա ամբողջ դէմքի վրայ եւ հաղորդում էր լեռնային պարթեւ կազմուածքի խոչոր դիմադծերին մի ցաւեցնող, կարեկցութիւն չարժող արտայայտութիւն :

Եւ այդ մարմնացած վիշտը այնպիսի լրջութեամբ էր զբաղուած իր խօսակիցի հետ, որ կարծես եկել էր բոլոչն, երբ պիտի վճռուէր ամբողջ տան, նոյնիսկ ամբողջ դաւառի վիճակը :

Միւսը ամբողջովին սեւերի մէջ էր, մի դոյն, որ կրօնաւորների սեփականութիւնն է : Եւ իրաւ, նակոյա էր, մէկը այն կոյսերից, որոնց բնակութեան եւ մշտական աղօթքների տեղը Աւետարանոցի կուսանոցն էր, մի փոքրիկ եկեղեցի, որ չինուած էր ժայռի վրայ, Մելիքի տան հարաւային կողմում :

Տարիքով այդ կոյսը չատ մեծ էր Մելիքի կնոջից : Նրա սեւ դլխաչորի տակից երեւում էին ձիւնի պէս սպիտակ մազերը : Նրան կոչում էին Հեղինէ :

Վանական կեանքը երկար տարիների ընթացքում չոկել ու հարթել էր նրա փոքրիկ ու դունատ դէմքը, որի վրայ կեանքի բոլոր հանդամանքների մէջ անշարժ էր մնում հեղ եւ անխռով բարեպաշտութեան կնիքը : Այդ դէմքը ամէն տեղ լուռ ու մունջ քարոզում էր խունկի եւ պաղատանքի աշխարհի իմաստութիւնները — սեփական անձի նուաստացում, հլու հնազանդութիւն ճակատագրի կամքին եւ սառն առելութիւն դէպի աշխարհային ղուարճութիւնները : Այդ էր պատճառը որ նա բոլոր վշտահարների սփոփիչն էր, բոլոր փչրուած սրտերի յուսատուն :

Բայց միայն տարիներն ու պաշտօնը չէին նրան այդքան հեղինակութիւն տալիս : Նա էլ ազնուական ծագում ունէր. Վարանդայի Մելիքների տոհմից էր, եւ Մելիք – Հիւսէյինի կինը նրա մէջ տեսնում էր նաեւ այդ տոհմի աւագ ներկայացուցիչներից մէկին :

Նեղն ընկած տղամարդիկն էին դիմում նրան սառն, բայց հանդստացնող խորհուրդներին, ո՞ւր մնաց մի կին, որի վրայ ծանրացած էին այնքան հոգեր :

Աննա – խաթունը ամէն օր տեսնում էր նրան իր մօտ, ականջ էր դնում նրա ասածներին եւ մխիթարութիւն էր դտնում : Բայց այս անդամ խօսակցութիւնը ուրիշ կերպարանք ունէր եւ Հեղինէն, կարծես մոռացել էր իր զրքերը, որոնցից այնքան սիրում էր վկայութիւններ, ամբողջ պատմութիւններ բերել :

— Ոչ, մեծ անդդուշութիւն էր, արտասանեց նա, սառն, նոյնիսկ անողորմ խստութեամբ :

Նա նորից վերադառնում էր այն առարկային, որ այդ օրը բաւական յուզել էր երկուսին : Աննա խաթունը նորից սկսեց պատպանուել : Նա վախում էր այդ դառն վճռից, ուզում էր որ հերքուած լինի Հեղինէի այն միտքը թէ ինքը կարող է սխալ կերպով կարդադրել իր տան դործերը :

— Ես երեխայ չեմ, ասաց նա, հեդնհեդն տաքանալով :—

Գայիանէն ես, ի հարկէ, բայց չէի թողնի, եթէ այդ բէկը այն օրը մեր դիւղում լինէր : Աստուած ողորմութիւն արաւ իմ խեղճ որբին : Շատ բաներով Գայիանէն սպասում էր Վարդավառին : Իսկ վերջին չաբաթը... դու լաւ չես տեսնել նրան, ուստի չես հաւատայ, եթէ ասեմ որ դիւերները արթուն էր մնում եւ աղօթքներ էր կարդում... Նա, որ մինչեւ այժմ չէ իմացել թէ ինչ է անքնութիւնը : Նա համարեա ծոմ էր պահում, — կուսական մի ուխտ... Եւ այդ բոլորը այն յուսով թէ երկինքը ցոյց կուտայ նրա բախտը : Քանի անդամ — խեղճ երեխայ — իմ վզին փաթաթուեց, համոզում էր, որ այս տարի չարդի – լեմ Հարսնաղբիւրի ձորը դնալ : Անցեալ տարի սպասուր էինք, իսկ հիմա՞ :

Այրին խորը հառաչեց, այդ հարցին մինչեւ անդամ պատասխան տուեց թէ սուգը միշտ կայ, եւ ապա չարունակեց առաջուայ եղանակով .

— Իմ սիրտը տակն ու վրայ էր դառնում ... Ոչ, ես, ոչ դու եւ ոչ մի ուրիշը այս տան մէջ մինչեւ այսօր չենք համարձակուել խօսել նրա մօտ թէ ինչ վտանդ է սպասում մի սիրուն եղնիկին, որ ընկնում է դազանների աշխարհը : Ի հարկէ, նա պիտի իմանար, որ եղնիկը ինքն է, իսկ դազանները մեր այժմեան տէրերն են ... Դա կը լինէր մի անգութ հարուած, որ կը փչրէր նրա սիրտը :

նուիրեան եւ կազի բանուորներուն վերջնական ո – րոշման: Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը գործա – դուլի հրաւիրած է հիսխային չրչանի հիւսուա – ծեղչնի գործարաններուն բանուորները: Թերթե – րը կը գրեն թէ միւս արհեստակցական միութիւն – ներն ալ համաձայն են այս գործադուլին եւ բոլոր գործարանները պիտի փակուին, «հաշտութեան ա – մէն միջոց սպառած ըլլալով»:

Մետաղագործական հաստատութեանց մէջ նուազագոյն ամսական կը պահանջեն քսան հա – զար ֆրանք, մինչ գործատէրերը կը բացատրեն թէ կարելի չէ 16 հազարէն աւելի տալ, առանց արտադրութեան գիները բարձրացնելու:

Փարիզի չինութեանց բանուորներէն 13 հա – զար հոգի կը չարունակեն գործադուլը: Շարժու – մը տարածուած է նաեւ գաւառի մէջ:

★ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած է, անչարժութեան մատնե – լու համար նաւահանգիստներու բանուորները, որպէսզի չպարպուի Ամերիկայէն հասած ընա – ծքերը: Մանաւանդ ներկայացուցիչները ղրր – կուած են Ատլանտեանի նաւահանգիստները, խորհրդակցելու համար տեղական վարչութեանց հետ: Առաչին անգամ պիտի այցելեն Շէրպուռ, նկատելով որ քարափի բանուորները մեծամաս – նութեամբ որոշած են պարպել նաւերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՑՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Լոնտոն մեկնեցաւ երէկ, երեքչաբթի: Անգլիոյ թագաւո – րին հետ պիտի ըլլայ երեք օր: Արտակարգ պատ – րաստութիւններ տեսնուած են Լոնտոնի մէջ, պատուելու համար նախագահը:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ փոխ – վարչապետը, փե – ժաո ճառ մը խօսելով 15 հազար ունկնդիրներու առջեւ, յայտարարեց թէ կարելին կը փորձեն խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Պիտի չա – րունակեն զօրացնել եւ արդիացնել բանակը, որ – պէսզի ազգը կարենայ պաչտպանուիլ ոեւէ մկունն դէմ: Այս առթիւ «ատախօսներու եւ զրպարտիչ – ներու խմբակ» անուանեց Կոմինֆորմը:

ՍՈՖԻԱՅի մէջ դատի քաչուեցան հինգ հո – գի, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաչիւ Մ. Նահանդներուն: Գլխաւոր ամբաստանեալը, Միխայիլ Շիփքով, հարցաքն – նուած է 32 ժամ անընդհատ, խոստովանելու հա – մար:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի երեսփ. ընտրութեանց մէջ մե – ծամասնութիւն չահած է զօր. Փլաթիրասի ազդ. յառաջդիմական հոսանքը, որ չափաւոր ձախա – կողմեան կը համարուի: Ստացած է 355 հազար քուէ (23.67 %): 1946ի ընտրութեանց մէջ արքա – յական հոսանքը (Ցալտարիս) չահած էր քուէնե – րու 60 առ հարիւրը:

ԱՆԳԼԻՈՑ ազդ. պաչտպանութեան համար 1950—51ին պիտի ծախսուի 781 միլիոն սթերլին, այսինքն 20.960.000 աւելի, բաղդատելով նախորդ չրջանին հետ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վաթընչեչէա քա – ղաքին մէջ, հազար գերման բանուորներ պաչա – րելով գործարաններու քանդումի բրիտանական յանձնաժողովին կեդրոնը, տապալեցին տասը կառքեր եւ կրակի տուին չէնքը: Անգլիացիները զինուոր ղրկեցին, ըմբոստները զսպելու համար:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ որոչեց դրաւել եկեղեցական հո – ղերը եւ կալուածները:

ԴԱՄԱՍԿՈՍի երեք աւագ դատաւորներէն Ապտէլ Ալվանի սպաննուեցաւ Բչ. օր:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի ամերիկեան ինը ներկա – յացուցիչները ժողով գումարեցին Գահիրէի մէջ, մասնակցութեամբ Ուոչինկթընին հասած պաչ – տօնատարներու:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ բացման առ – թիւ, թագաւորը չատ չափաւոր գահաճառ մը խօսեցաւ: Պահպանողականները ճակատ յարդա – րած են արդէն, նեղը դնելու համար աչխատաւո – րական գահլիճը, որ հազիւ հօթը ձայնի մեծա – մասնութիւն մը ունի: Ազգայնացումներու չրջանը փակուած կը համարուի առ այժմ:

ԱԶԳԱՅԺՈՂՈՎի Մանուկներու պաչտպանու – թեան յանձնախումբէն հեռացան Ֆ. Մուրեթեան, Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ պատուիրակները, բողոքելով ազգայնական Չինաստանի պատուի – րակներու ներկայութեան դէմ:

ԽՆԶՈՑՔ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի պատիւ իր դա – սախօսներուն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը 3—8, 19a, rue Caumartin: Սիրով կը հրաւիրուին ծնող – ներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13e

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի, 11 Մարտ չա – բաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:

Ղեկավարութեամբ Զ. Ղազարիպեանի եւ մաս – նակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քա – նի մը դերասաններուն:

Կը ներկայացուի «ՋԱՐԾԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք:

Իշնել Փորթ տ'Իթալի:

ԹԱՏԵՐԱՍԱՐԱՀ
Մ. ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարա – նի աչակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին:

1.— ԹԷՈԴՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆի ողբերգութիւն 4 ա – րար, ազգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լու – սաւորչի դարուն:

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte:

3.— ԵՐԳի ԴԱՍԸ, երգախառն զաւեչտ մէկ արար:

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԳԱՐ, զաւեչտ մէկ արար:

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.):

ՑԵՏԱՋՈՒՄ է, զործադուլներու պատճա – ռով, «Բախտին անիւը» թատերախաղին ներկա – յացումը, որ տեղի պիտի ունենայ Մարտ 23ին, Փոթինիէռի թատրոնին մէջ:

Տոմսերը ի զօրու են:

Հ. Ց. Դ. Փարիզի եղիպտացի կոմիտէն խո – րին ցաւով կը ծանուցանէ իր ընկերոջ՝ ԱՐՏԱ – ՒԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆի դառնադէտ մահը, իր խորին վչտակցութիւնը յայտնելով այրի Տիկնին Ատում – եանի եւ զաւակներուն:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆի մէջ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ 11: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, (երգ, նուագ, արտասանութիւն, պար):

Պիտի ներկայացուի «ՊԱՇՏՕՆՆ ԽՈՄԲԱԼ Է»:

Նաեւ պարահանդէս: Կը մասնակցին Նոր Սե – րունդի անդամները: Երգչախումբ ղեկավարու – թեամբ Պ. Մեսրոպեանի: Աբեւելեան նուագ, ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով:

69 rue d'Arcueil, Bagneux, salle Wodeg:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Bag – neux, autobus 188 «Porte d'Orléans»էն, իչնել Պան – եէօ, Marcel Bonet:

ՊԵՏ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉի Փարիզի վարչութիւնը վերջերս խորհրդակցական ժողով մը գումարե – լով, որոչած է բազմացնել անդամներու թիւը, եւ այժմէն ղբաղիլ դիւղաշնացութեան կարօտ մա – նուկներու օդափոխութեան կազմակերպութեամբ. — Նախկին որբուհի մը մայր երեք անչափահաս պատկներու, կորսնցուցած է իր ճախ ոտքը: Կ. Խաչը կը խնդրէ նուէրներ ղրկել, դնելու համար արուեստական ոտք մը որ կ'արժէ 30.000 ֆրանք:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուղէք*
ԱՆՄՐՑԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իչնել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն:*

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ.
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette *կամ* Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
ձաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՒԱԳ Եր. կից. եւ Երկուղարթի

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ժողովը՝ այս հինգչաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Հայերէնի դա – սընթացք ժամը 8—9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախո – սութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelais: Նիւթը «Փետրուար 18»: Կը դա – սախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ: Կը հրաւիրուին սանուհիները, ընկերները եւ համակիրները:

ԱՆԻԷՌի «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 9ին սովորական հա – ւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մխիթեան փարիզի մասնաճիւղի նորընտիր վարչութիւնը ժո – ղովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կի – րակի ժամը 15ին, 45 rue de la Défense, իսկ չէ Մուլինօ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Chaussures de LUXE
LUCY

Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ձեր ուզած բոլոր կօչիկները պիտի դանէք վերս – կիչեալ հասցէէն:
Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք դաղափար կազմել:
Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15:
ՅԱՒԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

MARQUE DÉPOSÉE

Ալֆորվիլլէն Պ. Դա – ւութեան կը խնդրէ confection *ընդներէ որ չընդօրինակեն իր մո – տելները:*

Մարք տէփոզէ

ըլլալով, թերացող – ները կրնան դժուա – րութեանց հանդիպիլ:

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն եւ նախկին աչակերտ Institut de Criminologieի *եւ ըն – կերային դիտութեանց բարձրագոյն վարժարանէն, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատա – կան ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յար – գելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հաս – ցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժա – մերը.—*

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), *բակին խորը աջ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն* Pro. 33-97, *ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ:*

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), *հեռաձայն* Robinson 07-34:

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրու – թեամբ:

Ց. Գ.— *Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի* mandat *մը:*

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
երկար ատեն է վեր սպասուած
«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեչտ հրատարակութիւնը որ դնահատ – ուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ – բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի: Առանց կանխիկ վճարման փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը:

Գինը 1500 ֆրանք:

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Libération, Marseille C.C.P. 74134

ՅԱՌԱՋ

ԱՐՁԱԹԱԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսյա 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

JEUDI 9 MARS 1950 Հինգշաբթի 9 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6097–Նոր շրջան թիւ 1508

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՂՏՈՐ Է ԱՂԲԻՒՐԸ

Ուրեմն իմացաք թէ Սովետները գաղտնի գործակալներ կը հաւաքեն մասնաւորապէս Հայերէն։

Կարդանք փարիզեան թերթին բառերով.

— « Հայերը աւելի քան 300·000 են Իրանի մէջ, մեծ մասով ուղղափառ։ Աշխատասէր են, խելօ եւ ուշիմ։ Հին նախանձախնդրութիւն մը, որ աւելի շատ կրօնական հանգամանք ունի, զիրենք դէմ դիմաց կը դնէ Պարսիկներուն հետ։ Հայերը չեն սիրեր անոնց մեղկութիւնը եւ խորշանքը գինուորական ասպարէզէն։ Իրանցիներն ալ կը մեղադրեն իրենց անջատողական ոգին, հպարտութիւնը եւ յաճախ փորձի կ'ենթարկեն ։

Այս Հայերու մէջէն է որ Սովետները հաւաքած են իրենց գործակալներուն մեծ մասը։ Մանր խանութպաններ, մանր արհեստաւորներ, բժիշկներ, դեղագործներ,— այս մարդիկը տեւականօրէն շփում ունին ժողովուրդին հետ, կրնան դիւրաւ տեղեկութիւններ հաղորդել, զրոյցներ տարածել, հսկել կարգ մը անձերու վրայ եւ երբեմն ալ ուղղակի գործի ձեռնարկել »։

«Փարիզիէն Լիպէռէ»ի թղթակիցը նոյն «պատիւը» կ'ընծայէ նաեւ Քաղդէացիներուն (ան – չուշտ ըսել կ'ուզէ Ասորիներ).

— « Քաղդէացիները, վերջին մնացուկները Քաղդէաստանի հին եկեղեցւոյ, թերեւս Հայերէն աւելի կրօնական խոր ատելութիւն մը կը տածեն բոլոր Իսլամներուն դէմ։ Անոնք խիստ յաճախ են թակայ են Սովետներուն, հլու հնազանդ» ։

Դեռ կան «մուհաճիր»ները — գաղթական — եւ ձախակողմեան Թուտեհ կուսակցութեան անդամները, իբրեւ խորհրդային գործակալներ։ Բայց կանգ առնենք այստեղ, վերլուծելու համար ամբաստանութեան հայկական մասը ։

Հաղուագիւտ է որ եւրոպական թերթերու թղթակիցներ ծիծաղելի կամ անճոռնի սխալներ չգործեն , ազերեալեան ժողովուրդներու մասին խօսած ատեն ։

Կան որ ակամայ կը սայթաքին, զարմանալի տեղեկութիւններ քաղելով առաջին հանդիպողէն։ Այս ու այն անցորդէն կամ «պէյ»էն, ինչպէս Թուրքիոյ մէջ։

Ընդհանրապէս անտեղեակ՝ աչխարհագրութեան եւ պատմութեան, այս կարգի թղթակիցները զրի կ'առնեն եւ կը տպեն ինչ որ լսեն։ Երբեք չեն յոգնիր քննելու, ստուգելու, ցորենն ու որոմը զատելու համար։

Կան ուրիշներ ալ, որոնք նենգամտօրէն կը խեղաթիւրեն, սուտ – իրաւ իրար կը խառնեն, որոշ նպատակի մը, քաղաքականութեան մը ծառայելու համար։

Մեր միտքէն չանցնիր չարամտութիւն վերագրել Պ. Ժան Լարթեկի ։

Մինչեւ հիմա հրատարակուած նամակներէն կ'երեւայ որ փարիզեան թերթին թղթակիցը որոշ աշխատանքներ, պրպտումներ կատարած է, իր նիւթը մշակելու, իրականութեան պատկերը տալու համար, կարելի ճշդութեամբ ։

Եւ սակայն, շատ մը կէտեր չեն համապատասխաններ իրականութեան։ Թերեւս թղթակիցը ժամանակ չէ ունեցած աւելի խորանալու, եւ կամ պղտոր աղբիւրներու հանդիպած է ։

Այսպէս, 300·000 Հայեր չկան Պարսկաստանի մէջ։ (Մօտաւոր թիւն է հարիւր հազար)։

Երկրորդ, բոլորովին սխալ է թէ բոլոր Հայերը՝ «այն օրէն ի վեր որ Ռուսերը «Հայաստանի անկախ հանրապետութիւն մը» ստեղծեցին (եւ Քաղդէացիները) , իրենք զիրենք աւելի կամ նուազ կը համարեն սովետական հպատակներ, եւ , Իրանի մէջ բնակելով հանդերձ, հաւատարմօրէն կը ծառայեն Կրեմլինի պետերուն»։

Ինչպէս կ'երեւայ, Պ. Լարթեկի, որ հարկ դատած է չակերտել «Հայաստանի անկախ հանրապետութիւն»ը, չի գիտեր թէ Հայերը արդէն ստեղծեր էին հայրենիքի կորիզ մը, երբ Ռուսերը եկան վերագրաւեցին ։

Միւս կողմէ, չարաչար կը սխալի, կարծելով թէ Պարսկաստանի — կամ ուրիշ որեւէ երկրի — Հայերը «հաւատարմօրէն կը ծառայեն Կրեմլինի պետերուն »։

Փորձենք առանձին քննել այս խնդիրը , որ միշտ ալ աղբիւր կուտայ թիւրիմացութեանց ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ՄԵՆՔ ԱԼ ...

« Ֆիկարօ» հետեւեալ ձեւով կը հաշուէ Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին դիւբերային նիստերուն ծախքերը ։—

Մինչեւ կէս գիշեր ժողովին պաշտօնէութիւնը — 350 բարապան եւ գործակատար — կը ստանայ իր ամսաթոշակին 1/30ը։ Կէս գիշերէն վերջ՝ 2/30ը։

Մէկ ժամուան լոյսը եւ ջերմութիւնը կ'արժեն 12 հազար ֆրանք։

Փապուղին (մեթրօ) կը դադրի կէս գիշերին։ Ուստի անհրաժեշտ է հանրակառքի մասնաւոր սպասարկութիւն մը հաստատել, իրենց բնակարանները փոխադրելու համար երեսփոխաններ , պաշտօնեաներ եւ լրագրողներ։ Ծախքը 60·000 ֆրանք ։

Անշուշտ պաշտօնեաները անօթի պիտի չմնան մինչեւ կէս գիշեր։ Երբեմն մինչեւ առտու ։

Վեր – վար հաշուելով , յաւելուածական նիստ մը կ'արժէ 800 հազար ֆրանք՝ մինչեւ կէս գիշեր, 1·500·000 ֆրանք՝ մինչեւ առտու ։

Մնացեալը կրնաք դատել, հետեւելով նիստերուն։ Արդէն տասը միլիոն կը հաշուեն վերջին չարթուան ծախքերը ։

Անցեալ տարի 150 յաւելուածական նիստեր արժած էին 170 միլիոն ֆրանք։

Բարեբախտաբար հայկական ժողովները ձրի են։ Շատերն ալ քանի մը տարին անգամ մը կը գումարուին ։

Այլապէս ... եթէ միայն ճառերը հաշուէինք, հարկ պիտի ըլլար փոխառութիւններ կնքել կամ վիճակախաղ սարքել, յաւելուածական ծախքերը հոգալու համար ։

Մանաւանդ եթէ օրակարգի խնդիրները համեմուած ըլլան «սովետական» կամ դաւանաբանական խնդիրներով ։

Դատեցէք մեր հանդէսներէն, բանախօսութիւններէն, ասուլիսներէն։

Պատահա՞ծ է որ վերջնական պայմանաւորուած ժամուն։

Մինչեւ որ սրահին տէրը լոյսերը չմարէ կամ սակարկուած վարձքին վրայ քանի մը հազարի յաւելում չպահանջէ, կա՛մ բերանները անդադար կը բանին, կամ ոտքերը ։

ՎԱՀԷ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Հանրապետութեան նախագահը եւ Տիկին Օ – րիոլ արտակարգ պատիւներով ընդունուեցան Լոնտոնի մէջ, որ ամբողջովին դրօշազարդուած էր։ Անհամար բազմութիւն մը կը ծափահարէր Ֆրանսայի ընկերվարական նախագահը, որուն կ'ընկերանար արտաքին նախարարը, Պ. Ռոպէռ Շուման։ 1939էն իվեր առաջին անգամ էր որ նախագահ մը կ'այցելէր Անգլիոյ վեհապետին։

Թագաւորը եւ թագուհին, վարչապետը, արտաքին նախարարը եւ ուրիշ երեւելիներ հիւրերը դիմաւորեցին Վիքթորիա կայարանին մէջ։ Ժամանումէն անմիջապէս վերջը, Պ. Ռոպէռ Շուման տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Պեւինի հետ, մեկ ժամ տեւողութեամբ ։

Նախագահը եւ իր հետեւորդները Տովըր հասած ատեն, բրիտանական զրահաւոր մը (42.000 թոն) ողջունեց թնդանօթի 21 հարուածներով։ Հիւրերը երբ կ'անցնէին Լոնտոնի պողոտաներէն, երեք տարբեր զինուորական նուագախումբեր « Մարսէյէզ»ը կը հնչեցնէին, «կեցցէ Ֆրանսա» աղաղակներու մէջ։

Անգլիոյ թագաւորը «Բաղանեաց պատուա – նշանը» նուիրեց Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին, որուն ի պատիւ փառաւոր սեղան մը սարքուած էր արքայական պալատին մէջ ։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան ։

ՊՈՂՍԻՆ կը հեռագրեն թէ 14 հոգի մեռան էսկիշհիրի մէջ, ողողումներու հետեւանքով։ Ան – պատսպար կը մնան 40–50·000 բնակիչներ։ Հազար տուներ քանդուած են հեղեղէն։ Քաղաքին բոլոր ցած թաղերը ողողուած են։ Ջոհերուն թիւը վերջնապէս ճշդուած չէ տակաւին։ Վրդովիչ լուրեր կը հասնին նաեւ շրջակայ դիւղերէն եւ Անատոլուի միւս մասերէն։ (Էսկիշհիր Թուրքիոյ վեցերորդ կարեւոր քաղաքն է)։

ԸՆԴՀԱՏՈՒՐ ԳՈՐԾադուլ ԿԱՊԻ ԵՒ ԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ

(ԿԱՑՈՒ ԳԻՇԵՐԷՆ ՎԵՐՋ, ՏԵ· ԱՌՏՈՒՏ)

Կապի եւ էլեկտրականութեան աշխատաւորները առջի օր ժողով գումարելով, որոշեցին ընդհ· գործադուլ յայտարարել չորեքշաբթի կէս գիշերէն սկսեալ, այսինքն այս առտու, հինգշաբթի։

Թերթերը դիտել կուտան թէ՝ մինչ փոխադրութեանց գործադուլին չէին մասնակցեր ոչ – համայնավար սենտիքաները, բոլորն ալ համաձայն են կապի եւ էլեկտրականութեան գործադուլին։ Որոշումն ալ միացեալ ժողովի մը մէջ տրուեցաւ ։

Աւելորդ է ըսել թէ որքան անտանելի դժուարութեանց պիտի մատնուի ժողովուրդը, այս նոր գործադուլին հետեւանքով։ Մանաւանդ որ, տակաւին վերջացած չէ փոխադրութեանց գործադուլը, թէեւ փապուղին (մեթրօ) սկսաւ 60 առ հարիւր բանիլ բոլոր գիծերուն վրայ, կրճատեալ ապասարկութեամբ, իսկ հանրակառքերը՝ աւելի նուազ։ Լոյս պիտի չունենանք, տանտիրուհիները աղելի պիտի մատնուին՝ կերակուր եփելու համար։ (Թերեւս թերթերն ալ չհրատարակուին)։

Կառավարութիւնը որոշած է օգտագործել բանակին եւ նաւատորմին մասնագէտները, կապ եւ էլեկտրականութիւն հայթայթելու համար ։ Բայց այս միջոցը հազիւ կը բաւէ անմիջական պէտքերուն։

★ *Փոխադրութեանց ոչ – համայնավար արհեստակցական միութիւնները յայտնեցան համաձայնութիւն մը կնքել իրենց հանգստեան թոշակի եւ ուրիշ կարգ մը խնդիրներու մասին , եւ այժմ կը բանակցին աշխատավարձի յաւելման խնդիրն ալ կարգադրելու համար ։*

★ *Ոստիկանութիւնը առջի օր պարպեց բանթողներու քառասուն խմբակները՝ Օրլիի օդակայանին մէջ, ուր գործադուլ յայտարարուած է։ Ցետաձգուած են թռիչքները՝ հեռաւոր երկիրներու համար։*

Մետաղագործական հաստատութեանց բան – թողներուն թիւր 300·000էն աւելի չէ, համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը 500·000 կը հաշուէ բանթողներուն թիւր։ Որնոյն վարչութիւնը կոչ մը ողղեց բանուորներուն, որպէսզի վերսկսին աշխատանքը ։ Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել, քանի որ օրէնքով նախատեսուած «հաշտարար յանձնաժողովը» գործի ձեռնարկած է արդէն ։

Կացութիւնը խառնակ է հիւսիսային շրջանի կերպասի գործարաններուն մէջ, ուր ընդհանուր գործադուլ սարքած են երեք Արհեստակցական Միութիւնները։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բանուորներուն 75 առ հարիւրը կը հետեւի տրուած հրամանին ։

Ձեռնհաս իշխանութիւնը կը կարծէ թէ երկար պիտի չտեւեն գործադուլները, նկատելով որ Արհեստակցական Միութիւնները ընդհանրապէս պատասխանատու են, եւ նիւթական լայն միջոցներ չունին, օգնելու համար բանթողներուն։ Արդէն իսկ հանգանակութիւններ կը կատարուին։

★ *Կապի եւ էլեկտրականութեան կեդր.վարչութիւնները յայտարարեցին թէ «չեն կրնար կատարել որեւէ յաւելում որ բաց մը պիտի գոյացնէ կամ պիտի բարձրացնէ դիները»։ Սենտիքաներու ներկարացուցիչները պատասխանեցին թէ բանուորներուն 85 առ հարիւրը համաձայն են ընդհ· եւ անսահման գործադուլի։ Էլեկտրական հոսանքը պիտի չարունակուի այն հաստատութեանց համար որ նախապատուութիւն կը վայելեն (հիւանդանոց, դարմանատուն, մեթրօ, ռատիօ եւն)։ Փողոցներու լուսաւորումը պիտի սկսի կէս գիշերէն վերջ։*

Այս գործադուլին առթիւ կը յանձնարարուի ուշադրութիւն դնել կապի գործիքներուն, արկածները խուսափելու համար ։

★ *Երեքշաբթի օր, երբ մեթրօն բանիլ սկսաւ, շատ մը գիծերու վրայ ոչ տոմսակ ծախող կար, ոչ ալ հարցնող։ Այնպէս որ հազարաւոր քաղաքացիներ ձրի ճամբորդեցին ։*

Մասնաւոր կառքերը (օթօքար) այնքան շատցած են որ յաճախորդ կը փնտռեն բարձրաձայն։ Առաջին օրը կարելի եղած է 35 հազար հոգի փոխադրել, այս կառքերուն միջոցաւ ։

★ *Երեքշաբթի օր միջադէպ մը պատահեցաւ Ֆորտի գործարանին մէջ (Փուասի)։ Ութ հարիւր պաշտօնեաներ ընդհարեցան բանթողներուն հետ, որոնք թոյլ չէին տար ներս մտնել։ Ապահովութեան պահակները միջամտեցին։ Վեց հոգի ձերբակալուեցան, քարեր նետած ըլլալով պահակներուն վրայ ։*

★ *Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը դաղտնի կը պահէ այն նաւահանգիստը ուր ցա–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍՄԿՈՅԻ ՆՈՐ ԴԱՒԸ

Պարակա – Թրքական սահմանի վրայ քնակող քիւրտ Աւտոյի ցեղի պետ Սմկօն, որ քանիցս դործակցած էր Թուրք եւ ռուս բանակներուն եւ միշտ ալ դաւաճանած էր մէկուն կամ միւսին, դարձեալ գործի ձեռնարկած էր:

Սահմանամերձ հայ, պարսիկ եւ ասորի գիւ – ղացիները ենթակայ էին մշտական յարձակում – ներու, սպանութեանց եւ կողոպուտի :

Եւ իր այդ յարձակումներ կը կատարէր այս – պիսի խորամանկ ու նենգամիտ ձեւով մը, որ փո – խադարձ կասկած կը ստեղծէր հինաւուրց դրացի, քրիստոնեաներու եւ մահմետականներու մէջ :

Սմկօն ուժեղ կապեր ունենալով հանդերձ Թուրք գործակալներու հետ , միաժամանակ կը հրաւիրէր հայ եւ ասորի վարիչները բարեկամա – կան եւ ոչ յարձակման դաշինք մը կնքելու :

Մեր զինուորական մարմնի մէկ նիստը քննու – թեան ենթարկեց Սմկոյի այդ առաջարկը:

Ակներեւ էր, որ նոր եւ վտանգաւոր խաղ մը պատրաստուած է մեզի համար:

Ի վերջոյ, որոշուեցաւ Սմկօն հրաւիրել Մահլամ հայաբնակ գիւղը:

Գիւղին կարեւոր կէտերուն վրայ դիրքեր ո – րոշուեցան, որպէսզի, եթէ Սմկօն փորձէ վնաս – կար ելոյթ ունենալ, մենք զինքը ծուղակի մէջ ձգենք եւ ոչնչացնենք :

Իսկ եթէ հակառակ իր անցեալի խարեբա – յութեանց, ան անկեղծ բարեկամութեան եւ դր – ծակցութեան ոգի ցոյց տայ, ջանանք օգտագոր – ծել եւ օգտուիլ իր մօտ երկու հազար զինեալ ձիաւորներու ուժէն :

Փետրուարի 24ին — (1918) Սմկօն Քէօհնաչա – հար (հին քաղաք) հիւր եկած էր:

Իրրեւ քրտերէն գիտցողներ, Ջիբոյի հետ Քէօհնաշահար ղրկուեցանք, յայտնելու իրեն, որ՝ իր առաջարկը կ'ընդունինք եւ կ'ուզենք զինքը պատուասիրել Մահլամ գիւղի մէջ, Սարգիս Պաղ – տասարեանի բնակարանը :

Շատ սիրալիր ընդունեց մեզ եւ հրաւիրեց իր քովը նստելու :

Սկսաւ պատմել իր կռիւները, Թուեց իր «զո – լամ»ներու քաջագործութիւնները, համոզեցուցիչ եւ սպառնական չեշտ մը դնելով իր խօսքերուն մէջ: Զվարանեցաւ վայրենի անուանելու Ջիլօ – Ասորիները: Հարցուց Արամ փաչայի, Կրստիի եւ Ներսէս Մելիքթանդեանի մասին:

Ի վերջոյ, յայտնեց թէ՝ Մահլամ գիւղը ան – յարմար է իբրեւ տեսակցութեան վայր, լաւ է նա – խապատուութիւն տալ Քէօհնաչահարին :

Այդ միջոցին, իր սեւ ու պճլտուն աչքերը փայլեցան եւ հարցական նայուածք մը դամելով մեր աչքերուն, ուզեց հասկնալ թէ ինչ տպաւո – րութիւն կը գործեն իր խօսքերը :

Ձաչեցինք միասին, ևարկիլէ ապսպրեց ու կանչեց իր երկու ամենալաւ երգիչները (տայ – պէժ) որ ի պատիւ հիւրերու երգեն :

Անոնց մէկը, Մզտէն ձեռքը ականջին դրած սկսաւ հանրածանօթ «Հէտի Պաժօ» (կամաց գնա, կամաց քշէ) երգը, որմէ քանի մը տող միայն կը բաւէ գաղափար մը կազմելու մեր աննման Սամ – սոն խանի համբաւին մասին.—

Այս կռիւը ուրիշ կռուի չի նմանիր,
Այս կռիւը փետայիներու հետ է,
Գնդակը կարկուտի պէս կը թափի ,
Ամէն կողմ դիակներով լեցուած է,
Գացէ՛ք, լուր տարէք սգաւոր մօրքս ,
Սամսոն խանի գնդակէն ես վիրաւոր եմ,
Սամսոնը խան ու փաշա է, թագաւոր է,
Սամսոնը անվեհեր կռուող է, քաջ զեկավար
Ան որ ուզէ մեր ցեղը կը բնաջնջէ ,
Ան՝ խան ու խաւանին կը հրամայէ ,
Ռուս հիւպատոսը կը սաստէ :
Ես Սամսոնի գնդակէն վիրաւորուեցայ
Վէրքս խոր է, կը կըսկըծայ,
Կամա՛ց քշեցէք ձիերը, ես վիրաւոր եմ»:

Ապա փոխն ի փոխ երկու երգիչները երգե – ցին՝ Նիկոլ – Դումանի, Մշոյի, Խանասորի եւ ուրիշ երգերը:

Մեկնումի պահուն, մեզի ընկերացաւ մինչեւ փողոցի դուռը, անգամ մըն ալ ուշի ուշով զննեց մեզ եւ աւելցուց.— «Բարեւեցէք Սամսոն խանին, ըսէք թող չհաւատայ Պարսիկներուն եւ Ասորինե – րուն :

Փետրուար 27ին, Քէօհնաչահար հրաւիրուե – ցանք Սմկոյի կողմէ: Նախորդ որոշումը անտե – սելով, հարկադրուած էինք ընթացք տալ նոր ա – ռաջարկին, մանաւանդ որ լսեցինք թէ Ասորիները ալ հրաւիրուած են եւ որոշած են երթալ :

Երեսուն ձիաւորներ յատկացուեցան Սմկոյի այցելող մեր պատուիրակութեան: Խումբին մէջն էին Ջիբօն, Եփրեմ խանի քաջ յիսնապետներէն Սալվարենց Սահակը, Մահլամցի Աւետիք, Ջի – բօն, Յօնօն, Գեղամ Թադէոսեան եւ ուրիշներ , բոլորն ալ փորձուած հայդուկներ, տասնապետ կամ յիսնապետ:

Զինուած էին մօսիններով, տասնոցներով , փոքրիկ գնդացիրներով եւ ձեռնառումբերով :

Քրտերու չարժումները հետազօտելու եւ ժա – մը ժամին լուր տալու պարտականութիւնն ստանձ – նած էին Քէօհնաչահարի մեր ընկերները : Խոս – րովայ գիւղէն անցած ատեն լսեցինք որ Ասորոց պատրիարք Մար – Շիմօնը Ուրմիայէն վերադար – ձած է, իր հետ բերելով երկու լեռնային Թըն – դանօթներ :

Այս լուրը հասած էր նաեւ Սմկոյին, որ աճա – պարանքով մեկնած էր Քէօհնաչահարէն, դէպի իր բերդագիւղը (Ճարի – Գալէ):

Սաւրա գիւղին մէջ, տեսանք Քէօհնաչահար – ցի Հայ մը որ Սմկոյէն նամակ մը բերած ծէր Սամ – սոնին: «Կամքէս անկախ պատճառներով, հար – կադրուեցայ Ճարի–Գալէ վերադառնալ, ներողու – թիւն կը խնդրեմ, քանի մը օրէն կը յայտնեմ մեր տեսակցութեան օրն ու վայրը», կը գրէր Սմկօն:

Մարտ 1ին, ասորի վարիչներէն Շմուէլ խանը հարիւր «լիպիլ» հրացաններ տարած էր յանձնե – լու Սմկոյին եւ բարեկամական կապեր հաստատե – լու փորձեր րրած :

Մարտ երեքին, Սմկոյի հրաւէրով՝ Մար–Շի – մօնը մեկնած էր Քէօհնաչահար, քիւրտ – ասորա – կան դաշինք մը կնքելու նպատակով : Լուրը գար – մանք եւ մտահոգութիւն պատճառեց բոլոր Հա – յերուն :

Մար – Շիմօնը անձնատ բանակցութիւն վարե – լու գացեր էր, առանց մեր զինուորական մարմ – նին լուր տալու, թէեւ՝ որոշուած էր որ՝ հայ – ասորական ներկայացուցիչներէ բաղկացած պատ – ուիրակութիւնը պիտի տեսակցէր Սմկոյի հետ :

Ուրմիոյ դէպքերէն խանգավառուած՝ Մար – Շիմօնը եւ իր գործակիցները այլեւս անպարտելի կը համարէին իրենք զիրենք, ջանալով իրենց

Սեւանայ լիճը

ՆՄԲ.— Ամփոփուած փրանսական գիտական թերթէ մը, Atomes.—

Ընդհանրապէս լճի մը կարգաւորման նպա – տակը հոսող եւ պահեստիի ջուրերուն լաւ օգտա – գործումն է: Սակայն Սեւանայ լիճին մասին եղած ծրագիրը, ջուր ապահովել է, գոլորշիացումի ա – ռաջքն առնելով :

Սեւանայ լիճը կը գտնուի 1916 մեթր բարձ – րութեան վրայ եւ ունի 1416 քառ. քիլոմեթր տարա – ծութիւն :

Երկու սանդուղներ, որոնք կը կազմեն ջուրի յատակը, լիճը կը բաժնեն երկու մասի: Այս եր – կու մասերը յայորդաբար ունին 1034 եւ 384 քառ. քիլ. մակերես, 24 եւ 13 քիլոմեթր միջին լայնք եւ հարիւր եւ 50 մեթր նուազագոյն խորութիւն:

Լիճը միջին հաշուով 58.5 միլիառ խորանարդ մեթր ջուր ունի: Տարեկան իր մէջ թափուող քսան գետակներէն կը ստանայ 770 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր, իսկ ուղղակի (անձրեւ, ձիւն) անոր մէջ կը թափէ 550 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր:

Անոր միակ արտահոսող գետի Զանգուի մի – ջոցով 50 միլիոն խոր. մեթր ջուր դուրս կուգայ , իսկ ծծման միջոցով լիճը կը կորսնցնէ վաթսուն միլիոն խորանարդ մեթր ջուր , բայց անոր ամէ – նէն մեծ կորուստը 1210 միլիոն խոր. մեթր ջուրը գոլորշիացման միջոցով տեղի կ'ունենայ :

Սեւանի կարգաւորման դլխաւոր նպատակն է այդ ջուրը վերստանալ եւ օգտագործել, որովհե – տեւ ջուրը ամէն տարի կը կորսուի :

Լիճի ջուրը իր բարձրադիր դիրքի շնորհիւ, ջրելեկտրականութեան տեսակէտէն, ունի շատ արժէքաւոր ուժ եւ չրջապատի անջրդի տարածու – թիւնները ոռոգելու համար անդին աղբիւր է :

Գոլորշիացումը արգիլելու համար պէտք է դիտնալ գոլորշիացող ջուրի ճիշդ քանակը :

Լիճին ջրաբաշխական հաշուեկշիռը կը կա – տարուի երեք մեթոտով.—

Ա.— Ամէնէն պարզն է գետերու միջոցով եւ ուղղակի լճի մակերեսը թափուող ջուրի քանակը չափել: Ցետոյ ջուրի ընդհանուր քանակէն հանել այն ջուրերը որոնք կը կորսուին ծծման միջոցով: Այս մեթոտին ամենավերջին կէտը ծծուող ջու – րերը չափելն է: Լճին ջրերկրաբանական (hydro – géologique) հիմնական ուսումնասիրութիւնը պար – զեց, որ լիճին յատակին մեծ մասը կազմուած է անթափանցելի շերտերէ, եւ ջուրերը որոնք կը ծծուին լճի հիւսիսային մասերուն մէջ — ուր կը գտնուին համեմատաբար թափանցելի մասերը,— կարեւոր քանակ մը չեն կազմեր :

Սեւանայ լիճի ջուրերէն կազմուած աղբիւր – ներու ուսումնասիրութիւնը մէջտեղ հանեց ծծման միջոցով կորսուող ջուրերու ծաւալը :

Բ.— Ջերմութեան հայուեկշիռն է երկրորդ մեթոտը, որ աւելի բարդ է: Նախ կը չափուի տա – քութեան այն քանակը որ լիճը կը ստանայ արեւի ճառագայթումէն, ապա այն քանակը որ լիճը կը կորսնցնէ իր մակերեսի ճառագայթումով եւ վեր – ջապէս նկատի ունենալով՝ լիճի դետերու միջո – ցով յառաջացուցած ջերմութեան փոփոխութիւն – ները, կարելի եղած է հաշուել ջերմութեան այն քանակը, որ պատճառ կը դառնայ ջուրի գոլոր – չիացման եւ այդ թիւէն գտնել գոլորշիացող ջուրի ծաւալը:

Գ.— Լիճի մակերեսը հաստատուած գոլոր – չիացումը չափող կայաններու միջոցով կատար – ուած ստուգումները:

Այս երեք մեթոտները գործադրելով ստաց – ուած են իրարու նմանող արդիւնքներ :

Հաշուած են որ ջուրը մէկ տարուան մէջ չո – գիանալով կը կորսնցնէ 1210 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր: Ուրիշ խօսքով ստացուած ամէն 13 խորանարդ մեթր ջուրէն 12 խորանարդ մեթր կը կորսուի չոգիացումով :

Լիճի չոգիացման չափը գտնելէ վերջ, որոշ – ուած է պակսեցնել, լիճի մակերեսը պղտիկցնե – լով, ինչ որ կարելի է լիճի մակարդակը իջեցնե – լով: Ծրագրուած է լիճի մակարդակը 55 մեթր ի – ջեցնել, որով մեծ Սեւանը (լճին առաջին աստի – ճանը) բոլորովին կը չորնայ: Ասով լիճի մակե – րեսը 1416 քառակուսի քլոմ. կը պակսի երկու հա – րիւր քառ. քիլոմեթր: Որով ջրաբաշխական հա – տեւեալ հաշուեկշիռը կ'ունենայ.—

50 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր մէկ տար – ուան մէջ: Ստացուած ջուր օժանդակ գետերէն 810 , ուղղակի լճի մակերեսը թափուած ջուր (ձիւն անձրեւ) 100, գումար 910
Շոգիացում 210
Օգտագործելի ջուր 700

Ասպէսով մէկ տարուան մէջ չկատն միլիոն խորանարդ մեթր ջուրի տեղ կարելի է 700 միլիոն խորանարդ մեթր ջուր ստանալ: Ուրեմն լիճի կար – գաւորումով 650 միլիոն խորանարդ մեթր օգտա – գործելի ջուր կը ստեղծուի :

Բայց նախքան այս ծրագրին վերջնական գոր – ծադրութիւնը, աչքի առջեւ պէտք է ունենալ կարգ մը կարեւոր խնդիրներ :

— Լիճի մակարդակը 55 մեթր իջեցնելու գործնական հաւանականութիւնը :

— Լիճի մեծ մասին չորցնելու անդրադարձու – մը չրջապատող մասերու կլիմայի վրայ, մասնա – ւորապէս անձրեւելու տեսակէտէն :

— Լիճի մակարդակն իջեցնելու անդրադար – ձումը յարակից աղբիւրներու վրայ :

— Լիճի կարգաւորման անդրադարձումը ձկ – նաբանութեան, ինչպէս նաեւ լիճի նաւարկութեան վրայ :

Այս կէտերը ուսումնասիրելէ վերջ, սկսած են ծրագրի իրականացման ուսումնասիրութեան :

Սեւանայ լճի ճարտարապետները չորս հիմնա – կան նպատակ ունին.—

Ա) Ոռոգել այն հողերը, որոնք չեն կրնար ո – ռոգուիլ առանց չոգիացող ջուրերու օգտագործ – ման :

Բ) Արդէն դոյութիւն ունեցող ոռոգումը կա –

կամքը պարտադրել ոչ միայն Քրտերուն, այլեւս մեզի :

Ինչպէս վերջէն պարզուեցաւ, Սմկօն խիստ սիրալիր ընդունելութիւն ընծայած էր Մար – Շի – մօնին:

Նախապէս իր ձիաւորները յարմար դիրքերու մէջ տեղաւորելէ ետք, պաշարել տուած էր այն չէնքը ուր՝ կը հիւրասիրուէր Մար – Շիմօնը :

Մեկնումի պահուն, երբ՝ Մար – Շիմօնը կը պատրաստուի կառք նստելու, քիւրտ ու Թուրք դաւադիրներու հրաշէններու զնդակներու տեղա – տարափին տակ կ'իյնան Մար – Շիմօն եւ իր հա – րիւրէ աւելի քաջ ձիաւորները :

Այդ մեծ կորուստը չչմեղցուց Ասորիները եւ ոգեւորեց թշնամի տարրերը, որոնք սկսան աւելի քան սպառնական դառնալ: Մենք եւս անել եւ սարսափելի կացութեան մը մատնուած էինք :

Խուճապն սկսաւ: Զանազան գիւղերէ Հաֆ – թուան – Ղալասար եւ Խոսրովա, փայլուկ գիւ – ղերու մէջ կը կեդրոնանային Հայեր եւ Ասորիներ, իրենց հետ բերելով, ինչ որ կարելի էր փոխա – դրել չալակով կամ թեթեւ փոխադրական միջոց – ներով :

Կը փախչէին լեռապատառ, յայ ու ճիչով :

Կը կարծուէր թէ՝ Մար – Շիմոնի սպանու – թեամբ կորսուած է փրկութեան ամէն յոյս :

Եթէ Սմկօն այդ օր յարձակում գործէր, հա – ւանաբար պիտի կրնար բնաջնջել յուսահատու – թեան մատնուած Ասորիները :

Կէս գիշերին՝ հայաբնակ բոլոր գիւղերու եւ չրջաններու մէջ պատրաստ էին մեր դիրքերը:

Մինչեւ լոյս հսկեցինք ու հետեւեցանք Քէօհ – նաշահարի մէջն ու չուրջը կատարուած չարժում – ներուն :

Կռիւն անխուսափելի էր, յարձակումը որ հոգմէ ալ կատարուէր :

Գիշերը խաղաղ անցաւ :

ԱԶԳԻՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ ԵՒՍ

Մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած է Պոսթընի մէջ, բարեզարդելու համար «Հայաստան Քէմփ»ը: Այս առթիւ հրատարակուած կոչէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

«Հայաստան Քէմփի» երիտասարդութեան յատկացուած բաժինը պիտի բարեզարդուի եւ պիտի տրամադրուի երիտասարդութեան :

Պիտի կառուցուին տնակներ, մարզարան, տուն, դասարաններ եւայլն, «քէմփը» գործնելու համար երիտասարդութեան ամառնային ժամանցի եւ դաստիարակութեան կեդրոնատեղի: Հոն, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. կեդր. Կոմիտէին, Հ. Օ. Մ. Միութեան կեդր. Վարչութեան եւ Հ. Ե. Դաշնակցութեան կեդր. Վարչութեան կողմէ կազմուած մասնաւոր մարմինի մը եւ ձեռնհաս ու մասնագէտ անձերու հսկողութեան տակ, երիտասարդութիւնը, Ամերիկայի բոլոր կողմերէն եկած, ոչ միայն ամառնային իր արձակուրդը պիտի անցընէ «քէմփ»ին դով ու առողջ միջավայրին մէջ, այլեւ պիտի զբաղի իր նախասիրած մարզանքով :

Ասկէ զատ, ամէն չանք պիտի թափուի ազգային ու ընկերական առողջ մթնոլորտ ստեղծելու համար, «քէմփ»ը դարձնելով ազգային մշակոյթի կեդրոն, ուր մարզանքին, պտոյտին եւ մաքուր ժամանցին հետ, հայ երիտասարդն ու երիտասարդուհին պիտի սորվին, օրուան որոշ ժամերուն, հայ գեղեցիկ լեզուն եւ սքանչելի պատմութիւնը:

« Քէմփէյնր », որ բացուած է, կը ձգտի այս նպատակին: Ամերիկահայ երիտասարդութեան ազգային դաստիարակութեան կենսական մեծ գործին մէջ՝ առաջին եւ կարեւոր քայլ մըն է ան, զոր պէտք է առնել, որքան կարելի է չուտ:

Այս նպատակը իրագործելու համար, Հ. Ը. Դ. կեդր. Կոմիտէն, Հ. Օ. Մ. կեդր. Վարչութիւնը եւ Հ. Ե. Դ. կեդր. Վարչութիւնը կազմած են կեդրոնական խառն մարմին մը, ընդհանուր գործը վարելու համար :

«Քէմփէյնր» պէտք է աւարտի մինչեւ Մարտ 15: կարճ է ժամանակը, բայց խոր՝ մեր հաւատքը մեր ընկերներուն եւ գաղափարակիցներուն, ինչպէս նաեւ երիտասարդ միութեան բարեկամներուն հանդէպ :

... Կոչ կ'ընենք բոլոր հայրենասէր Հայերուն, աջակցիլ այս կարեւոր ձեռնարկին, պատուով դլուխ հանելու համար զայն: Թող գոյ եղիտասարդութիւնը, որ իր հետն ենք պատրաստ՝ նոր գոհարերութիւններու, բաւական է որ հայրը-դարն ու աղջիկները տիրեն ու խօսին հայերէնը, տիրեն Հայոց Պատմութիւնը եւ հպարտ զգան, որ Հայ ծնած են :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

Հ. Ը. Դ. ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

ՄԱՐՍԷԼ, (յապաղած).— Սէնթ Անթուանի Հ. Ը. Դ. ընկեր կարօ ենթակոմիտէի ներկայացումը տեղի ունեցաւ 25 Փետրուար, չարաթ իրիկուն, Պ. Մարտիկեանի ծանօթ սրահին մէջ, որ լեցուած էր ընկերներով, համակիրներով եւ բարեկամներով, հակառակ տեղատարափ անձրեւին եւ ցուրտին: Երգչախումբը երգեց « Մշակ բանուոր », եւ «Մենք անկեղծ դինուոր»: Բեմին ճակատը կը ծածանէր Հ. Ը. Դ. դինանշանը: Կը նախագահէր ընկեր Ա. Շաոյեան: Գեղարուեստական բաժնին մէջ Պ. Ա. Վարոնեան զգացումով արտասանեց «Մայր Հայաստանը», ընկեր Գ. Մանուկեան եւ Ա. Մանուկեան երգեցին «Տըլէեաման» ջերմ ծափերու մէջ: Ընկեր Ա. Դաշնակեան ուղերձ մը կարդաց, դրուագներ յիշելով Դաշնակցութեան կեանքէն եւ պարզելով անոր հայրենասիրական գործունէութիւնը: Այս առթիւ հրաւիրեց որ ամէն Հայ իր զաւակը ղրկէ Նոր Սերունդի չարքերը, թրծուելու համար իրրեւ ընտիր քաղաքացի:

Ցետոյ սկսաւ ներկայացումը, «Սասնոյ դիւցազներգութիւնը»: Դերակատարները բոլորն ալ յայտնի էին իրենց դերերուն մէջ, եւ մեծ մասով անդամ Նոր Սերունդին: Շնորհիւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան, երկկ հայերէն չգիտցող նոր սերունդը այսօր թատերախաղ կը ներկայացնէ: Մայր Հայաստանի դերը կատարեց Օրիորդ Վ. Մարգարեան մեծ յայողութեամբ: Այդ պահուն Պ. Անուշաւան Ցարութիւնեան լուսարձակով եւ եռագոյն լոյսերով կը ցոլացնէր Մայր Հայաստանը: Ընկեր Կարօ ենթակոմիտէն իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ մեր բարեկամին, որ չանք չէր խնայած, բոլոր ծախքերը ստանձնելով: Սասնոյ հերոս Արուչի կնոջ դերը կատարեց Վ. Փիլիկեան, նոյնպէս մեծ յայողութեամբ :

Հանդէսէն վերջ սկսան հայկական եւ եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ լոյս, առաջնորդութեամբ Պուլվար Օտտոյի Նոր Սերունդի «Փիւլխանդանեան» խումբի նուագախումբին : Հանդիսականները ուրախ տպաւորութեամբ մեկնեցան սրահէն:

Կեցցէ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը, կեցցէ անոր ծոցէն ծնած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդը, որոնք միշտ ալառ կը պահեն հայրենիքի եւ ազատութեան դին, ներկայացումներով, դասախօսութիւններով եւ դանազան երեկոյթներով : Գ. Մ.

Փաղուեհ գաղուտ

«ՔԱՌԻՆ ԵՓՓԷ » ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Հալէպի Քառէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանի Բարեկամներու Տիկնանց Միութիւնը ձեռնարկած է գրադարան մը հաստատելու: Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ, հայ մամուլին, հայրենակցական եւ մշակութային միութեանց՝ գիրք, թերթ, հանդէս եւ օտար գիտական թէ գրական հրատարակութիւններ նուիրել գրադարանին :

Մասնաւորաբար մանկավարժական, գրական, գիտական եւ պատմական հրատարակութիւններ կոչուած են մեծ չափով նպաստելու ուսանողութեան ընդհ. զարգացման կրթական եւ վարչական զանազան ծրագիրներու հետ: Ճեմարանի Բարեկամներու Տիկ. Միութիւնը առաջադրած է ուսանողական բոյնի մը վերածել ճեմարանը, ու ամէն կարելիութիւն ընծայել որպէսզի հայ երկսեռ ուսանողութիւնը առիթը ունենայ հաղորդ մնալու մեր կեանքի բոլոր շարժումներուն :

Անչուշտ արտասահմանի մեր հայրենակիցները պիտի աջակցին գրքեր եւ հրատարակութիւններ նուիրել Ճեմարանին եւ օտար հրատարակութեանց բաժանորդ գրել զայն :

Ճեմարանի հասցէն.— Collège Karen Eppé, B. P. No. 280, Alep (Syrie):

★

ԹԻՀԻՐԱՆի մէջ երիտասարդ եւ խոստմնալից մարզիկ՝ Գրիչ Շահումեան Ցունուար 6ին «Դո – չարիէսավարան» մարզական ակումբի կազմակերպած հեծանիւի մրցման երկրորդն է հանդիսացած 28 մրցակիցներու մէջ: Առաջին հանդիսացողը՝ Պարսիկ մը՝ 39 քիլոմեթրը կտրած է մէկ ժամ, 19 րոպէ եւ 40 երկվայրկեանէն, իսկ Գրիչ Շահումեան նոյն տարածութիւնը կտրած է մէկ ժամ 21 րոպէ եւ 55 երկվայրկեանէն :Գրիչ կ'անդամակցի Հ. Ե. Մ. Միութեան «Արարատ» մարզական ակումբին :

ԿԱԼԿԱԹՑի (Հնդկաստան) « Սթէյթսմէն » թերթը կը գրէ թէ հայկական ճեմարանի խումբը տարեկան մրցման մէջ չհասած է առաջին մրցանակը : Այս չորրորդ տարին է որ Հայկ. Ճեմարանի կը չհաւ մրցանակը: Ամբաւարն է Մալքըմ (Մելբըն) Սուքիասը: Խաղին արդիւնքն է 6—0:

ՏՒՐՈՒՆի.— Պոլսոյ մէջ մեռած է բժ. Արմենակ Թէօլէօեան: Կ'ապաստէր միշտ անձնուիրութեամբ մանաւանդ Բերայի Աղքատախնամին համար: Մեռած գտեր են իր սենեակին մէջ, բորովին մինակ: Լրագիրները բերող գրուիչը կասկածելով՝ բանալ տուած է սենեակին դուռը եւ անկենդան գտած տարաբախտ բժիշկը, որ ազգականն է «Արեւելք»ի խմբագիր ընկեր Մ. Թէօլէօեանի :

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Դ.

Ես եմ ճանաչում թէ ինչ սիրտ է դա: Կիսատ—պռատ ակնարկները, վախ եւ զգուշութիւն քարոզող չշուկները — ահա ինչ կար մեր ճեռքում : Բայց երեխան մի որոշ բան չէր հասկանում այդ բոլորից... դժուար, նոյնիսկ անհնարին բան է, որ մի անմեղ ու միամիտ արարած հասկանայ եւ հաւատայ թէ աշխարհում այսքան դաժան, այսքան զարհուրելի մտքեր կան... Նա ուզում էր վարդավառ դնալ, եւ ո՞վ կարող էր արդիլել որ նա իմանայ իր բախտը, մանաւանդ այն օրից, երբ նրան էլ յայտնի դարձաւ, որ Յաչենցին մեր փեսան է: Ես խոստացայ թոյլ տալ, եւ ի՞նչ հրաչք :

Ուրբաթ երեկոյեան Բէկը գնաց Ամարաս, տանելով իր հետ մարդակեր ճիւաւորին, դրանցից մի հատ էլ չէր մնացել Աւետարանոցում: Դու գիտե՞ս թէ ինչու նա այնպիսի պատրաստութեամբ գնաց ...

— Գիտեմ, պատասխանեց Հեղինէն.— Այսօր սարսափելի լուրեր հասան Սօս գիւղից, Բէկը խեղդում է ամբողջ ժողովուրդը: Եւ այդքան դժբախտութիւնը իմ աղջկայ պատճառով :

— Այո, բայց մեղադրել ժողովուրդը՝ անգթութիւն կը լինէր: Նա դժմտցել էր ամէն տեսակ ցաւերի, բայց չկարողացաւ տանել, երբ օրը ցերեկով մի զինուոր դուրս քաշեց մի աղջկան իր հօր տանից... Ինչ եւ իցէ, կիրակին լուսացաւ: Դեռ արեգակը չկար, դեռ լուսաստղը բոլորովին չէր անհետացել երկնքում, իսկ Գայիանէն պատրաստ էր: Հագել էր ամէնալաւ չորերը, զարդարուել էր, տեսնէիր նրան, կ'ասէիր թէ մի աղջիկ է դա, որ պատրաստուած է պսակի գնալու ... Ես մայր եմ, բայց դու էլ կ'ասէիր՝ թող գնա : Նա չէր խօսում, նա պարտաւոր էր անխօս գնալ աղբիւրի մօտ, անխօս հաւաքել առաւօտեան ցօղը եւ ածել բախտի սափորի մէջ: Ես օգուտ քաղեցի այդ անխօսութիւնից եւ մարդ ուղարկեցի տանուտէրի մօտ, երբ նրանից լուր ստացայ թէ Բէկը դեռ չէ վերադարձել, Մէհրիին նչան արի, որ կարող է գալ Գայիանէի հետ: Իսկ ինքս ամբողջ օրը հսկում էի այստեղ: Թշուառը չուտ է հնարներ գտնում, ես գիտէի թէ ինչ պիտի անեմ, եթէ յանկարծ մեզ տանջողը գար... Եւ փառք Աստուծոյ, նա չեկաւ, այսօր էլ դեռ չկայ: Կէսօրից յետոյ ես Ջալալին ուղարկեցի դէպի Հարանդբիւր, իսկ երեկոյեան, երբ ամէնքը տանն էին, ես մտածում էի եւ ասում, որքան զղուելի է խեղճ մարդը... Նապաստակը մախկոտ է, բայց գոնէ հանդիստ քնում է, երբ թշնամին չկայ: Իսկ մենք դողդում ենք ամէն ժամանակ, որովհետեւ կասկածներր օձերի նման կուտակուած են մեր մէջ: Ո՞վ դիտէ, գուցէ Օսմանցիներից ոչ մէկին էլ վատ մտք չունի մեր մասին... բայց մենք բաւական չենք համարում մեր հաստ պատերն ու փականքները :

Մթէ՞ այսքանն էլ բաւական չէր արդարանալու համար: Աննա — խաթունը այս հարցն էր տալիս, նայելով իր դատաւորի աչքերին: Բայց ալզեարդ կոյսը գլխով բացասական նշան արաւ: Նա, այնու ամենայնիւ չէր հաւատում :

— Փորձանքը ոչ օր է ճանաչում, ոչ գիշեր, պատասխանեց նա իր սովորական հեգնութեամբ. — փորձանքը գալիս է ամէն ժամ, բայց մանաւանդ այն ժամանակ, երբ դու նրան չես սպասում: Բէկը գնացել էր, ասում ես: Շատ լաւ: Իսկ Մանասը:

Եթէ բէկն իմանայ, որ նա էլ եղել էայնտեղ..

— Ոչինչ չի իմանայ, ասաց այրին եւ ձեռքով մի չարժում գործեց, որ ցոյց էր տալիս թէ այդ կողմից ինքն ապահով է:— Մանասը եղել է իրիկնապահին եւ ոչ ոք նրան չէ տեսել :

— Տեսել են այնքան աղջիկները :

— Նրանք ծպուտ չեն հանի :

— Աստուած տայ: Բայց մի մոռանար թէ ինչ ժամանակներում ենք ապրում: Նեռը ծնւում է, այժմ թուրն էլ, խոտն էլ, քարն էլ լրտեսում են: Մի բերան չէ կարողանում գաղտնիք պահել, ի՞նչպէս կր պահեն տասը, քսան բերանները... Ես գիտեմ, որ այժմ ամբողջ գիւղը պատմում է թէ ինչպէս եկաւ Մելիքենց Մանասը, ինչեր ասաց...

Դա բոլորովին ուրիշ հանգամանք էր, Աննա-խաթունը չէր էլ մտածել թէ կարող է այդպիսի բան պատահել:

Նա չփոթուեց, պատասխան գտնել չկարողացաւ: Այո, Բէկը խնայել չէր գիտեր, երբ գործը վերաբերում էր Մանասին :

մաք պիտի հանուին Ամերիկայէն հասած ղէնքերը (ռազմանաւ, թնդանօթ, հրասայլ եւ այլն)։ Կը հաստատեն թէ Շէրպուրը չէ այդ նաւահանգիստը։

Նորեն ժիսոր Ազգ. ժողովին ակ

ՀԱՒԱՔԱԺՈՂՈՎԻՆԸ ՇԱՀԵՑԱՒ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷՆ

Ազգ. ժողովը վերաբացուեցաւ երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսանալու գիշերը։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն էր կառավարութեան պահանջած վստահութեան քուէն, բայց կարելի չեղաւ քննել, ուրիշ խնդիր մը մէջտեղ դրուած ըլլալով։

Պ. Խոմոն Միշէ, երկու զօրավարներու հարցին առթիւ կազմուած յանձնաժողովին նախագահը, կը գանգատէր թէ համայնավար մամուլը զաղտնիքներ եւ «անարժէք» վկայութիւններ կը հրատարակէ։ Այս առթիւ ըսաւ թէ յանձնախումբին 12 անդամները կը դատապարտեն այդ մամուլին ընթացքը, բացի միակ համայնավար անդամէն՝ Քրիկէլ Վալռիմոնէ։ Այս առթիւ մասնաւորապէս յիշեց այն ցանկը, ուր ականաւոր ղէմքերու անուններ կ'երեւային, իբրեւ կաշառուած։ Եւ բացագանչեց.

— «Կը յայտարարեմ յանուն յանձնաժողովին թէ դարշելի է պայքարի այս եղանակը, որ կ'իյնայ դատարաններու իրաւասութեան տակ։ Այդ ցանկին վրայ գտնուած ըլլալը չարատաւորեր ոեւէ մէկուն պատիւը»։

— Շէfառ, շէfառ, կը պոռային կարմիրները։

Ժիսորը սկսած էր արդէն, երբ բեմ բարձրացաւ Քրիկէլ – Վալռիմոն։ Նախագահը իր դուր հանդարտութեան կոչեր կ'ուղղէր։ Համայնավար երեսփոխանը լուսանքներ կը տեղար ալ ու ձախ, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը։ «Մոսկուա դացէք», կ'աղաղակէին գանազան նստարաններէ։ Համայնավար երեսփոխանը չարունակելով իր ճառը, մեղադրեց թէ կառավարութիւնը չուզեր որ խնդիրը լուսաբանուի, թէ չատ մը թուղթեր չեն հաղորդուած յանձնաժողովին, թէ կ'ուզեն խեղդել գործը եւն.։

Մինչ նախագահը, էռիօ, ցաւ կը յայտնէր պարզուած տեսարանին առթիւ, ուրիշ համայնավար երեսփոխան մը, Սիթեռն խօսք առնելով, սկսաւ քննադատել նախորդ նիստինատենապրութիւնը։ Այս առթիւ սլաքներ կ'արձակէր կարգ մը երեսփոխաններու դէմ։ Օրինակ, նախկին նախարարը Քոսթ – Ֆլորէի համար բաւ թէ «վատօրէն փախաւ ժողովասրահէն»։ Պ. Ֆլորէ ուսերը կը թօթուէր։ Ճառախօսը բեմէն վար իջնելու միտք չունէր։ Նախագահը սպառնաց գործադրել կանոնագրին մէկ յօդուածը։ Պ. Սիթեռն միշտ կը մնար բեմին վրայ։

— Կիւեօ՛լ, պոռացին ալակողմէն։

Առտուան ժամը 2·20ին համայնավար երեսփոխանը վար իջաւ բեմէն, յայտարարելով թէ պայքարը պիտի չարունակուի «եղեռնական օրէնքներուն դէմ»։

Դադարէ մը վերջ, նիստը վերսկսաւ առտուան ժամը 3·15ին եւ չարունակուեցաւ մինչեւ լոյս։ Կառավարութիւնը վստահութիւն չահեցաւ 186ի դէմ 393 ձայնով, վնասարարութեան դէմ առաջարկուած օրինագծին առթիւ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱՑի ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ քարկոծուեցան ա – րեւմտեան Գերմանիոյ Պրունչվիք քաղաքին մօտ, «Հերման Կէօրինկ» գործարանին մէջ, «Հայլ Հիթլէր» աղաղակներով։ Գերման բանուորներ էին յարձակողները, որոնք կը բողոքէին պողպատի գործարանին քանդումին դէմ, որ տեղի կ'ունենայ 500 անդլիացի զինուորներու հսկողութեան տակ։ Տասներկու ցուցարարներ ձերբակալուեցան։ Բրիտանական մարզպանը ազդարարեց թէ քանդումը պիտի չարունակուի։ Քանդող գերման բանուորները դիշերը միայն դուրս կրնան ելլել եւ օրուան ճաշը գաղտնի կը ստանան։

ՄԱՔՍԱՑին համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ, զարկ տալու համար երկու երկիրներուն առեւտրական գործառնութեանց։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ հանրապետութեան առաջին նախագահին՝ Մասարիքի ծննդեան 100ամեակը տօնուեցաւ Մարտ 7ին։ Վարչապետը եւ կարգ մը կառավարական պաշտօնատարներ ծաղկեպսակներ դրին գերեզմանին վրայ, բայց արտաքարդ ցոյցեր չկատարուեցան։ Ոչ մէկ պաշտօնատան մէջ կ'երեւար աղատարար նախագահին պատկերը։ Չեխական թերթ մը կը գրէ թէ Մասարիք երբեք ընկերվարական չէր։ Եօթը ամերիկեան ուսանողներ վտարուեցան Փրակայէն։

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի ամերիկեան դեսպանաժողովը, որ կը չարունակուի Գահիրէի մէջ, պիտի քննէ նաեւ 752.000 արաբ տարագիրներու խնդիրը։ Թերթերը կը գրեն թէ միեւնոյն ատեն միջոցներ պիտի ծրագրէ, պայքարելու համար համայնավարութեան դէմ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.)։ — Սթերլին 980 (900), տոլար 349.20 (384), գուլդ· ֆրանք 81.25 (88.25), նափոլէոն 3850, գուլդ· ոսկի 3650, սթերլին 4470, տոլար (20) 18.040, ճոյլ ոսկի 519 հազար ֆրանք։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պոմոնի Քրիստափոր խումբին, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան։

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Հանրածանօթ դպրոց – սրահին մէջ (Եկէ – ղեցւոյ կից)։

Խնամուած գեղարուեստական բաժին

Երգ, խմբերգ եւ արտասանութիւն, Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի ընկեր – ընկերուհիներ, հայկական պար, Լա Սիտթայի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի խումբին կողմէ։

Կենդանի պատկեր.— Եռագոյնի յանձնումը հայ հերոսներու։ Պիտի նուագէ Պ· Լեւոն Ղեւոնդեան, ընկերակցութեամբ Օր· Անէք ժիւլիէնի։

«Քրիստափոր»ի թատերասէրները կը ներկայացնեն «ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՆԻՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ»։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, կէս գիշերէն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ Սէն Լուի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» նուագախումբի։

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆի մէջ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ 11։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին, (երգ, նուագ, արտասանութիւն, պար)։

Պիտի ներկայացուի «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է»։

Նաեւ պարահանդէս։ Կը մասնակցին Նոր Սերունդի անդամները։ Երգչախումբ ղեկավարութեամբ Պ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի։ Արեւելեան նուագ, ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով։

69 rue d'Arcueil, Bagneux, salle Wodeg:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Bagneux, autobus 188 «Porte d'Orléans»էն, իջնել Պանեէօ, Marcel Bonet։

ԹԱՏԵՐԱՍԱՀ

Մ· ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ· ԱԼԷՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս· Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին։

1.— ԹԻՈՒՐՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆի ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Ս· Գ· Լուսաւորչի դարուն։

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte։

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԲ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար։

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԴԱՐ, զաւեշտ մէկ արար։

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.)։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի, 11 Մարտ չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicètre։

Ղեկավարութեամբ Զ· ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քանի մը դերասաններուն։

Կը ներկայացուի «ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք։

Իջնել Փորթ տ'Իթալի։

ՑԵՏԱԶՈՒՈՒՄ է, գործադուլներու պատճառով, «Բախտին անիւը» թատերախաղին ներկայացումը, որ տեղի պիտի ունենայ Մարտ 23ին, Փոթինիէռի թատրոնին մէջ։

Տոմսերը ի զօրու են։

ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, ի պատիւ իր դասախօսներուն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը 3—8, 19a, rue Caumartin։ Սիրով կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ· Ց· Դ· կոմիտէն ընդհ· ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Հ· Օհանջանեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9։

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի դասախոսութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelais։ Նիւթը «Փետրուար 18»։ Կը դասախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ։ Կը հրաւիրուին սանուհիները, ընկերները եւ համակիրները։

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր· Միութեան փարիզի մասնաճիւղի նորընտիր վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 15ին, 45 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Մ իջմասնաճիւղային ժողովը այս չաբաթ ժամը 3·30ին, Սոսիէթէ Սավանթ։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյթը՝ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Քաֆէ Ռէյան։ Կը խօսի Ս· ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ։ Նիւթը՝ «Հ· Ց· Դ· դիրքը Խ· Հայաստանի հանդէպ»։

Տարեկան պարահանդէս ցիրկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՈՒՐԲՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30։
SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա։

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին։
Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON։
Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն։

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ· Մ· Մ· La Clodoի դէմ, Լա Քլօտոյի դաշտին վրայ, rue Pasteur St. Cloud (S. et O.)։ Ժամադրութիւն Փորթ Իթալի ժամը 12·15, մէթրօ Մէռի տ'Իսի ժամը 12·30։ Եղանակի ամենակարեւոր մրցումն է։

Chaussures de LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերոյիշեալ հասցէէն։

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել։

Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներէ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15։

ՑԱՌԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

MARQUE DEPOSÉE

Ալֆորվիլլէն Պ· Դաւիթեան կը խնդրէ confféction ընդունիլ որ չընդօրինակեն իր մօտելները։

Մարք տէփոզէ

ըլլալով, թերացողները կրնան դժուարութեանց հանդիպիլ։

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԻԳԱՐԵԹՆԵՐՈՎ

ՀԻԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՔՍ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՒՀԻՆՔ

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-63
Vendredi 10 MARS 1950 Ուրբաթ 10 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6098—Նոր շրջան Թիւ 1509

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՑՐԵՆԻՔԻ ԿԱՐՕՏՆ Է ՈՐ...

Ըսինք թէ Le Parisien Libéréի թղթակիցը չափազանց կը ւխալի, կարծելով որ Պարսկաստանի— կամ ուրիշ ոեւէ երկրի — Հայերը «հաւատարմօրէն կը ծառայեն Կրեմլինի պետերուն»:

Բոլորովին անհիմն է եւ անտեղի, նաեւ, կրօնական հակամարտութիւն, մանաւանդ «անլքատողական ոգի» վերագրել Իրանի Հայերուն:

Ամէնէն առաջ Պարսիկները իրենք պիտի խըզդան այս «յայտնութեան» վրայ, որ ապահովաբար ներշնչուած է չարամիտի մը կողմէ, պղտորելու համար մթնոլորտը:

Պարսկաստանի ժողովուրդը եւ կառավարութիւնը երբեք պէտք չունին փորձելու Հայերու հաւատարմութիւնը, որ հաստատուած է բազմաթիւ փաստերով:

Ամէնէն տագնապալի պահերուն իսկ, Հայերը չէ՛ին որ նոյնիսկ արիւն թափեցին: Ոչ միայն երկիրը փրկելու, այլեւ սահմանադրական կարգեր հաստատելու համար:

Դեռ վերջերս, պարսիկ մտաւորականներ կը փառաբանէին Եփրեմի կատարած դերը՝ դարաւոր Իրանի բարեկեցման, արդիացման համար:

Գալով կրօնական հակամարտութեան, դաբեբը չատոնց սրբած են այդ նախապաշարումը, որ պատմութեան կը պատկանի:

Զարժեր զրաղիլ միւս փսփսուքներով:

Քննենք հիմնական խնդիրը,—

« Բոլոր Հայերը իրենք զիրենք աւելի կամ նուազ կը համարեն սովետական հպատակներ, եւ, Իրանի մէջ բնակելով հանդերձ, հաւատարմօրէն կը ծառայեն Կրեմլինի պետերուն»: (Նոյն ակնարկը՝ Քաղդէացի – Ասորիներու մասին):

Լրջօրէն հաւատալով իր ըսածին, փարիզեան թերթին թղթակիցը կ'եզրակացնէ թէ «այս Հայերու մէջէն է որ Սովետները հաւաքած են իրենց գործակալներուն մեծ մասը»:

Զարհուրեցնող սխալ երկու պարագաներուն մէջ ալ, ինչպէս ըսինք արդէն:

Պահ մը ենթադրենք թէ քանի մը հայանուն տիպարներ — թափթփուկներ — ալ կը գտնուին խորհրդային գործակալներու ցանկին վրայ, ուրիշներու հետ:

Լրջութի՞ւն է, արդարութի՞ւն է այլափոխել այսպիսի պատահականութիւն մը, եւ յայտարարել ի լուր աշխարհի.— «Հայերը Իրանի մէջ բնակելով հանդերձ, հաւատարմօրէն կը ծառայեն Կրեմլինի պետերուն»: կամ թէ «սովետական հպատակներ կը համարեն իրենք զիրենք»:

Հայերը ամէնէն առաջ իրենք հայրենիքն է որ կը տեսնեն սահմանէն անդին, Պարսկաստան բնակին թէ Չինաստան:

Հայրենիքի կարօտն է որ կը վառէ իրենց հոգին, ամէն տեղ: Ի՛նչ տեսակէտ ալ ունենան անոր վարչական կարգուսարքի մասին:

Պարսկաստան անմիջական սահմանակից ըլլալով Խ. Հայաստանի, իրանահայ գաղութը չատ աւելի լաւ դիտէ իր հայրենիքի չարն ու բարին: Եւ անձկութեամբ կը սպասէ անոր ամբողջացման, վերջնական աղատութեան:

Բոլորովին զանցառելի քանակութիւն մը կը կազմեն «սովետասէր» կամ «սովետական» համարուած Հայերը ինչպէս ուրիշ գաղութներու, նոյնպէս Պարսկաստանի մէջ:

Այդ նորընծաներն իսկ, հեռաւոր կապ անգամ չունին Կրեմլինի պետերուն հետ:

Անոնք պարզապէս ջուր կը ծեծեն արտասահմանի ազատ պողոտաներուն վրայ, չհագործելով տարագիր բազմութեանց հայրենասիրութիւնը:

Մենք չենք սպասեր որ օտարայեզու թերթեր լիովին ըմբռնեն մեր ներքին կեանքին գաղտնիքներն ու տագնապները:

Բայց, իրաւունք ունինք պահանջելու որ չվիրաւորեն բազմից յուսախաբ եւ ցիրուցան ժողովուրդի մը դիւրազգածութիւնը եւ արժանապատուութիւնը, անտեղի եւ վնասակար վերագրումներով:

Քիչ մը ճշմարտութիւն եւ արդարութիւն:

Իսկ ներքին ճակատի վրայ՝ արթնութիւն եւ լրջութիւն, տեղի չտալու համար զանազան թիւրիմացութեանց:

Ամբոխավարութիւններ կան որոնք տուն կը քանդեն:

Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՄԱՀ ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՐՄԷՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ

Պուքրէշի « Հայաստանեան ձակատ»էն (5 Մարտ) կ'իմանանք թէ Փետրուար 10ին մեռած է վաստակաւոր նուագահարդար – երգահան Արմէն Տիգրանի Տիգրանեան:

Ստորեւ նոյնութեամբ կ'արտատպենք այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական մահազդը, որ Եւրոպա հասած կ'ըլլայ մէկ ամիսէն, (փոխած ենք միայն ուղղագրութիւնը).—

Հայկական ՍՍՌ Սովետը եւ Հայաստանի Կ (բ) Պ կեդրոնական կոմիտէն խոր վշտով յայտնում են ւսագագոյն կոմպոզիտոր, Հայկական ՍՍՌ եւ վրացական ՍՍՌ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Արմէն Տիգրանի Տիգրանեանի մահը, որը տեղի ունեցաւ Թբիլիսի քաղաքում, 1950 թ. Փետրուարի 10ին, եւ ցաւակցութիւն են յայտնում հանգուցեալի ընտանիքին:

★

ԵՐԳԱՀԱՆ Ա.Լ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ աւարտած է «կոնսերվատ ձայնի համար» իր նոր ստեղծագործութիւնը՝ գրուած բանաստեղծ Սարմէնի քնա – գրին վրայ: Այս գործը բաղկացած է երեք մասէ եւ աչքի կը զարնէ իր վառ մեղեդիով եւ լաւատեսութեամբ: Ցարութիւնեանի այս գործը ունկնդրուած եւ քննութենէ անցած է Հայաստանի խորհրդային երգահաններու Միութեան ստեղծագործական բաժնին մէջ եւ արժանանալով հաւանութեան, յանձնուած է գործադրութեան:

ԵՐԻՒԱՆի կենդանաբանական այգիին մէջ կան 150 տեսակէ աւելի 600 կենդանիներ, թռչուններ, զազաններ:

Այգիին մէջ, որ կը զբաւէ 50 հեկտար տարածութիւն, կ'ապրին բեւեռային եղջերուներ եւ արջեր, հնդկական փիղ, աւստրալիական ջայլամներ, ափրիկեան յովազներ, Հայաստանի վայրի ոչխարներ, այծեր, կղաքիս, ջրշուն, զանազան թռչուններ եւայլն:

Վերջերս այգիին ստացած է յովազներ Հարաւային Ափրիկէէն, ժագուարներ, կոնդորներ, կապիկներ Ամերիկայէն ու Աւստրալիայէն:

ՊԱՆԻՐԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ մը պիտի շինուի Հայաստանի մսեղէնի եւ կաթնեղէնի նախարարութեան կողմէ, Միկոյեան շրջանի կեդրոնին մէջ: Գործարանը որ շահագործման պիտի յանձնուի այս տարի, պիտի արտադրէ քանի մը տեսակ ընտիր պանիր:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆԻ գործարանը յունուարին արտադրած է քսան հազար մեթր կերպաս աւելի, ծրագրէն դուրս:

ՁՄԵՌՆԱՑԻՆ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱՆՔԻ կեդրոնները մէկն է Ծաղկաձորը ուր մարզուած են հարիւրէ աւելի ուսանողներ: կարճ ժամանակի մէջ ուսանողները վարժուած են լեռ բարձրանալու եւ իջնելու «դուքանաճեւ» եւ «կիսագուքանաճեւ» արգելակման արհեստին:

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ նախագահը, Վիքթոր Համբարձումեան, Սթալինեան առաջին մրցանակը ստացաւ (50 հազար րուբլի), քսան նոր համաստեղութիւններ գտած ըլլալով: (277 մրցանակներ տրուած են 1285 գիտնականներու):

100·000 ԱՂԷՏԵԱՒՆԵՐ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ աւելի քան հարիւր հազար հոգի ամէն հազորդակցութենէ զրկուած են էսկիշէհիրի մէջ, իբրեւ հետեւանք անննախընթաց ողողումներու: Մինչեւ հիմա երեւան հանուած են քսան դիակներ, բայց կը կարծուի թէ չատ աւելի մեծ է զոհերուն թիւը: Երկու հազար հինգ հարիւր տուներ ամբողջովին քանդուած են հեղեղներէն, իսկ երկու հազար ալ փլչելու վտանգին տակ են: Տասնհինգ հազար աղէտեալներ կը պատսպարուին մզկիթներու, դպրոցներու եւ զօրանոցներու մէջ:

Էսկիշէհիր քաղաքին եւ շրջակայ գիւղերուն 3/4ը պաշարուած են հեղեղներէն: Ականատեսներ զարհուրելի մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն ընդհանուր արհաւիրքի եւ թշուառութեան մասին:

ՊԼԻՑՐՈՒԹԻՒՆ կը հեռագրեն թէ Սուրիոյ կառավարութիւնը առաջարկեց Լիբանանի՝ կամ ամբողջական մաքսային համաձայնութիւն մը կրնքել, կամ բաժնուիլ: Պայմանաժամ տրուած է մինչեւ Մարտ 20:

Ոտքի-ձեռքով կռիւներ Ազգ. ժողովին մէջ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՕՐԷՆՔԸ ՔՈՒԷՒԱՐԿՈՒԵՑԱՒ.– ԱՆԼՈՒՐ ՆԱԽԱՏԻՆՔՆԵՐ.— «ՍՏԱԽՕՍ, ԴԱՒԱՃԱՒ, ՖԱՇԱԿԱՆ».— ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԱԶԵՐԸ ԿԸ ՔԱՇԵՆ.— ՇԱՊԻԿՆԵՐ ԿԸ ՊԱՏՌԵՆ.— ՍԵՂԱՆՆԵՐ ԶԱՐԴՈՒՓՇՈՒՐ.— ՈՒԹ ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Տեղական թերթերու նկարագրութիւններէն կը հետեւի թէ Ազգ. ժողովը կատարեալ ռազմաղաւտի մը վերածուած էր երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալու գիշերը, երբ քուէարկուեցաւ կառավարութեան առաջարկած օրինագիծը՝ վնասարարութեան դէմ, 186ի դէմ 393 ձայնով:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, չորեքշաբթի առտու մինչեւ ժամը 2·20 բեմին վրայ մնաց համայնավար երեսփոխան մը, Սեթեան, որ երկար ճառ մը խօսելով, աղաղարեց թէ պայքարը պիտի շարունակուի ներսը թէ դուրսը, «եղեռնական օրէնքները ջնջելու դէմ»:

Զորս ժամէ ի վեր կը չարունակուէր վիճաբանութիւնը, նախորդ նիստի տեւողութեան մասին, որ վերջապէս քուէարկուեցաւ 141ի դէմ 307 ձայնով: Համայնավարները բողոքեցին, զանազան առարկութիւններով: Նախագահը, Պ. Էրիւօ, միջամտեց, երբ ժխորը կը սաստկանար: Խօսքը ուղղուած էր համայնավարներուն:

— Բաց խօսինք: Դուք կը յաւակնիք ազգային շահերը պաշտպանել այստեղ: Բազմաթիւ վկայութիւններ ստացած եմ եւ կը յայտարարեմ թէ Ֆրանսացի ժողովուրդը ...

Տիկին Վ. Քութիւրիէ (համայնավար).—Պատերազմ չուզեր:

Նախագահը.— Բարեհաճեցէք փոխել տիսքը, Տիկին: Ֆրանսացի ժողովուրդը խորապէս զգնած է այն լուտանքներէն որ կը փոխանակուին այստեղ, չարունակաբար: Ձիշդ չէ թէ Ֆրանսացի աշխատաւորները կը սիրեն նախատինքները եւ ապտուռ խօսքերը (բուռն ծափեր): Անոնք կ'ուզեն որ իրենց ներկայացուցիչները մաքուր լեզու մը գործածեն: Միւս կողմէ, հանրային կարծիքը ջղագրգռուած է վիճաբանութենց երկարաձգումէն: Ան կը դատապարտէ ձեր խափանարար ընթացքը: Ցանուն ժողովուրդին կը յայտարարեմ ձեզի.— «Թոյլ պիտի չտանք որ սպաննէք ոչ Ֆրանսան, ոչ ալ հանրապետութիւնը:

Ձախակողմեան հոսանքները խանդավառօրէն կը ծափահարէին այս խօսքերը, երբ համայնավար երեսփոխան մը, Փեռոն, դիտել տուաւ նախագահին.

— Մի կարծէք թէ ձեր հեղինակութիւնը կը բուէ երաշխաւորելու ժողովուրդին դէմ պատրաստած դաւին օրինականութիւնը:

Ցետոյ յարձակեցաւ կառավարութեան վրայ, «որուն ներկայացուցիչներն են Պանք Լազառ՝ եւլեմտական նախարարութեան, Պանք Րոչիլտ՝ դատականին մէջ» (բուռն բողոքներ): Համայնավար երեսփոխանը սկսաւ պատմութիւններ պատմել Վիչիէն: Ձկակողմէն պոռացին — «Ցիշեցէք Պիյուի նամակը՝ ուղղուած Փեթէնի»:

Պիյու, համայնավար եւ նախկին նախարար, ոտքի ելաւ, բացատրութիւններ տալու համար, սակայն աղմուկը սաստկացած էր արդէն եւ լուտանքներ կը տեղային ամէն կողմէ.

— Դաւաճաններ: Ստախօսնե՛ր: Կեղտոտ ապարածներ: Ֆաշականներ ...

Համայնավարները ամէնէն պատկերազարդ ածականները կը գործածէին, մանաւանդ կիները «մանաւորապէս պերճախօս էին», ինչպէս կը գրէ Ֆիկարօ: Այդ պահուն ընկերվարական երեսփոխան մը, Լը Պայ, անարգեց համայնավար մը, Սիթեան: Այս վերջինը տեղէն ցատկելով պոռաց.

— Ի՞նչ կ'րսես, վախկոտ արարած, որ սպանել տուիր ընկերները:

Բուռնցքները ցցուած էին արդէն: Ընկերվարական երեսփոխանը խոյացաւ իր հակառակորդին վրայ եւ փորձեց օձիքէն բռնել: Բարապաններ միջամտեցին: Բայց անօգուտ:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԻՐԱՐ ԽԱՌՆՈՒԱԾ

Մէկ ակնթարթի մէջ, երկու հարիւրէ աւելի երեսփոխաններ իրար խառնուեցան եւ սկսան կռիւ: Բարապանները ի զուր կը փորձէին իրարմէ բաժնել: Տեսարանը անննկարագրելի էր մանաւանդ ամպհոնին առջեւ: Բոլոր խմբակցութիւններէն իրարու օգնութեան կը հասնէին: Կիները սուր ճիչեր կ'արձակէին: Երկու կիներ յարձակեցան ընկերվարական կնոջ մը վրայ, որ բռնելի եղբր ձեռքը բռնած՝ արիաբար պաշտպանեց ինքզինքը: Նախկին նախարար Թոմա (ընկերվարական) յարձակողները ետ կը մղէր ոտքերով:

Այակողմեան երեսփոխաններ ալ իրարու օգնութիւն կը հասնէին: Այս ամբողջ իրարանցումին մէջ չարաչար կը տանջուէին խեղճ բարապաններ: Մէկուն լանջապանը թռաւ: Ուրիշ մը երկուքի ծալլուեցաւ բեմին առջեւ, ուժգին հարուած մը ստացած րլլալով ստամոքսին վրայ: Քարտուղար – սղագիրները ապաստան կը փնտռէին չուա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՍՏՈՄԵԱՆ

(1896 — 1950)

Շաբաթներէ ի վեր, «հրաշք»ի աղօտ յոյսով մը կ'ուզէինք յուսադրել մեզ եւ մանաւանդ, մեր դժբախտ սիրելի Արտօն :

Զուր փորձ, դժբախտաբար :

— Չէ, մէկքա կոտրուեցաւ այս անգամ ...

Համոզուած էր, որ այս անգամ, այլեւս անկարող էր դիմանալ այն դաժան հիւանդութեան, որու հանդէպ տակաւին մարդկային միտքը կը մնայ անճարկած :

Իր կեանքին մէջ, որեւէ հիւանդութեան դէմ պաշտպանուելու հոգ չունեցող իր միտքը՝ խոռված էր այլեւս մահուան իրականութեան առջեւ :

Եւ կ'ուզէր այլեւս չապրիլ :

Օրեր եւ շաբաթներ տեւեց իր այն ահաւոր տառապանքը :

Մահը իր դաժան դէմքը ցոյց տուաւ իր յաղթանակէն երկար օրեր վերջ միայն :

Այն մահը ապրեցաւ, իր մահէն առաջ ...

Դեռ երիտասարդ էր մեր Արտօն, հազիւ 55ը թեւակոխած :

Կեանքի բեմը մտաւ առաջին համաչխարհային պատերազմին : Իբրեւ ռուսահպատակ (Նոր Բայազիտցի) պատերազմի դաշտը կ'իյնար են – թասպայի աստիճանով :

Կովկասեան ճակատի փլուզումէն առաջ, կը ծառայէր իբրեւ համհարզ զօր· Սիլիկեանի՝ 1918ի ճակատագրական օրերուն հայկական բանակի հրամանատարին :

Միշտ իբրեւ սպայ, Արտօն մասնակցած է մեր ազատագրական պայքարներուն, Թրքահայաստանէն մինչեւ Կովկաս :

Ռազմիկի խստամբեր խառնուածքին հետ, իր ընկերականութեամբ եւ զոհաբերութեամբ, միշտ ունեցաւ ընկերական ջերմ շրջանակ :

1919ին, Հ· Հանրապետութեան շրջանին էր սակայն, որ Արտօն երեւան պէտք էր բերէր իր իրական արժանիքները :

Նորաստեղծ հայրենիքը պետականօրէն կազմակերպելու համար, պէտք ունէր ամէն ասպա – րէզի աշխատաւորներուն : Մանաւանդ, բարե – խիղճ, անկաշառ եւ զոհաբերութեան ընդունակ, հաւատարիմ աշխատաւորներուն :

Բանակի սպայութեան չափ, անհրաժեշտ էր քաղաքային ոստիկանականութեան սպայութիւ – նը : Մայրաքաղաքի անդորրութիւնն եւ բարեկարգութիւնը ապահովելու համար մանաւանդ, դժ – ուար էր միշտ գտնել համապատասխան անձերը :

Այս շրջանին էր ահա, որ երիտասարդ Արտօն կը նշանակուի օդնական Երեւանի ոստիկանական տեսուչին՝ Սէթօ Զալալեանի :

Իր այս նոր պատասխանատու պաշտօնին մէջ, Արտօն կատարելապէս արդարացուց իր վրայ դրուած յոյսերը : Մեծ եղաւ իր դերը մանաւանդ 1920ի մայիսեան հակապետական ցոյցերու օրե – րուն : Ապահովութեան եւ կարգապահութեան պաշտօնատարի իր առաւելութիւններուն հետ, ան յայտնաբերեց նաեւ Դաշնակցական զինուորի նկարագիրը :

Կուսակցական շրջանակն ու կեանքը այլեւս խոր դրոշմ դրին իր նկարագրին վրայ :

Ան դարձաւ մոլեռանդ Դաշնակցական մը, հաւատարիմ պայքարող մը, մեր հայրենիքի անկախութեան :

1920 Դեկտեմբեր 2ի խորհրդայնացումէն վերջ, բազմաթիւ գործիչներու հետ Արտօն ալ ճարահատ հեռացաւ հայրենիքէն :

Վերջին երեսուն տարիներուն, կեանքը միշտ չժպտեցաւ իրեն : Պոլսէն Պուլկարիա փոխադրուելով, ան հարկադրուած էր նոր ասպարէզ փընտռել :

Առեւտուրը, որ պիտի ըլլար իր նոր ասպարէզը, յաջողեցաւ Ռումանիոյ մէջ միայն, ուր փոխադրուած էր Պուլկարիայէն :

Գոհ էր եւ երջանիկ, որ այլեւս ապահոված էր իր ընտանիքը :

Վերջին պատերազմը սակայն, իր ահաւոր ցնցումներովը հարկադրեց զինք անգամ մը եւս բռնել դաղթականի մռայլ ճամբան :

Այս աղատ եւ հիւրընկալ երկրին մէջ էր, որ փորձեց, վերջին մէկ քանի տարիներու ընթացքին, վերականգնել իր խորտակուած տնտեսութիւնը :

Ճակատագիրը սակայն, եղաւ անողոք այս անգամ :

Այսօր երբ կը խորհիմ այս անդառնալի կորուստին վրայ՝ աւելի բիւրեղացած կը տեսնեմ իր հոգեկան առաւելութիւնները :

Ըլլալով Դաշնակցական հաւատարիմ եւ համեստ աշխատաւոր մը, Արտօն եղաւ միշտ օրինակելի ընկեր մը : Կարգապահ եւ խստապահանջ իր նկարագիրը չէր հանդուրժեր որեւէ անհոգութեան՝ մեր ներքին կեանքին մէջ :

Արտակարգօրէն աւանդապահ՝ ան բացառիկ ուշադիր եւ յարգալից վերաբերմունք կը յայտ –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞նչպէս պիտի օգնեն յեղափոխաց երկիրներու

Ինչպէս կը յիշուի, Միացեալ Ազգերու եւ Մ· Նահանգներու ընթացիկ ծրագիրներէն մէկն է բարւոքել վիճակը այնպիսի երկիրներու որոնք ետ մնացած են տնտեսապէս : Անհրաժեշտ է սորվեցնել անոնց, օրինակ, նոր միջոցներ՝ հունտը աճեցնելու, պայքարիլ հիւանդութեանց դէմ, լաւագոյնս օգտագործել ջուրը եւ հողը : Ուրեմն՝ «արհեստագիտական աջակցութիւն» :

Երբ այս ծրագիրները կը կազմուէին, աշխարհի յետամնաց ազգերը չողշողուն յոյսեր կը տածէին թէ ամերիկեան տոլարները պիտի թափին իրենց երկիրներուն մէջ, նոր գործարաններ եւ երկաթուղիներ չինելու, հանքերը չահագործելու, ճամբաներ չինելու համար եւայլն : Մ· Նահանգները աչխատեցան փարատել այս ցնորքները, ըսելով՝ թէ երկիր մը չի կրնար բարգաւաճ դառնալ մէկ օրէն միւսը, թէ ճամբան երկար է եւ դժուար, հետեւապէս համբերատար եւ արթուն նախաձեռնութեան պէտք ունին նպաստընկալ երկիրները : Անոնք որ չատ մեծ օժանդակութիւն կը յուսային, ունեցան չատ մեծ ալ յուսախաբութիւն : Ոմանք մինչեւ իսկ քննադատեցին Թրումընի «յանդուգն նոր ծրագիրը» :

Ներկայիս Միացեալ Ազգերը տեղեկագիր մը ունին իրենց ձեռքը, Միջին Արեւելքի յետամնաց ժողովուրդներուն մասին, պատրաստուած՝ ամերիկեան յանձնախումբի մը կողմէ : Այս տեղեկագրին մէջ կը չեշտուի թէ անոնք նախքան մեծ չափով օգնութիւն ստանալը, պէտք է որ թօթափեն իրենց հեզգութիւնը, վերակառուցանեն յետամնաց ընկերային կարգուսարքը, ցոյց տան թէ գիտեն օգտուիլ փոքր չափով եղած օգնութենէն :

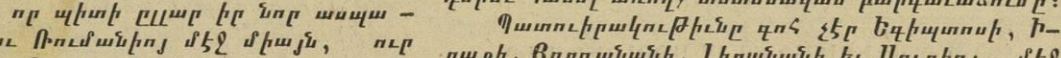
Առնելով Միջին Արեւելքը իբրեւ մասնաւոր շրջան մը, էական տարբերը չարմազէ անցնելէ վերջ, այն եզրակացութեան եկան թէ այդ շրջանը այսօր հաստատուն հիմք չունի մեծ ծրագիրներու համար :

Տեղեկագիրը կը պարզէր երկու տեսակ տագնապներ.— Հինը եւ նորը : Հինը թշուառութիւնն է, հիւանդութիւնը, անբարեբեր հողը, ձմրան հեղեղը եւ ամրան երաշտը : Նոր տագնապը, պատերազմի հետեւանքով՝ ինը հարիւր հազար դաղթականներու թշուառութիւնն է : Անոնք ոչ կրնան Իսրայէլ վերադառնալ, ոչ ալ ապրուստ ճարել Իսրայէլի չուրջը, արաբական հողերու վրայ :

Դաղթականներու օգնելու հարցին մէջ, Միացեալ Ազգերը կը մտածեն թէ ողորմութենէ աւելի ուրիշ օգտակարութիւն կրնան ունենալ : Պ· Ֆլէփ, ամերիկացի հեղինակաւոր անձնաւորու – թիւնը եւ իր պատուիրակութիւնը կը մտածեն թէ այս դաղթականներուն կարելի է օգտակար ըլլալ, գործ ճարելով եւ անոնց դրամական վիճակը բարւոքելով եւ Յորդանանի, Տիգրիսի Եփրատի ոռոգումները ծրագրելով, ինչ որ պիտի բարձրացնէ կենցաղի մակարդակը :

Իբրեւ ստիպողական պահանջ, Ֆլէփի պատուիրակութիւնը 18 ամիսներու համար, 55 միլիոն տոլարի ծրագիր մը ներկայացուց Ազգաժողովին, որ անմիջապէս ընդունեց : Այս ժամանակաշրջանին մէջ, նպաստը աստիճանաբար պիտի դադրէր եւ դաղթականները պիտի ձեռնարկէին պզտիկ օգտակար գործերու : Պատուիրակութեան յոյսերը չիրականացան : Մեծ ձեռնարկներու համար, ոչ շրջանը, ոչ ծրագիրները, ոչ ժողովուրդը, ոչ ալ կառավարութիւնները պատրաստ էին : Ամէնէն աւելի՝ կը նշանակէ զուր յոյսեր սնուցանել եւ ի դերեւ հանել առողջ տնտեսական բարգաւաճումը :

Պատուիրակութիւնը գոհ չէր Եգիպտոսի, Իրաքի, Յորդանանի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ

նէր կուսակցական աչխատանքի եւ գործողներու հանդէպ :

Ընկերասիրութիւնն ու զոհաբերութիւնը, ներքին անզուսպ պահանջ մըն էր իրեն համար :

Անխախտ հաւատարիմ մը մնաց Դաշնակցու – թեան աւանդութիւններուն եւ իր վերջնական յաղթանակին :

Բայց Արտօն, ընտանիքի հայր էր նաեւ : Իր սէրն ու գուրգուրանքը, յաճախ չէր ենթարկուեր որեւէ սահմանաւորումի : Կեանքի այնքան դառն փորձութիւններէն վերջ, ան կարծես կը սոսկար, որ պիտի չկրնար ստեղծել իր ուզած հնարաւորութիւնները :

Կ'երազէր ընտանիքի նիւթական ապահովութիւնը ստեղծել : Եւ ճիշդ, այս ձգտումն էր, որ տենդ դարձած իր մէջ, կ'արդիլէր մտածել իր առողջութեան մասին :

Ափսոս, որ չտոկաց :

Եւ մեռաւ, խորտակուած իր երազներուն հետ :

Մ· Թ·

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

JUNGLES

Անցեալ Շորեքշաբթի, 1 Մարտ, հաճոյքը ունեցանք ներկայ ըլլալու Ֆրանսերէն թատերգութեան մը զոր կրած էր ժ· ժ· Վարուժան (Վարուժան Յ· Ուզունեան) Ռ· Տիւրանի հետ :

Եթէ լսած էինք արդէն Վարուժանի մասին՝ իբրեւ դերասան, առաջին առիթն էր որ մեզի տրուեցաւ գնահատելու նաեւ իր թատերագիրի տաղանդը եւ բեմադրիչի արուեստը :

Դժուար է սակայն ներկայացնել թատերգութեան նիւթը : Թատերական փորձ մը (էսէ տրամաթիզ), երեք տեսիլք, զանազան տեսիլքներ, ուր հեղինակները մեզ կը փոխադրեն կեանքէն անդին, երազէն անդին, մինչեւ մահն իսկ :

Երկու ընկերներ մեկնած են փնտռելու համար գանձ մը, որ իրենց համար զօրութեան խորհրդանիշն է : Այս եղած է միայն պատրուակ մը մէկտեղ բերելու համար երկու տարբեր նկարագիրներու հակամարտութիւնը :

Հեղինակները ուզած են միայն ծառայել էֆէ տրամաթիզի, առանց որոշ տեսութեան մը (թէզ) : կարելի է ըսել որ մասամբ, եթէ ոչ ամբողջովին, յաջողած են իրենց ձգտումին մէջ :

Այդ յաջողութեան գլխաւոր օժանդակը եղած է բեմադրութիւնը, զուսպ,, մերկ, depouillé, որուն համար ժան Էրկան եւ հեղինակները զգոյշ եղած են իրենց տաղանդին եւ ճաշակին լաւագոյնը :

«Փորձ»ի մը (էսէ) նիւթը պատմել, ըսինք արդէն, դժուար եւ ապերախտ գործ է, եթէ ոչ անկարելի է : Նկատելի էր, սակայն, որ տիալոկը, չկրցաւ պէտք եղածին չափ արտայայտել հեղինակներուն նպատակը : Եթէ նիւթը կէս իրական, եւ կէս բնազանցական աչխարհներու մէջ չկատարուած ուսումնասիրութեանց արդիւնքն է : Եւ լսելեայն հարցուց թէ ինչ պէտք էր տնտեսական զարգացման համար, պատասխանը պարզ էր, — զբամագլուխ, գործածութեան եղանակը եւ նախաձեռնութիւն :

Դրամագլուխը.— Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջ, ազգային եկամուտը եւ խնայողութիւնները բաւական չեն տնտեսական զարգացման համար :

Բացի Իսրայէլէն, այս երկիրներուն հարստութիւնը, ուրկէ կառավարութիւնները պզտիկ եկամուտ կ'ապահովեն,— կեղրոնացած է քանի մը անհատներու ձեռքին մէջ : Անոնք տրամադիր չեն փոխ տալու իրենց դրամը տնտեսական երկարատեւ ծրագիրներու համար, որոնք համեմատաբար փոքր չահ մը կ'ապահովեն :

Ցորչափ մասնաւոր փոխառութեամբ կարելի է մինչեւ 30 առ հարիւր տոկոս ստանալ, անոնք չեն հրապուրուիր հանրային ձեռնարկներու փոքր չահէն : Ասկէ զատ անոնք իրենց կառավարութիւնները հաստատուն եւ խոհեմ աւանդապահներ չեն նկատեր :

Ցանձնախումբը կ'եզրակացնէ թէ երբ որոշ երկրի հարուստը չի տար իր սեփական հայրենիքին համար, դժուար թէ դրամագլուխ ճարուի դուրսէն : Միւս կողմէ, եթէ նոյնիսկ մեծ գումարներ տրամադրուին, դեռերու վերաբերեալ խոշոր ձեռնարկներու կարելի չէ սկսիլ, քաղաքական պատճառներով : Ամէնէն առաջ անհրաժեշտ է համաձայնութիւն այն երկիրներուն միջեւ ուրկէ կ'անցնին դեռերը, եւ որովհետեւ հաշտութիւն չկայ Իսրայէլի եւ Արաբներուն միջեւ, այդպիսի համաձայնութիւն մը հաւանական չէ առ այժմ :

Ընկերային եւ տնտեսական կարգուսարքը միջին Արեւելքի մէջ ընդհանրապէս յատկանշական է լայն հողատիրութեամբ եւ անգրագիտութեամբ : Մեծ խրամատ մը կայ հարուստին կենցաղին եւ աղքատին միջեւ, եւ միջին դասակարգին որ Արեւմտեան ընկերութեանց մէջ, ծանօթ է իբրեւ արհեստագէտ, նախաձեռնող եւ հանրային վարիչ ...

Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն կարողութիւնները ժամանակին հետ կրնան իրականանալ, երիտասարդները եւ կիները համալսարաններ եւ արհեստագիտական դպրոցներ ղրկելով, աւելի յառաջադէմ երկիրներու մէջ :

Գալով նախաձեռնութեան, կարեւորը սկսիլն է պզտիկ չափով, հեղգութեան սովորութիւնը փոխելու համար :

Ցանձնախումբին տեղեկագիրը անյաղթելի կը դտնէ ներկայ արդելքները լայն ծրագիրներու համար : Սակայն մեւնոյն ատեն անհրաժեշտ կը սեպէ աչխատանք ճարել Միջին Արեւելքի անզործներուն, զլլան անոնք դաղթական կամ արդէն անզործ : Ուստի կը յանձնարարէ չորս ծրագիրներ զործադրել անմիջապէս Սուրիոյ, Լիբանանի, Յորդանանի եւ արաբական Պաղեստինի համար, տեսնելու թէ Միջին Արեւելքի ժողովուրդը եւ կառավարութիւնները ինչ կրնան տալ, մեծ գործերու սկսելէ առաջ :

Թ· Ա· Թ·

բանաբ խօօսակցութեան սովորականութենէն, այն ատեն հեղինակները պիտի կարենարին լիովին ստանալ իրենց էֆէ տրամաբիքը: Ընդունինք սակայն որ մեզի տրուածը արդէն գոհացուց հասարակութիւնը: Գոհացուց մանաւանդ նկատի առնելով որ այս առաջին թատերախաղին հեղինակները մէջտեղ բերած էին խոստմնալից նորութիւններ, յոյս ներշնչելով իրենց թատերական ապագային մասին:

Յաղին յաջողութեան նպաստեց անթերի խաղարկութիւն մը, ուր Ալէն Մօի, Վարուժան, Միլբա Բիլովսքա եւ ուրիշներ ցոյց տուին գնահատելի արժանիքներ, խաղալով ոգեւորութեամբ, բնական, եւ միշտ մնալով իրենց դերին սահմաններուն մէջ:

Կ'իմանամ թէ թէաթրը տը լ'Իմիւրը գնած է արդէն հեղինակի իրաւունքները, ինչ որ դիւրութիւն պիտի ընծայէ աւելի լայն հասարակութեան մը՝ գնահատելու երիտասարդ հայրենակիցի մը առաջին քայլերը:

★

ՆԿԱՐԻՉ ՓԻՒՌ ՆՈՉԵԱՆ

«Ալլապրոժ» թերթէն հաճոյքով կը քաղենք կարգ մը տեղեկութիւններ երիտասարդ հայ նկարիչի մը մասին:

Քսաներկու տարեկան, Նոզեան (իսկական անունով Իւվէզեան) զաւակն է Մարաչցի հայ ընտանիքի մը որ Վիէն կը բնակի: Իրրեւ բանուոր, օրուան 8 ժամը գործարանի մը մէջ անցրնելով հանդերձ, Նոզեան ժամանակ գտած է նուիրուելու արուեստին:

«Ալլապրոժ»ի թղթակիցը նկարագրելով զայն, կ'ըսէ.— «Տարօրինակ ձեւով կը նմանի Աստուածաշունչի այն հերոսներուն զորս կը նկարէ սիրով եւ համոզումով: Սեւուկ մօրուք մը կը չրջանակէ իր անուշ դիմագիծը, գրեթէ ցաւագին, ամէն պարագայի մէջ չատ զգայուն»:

Երիտասարդ նկարիչը մէկ տարի աշխատած է խոշոր գործի մը վրայ (երեք մեթր չորս): Ընդհանրապէս կրօնական են իր ստեղծագործութիւնները, ինքն իսկ ըլլալով խորապէս հաւատացեալ: Ծառայիկայ ապրիլին պիտի մասնակցի Լիոնի «Արուեստ եւ Յաղաղութիւն» ցուցահանդէսին, որ կը գտնուի Մաթիսի, Փիքասոյի եւ Լէոն Մուսինաքի նման հեղինակութիւններու հովանաւորութեան տակ:

Կը նկարէ 17 տարեկանէն ի վեր, ներշնչուելով — առանց ընդօրինակելու — Աստուածաշունչէն: Ազգուած է Ռաֆաէլէն եւ Վինչիէն, որոնց ներշնչումին կը խառնէ պուտ մը տպաւորապաշտութիւն, ինչպէս կ'րացատրէ «Ալլապրոժ»ի աշխատակիցը, եզրակացնելով.— «Նոզեան կը նկարէ տաղանդով մը որ պիտի հասուննայ տարիներու հետ»: Իր ուրծը կը ծառայէ ամենաթանկագին բարիքին, խաղաղութեան:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ա.— Կ'ըսեն թէ աւելորդապաչտ ես, ճի՞շդ է:

Բ.— Երբեք, եւ ոչ մէկ կարեւորութիւն կու տամ աւելորդապաչտութեան:

Ա.— Օրինակ, չե՞ս վախնար 13 թիւէն:

Բ.— Ամենեւին:

Ա.— Լաւ, ուրեմն ինծի 13 ոսկի փոխ տուր:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՕԳՏԱԿԱՐՆ ՈՒ ԱՒԵԼՈՐԴԸ

ՆԻՍ.— Ժամանակին Ազգ. Միութիւն մը կազմուեցաւ մեր քաղաքին մէջ, եկեղեցական, կրթական եւ Աղքատախնամի գործերով զբաղելու համար եւ կառավարութենէն ալ վաւերացուեցաւ:

Վերջերս Նիսի Մատուռին Հոգաբարձութիւնը հրաժարած ըլլալով, ընդհ. ժողով մը դումար ունեցաւ, լսելու համար Հոգաբարձութեան զեկուցումը եւ հաշուետուութիւնը: Փոխանակ ատոր, օրակարգէն դուրս խնդիրներով զբաղեցաւ եւ վերջին պահուն Ազգ. Միութեան վարչութիւն մը ընտրեց, որուն որչափ օրինաւոր ըլլալը ուրիշները Թող ըսեն ...:

Վարչութեան անդամները, իրենց առաջին ժողովին մէջ, որոշեցին հանգանակութեան ձեռնարկել, որ Միլինքէն վերջ մատուռը իւղա – ներկեն հարիւր հազար ֆրանք ծախսելով: Բայց հիմա, առանց հանգանակութեան ձեռնարկելու կ'ուզեն ներկել, իրենց յոյսը դնելով հրաժարեալ հոգաբարձութեան պահեստի դրամին վրայ: Թէեւ մատուռին դրամը մատուռին վրայ ծախսել կ'ուզեն, բայց հարիւր հազար ֆրանքի ծախք մը, եթէ դրամ ունենան իսկ, վարչութիւնը չէ որ պիտի որոշէ, այլ ընդհ. ժողովը:

Իչխան Արղութեանի յուղարկաւորութեան առթիւ Նիսի Հոգաբարձութիւնը Մարսիլիա դիմեց, որ տասը հազար ֆրանք տրամադրեց մեզի: Այս օրերս Մարսիլիոյ դպրոց – եկեղեցիին, ուր 400 տղաք կը յաճախեն — չէնքին գնման համար մեզի դիմեցին եւ ես մատուռին կողմէ տասը հազար ֆրանք տրամադրեցի: Ներկայ Ազգ. Միութեան վարչութեան անդամներէն ոմանք ինձ դիտողութիւն կ'ընեն այս եղբայրական օգնութեան համար: Մինչ իրենք...

Պատերազմէն վերջ Նիսի մատուռին անկանոնութիւնները տեսնելով, թաղեցիները ինձ դիմեցին, որպէսզի զեղծումներուն առաջքը առնեմ: Ժողովեցի: Հոգաբարձութիւն մը կազմեցի եւ քանի մը տարուան չրջանին նորոգութեան ամէն ծախք հանելէ վերջ 270000 ֆրանքի մօտ դումար մը պահեստի ունեցանք:

Ես չնորհակալութեան չեմ սպասեր, միայն կը խնդրեմ հրապարակաւ պատկանեալ իչխանութենէն, որ Նիսի հայութեան հետ համախորհուրդ, որոշում մը տան, թէ, մօտս ունեցած դրամը ո – րո՞ւ պէտք է յանձնեմ, քանի որ հրաժարած եմ:

Իմ չրջանիս գոյացած դումարը հայ եկեղեցիին կը պատկանի, հետեւաբար չեմ կրնար յանձնել նորակազմ Ազգ. Միութեան:

Նիսի մատուռը տարին երեք օրեր (Զատիկ, Ծնունդ եւ Աստուածածին) Հայու երեսը կը տեսնէ: Կիրակի օրերը 4—5 կիներ հազիւ կ'երթան: Կ'արժէ՞ հարիւր հազար ֆրանքի խոշոր ծախք մը ընել, փառքի եւ պայծառութեան համար:

Հրաժարած հոգաբարձութիւնը մատուռին կից դպրոց մը չինել կ'ուզէր, բայց մէկ միլիոնը կարելի չեղաւ հաւաքել: Կը հարցնեմ — կ'արժէ՞ Նիսի մէջ դպրոց մը չինել թէ ոչ: Արդէն մատուռին տակը երեք սենեակով յարկ մը ունինք, դպրոցական ինչքերով: Եթէ ծնողքները հոգածու են որ իրենց պզտիկները հայերէն սորվին, կրնան հինգշաբթի օրերը հոն ղրկել, ոչ թէ 7, այլ 40 տղաք, որոնց լիուլի կը բաւէ:

Ուրեմն ինչո՞ւ նոր դպրոց, ինչո՞ւ իւղաներկել, ինչո՞ւ անօգուտ ծախքեր: Աւելի լաւ չէ՞ որ անհրաժեշտ պէտքի մը յատկացնենք մեր դրամը: Ես կ'առաջարկեմ այդ դումարը յատկացնել Սուրիոյ մէջ գիւղական դպրոցի մը չինութեան: Հոն հայ տղաքը դպրոցական չրջան կը բոլորեն խեղճուկրակ չէնքերու մէջ: Եւ կամ Պուլվառ Օտտոյի (Մարսէյլ) մէջ գնուած դպրոց եկեղեցւոյ պարտքին յատկացնենք, վերադարձնելու պայմանով: Իմ մտածումս է որ կը յայտնեմ «Ճառաջ»ի միջոցաւ: Հայ եկեղեցիին դրամը հայ տղոց օգտին գործածենք, եւ ոչ թէ վատնենք անօգուտ պայծառութեան համար: Եթէ կ'ուզեն անպատճառ ներկել եկեղեցին, կրնան հանգանակութիւն մը բանալ:

Ս. ԵՐԱՄԵԱՆ

Գանձապետ հրաժարեալ Հոգաբարձութեան

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, (Ճառաջ).— Շատ նպաստաւոր օդով, ինչպէս նաեւ չոր ու ցամաք գետնի մը վրայ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը, իր սեփական դաշտին վրայ, եղանակի ախոյենական վերջին մրցումը կատարեց այս կիրակի 5 Մարտ, Saint Symphorien sur Coiseի համապատասխան խումբին դէմ:

Մրցումը չսկսած, որոշ անձկութիւն մը կը տիրէր ներկաներուն մէջ: Մեր մարզիկներուն մտահոգութիւնն ալ արդար էր: Կամ կը կորսնցնէին ամբողջ տարուան վաստակը՝ եւ կամ պարտութեան մատնելով ներկայացած խումբը, ուրիչ աւելի մեծ հակառակորդ մը՝ Francheville, դասաւորումի երկրորդ բացօդեայ տեղահան ընելով՝ կը դրաւէին անոր տեղը ...

Այդպէս ալ եղաւ: Մրցումը սկսաւ անստոյգ մթնոլորտի մէջ: Լարուած ուշադրութեամբ հակառակորդ կողմերը իրար ուսումնասիրեցին եւ ապա կրակոտ «փաս»երով, ինչպէս նաեւ վտանգաւոր վայրէջքներով եւ նոյնքան կատաղի յարձակումներով շատ անդամներ երկու բերդապահներուն տաժանելի աշխատանք պատճառեցին: Մանաւորապէս Հ. Մ. Ը. Մ.ի բերդապահը Ց. Իւվէզեան վճռական կեցուածքով մը իր դերեւ հանեց հակառակորդին կրկնակի յարձակումները եւ խաղերը: Մրցումին 20րդ վայրկեանին ամբողջ դաշտը մէկէն թնդաց: Արտոյտ մէկ ուժեղ եւ չեզոտակի հարուածին վրայ Հ. Մ. Ը. Մ. արձանագրեց առաջին նշանակէտը:

Այս յաջողութենէն վերջ, մէկ անդամէն անստոյգութեան մշուշը փարատեցաւ, մերինները յաջորդաբար եւ չատ դիւրին կերպով նշանակեցին հինգ կէտ եւս եւ այսպէս մրցումը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթանակով 6—1:

Հակառակորդը միայն վերջին պահուն կրցած էր մէկ կէտ արձանագրել:

Ուրեմն, այս յաղթանակով մեր տղաքը կը գրաւեն երկրորդ տեղը ընդհանուր դասաւորումին մէջ, եւ հպարտութեամբ կը բարձրանան առաջին դասակարգը (première serie), դալիք եղանակին մրցելու համար աւելի բարձր խումբերուն դէմ:

Վստահութեամբ կարելի է յիչեցնել որ Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը 1927էն ի վեր, Ա. դասակարգը բարձրանալու հնարաւորութիւն չէր ունեցած: Մեծ եւ նախանձելի այս արդիւնքը՝ լաւագոյն վարձատրութիւնն է թափուած աշխատանքներուն:

★ Սիրելի «Ճառաջ», թոյլ տուր ինծի արձանագրելու այս նեղ սիւնակներուդ մէջ որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի քաջարի բերդապահը Ճարութիւն Իւվէզեան, հազիւ 22 տարեկան, ինչպէս նաեւ բազմանդամ եւ համեստ ընտանիքի մը զաւակ, արհեստով պարզ բանուոր մը, ունի նկարիչի բարձր յատկութիւններ: Անցեալ տարի Օգոստոսի ընթացքին, քաղաքիս մէջ կազմակերպուած նկարիչներու ցուցահանդէսին, ինքն ալ մասնակցեցաւ քանի մը գեղեցիկ նկարներով եւ չերմապէս գնահատուեցաւ:

Սկզբնական չրջանին — 17 տարեկանին, երբ տակաւին աչակերտ էր Վիէնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սահակ Մեսրոպ դպրոցին, ներշնչուելով՝ նկարած է Գրերու Գիւտին մեծ հեղինակներուն պաշտելի դիմագծերը եւ գանոնք նուիրած իր յաճախած եւ սիրած դպրոցին: Մենք եւս գնահատելով իր արուեստը կը մաղթենք աւելի մեծ յաջողութիւններ: (ԽՄԲ.— Տես «Միտք եւ Արուեստ»ի բաժինը:

★ Կ'իմանամ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը մտադրած է Զատկէն առաջ, թատերական մեծ ներկայացում մը կազմակերպել, ծիծաղաչարժ կատակերգութիւն մը, որուն դերակատարները ամէնքն ալ Հ. Մ. Ը. Մ.ական մարզիկներ են ... Ահա նորութիւն մը մեր Ֆրանսաբնակ հայ մարզիկներուն համար:

ՏԻՐՄ. 1950

«ՃԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ե.

Տիրող ծանր լռութեան մէջ Հեղինէն, նորից ապացուցած համարելով իր մեղադրանքը, էլի կրկնեց:

— Սխալ բան էր... դու չպիտի ուղարկէիր:

— Սխալ չկար... յանկարծ մի բուռն չեչ – տով արտասանեց Մելիքի այրին, եւ նրա տխուր աչքերի մէջ ցոլաց ինքնապաչտպանութեան ե – ռանդ:

Նա ոչ մի դիշում չէր ուզում անել այդ կէտի մէջ թէ ինչն իր տանը դժբախտութեան կարող է նպաստել նոյնիսկ անգիտակցաբար:

— Ի՞նչ սխալ է, չարունակեց նա: Թող իմանայ, թող կատաղէ: Գիտե՞ս ես ինչ կ'ասեմ: Մանասը եկել էր մեր աղջիկներին պահպանելու, որովհետեւ վարանդայում ոչ մի կին, ոչ մի աղջիկ ապահով չէ Քրտերի, Թուրքերի եւ հազար ու մի ուրիչ տեսակ չների ձեռքից: Ահա ինչ կ'ասեմ:

Կինը պարտութիւն չգիտէ, երբ պաչտպանում է իր պատիւը: Մելիքի այրին մի ակնթարթում բոլորովին այլակերպուեց. նրա աչքերը կրակոտ էին եւ յաղթութիւն էին քարոզում: Բայց նա մոռացել էր թէ երբ է խօսում եւ ում մասին:

Հեղինէն չտապեց վերականգնել իրական ճշմարտութիւնը եւ ասաց.

— Այո, ո՞վ չգիտէ, որ այդպէս է: Դու կ'ասես անօրէնին, չէ՞: Բայց նա քեզ չի հարցնի, որովհետեւ անօրէն է...

Մանասը պաչտպանում է մեզ զանազան չներից. իսկ դրանցից մէկն էլ ինքն է, Բէկը, ուրեմն այն, ինչ որ պաչտպանութիւն է մեզ համար, յանգանք է նրա աչքում: Շներին, գայլերին եւ ուրիչ պատառողներին ատելի է պաչտպանութեան միտքը, նրանք մի բան գիտեն — ով խլում է նրանց պատառը, յանգաւոր է եւ պիտի զզզուի:

Բայց այդ առարկութիւնը աւելի եւս բորբոքեց Աննա – խաթունին: Ինչո՞ւ է այդպէս: Ինչո՞ւ պիտի պատառը չը բողոքէ իրան կլանող բերանի դէմ:

— Եւ վերջապէս, այս ի՞նչ ցաւ է, բացականչեց նա, մոռանալով որ խօսակցութիւնը ամբողջ ժամանակ ցած ձայնով է կատարւում:— Ամբողջ գիւղը այնպէս չէ վախում, ինչպէս մենք. ոմանք նորահարսերն ու աղջիկները դուրս գնացին, իսկ մենք — մենք այդ իրաւունքն էլ չունենք...

— Միթէ՞ զարմանում ես եւ կարծում ես... Դադարեց Հեղինէն եւ իր ծանր հայեացքով երկու անգամ չափեց իր խօսակիցին, հասկացնելով թէ ինքը չէր սպասում այդքան միամտութիւն մի կնոջից, որին մի ամբողջ երկիր է յանձնուած:

— Միթէ՞ զարմանում ես եւ կարծում ես թէ ուրիչ կերպ կարող էր լինել: Վարանդայում հազար աղջիկներ կան, որոնք միմիեանց նման են, բայց Մելիքի աղջիկը մի հատ է եւ ոչ ոքի նման չէ

ըած : Ամբողջ գրասեղաններ տապալած էին։ Կռիւը կը շարունակուէր 15 վայրկեանէ ի վեր , կառավարական նստարանէն հազիւ մէկ մեթր հեռու : Վարչապետը ըսած էր — «Մեր պարտականութիւնն է չշարժիլ»։ Ոչ ոք դպաւ նախարարներէ :

Ազգայնական երեսփոխան մը, Մոնտան, համայնավարի մը ոտքէն բռնած կը քաշէր եւ կօշիկը ձեռքը մնաց։ Դարձեալ աջակողմեան Միւթէր ուժգին հարուած մը զարկաւ համայնավար Ար – թոյի կզակին։ Ժողովրդ. երեսփոխանի մը՝ Օր. Ֆրանսին Լը ժէօնի հագուստները պատառ պատառ եղան, երբ գրասեղաններուն վրայէն ցատկելով կը փորձէր համայնավարներուն վրայ յարձակիլ :

Կիրքերը հանդարտեցան, երբ հանրապետականներ պահակները երեւցան եւ սրահը պարպուեցաւ։ Հանդարտութիւնը վերահաստատուած էր առտուան ժամը 5·40ին։ Վարչապետը բեմ բարձրանալով ,բացատրեց թէ ինչու վստահութեան քուէ կը պահանջէն։ Ըսաւ թէ խնդիրը կապ ունի ոչ թէ դահլիճին գոյութեան , այլ երկրին ապահովութեան հետ։ Մեծամասնութիւնը ջերմապէս ծափահարելով , որոշեց պապերը փակցնել ճառը : Այնուհետեւ քուէարկուեցաւ բացառիկ օրինագիծը, որ այժմ կը քննուի Հանրապետութեան Խորհուրդին կողմէ :

Թերթերը կը գրեն թէ համայնավարները նոր եւ աւելի բուռն պայքարի մը կը պատրաստուին, Ամերիկայի զինուորական օգնութեան հարցին եւ գինամթերքի ժամանման առթիւ :

Գործադուլներու եղիւէջը

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ ԾԱՌԱՑՈՒ – ԹԵԱՆ ՀՐԱՒԻՐԵՑ ԿԱՋԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒ – ԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Կազի եւ ելեկտրականութեան պաշտօնեանե – րու ընդհ. գործադուլի յայտարարութենէն անմիջապէս վերջը, կառավարութիւնը պարտաւորիչ ծառայութեան հրաւիրեց բանթողները :

Այս երկու սպասակութեանց պաշտօնեաներուն եւ բանուորներուն թիւը կը հաշուեն հարիւր հազար : Գործադուլը սկսաւ հինգշաբթի առտու, բայց քաղաքը ոչ կազէն զրկուեցաւ, ոչ ալ ելեկտրականութենէն : Անչուշտ կրճատուած է սպասարկութիւնը, մանաւանդ կազը :

Պարտաւորիչ ծառայութեան օրէնքը անսա – տողներուն կը տրամադրէ պաշտօնանկութիւն , տուգանք, վեց օրէն մինչեւ հինգ տարի բանտարկութիւն, համաձայն յանցանքին ծանրութեան :

Փոխադրութեանց աշխատաւորներու գործադուլը կը շարունակուի : Մեթրօն կը բանի զանազան կրճատումներով, մինչեւ իրիկուան ժամը 9 : Հանրակառքերը՝ աւելի պակաս : Բայց նոր գործադուլներ կը պատրաստուին : Այսպէս, աւելածուները, յուղարկաւորութեանց եւ առողջապահական վարչութեանց պաշտօնեաները եւն. դադրեցուցին աշխատանքը : Ռընոյի բանուորները ո – րոնք գործադուլ յայտարարած էին փետր. 21ին, վերսկսան աշխատանքը, կէս առ կէս , (16·000 հոգի) , ոստիկանական պաշտպանութեան տակ : Շինութեանց բանթողներուն թիւը բարձրացաւ 20 հազարի : Փարիզի տասը հազար չարժավարները (չոֆէօռ) ցոյց մը սարքած էին չորեքշաբթի օր , խճողելու համար Օփեռա – Մատլէն ճամբան, իրրեւ բողոք տուրքերու եւ քարիւղի սղութեան դէմ, բայց թերթերը կը գրեն թէ ձախողեցան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ նախագահը եւ Տիկին Օ – բիոլ, որոնք փառաւոր հացկերոյթի մը հրաւիրուած էին Լոնտոնի քաղաքապետարանին մէջ, իրենց կարգին Ֆրանսական դեսպանատուն հրաւիրուեցան Անգլիոյ թագաւորը եւ թագուհին : Երկու առիթներով ալ բաժակաճառեր փոխանակուեցան անգլեւֆրանսական բարեկամութեան եւ դինակցութեան համար :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի ընտրութեանց մէջ երեք հոսանքներ մեծամասնութիւն չհաւաքելով , որոչեցին խառն դահլիճ մը կազմել : Առաջին տեղը կը բռնէ արքայական կուսակցութիւնը (Յալտարիս) :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը , Ատէնաուըր, պիտի առաջարկէ միացնել Ֆրանսան եւ Գերմանիան , մէկ հպատակութեամբ եւ միացեալ տնտեսութեամբ, ինչպէս կ'առաջարկէր Զըրչիլ, 1940ին : (Ամերիկեան թերթ մը, վերապահութեամբ) :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ արտաքին նախարարը ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, պահանջեց որ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ս. Միութիւնը իրենց դրաման բանակներուն ծախքերը, մեծապէս կրճատեն զինուորներուն թիւը, վերադարձնեն զրաւեալ չէնքերը, ջնջեն զինուորական դատարանները եւ դրաքննութիւնը, աւստրիական իշխանութենէն եռթարկեն օտարականները եւն. :

ԻՏԱԼԻՈՑ ՀԵՏ կնքուած պայմանագրով , այսուհետեւ նամակները պիտի ղրկուին ներքին սակագնով (15 ֆրանք) , փոխադարձաբար :

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի Քրիստափոր խումբին , մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան :

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս , հանրածանօթ դպրոց – սրահին մէջ (եկէ – ղեցւոյ կից) :

Խնամուած գեղարուեստական բաժին

Երգ, խմբերգ եւ արտասանութիւն, Պոմոնի « Քրիստափոր» խումբի ընկեր – ընկերուհիներ – է, հայկական պար, Լա Սիոթայի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի խումբին կողմէ :

Կենդանի պատկեր.— Եռագոյնի յանձնումը հայ հերոսներու : Պիտի նուագէ Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան, ընկերակցութեամբ Օր. Անէթ Փիւլիէնի :

«Քրիստափոր»ի թատերասէրները կը ներկայանան «ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՆԻՑ ՓԵՍԱՑՈՒՆ» :

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, կէս գիշերէն մինչեւ լոյս, մասնակցութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» նուագախումբի :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆի մէջ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ 11 : Գեղարուեստական ճոխ բաժին , (երգ, նուագ, արտասանութիւն, պար) :

Պիտի ներկայացուի «ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ Է» :

Նաեւ պարահանդէս : Կը մասնակցին Նոր Սերունդի անդամները : Երգչախումբ ղեկավարութեամբ Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի : Արեւելեան նուագ, ճոխ պիւֆէ , մատչելի գիներով :

69 rue d'Arcueil, Bagneux, salle Wodeg:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Bagneux, autobus 188 «Porte d'Orléans»էն , իջնել Պանեէօ, Marcel Bonet:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի , 11 Մարտ շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre :

Ղեկավարութեամբ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քանի մը դերասաններուն :

Կը ներկայացուի «ԶԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

Մուտքը 100 — 150 ֆրանք :

Իջնել Փորթ տ'Իթալի :

ՑԵՏԱԶՈՒՄՆ Է Ս. Մուրատեան վարժարանի թատերական ներկայացումը, գործադուլի պատճառով :

ԽՆԴՈՒՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ , ի պատիւ իր դասախօսներուն , կիրակի 12 Մարտ, ժամը 3—8 , 19a, rue Caumartin : Սիրով կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ժամը 11ին, Notre Dame du Perpétuel Secours եկեղեցւոյ մէջ, 1 rue Albert I. Անէէռ : Հանրակառք թիւ 165, Porte Champerret , իջնել ru edes Champs :

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սեվռանի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ՄՈՒՐԱՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի մահուան առթիւ, իր տիկնոջ՝ Վարդանոյշ Մուրատեանի, քրոջը՝ Տէր եւ Տիկին Իզմիրլեանի եւ պարագաներուն :

ՍՂԱԳԻՐ – ՄԵՔԵՆԱԴԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ ազգային կամ առեւտրական հաստատութեան մը մէջ : Դիմել «Ծառաջ»ի վարչութեան :

ՀԱՑ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾ մը, Տորիան Թունճեռ (Տիգրան Թիւթիւնճեան ?) երբեւ գողնաթաքցած համբաստանուած է Լիոնի մէջ : Ֆրանսացի մեղադիր մը, Թրուա, պատմեր է թէ անոր քով կը գտնուին Ֆուրվիէռի հրկիզեան չէնքին սրբանօթները եւ ուրիշ թանկագին առարկաներ : Իսկապէս տունին մէջ գտեր են սկիհներ, հաղորդութեան տիպեր եւն. :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme –13)

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ճառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՑԱ – ՌԱՋի վերհրատարակման 5րդ չրջանը, թերթ պիտի չհատնան այն բաժանորդները, որոնք չենվճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը :

Մեր Mandat - chèqueի քարդերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Հ. Օհանջանեան ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Լիոն.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, 78 rue Rabelais : Նիւթը «Փետրուար 18» : Կը դասախօսէ ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ : Կը հրաւիրուին սանուհիները, ընկերները եւ համակիրները :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի նորընտիր վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 15ին, 45 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Մխիթարեան մասնաճիւղային ժողովը այս չաբաթ ժամը 3·30ին, Սոսիէթէ Սավանթ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյթը՝ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Քաֆէ Ռէժան : Կը խօսի Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հ. Ց. Դ. դիրքը Խ. Հայաստանի հանդէպ» :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆի եւ չրջանի դպրոցի յանձնախումբը, խորհրդակցական ժողովի մը կը հրաւիրէ բոլոր կրթասէր անձերը, այս երկուշաբթի , ժամը 9ին, 43 rue Madame Curie, Պանեէօ, ծանօթ հաւաքատեղին :

Լիոն.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի մասնաւորապէս Սանուհիներէն ներկայ ըլլալ :

Սէնթ Էթիէն.— «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին , Հայոց մատուռին սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. La Clodoի դէմ, Լա Ֆլօտայի դաշտին վրայ , rue Pasteur St. Cloud (S. et O.) : Ժամադրութիւն փորթ Իթալի ժամը 12·15, մեթրօ Մէռի տ'Իսի ժամը 12·30 : Եղանակի ամենակարեւոր մրցումն է :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

19 Կիրակի կէսօրէն վերջը, ժամը 17.30ին, Հայ Աւետ. եկեղեցիին մէջ, 30 Bld. de la Figonne, Պօմն, Մարսէյլ : Նիւթ՝ «Հին հայ հեթանոսական կրօնը» :

Ծանօթ.— Այդէն կիրակի ժամը 10.30ին քառոտոդով :

Մարտ 12ին, Տնտեսին առակը :

Մարտ 19ին Անիրաւ դատաւորը :

Կը բանախօսէ փրօֆ. Գ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ, նախագահ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ :

Chaussures de LUXE
LUCY
Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
2 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
եր ուղած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերջիշեալ հասցէէն :
Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք դաղափար կազմել :
Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր դիներէ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15 :
ՑԱՌԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ

MARQUE DÉPOSÉE
Ալֆորվիլէն Պ. Դաւիթեան կը խնդրէ confection ընդունելէ որ չընդօրինակեն Իր մօտելները :
Մարք տէփոզէ
ըլլալով , թերացողները կրնան դժուարութենէ հանդիպիլ :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս՝ 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63
Samedi 11 MARS 1950 Շաբաթ 11 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6099—Նոր շրջան թիւ 1510

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՈՐՁՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ

Այս անգամ չատ աւելի ծանր տագնապի մը մատնուած է մեր երկրորդ հայրենիքը, բազմա-չարչար Ֆրանսան, իբրեւ հետեւանք ներքին խլրտումներու :

Շատ խոր են տագնապին պատճառները եւ բազմազան,— քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային: Միեւնոյն ատեն սերտօրէն կապուած՝ արտաքին ազդակներու հետ :

Անոնք որ ուշադրութեամբ կը հետեւին ամենօրեայ անցուդարձին, պարբերական եւ յարաձուն գործադուլներուն, բազմազան ցոյցերուն, անշուշտ կ'ըմբռնեն անոնց իրական իմաստը:

Այսպէս, ամէնէն սովորական պարագաներուն մէջ ալ, բուն արհեստակցական - բանուորական պահանջներուն հետ կը խառնուին քաղաքական խնդիրներ: Մանաւանդ երբ գործադուլներուն կազմակերպիչն է Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը::

Միւսները, Բանուորական Ուժ, Քրիստոնեայ Աշխատաւորներ, Ինքնավար Սենտիքա, նոյնպէս կ'արծարծեն աշխատավարձքի յաւելման խնդիրը: Ցաճախ միացեալ ժողովներ կը գումարեն:

Բայց, չատ քիչ անգամ կը պատահի որ մի-ացեալ ճակատ կազմեն: Ընդհակառակն, միշտ ալ կը պատուիրեն իրենց հետեւորդներուն որ հեռու մնան, եթէ գործադուլը, բողոքը եւ ցոյցը քաղաքական հանգամանք ունին :

Այս վերապահումը՝ անոր համար որ, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը իր ներշնչումը, ուղղութիւնը կը ստանայ համայնավար կուսակցութենէն: Կը գտնուի անոր ուղղակի եւ անմիջական ղեկավարութեան տակ :

Արդ, ինչպէս բոլոր երկիրներու, Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնն ալ կը գործէ իբրեւ ընդդիմադիր: Իր տեսակէտները, ծրագիրները, գործունէութեան եղանակը հիմնովին կը տարբերին օրուան իշխանութեան քաղաքականութենէն :

Օրինակ, համայնավարները բացարձակապէս հակառակ են Մարշըլի ծրագրին, Ատլանտեանի դաշինքին, արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման :

Եւ ամէն միջոց կը փորձեն, խափանելու համար այդ ծրագիրներուն, դաշնագիրներուն եւ պայմանագիրներուն գործադրութիւնը :

Ընդհանուր ուղեգիծ մըն է այս, բոլշեւիկեան կուսակցութեան բոլոր մասնաճիւղերուն համար:

Ի՞նչ սրտառուչ նշանախօսքեր՝ այս առթիւ : Աշխարհի բոլոր լեզուներով: Քարոզչական արուեստի, յեղափոխական գործունէութեան, ամբոխավարութեան բոլոր նրբութիւններով :

Շարժման մէջ դրուած են մասնաւորապէս մտաւորականները, ակէն թէ ճախէն:

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր օրակարգը.— « Խաղաղութիւն եւ Ազատութիւն »:

Դժբախտաբար այս վսեմ, համամարդկային, իսկապէս յեղափոխական մարտակոչն ալ չատ բան կորնչուցած է իր իմաստէն, դառնալով դրամագլուխ՝ քաղաքական եւ կուսակցական պայքարի:

Արդարեւ, ասդին «խաղաղութիւն եւ ազատութիւն» կ'աղաղակեն, օգտուելով խօսելու եւ գործելու բոլոր դիւրութիւններէն: Մինչեւ ան-գամ կը փորձեն խանգարել ազգ. պաշտպանութեան կազմակերպումը, պատերազմի պատրաստութիւն համարելով զայն:

Իսկ ոչ մէկ խօսք՝ միւս ճակատի մասին, որ կը համարուի միակ ախոյեանը խաղաղութեան եւ ազատութեան :

Ամէնքդ ալ կը տեսնէք որ արեւմտեան Եւրոպան կը վերազինուի, առաջնորդութեամբ Մ. Նահանգներուն: Կը վերակազմէ իր ուժերը , ի նախատեսութիւն ապագայ վտանգներու :

Այս մտահոգութիւնը հետեւանք է այն անթափանցելի խորհրդաւորութեան որ կը տիրէ կարմիր գիծէն անդին: Կը տիրէ տարիներէ ի վեր, հետզհետէ աւելի թանձրանալով :

Եթէ դուռները եւ պատուհանները բացուէին առտու մը, արեւելեան Եւրոպայի վրայ, ահաւոր մղձաւանջը ինքնին պիտի փարատէր :

Մաղթենք որ չուտ անցնին փորձութեան օրերը, իրաւէս ապահովելով խաղաղութիւնը եւ ազատութիւնը, որոնց ամէնէն աւելի կը կարօտին փոքր ժողովուրդները :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի՞նչ փոթորիկ, ի՞նչ փոթորիկ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին մէջ: Մանաւանդ հինգշաբթի առտուանը ...

« Եաուջ »ի մանրամասն նկարագրութիւնը կարդալով հանդերձ, քանի մը տեղական թերթեր ալ աչքէ անցուցի, եւ այլապէս չահեկան գոհարներ գտայ: Բառե՛ր: կանչեր: Տեսարաններ:

Համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» ամբողջ էջ մը յատկացուցած էր, նկարագրելու համար անցուդարձը :

Կը քաղեմ քանի մը հատընտիր հատուածներ : Նիւթեր պատմութեան համար.—

— Աչերը կը պոռան համայնավար երեսփոխան Պիյուի երեսին — Հապա փեթէնի գրած նամակդ :

Փեռոն (համայնավար).— Շուները կը հաչեն, կարաւանը կը քալէ :

★ *«Երկու ընկերվարական երեսփոխաններ փառաւոր դաս մը առին (կը յիշէ անունները):*

— «Տիկին Ռաչէլ Լափոէօռ զոյգ մը չառաչուն ապտակներ ստացաւ մեր ընկերուհիներէն մէկուն կողմէ :

— Պիյու (խօսքը ուղղելով նախագահ Էռիոյի).— Դուք խօսեցաք հանրապետութեան եւ Ֆրանսայի համար: Դուք իրաւունք չունիք խօսելու Հանրապետութեան համար, դուք որ զայն սպանել տուիք 1940ին, Վիշիի մէջ: Դուք իրաւունք չունիք խօսելու Ֆրանսայի համար, դուք որ 1939 — 40ին, ամիսներով թոյլ տուիք դաւաճան կառավարութիւն մը, այս նստարաններուն վրայ:

Փեռոն.— Դուք հլու հնազանդ, ստրուկ մեծամասնութիւն մը կ'ուզէք, հիթլէրական օրէնքներ քուէարկելու, թշուառութիւն պարտադրելու համար ահուսարսափով... Հիթլէր մեռաւ: Մուսոլինի մեռաւ, դուք ալ պիտի կործանիք, եղ-կելիներ ...

Տիւֆլո (համայնավար պետը).— Փեթէն կը ծառայէր օտարին: Ներկայ կառավարութիւնն ալ կը ծառայէ օտարին, կը ծառայէ Ամերիկացիներուն: Պիտօ ստիպուած է հնազանդիլ իր ամերիկացի տէրերուն որոնք պատերազմ կ'ուզեն, պատերազմ կը պատրաստեն ...

Մինչ մեծամասնութիւնը կը բողոքէր, համայնավար երեսփոխան Ռամէթ պոռաց.—Գայլերու պէս կ'ոռնան...

Տիւֆլո.— Շուներու պէս... (ճառը չարունակելով).— «Դուք «չէքառ»ներ սրբազան միութիւնը պիտի կազմէք, պարոն վարչապետ ...

Տեղ չմնաց, աջակողմեան թերթերէն ալ ծաղկեփունջ մը կազմելու համար:

Թերթ մը կը գրէ.— Այնքան աղտոտ բառեր արտասանուեցան որ կարելի չէ գրի առնել :

Ուրիշ մը.— Զուզեցինք լսել թէ ի՛նչ ըսաւ...

Երրորդ մը.— Օրիորդ Ֆրանսին Լըժէօնի (M. R. P.) վրան հագուստ – կապուստ չէր մնացած, երբ կռիւը վերջացաւ ...

ՎԱՀԷ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ նախարարական խորհուրդը վաւերացուց օրինագիծ մը, որ ընդհ. ներում կը տրամադրէ 1948 Հոկտ. 29էն առաջ գործուած քաղաքական յանցանքներուն համար: Այս առթիւ թուրք հրապարակագիր մը, Պուրհան Ֆէլէք կ'առաջարկէ ներում չնորհել նաեւ անոնց որ հեռացած են երկրէն: «Եթէ մեր այս հպատակները յանցաւոր են, երկիր բերելով դատարաններուն յանձնելու ենք, այլապէս պէտք չէ ընդդիմանանք անոնց հայրենիք վերադարձին »:

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՄԸ կատարուեցաւ Լիբանանի վարչապետին՝ Ռիատ պէյ Սոլհի դէմ, Պէյրութի մէջ: Գնդակները վրիպելով, երկու անցորդներ սպաննուեցան, երեք հոգի ալ վիրաւորուեցան : Մարդասպանը , Սայիտ Համտան, կը պատկանի ազգ. կուսակցութեան որ կը պահանջէ Լիբանանը միացնել Սուրիոյ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը Սպիտակ Տետրակ մը հրատարակելով, կ'առաջարկէ միջազգային վարչութիւն մը կազմել Սարբ շրջանին համար, յարեւնման Ռուրի համար հաստատուած իշխանութեան :

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կառավարութիւնը 14 ձայնի մեծամասնութիւն մը միայն չահեցաւ, մերժելով պահպանողականներու բանաձեւը պողպատի գործարաններու ազգայնացման ծրագրին յետաձգման մասին :

Գործադուլներ եւ ուրիշ հոգեր

ՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏՆԵՐ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ ԵԱՌԱՁՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՆ ՍՏԱՑԱՆ.— ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ, ԿԱԶՄ՝ ԱՆԲԱԻԱՐ.— ՆՈՐ ԲԱՐԻՈՒԹԻՒՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

Ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորներու գործադուլին առթիւ, կառավարութիւնը պարտաւորիչ ծառայութեան հրաւիրեց հինգ հազար մասնագէտներ, այնպէս որ, չարժումը ձախողած կը համարուի: Ելեկտրական հոսանքը չկտրուեցաւ 98 առ հարիւր համեմատութեամբ, սակայն կազը չափազանց պակասած էր առաջին օրը, լուրջ մտահոգութիւն պատճառելով չատ մը թաղերու մէջ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կացութիւնը հետզհետէ կը բարւոքի :

Առեւտուրի եւ ճարտարագործութեան նախարարը կը յայտարարէ թէ այն բոլոր աշխատաւորները որ պարտաւորիչ ծառայութեան հրաման ստացած էին անհատապէս, չարունակեցին աշխատիլ: Հարիւր հազար աշխատաւորներէ տասը առ հարիւրը պարտաւորիչ ծառայութեան կոչուած էին, համաձայն 1938ի բացառիկ օրէնքին :

Գործադուլը կը չարունակուի բազմաթիւ ճարտարագործութեանց մէջ, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը այժմ 700.000 կր հաչուէ բանթողներուն թիւը, ամբողջ երկրին մէջ:

Գործադուլի առաջին օրը ելեկտրական հոսանքէ զրկուեցան երկու քաղաքներ, Լիլ եւ Ռուան (Հիւսիսային Ֆրանսա): Ուրիշ տեղեր ալ հոսանքը կրճատուած ըլլալով, չատ մը գործարաններ չկրցան բանիլ:

Քուէարկութիւն կը կատարուի ածխահանքերու մէջ, ընդհ. գործադուլ յայտարարելու համար: Այս չարժումն ալ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը վարէ: Միւսները մերժած են մասնակցիլ :

Փոխադրութեանց միջոցները հետզհետէ կը բարւոքին Փարիզի մէջ: Մեթրօն կը բանի բոլոր դիծերուն վրայ, թէեւ ուղեւորները հարկադրուած են 5—10 վայրկեան սպասել իւրաքանչիւր կառախումբի համար, իսկ խճողումը աննկարագրելի է առտուան եւ իրիկուան բանուկ ժամերուն: Շատեր չեն կրնար կառախումբէն դուրս ելլել, խճողման հետեւանքով, եւ քանի մը կայարան անդին կ'իջնեն, ակամայ: Իսկ անոնք որ պահ մը դուրս կ'ելլեն, ուրիշներուն ճամբայ բանալու համար, յաճախ չեն կրնար նորէն ներս մտնել, իրենց ճամբան չարունակելու համար: Զրի ճամբորդողներ ալ կան, չնորհիւ ստուգիչ պաշտօնեաներու ներկայութեան :

Մօտ երկու հարիւր հանրակառքեր կը բանին Փարիզի մէջ, այսինքն հազիւ տասը առ հարիւրը: Կառավարութեան տրամադրած կառքերը, մասնաւոր ինքնաչարժները, հեծելանիւները եւ « Թաքսի »ներ մեծապէս կը դիւրացնեն երթեւեկը:

Այն սէնտիքաները որ չեն մասնակցիր գործադուլին, կը չարունակեն բանակցիլ կառավարութեան հետ, աչխատավարձքի մասին: Կառավարական չրջանակները կը յուսան մինչեւ ճամբայ մը գտնել, տասական 1100 ֆրանքի յաւելումով :

Մետաղագործական հաստատութեանց վարիչները այժմ 295·000 կր հաչուեն բանթողներուն թիւր եւ կը հաւաստեն թէ աչխատանքի վերսկսումը կր չարունակուի: Ռենոյի հաստատութեան վարչութիւնը կ'ըսէ թէ բանուորներուն 61 առ հարիւրը վերադարձած են եւ 265 ինքնաչարժ չինած՝ մէկ օրուան մէջ: Գործադուլին կազմակերպիչները միայն 15 առ հարիւր կը հաչուեն վերադարձողները եւ կ'ըսեն թէ չատեր նորէն կը հեռանան, տեսնելով որ աչխատավարձքի խընդիրը չէ կարգադրուած :

Փարիզի աւելածուներուն 50 առ հարիւրը միայն գործադուլ յայտարարած են: Ջուրի սպասարկութիւնը չէ խանգարուած: Ցուղարկաւորութեան պաշտօնեաները աչխատանքը դադրեցուցած րլլալով, պարտաւորիչ ծառայութեան կոչուեցան :

Նախագահին ճամբորդութենէն առաջ

Հանրապետութեան նախագահը կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Անգլիոյ խորհրդարանին առջեւ, ի ներկայութեան մօտ հազար երեսփոխաններու, լորտերու եւ ուրիշ երեւելիներու : Ըսաւ թէ անհրաժեշտ է որ Անգլիա եւ Ֆրանսա մաս մը բան ղոհեն իրենց գերիչխանութենէն, ի սէր խաղաղութեան: «Ինչո՞ւ Ֆրանսայի եւ Անգլիայի ժողովուրդները պիտի սպասեն մինչեւ աղէտին օրը: Մենք աւանդապահն ենք մեծ յոյսի մը.— բոլոր ժողովրդավար աղգերը մեզմէ կր սպասեն որ նըպաստենք՝ Եւրոպան առաջնորդելու համար իր ճակատագրին , միութեան եւ ազատութեան : Պրիւսէլի դաչնագիրը արդէն կը կազմէ կարեւոր հանդրուան մը այս պատմական առաքելութեան կատարման համար: Իսկ Ատլանտեանի դաչինքը հաստատելով Ամերիկայի Մ. Նահանգներուն եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵԿԵՂԵՑԻՆ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՄՄԲ.— Մոսկուայի ամերիկեան նախկին դեսպանը, Պետըլ Սմիթ, իր յուշերուն մէջ կը պարզէ նաեւ Խ. Միութեան հաղաքականութիւնը: Կ'ամփոփենք հիմնական կէտերը, ինչպէս եւ Հայ Եկեղեցւոյ վերաբերեալ մասը.—

Խ. Միութեան մէջ դեռ լուծուած չէ պաշտամունքի ազատութեան մեծ խնդիրը: Ամէնէն յատկանշական պարագան այն է, որ երեսուն տարուան հակակրօն քարոզչութենէ ու հալածանքներէ ետք, դեռ կը շարունակուի ռուս հաւատացեալներու յամառութիւնը: Փաստ է, որ պետութիւնը, համայնավար կուսակցութենէն դուրս, չյաջողեցաւ իր բարոյական դրոշմը պարտադրել ժողովրդական զանգուածներուն:

«Կրօնքը, կը գրէր Լենին, ժողովուրդին համար աֆիոն է: Կրօնքը տեսակ մը հոգեկան «վոտքա» է, որուն մէջ դրամագլուխի ստրուկները կ'եղծեն իրենց մարդկային կերպարանքը եւ այդ անունին արժանի կեանք մը վարելու պայմանը»:

Յեղափոխական նոր պետութիւնը որդեգրեց այս բնորոշումը: Եւ քանի տարի, «անաստուածներու Միութիւն» մարտնչող կազմակերպութիւնը անցաւ շարժումին գլուխը, ոչնչացնելու համար եկեղեցին՝ քարոզչութեամբ, եկեղեցականներու բնաջնջումով, հաւատացեալներու դէմ հալածանքով, գեղեցիկ եկեղեցիները քանդելով կամ վերածելով թանգարանի, «կառաժ»ի կամ մթերա-նոցի: Հասկնալի է ինքնին, որ փակուեցան կրօնական վարժարանները:

Գոնէ մինչեւ պատերազմը, կրօնքը գաղտնի պաշտամունքի ձեւ ստացած էր:

... Պետութեան վերաբերումը օրթոտոքս, արեւելեան եւ հայկական եկեղեցիներուն հանդէպ սկսաւ փոխուիլ 1941ին, Նացիներուն կողմէ Խ. Միութեան վրայ կատարուած արշաւանքէն ետք: Ամէն մէկը ձեռք առնուեցաւ ապահովելու հա-մար ժողովուրդին հաւատարմութիւնը իշխանու-թիւններուն հանդէպ: 1942ին Մոսկուայի Օրթո-տոքս Պատրիարքութիւնը, կառավարութեան հետ խորհրդակցաբար եւ գործակցաբար, հրատարա-կեց գիրք մը՝ «Ճշմարտութիւնը կրօնքի մասին» անունով: Այս գիրքին մէջ ռուս եկեղեցիի ներկա-յացուցիչները կը պաշտպանէին սովետական դա-տը եւ կը հերքէին հաւատացեալներուն հալած-ուած ըլլալու իրողութիւնը: 1943ին Պատրիար-քութիւնը աւելի ազատութիւն ստացաւ գործե-լու: 1945ին, արուեստական քարոզչութեամբ մը, Լենինկրատի մետրոպոլիտ Ալեքսին պատրիարք ընտրուեցաւ:

Օտարներուն համար այս ամէնը հասկնալի էին: Բայց կուսակցութեան մէջ զարմացան, որ այնքան հալածանքներէ ետք պետութիւնը որոշ ներողամտութիւն ցոյց կուտար եկեղեցիին հան-դէպ:

Բայց խորհրդային պետութեան նոր քաղա-քականութիւնը տարբեր նպատակներ ունէր: Ջրավէնքօ «Ազատութիւնը ընտրեցի» գրքին մէջ այս առթիւ կը յիշատակէ խորհրդային վարիչնե-րէն Միխոնովի այն յայտարարութիւնը, թէ նոյն կերպով պիտի դիմագրաւեն կաթոլիկներու, բո-ղոքականներու հակասովետ քարոզչութիւնը: Ու-րիշ երկիրներու օրթոտոքս եկեղեցիները պիտի կապուին Մոսկուայի, որ պիտի դառնայ «Երկրորդ Հռոմ» մը...: Նոր սերունդի մասին վախ չունին, կոմսոմոլները աւելի զօրաւոր պիտի ըլլան, քան քահանաները:

Հակառակ բոլոր լաւատեսութիւններուն, այ-սօր իրականութիւնը այն է, որ Մոսկուա հազիւ թէ թոյլ կուտայ կրօնական պաշտամունք կատարել ռուս եկեղեցիին, բայց ոչ կաթոլիկներուն եւ ոչ ալ Հրեաներուն այդ թոյլտուութիւնը չըներ:

Պատերազմէն ետք, որոշ չափով հակահրէա-կան շարժում մը սկսաւ: Անշուշտ հալածանք չկայ, բայց պետութիւնը զօրաւոր քարոզչութիւն կը կա-տարէ սիոնականութեան եւ աշխարհաքաղաքա-կան նպատակներու դէմ: Ասիկա որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ խորհրդային Հրեաներու մեծամաս-նութեան, բարձր դիրքերու վրայ գտնուած քա-նի մը անձնաւորութիւններէ զատ, ինչպէս Քա-ղաք. Բիւրոյի անդամ Քականովիչ եւ ճարպիկ քարոզիչ Իլիա Էրէնպուրկ:

Հակառակ բոլոր յայտարարութիւններուն, Խ. Միութեան մէջ կրօնական պաշտամունքի դէմ կան նիւթական դժուարութիւններ:

Մոսկուայի բնակչութիւնը ներկայիս կը հաս-նի չորսէն եօթը միլիոնի, նայելով քաղաքի տա-րածութեան, որ կը հասնի մինչեւ 70 քիլոմեթրի: 1948ին այս քաղաքին մէջ կային երեսուն աղօթա-տեղիներ, այսինքն 130.000 հոգիի համար մէկ ա-ղօթատեղի: Կան 25 ռուս. եկեղեցիներ, մէկ «հին հաւատացեալ»ներու, մէկ սինակոգ (Մոս-կուայի մէջ կը բնակին 300.000 Հրեաներ), երկու բողոք. եւ մէկ կաթոլիկ եկեղեցի:

Պատերազմի ընթացքին Կրեմլինի կրօնական

Գիտնանք գնահատել

«Ծառաջ»ի մէջ ուշադրութեամբ կարդա-ցինք, հայ տիկնոջ մը՝ խորհրդածութիւնները, Վարդանանց տօնին առթիւ մատուցուած պատա-րագի մը մասին:

Տիկինը ցաւ կը յայտնէր, որ «մեծ ու պզտիկ» հայ ուսանողներ բացակայ եղած են եկեղեցիէն: Եւ մեղքը կը դնէր «պատահական» ուսուցիչներու ուսին...: Եւ կ'աւելցնէր.— «Կը ցաւինք, որ տղաքը Հայոց պատմութեան եւ աւանդութիւննե-րու անտեղեակ կը մեծնան: Ինչպէս որ անոնց Ֆրանսերէն արտայայտուելուն միակ պատասխա-նատուն իրենց հայրն ու մայրն են, նոյնպէս ալ հայ պատմութեան գոնէ գլխաւոր դէպքերուն ի-րենց անգէտ մնալու պատճառը պատահական ու-սուցիչներն են եւ դասաւանդութեան ձեւը»: (22 Փետրուար):

Կը զարմանամ թէ ինչպէ՞ս հայ կին մը որ մօտէն ծանօթ է գաղթահայ իրականութեան, հանգիստ խղճով, կրնայ ծանր մեղադրանք (չը-սելու համար արհամարհանք) ուղղել բուռ մը խոնարհ աշխատողներու հասցէին, երբ անոնք մարդկօրէն իրենց կարելին կը փորձեն, կ'աշխա-տին մուխին մէջ, առանց փողի ու թմբուկի, եւ յաւակնոտութիւնը չունին հրաչքներ գործելու:

Հայու մեր ամէնէն ազնիւ զգացումներուն դէմ, մեղանչած կ'ըլլայինք, եթէ ոեւէ ձեւով փոր-ձէինք, բռնակալ ուժին դէմ՝ Վարդանանց քաջե-րու տարած բարոյական յաղթանակի արժէքը թե-րագնահատել: Բայց ըսել թէ՝ մանկավարժական տեսակէտով, եկեղեցիի խորանէն խօսուած քա-րոզ մը՝ «տասը դասէ աւելի տպաւորիչ կրնայ ըլ-լալ», ոչ:

Ճիշդ է որ մեր համեստ դպրոցներուն մէջ մասնաւոր չուքով (այդ ալ ժամանակի եւ յարմա-րութեան հարց է) չի տօնուիր ազգային ոեւէ տօն: Բայց կարելի՞ է հարցնել թէ՝ ո՞վ ստուգեց եւ ինչպէ՞ս, որ նոյն այդ «պատահական» ուսու-ցիչները, յարմար առիթին, տղոց չեն խօսիր ազ-գային տօներու մասին, չեն բացատրեր անոնց ի-մաստը: Եւ յետոյ, ի՞նչ են հայերէնի դասաւան-դութեան պահերէն դուրս, եղած դասախօսու-թիւններուն, եւ հանդէսներուն նիւթն ու նպա-տակը, եթէ ոչ հասնող սերունդին ծանօթացնել մեր ազգային արժէքներն ու պատմական դէպքե-րը: Ատով իսկ իրենց մէջ արթնցնել, արծարծել մայր հայրենիքի սէրն ու ազգային հպարտութեան այն վեհ զգացումը՝ որ կրնայ ամէնէն ուժեղ պատուարը կազմել այլասերումի վտանգին դէմ:

Արդեօք տիկինը հակասութեան մէջ չէ՞, երբ մէկ կողմէ կը չեշտէ պատմական դէպքերու ոգե-կոչումի անհրաժեշտութիւնը, եւ միւս կողմէ բացասական կարծիք կը յայտնէ «վարժութեամբ ձեռք բերած տարեդարձներու» տօնակատարու-թեանց մասին: Մանաւանդ «Ամանորի գոյնզգոյն նուիրաբաշխումները», եւ այդ առթիւ տրուած հանդէսներու միօրինակ եւ միամիտ նկարագրու-թիւնները (ստորագծումները մերն են) այնքան սրտնեղութիւն կը պատճառեն իրեն: Ըլլալ հայ կին, ամէն օր տառապիլ, սարսափիլ այլասերումի վտանգին առջեւ... ու «միամիտ» եւ հետեւաբար տարօրինակ գտնել, մանուկներու հայերէն թոթո-վանքներուն առջեւ մեր զղջացած յուզումն ու խանդավառութիւնը... իրապէս անհասկնալի է:

Ամանորի առթիւ, «գոյնզգոյն նուիրաբաշ-խումի», մեր բացատրութեամբ «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսները կազմակերպողը՝ առաւել-պէս կապոյտ խաչն է: Եւ ան՝ որպէս հայ մայրե-րու կազմակերպութիւն, հպարտ է եւ ուրախ, որ իր նիւթական ու բարոյական միջոցներուն չնոր-հիւ կրնայ տարին մէկ անգամ Հայկական կաղան-դի խորհրդով մօտենալ մեր զաւակներու մատաղ հոգիներուն, հմայել, տպաւորել գիրենք լուսա-զարդուած կաղանդի ծառով, եւ փոքրիկներու այնքան սիրած կաղանդ Պապայի բերնով իսկ՝ ի-րենց ներշնչել, մայրենի լեզուի սէրն, ու հաւատ-քը իրենց ցեղի ապագային...:

Պէտք է սակայն կարդալ տղոց չարադրու-թիւնները, երբ կը նկարագրեն «իրենց հանդէսը», ու անոնց անտաչ նախադասութիւններուն մէջէն տեսնել իրենց մանկական ապրումները, մեզի հետ համոզուելու համար թէ՝ որքան բարերար դեր կը կատարեն, ազգապահպանման տեսակէտով ման-կական այդ հանդէսները:

Զէ՞ որ մեր մանկութեան չքնաղին, մեր ապ-րած, ստացած տպաւորութիւններն են, որ հե-տագային ձեւ ու մարմին կ'առնեն, կ'ազդեն մեր նկարագրի կազմութեան վրայ, եւ յաճախ ալ ուղղութիւն կուտան մեր կեանքին:

Եւ արդէն ի՞նչ է կապոյտ խաչի նպատակը, երբ այնքան կարեւորութիւն կ'ընծայէ «Մանուկ-ներու Օրուան» յոդնեցուցիչ եւ մեծածախս հան-դէսներուն:

Մեր տարագրի կեանքին մէջ, ամէն ճիգ ու չարժում մէկ նպատակ ունի, ըլլայ «վարժու-թեամբ ձեռք բերուած տարեդարձներու տօնակա-տարութիւն» թէ «գոյնզգոյն նուիրաբաշխում»,— պարբերաբար հրահարել, վառ պահել հայրենիքի սէրը տարագիր բազմութեան մէջ: Մինչեւ այն օ-րը՝ որ հայրենի երկնքի արեւը, ի զօրու ըլլայ ա-զատօրէն տաքցնելու, իր կենսատու չողերուն այն-քան կարօտ մեր հոգիները...:

Մինչ այդ, սակայն, անհրաժեշտ է աշխա-տիլ, չարժում ստեղծել, խանդավառուիլ ու խան-դավառել: Որպէսզի Հայու ճրագը վառ մնայ մեծ ու պզտիկ հոգիներուն մէջ:

Այս նպատակին հասնելու համար, ճիշդ է որ մենք պէտք ունինք եկեղեցիի խորանէն խօսուած քարոզներուն, արարողութեանց խորհրդաւոր չունչին: Բայց պէտք ունինք նաեւ, եւ մանաւանդ այն աշխատանքին՝ որուն այնքան անձնուիրաբար յձուած են, «պատահական» կոչուած ուսուցիչ-ները:

Իսկ եթէ մամուլէն ու մեր ազգային կեանքէն հանենք «միօրինակ եւ միամիտ» նկարագրութիւն-ներն ու անոնց տուն տուող հանդէսները», ընդու-նեցէք որ ցամքեցուցած պիտի ըլլանք ներշնչման եւ գործունէութեան աղբիւր մը:

Գիտեմ, փոքր թիւ մը չեն կազմեր անոնք որ պարբերաբար իրենց դժգոհութիւնը կը յայտնեն թէ «Ծառայ» չատ տեղ կուտայ հանդէսներու եւ թղթակցութիւններուն:

Բայց չեմ գիտեր, թէ ո՞վ իրաւունք ունի, մե՞նք որ օրաթերթի կ'ընդունինք իբրեւ հայելին ժողովուրդի մը ամենօրեայ կեանքին, թէ՞ անոնք, որ յաճախ զայն կը չփոթեն գրական ամսագրի մը հետ...:

ԱՐՇԱԼՈՒՍ ՍԻՍԼԵԱՆ

քաղաքականութեան նպատակը չէր իրապէս պաշ-տամունքի ազատութիւն հաստատել: Պէտք է զայն ըմբռնել Միխոնովի բացատրութիւններով:

Այս քաղաքականութիւնը օգտակար պիտի ըլ-լայ՝ չեզոքացնելու համար արտասահմանի կրօ-նական կազմակերպութիւններու քննադատու-թիւնները:

Այս տեսակէտէն նոր քաղաքականութիւնը արդէն յաջողութիւններ արձանագրեց: Անտարա-կոյս աւելին պիտի ունենայ, երբ ռուս եկեղեցին դուրս գայ իր մեկուսացումէն եւ վերահաստատէ իր յարաբերութիւնները արտասահմանի կրօնական կազմակերպութիւններուն հետ:

Սովետներու համասլաւական քաղաքականու-թիւնը նոր յեղարաններ պիտի ունենայ: Ցարական Ռուսաստանի ամէնէն ազդու զէնքերէն էր կրօնա-կան թափանցումը: Սակայն յեղափոխութենէն ետք, կրօնական ընդդիմութեամբ անջրպետ մը բացուեցաւ Արեւելեան Եւրոպայի եւ Ռուսաստանի սլաւ եկեղեցիներուն միջեւ: Այս ընդդիմութեան ջնջումը եւ եկեղեցական եղբայրական կապերու հաստատումը հրաշալիօրէն պիտի զօրացնէ Սո-վետներու հակակշիռը ու ազդեցութիւնը Արեւել-եան եւ Կեդրոնական Եւրոպայի ու Միջին Արեւել-քի մէջ: Մոսկուայի պատրիարքը արդէն զօրաւոր յարձակողականով մը յաջողեցաւ հաստատել իր եկեղեցիին հակակշիռը եւ նուիրապետութիւնը պալթեան, լեհական չեխոսլովաքեան, ռումէն, պուլկար, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Մանչուրիոյ, Քորէայի եւ Ճափոնի մէջ գտնուած «տարագիր» ռուս եկեղեցիներուն վրայ:

Այսպիսով, ժամանակէ մը ի վեր ռուսական եկեղեցիին հանդէպ նշմարուած ներողամտութեան միակ նպատակակէտն է սատարել Սովետներու ծաւալումին:

... «Ռուս օրթոտոքս եկեղեցիէն զատ միակ եկեղեցին, որ յարաբերաբար օգտուեցաւ կրօնքի հանդէպ Կրեմլինի վերաբերմունքէն, Հայ. Առա-քելական եկեղեցին է, քրիստոնեայ ամէնէն հին եկեղեցիներէն մին, որ գլխաւորաբար հայկական աւանդութիւնները պահպանող հաստատութիւ-նըն է:

1945 Յունիսին տեղի ունեցաւ, ամբողջ աշ-խարհի հայ գաղութներու պատուիրակներու մասնակցութեամբ, Համագումար մը կրօնական մայրաքաղաք Էջմիածնի մէջ, ընտրելու համար Հայ. Եկեղեցիի պետը՝ նոր Կաթողիկոսը: Եկե-ղեցական գործերը աւարտելէ ետք, Համագումարը զբաղեցաւ քաղաքական խնդիրներով եւ Սթալինի ուղղուած խնդրագիրով մը ստիպողաբար պա-հանջեց, Հայաստանի անունով, կարգ մը թրքա-կան հողեր: Այս յայտարարութիւնը կ'ըսէ.—

«Կը յուսացուի, որ Խ. Միութեան քաղաք-կան իմաստութիւնը եւ դիւանագիտութիւնը պիտի գտնեն միջոցը դարմանելու անցեալ պատերազմին մեր ժողովուրդին հանդէպ գործուած անարդա-րութիւնը»:

Անտարակոյս զուգադիպութիւն մը չէր, որ այս պահանջները հրատարալուեցան այն պահուն, երբ սովետական յուշագիր մը սահմաններու փո-փոխութիւնը պահանջող՝ կը ներկայացուէր Թուր-քիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան:

Անուրանալի է, որ հանրային կարծիքին մէջ իրարանցում մը ստեղծեց եւ նոր փաստ մը եղաւ, թէ ինչպէս Քաղաք. Բիւրոն իր արտաքին քաղա-քականութեան ի նպաստ կ'օգտագործէ Եկեղեցին:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

— Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանին արիները ու արենուշները, անցեալ կիրակի, կազմակերպած էին, Մարսըլէն Պէրթըլօ սրահին մէջ իրենց տարեկան ցերեկոյթը: Ժամը 14.30ին՝ ծընողները, հաւակիրները, բարեկամներ եւ օտար կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ լեցուցած էին սրահը: Որոշեալ ժամուն սկսաւ հանդէսին Ա. մասը, Արիներու եւ Արենուշներու բացումի արարողութեամբ, որուն յաջորդեց գայլիկնէրու երգախառն փոքրիկ ներկայացումը: Ցետոյ Փարիզի սկաուտները իրենց «Նշանաւոր գիտուներ» զաւեշտով կուշտ ու կուռ խնդացուցին ներկաները: Մեր տղաքը զովելի ճկունութեամբ կը տան նէին իրենց դերերը՝ հայերէնի յստակ առոգանութեամբ: Կարգը եկած էր Արենուշներու երգին ու պարին: Հայ աղջիկները չնորհալի տարազներով ամէն ճիգ կը թափէին դերազանցելու համար մանչերը իրենց հայկական երգերովն ու պարերովը:

Արիներու Միութեան վաղեմի բարեկամին՝ Marc Sagnierի որդին Jean Sagnier խօսք առնելով յայտնեց թէ հայրը տկարութեան պատճառաւ կը բացակայի, բայց իրենք ամբողջ ընտանիքով միշտ Հայ Արիներուն հետ պիտի ըլլան: Ցետոյ մոգականներ լապտերով ցուցադրուեցան Արիներու եւ Արենուշներու 1949ի ամրան կեանքէն պատկերներ, ինչպէս նաեւ երէցներու միջազգային ճամբարը, որ տեղի ունեցած էր Նորվեկիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Վերոյիշեալ պատկերներու մասին մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ Տօքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան: Հանդէսին Ա. մասը վերջացաւ Ֆրանսացի ամբողջ սկաուտներու ընդհ. կոմիսէր Pierre Delsucի քաջալերական բառերով: Ան պատմեց թէ անցեալ ամառ Նորվեկիոյ մէջ միջազգային երէցներու ճամբարին, երբ խնդրոյ առարկայ կը դառնար կարգ մը ազգերու մասնակցութեան հարցը, Հայ Արիներու Միութեան կողմէ ընդհ. պետ Տօքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան, ինչպէս ձեռնհասօրէն պաշտպանեց Հայ Արիներու դատը,, եւ չահեցաւ բոլորին համակրութիւնը: Ցետոյ կրկնեց որ ինք պատրաստ է օգտակար ըլլալու Հայ Արիներու Միութեան ամէն անգամ որ պէտք ունենան:

Կարճ միջնարարէ մը ետք սկսաւ հանդէսին Բ. մասը: Արիները յաջողութեամբ ներկայացուցին Մոլիէռի մէկ կատակերգութիւնը, «Նախանձոտ Պարպուէյն» (հայերէն):

Հանդէսին փակումը վիճակուած էր Արենուշներուն եւ Թեւիկներուն, որոնք բանակումի խարհրդատուր կրակին չուրջ բոլորուած՝ սկսան երգել մերթ Ֆրանսերէն, մերթ հայերէն: Հաճելի էր լսել ու դիտել մեր պարմանուհիներուն երգն ու պարը: Արենուշներ՝ Գաբրիէլեան եւ Պարսամեան յաջողութեամբ արտասանեցին հայերէն կտորներ, ջերմ ծափերու մէջ: Փոքրիկ Արենուշ մը ծաղկեփունջ մը նուիրեց խմբապետուհի Օր. Անահիտ Գիւկեանի, ի նշան երախտագիտութեան: Խմբապետուհին չնորհակալութեամբ ընդունելով խոստացաւ աւելին ընել:

Սրահէն մեկնեցանք ջերմ տպաւորութեամբ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 5 Մարտ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ականները ոգեւորիչ օր մը ապրեցան, Շաթուի մարզադաշտին վրայ: Շաթուէն եւ ուրիշ վայրերէ հայրենասէր եւ մարզասէր հանդիսականներ եկած էին քաջալերելու մեր մարզիկները:

Ժամը 13·45ին մեր պահեստին վճռական ու յաղթականի եռանդով նետուեցաւ հակառակորդին դէմ: Առաջին յանդուգն յարձակողականով կազմալուծեց Շաթուի պաշտպանողական գիծը: Պահ մը ստեղծուած չուարումէն օգտուելով չահեցան երկու նշանակէտներ: Հակառակորդը ինքզինքը գտած, հաւասարեցուց խաղը, 2—2:

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը թափան ցած էին Շաթուի խաղի գաղտնիքին: Իրենց յարձակողականը կրկնապատկեցին, յաջորդաբար երեք կէտերով չախչախեցին հակառակորդին բոլոր ճիգերը Հ. Մ. Մ.ի պահեստին յաղթեց Շաթուի 5 — 2:

Մեր պահեստին անպարտելի մնաց վերադարձի մրցումներուն մէջ: Արդէն իսկ 12ի վրայ 9 մըրցումներ չահած են: Կը մաղթենք որ յառաջիկայ երեքին յաղթական ելլեն: Խումբը ամբողջու թեամբ անթերի խաղարկութիւն մը ունեցաւ:

Փոքրիկ դադարէ մը վերջ ահա մեր պարծանք Ա. խումբը, դատաւորին սուլիչին վրայ 11 ցուլեր նետուեցան կրկէս: Դատաւորին կարգապահութեան հրաւիրող սուլիչը՝ պահ մը ազդեց մեր տղոց վրայ, տակայն քիչ յետոյ մեր մարզիկները աւելի վճռական նետուեցան դաշտ, յաղթանակը ապահովելու: Եղանակին սկիզբէն մինչեւ այսօր առաջին դատաւորն է, որ երկու կողմերէն գնահատուեցաւ: Անկողմնակալ էր եւ խիստ: Այսպիսի մրցում քիչ կը պատահի:

Երկու հակառակորդները կը մաքառէին յանդուգն ու կարգապահ: Ա. կիսախաղը վերջացաւ ի նպաստ Հ. Մ. Մ.ի 3—0:

Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդը ուժերը կրկնապատկեց, գոնէ պատուաւոր պարտութեամբ մը դուրս գալու: Ներկաները մեր մարզիկները չղայնացնելու համար պոռչտուքներ կ'արձակէին: Այս իրարանցումին մէջ մերինները չահեցան չորրորդ նշանակէտը: Հակառակորդը կարճատես թուլութենէ մը օգտուելով չահեցաւ երկու նշանակէտ: Հ. Մ. Մ.ականները նոր յարձակողականի դիմեցին եւ խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի յաղթանակով 6—3:

Մեր մարզիկներուն խաղարկութիւնը նրբացած է: Իրենց արագ եւ կտրուկ յարձակողականը եւ կարճ «փաս»երը կը չուարեցնեն հակառակորդը: Երեք կարեւոր մրցումներ ունին տակաւին, պէտք է չիզերը պրկել, յաղթանակը չահելու համար, արհամարհելով փոքրոգիներու դաւերը:

★ Մեր կրտսերները մրցեցան Azur Sportի դէմ: Եղանակին սկիզբը այս խումբը պարտուած էր Հ. Մ. Մ.էն: Ահա թէ ինչպէս նշանակելի կը դառնայ յառաջդիմութիւնը: Մեր տղաքը պէտք է մինչ արթուն խաղան: Խաղը վերջացաւ 2-2 հաւասար:— Ց. Դիտող

Ա.— Կնոջ մը դիմանկարին էական մասը ո՞րն է:

ՆԿԱՐԻՉ.— Բերանը:

Ա.— Ո՞յնը թէ ճեւը կարեւոր է:

ՆԿԱՐԻՉ.— Կարեւորը այն՝ որ դուց մնայ ...

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԼԵՆՍ.— Փետրուար 26ին, Վալանսի Հայ Մարզականին Ա. խումբը, իր ախոյենական 15րդ մրցումին կը պատրաստուէր, ընդդէմ Կրընոպլի պիւկիւքրրի գործարանին Promotion d'Honneur խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ:

Բացումը կատարեց այս անգամ մեր պահեստին ընդդէմ Ռոմանի (Բ. série): Ժամը 3·15ին, դաշտ մտան մեր մարզիկները եւ Կրընոպլի Nurbis բարձրադոյն խումբը, որուն մէջ կային նաեւ երկու Հայեր: Այս խումբը եղանակին սկիզբը իրենց դաշտին վրայ պարտուած էր մերիններէն: Մեզի դէմ եղած ծանօթ բողոքին Nurbis ալ օգտուեցաւ, եւ առնելով կորսուած կէտերը:

Ա. կիսախաղին թէեւ հովը ի նպաստ մեզի էր, եւ գրեթէ տեւական կերպով տիրապետողի դերքին մէջ էր մեր խումբը, դժուարութեամբ մէկ նշանակէտ չահեցանք:

Բ. կիսախաղին, անշուշտ այս անգամ հովէն օգտուողը հակառակորդն էր որ ի զարմանս ամէնուն, տասը վայրկեանի մէջ երկու նշանակէտ չահեցաւ: Նորէն Promotionը կորսնցնելու վտանգին առջեւ էինք, բայց մեր տղաքը՝ անցան կատաղի յարձակողականի մը, որուն արդիւնքը եղաւ կէտ մը եւս մեր խումբին համար: Խաղը լրանալու մօտ մեր Գիւլխասը, նշանակէտ մը եւս չահեցաւ: Բուռն ծափերու մէջ: Խաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 3—2:

Այժմ ընդհ. դասաւորման մէջ 7րդ կ'ըլլանք 28 կէտերով: Ցաջորդաբար ունինք մրցումներ ամենազօրաւոր խումբերէն, Լանսիի, Մօնթելիմարի եւ Լա Ռոյնըի հետ:

★ Կիրակի (5 Մարտ) մեր մարզիկները, մեկնեցան Մոնթելիմառ, իրենց ախոյենական Promotion Lyonnaiseի 16րդ մրցումին համար: Այս խումբը եղանակին սկիզբը հաւասար մնաց մեր դաշտին վրայ: Ծանօթ բողոքի աւարէն ասոնք ալ բաժին ունեցան: Ցմոռնանք որ այն ատեն մեր խումբը լրիւ էր եւ օժտուած լաւ խաղացողներով, նման խումբեր արժէք չունէին մերիններուն դէմ:

Ձիւղ ժամանակին երկու ախոյեանները ցըցուեցան իրարու դէմ: Հանդիսատես բազմութիւնը խաղէն առաջ կը նախատեսէր U. S. A.ի պարտութիւնը: Խումբին կէսէն աւելին նոր ուժեր էին: Դեռ անցեալ տարի պատանեկան խումբին մէջ խաղացող մը, յանկարծ Promotion խաղալու ստիպուեցաւ... Հինաւուրց Մոնթելիմարը փրփրած էր, ճանչնալով մեր տղոց ճկունութիւնը եւ արագաշարժութիւնը: Միջին դիծը եւ վերջապահները դնդակը դեռին չհասած դէպի յառաջապահները կը մղէին: Տեղացիները ղայնացած մեր եղերապահ իրաւարարներուն հետ միջադէպ մը ստեղծելու փորձեր ըրին: Այս պատճառով ալ երկու կիսախաղերն ալ անցան հաւասար 1—1:

Մոնթելիմարը որ երրորդ բարձրանալու յոյսեր ունէր այժմ 2 կէտ աւելի է մեզմէ: Այս յաղթութեամբ մեր Promotionը ապահովուած եւ կը մնայ երկու վերջին մրցումները: Շնորհաւորելի է ամբողջ խումբը եւ պատանի Սարոյեանը, որ չահեցաւ այդ օրուան նշանակէտը:

Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ե.

Ժողովուրդը Մելիքենց ցած է, ժողովուրդը պիտի ցած լինի եւ նրա աղջկանից, նրա ամբողջ ընտանիքից: Սա Աստուծու օրէնք է. եւ նայիր, աշխարհը ուրիշ պատուիրան չէ էլ ճանաչում: Թագաւորները վէճ են ունենում իրար մէջ, բայց նրանք մենակ չեն գնում միմիեանց դէմ կռուելու, դա նրանց ժողովուրդների պարտքն է, արիւն թափողը ,հազար ու մի զրկանք կրողը հարկատուներն են: Եթէ ժողովուրդը հարկ է տալիս որ իշխանաւորը իր փառքի համեմատ ապրէ, նոյն ժողովուրդը պարտաւոր է իր վրայ վերցնել այն բոլոր տանջանքները, որ բերում է օտար երկրեայ յաղթողը... Լսե՞լ ես այն հէքեաթը, որ պատմում է թէ ինչպէս մի հրէշ դեւ օրական եօթն աղջիկ էր կլանում, բայց էլի գոհ չէր, որովհետեւ իր ուզածը թագաւորի աղջիկն էր: Եւ ինչ ...

Թագաւորի աղջկան տուին բայց միայն այն ժամանակ, երբ ամբողջ երկրում այլեւս մի հատ աղջիկ չէր մնացել՝ անկուշտ բերանը գոցելու համար: Կարգն այս է: Այժմ, երբ մեր երկրում լոյս է ընկել նոյնպիսի հրէշ, ժողովուրդը նոյնը պիտի անէ... Նա կանդ առաւ, որովհետեւ նրան այնպէս թուաց թէ Մելիքի այրին պարզ չէ հասկանում այդ խօսքերը:

— Հասկանո՞ւմ ես, ասաց նա:

Աննա – խաթունը լաւ էր հասկանում, այժմ նա լսում էր կոյսին հանդիստ կերպով, նոյնիսկ բաւականութեամբ:

— Կրկնում եմ, աշխարհ չէ կարող դուրս գալ աստուածային օրէնքներից: Բայց օրէնքները միմիայն ժողովրդի համար չեն գրուած, եւ աշխարհի վրայ ոչ ոք մեղաւոր չի լինի, թէ ինքզինքս եւ քո յօժար կամքով հրէշի բերանն ընկնես: Դու գիտես, որ մեր երկրի պատիւը քո տանն է դրած, այստեղից է դուրս գալիս ժողովուրդի ուրախութիւնն ու դառնութիւնը: Շատ զգոյշ պիտի լինի այս տունը ... Ծառի ամենաբարձր ճիւղի ծայրում հասած պտուղը շատ գրաւիչ է լինում, կարծում են թէ չունեն ցած ճիւղերի պտուղները: Դա, ի հարկէ, ճիշդ չէ, ցած ճիւղերի վրայ եղածները շատ անգամ աւելի դեղեցիկ եւ համեղ էլ լինում: Բայց ինչո՞ւ աչքը միշտ վերեւ է նայում եւ ախորժակը ամէնից շատ գրգռողը վերեւինն է:— Որովհետեւ նա բարձր է ամէնքից, անմատչելի է: Այսպէս է եւ քո տունը: Բարձր ես, ուրեմն եւ ախորժալի ես: Եւ որպէսզի ամէն մի պատահածի բերանը չընկնես, պիտի պինդ պահուես քո բարձրութեան վրայ, աւելի անմատչելի դառնաս:

Պատասխան չեղաւ, բարձր ճիւղի պտուղը լռութիւն պահպանեց:

Կարճ միջոցից յետոյ կոյսը էլի խօսեց: Եթէ բաւական չէ այսքանը, նա կը բերէ ուրիշ օրինակներ, ուրիշ խօսքերով կ'ապացուցանէ թէ ինքը լաւ է հասկանում աշխարհի օրէնքները: Թող Աննա – խաթունը լաւ իմանայ, որ ինքը, այդ կոյսը, թէեւ մաղերը սպիտակացրել է աշխարհից հեռու, վանքի պատերի մէջ, բայց տեսել ու լսել շատ բան, կարդացել է աւելի շատ, եւ երկար մտածել է կարդացածի վրայ:

Բայց աւելորդ էին այդ բացատրութիւնները: Մելիքի այրին արդէն զինաթափ էր դարձել: Գիտէր որ շատ ճիշդ է ծառի եւ հասած պտուղի օրինակը: Եւ յայտնեց իր չնորհակալութիւնը, աւելացնելով որ մահկանացու մարդը առանց սխալի չէ, մանաւանդ երբ մենակ է, իսկ ժամանակը այսքան չար:

— Եղածը եղել է պրծել, հառաչեց նա. այ – սուհետեւ Աստուած է մեր յոյսը:

— Անպատճառ, հաստատ կերպով արտասանեց Հեղինէն. Աստուծու փէշը երբեք չպէտք է բաց թողնել:

Այժմ նա, իր մեղադրանքը հաստատելուց յետոյ, փոխեց իր դերը եւ սիրտ տուաւ խօսակցին:

— Երկար չեն քո նեղութեան օրերը: Գայիանէն այստեղ հիւր է եւ երբ դուրս կը գնայ այս տանից, դու ազատուած կը լինես ահագին ցաւերից:

Եւ նա խօսքը սկսեց հարսանիքի մասին: Ինչո՞ւ չեն վերջացնում, ինչո՞ւ են այսքան յետաձգում:

Նա, իրրեւ Մելիքի տան մօտիկ բարեկամ, լաւ գիտէր բոլոր հանգամանքները: Կէս տարի առաջ, Բարեկենդանի առաջին օրերում, տեղի ունեցաւ Գայիանէի եւ Ջալալի նշանդրութիւնը:

ժողովրդավար Եւրոպայի համերաշխութիւնը՝ խաղաղութեան եւ քաղաքակրթութեան պաշտպանութեան համար, աւելի զօրացուց համերաշխութիւնը։ Միանակի Եւրոպա մը, նոյնիսկ եթէ միացեալ ըլլայ, այլեւս չի բաւեր արդի տնտեսութեան... Այն ահարկու սպառնալիքներուն առջեւ որ կը ծանրանան մեր ազատութեան եւ ապահովութեան վրայ, մեր պարտականութիւնն է փութացնել, բոլոր միջոցներով եւ բոլոր ասպարէզներուն մէջ սերտ ընկերակցութիւն մը։ Այդ գործակցութիւնը ստիպողական պիտի դառնայ ընդհարումի մը պարագային, բայց եթէ ժամանակին կատարուի, կրնայ կանխել ընդհարումը։ Ըսել կ'ուզեմ՝ զինուորական, տնտեսական եւ դիւանագիտական գործակցութիւնը ոչ միայն Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ՝ իրենց գաղթապետութիւններով, այլ եւ բոլոր այն ազգերուն որոնք անկեղծօրէն հաւատարիմ են Ազգաժողովի ուխտին, իրենց ճառերով եւ գործքերով եւ պատրաստ՝ մասնակցելու հաւաքական ապահովութեան իրական կազմակերպութեան գործին »։

★ Նախագահը եւ Տիկին Օրիոլ Փարիզ վերադարձան երէկ, երեք օրուան փառաւոր հիւրամերձաւորութենէ մը վերջ։ Իրենք ալ Փարիզ հրաւիրեցին Անգլիոյ թագաւորը եւ թագուհին, որոնք պիտի գան յառաջիկայ Յուլիսին։

ԱՆՈՒԱՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԵՐ

Մամուլի դատերը յաճախադէպ կը դառնան հետզհետէ։ Համայնավար չաթաթաթերթի մը, Actionի մէջ, 1948 Ապրիլ 21ին հրատարակուած գրութեամբ մը, «կանանչ Միջազգային», Տիկին Տոմինիք Տէսանթի կ'ամբաստանէր Եուկոսլաւիոյ նախկին նախարարներէն Նոքոլայեւիչը։ Այս վերջինը անուանարկութեան դատ բացած ըլլալով, յօդուածագիրը դատապարտուեցաւ 25 հազար ֆր. տուգանքի եւ 200 հազար ֆրանք վնասուց հատուցման։

★ Պուէ տիւ Ռոնի նահանգապետը 15 անջատ դատեր բացած էր Մարսէյլի «Լա Մարսէյէզ» օրաթերթին դէմ, սուտ լուրերու հրատարակութեան, անուանարկութեան եւ մեղսակցութեան ամբաստանութեամբ։ Իւրաքանչիւր գործի համար ամբաստանեալները դատապարտուեցան 50·000 ֆրանք տուգանքի, բայց դատարանը որոշեց միացնել այս պատիժներուն կէսը։

Իրաւագէտ Իսրայէլ, նախկին համայնավար, նոյնպէս դատ բացած էր նոյն թերթին պատասխանատու տնօրէնին եւ խմբագրապետին դէմ։ Երկուքն ալ դատապարտուեցան 25·000ական ֆր. տուգանքի, 50·000 ֆրանք վնասուց հատուցման, անուանարկութեան եւ նախատինքի ամբաստանութեամբ։ Դատավճիռը պիտի հրատարակուի չորս թերթերու մէջ։

Նոյն իրաւագէտը երկրորդ դատ մըն ալ բացած էր համայնավար թերթին դէմ, որ դատապարտուեցաւ 25·000 ֆր. տուգանքի եւ հարիւր հազար ֆրանք վնասուց հատուցման։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. պահանջեց Անգլիայէն ետ կանչել Փեշթայի դեսպանատան պաշտօնեաներէն եր – կուքը եւ փակել բրիտանական խորհուրդը։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը ճառ մը խօսելով, թելադրեց որ բոլոր Ամերիկացիները գործակցին կառավարութեան, իւ դերեւ հանելու համար Խ. Միութեան համաշխարհային տիրապետութեան ծրագիրները։ «Պէտք է ամբողջական դիւանագիտութիւն մը գործադրենք։ Կառավարութեան բոլոր ճիւղերը պէտք է գործակցին եւ բոլոր հաստատութիւնները, առեւտուրը, հողագործութիւնը, աշխատաւորութիւնը, մամուլը, ռատիօն պէտք է յօժարութեամբ ազակցին միեւնոյն նպատակին »։

ԻԲՐԵԻ ԼՐՏԵՍ դատուելով, 15ական տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան Ազգաժողովի խորհրդային պատուիրակներէն Կուպիչեւ եւ իր ամերիկացի սիրուհին՝ Ճիւտիթ Քէփլըն (պաշտօնեայ Մ. Նահանգներու դատական նախարարութեան)։ Ուսւին պատիժը պիտի չգործադրուի, եթէ անմիջապէս հեռանայ Մ. Նահանգներէն։

ՄՈՍԿՈՒԱՑի թերթերը կը գրեն թէ՝ Պ. Վիքթոր Համբարձումեանէ զատ, Սթալինեան մրցանակի արժանացած է ուրիշ հայ գիտնական մը, Մարդարեան։

14 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Մ. Նահանգներու հիւլէական ինքնութեանց գործարանին մէջ (Նոր Մեքսիկա), պայթումի մը հետեւանքով։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁԱԿԱՆ ցուցահանդէս մը բացուեցաւ երէկ, Փորթ տը Վէրսայլի մէջ։ Կը մասնակին հազարաւոր լուսանկարիչներ եւ չարժանկարիչներ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ժամը 11ին, Notre Dame du Perpétuel Secours եկեղեցւոյ մէջ, 1 rue Albert I. Անիէռ։ Հանրակառք թիւ 165, Porte Champerret, իջնել rue edes Champs։

ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ

Մ. ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին։

1.— ԹԻՌՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն։

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte։

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԲ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար։

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԳԱՐ, զաւեշտ մէկ արար։

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.)։

ՄՄԲ.— Երէկ սխալմամբ տրուած էր յետաձգման լուրը։

ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի Քրիստափոր խումբին, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան։

Այս չաթաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, հանրածանօթ դպրոց – սրահին մէջ (Եկե – ղեցւոյ կից)։

Խնամուած գեղարուեստական բաժին

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆի մէջ, այս կիրակի ժամը 4էն մինչեւ 11։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին, (երգ, նուագ, արտասանութիւն, պար)։

Պիտի ներկայացուի «ՊԱՇՏՕՆՆ ԽՌՄԲԱԼ Է»։

Նաեւ պարահանդէս։ Կը մասնակցին Նոր Սերունդի անդամները։ Երգչախումբ ղեկավարութեամբ Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի։ Արեւելեան նուագ, ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով։

69 rue d'Arcueil, Bagneux, salle Wodeg:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— métro Bagneux, autobus 188 «Porte d'Orléans»էն, իջնել Պանեէօ, Marcel Bonet։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի, 11 Մարտ չաթաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահը, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre։

Ղեկավարութեամբ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քանի մը դերասաններուն։

Կը ներկայացուի «ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» Մուտքը 100 — 150 ֆրանք։

Իջնել Փորթ տ'Իթալի։

ՑԵՏԱԶՈՒՈՒԱԾ է Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյքը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի, ի պատիւ դասախօսներու։

AMPHITHÉATRE RICHELIEU DE LA SORBONNE

կիրակի 19 Մարտ, ժամը 14·30ին,

Միջազգային Ֆօքլորի

ՅԵՐԵԿՈՑԹ, ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

Մասնակցութեամբ Սպանիոյ, Ֆինլանտայի, Ֆրանսայի, Յունաստանի, Հունգարիոյ, Իսրայէլի, Իտալիոյ, Հայաստանի, Լեհաստանի, Շուէտիոյ, Եւայլն։

Հովանաւորութեամբ JEAN SARRAILBի (Recteur d ed'Académie d eParis5

Ի նպաստ St. Hilaire du Touvetի սանաթորիումին։

Տոմսերու գին՝ 200, 150, 100 եւ 50 ֆրանք, ապահովել Sorbonneի դռնապաններէն։

Տարեկան պարագիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒԼՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30։

SALON DE L'HÔTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա։

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին։

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON։

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաթաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Հ. Օհանջանեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի նորընտիր վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 15ին, 45 rue de la Défense, Իսի լէ Մուլինօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Միջմասնաճիւղային ժողովը այս չաթաթ ժամը 3·30ին, Սոսիէթէ Սավանթ։

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի եւ չրջանի դպրոցի յանձնախումբը, խորհրդակցական ժողովի մը կը հրաւիրէ բոլոր կրթասէր անձերը, այս երկուշաբթի, ժամը 9ին, 43 rue Madame Curie, Պանեէօ, ծանօթ հաւաքատեղին։

ՀԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի մասնաւորապէս Սանուհիներէն ներկայ ըլլալ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Հայոց մատուռին սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի լսարանին այս երկուշաբթի հերթական հաւաքոյթը յետաձգուած է գործադուլներու անորոշութեան պատճառով։

ՓԱՐԻԶի Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. La Clodoի դէմ, Լա Ֆլօտոյի դաշտին վրայ, rue Pasteur St. Cloud (S. et O.)։ Ժամադրութիւն Փորթ Իթալի ժամը 12·15, մէթրօ Մէռի տ'Իսի ժամը 12·30։ Եղանակի ամենակարեւոր մրցումն է։

ԳՈՒՐԳԻՆ ԱԼԷՄՇԱՀի նուիրուած երաժշտահանդէսի մասնախումբս կուգայ իր չնորհակալութիւնը յայտնել փարիզահայ հովանաւորիչ այն կազմակերպութիւններուն, որոնք իրենց բարոյական լայն օժանդակութիւնով նպաստեցին հանդէսին յաջողութեան։ Շնորհակալութիւն նաեւ զուլթին որ խուռներամ եկաւ պատուել սիրուած արուեստագէտին յիշատակը։

Chaussures de LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés

20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերոյիշեալ հասցէէն։

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել։

Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներէ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15։

ՑԱՌԱԶի այս կտրօնը ներկայացնողին

10 % ԶԵՂՉ

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologieի եւ ընկերային գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանէն, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատական ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յարգելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հաստատի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժամերը.—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը աջ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ։

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34։

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրութեամբ։

Ց. Գ.— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած առեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Dameme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վ. Եգիպտ. 800 Ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 Ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 12 MARS 1950 Կիրակի 12 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6100–Նոր շրջան թիւ 1511

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿ ԱՅՍ ԻՐԱԻՈՒՆՔՆԵ՞Ր Ը...

Ամէն անգամ որ Հայկական Արտասահման բացատրութիւնը գործածենք, աս ու ան կը քրթմնջեն,— Դաշնակցութիւնը կը փորձէ գաղթաչ – խարհը հակադրել հայրենիքին :

Ծրթծանքի ամէնէն թեթեւ յանկերգն է այս, բերնէ բերան փոխանցուած :

Աւելի մոլեռանդները գոց ըրած են ուրիչ ե – զանակ մը, թունալից եւ գրգռիչ ,— Դաշնակ – ցութիւնը ճակատ կը յարդարէ հայրենիքին դէմ :

Բարեմիտ ըլլան թէ նենգամիտ, երկու խմբակները իրար կը լրացնեն, թանձրացնելու հա – մար մթնոլորտը :

Երկուքն ալ կ'ըմբռնեն թէ ի՛նչ ըսել կ'ու – զենք : Եւ սակայն, չհասկնալ կը ձեւացնեն : Մին – չեւ անգամ կը յաւակնին հայրենասիրութեան դասեր տալ :

Անօգուտ է որեւէ լուսաբանութիւն, երբ դի – մացինդ կանխակալ կարծիքներով կ'առաջնոր – դուի, փոխանակ լրջօրէն քննելու այս կամ այն հարցը :

Ինչո՞ւ կ'ըսենք Հայրենիք եւ Հայկական Ա – տասահման : Ինչո՞ւ անդադար կը յուշենք իրա –ւունքներու եւ պարտականութեանց խնդիրը :

Պարզապէս վերլուծելով մեր այսօրուան կացութիւնը : Եւ յանգելով տրամաբանական եզ – րակացութեան :

Մենք հայրենասիրութեան սեւ չուկայիներէն չէ որ պիտի սորվինք թէ՝ այսօրուան Հայաստա – նը կորիզ մըն է : Խարիսխ եւ մեկնակէտ :

Այս բառերն ալ մենք սորվեցուցինք, երբ այսօրուան ժամկոչները կը ծաղրէին «ափ մը ե – րեւանը » :

Այդ կորիզը անշուշտ խորհրդանշան մը, ներ – շնչման աղբիւր մըն է տարագիր բազմութեանց համար : Եւ պէտք է որ դառնայ կեդրոնաձիգ ուժ մը, իրրեւ ընդհանրական հայրենիք :

Դժբախտաբար Երեւանը բռնած է այնպիսի դիրք մը, որ երբեք բարենչան չէ, գաղութներու ինքնապաշտպանութեան, փրկութեան համար :

Օրինակ, ան այլեւս չի խօսիր հայրենիքի ամբողջացման, Հայկական Դատի մասին :

Երկիրը կը վերաշինուի, այո՛ : Ժողովուրդը անդադար կ'աշխատի, զարկ տալու համար չինա – րարութեան, ճարտարարուեստին, հողագործու – թեան, մշակոյթին : Ճաճախ գիշերը ցերեկին կը խառնեն , ժամանակէն առաջ կատարելու կամ գերակատարելու համար բազմազան ծրագիրներ :

Այդ բոլոր նուաճումները մենք ալ կ'արձա – նագրենք : Եւ տարիներէ ի վեր : Երբ կարելի է թերթ եւ գիրք ստանալ Երեւանէն :

Բայց, ո՛րքան բացասական, վրդովիչ պարա – գաներ, այս կազդուրիչ իրականութեան հետ :

Միայն մշակոյթի ճակատին վրայ ամփոփուե – լով կը տեսնենք որ Երեւանի բռնած դիրքը տեղի կուտայ դառն խորհրդածութեանց :

Նախ՝ յարաբերութեանց խնդիրը :

Ի՞նչ կը նշանակէ «Արտասահմանի հետ կուլ – տուրական կապի ընկերութիւն» հաստատել, իբ – րեւ յարաբերութիւն հայրենիքի ժողովուրդին եւ տարագիր բազմութեանց միջեւ :

Երեւանը ճարտարագործական հաստատու – թի՞ւն մըն է : Հայկական Արտասահմանը անոր մէկ մասնաճիւղն է : «Կուլտուրական կապի» ըն – կերութիւնն ալ՝ գործակալութի՞ւնը :

Ո՞ւր, ո՞ր յետամնաց ժողովուրդին, պետու – թեան մէջ տեսնուած է այսպիսի յարաբերութիւն՝ հայրենիքի զաւակներուն միջեւ :

Ի լրումն խեղկատակութեան, այս գործակա – լութիւնն ալ «կուլտուրական» կապ կը պահէ մի – այն որոշ խմբակցութեանց, «յառաջդիմական » կոչուած հաւատացեալներու հետ :

Հայրենիքի գաղափարը կը զօրանա՞յ թէ կը թուլնայ, այսպիսի յարաբերութիւններով :

Հայկական Արտասահմանը — աւելի քան մէկ միլիոն — ոչ բանաւոր հօտ է, ոչ ալ աշխրէք :

Ան իր պարտականութեանց հետ, ունի նաեւ իրաւունքներ :

Որքան երկար տեւէ այդ իրաւունքներուն ան – տեսումը,այնքան պիտի տուժեն ե՛ւ հայրենիքը ե՛ւ տարագիր բազմութիւնները :

Պիտի տուժեն մանաւանդ մշակոյթի ճակատին վրայ, ուր այնքան վաստակ ունինք մենք՝ «դրսե – ցիներս » :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ՀԱՐՑՈՒՑԱ՞Ծ ԵՆ ...

Ընթերցող մը կը պատմէր առջի օր, խորին դառնութեամբ .

— Հայ տղայ մը ստորագրութիւն կը հաւա – քէ Փարիզի մէջ, ազատել տալու համար թուրք բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթը, որ տարիներէ ի վեր բանտարկուած է Պոլսոյ մէջ: Ըլլալի՞ք բան է...

= Զարժեր յուզուիլ: Երեւի հայ տղան ալ ձախակողմեան ըլլալով, կ'ուզէ համակրական ցոյց մը, պարտականութիւն մը կատարել :

— Եղբայր, մեր ի՞նչ գործն է խառնուիլ այս – պիսի ձեռնարկներու, այն ալ օտար ափերու վրայ :

= Բռնութեան զոհը միշտ արժանի է համակ – րանքի, ուր որ ալ գտնուի : Թերեւս կարդացած էք. «Իմանիթէ»ն ալ կոչ մը ուղղած էր: Բոլոր պաղափարակիցները իրար անցեր էին, ըսելով թէ յեղափոխական բանաստեղծը պիտի մեռցնեն բան – տին մէջ:

— Լաւ, բայց մենք ալ զոհեր չունի՞նք: Եւ չունի՞նք պարտականութիւններ անոնց հանդէպ : Այս « յեղափոխականները » օր մը օրանց հետա – քրքրուեցա՞ն անոնցմով :

= « Կապիտալիստ – իմպերիալիստ»ներու զո – հերուն համա՞ր է խօսքդ:

— Ե՛ւ անոնց եւ սա միւսին որ կը կոչուի աշ – խարհի առաջին «դեմոկրատիկ ռեսպուբլիգա»ն: Ո՞վ համրեց անոնց միլիոնաւոր զոհերը :

= Շատ հեռուները դացիր:

— Օրինակ, այդ պարոնները օր մը օրանց հե – տաքրքրուա՞ծ են Հայաստանի հարիւրաւոր գրող – րողներու, պետական թէ կուսակցական պաշ – տօնեաներու, երիտասարդ եւ վաստակաւոր դէմ – քերու ճակատագրով: Ի՞նչ եղած են, ո՞ւր են...

= Այդ ալ հարցնելու բա՞ն է: Կա՛մ նստած են, կամ պառկած ...

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք :

= « Ռեվոլուցիոնէր» բարեկամիդ հարցուր , ան կը բացատրէ քեզի: Պայմանաւ որ երրորդ մը չլսէ :

ՎԱՀԷ

ՎԱՆի մէջ 33 հոգի գնդակահարուած էին պա – տերազմի ընթացքին, առանց դատավարութեան : Այս առթիւ ամբաստանուած զօրավարներէն Մուս – թաֆա Մուղլալը ամէն պատասխանատուութիւն իր վրայ առած ըլլալով, մահուան դատապար – տուեցաւ: Յետոյ պատիժը քսան տարի բանտար – կութեան վերածեցին, նկատի առնելով ... իր յառաջացեալ տարիքը:

ՊԵԼՃԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ վերահաստատումը կամ գահընկէցութիւնը որոշելու համար, հանրա – քուէ պիտի կատարուի այսօր, կիրակի , մասնակ – ցութեամբ 5·500·000 քաղաքացիներու : Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են, ի նախատեսութիւն անկարգութեանց: Լիէժի մէջ ձերբակալուեցան 46 լէոփոլտեան ուսանողներ որոնք զինուած էին բի – րերով: Բոլորն ալ արձակուեցան, զինաթափ ըլ – լալէ վերջ:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն եւ Ազգութեանց Խորհուրդներուն ընտրութիւնները կը կատարուին այսօր, կիրակի: Քաղաք. Բիւրոյին անդամներէն Բերիա (Կովկասի երբեմնի փոխարքան, Վրացի), Մալենկով եւ Անդրեյեւ ուրբաթ օր ճառեր խօսե – լով, յայտարարեցին թէ Խ. Միութիւնը պատ – րաստ է ընդունելու որեւէ «անկեղծ առաջարկ՝ պատերազմը խափանելու եւ խաղաղութիւնը պահ – պանելու համար: Անցեալ տարի Խ. Միութիւնը ա – ռաջարկեց որ հինգ մեծ պետութիւնները — Անգ – լիա, Ամերիկա, Ֆրանսա, Չինաստան եւ Խ. Մի – ութիւնը — դաշնագիր մը կնքեն, խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար: Նախայարձակները ջուրը ձգեցին այս ծրագիրը, հետեւաբար կը շարունա – կեն մնալ պատերազմի հրձիգներու դիրքին մէջ»: (Բերիա Թիֆլիսի մէջ կը խօսէր):

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Մ. Նա – հանդները հրաւիրուեցաւ Պ. Թրումընի կողմէ: Թուականը որոշուած չէ տակաւին:— Նախագահը փարիզ վերադարձին յայտարարեց թէ «չի կրնար բառերով նկարագրել Լոնտոնի մէջ վայելած ըն – դունելութիւնը եւ իր երախտագիտութիւնը »:

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ պահանջեց Մ. Նահանգներէն ետ կանչել Փեշթայի դեսպանատան երեք զինուո – րական կցորդները, իբրեւ անվստահելի :

Կացութիւնը կը բարւոքի

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԶԴԱՐԱՐԷ ԻՐԱՐՈՒ ՀԵՏ ՁԵՓՈՐԵԼ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐԱԿԱՆ ՅՈՁՑԵՐԸ ԵՒ ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Պաշտօնական աղբիւրներէ հաղորդուած տե – ղեկութեանց համաձայն, կացութիւնը հետզհետէ կ ըբարւոքի, չատ մը ասպարէզներու մէջ: Աչխա – տանքի Դաշնակցութիւնը ժողովի հրաւիրեց մեր – բոյի բանուորները, որոնք յետ խորհրդակցու – թեան որոշեցին դադրեցնել գործադուլը: Ոչ – համայնավար Միութեանց անդամները արդէն վերսկսած էին աշխատանքը, մեծապէս մեղմա – ցնելով երթեւեկի տագնապը: Միեւնոյն ատեն կը չարունակուին բանակցութիւնները , աչխատա – վարձքի յաւելման մասին: Այժմ կը բանին բոլոր կառախումբերը, ստորերկրեայ դիծերուն վրայ : Հանրակառքերու երթեւեկն ալ վերահաստատուե – ցաւ : Երեք ոչ – համայնավար սէնտիքաները հաւանած են 5 առ հարիւր յաւելման: Ցայտնի չէ թէ որքան պիտի կրնան դիմանալ Աչխատանքի Դաշնակցութեան միւս անդամները՝ չարունակե – լով գործադուլը :

Փարիզեան չրջանին մէջ ելեկտրականութիւ – նը կը բանի կանոնաւորապէս: Կազի հայթայթու – մըն ալ, որ մտահոգութիւն կը պատճառէր, մե – ծապէս բարւոքած է:

Համայնավար կուսակցութիւնը կը չարունակէ ուժ տալ բանուորական խլրտումներուն: Իր գա – զաք. Բիւրօն նոր բանաձեւ մը քուէարկեց, որով կ'ըսէ թէ «կառավարութիւնը կը քայլերէ գոր – ծառէրը, որպէսզի մերժեն բանաւոր յաւե – լումները »:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Թէթժէն, տեղեկատու նախարարը, առջի օր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ կառավարութիւնը իրարու հետ «չի չփոթեր հա – մայնավար կուսակցութեան գրգռութիւնները եւ բռնութիւնները եւ բանուորական պահանջները : Ազգը արդէն զայրոյթով դատապարտեց առաջին – ները: Վասնզի ատոնք անարդ հարուածներ են , կռնակէն տրուած հարուածներ, այն Ֆրանսացի զինուորներուն դէմ որոնք Ֆրանսական Միութեան անկախութիւնը եւ խաղաղութիւնը կը պաշտպա – նեն աչխարհի միւս ծայրը: Վասնզի այդ գըր – գռութեանց եւ բռնութեանց նպատակն է Ֆրան – սան, մեր բնտանիքները, մեր կիները, մեր զա – ւակները զրկել պաշտպանութեան միջոցներէն ո – րոնց պէտք ունինք պաշտպանուելու համար որեւէ նախայարձակման դէմ: Վասնզի խափանարար «քոմանտօ»ները որոնցմով կ ըսպառնան մեզի , դէպի անկարգութիւն եւ թշուառութիւն պիտի ա – ռաջնորդեն մեզ: Վասնզի մեր ազգային պաշտ – պանութեան միջոցներուն ոչնչացումը, եթէ յա – ջողի, զինաթափ ընելով ազգը, զայն պիտի յանձ – նէ առաջին հանդիպողին :

« Հիթլէրն էր որ կ'երդնուր, 1940 Յունիսին, թէ Ֆրանսան այլեւս բանակ պիտի չունենայ: Այդ երդո՞ւմն է որ կ'ուզեն կատարել: Այս կացու – թեան առջեւ, ներելի չէ որեւէ վարանում: Կառա – վարութիւնը աւելութեան եւ բռնութեան ձեռ – նարկներուն պիտի դիմադրաւէ Ֆրանսացիներու հայրենասիրութեամբ եւ օրէնքին ուժով, առանց տկարանալու: Միեւնոյն ատեն նոյն յստակու – թեամբ կը յայտարարէ թէ պիտի ծառայէ ընկե – րային արդարութեան: Բանուորական պահանջ – ները պիտի լսուին բարեացակամութեամբ եւ յա – ճախ համակրանքով: Անշուշտ ստիպողական պա – հանջներ կրնան հարկադրել որ սահմանափակուին պահանջուած յաւելումները: Հարկ է —նախ եւ առաջ՝ աչխատաւորներուն օգտին համար — աչ – խատավարձի յաւելումը կեցնել հոն ուր սկսի դիներու բարձրացումը: Հարկ է կեցնել հոն ուր կը սկսին բանուորներու արձակումը եւ գործազր – կութիւնը» :

ԾԱՆՐ ԴԺՊՔԵՐ ՄԱՐՍԷԼԻ ԵՒ ՊՈՌՏՈՑԻ ՄԷՋ

Հրատարակուած տեղեկութիւնները կը հաս – տատեն թէ կացութիւնը ծանր է նաւահանգիստ – ներու մէջ, ուր գործադուլներու չարժման գլուխն անցած է Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, խափա – նելու համար զինամթերքի առաքումը դէպի Հնդ – կաչին, ինչպէս եւ ամերիկեան զինաբարձ նաւե – րուն պարպումը :

Ուրբաթ օր ծանր ցոյց մը տեղի ունեցաւ Պոռտոյի մէջ, երբ նաւահանգստի աչխատաւոր – ները մերժեցին բեռցնել Հնդկաչինի զօրքին յատ – կացուած զինամթերքը: Այս առթիւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ոստիկանութեան եւ մօտ հազար բանուորներու մէջեւ: Երկու կողմէն ալ վիրաւոր – ներ կան: Զերբակալութիւններ ալ կատարուեցան: Թէեւ նաւահանգիստներու բանուորներն ալ յաւե – լում կը պահանջեն, բայց գլխաւոր նպատակն է խափանել ամերիկեան զինամթերքի պարպումը եւ փոխադրութիւնը: Այս գործադուլները կը տեւեն փետրուար 27էն ի վեր: Մրտումները կը չարու – նակուին բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ —

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՐ ՍԻՐՏԸ

Մարմոր Կիսօր էր։

Հանուն ընդհանուր գոյի պէտք չունէր ոչինչ, նոյնիսկ իր ոգուն։ Ջրհեղեղ տարաւ ամէնը։ Ամէնը, բացի մարմրած ցաւէն, որ կը ծանրանար սրտին վրայ։ Ամէնը, բացի մարմրած ցաւէն, որ կը ծանրանար սրտին վրայ։ Ամէնը, բացի մարմրած ցաւէն, որ կը ծանրանար սրտին վրայ։

ՄԵԿԱՒՆ ՍՆԱՅԻԿ

Ե.

Մոլեռան ամրոցը մեզ մեկ տարի էր տեսել ամրապահ վտակներ, նոր ցուցադրութիւններ, հրացանի փամփուշտներ, որոնք ոչնչով կը տարբերէին մեր հրացաններէն, եւ մեր մարտիկները ձեռնասուն ընելով, ընդհատ–ընդմիջում ընդունելով իրենց ընդունելութիւնները, ամրոցին մէջ կը հաւաքուէին ամէն կիրակի։

Մեկաւն – Ասիա՝ Մեկաւն, որ ամրոցին մէջ ամէնէն հին մարտիկն էր, ամէնէն ուժեղը, ամէնէն ճարպիկը, ամէնէն հմուտը։ Ինչ որ ձեռք առնէր, ինչ որ ընէր, ինչ որ ուզէր, ամէնքէն լաւ կ՚ընէր։ Ան էր մեր ուսուցիչը, ան էր մեր հրամանատարը, ան էր մեր ամէնքը։

Մեկաւն ամէն ինչ գիտէր, ամէն ինչ կը հասկնար, ամէն ինչ կը տեսնէր։ Ան էր, որ մեզ սորվեցուց ձիու վրայ նստիլ, ձիուն վրայէն ցատքել, ձիուն վրայէն կրակել, ձիուն վրայէն ինկած ատեն ալ ձիուն ոտքերուն տակէն կրակել։ Ան էր, որ մեզ սորվեցուց ձիուն վրայ

համաձայն հեղինակին պարագրութեան, ներդաշնակ, ճշգրիտ եւ կշռաւոր, Տէր Ցարութիւնեանին décorին մէջ, մոխրագոյն, թուխ եւ կրակի գոյն կայծերով խայտաբղէտ, զոր նուագ կը սիրենք քան իր զգեստները ...»:

Cette Semaine իր կարգին կը գրէ.— «...Զգեստներուն համար Տէր Ցարութիւնեան յղացած է տարօրինակ եւ ներշնչող «մայօ»ներ, կպչուն, սահուն, սեւէն մոխրագոյն, կարմիր եւ վարդագոյն»...

René Jouglet (Nouvelles Litteraires).— «... Գալով Պ. Տէր Ցարութիւնեանի «տէքոռ»ին, ինծի կը թուի թէ կը ձգտի դէպի երաժշտութեան ձեւակերպումը, գոյներու եւ գիծերու համեմատութիւն ներով: Կը ստեղծէ, չատ բաց զգեստներով, հատընտիր մթնոլորտ մը»:

Մարսէյլ՝ վեց չաբաթէ ի վեր — բացի Շէրպուռէն, ուր Ցունուար 6ին կատարուած քուէարկութեամբ, 21ի դէմ 256 ձայնով որոշուեցաւ պարպել ամերիկեան նաւերը:

Մարսէյլի նաւահանգիստը գրեթէ անշարժութեան դատապարտուած է, իբրեւ հետեւանք զանազան ընդհարումներու: Ուրբաթ օր ընդհանուր գործադուլ յայտարարուեցաւ այդ նաւահանգստին մէջ, բայց 400 բանուորներ կրցան չարունակել աշխատանքը, 11 նաւերու վրայ:

★ Փարիզի աւելածուներուն գործադուլին հետեւանքով, չատ մր թաղերու աղբամանները կը պարպուին զինուորներու կողմէ:

★ Կը վախցուի որ կացութիւնը ծանրանայ, եթէ ընդհ. գործադուլ յայտարարեն 500·000 հանքագործներ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈԼՈԹՈՎ ճառ մը խօսելով, «չանթաժ» կոչեց Ջրածին ռումբը: «Երէկ արեւմտեան պետութիւնները մեզ կ'ահաբեկէին հիւլէական ռումբով, այսօր ահուսարսափ կը տարածեն այսպէս կոչուած Ջրածին ռումբով: Մինչ կը կարծէին թէ իրենց մենաշնորհն է հիւլէական ռումբը, խորհրդային ժողովուրդը պարապ չկեցաւ, այլ տիրացաւ հիւլէական ուժի գաղտնիքին եւ զէնքին: Մխայն յիմարներ կրնան հաւատալ թէ պիտի ահաբեկեն Մ. Միութիւնը»:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը, Տոքթ. Ատենաուըը, զեկուցում տալով խորհրդարանին առջեւ, յայտարարեց թէ բողոքագիր մը ուղղած են Ֆրանսայի, Սարի չրջանի մասին կրնքուած համաձայնութեան դէմ: Այս առթիւ կրկնեց թէ պատրաստ են բարեկամութիւն եւ միութիւն հաստատելու Ֆրանսայի հետ, «միայն ա-րագ եւ յանդուգն ճիգեր կրնան փրկել այսօրուան Եւրոպան: Մենք պատրաստ ենք»:— Ֆրանսական կառավարութիւնը յայտարարեց թէ չի կրնար բանակցիլ գերմանական կառավարութեան հետ, Սարի մասին.— Արեւմտեան Գերմանիոյ գրաւումը 4·048·500·000 մարք (343·722·850 սթերլին) պիտի արժէ 1950 – 51ին:

«ԽԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ» Ֆրանսայի կուսակիցներու համագումարը բացուեցաւ Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ հազարաւոր պատուիրակներու:

ԹԻՀԲԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ 50 Թիւրքմէն-ներ եւ Պարսիկներ ձերբակալուեցան սահմանին վրայ, կասպից ծովուն արեւելեան կողմը, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէին «ի հաչիւ օտար պետութեան մը»: Պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ:

ՎՆԱՍԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ դէմ քուէարկուած օրէնքը Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ ալ խստօրէն քննադատուեցաւ համայնավարներու կողմէ, որոնք քսան ներկայացուցիչներ ունին: Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան մինչեւ առտու, եւ օրինագիծը քուէարկուեցաւ 20ի դէմ 279 ձայնով:— Դատ. քննութիւն բացուեցաւ Ազգ. ժողովի ուրբաթ օրուան նիստին մէջ պատահած բուռն միջադէպերուն առթիւ:

Հ. Մ. Մ.ի թատերական ներկայացումը՝ Քրեմլէն Պիսէթրի մէջ, տեղի չունեցաւ չաբաթ գիշեր, գործադուլի պատճառով:

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ

Վ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆԻ

1915Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

(Արհաւիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՑԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱՋԱՆ ԴԻՊՔԵՐՈՒ: 470 մեծադիր էջ, վենետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար Ֆրանք, թղթատարով 1100 Ֆրանք:

Դիմել «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ցառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՑԱՌԱՋի վերհրատարակման 5րդ չրջանը, թերթ պիտի չստանան այն բաժանորդները, որոնք չենվճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը:

Մեր Mandat - chèqueի քարդերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ

Մ. ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին:

1.— ԹԷՈԴՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն:

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte:

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԸ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար:

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԴԱՐ, զաւեշտ մէկ արար:

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Trovon, Sevres (S. et O.):

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ԽԱԶ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու:

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս դիշեր:

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ: Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5):

Այբի Տիկին Սիրվարդ Թորիկեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Թորիկեան, Պ. Ժանօ Թորիկեան, Օր. Աարինէ Թորիկեան, Տէր եւ Տիկին Ցովհ. Ուզունեան, Տէր եւ Տիկին Նազար Ուզունեան եւ բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, մօրեղբօր, փեսին եւ ազգականին,

Պ. ՆԻԿՈՂՈՍ ԹՈՐԻԿԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը, զոր տեղի ունեցաւ ուրբաթ, 10 Մարտ, 40 տարեկան հասակին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի առտու ժամը 10·30ին, Լիոնի հայկական եկեղեցին, rue Louis Blanc:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԸՆԿ. Ա. ԱՏՈՄԵԱՆի մահուան առթիւ Հ. Ց. Դ. «Վարդան» կոմիտէն եւ ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան հազարական Ֆր. կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտին:

FOIRE DE LYON

ԼԻՈՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

15 — 24 ԱՊՐԻԼ 1950

Գնորդնե՛ր, այժմէն ապահովեցէք ձեր բնակարանը

Աշխարհի ամէն կողմէն գնորդներ այժմէն կը պատրաստուին այցելել ԼԻՈՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ:

Ամէն միջոց ձեռք առնուած է ապահովելու համար իւրաքանչիւր ցուցադրողի եւ թէ գնորդի յարմար բնակարան մը:

Երկու հազար մասնաւոր սենեակներ առաջարկուած են Լիոնի բնակչութեան կողմէ:

Օթոքարերու մասնաւոր սպասարկութեան չըննորհիւ կարելի է օգտագործել Լիոնի բոլոր արուարձաններու պանդոկները:

Ուղղակի autorail մը բուն տօնավաճառէն մեկնելով, ճաշի ժամուն կը հասցնէ Aix les Bains, ուր երեք մեծ պանդոկներ բաց պիտի ըլլան այս առթիւ:

Կը յանձնարարուի գործի մարդոց որ կարելի եղածին չուտ ապահովեն իրենց բնակարանը եւ պահանջեն բոլոր տեղեկութիւնները պարունակող մասնաւոր գրքոյկը Տօնավաճառի վարչութենէն, **Rue Menestrier, Lyon**:

ՍՏԱՑԱՆՔ.— **Bulletin de l'Union Medecins Arméniens**, թիւ 4 (Ցունուար 1950): Հասցէ.— Dr N. Agadjanian, 85 Ave. Ségur, Paris (5):

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

24 rue St. LAZARE

Métro N. D. de Lorette կամ Trinité

Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

Ճաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր. կիր. եւ երկուշաբթի

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ եւ չրջանի դպրոցի յանձնախումբը, խորհրդակցական ժողովի մը կը հրաւիրէ բոլոր կրթասէր անձերը, այս երկուշաբթի, ժամը 9ին, 43 rue Madame Curie, Պանեէօ, ծանօթ հաւաքատեղին:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 8·30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի մասնաւորապէս Սանուհիներէն ներկայ ըլլալ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ լսարանին այս երկուշաբթիի հերթական հաւաքոյթը յետաձգուած է գործադուլներու անորոչութեան պատճառով:

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կապ. Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը:

Chaussures de LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier

Création de modèles très etudiés

20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի դտնէք վերոյիշեալ հասցէէն:

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել:

Բացման առիթով, ամենանպաստաւոր գիներէ վերջ մինչեւ ՄԱՐՏ 15:

ՑԱՌԱՋի այս կտրօնը ներկայացնողին

10 % ԶԵՂՉ

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷնի, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒ ԱՑԼԻՆ, ԻԲՐԵԻ ՆՈՒՀՐ:

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՉԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՐ ՍԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)

3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)

Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 34էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL

PHILIPS RADIO PICK-UP

DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ

Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան: Օրի-նակաև գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յանախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գտած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, լութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 **rue Lafayette, Paris (9)**:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers · կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

ՍՂԱԳԻՐ – ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ ազգային կամ առեւտրական հաստատութեան մը մէջ: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

ՅԱՌԱՋԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսյա 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 14 MARS 1950 Երեքշաբթի 14 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6101–Նոր շրջան թիւ 1512

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՐՆԱԿԱՆ ԵՒ ՎՆԱՍԱԿԱՐ

Գիտենք որ « Կուլտուրական Կապի Հնկերու-թիւնը » Երեւանի գիւտը չէ, այլ ուղղակի Մոս-կուայէն հրամանագրուած կարգադրութիւն մը։

Գիտենք, նաեւ, որ միայն Ի· Հայաստանի յատուկ չէ այս կաշկանդումը, այլ կը վերաբերի բոլոր հանրապետութեանց։ Սկսելով Ռուսերէն։

Նոյն ձեւով յարաբերութիւններ հաստատուած են նաեւ օտար երկիրներու «յառաջդիմական» խմբակցութեանց հետ, փոխադարձաբար ծանօթա-ցնելու համար իրենց մշակոյթը։

Այս իրողութիւնը չի կրնար զրկել մեզ՝ ան-բնական կացութիւն մը մատնանշելու, քննադա-տելու իրաւունքէն։

Ինչպէս ուրիշ հիմնական խնդիրներու մէջ, այս պարագային ալ Հայկական Արտասահմանը պիտի ունենայ որոշ տեսակէտ եւ դիրք։ Ոչ մի-այն իր, այլեւ հայրենիքի շահուն համար։

Մենք այնքան միամիտ չենք որ կարծենք թէ գոհացում պիտի տան մէկ օրէն միւսը, եթէ բոլորս միասին պահանջներ դնենք։ Եթէ բանաձեւեր քուէարկենք յոտնկայս եւ բարձրաձայն։

Բայց, ո՞րը, ո՞ր երկնքին տակ, ո՞ր ժողո-վուրդին մէջ այս կամ այն դատը չհետաձգէ յօ-րանջելով, հառաչելով կամ ծափահարելով։ Աչքե-րը գոց եւ գլուխը կախ։

Ամէնէն արդար դատն ալ կը պահանջէ անընդ-հատ արծարծում եւ ձեւակերպում։ Ճարտասե-պայքար։

Ամէն բանէ առաջ, պիտի գիտնաս թէ ի՛նչ է ուզածդ։ Պիտի բացատրես թէ ինչո՛ւ վնասակար է այսինչ կարգադրութիւնը։

Քարոզչական աշխատանք մը չէ՞ր որ կը կա-տարէին ռուս բոլշեւիկները իրենք, «Իսկրա» եւ ուրիշ թերթեր, տեղեկներ, թռուցիկներ հրա-տարակելով։ Վերլուծելով դէպքերն ու երեւոյթ-ները։ Լուսաբանելով հանրային կարծիքը։

Զարամբիներ կամ ծանծաղամիտներ միայն կրնան զրպնդել թէ Հայկական Արտասահմանը դիրք բռնած կ'ըլլայ հայրենիքին դէմ, հատա-տմօրէն, յամառօրէն յիշեցնելով չարք մը ճըշ-մարտութիւններ։ Պարզելով անբնական, վնասա-կար իրողութիւններ։

Այդ վրդովիչ իրողութիւններէն մէկն է՝ յա-րաբերութեանց արուեստակեալ միջոցներու սահ-մանափակումը։ Թշուառութիւն մը, որ աւերներ կը գործէ տարիներէ ի վեր։

Ճիշդ է որ հրատարակչական – տպագրական մեքենան ա՛րդիւնհատ կը բանի երեւանի մէջ, ինչպէս Ի· Միութեան անծայրածիր տարածու-թեան վրայ։

Բայց, կը բանի միականի եւ միակողմանի։ Համաձայն սահմանափակ ծրագրի մը եւ թխածոյ բանաձեւերու։

Անշուշտ մեր ուժէն վեր է որեւէ բան փոխել այս կարգուսարքէն, ուր բառարանին բառերը, դարաւոր գիտելիքներն անդամ ենթակայ են իշ-խանասուտ հրամանագիրներու։

Եւ սակայն, իբրեւ ազատ քաղաքացիներ, իբ-րեւ ցիրուցան ժառանգորդները անկապտելի ժա-ռանգութեանց, մենք պարտաւոր ենք անդադար յիշեցնել կատարուած վրիպումներն ու սայթա-քումները։

Պարտաւոր ենք բողոքել կատարուած բռնու-թեանց դէմ։ Ապացուցանել թէ իշխանաւորի, ակադեմականի տիտղոսը, « պետական » հանգա-մանքը իրաւունք չեն տար անտէր բանջարանոցի մը վերածելու մայրենի բարբառը։

Մանաւանդ որ, ահա ձեռնարկներ կը կատար-ուին գիտակցօրէն կամ բռնօրէն, արտասահմանի մէջ ալ տարածելու համար գործուած աւերները։

Ինչ որ փորձուեցաւ, քանի մը տարի առաջ, Թաւրիզի եւ Թէհրանի մէջ, ինչ որ տեղի կ'ունե-նայ, այսօր, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ, բաւական են քնացողները արթնցնելու եւ պարտա-կանութեան կանչելու։

Արդարացում չունին անոնք որ պոչ կը խաղ-ցնեն այս ճակատին վրայ, ըլլան իսկ վեղարաւոր։

Ի՞նչ մնացած պիտի ըլլար մեր դարաւոր մշա-կոյթէն, եթէ մեր հալածական «գրիչ»ներն ալ վարուէին այսօրուան գրոց – բրոցներուն պէս։ Եթէ յետին նչխարը փրկած չըլլային բարբարոս – ներու արշաւանքէն։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՓՈՓԱՆՔ

Այլազան բազմութիւն մը խռնուած էր կիրա-կի օր, Մուրատեան վարժարանի Պէշիկթաշլեան-Ալէմշահ թատերասրահը։

Հիմնովին վերաշինուած ընդարձակ եւ ւմա-յելուչ ժողովասրահ մը, հանդատաւէտ աթոռնե-րով։

Զորս ներկայացումներ սարքուած էին, երեքը հայերէն, մէկը Ֆրանսերէն։ Առանց հաշուելու երգերը, արտասանութիւնները եւ պարերը։ Եւ մանաւանդ Լիբանանի հրաշք-տղուն՝ Վարուժա-նի ջութակը։

Ատոնց նկարագրութիւնը չէ որ պիտի փոր-ձեմ։ Կը բաւէ ըսել թէ բոլոր դերակատարները աշակերտներ էին,— ներկայացուցիչներ՝ իւրա-քանչիւր դասարանէ։ Հայերէնի պաշար ամբա-րած՝ համաձայն իրենց կարգին։

Անշուշտ յանցանքը իրենցը չէ, եթէ այս առթիւ ալ աչքի կը զարնէր մեր թատերական գրականու-թեան խեղճութիւնը։

Ուրիշ պարագայ մը գրաւեց ուշադրութիւ-նըս։ Երեւոյթ մը՝ խորապէս կազդուրիչ։

Ճաճախ կը դանդատինք թէ ծնողներն են գըլ-խաւոր պատասխանատուն, եթէ իրենց զաւակ-ները հայերէն չեն գիտեր կամ չեն սորվիր։

Արդարութիւնը կը պահանջէ ջերմապէս չնո-հաւորել նաեւ անոնք որ կը կատարեն իրենց պար-տականութիւնը, յանձն առնելով ամէն զոհողու-թիւն։

Այսպէս, կիրակի օր տեսանք հայրիկներ եւ մայրիկներ, որոնք հպարտութեամբ կը պարծե-նային իրենց աշակերտ – զաւակներով։

Ծնողներ կան որ երկու զաւակներ տեղաւո-րած են։ (Հարիւր հազար Ֆրանք է մէկ աշակերտի տարեթոշակը)։

Եթէ վարժարանը աւելի ընդարձակ ըլլար, ապահովաբար կրկնապատիկ աշակերտ պիտի ու-նենար։

Ամէն պարագայի մէջ, պզտիկ սփոփանք մը չէ չատ մը ծնողներու նախանձախնդրութիւնը։

Եթէ նոյնիսկ հարիւրին տասը հաշուենք այս կարգի ծնողները, մենք ուրիշ միջնակարդ վար-ժարաններ կ'ունենանք ոչ միայն Փարիզի եւ Մար-սէյլի, այլեւ հեռաւոր Թէհրանի եւ Ամերիկայի մէջ։

ՎԱՀԷ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնները տե-ւեալ տեղեկութիւնները (Մարտ 6–7)։—

ԱՆԴԱՐԱ, 6 Մարտ։— Կառավարութիւնը չատ կարեւոր օրինագիծ մը յանձնեց Ազգ· Ժողովին։ Այս օրէնքով Թուրք հայրենակցութենէ վտար-ուած անձերը, Ցոյն, Հայ կամ Հրեայ, պիտի կր-նան Թուրքիա մտնել։ Ազգ· Ժողովին փակումէն առաջ պիտի քուէարկուի այս կարեւոր օրէնքը եւ հայրենակցութենէ զրկուած անձերը, փոխա-նակելի կամ փախստական, պիտի կրնան իրրեւ զբօսաշրջիկ Թուրքիա վերադառնալ եւ առաւելա-գոյն երեք ամիս մնալ այստեղ։ Դիմողներուն խա-կոյն վիզէ պիտի տրուի։

«Մարմարա» կը գրէ այս առթիւ։—

Կառավարութիւնը այս կերպով գոհացում կու-տայ արտասահման գտնուող բազմաթիւ հայրե-նակիցներու բաղձանքին, որով տարիներէ ի վեր Թուրքիոյ կարօտը կը քաշէին եւ անընդհատ դի-մումներ կը կատարէին վերադառնալու համար։

★ Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս օրէնքէն օգտուելով մօտերս Պոլիս պիտի այցելէ Ամերի-կահայոց առաջնորդը, Տիրան եպիսկ· Ներսոյ-եան, որ Թրնեւ կը գտնուէր վերջերս։

« Ժամանակ » ալ կ'իմանայ թէ Գարեգին ա-բեղայ Գազանճեան Երուսաղէմի Պատր· փոխա-նորդ նշանակուած ըլլալով, Պոլիս կը սպասուի մօտերս։ Սմբատ եպիսկ· Գազազեանի մահէն ի վեր թափուր կը մնար այս աթոռը։

ՓԼԵԹԱՑԻ անգլ· դեսպանատունէն ետ կան-չուեցան երկու պաշտօնեաներ։ Մ· Նահանգներն ալ ետ պիտի կանչեն երեք զինուորական կցորդ-ներ, ինչպէս պահանջած էր Հունգարիա։

ԳՈՐԾադուրներդ դեռ չեն վերջացած

ԼՈՒՐՋ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԷ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Ինչպէս գրած էինք արդէն, չաբաթ օր վեր-ջապէս փոխադրութեանց գործադուլները։ Փա-րիզի մեթրօն եւ հանրակառքերը կանոնաւորապէս ելան բանին, հինգ օրուան դադարէն վերջ։ Վերջին պահուն տեղի տուած էր նաեւ Աշխատանքի Դաշ-նակցութիւնը, միեւնոյն ատեն մեղադրելով միւս երեք Միութիւնները թէ «դաւաճանած են» բան-ուորութեան շահերուն, չմասնակցելով գործա-դուլին։

Դեռ կը շարունակուի ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորներուն ընդհ· գործադուլը։ Ե-լեկտրական հոսանքը բաւարար է, բայց կազի խնդիրը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Փարի-զի մէջ։ Երեք սէնտիքաները կը շարունակեն գոր-ծադուլը, թէեւ վարիչ պաշտօնեաները որոշեցին ղադրեցնել, նկատելով որ արկածներ կրնան պա-տահիլ։ Միւս կողմէ կը յիշեցնեն աշխատանքի ա-ղատութեան դէմ յարուցուած արգելքները։ Ո-ստիկանութիւնը չաբաթ իրիկուն կազի երեք մեծ գործարաններէն դուրս հանեցին գործադուլի կազ-մակերպիչ խմբակները, տեղին վրայ ձգելով մի-այն այն պաշտօնեաները որ տրամադիր են աշխա-տելու։ Ուրեւէ դէպք չպատահեցաւ։

Ճարտարագործութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կազի որակը եւ քանակը հետզհե-տէ կը բարւոքի։

Լիլի շրջանին մէջ կառավարութիւնը կը սպառնայ անմիջապէս ձերբակալել 15 պատասխա-նատու պաշտօնեաներ, եթէ ելեկտրական հոսան-քը 100·000 քիլովաթի չհասնի։

Մետաղագործական բանուորներու գործա-դուլն ալ կը շարունակուի երեք չաբաթէ ի վեր։ Նորակազմ հաշտարար յանձնաժողովը չաբաթ օր փորձեց միջին ելք մը գտնել, սակայն ձախող-ցաւ։ Առաջին փորձն էր այս, հաւաքական պայ-մանագիրներու օրէնքին հաստատումէն ի վեր։ Գործատէրերու խմբակցութիւնը դրաւորապէս յայտնած էր թէ չի կրնար 5 առ հարիւրէն վեր յաւելում կատարել, առանց գիները բարձրացնե-լու։

Վերջին պահուն գործադուլ որոշեցին նաեւ Ընկերային Ապահովութեան 17·500 պաշտօնեա-ները, որոնց 4·5 առ հարիւր յաւելում առնուած էր կառավարութիւնը։ Երեք Միութեանց կողմէ հրատարակուած զեկոյց մը «ծիծաղելի» կը գտնէ կառավարութեան առնարկը եւ կ'աւել-ցընէ թէ գործադուլը պիտի չարունակուի, մինչեւ որ Աշխատանքի նախարարութիւնը ընդունի բան-ուորներուն եւ վարչութեան միջեւ գոյացած հա-մաձայնութիւնը։

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Շատ աւելի մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ նաւահանգիստներու վիճակը, մանաւանդ որ հետ-զհետէ պիտի հասնին ամերիկեան զինաբարձ նա-ւերը։

Գործադուլը կը շարունակուի Մարսէյլի նա-ւահանգստին մէջ։ Շաբաթ օր հարկ եղաւ 300 զինուորներ կանչել, բեռցնելու համար չոգենաւ մը։ Աշխատող բանուոր մը յարձակում կրած ըլ-լալով բանթողներէն, ինքզինքը պաշտպանեց եւ երկու հոգի վիրաւորեց դանակով։

Պոռտոյի նաւահանգստին բանուորները վեր-սկսան աշխատանքը։

Մարսէյլի նաւաստիները հանրաքուէ կը կա-տարեն, հետեւեալ հարցարանով.— Սահմանա-ւո՞ր գործադուլ կ'ուզէք թէ անսահման։

Մտահոգութեան գլխաւոր պատճառը այն է որ այս գործադուլները միայն բանուորական հան-գամանք չունին, այլեւ քաղաքական։

Մինչ Մարսէյլի հանրակառքի բանուորները անսահման գործադուլ որոշած, Սթրազպուրկի արհեստակիցները կը յայտարարեն թէ դոհ են չաբաթ օրուան համաձայնութենէն։

Հիւսուածեղէնի բանուորներն ալ տրամադիր կ'երեւան համաձայնելու։

Շաբաթ օր բողոքի ցոյց մը տեղի ունեցաւ Մարսէյլի մէջ, Հնդկաչինի պատերազմին դէմ։ Շէրպուրի նաւահանգստի բանուորները նորէն յայտարարեցին թէ պատրաստ են պարպելու զի-նաբարձ նաւերը։ Բացառիկ միջոցներ ձեռք առ-նուած են, քաղաքին ապահովութեան համար։ Հետեւակազօրք, ոստիկան – զինուորներ եւ ուրիշ պահակներ պիտի հսկեն բարեկարգութեան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ 14 երկիրներէն 150 ամե-րիկացի դեսպաններ, հիւպատոսներ եւ ուրիշ ներկայացուցիչներ վերջացուցին իրենց խորհր-դաժողովը Գահիրէի մէջ։ Ժողովը տեւեց հինգ օր։ Կը հաւաստեն թէ հինգ կէտերէ բաղկացեալ ու-ղեգիծ մը մշակուած է։

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ԵՒ ՄԵՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԶՄՈՌՆԱՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա»ն է որ կը յիշեցնէ, այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (26 Յունուար).

— « Անոնք որ կը խօսին կամ կը գրեն գաղթաշխարհի մէջ հայութեան սպառնացող դեղին վտանգին մասին, շատ յաճախ յոռետես ճիշերը կ'արձակեն, առանց վտանգը կանխող գործօններու կարեւորութեան վրայ կանգ առնելու :

Վերջին ճշմարտութիւնը իրենց բերնով բարբառելու միամտութիւնն է ատիկա, որ սակայն միակողմանի է, երբ նկատի ունենանք, որ ցեղապահպանման համար բոլորին յատուկ եւ բոլորին ուժերուն սահմաններուն մէջ ինկող պարտակա – նութիւնները կան զոր կարելի չէ անտեսել կամ ուրանալ :

Նորութիւն չէ, թէ Սփիւռքը ի վերջոյ կրնայ դառնալ հայութեան մեծ գերեզմանը :

Կրնայ ըլլալ եւ այդպէս կամ թէ հակառակը :

Գաղթօջախն մեր պատմութիւնը ցոյց տուած է, ճիշդ է, որ երկու հարիւր հազար Հայեր կոր – սուած են Պեսարապիոյ, Լեհաստանի եւ մերձակայ վայրերու մէջ, բայց այդ կորուստը ունի իր լուրջ պատճառները :

Այսօր կրնայ պատահիլ նոյն բանը, եթէ եր – բեք չարունակենք ձեռնածալ նստիլ ու հրաչքի սպասել :

Ո՞վ է մեղաւորը, երբ ամէն Հայ կամ ամէն ընտանիք չի կատարեր իր պարտականութիւնը :

Ճշմարիտ օգնութիւնը մեր անձէն կը սկսի , չմոռնանք առածը :

Ուրիշներու գործին կամ ըրածին մասին կարծիք յայտնել եւ անոնց լաւ կամ վատ ըլլալուն մասին քամբասանքի նստելէ առաջ, նախ իւրաքանչիւրս պէտք է զբաղի իր գործերով ու պարտականութիւններով :

Մեր զաւակներուն, մեր ընտանիքին Հայ մնալու եւ այդ ոգիով ապրելու ու դաստիարակուելու հարցը պէտք է դառնայ ամէն մէկուս ուշադրութիւնը գրաւող առաջին աշխատանքը :

Օտար լեզուներ սովրելով իրենց համար սե – փական տնտեսութիւն մը չինելու մտահոգութենէն առաջ իւրաքանչիւրիս պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ սորվեցնել մեր փոքրիկներուն մեր լեզուն :

Այս հարցին մասին ազատօրէն գրելն իսկ սկսած են չատեր վտանգ մը համարել :

Շատ կը զարմանանք այս առթիւ :

Կ'ապրինք երկիրներու մէջ, ուր թոյլատրուած է բոլորին ունենալ իրենց սեփական դպրոցները :

Անոնք բարոյապէս ու նիւթապէս եթէ կը լրացնեն պետութեանց պահանջած պայմանները, արտօնուած են իրենց առաջադրութիւնները իրականացնելու :

Այսքան ազատութենէ վերջ, երկմտիլ ու հարցը հրապարակով քննութեան ենթարկել չատ տեսնողներ, կ'ընեն նոր տեսակի մեղանչում մը :

Մենք է որ, սակայն, կը մոռնանք մեր պարտականութիւնները եւ ամէն հակազդեցութիւն կ'ուզենք վերագրել միջավայրին :

Մի՞թէ կը պակսին իրենց սեփական հայրենիքին մէջ գտնուող յետամնաց ազգեր, անծանօթ իրենց գրաւոր լեզուի տարրական սկզբունքներուն կամ իրենց պատմութեան :

Երէկ երբ կ'ապրէինք մեր հողին վրայ, խոշոր թիւ մը կը կազմէին հոն ալ դպրոցի եւ կրթութեան երեսը չտեսնող Հայերը :

Այսպէս, կիլիկիոյ եւ կարգ մը ուրիշ շրջաններու մէջ թրքախօսները ճնշող թիւ մըն էին :

Զոհաբերութեան ոգիի պակասն ու հարցը լրջօրէն նկատի չառնելու մեղքն էր ատոր պատճառը » :

ԵՐԲ ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ ԳՈՐԾԸ

« Հայրենիք » եւս շօշափելով նոյն խնդիրը , կը հարցնէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (29 Յունուար).

— « Ամերիկահայ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան մասին « Հայրենիք »ի Հարցարանը մեր սպասածէն չատ աւելի լայն արձագանգ գտաւ ամէն տեղ : Մենք ստիպուեցանք Հարցարանը փակելէ ետք ալ, հրատարակել կարգ մը չահեկան պատասխաններ : Արտասահմանի մամուլը եւս արձագանգեց մեզի՝ զբաղելով այս նոյն հարցով, որ ընդհ· ցաւ մըն է եւ կը վերաբերի հաւասարապէս ամէն տեղի : Աւելին : Մեր հակառակորդ մամուլն իսկ, որ ցարդ այս խնդրով չէր զբաղած, կամ հազուադէպօրէն միայն կը զբաղէր, վերջերս սկսաւ իր էջերը լեցնել նոյն խնդրոյն նուիրուած յօդուածներով : Տեղ – տեղ հրապարակային ժողովներ ու դասախօսութիւններ ալ տեղի ունեցան՝ նիւթ ունենալով ամերիկահայ սերունդի հայեցի դաստիարակութեան խնդիրը :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Մասարիկ Ծննդեան 100ամեակը

Ազատ Չեխոսլովաքիոյ վարիչներէն Ֆրան – ցիսէք Քովարնա անցեալ շաբթու գրութիւն մը նուիրած էր արդի Չեխոսլովաքիոյ հիմնադրին՝ Թոմաս Կարիք Մասարիքի ծննդեան 100ամեակին առթիւ (7 Մարտ) : Ուրիշ թերթեր ալ զբաղեցան : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Արդի աշխարհի թոհուբոհին մէջ երբեմն կը կորսուին այնպիսի դէմքեր որոնց դերը վճռական եղած է իրենց երկրին ճակատագիրը ղեկավարելուն մէջ :

Առաջին Մեծ Պատերազմին Մասարիք ազա – տագրեց իր հայրենիքը՝ Չեխոսլովաքիան՝ Աւս – տրօ-Հունգարական կայսրութեան լուծէն, տալով անոր պետական կեանք : Սակայն հազիւ քանի մը տասնեակ տարիներ անցած, նացիա – կան համատիրութիւնը զգետնեց հարազատ եր – կիրը : Իսկ ներկայիս ուրիշ տեսակի համատիրութիւն մը նորէն խորտակեց անոր ազատ կեանքը : Այս Չեխոսլովաքիոյ կրած դժբախտ հարուածները կը վերադրուին իր աշխարհագրական դիրքին :

Պատմութեան մէջ դարաշրջան մը կը վերջանայ երբ չատոնց սկսած է ուրիշ մը : Մասարիք կրցաւ իր անձին մէջ միացնել թէ անցեալը եւ թէ ապագան : Նախքան Չեխոսլովաքիոյ հիմնադրութիւնը, երբ ան Մ. Նահանգները կը գտնուէր, կազմակերպեց միութիւն մը կեդր. Եւրոպայի ազգերէն : Աւելի վերջ Ժընեւի Ազգերու Դաշնակցութեան անդամագրեց իր պետութիւնը : Իրեն համար ժողովրդավարութիւն՝ կը նշանակէր ոչ միայն ժողովրդավար կառավարութիւն՝ մէկ պետութեան սահմաններուն մէջ, այլեւ ժողովրդավար միջազգային յարաբերութեանց մէջ : Ան համաձայն էր ժողովրդավար եւ համաշխարհային կազմակերպութեան մը որով ներընչուած են այսօրուան պետական մարդիկը :

Մասարիք հիմնեց Չեխոսլովաքիոյ անկախութիւնը համաձայն Ժ. դարու իտէալին, սակայն միեւնոյն ատեն գիտէր թէ 20րդ դարը նոր պարտականութիւններ կը բերէր — կառուցանել նոր տիեզերականութիւն մը՝ որ բռնի ուժ չի գործածեր, այլ ազատութիւն կը պարգեւէ ամբողջ մարդկութեան : Այս իտէալը չէ փոխուած այսօր ալ :

Անկախ Չեխոսլովաքիոյ հիմնադիրը քալածանօք էր բոլշեւիզմին : Տեսած էր անոր ծնունդը Ռուսիոյ մէջ — Լենինկրատ, Մոսկուայի, Քիեւի եւ Վլատիվոսթոքի մէջ : Ան ուղղակի բանակցութիւններ վարեց Բոլշեւիկներուն հետ, յանուն չեխական բանակին որ կը կռուէր Սիպերիոյ մէջ եւ յետոյ փոխադրուեցաւ արեւմտեան Եւրոպայի ռազմադաշտերը :

Բոլշեւիզմի մասին իր դիտելիքը միայն գործնական կեանքէն քաղած չէր : Զայն ճանչցած չէր միայն գնդակներէն որ կը սուրային իր գլխուն վերեւ, Լենինկրատի եւ Մոսկուայի մէջ : Ան ունէր սումնասիրութիւններ ունէր ռուսական հարցի եւ մարքսականութեան մասին, եւ ուրեմն որոշ գաղափար կազմած էր : Իր դիրքը, «Ռուսիա եւ Եւրոպա» որ հրատարակուեցաւ Առաջին Աշխարհամարտէն քիչ առաջ, կը նախատեսէր ռուսական յեղափոխութիւնը : Իր միւս գրքին՝ «Ընկերային հարցը»ի քանի մը գլուխները, որոնք կը քննադատեն մարքսեան վարդապետութիւնը , ազդարարութիւն մըն են այսօր իսկ :

Այդ գրքին մէջ Մասարիք կը պարզէ մարդկային հաստատութենց եւ օրէնքներու աստուածային հաստատութենէ աւելի կարեւոր ըլլալը որ այնքան յատկանշական է ներկայ ծացումը որ այնքան վարչաձեւերուն եւ որ վարպետ համամարդկային վարչաձեւերուն եւ ճորտատիրութիւնը կը սթողէ դերութեան եւ ճորտատիրութեան նոր ձեւերու հաստատումը : Իր քննադատութեան նոր ձեւերու ժխտելով մարքսականութիւնը, ցոյց տուեցաւ թէ որքան ստիպողական է իրական ժողովրդապետութիւն հաստատել ընկերային եւ տնտեսական ասպարէզներու մէջ :

Իր փորձառութեամբ Մասարիք կրցաւ չատ մը վճռական եզրակացութիւններ հանել, որոնք ներկայիս ալ արժէք ունին եւ լուրջ ազդարարութիւններ կը կազմեն : Սթալինեան համատիրութիւնը թէեւ աւելի վերջ հասունցաւ, սակայն մինչեւ իսկ սովետական պատմութեան Լենինեան շրջանը ցոյց կուտար խնդրին խոր արմատները : Մասարիք տեսաւ որ սովետական յեղափոխութիւնը միայն պետական դրամատիրութիւն մը կը նշանձեր եւ չէր լուծեր ընկերային հարցը : Ան նշանձեր եւ չէր լուծեր ընկերային հարցը : Ան նուաղած էր թէ բռնատիրական այդ վարչաձեւը կը բիւր բիւզանդական աւանդութիւններէ որոնք վեր : Եւ կը տեսնէր ծնունդը նոր մաքիաւէլեականութեան մը, որուն չնորհիւ Սթալինեան վարչաձեւը կը փոխէր իր ռազմավարութիւնը, պարադաններուն համաձայն : Այս տեսակէտով Մասարիքի համար «հակառակ բարեկարգութիւն» մըն էր եղածը, այսինքն ճիգ մըն է նետելու մարդկութիւնը Միջին Դարերը : Մասնաւորապէս կը պատսպարէր մարդկային կեանքի բարբարոսական վատնումը : Եւ ռուսական այս յետաշրջեական դաղափարաբանութեան, կը հակադրէր ճշմարիտ ժողովրդապետութիւն մը, հիմնուած քրիստոնէական կայի հաստատութենց եւ օրէնքներու աստուածային հաստատութենէ աւելի կարեւոր ըլլալը որ այնքան յատկանշական է ներկայ ծացումը որ այնքան վարչաձեւերուն եւ որ վարպետ համամարդկային վարչաձեւերուն եւ ճորտատիրութեան եւ ճորտատիրութեան նոր ձեւերու հաստատումը : Իր քննադատութեան նոր ձեւերու հաստատումով մարքսականութիւնը, ցոյց տուեցաւ թէ որքան ստիպողական է իրական ժողովրդապետութիւն հաստատել ընկերային եւ տնտեսական ասպարէզներու մէջ :

Իր փորձառութեամբ Մասարիք կրցաւ չատ մը վճռական եզրակացութիւններ հանել, որոնք ներկայիս ալ արժէք ունին եւ լուրջ ազդարարութիւններ կը կազմեն : Սթալինեան համատիրութիւնը թէեւ աւելի վերջ հասունցաւ, սակայն մինչեւ իսկ սովետական պատմութեան Լենինեան շրջանը ցոյց կուտար խնդրին խոր արմատները : Մասարիք տեսաւ որ սովետական յեղափոխութիւնը միայն պետական դրամատիրութիւն մը կը նշանձեր եւ չէր լուծեր ընկերային հարցը : Ան նուաղած էր թէ բռնատիրական այդ վարչաձեւը կը բիւր բիւզանդական աւանդութիւններէ որոնք վեր : Եւ կը տեսնէր ծնունդը նոր մաքիաւէլեականութեան մը, որուն չնորհիւ Սթալինեան վարչաձեւը կը փոխէր իր ռազմավարութիւնը, պարադաններուն համաձայն : Այս տեսակէտով Մասարիքի համար «հակառակ բարեկարգութիւն» մըն էր եղածը, այսինքն ճիգ մըն է նետելու մարդկութիւնը Միջին Դարերը : Մասնաւորապէս կը պատսպարէր մարդկային կեանքի բարբարոսական վատնումը : Եւ ռուսական այս յետաշրջեական դաղափարաբանութեան, կը հակադրէր ճշմարիտ ժողովրդապետութիւն մը, հիմնուած քրիստոնէական իտէալին վրայ :

Մասարիքի տեսակէտով բոլշեւիզմը հիւանդութիւնն է երկրի մը որ հասունցած չէ ժողովրդապետութեան համար : Իր ողջութեան առեն, եւ տնտեսական անկումէն առաջ, կը թուէր թէ այս հիւանդութիւնը պիտի չանցնի իր ծնած երկրին սահմանները եւ պիտի չդառնայ տիեզերական համաճարակ մը :

Մնունդով եւ մտային կազմութեամբ, Մասարիք ժ. դարու զաւակ մըն էր, սակայն համաձայն չէր անոր ծանծաղ լաւատեսութեան կամ նախապաշարեալ կռապաշտութեան : Ընդհակառակն, անոր մակերեսային լաւատեսութեան մէջ՝ կը գտնէր վտանգի ախտանիշները, որոնք մէջտեղ ելան միայն քսաներորդ դարուն :

Իր առաջին գիրքերէն մէկուն մէջ Մասարիք քննելով անձնասպանութեան խնդիրը , զայն կը վերագրէ քրիստոնէական զգացումին տկարացման : Երբ կը տեսնենք թէ ինչպէս համատիրական դրութիւններ չարաչար կը գործածեն կրօնական թաքուն բնազդները, մոլեռանդ զգացումներ եւ ծաւալական ձգտումներ ստեղծելու համար, ինչպէս խալամութիւնը, այն ատեն կը հասկնանք թէ ինչու Մասարիք իր ժողովրդավար հաւատքը կը հիմնէր քրիստոնէութեան վրայ, եւ թէ ինչու ինք, ըլլալով Եւրոպացի, համոզուած հետեւորդ մըն էր անգլեսաքսոն եւ մանաւանդ ա – մերիկեան աւանդութեանց : Այս քաղաքական փիլիսոփայութեամբ կարելի է բացատրել իր այն խօսքը թէ աւելի լաւ է մեռնիլ քան իբրեւ գերի ապրիլ :

Մասարիք իր ասպարէզն սկսաւ իբրեւ դասախօս, յետոյ դարձաւ դիւանագէտ, եւ կեանքը վերջացուց իբրեւ խմաստուն մը :

Ան ոչ միայն կը բաժնէր արդի աշխարհին յոյսերը, այլեւ կը գուշակէր այն վտանգները որոնք երեւան ելան աւելի վերջը, որոնց կը դիմագրաւենք այսօր, պիտի դիմագրաւենք վաղը :

Թ. Ա. Թ.

Ասոնք բոլորը եկան անգամ մը եւս ապացուցանելու, թէ կանգնած ենք լուրջ վտանգի մը առաջ, զոր հաւասարապէս ամէնքն ալ կը գիտակցին : Նաեւ ամէնքը կը զգան, որ վտանգը այնքան մեծ է, որ եթէ օր առաջ չզգետնուի, փոխարէն մենք պիտի խորտակուինք : Արտասահմանեան թերթ մը գրեց նոյնիսկ, որ վերջերս ամերիկա – հայ մամուլի բարձրացուցած ճիչը նոր սերունդի հայեցի փրկութեան մասին, ծուռը ինկած եւ չիւղին փաթթուիլ ուզող դժբախտ մարդու մը ջանքերն են : Թերեւս : Մենք ալ գիտենք որ ուշն ենք մնացած : Ծուռը ինկած , բայց ամէն պարագայի տակ ողջ ենք տակաւին, չենք խեղդուած : Մեր ճիչերն ու ջանքերը, ուրեմն, կրնան ի զուր չանցնիլ : Բայց պէտք է աճապարել, քանի բոլորովին ուժասպառ չենք եղած : Ծռվամոյն ըլլալէ ետք չէ որ բան մը տեղի պիտի ունենայ :

Գրելը, խօսիլը, ցաւը ներկայացնելը անհրաժեշտ է, բայց կարեւորը ցաւը դարմանելու մասին ձեռք առնուելիք գործնական միջոցն է : Եթէ խօսքերէ ու ճառերէ ետք պիտի չխօսի գործը , եթէ ամէնքս մեր թեւերը հանգրիճած ասպարէզ պիտի չգանք մեր ազգային գոյութեան սպառնացող չարիքը զգետնելու համար, ալ ի՞նչ նպատակ ունին հրապարակով արտայայտուած մտահոգութիւնները, մեր ճիչերն ու աղաղակը : Արդեօ՞ք մեզ մխիթարելու, կամ մեր վրդովուած խիղճերը հանգստացնելու համար : Վերջ ի վերջոյ կրնանք նոյնիսկ մեր խիղճերն ալ հանգստացնել, բայց չենք կրնար մեզ փրկել այն ծանր պատասխանատուութենէն, զոր ունինք պատմութեան առջեւ :

Մէջտեղը կայ 40 — 50·000ի հասնող նոր սերունդ մը, որ կանգնած է խորչակին առջեւ : Շատեր ըսին մեզի թէ՝ ի՞նչ պէտք է ընել զայն ազատելու կամ դէթ անոր ուղղուած խորչակին թափը կոտրելու համար : Հիմա խօսքերէ ու մտածումներէ վերջ պէտք է գործը սկսի : Աւրիթը եկած ըլլալով մենք նորէն կը կրկնենք մեր այն միտքը, զոր մեր Հարցարանը, ամփոփումներով ու եզրակացութիւններով, փակելու առեն բրինք մեր վերջին խմբագրականին մէջ (1949 Դեկտեմբեր 9) : Այնտեղ ըսինք որ, մեր առջեւ դրուած գործը չատ մեծ է եւ պէտք է ստեղծուի յատուկ կազմակերպութիւն մը » :

Նահապետ Ալալէմճեան թաւջութակահար

Երաժշտական լարաւոր գործիքներուն մէջ թաւջութակը իբրեւ առանձին նուագելի գործիք, ելած է համեմատաբար ամէնէն անտեսուածնեն — ըէն մին: Սկիզբը անոր վիճակած դերը եղած է նոյնքան շատ երկրորդական, մինչեւ որ մեծ վարպետներ, ինչպէս Քօռէլլի, Պախ, Հէնտըլ եւ ուրիշներ ժամանակի ընթացքին նշմարելով անոր հնչական եւ այլ հարստութիւնները, մշակած են անոր համար նաեւ երաժշտական ճոխ գրականութիւն մը: Այդպէսով թաւջութակը աստիճանաբար ոչ միայն պիտի ելլէր իր երկրորդական դիրքէն, այլ պիտի ըլլար ի վերջոյ ամէնէն դժուար նուագելի գործիքներէն մին:

Այժմ քիչերը կը համարձակին մօտենալու թաւջութակին և նուիրուիլ անոր նուագածութեան իբրեւ մենակատար: Ան ունենալով ինքնայատուկ գոյն մը, ձայնաստիճաններու ընդարձակ դրութիւն մը, սկսելով խորհրդաւոր թաւ ձայներէն մինչեւ ոդեկոչող քաղցր աստիճանները, կը ձգտի մինչեւ ոդեկոչող քաղցր աստիճանները, կը ձգտի թափանցել նաեւ գործիքներու թագուհիին, ջութակին բարձր ձայներու կալուածէն ներս: Ասկէ կը ծնի փոգիսիօններու վտանգէն դրուիլն մը որ բաղմից փորձի կ'ենթարկէ մենակատարին թէքնիք տոկունութիւնը: Ջանց կ'առնենք յիշել դեռ բոլոր այն յատկութիւնները որոնք այս գործիքին համար ալ կը պահանջուին արուեստագէտ մը:

Ecole Normale de Musiqueի սրահը Մարտ 1ի գիշերը հանդիսավայրը եղաւ երաժշտական շարժումի մը լուրջ արտայայտութեան:

Թաւջութակահար Պ. Նահապետ Ալալէմճեան նոյն հաստատութենէն իր ստացած Licence de Concertի մրցանակին առթիւ կուտար ունկնդրութիւն մը որ չատերուն համար ապահովաբար անակնկալ մըն էր:

Այդպիսի մրցանակ մը անտարակոյս ունի իր նշանակութիւնը, սակայն պէտք էր նաեւ լսել ղինքը այդ իրիկուն, օրինակ Պախի վտանգալից երրորդ Suiteին, Պրամսի Սօնատին նուագածութեան մէջ, իր փայլուն տաղանդին մասին համոզում գոյացնելու համար:

Պախի կտորը որ գրուած է միայն թաւջութակի համար, առանց դաշնակի ընկերակցութեան, առաւելագոյն չափով մենակատարը կը ստիպէ ճակատիլ ամենախրթին դարձուածքներու հետ: Ան ոչ միայն պարտի նուագել դլխաւոր թեմը, այլ խիստ յաճախ տալ անոր յարակից բազմաձայնութիւնները: Թէքնիք դժուարութիւններու կուտակում մը կարելի է կոչել այդ գործը: Անոր համար, ինչպէս առ հասարակ Պախի բոլոր գործերուն, անհրաժեշտ է կատարեալ թափանցում, որպէսզի կարելի ըլլայ մեծ վարպետին յատուկ բազմերդութեան մէջէն ի վեր հանել թաքուն եւ խորիմաստ երաժշտական մտածումները: Գալով, Ռիվիէի, հոն այլ ճարտարութիւններու պէտքը կը ցցուի իր առջեւ, արժեցնելու համար նորագոյն ըմբռնումներով յղացուած գործին յատկանիշները: Իսկ Ռավէլի Հապանէրային մէջ Պ. Ալալէմճեան, ճպուտի ճարտար գործածութեամբ թաւջութակին նուագուն, քնարական հարստութիւն — ներուն մէջ կը ձուլէր իր ամբողջ արուեստագէտի զգայնութիւնը:

Տիկին Ա. Ալալէմճեան, որ կ'ընկերանար իր ամուսնին՝ դաշնակիվրայ եւ որուն վիճակուած դերը ղեր չէր նոյնատեսակ դժուարութիւններէ, կատարեալ նեցուկ մը հանդիսացաւ անոր, մանաւանդ որ խառնուածքի տեսակէտով իրարու շատ մօտ արուեստագէտներ ըլլալ կը թուին անոնք:

Երաժշտութիւնը իբր ասպարէզ չի կիրարկեր Պ. Ալալէմճեան, բայց չատերու նախանձը պիտի շարժէր արուեստի մէջ իր ձեռք բերած յաջողութիւններով:

Ցուսալից ենք որ այդ իրիկուան ունկնդրութիւնը՝ միակը պիտի չըլլայ եւ ուրիշ առթիւ ալ արուեստագէտ ամրոլը ծափահարելու հաճոյքը պիտի ունենանք:

Գ. ՔԷՐԼՍԹԷՃԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՇԸ

Պոլսոյ թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն ընդհ. Ներման օրինագիծի մասին, որ յանձնուած է Ազգ. ժողովին.—

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, Ներման օրէնքը կապ պիտի չունենայ վարչական եւ կարգապահական յանցանքներու հետ, 29 Հոկտեմբեր, 1948ը հիմ պիտի ծառայէ բոլոր ներելի յանցանքներուն, որոնք ընդունած պիտի նկատուին, եթէ գործուած են այդ թուականէն առաջ: Քաղաքական յանցանքներու դէմ սկսած օրինական հետապնդումները պիտի դադրին, իսկ եթէ դատապարտութեան վճիռներ տրուած են, պիտի չդործադրուին:

Ներման պիտի արժանանան նաեւ պետական իշխանութեան եւ հեղինակութեան դէմ գործուած յանցանքները եւ զինուորական զանազան յանցանքներ: Միայն թէ պայման է որ անոնք գործուած ըլլան 29 Հոկտեմբեր 1948էն առաջ: Բանաստեղծ Նազըմ Հիքմէթ պիտի օգտուի ներումէն:

Բազմաթիւ օրէնսդէտ երեսփոխանները կ'ընդունին թէ օրինագիծը սահմանափակ է եւ հանրաբար բարեփոխումներու պիտի ենթարկուի, եւ մամուլի յանցանքներու մասին տրամադրութիւն մը պիտի դրուի անոր մէջ:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ, դրական, գիտական եւ գեղարուեստական ամսագիր, թիւ 5 եւ 6 (1949 Դեկտեմբեր 1950 Յունուար): Պատկերազարդ: Խմբագիր՝ Ա. Տէր Օհաննեան: Հասցէ.— Imprimerie Moderne, Ave. Ekbatan, Tehran, (Iran):

ԱԿՕՍ, թիւ 4 (1949 Դեկտեմբեր, 1950 Յունուար), ճոխ բովանդակութեամբ: Հրատ. «Համազգային» ընկ.: Հասցէ B. P. 1245, Beyrouth, (Liban):

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՑԵՐԸ ԹՐԻՓՈԼԻՒ ՄԷՋ

Վերջերս նշանակալից գործունէութիւն մը կը տիրէ սուրիական Տրիպոլսոյ մէջ (Թրիփոլի): «Ազդակ»ի վերջին թիւէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Թրիփոլին հետզհետէ կը դառնայ կեդրոնական քաղաք: Կը դառնայ նաեւ մեզի համար առաջնակարգ կարեւորութիւն ներկայացնող քաղաք, վասնզի օրէ օր կը բազմանայ հայ ընտանիքներու թիւը:

Աչխարհագրականօրէն երեք գլխաւոր բաժանում ունի այս քաղաքը, ինչպէս յայտնի է այդ իր անունէն:

— Ուպպէ, քաղաքը, Մինա: Առհասարակ հայութիւնը կեդրոնացած է Մինայի եւ քաղաքին մէջ, թէեւ աննշան չէ նաեւ Ուպպէ բնակող մեր հայրենակիցներուն քանակը:

Երկու գլխաւոր թաղերուն մէջ, քաղաք եւ Մինա, ազգային երկսեռ վարժարանները կը գործեն կանոնաւորութեամբ: Անոնցմէ Խրիմեանը հիմնուած է 1924ին, Մինայի մէջ, հանգուցեալ դրաչէտ Երուանդ Օտեանի, Խորէն քհնյ. Գուրյումճեանի, Մասթիկեանի եւայլ կրթասէր ազգայիններու կողմէ, իսկ երկրորդը, Նուպարեան, քաղաքին մէջ, 1933ին, երբ Թրիփոլին կ'անցընէր կուսակցական պայքարի եռուն շրջան մը: Երկու վարժարաններն ալ, 1933 – 1943 մատակարարուած են անջատ թաղական մարմիններու կամ հոգաբարձական խորհուրդներու կողմէ, բայց 1943էն ասդին, երկու վարժարաններն ալ դրուած են միեւնոյն մարմնի, Թրիփոլիի Հայոց Թաղական Նուպեան, Հովանաւորութեան տակ:

Երկու դպրոցները միասնաբար ունին 282 աշակերտ – աշակերտուհիներ եւ տարրական նախակրթարաններու կը համապատասխանեն լրիւ կերպով:

Երկու վարժարաններու պիւտճէն կը հասնի շուրջ (17.000) տասնըեօթը հազար լիր. ոսկի գումարի մը, որ կը գոցուի առաւելաբար աշակերատական թոշակներէ: (Այս գումարէն դուրս կը մնան պետութեան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յատկացումները, որոնք կը վճարուին ուղղակի իրենց պաշտօնեաներուն):

Դպրոցական չէնքերը հին են եւ կը գտնուին կեդրոնական թաղերու մէջ:

Ջունինք եկեղեցի, եւ ամէն կիրակի կ'օգտուինք Օրթոտոքս աղօթատեղիներէն: Կազմուած է «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբ» մը, որ պիտի դնէ բաւարար հոդամաս մը, անոնց վրայ կառուցանելու համար եկեղեցի եւ դպրոց:

Հանդանակութեան ձեռնարկուած է արդէն, եւ արտասահմանէն ալ աջակցութիւն կը սպասուի:

ՄԱՑՐԸ.— Տղաս, երբ հայրիկը քնացած է պէտք չէ աղմուկ հանես:

ՏՂԱՆ.— Երբ քնացած չէ, եթէ աղմուկ հանեմ՝ դիս կ'ապտակէ ...:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ե.

— Հաստատ չեմ կարող ասել: Պէտք է խոստովանիմ որ նրա սիրտն այստեղ է:

Այդ պատճառով էլ չափազանց չուտ – չուտ է գալիս մեր տունը: Եթէ ծեծես էլ, մեր տանից չի հեռանայ:

— Եւ Գայիանէն էլ ի հարկէ ...

— Աւելորդ է ասել: Հարցրու Մեհրիին թէ ինչեր են տեղի ունեցել Վարդավառի օրը: Երբ նա պատմում էր, իմ արտասուքները թափւում էին: Էհ... Յահիլութեան օրերում որքացած... հօր փայփայանքը չկայ... եւ օտար երիտասարդն է.. նրա ուրախութիւնը:

Մայրը այստեղ էլ չկարողացաւ պահել իր արտասուքները: Հեղինէն բռնեց նրա ձեռքը, սկսեց մեղմ խօսքերով մխիթարել: Աստուած ողորմած է... Նա չի թողի, Մելիքի փոխարէն նա ինքն է այժմ որբի հայրը: Արտասուքը արտասուք կը բերի... ինչո՞ւ սուգ խառնել երկու նշանածների ուրախութեան մէջ...

— Ի՞նչ անեմ, հառաչեց մայրն: Մի օր, միայն մի օր խեղճ որբս ուրախացաւ, եւ մենք ամենքս հաւատացած ենք, որ այդ ուրախութիւնից դժբախտութիւն պիտի դուրս գայ... Մխէ՞ այդքան օտարոտի, այդքան հազուագիւտ բան է եղել ուրախութիւնը իմ երեխայի համար ...

Կոյսը հասկացաւ որ դժուար է, անհնարին է պատասխանել այդ հարցին, ուստի փոխեց խօսքը եւ իր կողմից հարցրեց:

— Իսկ եթէ Ջալալը կամենայ տանել իր հարսին, չսպասելով, թէ երբ կը վերջանան տան վէճերը, դու ի՞նչ կասես ...

— Նա խօսքի մէջ մի – մի հասկացնել է ուզում այդպիսի բան: Բայց Մելիք Հիւսէյինի աղջիկը դեռ մայր ունի, դեռ այնքան չի անբախտացել, որ անտէրութիւնից ընկնի մի տուն, ուր կռիւ եւ հայհոյանք է տիրում:

— Բայց այդ պատմութիւնը վերջ չի ունենայ: Գոնէ պէտք է ասել, որ Ներսէս կաթողիկոսի փոխարէն մի այլ միջնորդ նշանակուի:

— Ո՞վ պիտի ասէ, ե՞ս, վրդովուած բացական – չեց Աննա – խաթունը: Այդ էր պակաս որ ես ըսկսէի չտապեցնել: Հնարներ գտնել թէ ինչ է ... չուտ չայողուի մի գործ, որից օգտւում են միայն Աչէնցիները: Ի՞նչ կ'ասեն Աչէնցիները: Կ'ասեն Վարանդան վախում է, չէ կարողանում պահել մի աղջիկ, աղաչում է, որ չուտ տանեն, պատեն նրան: Այս կը լինի նրանց խօսքը... իսկ ես չեմ թողնի, որ իմ աղջիկը իբրեւ ողորմու – թիւն գնայ մի օտար երկիր. աղաչելով ուզել են, աղաչելով էլ պիտի տանեն: Ի՞նչ կ'ասէ Ներսէս կաթողիկոսը: Նա, ի հարկէ, չէ մոռացել, որ Մելիք Հիւսէյինը մի անգամ ասել էր նրա ճակատին:— «Քանի կայ Եսայի կաթողիկոսը, դուք ամենքդ ոչինչ էք»: Այժմ նա կ'ասէ թէ այդ մարդու կինը իր դէմ հնարներ է գործ դնում, որպէսզի Ջալալը չուգէ իր քրոջ աղջկան.. Սա մեծ ամօթ է ինձ եւ իմ ժողովրդի համար ...

— Շատ ճշմարիտ է, բայց մոռնո՞ւմ ես Մեհրաբի տունը...

Այդ տանն էր բնակւում Սիւլէյման Բէկը: Այս անգամ Հեղինէի խօսքը տպաւորութիւն չգործեց: Աննա–խաթունը կրակ կտրածի նման ասաց.

— Ես կը պահեմ իմ երեխային... Նա պատի ծակից դուրս եկած չէ: Ծիշո՞ւմ ես քո ասածը: Մենք ծառի կատարին բուսած պտուղ ենք... ամէն մի պատահած մարդ, լինի նա Աչէնից, թէ մի ուրիշ երկրից, չէ կարող հեշտութեամբ մօտենալ այդ պտղին:

Այդ միջոցին կտուրի վրայ երեւաց մի փոքրահասակ, վտիտ տղայ: Նա սաստիկ կաղում էր եւ հազիւ էր կարողանում տանել իր թեւի տակ դրած մեծ դիրքը: Աննա – խաթունը եւ Հեղինէն ուշադրութիւն չդարձրին նրա վրայ եւ շարունակեցին իրանց խօսակցութիւնը: Կաղլիկ տղան էլ նրանց չարժանացրեց իր ուշադրութեան. հանեցուով Հեղինէին, նստեց նրա ծնկան մօտ եւ խնդոյն բաց արաւ իր դիրքը: Մի ակնթարթում ընթերցանութիւնը կլանեց նրան, չնայած որ նրա ականջների մօտ հնչում էր երկու կանանց չչուկը:

— Բայց ի՞նչ է լինելու մեր վերջը, հարցրեց Հեղինէն:

Աննա – խաթունը վեր քաշեց ուսերը, մի պատասխան տուեց, որ կատարեալ անյայտութիւն եւ յուսահատութիւն էր:

— Ի՞նչ է անում Մելիք – Աւանը:

— Ոչինչ:

Թուհրդային քնտրութիւններ

Կիրակի օր տեղի ունեցան Ն. Մխիթեան Դեղագործական Մորհուրդին եւ Աղգութեանց Մորհուրդին ընտրութեանց (1946 Փետրուար 10) կը մասնակ – կ'ըլլայ սկիզբէն ի վեր: Աւելորդ է ըսել թէ բոլոր թեկնածուները ընտրուեցան միաձայնութեամբ, ակնելով Սթալինէն եւ իր անմիջական գործակից – ներէն:

Ընտրութեանց կը մասնակցէին բոլոր իրա –ւասու քաղաքացիները, Դանուբի ափերէն մինչեւ Պեհրինկայի նեղուցը, Պալթիկ ծովէն մինչեւ Մայր. Արեւելքի ափերը: Հեռագիրը աւելի քան հարիւր միլիոն կը հաշուէ ընտրողներուն թիւը, հարիւր առ հարիւր մասնակցութեամբ: Վերջին ընտրութեանց (1946 Փետրուար 10) կը մասնակ – ցէին 101·450·936 քաղաքացիներ, այսինքն 99·7 առ հարիւր:

Գերագոյն Մորհուրդը (Սովետ) կը բաղկա – նայ 671, Աղգութեանց խորհուրդը 631 անդամնե – րէ: Ուրեմն համագումար 1302 պատգամաւորներ (դեպուտատ):

Թեկնածուներու ցանկը կազմուած էր կուսակ – ցութեան անդամներէն եւ անկուսակցականներէ, ուրիշ որեւէ հոսանք արգիլուած ըլլալով: Եթէ ոեւէ ընտրող հակառակ ըլլայ ցանկին, նշան կ'ը – նէ թեկնածուներուն վրայ: Բայց շատ քիչեր կը համարձակին յանձն առնել այդ վտանգը:

Քուէտուփեր դրուած էին նոյնիսկ մայրանոց – ներու մէջ, որպէսզի ծննդական կիները կարենան մասնակցիլ: Քուէարկութիւն կատարուեցան նաեւ նաւերու եւ 300 կառախումբերու մէջ: Քուէներ հաւաքուած էին մինչեւ Սառուցեալ Ովկիանոսի ափերուն վրայ, Սախալինի մէջ եւն.:

Կիրակին տօն էր Մոսկուայի, ինչպէս բո – լոր մայրաքաղաքներուն մէջ: Բարձրախօսները եւ նուագախումբերը անընդհատ կը բանէին: Կարմիր դրօշներ պարզուած էին բոլոր չէնքերուն վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ վերահաստատման համար կազմակերպուած հանրաքուէն տեղի ու – նեցաւ կիրակի օր: Առաջին լուրերու համաձայն, վերահաստատման թեր քուէարկած են 2·643·130 քաղաքացիներ, դէմ՝ 1·128·900 հոգի: (Քուէար – կողներու ընդհ. թիւն է 5·500·000): Վերջնական արդիւնքը պիտի յայտնուի այսօր: Կառավարու – թիւնը ամէն միջոց ձեռք առած էր, բարեկարգու – թիւնը պահպանելու համար: Պրիւսէլի մէջ ըն – հարում մը տեղի ունեցաւ թագաւորին կուսակից – ներուն եւ ընկերվարական հակառակորդներուն մի – ջեւ: Արքայականները կարկի տուին վիթխարի նը – չանաւոխտակ մը որ կը պատուիրէր — « Քուէ մի տաք թագաւորին»: Առաջին քուէարկուներէն մէկն էր Լէոփոլտի մայրը, Էլիզապէթ թագուհին, որ 73 տարեկան է եւ գացած քուէն ձգած էր ա – ռանց ճանչցուելու:

80 ՀՈԳԻ ԶՈՀ ԳԱՅԻՆ օդանաւային ամենա – ծանր արկածին, Քարտիֆի մօտ (Անգլիա), իսկ երեք հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան: Մեծ մա – սով բանուորներ էին որոնք Պելճաստէն կը վերա – դառնային, զնդակախաղի միջազգային մրցումի մը ներկայ ըլլալէ վերջ: Զոհերուն 78ը ուղեւոր – ներ էին, հինգը՝ օդանաւային վարիչները: Օդա – նաւը ինքն իր վրայ դարձաւ, նախ թեւերէն մէկը խորտակուեցաւ, յետոյ չարդուփշուր եղաւ, երբ կը պատրաստուէր վար իջնել:

ԳՈՐԾԱՆԱՆ ԵԻ ԻՍՐԱՑԷԼ դաշնի դաշինք մը կնքած են հինգ տարուան համար, համաձայն Ու – չինկթըն հասած տեղեկութեանց: Դաշնագիրը կը կարգադրէ երկու երկիրներուն միջեւ եղած խըն – դիրները, ոչ – յարձակման յանձնառութեամբ:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը առաջարկեց Վիէն – նա հրաւիրել Զորս Մեծերը, Սթալին, Թրումըն էթլի եւ Պիտօ, լուծելու համար բոլոր կնճռոտ խնդիրները: Այս ձեւով կը յուսան փարատել պա – տերազմի վտանգը, քանի որ Աւստրիան չէզոք եր – կիր է: Եթէ այս հրաւէրը ընդունուի, կառավա – րութիւնը պիտի տրամադրէ այն պատմական ժո – ղովասրահը ուր գումարուեցաւ Վիէննայի Վեհա – ժողովը, 1814 – 1815ին:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ չափաւոր հոսանքները համա – ձայնութիւն մը կնքեցին, նոր գահլիճին կազմու – թեան համար: Եթէ թագաւորը հաւանութիւն յայտնէ տրուած որոշումներուն, վարչապետու – թիւնը պիտի ստանձնէ զօր. Փլասթիրաս:

ՊԷՑՐՈՒԹԻՆ կը հեռագրեն թէ 30 հոգի ձեր – բակալուեցան, վարչապետին դէմ կատարուած մահափորձին առթիւ: Կալանաւորներէն մէկը խմ – բագիր է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷԼ, 29 Ապրիլ Շաբաթ երեկոյ
ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՕ
Նուագահանդէս ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆի:
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Գրական երեկոյթ Մարսէյլի մէջ

Նուիրուած բազմավաստակ դերասան ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹի: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի:

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Փալէ տ'Օքի չքեղ սրահին մէջ, 80 լա Քանըպիէր:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Պիտի խօսին՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ, Ց. ԱՂԱՑ – ԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Պիտի արտասանեն ընկերուհի Ա. Ցարութիւն – եան, ընկերներ Գ. Քէնտիրեան եւ Ս. Սարգիսեան:

Մուտքը ազատ է:

Ընտանեկան մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ ԼԻՒՆԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒ – ԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ, ի նպաստ ԱՂՔԱ – ՏԱԽՆԱՄԻ ՍՆՏՈՒԿԻՆ:

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Վիլօռպանի Պետական թատրոնի մեծ եւ չքեղ սը – րահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, հայ – կական եւ կովկասեան պարեր: Կը մասնակցին նաեւ Լիոնի Ժող. Տրամա – Օփէրէթ թատերա – խումբը:

Ընտրութիւն 1950ի Լիոնահայ օրիորդաց գե – ղեցկութեան թագուհիին, որոնցմէ Ա. Բ. եւ Գ. հանդիսացողները կը ստանան արժէքաւոր նը – ուէրներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: Ամենուրդ չկայ: Մուտք 200 ֆրանք

Կանխաւ ապահովել սեղանները, դիմելով Պ. Պ. Ե. Փափազեան 11 բիս Վիլըրուա, Ա. Կիւլպէնկ եան 35 բիս Տիւնուար, Պ. Պաղտասարեան 39 բիս Ժիւլիէթ Րէմամիէ, Ե. Վարդանեան 88 բիս Մա – ժանթա, Ա. Մանուկեան15բիս Ռուայէ, իսկ հան – դէսին օրը թատրոնի կիչէն ժամը 8էն սկսեալ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

19 Կիրակի կէսօրէն վերջը, ժամը 17.30ին, Հայ. Աւետ. եկեղեցիին մէջ, 30 Bld. de la Figonne, Պօմոն, Մարսէյլ: Նիւթ՝ «Հին հայ հեթանոսական կրօնը»:

Ծանօթ.— Ամէն կիրակի ժամը 10.30ին քա – րոզաժողով:

Մարտ 19ին Անիրաւ դատաւորը:

Կը բանախօսէ փրօֆ. Գ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ, նա – խագահ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ – նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա – ռանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց խնդ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա – նելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան: Օրի – նական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան – սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակները, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – դուած ՍՈՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԵՍԱՆի հայերէն ալեւել – եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըս – պրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ընկեր Գ. Կիւլեսեանին որ ստանձնած էր ղեկավարութիւնը եւ բեմադրութիւնը «Մագնիս» թատերախաղին, ինչպէս նաեւ դերակատար ընկերուհիներուն: Շնորհակալութիւն Պ. Ս. Մկրտիչեանին, Պ. Գ. Մինասեանին եւ Պ. Սիրան Պարոնեանին որոնք օգ – նեցին մեզ երեկոյթին օրը, նոյնպէս նուիրատու – ներուն ընկերներ Օ. Թորոսեանի, Գ. Պօղոսեա – նի եւ Պ. Կղեմէս Օհանեանի որոնք 500ական Ֆր. նուիրեցին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին դպրոցի սրահը, (78 բիս Րապլէ): Կա – րեւոր օրակարգ:

ԱՆԿԻՆԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9 — 11, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տէսին Հ.Ց.Դ. Նոր Սերուն – դը ԱՊՐԻԼ 11–24ի Ազգ. Սգաստօնը կը տօնէ Ապրիլ 16ի կիրակին:

ՏԱՀՈՒ է «ՀԱՑՐԵՆԻՔ» ԱՄՍԱԳՐԻՆ 1923 – 1928ի յաջորդական տարիներու հաւաքածոն, կազմուած՝ (12 հատոր): Մատչելի դին: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Յակոբ Զորպաճեան եւ զաւակները՝ Գրիգոր, Յովհաննէս եւ Քնարիկ, Պ. Պ. Գարեգին եւ Միհրան Ամիրճանեան (Ամերի – կա), Տէր եւ Տիկին Հայկ Գրիգորեան եւ զաւակ – ները (Ամերիկա), եւ բոլոր պարագաները, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ կնոջ, մօր, եղբօր կնոջ եւ ազ – գականին ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ԶՈՐՊԱՃԵԱՆի մահ – ուան առթիւ:

Շնորհակալութիւն նաեւ Մարսէյլի Հրշեմի Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութեան՝ որ կը նուիրէ 2000 ֆրանք հաւրենակիցի մը, փոխան ծաղկեպսակի:

ՏԻՍԻՆ.— Կրթական Մարմինը շնորհակա – լութեամբ ստացած է, Սեբաստացի Մուրատի յի – շատակին հանդիսի հասոյթէն 2500 ֆրանք, 1000 ֆրանք Պ. Հայկ Ղուկասեանէ, 500 Ֆր. Մ. Գու – յումճեանէ:

ՍՂԱՓԻՐ – ՄԵՔԵՆԱՓԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ ազգային կամ առեւտրական հաստատութեան մը մէջ: Դիմել «Ցառաջ»ի վար – չութեան:

AMPHITHÉATRE RICHELIEU DE LA SORBONNE
Կիրակի 19 Մարտ, ժամը 14·30ին,
Միջազգային ֆօքլորի
ՑԵՐԵԿՈՑԹ, ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ
Մասնակցութեամբ Սպանիոյ, Ֆինլանտայի, Ֆրանսայի, Յունաստանի, Հունգարիոյ, Իսպայէ – լի, Իտալիոյ, Հայաստանի, Լեհաստանի, Շուէ – տի, եւայլն:
Հովանաւորութեամբ JEAN SARRAILի
Րէֆթէօր տը լ'Ակատէմի տը Փարի (5)
Ի նպաստ St. Hilaire du Touvetի սանաթորիո – մի ուսանողներուն:
Տոմսերու գին՝ 200, 150, 100 եւ 50 ֆրանք, ապահովել Sorbonneի դռնապաններէն:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Dé – caties et irretrecissables — marque ELEPHANT

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ
BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EURCPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 15 MARS 1950 Չորեքշաբթի 15 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6102–Նոր շրջան թիւ 1513

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Սթափիլ եւ ասփոփուիլ

Ազդովին ցրուած՝ ի սփիւռս աշխարհի, բա – ւական բան պէտք է սորված ըլլանք, չարն ու բա – րին զանազանելու համար :

Մանաւանդ որ, չուտով կը լրանայ «Ելք»ի երեսնամեակը :

Ազգերու կեանքին մէջ ոչ թէ երեսուն, այլ երեք տարին անգամ մը լրացուցիչ դասարան մը կը կազմէ, քաղաքական տեսակէտով :

Այլեւս խաւարակուռ Ասիոյ խորերը չենք, որպէսզի լուր չունենանք «աշխրքի բաներէն » : կամ պատահաբար եւ կիսկատար իմանանք :

Ցեղին անցորդն ալ ամէն օր կը տեսնէ, կը լսէ թէ ի՛նչ կ՛անցնի կը դառնայ : Լուրերուն հետ, կը լսէ, կը կարդայ լուսաբանութիւններ մայրենի թէ օտար լեզուներով : Իր եւ ուրիշներու անձնա – կան փորձառութիւնը կը լրացնէ մնացեալը, կա – րելի եղածին չափ յստակ տեսնելու համար դէպ – քերու ընթացքը, իմաստը :

Ցաճախ պետական գաղտնիքներ, չընդալից յայտնութիւններ, մատնութիւններ, խորհրդարա – նական վիճաբանութիւններ եւ դատեր ալ կ՛օգնեն բանալու միամիտներուն կամ կարճատեսներուն աչքերը :

Այնպէս որ, շատ քիչ պատրուակներ ունինք պատասխանատուութենէ խուսափելու :

Անչուշտ կան դէպքեր որոնց հանդէպ ոչ թէ մեզի պէս ցիրուցան բազմութիւններ, այլեւ բախ – տաւոր եւ զօրաւոր ազգեր, կազմակերպուած ու – ժեր անգամ կ՛անճրկին :

Մարդկային կարողութենէն վեր է նախատես – սել բոլոր անակնկալները : Մանաւանդ աշխարհի այս խռովայոյզ օրերուն, երբ խաղաղութիւնն իսկ ալեկոծութեան մատնուած է :

Բարեբախտաբար մարդկային միտքը աւելի սուր է այսօր, աչքն ալ սրատես, իբրեւ հետեւանք երկու աշխարհասպան պատերազմներու :

Միւս կողմէ, այսօր այնքան ալ դիւրին չէ դէպի սպանդանոց առաջնորդել աշխատաւոր բազ – մութիւնները :

Նոյնիսկ բռնատիրական կարգուսարքի տակ, օրուան վարիչները հարկադրուած են գոնէ տասը համրել, կշռակը նետուելէ առաջ :

Ներելագոր Հիթլէրն անգամ դժուար թէ տեղէն շարժէր, եթէ իր կռնակը չունենար խմաստո՛ւն Սթալինը,-- 1939 Օգոստ. 23էն մինչեւ 1941 Յու – նիս 22...

Ամփոփուելով հայկական ճակատին վրայ, ի՞նչ կը թելադրեն օրուան դէպքերը : Այս ափերէն մինչեւ Խաղաղական :

Ամէն բանէ առաջ՝ արթնութիւն եւ լրջու – թիւն : Աւելի պարզ խօսելով՝ սթափիլ եւ ամփոփ – ուիլ : Կարճ կապել բանգիտութեան մարզանքնե – րը եւ վարկաբեկիչ բիւզանդաբանութիւնները, որոնք չափազանց երկար տեւեցին :

Անչուշտ պիտի ունենանք տարբեր տեսակէտ – ներ՝ ազգային թէ քաղաքական խնդիրներու մա – սին : Ինչպէս ունին բոլոր ժողովուրդները : Իւրա – քանչիւր հոսանքի ուղեգիծը, գործունէութեան ե – ղանակներն ալ կրնան տարբեր ըլլալ, ինչպէս ա – մէն երկրի մէջ :

Բայց կան հարցեր, որոնց մասին որքան քիչ խօսինք, այնքան օգտակար է այսօրուան թէ վաղ – ուան համար :

Տարրական հայրենասիրութիւնը կը պահան – ջէ զգուշանալ այն բոլոր արտայայտութիւննե – րէն, խուժանավարական ցոյցերէն որոնք ոչ մի – այն արիւն կը պղտորեն, այլեւ խոր ճեղքեր կը բանան :

Հայկական Արտասահմանը հոգեր ունի որոնց լուծման ճամբան ինք պիտի գտնէ, առանց ար – տաքին միջամտութեան : Առանց նոր լերան քա – րոզներ կամ պատգամներ սպասելու դուրսէն :

Հայրենիքին գերագոյն շահն ալ կը պահանջէ որ անիախտ մնայ տարագիր բազմութենանց ներ – քին ճակատը, զօրացնելով անոր դիմադրական կորովը :

Իրար պիտի լրացնեն հայրենիքին ապահովու – թեան հոգը եւ ցիրուցան բազմութենանց համրանքի պահպանումը :

Ինքնապաշտպանութիւն՝ բառին ամենալայն առումով : Ո՛ւր որ ալ գտնուինք :

Եւ զգուշութիւն՝ զանազան փորձութեանց հանդէպ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՏԷՐ ՈՂՈՐՄԵԱ » ԳԻՏԵ՞Ն

Պատերազմի հեռանկարը եւ հիւլէական մղձա – ւանջը այնքան սարսափ ազդած են որ, առտուն կանուխ արթնցողը դիւտ մը կը յղանայ, վտանգը փարատելու համար :

Կ՛ուզէ՞ք իմանալ վերջին նորութիւնը :

Անգլիացի երէց մը կը հրաւիրէ աշխարհի բո – լոր հաւատացեալները՝ գործադուլ յայտարարել եւ ծոմ պահել Մարտ 26ին, եթէ ձեռնարկները չկատարուին Մ. Միութեան հետ բանակցելու եւ ջրածին ռումբը արգիլելու համար :

Խօսքը իրեն կուտամ.

— «Ջրածին ռումբով, սուր մը չէ որ կը կախ – ուի անհատի մը գլխուն վերեւ, այլ պատուհաս մը ամբողջ աշխարհի գլխուն, հետեւաբար պէտք է գործի լծուինք համապատասխան լրջութեամբ» :

Երէցը, վեր. Ուօթըրսըն, իր ծրագիրը յաղ – ցեր է ... անքուն գիշեր մը անցընելէ վերջ :

— « Աչքերս չկրցայ փակել, երեւակայելով հիւլէական պատերազմին սարսափները : Մասնա – ւոր պատասխանատուութիւն մը ունինք, իբրեւ քրիստոնեայ ժողովուրդ : Պահանջենք որ անմի – ջապէս ազգ. կոմիտէ մը կազմուի, Մ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն հետ բանակցելու եւ հա – մաձայնութեան մը յանգելու համար ջրածին ռումբի մասին» :

Արժան եւ իրաւ : Իսկ եթէ առաջարկը մեր – ժուի՞ :

— « Եթէ առաջարկը չընդունուի մինչեւ Մարտ 26, թող բոլոր Քրիստոնեաները աշխա – տանքը դադրեցնեն եւ հանդիսաւոր ծոմապահու – թիւն մը սարքեն, մինչեւ որ ազգ. կոմիտէն կազ – մուի : Ապագ շաբթուն ալ, բոլոր եկեղեցիները պէտք է բաց մնան գիշեր ցերեկ, որպէսզի հաւա – տացեալները աղօթեն որ վերջ գտնէ հիւլէական գինարշաւը» :

Թէեւ բարի քրիստոնեայ մը չեմ, բայց ջեր – մասիկս կուսակից ըլլալով խաղաղութեան, պիտի թելադրէի որ նախ հայկական «Տէր Ողորմեա»ն սորվին :

Իրենք ունի՞ն աղօթք մը այնքան ղօրաւոր, եթէ ոչ Աստուծոյ գահը, գոնէ եկեղեցիներուն կամարները սարսելու համար, հիւլէական կամ ջրածին ռումբերու պայթումէն առաջ... Վ.Ա.Հէ

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը բաղեմ էսկիշէհիրի ողո – ղումներու մասին, որոնց առաջին լուրը հաղոր – դած էինք անցեալ շաբթու.—

Քառասուն տարիէ ի վեր չտեսնուած հեղեղի աղէտի մը ենթարկուեցաւ քաղաքը :

Տեղատարափներուն հետեւանքով յորդած Սարբսուի ջուրերը կատաղի ուժգնութեամբ ողո – ղեցին քաղաքին վարի թաղերը, որոնց մօտ 45000 հայրենակիցները վերին թաղերու վարժարանն – երը եւ մզկիթները փոխադրուեցան : Պարպումը մինչեւ գիշեր չարունակուեցաւ : Քաղաքին բոլոր փոխադրական միջոցները եւ զինուորական ինք – նաշարժերը այս գործին յատկացուեցան :

Լուսաբացէն վերջ սրտաճմլիկ տեսարաններ պարզուեցան : Ամբողջ գիշերը կը լսուէին աղէտ – եալներուն օգնութեան կանչերը եւ հեծեծանքները :

Քաղաքին կայարանին, Սաքարիայի եւ Սիվ – րիհիսարի պողոտաները ծովու մը վերածուած են : Մոյկ կրող մարդիկն իսկ չեն կրնար անցնիլ, ֆա – միլիաները մինչեւ կէսը ջուրերու մէջ մխրճուած կ՛անցնին այս պողոտաներէն, մէկ մասին ալ մո – թէորները յուրով կը լեցուին եւ անշարժութեան կը մատնուին :

Հեղեղը ամէնէն աւելի աւեր գործած է Կիւլ – լիւք եւ Իօմէր Ադա թաղերուն մէջ ուր տուները խարխուլ ըլլալով մի առ մի կը քանդուին :

Մզկիթներէն ու վարժարաններէն զատ երեք կուսակալութեանց կեդրոնատեղիներն ալ աղէտ – եալներու պատսպարման յատկացուեցան :

Սա պահուս ամէնէն հրատապ խնդիրն է պա – րենաւորել աղէտեալները : Կուսակալը եւ քաղա – քապետը զանազան պարենաւորումի մարմիններ կազմեցին : Հանրօգուտ գործավարութենէն 35 հազար եւ կարմիր Մահիկի Անգարայի կեդրոնէն 30 հազար ոսկի եկաւ : Բայց բոլոր այս օժանդա – կութիւնները անբաւական են 45 հազար հայրե – նակիցներուն պարենաւորման համար :

Ջիւնը եւ ցուրտը կը չարունակեն : 400 հազար արտաւար հողամասին վրայ ամբողջ ցանքը փճա – ցած է : Համաճարակէ կը վախցուի :

Գիշերը հասած լուրերը թարգման կ՛ըլլան ող – բերգական տեսարաններու : Սովահար աղէտեալ – ներու մանկիկներուն ճիչերը մարդուս սարսուռ կը պատճառեն : Ելեկտրականութիւնը եւս կտըր – ուած ըլլալով, քաղաքը մթութեան մէջ է :

Տեւական անձրեւներուն հետեւանքով : Սա – քարիա գետը յորդած եւ ջուրերու տակ ծածկուած է Իզմիթի դաշտը : Ջուրերը կը սպառնան Ատա – փազարի : Պուրսայի մէջ ալ հեղեղներ պատահած են : Մեծ է նիւթական վնասը :

Կազի եւ ջուրի տագնապը

ՆՈՐ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ

Մինչ կառավարութիւնը կը փորձէ դադրե – ցնել կազի եւ ելեկտրականութեան գործադուլը, նոր խլրտումներ երեւան կուգան : Առջի օր ալ փարիզի ջրաբաշխական բանուորները դադրեցու – ցին աշխատանքը, սկսելով արուարձաններէն : Աղդանչանը տուած էր Աշխատանքի Դաշնակցու – թիւնը, եւ 1600 բանուորներ գործադուլ յայտա – րարեցին վեց ջրաբաշխական կայաններու մէջ : Բանուորական ուժն ալ համաձայն է գրուած պա – հանջներուն, բայց կը նախընտրէ բանակցիլ, յե – տաձգելով գործադուլը :

Ելեկտրական հոսանքը գոհացուցիչ է, բայց կազի խնդիրը ծանր մտահոգութիւն կը պատճա – ռէ փարիզի մէջ : Շաբաթ օր ամբողջ պաշարը մէկ միլիոն խորանարդ մեթր էր, երկուշաբթի օր՝ 400·000 խ. մ. աւելի, բայց եւ այնպէս տագնապը չմեղմացաւ : Կառավարութիւնը կ՛ուզէ պաշար ամբարել, հետեւաբար առ այժմ չի կրնար արտօ – նել որ կազ մատակարարուի բաւարար չափով :

Արհեստակցական Միութիւնները զեկոյց մը հրատարակեցին, բողոքելով գործադուլի խմբակ – ներու արտաքսումին դէմ, որ տեղի ունեցած էր շաբաթ օր, կազի գործարաններուն մէջ : Կառա – վարութիւնը անմիջապէս պատասխանեց թէ այս վտարման չնորհիւ, 30 առ հարիւր աւելցած էր կազի ճնշումը եւ թէ նոր յաւելումներ կը սպաս – ուին : Վարչութիւնը կ՛աշխատի կազի պահանջը գոհացնել նաւատորմիղն առնուած մասնադէտնե – րու եւ պարտաւորիչ ծառայութեան կոչուած բանուորներու միջոցաւ :

Մետաղագործական հաստատութեանց գոր – ծադուլը կը չարունակուի երեք չաբաթէ ի վեր, թէեւ աշխատանքի վերսկսումն ալ հետզհետէ կը չեչտուի : Հաստատութեանց վարիչները այժմ 275·000 կը հաշուեն բանթողներուն թիւը, 80·000ը վարիղեան չրջանին մէջ : Աշխատանքի Դաշնակ – ցութիւնը 600·000 կը հաշուէ բանթողներուն թի – ւը, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ :

Առջի օր հրապարակային ժողով մը գումար – ուեցաւ Ռընոյի հաստատութեան մէջ, ուժ տալու համար աշխատավարձի յաւելման պահանջնե – րուն : Հաստատութեան վարիչները կը յայտարա – րեն թէ բանուորներուն աւելի քան 60 առ հարիւ – րը վերադարձած են : Արհեստակցական Միու – թիւնները 34 առ հարիւր կը հաշուեն վերադար – ձողներուն թիւը, աւելցնելով թէ չատերը նորէն դադրեցուցին աշխատանքը, երկուշաբթի օրուան ժողովէն վերջ : Միջադէպեր ալ պակաս չեն նոյն հաստատութեան մէջ, բանթող եւ աշխատող բանուորներուն միջեւ :

★ Քարափի բանուորներուն գործադուլը կը չարունակուի Մարսէյլի մէջ : Առեւտրական տոր – միղին նաւատիներն ալ հանրաքուէ կը կատարեն, առաջնորդութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցու – թեան : Բանուորական ուժը մերժեց մասնակցիլ :

Վերջին լուրերու համաձայն, աշխատանքը վերսկսած է հիւսիսային Ֆրանսայի հիւսուածե – ղէնի եւ մետաղագործութեան գործարաններուն մէջ : Լիոնի Պերլիէ գործարանէն դուրս հանուե – ցաւ գործադուլի խմբակը, որ փակած էր դուռ – ները : Հաստատութեան 7200 բանուորներէն 1500ը վերսկսան աշխատանքը : Նիսի աւելածուներն ալ գործադուլ յայտարարեցին :

★ Վերջին պահուն ապահովագրութեան պաշ – տօնեաներն ալ որոշեցին գործադուլ յայտարարել (21·000 հոգի) : Փարիզի հացթուխները ժողով գումարեցին, իրենց դիրքը ճշդելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը մերժեց նոր ձեռնարկ մը կատարել Սթալինի մօտ, հիւլէական հարցի մասին, ինչպէս կ՛առաջարկէր Զըրչիլ :

ՀԱՅԻՆ ԵՒ ՇԱՔԱՐԻՆ գիները պիտի չաւել – նան, համաձայն նախարարական խորհուրդի վեր – ջին որոշման :

90 ՀՈԳԻ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ ճաշի մը ա – տեն, որ սարքուած էր Նիւ Եորքի մէջ, ի պատիւ Ազգաժողովի պաշտօնատարներուն :

Հ. ԵՐԻՏ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

5000 ՏՈԼԱՐ՝ ԱՌԱՋԻՆ ՀՁՆԴՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ՊՈՍԹՐԸՆ — Փետրուար 19ին տեղի ունեցաւ հանդէս հանգանակութիւն մը՝ ի նպաստ Հայաս – տան Էմմիք Հայ Երիտ. Դաշնակցութեան բաժնին բարեզարդութեան: Կը նախագահէր ընկեր Լ. Տաղլեանն, որ բացատրեց հաւաքոյթին նպատակը.

— « Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան յատկացուած է Հայաստան Էմմիք մէկ մասը, զոր ժամանակէ մը ի վեր անոնք կ'աշխատին բարեզարդել՝ զայն իրենց պահանջներուն յարմար – ցնելու համար: Մեր Էմմիք զուարճութեան վայր մըն է, բայց նաեւ հանրային կրթութեան վայր մը: Էմմիք այն բաժինը, որ մեր զաւակներուն տրուած է, պիտի ըլլայ ամառնային դպրոց մը ա – նոնց համար: Աղջիկ մը կամ տղայ մը երբ ամառը քանի մը շաբաթ անցընեն այնտեղ, պիտի լսեն հայերէն լեզու, հայ երգ, Հայոց պատմութիւն եւայլն, որոնք պիտի մնան անոնց մէջ: Էմմիք պիտի հայացընէ մեր զաւակները:

« Անցնող շաբթուան ընթացքին մենք տօնե – ցինք Վարդանանցը, ապա «Փետրուար 18»ը: Եր – կուքն ալ պատմական կարեւոր եղելութիւններ են. երկուքին մէջ ալ անհաւասար ուժերու առջեւ գտնուելով, մենք պարտուեցանք, բայց յաղթա – նակեց հայ ոգին, Հայ մնալու, ազատ ու անկախ ապրելու կամքը: Այսօր ալ այս երկրին մէջ Հայ մնալու ճիգն է որ կը փորձուի: Եւ մենք նորէն պիտի յաղթանակենք, մեր զաւակները պիտի մը – նան Հայ, եթէ միայն դուք ալ օգնէք անոնց նպա – տակի իրականացման »:

Ապա հրաւիրուեցաւ խօսելու օրուան գլխա – ւոր բանախօսը՝ ընկեր Վրացեան, որ ըսաւ.

— « Կ'ուզեմ քանի մը յիշողութիւններ պատ – մել: 1920 Թուի գարնան Ռուսաստանի խորհրդէն Հայաստան եկաւ պատուիրակութիւն մը, որ ներ – կայացուցչութիւնն էր Տոնի շրջանի հայ գաղթա – կանութեան: Անիի կործանումէն ետք, ուրեմն ա – ւելի քան 800 տարիներ առաջ, հայկական խոշոր հատուած մը թողելով մեր հայրենիքը, անցած է դէպի Վոլկայի ափերը. անոր մէկ մասը հաստատ – ուած է Ուրիմ, ուրիշներ գացած են Տոնի շրջանը: Տարիներ առաջ անոնք Ս. Կարապետ ուխտի գա – ցած էին: Ճանապարհին տեսած էին Ալաչկերտի դաշտը: Պատուիրակութիւնը երբ Հայաստան է – կաւ, խնդրեց Հայաստանի կառավարութենէն, Տոնի շրջանի հայութիւնը հայրենիք ընդունիլ եւ զայն արտօնել հաստատուելու Ալաչկերտի շրջա – նին մէջ: Դալերու ընթացքին այս Հայերը պահած էին իրենց հայկական ոգին: Անոնք թողել 800 տարիները ետք ալ անոնք կը դգային որ իրենք Հայ են:

« 1920 Թուի ամառը Հայաստան եկաւ մէկ ուրիշ պատուիրակութիւն՝ այս անգամ հունգարա – հայութեան կողմէ: Այս Հայերն ալ հեռացած էին Հայաստանէն Բագրատունեաց անկումէն ետք: Անոնց մէկ մասը հաստատուած էր Հիւս. Կով – կաս, ուրիշներ գացած, տեղաւորուած էին Լե – հաստան, մաս մըն ալ Կալիցիա: Անոնք բոլորո – վին կորսնցուցած էին իրենց լեզուն, կրօնը, կա – րելի է ըսել իրենց շրջապատին մէջ լուծուած էին: Բայց անոնց հոգիին խորը պահուած էր Հայկ. ո – գին: Այս պատուիրակութիւնը միասին բերած էր թարգման մըն ալ: Անոնք կ'ուզէին որ մեր կառա – վարութիւնը թոյլ տար Հունգարիոյ եւ Կալի – ցիոյ Հայերուն Հայաստան փոխադրուելու:

« Կ'ուզեմ պատմել նաեւ հետեւեալը, որ ուղ – ղակի ինձ հետ կապուած է:

« Ժամանակին, ինչպէս գիտէք, Ազգերու Դաշնակցութիւն մը ունէինք: Վերջինիս օգնող օ – ժանդակ կազմակերպութիւններ ալ գոյութիւն ունէին ամէն երկրի մէջ: Մենք ալ ունէինք նման կազմակերպութիւն մը: Փարիզի մէջ անգամ մը տեղի ունեցաւ այդ կազմակերպութեանց միջազ – գային մեծ ժողովը, որուն ես ալ մասնակցեցայ ընկեր Ա. Խատիսեանի հետ: Ժողովէն ետք տեղի ունեցաւ ճաշ, որու ընթացքին սկսայ խօսիլ իմ կողքիս նստած անձին հետ, որ ըսաւ թէ ինք Լե – հաստանը կը ներկայացնէր, եւ աւելցուց որ ծա – գումով Հայ է: Իմ այ կողմը նստած մարդը մտիկ կ'ընէր մեզ: «Ես ալ Հունգարիոյ ներկայացուցիչն եմ, ըսաւ ան, հայերէն լեզուն մոռցած ենք, բայց Հայ ենք »:

«Տարիներ առաջ եղայ Հունգարիոյ Թրմըշ – վար քաղաքը: Մտածեցի որ անպատճառ Հայեր պիտի գտնուին այնտեղ: Գտայ վերջապէս Հայ մը, որ տարաւ զիս իր տունը: Հոն կար Հայ մա – միկ մը, որ համբուրեց զիս, երբ հասկցաւ թէ Հայ եմ ես: Հայերէնը մոռցած էր բոլորովին: Մամի – կը իր սնուցիչէն հանեց մետաքսներու մէջ փաթ – թուած հայերէնի գրչագիր Աւետարան մը, եւ ը – սաւ որ, երբ տեղի կ'ունենայ ամուսնութիւն, ծը – նունդ կամ մահ, անտուկին մէջէն կը հանենք եւ կը դիտենք այս Աւետարանը, որ դարեր առաջ Հա – յաստանէն բերուած է:

Մշակոյթը Խ. Միութեան մէջ

ՄՕՐ.— Մոսկուայի ամերիկեան նախկին դեսպանը, Պետըլ Սմիթ, հետեւեալ կերպով կը պատկերացնէ մտաւորականութեան վիճակը Խ. Միութեան մէջ.—

Սովետական պետութեան հիմնադրութենէն ի վեր, անոր վարիչները կը յայտարարէին, թէ ճարտարարուեստի զարգացման հետ զուգընթաց պիտի բարձրանար ժողովուրդին մտաւոր մակար – դակը:

Ընդհանրապէս երեսուն տարուան չանքերէ ետք եւ հակառակ պատերազմի չորս տարիներուն, անտարակոյս նշանակալից են ձեռք բերուած ար – դիւնքները:

Նախ՝ գրական կողմը: Անգրագիտութիւնը վերնալու վրայ է: Դպրոցներու, համալսարաննե – րու թիւը բազմապատկուած է, գրական երկերը մատչելի են ամէնուն, նոյնպէս թատրոնը եւ օ – փերան:

Համաձայն 1946ի վիճակագրութեան, 1914ին նախակրթարաններու մէջ կ'ուսանէին ութ միլիոն աշակերտներ, իսկ 1938ին՝ 31·500·000: 1913ին համալսարանականներու թիւը 112·000 էր, 1939 – ին հասաւ 620·000ի: Հանրային գրադարաններու մէջ գիրքերու թիւը բարձրացաւ, հազար բնակիչի վրայ, 64էն 861ի:

Բացասական կողմը, որ այնքան աչքի չի զարներ, նշանակալից է. փոփոխութիւնը, այն – քան արագ կատարուած, մակերեսային է. յետոյ՝ համայնավար կուսակցութեան ղեկավարութեան տակ տեղի ունեցաւ ան, վերջապէս նման է ան նոյն կաղապարով չինուած առարկաներու:

Զանգուածներուն համար մշակոյթը տեսակ մը սակացոյցի ենթակայ ուտելիք է:

Սովետական գրող Իլիա Էրէնպուրկ Մտաւո – րականներու Համաշխարհային Համագումարին մէջ յայտարարեց, թէ ռուսական մշակոյթը գե – րազանց է արեւմտեանէն եւ թէ այլեւս գոյութիւն չունի բուրժուական մշակոյթ:

Բայց Իլիա Էրէնպուրկ եթէ անկողմնակալ մտածող մը ըլլար, պիտի հարցնէր ինքն իրեն, թէ ինչո՞ւ Արեւմուտքը չի կրնար ըմբռնել սովետա – կան մշակոյթը, մինչդեռ նոյն Արեւմուտքը խորա – պէս կը գնահատէ եւ կ'ըմբռնէ ռուս մեծ հան – ճարները, գրողներէն՝ Թոլսթոյ, Տոսթոեւսկի, Չեխով, Կորքի, Թուրկէնեւ, Պուշկին, երաժշտա – գէտներէն՝ Զայքովսկի եւ Ռիմսքի – Քորսաքով, յիշելու համար քանի մը անուններ միայն:

Մշակութային գետնի վրայ Խ. Միութեան մէջ լայն ասպարէզ կայ. եթէ ան նեղ է այժմ, յան – ցանքը ռուս մտաւորականներուն չէ, այլ համայ – նավար կուսակցութեան:

Ռոմանովներու հարստութիւնը տապալեցաւ յեղափոխական շարժումով մը, որուն վարիչ ուժը պրոլետարիատի ապրած մտաւորականութիւնն էր:

Բայց համայնավար կուսակցութիւնը, իշխա – նութեան դլուխ դալէն ետք, աստիճանաբար կաշ – կանդեց մտաւորականութիւնը: 1929ին երաժշ – տագէտներ հրաւիրուեցան պայքարելու բուր – ժուական երաժշտութեան աղդեցութեան դէմ:

Աւելի ուշ, 1946 Օգոստոսին, Քաղաք. Քի – րօվ յարձակեցաւ Լենինկրատի գրական խմբակին դէմ, Ժտանովի ղեկավարութեամբ: Եղածը մա – նակի պարագայ մը չէր: Պայքարը սկսաւ գրա – գէտներու, երաժշտագէտներու, փիլիսոփաներու, գիտուններու, արուեստագէտներու, քննադատ – ներու դէմ, որոնք կը մեղադրուէին ապա – քաղաքականութեամբ կամ անով, որ չունէին հա – մայնավար գաղափարաբանութիւն:

Ամէն երեւոյթ պէտք է բացատրուէր Մարքսի վարդապետութեամբ, որուն համաձայն յառաջ – դիմութիւնը արդիւնք է հինի եւ նորի, ներհակ ուժերու բախումին:

Նոյն ըմբռնումով ալ վերջերս չնորհազրկուե – ցան բազմաթիւ գիտուններ, որոնք իւրացուցած էին ժառանգականութեան մասին Մանտէլի հիմ – նական տեսութիւնը: Սովետական պետութիւնը եթէ ի վիճակի պիտի չըլլար, ըստ այդ տեսու – թեան, էական փոփոխութիւններ մտցնելու մար – դու նկարագրին մէջ, այն ատեն սովետական բո – վանդակ սիստեմին ապագան վտանգուած պիտի երեւէր:

Կրեմլին կ'ուզէ, որ սեւին ճերմակ ըսուի, եւ աստուածները գոհացում ստանան:

Կրնայ հարցուիլ, թէ ինչու սովետական իշ – խանութիւնները այսքան մտահոգ են զանգուած – ներու հաւատարմութեամբ:

Լաւագոյն եւ ճշգրիտ պատասխանը այն է, որ երբ 1944ին կարմիր բանակը մտաւ Կեդրոնա – կան Եւրոպա եւ Պալքանները, գաղափար չունէր արտաքին աշխարհի մասին: Սովետական քարոզ – չութիւնը հաւաստած էր միշտ, թէ դրամատի – րական երկիրներու գործաւորն ու գիւղացին կ'ապրին թշուառութեան մէջ, մինչդեռ սովետա – կան ժողովուրդը իրենց մեծ պետին՝ Սթալինի վարչածեւին տակ կ'ապրէր շատ աւելի լաւ պայ – մաններու մէջ:

Սովետական ժողովուրդը յոգնած եւ յուսա – խաբ եղած էր, ան իրական ցնցում մը ունեցաւ, երբ 1946 Փետրուարին Սթալին յայտարարեց, թէ հետագայ երեք հնգամեայ ծրագիրները պիտի յատկացուէին ճարտարարուեստին եւ ոչ թէ ապ – րելակերպի հետ առնչութիւն ունեցող գործերու:

Եւ կրեմլին ձեռնարկեց նոր արշաւանքի մը, որպէսզի սովետական ժողովուրդը հաւատար, թէ ինք գերակշիռ դիրք մը ունի, չնորհիւ համայ – նավար գաղափարաբանութեան: Այս պատճառով ալ տրուեցաւ երկար ցանկ մը գիւտերու, որոնք միշտ կատարուած էին Ռուսերու կողմէ, չոգե – շարժ մեքենային սկսեալ մինչեւ փենիսիլինը:

Իսկ տարի մը ետք, յեղափոխութեան 30ամ –

— « Հայ Օ. Միութիւնը, ամենազուրգուրոտ վերաբերումը ունի դէպի մեր երիտասարդները եւ անոր ներկայ ձեռնարկը: Երիտասարդութիւնը վաղուան հայ ժողովուրդն է: Այդ երիտասար – դութիւնը կ'ուզէ պահել մեր լեզուն, մեր ոգին, մեր պատմութիւնը: Մեր պարտքն է բոլորանուէր օգնել անոնց ճիգերուն: Հայ Օգն. Միութեան կեդր. վարչութիւնը, այս ձեռնարկին կը բերէ իր մասնակցութիւնը 500 տոլարով »:

Հայ Երիտ. կեդր. վարչութեան կողմէ ոգե – ւորիչ ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Սարգիս Ադամ – եան: Ան համեմատութեան դրաւ ամերիկեան մի – ջավայրը Հայաստանի հայկ. միջավայրին հետ, Ամերիկայի մէջ ապրող հայ ընտանիքը երկրի հայ ընտանիքին հետ, որոնց միջեւ եղած տարբերու – թիւնները չատ մեծ են, ըսաւ: Նոր սերունդին առջեւ, ըսաւ ան, դժուարութիւններ կան Հայ մնալու, բայց մենք պիտի ընենք մեր կարելին այդ դժուարութիւնները հարթելու համար:

« Հայաստան Էմմիքը» միայն ծառ, քար, ա – ղիւս չէ. անիկա դրօշակ մըն է. մենք պէտք է հոն հաւաքուինք՝ մեր հայկական ոգին զօրացնելու համար: Մենք երազներ ունինք եւ վստահ ենք որ պիտի իրականանան անոնք:

Ուղերձները եւ բանախօսութիւնները ունկն – դրուեցան մեծ հետաքրքրութեամբ: Երգերը ու դաշնակը ընդունուեցան ջերմ ծափերով:

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ հանգանակու – թիւնը:

Բացի Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի կեդր. կոմիտէի հազար եւ Հայ Օգն. Միութեան 500 տոլարէն, կարնոյ Հայր. Միութիւնն ալ խոստացաւ 400 տո – լար նուիրել:

Հանգանակութեան ընդհ. գումարը եղաւ ա – ւելի քան հինգ հազար տոլար: Հանգանակութիւնը պիտի չարունակուի դուրսն ալ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍԱՐԳԻՍ ԵՐԿԱՅՆԵԱՆ

Անցեալ շաբթու հաղորդած էինք ձկտաբիչ Սարգիս Երկայնեանի մահը, Մ. Նահանգներուն մէջ: Շիքակոյէն Ա. Ս. Գիլեան հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այս առթիւ, ղրկացեալ արուեստագէտի մասին (Հայրենիք, 1 Մարտ):—

Փետրուար ութին, հեռախօսը հնչեց: «Սէնթ Լուիզը կը կանչէ»: Արուեստագէտ Սարգիս Երկայնեանի մահը կը գուժէր Տիկին Երկայնեան: Հայ քհնյ. մը կ'ուզուէր հայկ. արարողութիւնով թաղելու անուանի նկարիչը եւ հայրենասէրը:

Նոր ստացեր էի իրմէ իր թարգմանած ժապաւը Մօրգանի Հայ ժողովուրդին պատմութիւնը գրքէն օրինակ մը, մակագրուած իր կողմէ: Քանի մը օր առաջ նամակ մը, ուր նկարիչը կը գրէր. «Լաւ չեմ զգար. վերջին օրերս կ'ապրիմ: Միայն Տիկին Երկայնեանի գուրգուրանքը եւ խնամքը օրերս տանելի կը դարձնեն»:

Տասնըվեց տարիներ առաջ տեսած եմ մեր նկարիչը: Այդ օրերուն Շիքակոյի հայութիւնը ծանր օրեր կ'ապրէր. մարդիկ իրարու հանդէպ կիրքով լեցուած էին: Տէր եւ Տիկին Երկայնեան սխալ տեղ ինկած էին, եւ աւտր համար կը տառապէին: Պատճառ դարձայ որ անոնք փոխեն իրենց միջավայրը:

Մտերմութիւն մը ստեղծուեցաւ մեր մէջ եւ կարելի չէր չհիանալ՝ տեսնելով իր մաքուր, անկեղծ հայրենասիրութիւնը եւ զոհողութեան հոգին: Սրդէն այդ ժամանակ յառաջացած տարիք ունէր, բայց ինչ եռանդ, ինչ կենսունակութիւն իր մէջ:

Երկայնեանի համար հայ աղդը եւ իր դժբախտութիւնները իր ամենամեծ մտածումն էին: Իր ընդունակութիւնները եւ համեստ նիւթականը ան կ'աշխատէր ի սպաս դնել յօգուտ հայ ժողովուրդին:

Րաֆֆիի մահուան յիսնամեակը տօնել որոշեցինք: Երկայնեան մեծ սիրով գծեց անոր նկարը: Մեր եկեղեցիին համար Աստուածածինի պատկերը գծեց՝ արժա նանալով բոլորիս հիացման:

Ես ի վիճակի չեմ ճիշդ գնահատութիւնը տալու անոր նկարչական տաղանդին. ատիկա կը թողում աւելի ձեռնհասներուն: Տարիներ առաջ Սբ. Լուիզի Թանգարանի տժգունած երեւելի նկարներու վերարտադրութեան գործը Երկայնեանի յանձնուեցաւ, թէեւ աւտր համար ուրիշ անուանի նկարիչներ ալ դիմում կատարած էին:

Կը սիրէր անցեալէն պատմել: Կը յիշեմ իր հետեւեալ խօսքերը.

— «Հայաստան զացի հանրապետութեան հռչակումէն վերջ: Կրթական նախարարին դիմեցի՝ նկարահանդէս մը կազմակերպելու Երեւանի մէջ: Ես ալ բաւական նկարներ տրամադրեցի: Զարմանալի է հայ ժողովուրդը մարդիկ ուտելու հաց չունէին, բայց նկար կը գնէին»:

Պոլսոյ Գեղարուեստից վարժարանը մտնելը պատմեց ինձ.

— «Նիւթականս լաւ չէր, երբ Պոլիս գացի Գեղարուեստից վարժարանը մտնելու համար: Դժուարութիւններու հանդիպեցայ եւ ստիպուած դարձայ Տրապիզոն, ծննդավայրս: Ֆէթվաճեան՝ հայրենակիցս, կարեւոր դիրք ունէր: Երբ լսեց վերադարձս, բարկացաւ որ իրեն չեմ դիմած օգնութիւն ստանալու: Երկրորդ անգամ Պոլիս գացի. մնացի եւ շատ յաջող աւարտեցի վարժարանը»:

Նպատակ չունիմ իր կենսագրականը ընելու: Բայց անոր կենսագրականը պէտք է գրուի, ուսուցանող էջեր ունի:

Երկայնեան իր պատուաւոր տեղը ունի հայ նկարչութեան մէջ: Օր մը օտար լուծէն ազատած մեր հայրենիքը, ինչպէս ուրիշներու, Սարգիս Երկայնեանի ճախիւնները եւս իր մէջ պիտի ընդունի:

ՀԱՑՐԸ.— Ի՞նչպէս դասարանին 20րդը կ'ըլլաս, քանի որ կ'ըսէիր թէ 19 աշակերտ էք:

ՏՂԱՆ.— Ճիշդ է, հայրիկ, երկու չաբաթ առաջ նոր աշակերտ մը եկաւ ...:

★

ՄԱՑՐԸ.— Ի՞նչ ըրիր քսան ֆրանքը:

ՏՂԱՆ.— Ծեր մարդու մը տուի:

ՄԱՑՐԸ.— Ապրիս, բարիք ըրեր ես:

ՏՂԱՆ.— Ան ալ չաքար կը ծախէր ...

★

Ա. ՈՒՍԱՆՈՂ.— Ո՛վ էր այն աղջիկը, որուն հետ թեւ թեւի կը պտտէիր:

Բ. ՈՒՍԱՆՈՂ.— Քոյրս էր:

Ա. ՈՒՍԱՆՈՂ.— Զարմանալի է, մէկ ամիս առաջ ալ իմ քոյրս էր ...:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԻԼԻՑ.— (Համախարհրդցիական Միութեան եւ մասնաճիւղի վարչութեան).— Հայրենակիցներ, անակնկալ կերպով ձեռքս անցաւ Միութեանդ կողմէ ստորագրուած պաշտօնական նամակ մը 26 Հոկտ. 1949, որով մեզ կը տեղեկացնէր թէ Հոկտեմբեր 23 կիրակի առաւօտ, Պարտը կլոպի մէջ տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովը զիս կախակայած է մէկ տարուան համար: Անցեալ Սեպտեմբեր 11 թուակիր ապահովագրեալ նամակով անտեղի եւ անարդար գտնելով տրուած որոշումը, եւ յետադայ բարդութիւններուն պատասխանատուութիւնը ձգելով ձեր վրայ, խնդրեցի պարզել կախակայման պատճառները: Պատասխան ստացած չըլլալով, 1950 Փետրուար 15ին երկրորդ ապահովագրեալ նամակով մը ղրկեցի, հայերէն եւ ֆրանսերէն մեքենագիր: Այս առթիւ ութ օր պայմանաժամ կուտայի:

Դարձեալ պատասխան ստացած չըլլալով, այրաց նամակը կ'ուղղեմ ըսելու համար թէ դուք քմահաճօրէն վարուած էք հայրենասէր հայրենակից մը հանդիպ որ Միութեան սատարած է թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս:

Եւ, ի շահ միութեան, կը խնդրեմ հրապարակաւ յայտնել իմ կախակայմանը պատճառները: Բարեհաճեցէք պատասխանել, այլապէս պիտի հարկադրուիմ դիմել մեծն Ֆրանսայի արդարադատ տեսանին, վիրաւորուած արժանապատուութիւնս պաշտպանելու համար:

Կար. ՏԷՐՏԷՐեան

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Նիւ Եորէէն կը գրեն մեզի.— Տիկին Արմենուհի Լ. Գեւոնեան իր երկրորդ երգահանդէսը տուաւ Սէյնթ Լուիզի մէջ: Սրահը լեցուած էր խուռն բազմութեամբ, ժողովուրդի բոլոր խաւերէն: Նոր տպաւորութիւն գործեցին Տարօնի մելանուշ երգերը, որոնց այնքան հարազատ ներկայացուցիչն է ողբացեալ Գեղամի եւ Կիւլիզարի աղջիկը: Տրապիզոնցի ծերունի նկարիչը, Սարգիս Երկայնեան, պատուական ծերունի մը, խորապէս ազդուած, երգահանդէսէն վերջ բեմ բարձրանալով, Տիկին Գեւոնեանի նուիրեց դեղեցիկ նկար մը, հետեւեալ մակագրութեամբ.— «Տարօնի Սոխակին»: Բոլորն ալ յուզուած էին այս տեսարանին առջեւ: (Դժբախտ ծերունին կը մեռնէր քանի մը օր վերջ):

Տիկին Արմենուհի յետոյ մեկնեցաւ Ֆրէզնօ (Քալիֆորնիա), ուր երգահանդէս մը սարքուած էր Մարտ 5ին: Ցետոյ պիտի այցելէ Սան Ֆրանսիսկօ, Օքլէնտ, Լոս Անճէլըս եւ ապա Քանատա, ուր հրաւիրուած է հայրենակիցներու կողմէ:

Կ'իմանամ թէ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը որոշած է երգապնակներ (տիսքեր) պատրաստել Տիկին Գեւոնեանի երգած ժողովրդական եղանակներէն, միշտ վառ պահելու համար Տարօնի կարօտը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ե.

— Եւ չէ՞ խօսում ...

— Խօսում է, բայց շատ քիչ: Երկու, երեք բառ կասէ, ինչպէս ուզում ես հասկացիր: Վերջին ժամանակներում ես համարեա չեմ ճանաչում իմ եղբօրը: Անդադար դէս ու դէն է քշում իր ձին, մի օր Գիւլստան, միւս օրը Զրաբերդ, այնտեղից Գանձակ ...

— Գանձակ ի՞նչ է գնում:

— Այո, փաշան նրա հետ բարեկամ է:

Հեղինէն ժպտաց եւ ասաց.

— Էլ ինչո՞ւ ենք շատ մտածում: Սիւլէյման Բէկը, ինչ որ էլ լինի, չի համարձակուի վատութիւն անել նրա քրոջը:

— Ընդհակառակը, ինքը, Աւանն է, որ միշտ ինձ զգուշացնում է, ասում է որ չը պէտք է հաւատալ Թուրքին: Երեւում է որ խեղճ եղբայրս հալւում մաշւում է մի մտքից: Թէ ինչ գիտէ նա ինչու այդքան սակաւախօս է դարձել, նոյնիսկ կոշտ ու կոպիտ — ոչ ոք չէ հասկանում: Տանն էլ նա այդպէս է, նոյնիսկ երախայի հետ այնպէս չէ վարւում, ինչ պէս առաջ: Ես ճշմարիտն ասած, նրանից լաւ բան չեմ սպասում, նա ինձ մատանիութիւն է պատճառում իր գաղտնի հոգսերով ...

— Բայց հօ տեսնո՞ւմ է թէ ինչեր են կատարւում մեզ մօտ:

— Ամէն ինչ գիտէ: Դու կարծում ես թէ Դիզակը չա՞տ լաւ դրութեան մէջ է ... Սիւլէյման Բէկը այնտեղ էլ է հասցնում իր թաթը: Բայց Աւանը անտարբեր է եւ իր երկրի վերաբերմամբ: «Դա բնական է»— ուրիշ պատասխան նա չունի, երբ լսում եւ տեսնում է մի նոր դժբախտութիւն ... ինչ ուզում է թող անի, միայն թէ ինքը ողջ լինի: Ես վախենում եմ ... Հոգսերը սարեր են խորտակում. ի՞նչ կը լինի իմ օրը, եթէ նրա դըլխուն էլ մի բան գայ: Մինակ նա է մնացել ...

— Ի՞նչ մտքեր ես անում, — տհաճութեամբ պատասխանեց Հեղինէն:

— Ուրիշ բան չկայ, նա երեւի, կորցրել է յոյսը, եւ այդ պատճառով տխուր ու տրտում է: Մտածիր, հե՞չտ բան է ... Ղարաբաղը ընկաւ, այլեւս վերկենալու յոյս չկայ: «Հովիւը զարկե – ցին եւ ոչխարները փախան» ... կատարւում է Սուրբ Գրքի խօսքը:

— Երանի մեզ, երանի մեզանից յետոյ եկողներին, լացակամաց հառաչեց այրին: — Ծովսէփ, ի՞նչ լաւ օրեր են գալիս քեզ համար ...

Վերջին խօսքերը նա ուղղեց կոյսի մօտ նստած տղային, որ իր որդին էր: Հեղինէն միայն այդ ժամանակ ուշադրութիւն դարձրեց փոքրիկի վրայ եւ ձեռքը դնելով նրա ուսին, մի բան ասաց:

Երեխան — դա հասակ առած երեխայ էր — բաժանուեց իր գրքից եւ բարձրացրեց իր մարած աչքերը, մի անտարբեր եւ բութ հայեացք գցեց իր մօր վրայ եւ ապա վիզը ծռեց ու գլխով դրական պատասխանի նշան արաւ: Նա յայտնում էր, որ պատրաստել է իր դասը: Այդ ժամանակ երկու կանայք ընդհատեցին իրենց խօսակցութիւնը, եւ լռութեան մէջ երեխան սկսեց թոյլ ու հիւանդոտ ձայնով կարդալ:

Աննա – Խաթունը անդրագէտ էր եւ ոչինչ չէր հասկանում Ծովսէփի կարդացածից: Բայց եւ այնպէս, նա էլ խորին ուշադրութեամբ ականջ էր դնում, միեւնոյն ժամանակ աչքը չէր հեռացնում երեխայից: Շատ անգամ էր նա այդպէս լուռ ու մունջ մտածել իր անդրանիկ արու զաւակի մասին, բայց այսօր, մանաւանդ այնպիսի խօսակցութիւնից յետոյ, մի առանձին հոգս էր պատճառում նրան այդ երեխայի ապագայ բախտը:

Ի՞նչ կը լինի նա: Օրէնքով նրան էր պատկանում Վարանդայի մելիքութիւնը: Բայց նայողը ի՞նչպէս կը հաւատար թէ դա երեխայ չէ, այլ տասնեւվեց տարին անցկացրած մի պատանի: Այդ հասակում լեռնցին տղամարդի յատկութիւններ է ստանում. գնում է ծմակը, գիշերներ է անցկացնում դրսում, կարող է մի տուն կառավարել: Իսկ Ծովսէփը ... կարծես ժամանակը ոչինչ չէր աւելացնում նրա վրայ:

Նա նոյնն է, ինչ որ էր առաջ: Սիւլէյման – Բէկի կառավարութեան ժամանակամիջոցը ոչինչ հետք չէր թողել, եւ չէր կարող թողնել, քանի որ նա տանից չէր դուրս գալիս, ապրում էր իր մեկուսացած անկիւնում: Այդպէս էր նա եւ Մելիք Հիւսէյինի ժամանակ:

Պելժիան երկուքի բաժնուած

Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, Պելժիոյ Լէոփոլտ թագաւորը 57·6 առ հարիւրի մեծամասնութիւն մը չհաւաքած է կիրակի օրուան քուէարկութենէն մէկէ։ Այս ելքը չի լուծեր թագաւորական խնդիրը։ Ընդհակառակն, երկու մասի բաժնած է երկիրը եւ կը վախցուի որ տագնապը աւստկանայ։ Վալըլապետը անմիջապէս ժրնեւ գնաց, խորհրդակցելու համար թագաւորին հետ։ Պիտի վերադառնայ այսօր, չորեքշաբթի, հաղորդելու համար թագաւորին որոշումը։

Տարօրինակ պատկեր մը կը ներկայացնէ քուէարկութեան արդիւնքը։ Լէոփոլտ չէ կրցած մեծամասնութիւն շահիլ Ֆրանսախօս շրջաններուն մէջ։ Օրինակ, Ֆլանտրի մէջ շահած է 72 առ հարիւր, իսկ Ֆրանսախօս Վալոնիոյ մէջ՝ հազիւ 42 առ հարիւր։ Պարտուած է նաեւ Պրիւսէլի շրջանին մէջ, շահելով միայն 48 առ հարիւր։ Ընդդիմադիր մը կ'ըսէ.— «Եթէ Լէոփոլտ վերադառնայ, Ֆլանտրի թագաւորը պիտի ըլլայ, եւ ոչ թէ Պելժիոյ»։

Երեք գլխաւոր կուսակցութեանց վարիչ մարմինները ժողով դումարեցին, ճշդելու համար իրենց դիրքը։ Ընկերվարականները համաձայն են որ եւ է կարգադրութեան, բացի թագաւորին վերադարձէն։ Քրիստոնեայ ընկերվարականները համաձայն կ'երեւան վերադարձին, իսկ ազատականները տակաւին որոշում չեն տուած։

Շատերու կարծիքով, տագնապը խաղաղութեամբ կը վերջնայ, եթէ թագաւորը հրաժարի, գահը ձգելով իր զաւկին՝ իշխան Պոտուէնի, որ 19 տարեկան է։ Եթէ Լէոփոլտ վերադառնայ, ան հրաժեշտ է նախ ընդել այն օրէնքը որուն հետեւանքով աքսորական կը մնայ հինգ տարիէ ի վեր։ Այն ատեն Ժորհրդարանն է որ պիտի լուծէ խնդիրը։ Այս պարագան կրնայ տեղի տալ նոր բարդութեանց։ Ի հարկին երեսփ. ժողովն ալ պիտի լուծուի։

Ժողովուրդը համբերութեամբ կը սպասէ տագնապին լուծման։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ կիրակի օր միաձայնութեամբ Գերագոյն Ժորհուրդին անդամ ընտրուեցան Սթալին, Մոլոթով, Մալենկով, Բերիա, մառեչալ Կլիմակի, Վորոշիլով, Լազար Քականովիչ, Անաստաս Միկոյեան, մառեչալ Բուլկանին եւայլն։ Իրիկունը ժողովրդային խըրախճանքներ սարքուեցան, տօնելու համար յաղթանակը։ Հակառակ տեղացող ձիւնին, Մոսկուայի մէջ հազարաւորներ ներկայ եղան բացօթեայ հանդէսի մը, ուր տեղի ունեցան ժողովրդային պարեր, երգեր, մարզական խաղեր եւայլն։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարութեան երեք գլխաւոր պաշտօնատարները իբրեւ համայնավար կամ ուղեկից ամբաստանուած են ծերակուտական Մըք Քարթիի կողմէ։ Քննիչ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ անմիջապէս։ Մ. Նահանգներու շրջուն դեսպանը, ձէյսըփ, որ Փարիզ հասած եւ տեսակցած էր Ֆրանսայի արտաքին նախարարին հետ, Ուաշինկթըն վերադարձաւ, իր անունն ալ յիշուած ըլլալով։

«ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ ՉԷ, բայց կարելի է», կ'ըսէ Պ. Էռիօ, յօդուած մը հրատարակելով Փարի – Փռէսի» մէջ։ Նախկին վարչապետ մը, Փոլ Ռէյնօ, որ Ամերիկա կը գտնուի, ազդարարեց թէ «եւրոպան չափազանց դանդաղ կը շարժի, մինչդեռ Սթալին կրնայ արագօրէն գործել։ Տնտեսելու ժամանակ չէ»։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ սկսաւ քննել այն օրինագիծը որ կը վերաբերի Ամերիկայի հետ կնքուած զինական համաձայնութեան։ Թերթերը անխուսափելի կը համարեն նոր փոթորիկ մը՝ համայնավարներու կողմէ։ Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ Էմմոն Գոպա – րանեան (նախորդ ախոյեան Ֆրանսայի) կը մրցի, այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 20·45ին, Սալ Վակրամի մէջ Ֆրանքօ-Ֆինլանտական ախոյեան Հիւսպէրկի հետ։

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ
Վ. ՄԻՆԱԽՈՐԵԱՆԻ
1915Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ
(Արհաւիրքի օրեր)
ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ՇՈՎՈՒ ՀԱՑԱԶԻՆՁ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱԶԱՆ ԴԻՊՔԵՐՈՒՆ ։ 470 մեծադիր էջ, վէնետիկեան չքեղ տպագրութեամբ։ Կին հազար ֆրանք, թղթատարով 1100 ֆրանք։
Դիմել «Ծառաչ»ի խմբագրատունը ։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDameseme – (13)

Գրական երեկոյթ Մարսէյլի մէջ

Նուիրուած բազմավաստակ գրագէտ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ։

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Փալէ տ'Օրթ շքեղ սրահին մէջ, 80 Լա Քանըպիէր ։

Կը նախագահէ ընկեր Ը. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Պիտի խօսին՝ ՓՐՕՖ. ՄԱՑԻԿԵԱՆ, Ը. ԱՂԱՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ ։

Պիտի արտասանեն ընկերուհի Ա. Ցարութիւնեան, ընկերները Գ. Քէնտիրեան եւ Ս. Սարգիսեան։

Մուտքը ազատ է ։

Համերգ Մարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ՏՈՀՄԻԿ ԵՐԳԵՐՈՒ (մեծ մասով առաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ)։

«Հայ Դէպի» երգախումբ երգչախումբը կղզմէ Հակավարութեամբ Տրէ. Ս ԱՒԻՒ ԱՇՂԵԱՆ – ՆԱԳԵՐԱՑՍՏԱՆԸ։ Կիրակի 15 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8·30ին Սալ Սազըմօ ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՌԻ ԷՆԹԷՒԻ ՎՐԱՑ

Լիտէրաթիրըզըօն Ֆրասսէզը հրաւէրով Փարիզի հայկական արուեստները տասերգ մը պիտի տայ այս կիրակի, ժամը 19·30ին, Փաւար ընթերցարանի վրայ։ Ձեւղուածքները կէս ժամ։ Ասոնական տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ հայերու մասին։

ՈՂՒԱՑԵԱԼ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆԻ մահ

ուան առթիւ, Ֆ. Հ. Կապոյտ Մաչի Անկէնի մասնաճիւղը եւ վարչութիւնը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ազգակիր այրերուն եւ զաւակներուն, Ծիրկին Արուեստակ եւ օրիորդներ Սառի եւ Սրբան Ատոմեաններուն ։

ԸՆԿԵՐ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆԻ մահուան առթիւ, ընկ. Ներսէս Տակաուեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ հազար ֆրանք Հ. Ը. Դ. Վէթ. Ֆօնտին ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շաւիլի դպրոցի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 4000 Փր. Կապոյտ Մաչի մասնաճիւղէն։ Նոյնպէս ստացած է հազար Ֆրանք Տէր եւ Տիկին Սարաֆեանէ, իրենց մօր՝ Տիկին Մովսէսեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Պօմոնի «Ահարոնեան» խումբին, մասնակցութեամբ «Ջաւարեան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Սարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի ։

«Շանթ» թատերախումբին կողմէ, այս երեկոյ ժամը 8·30ին, Պօմոնի Ֆլօրէալ Սինեմային մէջ։

Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Ապահովեցէք այժմէն ձեր առմասերը, որոնք չատ սահմանափակ թիւով հրապարակ հանուած են ։

ՃՇԴՈՒՄ.— Պ. Նիկողոս Թորիկեանի մահազդին մէջ, որ Լիոնէն հաղորդուած էր հեռաձայնով, խիւրիմացութեամբ մոռցուած է հանգուցեալին կնոջ՝ Տիկին Պերճուհի Թորիկեանի անունը ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԵԱՆՔ ՈՒ ԵՐԱԶ

Հեղինակ Մ. Իշխան, Պէյրութ։ Երիտասարդ բանաստեղծին Գրդ հատորը։

Գին 250 ֆրանք, դասատու համար 300, սակաւաթիւ օրինակներ կը գտնուին «Ծառաչ»ի խմբագրատունը ։

Patisserie Roger
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՎ
Առաջնակարգ վարպետ
ԱՊՍՊՐԵՑՔ
ձեր ուզած ամէն տեսակ gateaux ներք
ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒՆ, ՀԱՐՍՆԻՔՒՆ, ՆՇԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԿՆՈՒԻՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ
ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ
ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ
Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆԻ 11 rue Laferrière, Paris (9)
Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

ՕՈՒՇԱՏԵՍ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարդանեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին դպրոցի սրահը, (78 բիս Րապըլէ)։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱՆԿԻՆԻ ՖՐ. Կ. ՄԱՉԻ մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9 — 11, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

Հ. Ը. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը, 78 բիս Րապըլէ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին Պար Թէրմինիւսի մէջ ։ Ներկայանալ անդամատետրով ։

ԿԱՐՏԱՆ.— Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ը. Դ. «Գեղունի» տան մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՈՒՐՖԱՑԻ Հայր. Միւրեեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Քափէ Րէ – ժան, մէթրօ Քատէի դիմաց։

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Ուս. միութեան հրաւէրով պիտի բանախօսէ Պ. Օ. Թադէոսեան, այսօր, չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, Մարի Նուպար Ուսանողական տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուրտան։ Նիւթը՝ «Հ. Բ. Ը. Միութեան դերը»։

ՏԻՐՈՒՀԻ ԶԱՒԱՖԵԱՆ, որ հրաւիրուած է երկու պետական դպրոցներու մէջ մասնակցելու ռիթմի դասատիարակութեան՝ կը շարունակէ նաեւ իր պաշնակի եւ երաժշտական զարգացման դասերը՝ 44 բիս Սէն Փլասիտ, Փարիզ (6)։

ՆՆԴՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3—8։19 բիս Քոմարթէն ։

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու նոր Սերունդի բարեկամները ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի մրցումները այս կիրակի սքսան ժան Պուէնի (Իսի լէ Մուլինօ) մեր դաշտին վրայ, մէթրօ Մէրի տ'Իսիէն հինգ վայրկեան ։

Պահեստին ժամը 13·30ին, Ա. ժամը 12·30ին։

Ժամադրութիւն դաշտին վրայ ժամը, 13ին Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը Մօնրուժի դէմ ։

ՇԱՒՈՒ է «ՀԱՑՐԵՆԻՔ» ԱՄՍԱԳՐԻՆ 1923 – 1928ի յաջորդական տարիներու հաւաքածոն, կազմուած՝ (12 հատոր)։ Մատչելի դին։ Դիմել «Ծառաչ»ի վարչութեան ։

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԻՄՔԵՐ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ հեղինակութիւններուն

Ուռենին, Մարօ Չան, Իսիւ Թէ ըլլայի, Գեղկուհին (մեներգ)՝ Իրիս Պիւլպիւլեան), Իրիկունը, Մաղկոց սարէն, Համով աղջիկ, Վրէժ, խմբերգ Փարիզի հայկ. երգչախումբ 80 հոգի ։

Հրապարակ եկած են սահմանափակ թիւով օրինակներ։ Դիմել հեղինակին A. BARTEVIAN 4 rue Petit, Paris (19)։ Հեռաձայն Bot. 99-22։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ դիմել Պ. Շաւարշ Փէքմանեանի, 25 rue Berlioz։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վ. Եգիպտ. 800 Ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 Ֆր.

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 Ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 16 MARS 1950 Հինգշաբթի 16 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6103–Նոր շրջան Թիւ 1514

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՐՀՐԴԱԽՈՐ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

Քանի մը օրէ ի վեր զարմանազան զրոյցներ եւ տեսութիւններ կ'երեւան միջազգային մամուլին մէջ :

Նախ ամփոփենք չրջած զրոյցները, իրենց աղբիւրներով :—

« Նիւ Եորք Թայմզ» Մոսկուայի Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ՝ ձիշդ է որ բժիշկները արգիլած են երկար ճամբորդութիւններ կատարել, ծովային կամ օդային, բայց Սթալին «պիտի չվարանի կատարել իր պարտականութիւնը, խուսափելով մարմնական յոգնութենէ մը» :

Այս հեռագիրը դրաքննութենէ անցած ըլլալով, նշանակալից կը համարուի բանգէտներու աչքին :

Միեւնոյն ատեն Մոսկուայի Թերթերը հրատարակեցին լուսանկար մը, որ կը ներկայացնէր Սթալինը՝ իր քուէն ձգած ատեն, կիրակի օրուան ընտրութեանց առթիւ :

Ամերիկեան Թերթին հեռագիրը բաւենչան կը համարէր նաեւ այս լուսանկարին հրատարակութիւնը, ապացուցանելու համար թէ առողջական պատճառներով չէր որ սպարապետը ատենական ճառը չկարդաց Գերագոյն Խորհուրդին ընտրութեանց առթիւ :

Նոյն օրը Ռէօյթըրի Թղթակիցն ալ հեռագիր մը կ'ուղղէր — նոյնպէս զրաքննուած — ըսելով թէ՝ օտար իրազեկներու կարծիքով, Սթալին տրամադիր կ'երեւայ տեսակցելու Թրումընի հետ, «քննելու համար Եւրոպայի խաղաղութեան վերաբերեալ խնդիրներ » :

Պատկերը լրացնելու համար, արձանագրենք երկրորդ «զգայացունց» զրոյցը, որ առաջին անգամ երեւցաւ անգլեւսաքսոն մամուլին մէջ :

Այդ լուրին համաձայն, Խ. Միութիւնը պատրաստ է խաղաղութեան ծրագիր մը մշակելու Մ. Նահանգներուն հետ, դուրս ձգելով Անգլիան եւ Ֆրանսան կամ ուրիշ ոեւէ երկիր : Նոյնիսկ Ազգ-ժողովը :

Ծրագրին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ երկու մասի բաժնել աշխարհը, ճղելով երկու պետութեանց աղդեցութեան չրջանակները :

Այս կարգադրութեամբ, արեւմտեան Եւրոպայի պետութիւնները գործ պիտի չունենան համայնավար աշխարհին հետ, մէջէն ըլլալով Չինաստանը եւ Եուկոսլաւիան, եւ Մոսկուայի միջոցաւ պիտի կատարեն իրենց հիմնական յարաբերութիւնները :

Լրատու թղթակիցները, որոնք իրենց տեղեկութիւնը քաղած են Ուոչինկթընէն, կը բացատրեն թէ այս պատճառով է որ Մ. Նահանգները աւելորդ կը նկատեն նոր խօսակցութիւն մը՝ Խ.Միութեան հետ :

Եւ կ'աւելցնեն,— միեւնոյն պատճառով էր որ Անգլիոյ վարչապետը մերժեց նոր ձեռնարկ մը կատարել, հակառակ Զըրչիլի պնդումին :

Իրազեկներու կարծիքով, երկու կառավարութիւններն ալ թակարդ մը կը նկատեն Խ. Միութեան վերագրուած նոր ծրագիրը, տկարացնելու համար արեւմտեան ճակատը : Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ ճամբայ կը հանուի ամերիկեան ռազմամթերքը, վերազինելու համար արեւմտեան Եւրոպան :

Նոյն չրջանակները Մոսկուայի կը վերագրեն ուրիշ ծածկամտութիւն մը, — ժամանակ չահիլ, իր գրաւած դիրքերը զօրացնելու համար, կան-խելով «Թիթոյականութեան » նոր չարժումներ՝ Պալքաններու կամ Չինաստանի մէջ :

Եւ վերջապէս դիտել կուտան թէ՝ Խ. Միութիւնը խաղաղասիրական չարժուձեւեր փորձելով հանդերձ, ուղղակի կ'օգտագործէ « Խաղաղութեան կուսակիցները», վարկաբեկելու համար արեւմտեան պետութիւնները :

Ի՞նչպէս կարելի է համաձայնութեան գետին մը գտնել, այս պայմաններուն մէջ :

Արձանագրուած զրոյցները եւ ուրիշ երեւոյթներ կ'ապացուցանեն թէ երկու կողմերն ալ խոր անձկութեան մը մատնուած են; բայց տրամադիր չեն լքելու իրենց գրաւած դիրքերը :

Հետեւա՞նքը.— յարաճուն դինարշաւ :

Եւ երկդիմի դուչակութիւններ,— «Պատերազմը ճակատագրական, անխուսափելի չէ, բայց կարելի է» : (Լոհը) :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԱՑՍՊԷՍ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ...

Ո՛ր գրավաճառին ալ հանդիպիք, նոյն գան – գատը.— Հետզհետէ կը դժուարանայ հայերէն գրքի վաճառումը :

Արդարեւ, չատերուն համար տեսակ մը ազգասիրութիւն դարձած է գրամ տալ հայերէն հրատարակութեան մը :

— Եթէ ազգին համար օգտակար բան մըն է, հատ մը գրկէ :

Դուն կը կարծես թէ օգտակար է : Ան պարզապէս քեզի հաճոյք պատճառելու համար կը գնէ : Եւ ընդհանրապէս կը տանի կը տեղաւորէ դարակի մը անկիւնը :

Այս նոյն «ազգասէրները» օգտակարն ու անպէտը չեն հարցներ, տասնեակներով օտար գիրքեր գնած ատեն :

Շատերը այդ օտար գիրքերն ալ չեն կարդար : Եւ եթէ փորձեն կարդալ, կէս ճամբան կը մնան :

Թո՛ղ գրագարանը ճոխանայ Ֆրանսերէն, անգլերէն եւն. փառակազմ հատորներով : Մնացեալը ոչինչ :

«Սիվիլիզէ» երեւալու մարմաջ մը, որ դրամ ծախսել կուտայ առանց հաշուելու, ինչպէս թաւշապատ թիկնաթոռ մը կամ չքեղ ապակեդարան մը գնած ատեն :

— Մի մոռնաք որ անմատչելի դարձած են հայերէն հրատարակութեանց գիները :

= Աւելի ա՛ժան են օտար գիրքերը : Հարցուցէք թէ ի՛նչ կը ծախսեն, օրինակ, «ափէռիթիֆ»ի համերուն, կէս օրին կամ իրիկունը :

— Բուն գրասէրները ընդհանրապէս համեստ աշխատաւորներ են, ո՞ր մէկուն հասնին :

= Անոնց համար ալ միջոց չի պակսիր : Քանի մը հոգի միանալով կրնան նոր գիրքեր գնել փոխն ի փոխը :

Չէ՞ք վախնար որ «քիթապարզ»ը մեր ճակտին փակցնեն օր մը, եթէ այսպէս չարունակուի : Եթէ հեղինակ եւ հրատարակիչ հարկադրուին ազդարարական կոչեր ուղղել, քանի մը հարիւր գիրք ծախելու համար :

Վ.Ա.Հէ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (8 Մարտ) .—

Առաջին հաշուեկշիռը կը հաստատէ թէ աղետը կարծուածէն աւելի մեծ է : 2500 տուներ ամբողջովին քանդուած են, իսկ 1500 բնակարան փլչելու վրայ : Քառասուն հազար հոգի կը քաշակռտուին հոս ու հոն, մզկիթներու, վարժարաններու մէջ, տասը հազար հոգի ալ բացը մնացած են : Վեց հոգի մեռած են, 300 հոգի հիւանդացած : Ժողովուրդը ջուրերու անակնկալ խուժումին առջեւ դուրս փախած էր տուներէն, եւ հիմա կ'ըմբռնէ աղէտին ամբողջ կարեւորութիւնը : Ստեղծուած տեսարանը իսկապէս յուզիչ է : Անհամար հիւանդներ կը տքան ու կ'ողբան, բժիշկ կ'ուզեն, բայց կարելի չըլլար օգնութեան փութալ : Փոխադրական միջոցները կը պակսին, եւ զետեղման գործը չափազանց անկազմակերպ է : Ցայտնի չէ թէ որուն պէտք է դիմել, որմէ դարման աղերսել : Քաղաքապետութիւնն ու կարմիր Մահիկը ստանձնած են պարենաւորման գործը, բայց աղէտեալները անօթութենէ կը գալարուին : Գիչերը 100-կան կրամ հաց տրուեցաւ իրենց, եւ այդքան միայն : Մինչեւ հիմա 65 հազար ոսկի տրամադրուած է, բայց կարելի եղած չէ ածուխ հայթայթելով վառել վառարանները :

Ջուրերը բաւական քաչուեցան այսօր, այն պէս որ հիմա աւելի լաւ կը դիտենք ողողման աւերները : Կիւլլիւք եւ Էսքիպաղլար թաղերը փլատակներու կոյտի մը վերածուած են, Հօչնուտիչէ թաղին մէջ, հարիւրաւոր տուներ փլած : Շատ հաւանական է որ փլատակներուն տակէն նոր մեռելներ ելլեն :

Առատ հաց եկաւ Իսթանպուլէն, Անգարայէն, Պուրսայէն, Իզմիթէն : Աղէտեալները անկողնի եւ ծածկոցի պէտք ունին եւ ցուրտէն կը սառին : Ամէն վայրկեան քանի մը տուն կը փլչի :

Աղէտը այնքան ծանրակչիռ է որ կարելի չէ զայն դարմանել սովորական եւ պատահական միջոցներով : Չէր բաւեր բնակարանի տագնապը, հիմա ալ հազարաւոր տուներ քանդուեցան եւ ամբողջ ժողովուրդը անպատսպար մնաց : Վարժարանները փակուած են, որովհետեւ ահագին բազմութիւն խռնուած է հոն :

Ձիւնապատ հովտաձայնութեան վաւերացումը

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ ԶՊԱՐԶՈՒԵՑԱՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ազգ. ժողովը երեքչաբթի օր 179ի դէմ 415 ձայնով մերժեց համայնավարներու բանաձեւը, որ կը պահանջէր անպայման ժամանակով յետաձգել Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած զինական համաձայնութեան քննութիւնը : Այս յայտողութենէն վերջ, կառավարութիւնը ապահոված էր համաձայնութեան վաւերացումը :

Ինչպէս կը յիչուի, Ատլանտեանի դաչինքէն վերջ, Մ. Նահանգները առանձին պայմանագիր – ներ կնքեցին անդամակից պետութեանց հետ, զինամթերք ճարելու համար : Ֆրանսայի հետ այդ համաձայնութիւնը կնքուած էր 1950 Յունուար 27ին, եւ կառավարութիւնը ուզեց խորհրդարանին վաւերացումն ալ ապահովել, որպէսզի ամբողջ ազգը հաւանութիւն յայտնած ըլլայ :

Անցեալ չաբթուան փոթորկալի նիստերէն վերջ, Ազգ. ժողովը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էր, թէ բարեկարգութեան եւ թէ վիճաբանութեանց համար : Այսպէս, որոշուած էր նիստերը սկսիլ Գչ. կէս օրէն վերջ, չարունակել մինչեւ կէս գիչեր, յետոյ չորեքչաբթի առտու, կէս օրէն վերջ եւ մինչեւ գիչեր ժամը 5, որպէսզի երկու օրէն վերջնանայ : Կառավարութեան համար սահմանուած էր երկու ժամ, համայնավար խմբակցութեան համար՝ 300 վայրկեան, ընկերվարականներուն համար՝ 120 վայրկեան, եւայլն :

Տեղական Թերթերը դիտել կուտան թէ Գչ. օրուան նիստին բացակայ էին չատ մը մարտական դէմքեր՝ համայնավար չարքերուն մէջ : Մինչդեռ նոր եւ աւելի բուռն փոթորիկ մը կը նախատեսուէր, ընդհակառակն համայնավարները բաղդատարար հանդարտ մնացին : Կը կարծուի թէ մասնաւոր հրահանգներ ստացած են, չատ աղմուկ չհանելու համար :

Ազգ. պաշտպանութեան եւ արտաքին գործերու յանձնաժողովներուն ներկայացուցիչները իրենց տեղեկագիրները ներկայացուցին, բացատրելով պայմանագրին վաւերացման անհրաժեշտութիւնը : Արտաքին նախարարն ալ խօսք առնելով, բաւ թէ կնքուած համաձայնութեան նպատակն է «մեղմացնել մեր զինեալ ուժերուն վտանգաւոր անհաւասարակչռութիւնը : Առաջին անգամ ըլլալով, խաղաղութեան ատեն համերաչխութիւնը միայն դաչնագիրներով չարատայտուիր, այլ կը դառնայ ազդու եւ բարերար իրականութիւն մը : օրացնելով ազգ. պաշտպանութիւնը » :

Այս յայտարարութիւններէն վերջ էր որ յառաջդիմական Էրեւրիան մը առաջարկեց յետաձգել պայմանագրին քննութիւնը, բայց ժողովը մերժեց 179ի դէմ 415 ձայնով :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավարներուն ներկայացուցիչը, Պ. Պիյու երկար ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կնքուած համաձայնութիւնը «անդամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ ամերիկացի միլիառատէրները կ'ուզեն հալածանել Ֆրանսան եւ յարձակողական պատերազմ մը պատրաստել ընկերվարութեան հայրենիքին դէմ» : Ցետոյ սպառնալիքներ ուղղեց, չէչտելով թէ «խաղաղութեան կուսակիցները թոյլ պիտի չտան որ նոր ոճիր մը գործուի մարդկութեան դէմ, թէ նաւահանգիստներու բանուորները, երկաթուղիներու աշխատաւորները եւ նաւաստիները հայրենասիրական պայքար մը կը մղեն եւ չկայ ուժ մը որ կարենայ կեցնել զայն» եւն. :

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը բացատրեց թէ արեւմտեան ժողովրդապետութիւնները երկար ատենէ ի վեր կը չանան համոզել Խ. Միութիւնը որ մասնակցի լուրջ ծրագրի մը՝ հիւլէական զէնքերը հսկողութեան տակ առնելու համար, բայց անօգուտ : Համայնավարները բորբոքեցան, լուտանքներ արձակեցին, երբ ընկերվարական ներկայացուցիչը կը բացատրէր թէ անհրաժեշտ է վաւերացնել համաձայնութիւնը, յանուն Ֆրանսայի ապահովութեան : Այս առթիւ վկայութեան կը կոչէր Ժոռէսը, հարուածելու համար Թորէզը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ արտաքին նախարարը, Պ. Վլատօ Ջլեմանթիս, որ վաղեմի համայնավար մըն է եւ պաշտօնի կոչուած էր Պ. Մասարիքի խորհրդարար մահէն վերջ, հրաժարեցաւ եւ իրեն յաջորդեց փոխ-վարչապետը, Սիրոքի : Հրաժարեալ նախարարը վերջերս Ամերիկա գացած էր եւ կ'ըսէին թէ կորսնցուցած է Մոսկուայի վստահութիւնը, թէ վարակուած է «արեւմտեան հակումներով» եւն. :

Հ. Օ. Մ.Ի ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Հայ Օգնութեան Միութիւնը (նախկին Կ. Խաչ) այս տարի կը տօնէ իր քառասնամեակը: Անկարելի է կազմակերպութեան մը կեանքին ու գործունէութեան վրայ հպանցիկ ակնարկ մը նետել, առանց ամէնէն առաջ յիշելու այն անձը կամ անձերը, որոնք զրին հիմը անոր:

1910 Սեպտեմբերին էր, որ Ամերիկա եկաւ Դաշնակցութեան կարկառուն գործիչներէն մէկը՝ Է. Ակնունի: Անոր այստեղ գալը զուգադիպեցաւ բանտարկութեանը կովկասահայ 500է աւելի մարտաւորականներու, որոնք 1908էն ի վեր բանտարկուած էին: Բոլոր այն վայրերուն մէջ, ուր Ակնունիի մասնակցութեամբ հրապարակային ժողովներ տեղի ունեցան, հանուեցան բանաձեւեր, յօգուտ բանտարկեալներու ազատութեան, եւ զրկուեցան Մ. Նահանգներու կառավարութեան:

Այդ օրերուն, Հ. Ը. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի որոշմամբ, Ակնունի բազմաթիւ քաղաքներու մէջ կազմակերպեց Հ. Ը. Դ. կարմիր Խաչեր, որոնք իրենց հիմնական նպատակ ունեցան օգնել մասնաւորապէս այն այրիներուն, որբերուն եւ բանտարկեալներուն, որոնք զոհերն էին մեր ազատագրական պայքարին: Անոնք նպատակ ունեցան նաեւ օգնել մեր գաղութի կթական գործին: Մինչեւ 1918 Մայիս 28, Հ. Ը. Դ. Կարմիր Խաչերը փայլուն կերպով կատարեցին իրենց վրայ դրուած պարտականութիւնները: Այնուհետեւ, նոյն կազմակերպութիւնները, աւելի քան երկու տարի գործեց իբրեւ Հայաստանի Հանրապետութեան Կարմիր Խաչ:

Հայաստանի խորհրդայնացման հետեւանքով մեր կեանքը ենթարկուեցաւ հիմնական յեղաշրջման: Երեւանի խորհրդային կառավարութիւնը, իր գոյութեան առաջին իսկ օրէն, պայքար բացաւ այն բոլոր կազմակերպութեանց դէմ, որոնք երկրպագուները չէին համայնավար վարչակարգին, չէին բաժներ անոր դաւանանքը, չէին համակրեր անոր գործելու բիրտ մէթոտներուն: Այդ կազմակերպութեանց շարքին մէջ կը գտնուէր նաեւ Հայաստանի Հանրապետութեան Կարմիր Խաչը: Երեւանի կրակը անոր ալ ուղղուեցաւ:

Եւ ծայր տուաւ չփոթութիւն մը: Շատ մը վայրերու մէջ քայքայուեցան կազմակերպութեան մասնաճիւղերը: Շատերը յուսահատ Երեւանի ընթացքէն, որոշեցին քաշուիլ մէկ կողմ, եւ չմասնակցիլ նոյնիսկ զթութեան եւ մշակոյթի վերաբերեալ գործերու: Այսպէս, մեծ ճիգերով ստեղծուած կանացի հզօր կազմակերպութիւն մը կարճ ժամանակի ընթացքին սկսաւ տկարանալ եւ հասնիլ քայքայման եզրին: Ճիշդ այդ օրերուն էր, 1923 թուին, որ Ամերիկա եկաւ Դաշնակցութեան մէկ ուրիշ անուանի գործիչը՝ ընկեր Աբշակ Ջամալեան, որ դարձեալ Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի որոշմամբ, իր կուսակցական աշխատանքներու զուգընթաց, վերակազմեց Հայ Կարմիր Խաչը: Ընկեր Ջամալեան ոչ միայն առջեւը առաւ Հայ Կարմիր Խաչի քայքայման, այլեւ զայն աւելի զօրացուց՝ հարիւրաւոր նոր ընկերուհիներ ընդունելով ներս, կազմակերպելով նաեւ նոր մասնաճիւղեր:

Է. Ակնունի եւ Ա. Ջամալեան, տարբեր ժամանակներու եւ պայմաններու մէջ Ամերիկա եկած եւ գործած, այս ափերուն վրայ հանդիսացան իրական հիմնադիրները մեր քոյրերու կազմակերպութեան: Այսօր, երբ Հայ Օգնութեան Միութիւնը իր քառասնամեակը կը տօնէ, չի կրնար, նախ եւ առաջ, անհուն սիրով ու գորովով չյիշել մեր այս անուանի գործիչները, Հայրենասիրութեան այս երկու ընտիր զաւակները եւ չխոնարհիլ անոնց յիշատակին առջեւ: Շատերու հետ, բայց չատերէն աւելի, այս երկու մեծ գործիչները, իրենց նուիրումով, գործով, խօսքի ու գրչի ջերմութեամբ, կրցան ամէն տեղ չարժում ստեղծել եւ մեր հանրային կեանքին մէջ հայ կինը դարձնել գլխաւոր վարիչ ուժը զթութեան մեծ գործին: Ցարգանք իրենց թանկագին յիշատակին:

Ինչպէս Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը, Հայ Օգնութեան Միութիւնն ալ եղած է գործի կազմակերպութիւն մը: Լման քառասուն տարի գործեց ան, բայց այսօր ալ ան չունի իր մեծ գործի մասին վկայող նոյնիսկ մէկ հատ գիրք: Մինչ որքան չքեղ գործեր, մեր այնքան աննպաստ միջավայրին մէջ, ան կատարեր է անցնող քառասուն տարիներու ընթացքին:

Այս կազմակերպութիւնը չի կրնար պարծենալ նիւթական միջոցներով հարուստ անդամներու փաղանգով մը: Ոչ. անոր անդամներու մեծ մասը իրենց օրապահիկը հազիւ ճարող ընտանիքներու մայրերն ու կիներն են: Եւ ասիկա առաջին օրէն. մինչեւ այսօր: Հազուադէպօրէն հարուստ տիկին մը կամ մայրեր մտեր են անոր չարքերուն մէջ: Նիւթական միջոցներով շատ համեստ անոր անդամուհիները սակայն հարիւր հազարներ են հաւաքեր եւ դանոնք յատկացուցեր մեր հանրային կարիքներուն:

Մասնաւորապէս առաջին մեծ պատերազմէն ետք, երբ մոխրացաւ Արեւմտեան Հայաստանը եւ ունեցանք ամէն տեղ հազարաւոր տարագիրներ ու որբեր, այրիներ, անկարներ, կարօտ մտաւորականներ եւայլն, Հայ Օգն. Միութիւնը անոնց համար եղաւ ճշմարիտ նախախնամութիւն մը: Պալքաններէն մինչեւ Սուրիա – Լիբանան, Իրաք, Իրան, Եգիպտոս, Պաղեստին, Ֆրանսա եւ Ամերիկա, մեր քոյրերը հարիւր հազարներ հաւաքեցին եւ հասցուցին այն վայրերը, ուր թշուառութիւն կար:

Հայ Օգնութեան Միութիւնը, որ ամէն տեղ հայ իգական սեռի ամէնէն գործօն տարրերը իր դրօշին տակ էր համախմբած, դարձուց հայ կինը մեր հանրային կեանքի կարեւոր լծակներէն մէկը: Միայն զթութեան մարզին մէջ չէ որ, հայ կինը դարձաւ գործօն ու առաջնորդ ուժ մը, այլեւ ան դարձաւ գործօն ուժ մը հայ մշակութային կեանքին մէջ: Սփիւռքի մէջ ամէն տեղ մեր դպրոցական գործը չատ բան կը պարտի հայ կնոջ, ամէնէն առաջ Հայ Օգնութեան Միութեան: Պէյրութի Ճեմարանը, որ այսօր Մերձ. Արեւելքի մէջ կը կատարէ փարոսի մը դերը, չատ բան կը պարտի Հայ Օգնութեան Միութեան:

Դժբախտաբար Հայաստանի կառավարութիւնը չեղաւ խելացի օգտուելու համար այս կազմակերպութեան մեր հայրենիքին եւս օգտակար ըլլալու, անոր համար եւս զոհելու տրամադրութենէն: Ան քանիցս եւ բիրտօրէն ետ մղեց անոր իրեն կարկառած ձեռքը: Այդ է պատճառը որ Հայ Օգն. Միութիւնը վերջին մօտ 30 տարիներու ընթացքին իր գործունէութիւնը սահմանափակեց Սփիւռքի մէջ: Եւ ասիկա պզտիկ գործ չէ Սփիւռքի մէջ կ'ապրի հայութեան մօտ մէկ երրորդը: Հայ Օգն. Միութիւնը մեծապէս օգտակար եղաւ Սփիւռքի հայութեան:

Ջերմապէս կը չնորհաւորենք Հայ Օգնութեան Միութեան քառասնամեակը: Մեր միակ բաղձանքն է որ ան այսուհետեւ աւելի զօրանայ եւ իրեն լծակից ու գործակից դարձնէ աւելի մեծ թիւով հայ կիներ: Իսկ մեր աւելի մեծ բաղձանքն է, որ ան բախտ ունենայ մօտ ապագային փոխադրելու մեր Հայրենիքը՝ հոն ծաւալելու համար իր այնքան արդիւնաւոր գործունէութիւնը:

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆրանսայի գործադուլները

Ֆրանսայի վերջին գործադուլները նոր երեւոյթ մը կը պարզեն յետպատերազմեան աշխատանքի յարաբերութեանց մէջ, իբրեւ ցոյց իշխանութեանց եւ գործատէրերու դէմ:

Շատեր, այր թէ կին, մասնակցեցան այս գործադուլներուն տհաճութեամբ: Ոչ թէ որովհետեւ կը մտածեն թէ իրենց պահանջները անբնական են, այլ որովհետեւ կորսնցուցած են իրենց վստահութիւնը իրենց առաջնորդներուն վրայ եւ չեն կրնար չհաւատալ թէ բարձր աշխատավարձերն ալ չեն կրնար չհաւասարել թէ բարձր գիներ պիտի չյաջորդեն:

Աշխատանքի չափաւոր վարիչները կ'ըմբռնեն թէ ընթացիկ գործադուլի չարժումը կուգայ այնպիսի տեղ մը երբ կազմակերպուած աշխատանքի ուժերը բաժնուած են եւ տկար՝ նիւթապէս: Անոնք կը վախնան որ երբ առաւել կամ նուազ սուղ արժող պայքարներէ վերջ, դժգոհ մնան բանուորները եւ դառնանան, տակտիկ պիտի ծառայէ իբրեւ վառելիք Համայնավար կրակին:

Հաւաքական պայմանագիրներու վերջին օրէնքը, որ կը ջնջէր կառավարութեան հակակշիռը աշխատավարձերուն վրայ՝ ազդանշան մը եղաւ սկսելու համար գործադուլները, սակայն բանուորները չատ մը տեսակէտներով պատրաստ չեն այս չափահասութեան ազատութենէն օգտուելու: Զօրաւոր ազգ.միութեան դաշնակցութեան մը տեղ, այսօր չորս խմբակցութիւնները կը մրցին իրարու հետ, անդամներ հաւաքելու համար:

1946ին աւելի քան եօթը միլիոն բանուորներ անդամագրուած կը վճարէին կեդրոնական Արհեստակցական Միութեան մը: Այսօր վճարողի անդամները այս թիւին կէսէն ալ պակաս են:

Բանուորներուն դժգոհութեան գլխաւոր պատճառը իրենց սեփական կազմակերպութեան դէմ՝ այն է որ քաղաքականութիւն կը խառնեն արհեստակցական միութեանց գործունէութեան մէջ: Ծանօթ է որ համայնավարները աշխատեցան գործիք դարձնել միութիւնները արտաքին քաղաքականութեան, բայց միեւնոյն տեղն ճիշդ է որ ուրիշ կուսակցութիւններ ալ չանացին միութիւնները գործիք դարձնել ներքին քաղաքականութեան:

Միւս կողմէ, բանուորներու պարբերական խլրտումներուն գլխաւոր պատճառն է աշխատավարձի անբաւականութիւնը:

Վիճակագիրներ կը հաշուեն թէ ազգային եկամուտին այն մասը որ աշխատավարձի եւ թոշակի կ'երթայ, նոյնն է ինչ որ պատերազմէն առաջ, սակայն ասիկա չի նշանակեր թէ միջին վարձուորին կենցաղի մակարդակը առաջուան չափ լաւ է:

Նախ, պատերազմէն առաջ, բանուորը ազգային եկամուտէն իր բաժինը կ'առնէր մեծ մասով կանխիկ: Այսօր իր առածին մեծ մասը տեսակ մը ապահովագրութիւն է անակնկալներու դէմ: Երբ վիճակագիրները կ'ըսեն թէ ան կը չահի այնքան որքան պատերազմէն առաջ, անոնք նկատի ունին ընտանեկան նպաստը, հիւանդութեան, հանգստեան թոշակի եւ անգործութեան նպաստը:

Այս բոլորը աւելցան չնորհիւ պատերազմէն վերջ հաստատուած հսկայական ընկերային ապահովագրութեան դրութեամբ, որ տարեկան մէկ միլիառ Ֆրանք կը գտմէ, կամ Պետութեան ամբողջ ծախքին եւ չահարկութեան գումարին կէսը: Արդեօք կ'օգտուի իր եւ գործատիրոջ կողմէ ընկերային ապահովագրութեան տրուած դրամէն — վէճի հարց մըն է միշտ: Սա ստոյգ է որ չատ մը կառավարութիւններ կը գտնեն որ ընկերային ապահովագրութիւնը ծանր բեռ մըն է արդիւնաբերութեան վրայ, որ կը նուազեցնէ ներքին եւ արտաքին մրցումի կարողութիւնը:

Ուրիշ նշանակալից պարագայ մը, — այսօր գիւղացիներուն զաւակները իրենց ուղածին չափ կաթ, կարագ, պանիր եւ միս ունին: Պատերազմէն առաջ այդ ուտեստներուն վերջին կրամը չուկայ կը փոխադրուէր եւ չատ մը գիւղական շրջաններու բնակիչները կը նեղուէին անունդի պատճառէն: Հիմա լաւագոյն անունդը կը տանին գիւղացիներու զաւակները, որոնք նոր սերունդին առնուադ կէսը կը կազմեն եւ ամէնէն տոկուն գիներուները:

Կարելի է բարելաւել քաղաքաբնակ բանուորներու կենցաղը՝ առանց վնասելու գիւղական բնակչութեան կամ նոր թղթադրամներ չրջանառութեան հանելու,— այս ալ խնդիր մըն է որ լրջօրէն կը զբաղեցնէ կառավարութիւնը:

Ընդհանրապէս բոլորն ալ կ'ընդունին թէ ճարտարագործական չահերը աւելի մեծ են այսօր քան պատերազմէն առաջ: Կարգ մը ճարտարարուեստական ասպարէզներու մէջ, գործատէրերը ի վիճակի են աւելցնելու աշխատավարձերը, առանց բարձրացնելու գիները: Բայց կառավարութիւնն ալ կը թելադրէ որ յամրաբար կատարուին յաւելումը, վասն զի պետութիւնը ինքն ալ գործատէր է այժմ, չատ մը ճարտարարուեստներ ազգայնացուցած ըլլալով, եւ չի կրնար մեծագումար յաւելումներ կատարել, առանց ելմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը խանգարելու եւ նոր տուրքեր հաստատելու:

Ինչպէս կը յիշուի, ընկերվարականները հրաժարեցան կառավարութենէն, մասամբ անոր համար որ կարենան ազատ գործել եւ իրենց արհեստակցական կազմակերպութեան՝ Բանուորական Ուժին մէջ համախմբել բազմաթիւ աշխատաւորներ: Շատ մը չափաւոր միութիւններ կը կարծեն թէ արհեստակցական կազմակերպութիւնները պիտի զօրանան, եթէ կառավարութիւնը ճշդէ թէ ո՛ր գործադուլները օրինաւոր են՝ որո՛նք ապօրէն:

Ուրիշ վարիչներ, եւ զօր. տր Կոլի կուսակիցները տարբեր տեսակէտ ունին: Կ'ըսեն թէ կարելի չէ վերջ տալ բանուորական խլրտումներուն եւ տեւական գործակցութիւն հաստատել, առանց արմատապէս փոխելու սահմանադրութիւնը եւ ճարտարագործական քաղաքականութիւնը որ կը տիրէ տարիներէ ի վեր: Բանգէտներ այս աւանդական քաղաքականութեան կը վերագրեն համայնավար կուսակցութեան աճումը: Անոնց կարծիքով, եթէ համայնավարները քաղաքական խնդիրներ չխառնէին այս պայքարին մէջ, աւելի մեծ ազդեցութիւն պիտի չունենային:

Հակառակորդ մը կ'ըսէր վերջերս, — Խ. Միութեան յիմարութիւնն է որ կը սանձէ համայնավարութիւնը Ֆրանսայի մէջ, եւ ոչ թէ Ֆրանսական կառավարութեան իմաստութիւնը»:

Թ. Ա. Թ.

ՍԿԱՉՆՈ ՎԻՒԼԸ

— Ե —

Ինչպէս արդէն ծանօթ է ընթերցողին, որ տիկին Սկաչնոյի տունը ամէն երեկոյ լեցուն էր հիւրերով։ Բացի նրանց հին բնակիչներից, որոնք ամէն օր գալիս էին, ամէն երեկոյ նրանց տունն էին գալիս նաև նորեկներ։ Ամէն օր տանտիրուհին ստիպուած էր լինում ընդունել մի քանի նոր հիւրեր։ Ամէն օր սեղանի շուրջը աւելանում էր մի քանի նոր աթոռ։ Ամէն օր ընթրիքի ժամանակ սենեակում աւելանում էր մի քանի նոր դէմք։ Ամէն օր ընթրիքից յետոյ ներս էին մտնում նոր հիւրեր, որոնք ոչ մի կերպ չէին կարողանում տեղաւորուել սենեակում։ Ամէն օր տանտիրուհին ստիպուած էր լինում ասել, որ ներս չգան, որ ինքը հիւրեր չի ընդունում, որ ինքը հիւանդ է, որ ինքը ոչ մի հիւր չի ընդունում։ Բայց ոչ ոք չէր լսում նրա խնդրանքը, ոչ ոք չէր հաւատում նրա հիւանդութեան, ամէն ոք կարծում էր, որ նա ինքն է ուզում, որ իր տունը լցուի հիւրերով։

Ամէն օր տանտիրուհին ստիպուած էր լինում ասել, որ ինքը հիւանդ է, որ ինքը ոչ մի հիւր չի ընդունում։ Ամէն օր նա ստիպուած էր լինում ասել

Բանուորական խրտուվիներ

ՀԱՑԹՈՒԽՆԵՐՆ ԱԼ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՑԱՑՏԱՐԱՐԵՑԻՆ.— ՓՌԱՊԱՆՆԵՐԸ ԻՐԵՆՔ ՊԻՏԻ ԵՓԵՆ ՀԱՑԸ.—ԿԱՋԻ ԵՒ ՋՈՒՐԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՄԵՂՄԱՑԱՒ.— ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԵՐՍԿՍՈՒՄԸ ԿՐ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Երեքշաբթի գիշերը ընդհանուր գործադուլ յայտարարեցին հացթուխ բանուորները, անսահման ժամանակի մը համար, Սկսնի, Սկսն է Ուազի եւ Սկսն է Մառնի նահանգներուն մէջ: Թերթերը կը գրեն թէ փռապանները իրենք պիտի եփեն հացը եւ կառավարութիւնն ալ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, որպէսզի հացի տագնապ մըն ալ չծագի:

Ջուրի եւ կազի տագնապը մեղմացած է, թէեւ գործադուլը կը շարունակուի:

Աշխատանքի վերսկսումը կը շարունակուի մետաղագործական հաստատութեան մէջ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, 80·000էն 68·000ի իջած է բանթողներուն թիւը, իսկ Ռընոյի աշխատաւորները վերադարձած են 72 առ հարիւր համեմատութեամբ:

★ Հանրակառքի բանուորները գործադուլ յայտարարեցին Լիոնի մէջ: Ոլրտումները կը ծաւալին Նիսի մէջ: Ընկերային Ապահովութեան աշխատաւորներէն վերջ, գործադուլ յայտարարեցին քաղաքապետութեան պաշտօնեաները, նոյնիսկ աւելածուները եւ պարտէզներու պահապանները: (Փարիզի մէջ ալ մասամբ կը շարունակուի աւելածուներու գործադուլը: Երկկ աշխատանքը դադրեցուցին նաեւ կոյուղիներու բանուորները):

Կացութիւնը փափուկ է նաւահանգիստներու մէջ, ուր հանրաքուէ կը կատարուի ընդհ. գործադուլի համար: Մասնաւորապէս ծանրը վիճակի մը մատնուած է Մարսէյլը, եւ չատ մը նաւեր օտար նաւահանգիստներ կ'երթան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻԱ ՅԶԵՑ իր մաքսային համաձայնութիւնը Լիբանանի հետ, ինչ որ մեծ դժուարութիւններ պիտի պատճառէ պարենաւորման համար: (Լիբանան Սուրիայէն կը ստանայ ցորենը եւ ուրիշ ուտեստներ):

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ բարձր պաշտօնատարները հինգ հոգի եւս ամբաստանուեցան ծերակուտական Մըք Քարթիի կողմէ, իբրեւ համայնավար: Քննութիւնները կը շարունակուին:

ՈՍԿԻԻՆ ԴԻՆԸ 499·000 ֆրանքի իջաւ Փարիզի սակարանին մէջ, այսինքն կրամը 499 ֆրանք: Անցեալ Սեպտեմբերի արժեզրկումին առեն, ձոյլ ոսկին կ'արժէր 670·000 ֆրանք, մինչեւ 900·000ի բարձրանալէ վերջ: Ոսկեդրամներն ալ ինկան նոյն համեմատութեամբ: Նափոլէոնը 3680 ֆրանքի կը ծախուէր առջի օր (կորուստ 60 ֆրանք), սթերլինը՝ 4330ի (կորուստ 80 ֆրանք): Թղթադրամներն ալ ինկան: Տոլարը կ'արժէր 370 ֆրանք (սեւ շուկայ), սթերլինը 865 եւայլն:

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը տասնամեայ ծրագիր մը պատրաստած է, օգնելու համար չքաւոր գիւղացիներուն եւ երկու միլիոն անգործներուն: Պետութիւնը պիտի գրաւէ մեծ կալուածները եւ 60 միլիոն սթերլին պիտի ծախսէ հանրօգուտ չինութեանց համար:

Dr. Կ. Թաչի վարիչներ

պատրաստելու դասընթացքին բացումը այս Շաբաթ, Մարտ 18ին կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին, ՍՕՍԻԷԹԷ ՍԱՎԱՆԻԻ մէջ:

Կը խնդրուի արձանագրուած ընկերուհիներէն երկայ ըլլալ ճիշդ ժամը 4ին:

Մուտքը ազատ է նաեւ բոլոր ընկերուհիներու եւ համակիրներու համար:

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւաբանական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologieի եւ ընկերային գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանին, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատական ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յարգելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հասցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժամերը.—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը ալ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ:

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34:

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրութեամբ:

Ց. Գ.— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը:

Գրական երեկոյթ Մարսէյլի մէջ

Նուիրուած բազմավաստակ գրագէտ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի:

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Փալէ տ'Օրթ չքեղ սրահին մէջ, 80 լա Քանըպիէր:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Պիտի խօսին՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ, Ց. ԱՂԱՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Պիտի արտասանեն ընկերուհի Ա. Յարութիւնեան, ընկերները Գ. Քէնտիրեան եւ Ս. Սարգիսեան:

Մուտքը ազատ է:

ԽՆԶՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ ԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3—8: 19 բիւ Քոմարթէն:

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի մրցումները այս կիրակի սթատ ժան Պուէնի (իսի լէ Մուլինօ) մեր դաշտին վրայ, մէթրօ Մէրի տ'Իսիէն հինգ վայրկեան:

Պահեստին ժամը 13·30ին, Ա. ժամը 12·30ին:

Ժամադրութիւն դաշտին վրայ ժամը, 13ին Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը Մօնրուժի դէմ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Ահարոնեան» խումբին, մասնակցութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի:

«Շանթ» թատերախումբին կողմէ, այս երեկուշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին, Պօմոնի Ֆլօրէսալ Սինէմային մէջ:

Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Ապահովեցէք այժմէն ձեր տոմսերը, որոնք չատ սահմանափակ թիւով հրապարակ հանուած են:

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի իրեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, բիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ:

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ

Ցուզիչ տռամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ Երուանդ Օտեանի ՋԱԻԱԼԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանք:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն:

Լևտանեկան մեծ պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ, ի նպաստ ԱՂՔԱՏԱՄԱՆԱՄԻ ՄՆՏՈՒԿԻՆ:

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Վիլլօռպանի Պետական Թատրոնի մեծ եւ չքեղ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, հայկական եւ՛ կովկասեան պարեր: Կը մասնակցին նաեւ Լիոնի Ժող. Տրամա – Օփէրէթ Թատերախումբը:

Ընտրութիւն 1950ի Լիոնահայ օրիորդաց գեղեցկութեան թագուհիին, որոնցմէ Ա. Բ. եւ Գ. հանդիսացողները կը ստանան արժէքաւոր նը – ուէրներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: Աճուրդ չկայ: Մուտք 200 ֆրանք

Կանխաւ ապահովել սեղանները, դիմելով Պ. Պ. Ե. Փափազեան 11 բիւ Վիլլրուա, Ա. Կիւլպէնկեան 35 բիւ Տիւնուար, Պ. Պաղտասարեան 39 բիւ Թիւլիէք Րէմամիէ, Ե. Վարդանեան 88 բիւ Մաժանթա, Ա. Մանուկեան 15բիւ Ռուայէ, իսկ հանդէսին օրը թատրոնի կիչէն ժամը 8էն սկսեալ:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

ՔՆԱՐ ՕՀԱՆԵԱՆ
ՎԱՋԳԷՆ Հ. ՍԵՐԵՆՆԻԻԼԵԱՆ
Նշանուած
12 Մարտ 950
Շավիլ Անիէռ

★

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Տէր եւ Տիկին Հ. Սերէննկիւլեան իրենց զաւկին՝ Վազգէնի նշանախօսութեան առթիւ կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտին 2000 ֆրանք, ՑԱՌԱՋի տարածման Ֆոնտին 3000, «Հայ – Բոյժ»ի տարածման 2000, Շաւիվլիի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին 2000, Շավիվլիի Նոր Սերունդին 2000:

Ստանալ ՑԱՌԱՋԷն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին դպրոցի սրահը, (78 բիւ Բապըլէ): Կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԿԻՆԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9 — 11, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ Մ. ԵՕԹՆԵԶ բայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը, 78 բիւ Բապըլէ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկեր Կարօ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին Պար Թէրմինիւսի մէջ: Ներկայանալ անդամատեորով:

ԿԱՐՏԱՆ.— Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ց. Դ. «Գեղունի» տան մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՐՃՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի դասախօսական ժողով, դասախօս մը թէյի չուրջ, այս կիրակի ժամը 5·30ին, դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկերուհիները կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՍԿԱՌՏԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ Մարսէյլի մէջ, այս ուրբաթ, ժամը 21ին Պար տիւ Կլոզ, ի նպաստ կայութեան սկաուտական մարմնի, նախագահ եղբ. Վազգէն Անդրէասեանի: Կը հրաւիրուին ենթաշրջանի բոլոր սկաուտները իրենց պատասխանատուներով: Նաեւ, անոնք որ գործօն կեանքէ հեռացած են որեւէ պատճառով:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՈՒՐՖԱՑԻ Հայր. Մխիթեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Քափէ Ռէ – ժան, մէթրօ Քատէի դիմաց:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՌԻ ԷՆԹԷՌԻ ՎՐԱՑ

Ռատիոտիֆիւզիօն Ֆրանսեզի հրաւէրով Փարիզի հայկական երգչախումբը համերգ մը պիտի տայ այս կիրակի, ժամը 19·30ին, Փառի Էնթէռի վրայ: Տեւողութիւնը՝ կէս ժամ: Մուտքի տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Հայերու մասին:

ՀԱՑԵՔ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
Ձաշարանները ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր. կիր. եւ երկուշաբթի

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՞Ր...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Vendredi 17 MARS 1950 Ուրբաթ 17 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6104–Նոր շրջան թիւ 1515

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՈՂՈՊՈՒՏԸ ՊԻՏԻ ԴԱԴԱՐԻ՞

Պոլսահայ թերթերը սիւնակներով մանրա – մասնութիւններ կը հրատարակեն Թաղ· խոր – հուրդներու վերահաստատման մասին, որուն պի– տի յաջորդէ ազգ· հարստութեանց մատակարա – րութեան փոխանցումը :

Ինչ անդին կը կարդաք ամէնէն հարուստ ար– ուարձանին՝ Բերայի եկեղեցիներուն եւ կալուած– ներուն փոխանցման պատմութիւնը :

Գործողութիւնը չէ վերջացած տակաւին, դա– տելով երկու հայերէն թերթերու հակասական հրատարակութիւններէն :

Ջմռռնանք որ Թրքական պաշտօնատան մը հետ է գործը, եւ տաղտուկներ, դժուարութիւն– ներ կրնան ծագիլ մինչեւ վերջին պահուն :

Ամէնքդ ալ դիտէք, անշուշտ : Անհատականէն վերջ, փոքրամասնութեանց հանրային հարստու – թիւններն ալ քամելու, անոնց յետին եկամուտը իրենց ուզածին պէս մատակարարելու համար, Անգարա օրէնք մը հրատարակեց տասը տարի ա– ռաջ :

Այդ օրէնքով, Էվգաֆին կը յանձնուէին բոլոր ազգային հաստատութիւնները եւ հարստութիւն – ները, — եկեղեցի, դպրոց, կալուած եւայլն :

Մատակարարութիւնը պիտի կատարէին «թէք միւթէվէլլի»ները (անհատ հոգաբարձու), նշա – նակուած՝ պետութեան կողմէ : Անոնք պիտի գործէին տիրարար, իրենք զիրենք պատասխա – նատու համարելով միայն Էվգաֆին առջեւ :

Ինքնին լուծուած էին Թաղ· խորհուրդները եւ ուրիշ մատակարար մարմիններ : Պատրիարքարանն ալ իրաւունք չունէր որեւէ միջամտութիւն փոր– ձելու :

Առաջին օրէն իսկ, իբրեւ անհատ մատակարար նշանակուեցան ընդհանրապէս բացասական ար – պարներ : Արե՛ւ ծագած էր հասարակ խաչագող– ներու եւ լրտեսներու, «Թուրք–լուսաւորչական» կոչուած դաւադիրներու համար, այլ թէ կին :

Եւ սկսաւ կազմակերպուած աւարառութիւն մը : Անհատ մատակարարները իրաւունք ունէին գանձելու նոյնիսկ մոմագինները, պնակներու, գանձանակներու հասոյթները :

Ո՞վ կրցաւ ստուգել կողոպուտներուն հաշի – ւը, քաղաքին ունեւոր թաղերէն մինչեւ բանուորա– կան արուարձանը :

Ո՞վ կր համարձակէր հաշիւ պահանջել տրխ– րահռչակ Դաւիթ Երմոզներէ (Սավուլեան, Բե– րա), Բովհ· Շահիններէ (Ղալաթիա), նոյնիսկ ոմն Արուսեակ Թոխմախէ (Սամաթիա) :

Առաջին երկուքը սատկած էին, երբ զեղ – ծումներու հոտր մինչեւ Էվգաֆի դուռները հա – սաւ : Իսկ վերջինը դատի կանչուեցաւ նոյն այդ պաշտօնատան կողմէ :

Հատորներ պէտք է գրել, ներկայացնելու համար տասնամեայ աւարառութեան պատկերը, թուականներով եւ թուանշաններով :

Թուրքն ու Հայը մրցումի ելած էին, կարելի եղածին չափ իւղոտ բաժիններ քաղելու, բաշխե – լու համար հանրային ստացուածքներէն (ինչպէս «Լքեալ դոյգեր»էն) :

Արդեօք մեծասաններորդ ժամու խղճահարու– թի՞ւն մըն է որ ըսել կուտայ Թուրքիոյ դատական նախարարութեան ներկայացուցիչին, Բերայի եւ եկեղեցիներուն եւ կալուածներուն փոխանցման գործողութեանց առթիւ .

— « Էվգաֆի վարչութիւնը իբրեւ նուիրա – կան աւանդ պահպանեց Պէյօղլուի Հայոց եկեղե– ցիները, որպէսզի ամենափոքր վնասի մը չեն– թարկուին : Եթէ կարգ մը թերութիւններ գոր – ծուած են, ներողամիտ աչքով պէտք է նայիլ, ո– րովհետեւ թերութիւնը մարդկային է» :

Այժմ այս բոլորը պատմութեան անցած են եւ հետզհետէ նորընտիր Թաղ· խորհուրդներուն կը յանձնուի ազգ· ստացուածքներու մատակարարու– թիւնը, համաձայն նոր օրէնքին :

Անշուշտ այս Թաղ· խորհուրդներն ալ ենթա– կայ են պետական հսկողութեան : Այս կամ այն պաշտօնատունը կրնան հաշիւ պահանջել որեւէ ատեն, պատրիարքարանին վերապահելով միայն հոգեւոր չուք մը :

Բայց եւ այնպէս, կարելի չէ ժխտել նոր կար– գուսարքին առաւելութիւնները, քանի որ եօթը հոգինոց մարմիններ պիտի կատարեն մատակա – րարութիւնը, փոխանակ մէկ անհատի :

Իւրաքանչիւրին արձնութենէն կախում ունի կողոպուտներուն դադարումը : Շ.

Պոլսոյ ազգ. գործերը

ԷՎԳԱՖԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԷ ԲԵՐԱՑԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթակցէն կը ֆաղեմֆ ևէ – տեւեալ տեղեկութիւնները (Մարտ 9 եւ 10) ·—

Տասնհինգօրեայ ձգձգումներէ վերջ Էվգաֆի Տեսչութիւնը Մարտ 8ին ձեռնարկեց փոխանցման գործողութեան :

Ինչպէս յայտնի է, Անգարայի մէջ կատար – ուած դիմումներուն հետեւանքով կառավարու – թիւնը հրամայած էր տառացի գործադրել Էվգա– ֆի նոր օրէնքը, որ 8 ամիսէ ի վեր չէր կիրար – կուեր :

Այդ առթիւ Իսթանպուլի նորընտիր կուսա – կալ փրօֆ· Ֆահրէտտին Քէրիմ Կէօքայ վաւերա– ցուցած էր օրինաւոր պայմաններու մէջ ընտր – ուած Թաղ· Խորհուրդները եւ անմիջական փո– խանցում հրամայած էր :

Հակառակ այս կտրուկ հրամանին, նորանոր յապաղումներ կրեց փոխանցումը եւ Կուսակալու– թեան 27 փետրուար թուակիր գրաւոր հրամանը անգործադրելի մնաց :

Այս յետաձգումներուն մէջ մեծ դեր կատա– րած էին ծանօթ տարրերու խափանարար ձեռ – նարկները, որոնք արդար վրդովում պատճառած էին հանրութեան :

Այս պայմաններուն մէջ կը մնար դիմել ուղ– ղակի կուսակալութեան :

Ճարգելի կուսակալը զարմանքով տեղեկացաւ թէ փետրուար 27էն ի վեր անհետեւանք մնացած է իր հրամանը եւ անմիջապէս կտրուկ հրահանգ– ներ տուաւ, մխեւնոյն ատեն վաւերացնելով 11 նորընտիր Թաղ· խորհուրդներու ցանկերը :

Համաձայն տրուած ժամադրութեան, Թաղ· խորհուրդը մարտ 9ին ամբողջական կազմով ներ– կայացաւ Էվգաֆի Բերայի պաշտօնատունը : Ճա– ռերէն վերջ, Էվգաֆի տնօրէնը սկսաւ կարդալ փոխանակելի 69 կտոր կալուածներու ցանկը, որ– մէ դուրս ձգուած էին Թոքաթլեան պանդոկը, ու– րիշ երկու կալուածներ եւ Մատենադարանի սրա– հը : Այս առթիւ հաստատուեցաւ թէ պատրաստ ունին նաեւ 150.000 ոսկիի դրամագլուխ մը : (Ցառաջ·— Ցաջորդով՝ այս առթիւ ծագած վիճաբանութիւն– ները, որոնք վերջ կը գտնեն կուսակալին միջա – մտութեամբ) :

Էվգաֆի տնօրէնը յանձնելով եկեղեցիներուն, չէնքերուն բանալիները , յայտնեց թէ վերջ դրած է իր պաշտօնը :

Թաղին 72 կտոր կալուածներուն, հնչուն դր– ամներուն եւ նախընթաց տարիներու հաշիւնե – րուն փոխանցումը պիտի վերջանայ 2—3 օրէն :

★ Նոյն աղբիւրին համաձայն, վաւերացուած են նաեւ հետեւեալ Թաղ· խորհուրդները·— Ֆէրի– գիւղ, Գատրգիւղ, Սկիւտար (Ս· Կարապետ եւ Ս· Խաչ), Բումբլի Հիսար, Գուրուչէշմէ, Պէշիկ – թաշ, Պօյաճըգիւղ, Գումգաբու, Ղալաթիա, Պա– գրքէօյ (Մաքրիգիւղ) :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզեան չրջանի 5000 հացթուխ բանուոր – ները կը շարունակեն գործադուլը, թէեւ հացի տաղնապ չկայ : Այս բանուորները անդամ են Ա– խատանքի Դաշնակցութեան եւ իրենց արհեստա – կիցներուն կէսը կը ներկայացնեն :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մօտ 25 հազար մեքենագործական բանուորներ վերսկսած են աշխատանքը Փարիզի, Ալզասի եւ Լիոնի մէջ : Գործադուլը կը շարունակեն 250·000 բանուորներ :

Հիւսուածեղէնի բանուորներէն չատեր ալ վերսկսած են աշխատանքը :

Ջուրի եւ կազի հայթայթումը աւելի բարե – փոխուած է երկու օրէ ի վեր :

Մարսէյլի մէջ 300 էլեկտրագէտներէն 47ը ձերբակալուած էին, մերժած ըլլալով հպատակիլ պարտաւորիչ ծառայութեան հրամանին : Ասոր վրայ կազի գործարանին բանուորները դադրեցու– ցին աշխատանքը եւ հեռացան : Նահանգապետը հրահանգ խնդրեց, բացառիկ օրէնքը գործադրե – լու համար : Այժմ զինուորներ եւ ուրիշ պաշտօն– եաներ կը բանեցնեն գործարանը :

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը երէկ ընդհ· գործադուլ յայտարարեց Լիոնի մէջ, 24 ժամուան համար :

★ Աշխատանքի նախարարը նորէն պիտի ա – ռաջարկէ պարտաւորիչ իրաւարարութեան օրէնք մը հաստատել, բանուորական խրտումները կար– գադրելու համար : (Ազգ· Ժողովը մերժած էր այս ծրագիրը) :

Ազգ. ժողովը վաւերացուց զինական համաձայնութիւնը

(421 ԹԵՐ, 179 ԴԷՄ)

Ազգ· ժողովը երկրորդ դիւերային նիստի մը մէջ վաւերացուց Մ· Նահանգներուն հետ կնքուած զինական համաձայնութիւնը, առանց մեծ դըժ – ուարութեան : Հակառակ էին միայն համայնա – վարները եւ իրենց ուղեկիցները : Օրինագիծը, որ կը բաղկանայ միակ յօդուածէ մը, քուէարկուե– ցաւ 179ի դէմ 421 ձայնով :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, նախկին նա – խարար Փիէռ Քոթ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Ֆրանսան այլեւս տէրը չէ իր չարժումներուն, թէ Մ· Նահանգները պիտի տնօրինեն ամէն բան : « Հետզհետէ խրելով ամերիկեան ցանցին մէջ, վստա՞հ էք թէ ամէնէն զօրաւորին կողմը բռնած էք : Մ· Միութիւնը բոլորովին վերականգնած է : Քանի մը տարիէն իր ճարտարագործական կարո– ղութիւնը պիտի գերազանցէ ամերիկեանը : Հիւ – լէական դիւանագիտութիւնը մեռած է···

Վիճաբանութիւնը հետզհետէ տաքցաւ : Ազգ· պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկաբերը դիտել տուաւ թէ Ատլանտեանի դաշինքը կնքուե– ցաւ ոչ թէ Մ· Նահանգներուն, այլ արեւմտեան ժողովրդապետութեանց նախաձեռնութեամբ :

Փիէռ Քոթ·— Մեր երկրին բաւական զէնք պիտի տան կայծակը իր վրայ հրաւիրելու հա – մար, բայց ոչ բաւականաչափ ուժ՝ զայն հեռա – ցնելու, եթէ փոթորիկը պայթի :

Տեղեկաբերը·— Կ'ուզէ՞ք որ մասնակցինք հաւաքական պաշտպանութեան մը : Մեր սեփա – կան միջոցները մեր տրամադրութեան տակ պիտի մնան : Ինչ որ պիտի ճարուի, յաւելուածական օգ– նութիւն մը պիտի ըլլայ :

Ուրիշ երեսփոխան մը·— Պ· Քոթ, դուք չէք ընդունիր մեզի առաջարկուած լուծումը, կը նախընտրէ՞ք արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն պարտադրուած կարգուսարքը : Կ'ուզէ՞ք որ Ֆը– րանսան ալ Չեխոսլովաքիա մը եւ Լեհաստան մը դառնայ :

Քոթ·— Չեխոսլովաքիան եւ Լեհաստանը ա – ւելի ազատ են առեւտրական յարաբերութեանց մէջ քան պատերազմէն առաջ :

Տեղեկաբերը·— Ես յառաջդիմութիւն մը չեմ նկատեր վերադարձը դէպի միջին դար եւ հաւա– տաքննութիւն, ոչ ալ ստեղծումը բռնատիրական պետութեանց որոնք հիմնուած են արգելարանն– րու վրայ ···

Նախկին վարչապետը, Պ· Տալատիէ եւս խօսք առնելով, բացատրեց թէ ինչո՛ւ չի հաւատար որ Ռուսիա արեւմտեան Եւրոպայի վրայ յարձակի, կամ այս վերջինը՝ Մ· Միութեան վրայ :

Ամէնէն վերջը խօսեցաւ ազգ· պաշտպանու – թեան նախարարը, Պ· Փլեվէն, բացատրելով պայ– մանագրին առաւելութիւնները : Ըսաւ թէ համա – ձայնութիւնը երբեք չստիպեր Ֆրանսան՝ հում կամ կիսովին բանուած նիւթեր յանձնել Մ· Նա– հանգներուն : «Վերջին երեք տարիներու ընթաց – քին, վերջին բոլոր Ֆրանսական կառավարութիւն– ները ուզած են Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը միացնել Ատլանտեանի դաշինքին զինակից 12 ազ– գերու հաւաքական պաշտպանութեան հետ : Այս դաշինքով կազմակերպուած պաշտպանութիւնը ա– մէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ Ֆրանսայի » :

Ի պատասխան համայնավարներու քննադա – տութեանց ,նախարարը յայտարարեց թէ ամերիկ– եան զինամթերքի ժամանումին առթիւ նչանակ – ուած պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ 35 ամե– րիկացի սպաներէ, 27 զինուորներէ, 14 քաղաքա– յին պաշտօնեաներէ եւ 19 Ֆրանսացիներէ : «Այս պատուիրակութեան ծախքերը մենք պիտի չվճա – րենք : Մի մոռնաք որ Եուկոսլաւիան կը դանգա – տէր թէ խորհրդային սպաներուն թոչակը իրեն վճարել կուտային, եւ քառապատիկ աւելի քան Եուկոսլաւիոյ նախարարներուն թոչակը » :

Պ· Փլեվէն այս առթիւ յայտնեց թէ մինչեւ 1950 Յունիս՝ Մ· Նահանգները Ֆրանսա ղրկած պիտի ըլլան 500 միլիոն տոլարի զինամթերք : « Մի հակողմանի զինաթափումը խաղաղութիւն չի բերեր : Յորչափ ընդհանուր համաձայնութիւն մը կնքուած չէ, պատերազմի եւ ստրկացման պիտի մատնուի Ֆրանսան, եթէ միջոցներ չճարուին իր ինքնապաշտպանութեան համար : Կառավարու – թիւնը երբեք նուաստացում չի նկատեր զէնք ստա– նալ, ինքզինքը պաշտպանելու համար ոեւէ նա – խայարձակ պետութեան դէմ : 1939ին Ֆրանսայի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ ՓՇՐՈՒԹՅԱՆ (փեյտ. ՆԱՏԱՆԱՖԻՆԸՆԵՐԻ ՕՐԵՐԸ)

Փարիզ գեղ հոսփ մրչ կինչ (1921 Մարտ 31), ուրեշ հոգ չունէնչ, զան յաս չատ ուրախ լինելու առաքելութեան համար։ Իայց մեր նախանձոյ ուրախութեան վրայ ծանր ստուերներ էին տարածուած։ Ֆրանսիոյ ներկայ կացութիւնը, ուր տեղի կ՚ունենայ ընտրական պայքար, ամենևին չի նմանիր նախորդ ընտրութիւններուն։ Ամենուրեք կը զգացուի ընդհանուր անտարբերութիւն, ոչ միայն ընտրողներու, այլև թեկնածուներու կողմէ։ Ընտրական ժողովներ գրեթէ չեն գումարուիր, իսկ եթէ գումարուին ալ, ներկայ կը գտնուին միայն ընտրական կոմիտէներու անդամները։ Ընտրողները կարծես ամբողջովին հրաժարած են իրենց իրաւունքներէն։ Ոչ ոք կը հետաքրքրուի ընտրութիւններով, ոչ ոք կը խօսի անոնց մասին։ Ամենուրեք կը տիրէ ընդհանուր անտարբերութիւն։

Ինչո՞ւ այս վիճակը։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը զրկեն իրենց ամենամեծ իրաւունքէն։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը մերժեն մասնակցիլ ընտրական պայքարին։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը մերժեն քուէարկել։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը մերժեն ընտրել։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը մերժեն ընտրուիլ։ Ինչո՞ւ ընտրողները կը մերժեն ընտրական ամենամեծ իրաւունքը։

Ահա հարցեր, որոնք կը տանջեն ամենուրեք ֆրանսացի ազգասէրները։ Ահա հարցեր, որոնք կը տանջեն ամենուրեք ֆրանսացի ազգասէրները։ Ահա հարցեր, որոնք կը տանջեն ամենուրեք ֆրանսացի ազգասէրները։

Ֆրանսիոյ ներկայ կացութիւնը ամենևին ուրախալի չէ։ Ֆրանսիոյ ներկայ կացութիւնը ամենևին ուրախալի չէ։ Ֆրանսիոյ ներկայ կացութիւնը ամենևին ուրախալի չէ։

Ֆրանսիոյ ներկայ կացութեան պատասխանատուները ոչ միայն ֆրանսացի ազգասէրները չեն, այլև ամբողջ աշխարհի ազգասէրները։ Ֆրանսիոյ ներկայ կացութեան պատասխանատուները ոչ միայն ֆրանսացի ազգասէրները չեն, այլև ամբողջ աշխարհի ազգասէրները։ Ֆրանսիոյ ներկայ կացութեան պատասխանատուները ոչ միայն ֆրանսացի ազգասէրները չեն, այլև ամբողջ աշխարհի ազգասէրները

Գաղութէ գաղութ

ՊԻՑՐՈՒԻԻ ՀԱՑ ՃԵՄԱՐԱՆԸ այցելած է Լիբանանի կրթական նախարարը, Տօքթ. Ռիւիֆ Պէյլամամ ընկերակցութեամբ երեսփոխան Մովսէս Տէր Գալուստեանի: Ընկեր Լեւոն Շանթ հիւրասիրած է նախարարը որ աւելի քան մէկուկէս ժամ տեւող սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցած է անոր հետ, հետաքրքրուելով Ճեմարանի կրթական բոլոր հարցերով: Զափազանց գոհ մնալով իր ստացած տեղեկութիւններէն, Պ. նախարարը խնդրած է որ ընկեր Լեւոն Շանթ տասը սաներ ուղարկէ իրեն որդեգիր, կրթական նախարարութեան հաշուոյն, եւ խոստացած է որ յայողդոյնները ապագային ղրկուին Եւրոպա, երկրին օգտակար մասնագիտութեան մը հետեւելու համար: Նախարարը պտտած է Ճեմարանի բոլոր դասարանները, մօտէն հետաքրքրուելով առողջապահական եւ մարմնակրթական պայմաններով եւ մեկնած լաւագոյն տպաւորութեան տակ:

ՄԱՐԱՇԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ յիշատակը փետրուար 12ին տօնուած է Հալէպի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, մեծ բազմութեամբ: Մխիթարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Վահան Յովհաննէսեան այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսած է.— Մարաշն ու Այտանան, հերոսական Հաճընը եւ արծուեբոյնիչ Զէյթունը, մէկ ճակատ, մէկ հոգի դերազոյն ճիգերով պաշտպանեցին մեր նուիրական հայրենիքը: Զեն մեռնիր, ամէնէն բիրտ սուրին տակն ալ, այն ազգերը՝ որոնք պինդ կառչած են իրենց հաւատքին, հայրենի սրբութիւններուն, ազգային

անպատեհութիւններ կրնայ առեղծել յառաջիկային:

Թուենք դլխաւորները.—

1.— Կրնայ առեղծուիլ անախորժ կացութիւն մը՝ երկրին բոլոր զաւակներուն միջեւ:

2.— Աւելի կրնայ ընծայուիլ օտար ազդերու՝ Սուրիոյ ներքին գործերուն մէջամտելու:

3.— Քրիստոնեաները կրնան զրկուիլ կարգ մը իրաւունքներէ՝ զորս պիտի վայելեն պետական կրօնքի հետեւորդները:

4.— Մահի մէջ, ուր մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան համար այնքան զեղեցիկ սկզբունքներ բանաձեւուեցան, Սուրիա կրնայ մատնուիլ դժուարին կացութեան:

Մեր փոխեսական չահերը պիտի փոխանցուին դրացի այլ երկիրներու, նկատելով որ Սուրիա պիտի հետեւի անձնական աղատութիւնները կոչնդող կրօնական օրէնսդրութեան մը:

Սուրիոյ մէջ թէ Սուրիայէն դուրս բնակող բոլոր քրիստոնեաները, իրենց բոլոր համայնքներով, եւ դաւանանքներով, կը մերժեն ընդունիլ սահմանադրութիւն մը, որ ազդին բոլոր զաւակներուն համար հաւասար ուժ եւ տարողութիւն չունի: Զենք կրնար ընդունիլ, որ պետութիւնը ունենայ որոշ կրօնք մը: Իւրաքանչիւր անձ, ունի իր կրօնքը եւ այդ կրօնքին հետեւելու ամբողջական ազատութիւնը: Իսկ պետութիւն եւ հայրենիք՝ հաւասարապէս սեփականութիւնն են բոլոր հայրենակիցներուն:

Ատոնք յայողութիւն տալ ձեզի, երկրի իսկական չահերուն հետապնդման գործին մէջ:

պատուին եւ Քրիստոսին»: Եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ, տասնեակ մը ինքնաշարժեր գացած են դերեզմանատուն:

ՏԻՐ ՁՕՐ, ներկայիս կը հաշուէ 46 հայ լուսաւորչական ընտանիք, հոգեւոր հովիւն է եղիչէ քհնյ. Տողրամաճեան: Ազգային վարժարանը մանկապարտէզով միասին ունի 65 երկսեռ աշակերտութիւն, նախակրթարան՝ հինգ կարգերով, եւ չորս ուսուցիչ: Կը սարքէ տարին երկու հանդէսներ, Ամանորի եւ Ամաւերջի: Նպաստ կը ստանայ պետութենէն՝ տարեկան 300 ս. ոսկի, Հալէպի Ուսումն. Խորհուրդէն՝ 300 ս. ոսկի, եւ Տէր Զօրի Օգն. Խաչի մասնաճիւղէն 500 ս. ոսկի: Օգն. Խաչի մասնաճիւղը ունի չիսուն անդամ–անդամուհի, նիւթական ելեւմուտքը 800 ս. ոսկի: Տուած է երկու թէյասեղան, երկու վիճակախաղ եւ մէկ ներկայացում: Մասնակցութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղին, յայողութեամբ ներկայացուցած է «ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ»ը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունի 55 անդամներ, 25 սկաուտներ: Մէկ տարուան չրջանին մուտք ունեցած է 739 ս. ոսկի, ելք՝ 537 ս. ոսկի:

ԾՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԿ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆԻ

Մարտ 8ին կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին Մօնմօրանսիի իր բնակարանին մէջտեղի ունեցաւ ընկ. Արտոյի յուղարկաւորութեան կրօնական արարողութիւնը: Ներկայ էին բազմաթիւ ընկերներ եւ բարեկամներ որոնք հետիոտն եւ տասնեակ մը ինքնաշարժերով հետեւեցան մեռելակառքին մինչեւ գերեզմանատուն: Պաղկեպսակներ ղրկած էին Եւր. Կեդր. կոմիտէն, Փարիզի Եղիպտացի կոմիտէն, ընտանեկան պարագաները եւ բարեկամներ:

Ողբացեալ ընկերոջ թարմ գերեզմանին առջեւ խօսեցաւ Կեդր. Կոմիտէի կողմէ ընկեր Գ. Բալայեան:

— «Մեր չուրջ ամէն ինչ սկսած է վերակենդանանալ նոր թափով, ծաղիկները փթթած են եւ ծառերը կը պատրաստուին դղեստաւորուիլ, բնութեան զարթօնքն է, իսկ մենք եկած ենք հողին յանձնելու մեր սիրելի Արտոն: Անողոք հիւանդութիւն մը կտրեց իր կեանքի թելը: Ան աւարտած էր ռուսական զինուորական վարժարանը եւ ծառայած էր բանակին մէջ սպայի աստիճանով: 1915ին իր պատկանած զօրամասը կռուած էք թրքական ճակատին վրայ եւ յաղթական յառաջխաղացութեամբ հասած մինչեւ Վան: Հոն մօտէն ճանչցած էր հայ ժողովուրդը իր ցաւերով եւ իր մարտնչումներով: Կովկասեան ճակատի փլուզումէն վերջ, եկաւ Երեւան ծառայելու համար հայ հայրենիքին: Նորաստեղծ Հայաստանի հանրապետական կառավարութեան օրով ձեռնհասօրէն վարեց պատասխանատու եւ կարեւոր պաշտօններ: Բնաւորութեամբ հեզ էր եւ քաղցրաբարոյ, իսկ անողոք եւ վճռական՝ իրեն յանձնուած որեւէ աշխատանքի մէջոցին: Հայ – թրքական պատերազմին կռուեցաւ ճակատի առաջին դիծերուն վրայ եւ վիրաւորուեցաւ երկու գնդակներէ: Փետրուարեան ապստամբութեան մէջ ունեցաւ գործօն եւ կարեւոր դեր: Ինչպէս չատերը՝ Արտօն ալ ստիպուեցաւ հեռանալ իր սիրելի հայրենիքէն, որուն համար աշխատած էր եւ արիւն թափած: Երկրէ երկիր՝ Պոլիս, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ֆրանսա քաշչեց իր աստանդական կեանքը, մերթ՝ ծանր, մերթ՝ տանելի պայմաններով:

Ան եղաւ Դաշնակցութեան արթուն պահակներէն մին: Երբեք չվարանեցաւ ձգելու իր ընտանիքը եւ զաւակները, հակառակ իր դուրդուրանքին, կատարելու համար հրահանգուած աշխատանք մը: Արտօններու անձնազոհութիւնը, եւ անխորտակելի հաւատքը պէտք է դառնան ներշնչման աղբիւրը նոր սերունդին որ պարտաւոր է աշխատիլ իրականացնելու համար հայ ժողովուրդի արդար եւ օրինական երազը.— Ազատ եւ անկախ հայրենիք:

Եգիպտացի կոմիտէի կողմէ ընկեր Կարապիտ Ճակոբեան եւս ներբողեց իրրեւ պարտաճանաչ եւ անձնուէր ընկեր: Վերջին խօսողն էր ընկեր Հայկ Զրուանդեան, որ պատմեց թէ մտերմական խօսակցութեան մը ընթացքին, Արտօն ըսած էր իրեն.— Ապրած էի եւ մեծցած ռուսական չրջանակի մէջ, կապ չունէի Հայերու հետ եւ նոյնիսկ չգիտէի հայերէն: 1915ին երբ ռուսական մեր զօրամասը Վան մտաւ, հոն ծանօթացայ հայ մայրերու, քոյրերու եւ եղբայրներու ծով ցաւերուն: Մտերմացայ Արամին եւ իր ընկերներուն որոնք կազմած էին Վանի մէջ հայկական կառավարութիւն մը: Այս բոլորը խորապէս ազդեցին վրաս: Հոգեփոխուեցայ եւ դարձայ Հայ: Ընկերը վերհանեց Արտոյի ընկերասիրութիւնը եւ ուրիշ բարեմասնութիւններ: Արտոյի վերջին խօսքերը եղած էին «Հայաստան եւ հայրենիք»:

Քահանային պահպանիչէն վերջ, ընկերները դացին խոնարհելու ընկեր Ա. Գիւլխանդանեանի չիրմին առջեւ որ կը դտնուի նոյն գերեզմանատան մէջ: Ծուղարկաւորներէն չատեր վերադարձան Արտոմեանի բնակարանը, վերստին յայտնելու համար իրենց ցաւակցութիւնները: Կարգ մը ընկերներ մասնակցեցան հոգեճաշին: Այս առթիւ ընկերներ եւ ընկերուհիներ ոգեկոչեցին նաեւ յիշատակը՝ Ա. Գիւլխանդանեանի, Կուռո Թարխանեանի, Բժ. Ց. Դաւիթեանի, Բաբաչայի եւ չատերու:

Լ. Գ.

Ա.— Ինչ կ'ընէիր, եթէ տասը հազար ոսկի դտնէիր:

Բ.— Եթէ տասը հազար ոսկի դտնէի զայն կորսնցնող բարի մարդուն հազար ոսկի նուէր կ'ընէի ...:

★

ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Արամ, բուրդէն ի՞նչ կը չինուի:

ԱՐԱՄ.— Կր չուարի:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Չե՞ս դիտեր: Օրինակ, ինչէ՞ն չինուած է քու տաբատդ:

ԱՐԱՄ.— Հօրս հին տաբատէն ...—

★

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ.— Եթէ դուն ալ ընթացքդ փոխած ըլլայիր եւ հրաժարէիր դինովութենէդ, դուն ալ հիմա երեսփոխան եղած կ'ըլլայիր:

ԸՆԿԵՐԸ.— Երեսփոխա՞ն.— Ես երբ խմեմ ինքզինքս վարչապետ կը կարծեմ ...:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

— Ժամանակը իր դժբախտ որդիներն է ծնեցնում, ասաց Աննա – խաթունը, Վարանդային այժմ հէնց այն է պակասում, որ մի այսպիսի երեխայ լինի Մելիքի ժառանգը: Երեւակայիր մի երկիր, որի յոյսը Յովսէփն է:

— Ոչ ոք յոյս չէ դրել նրա վրայ, պատասխանեց կոյսը ծիծաղելով: Ամէնքը դիտեն, որ նա այս աշխարհից չէ, ուստի ասում են. Մելիքը – Հիւսէյինը վարդապետներից փախչում էր, բայց վարդապետցու ժառանգ թողեց »:

— Ցաւն այն է, որ նա վարդապետ էլ չէ կոչուղ դառնալ:

Աննա – խաթունի այս խօսքերը դեռ չէին վերջացել, երբ երեխան յանկարծ սկսեց վեր կենալու ջանքեր անել: Հեղինէն օգնեց նրան, ոտքի կանդնելով, մի ակնթարթում գրկեց իր ահագին դիրքերը եւ երեսը դարձրեց երկու խօսակիցներից: Նա հեռանում էր՝ իր ուժերից վեր ճիգեր թափելով, որ իր կարճլիկ ոտը գործէ արագութեամբ, բայց այդ աշխատութիւնը չփոթեցնում էր նրան եւ նա աւելի եւս սաստիկ էր օրօրւում, ծռւում էր այս եւ այն կողքի վրայ:

Այրին եւ Հեղինէն բոլորովին անտարբեր մնացին, ոչ ոք չուզեց անգամ կասկածել թէ դուցէ երեխայի ինքնասիրութիւնը վիրաւորուած է եւ նա բողոքում է այդ խօսքերի դէմ: Ամբողջ տան չուրջը չկար մէկը, որ ենթադրէր թէ նրա մէջ կայ ինքնասիրութիւն, ոչ միայն հարազատ մայրը, այլ եւ տան ծառաները սովոր էին կոպտութեամբ վարուել նրա հետ, ընտրութիւն չանել նրան ուղղած խօսքերի մէջ... Դա մի մոռացուած, երեսի վրայ դցած փոքրիկ մարդ էր:

Օրը վերջանում էր: Հսկայական ստուերները արագ ծածկում էին լեռնային երկիրը: Աւետարանոցը լուռ էր. երեկոյեան զովութիւնը նրա մէջ կենդանութիւն չտարածեց: Այստեղ քիչ մարդիկ էին մնացել, ամբողջ գիւղը գտնւում էր կալերում, ուր աշխատում էր անընդհատ, թէեւ հասատատ չը գիտէր թէ ում համար է աշխատում:

Դեռ երկար լսւում էին Մելիքի կնոջ գանգատները: Սիրտը, որի մէջ բոյն էր դնում վիշտը, մի անհուն ծով է, եւ որքան նրա տէրը աշխատում է դուրս թափել փրփրած, կատաղած ալիքները, այնքան աւելի է զգում, որ իր լեզուն խօսելու շատ բան ունի: Հեղինէն վերջ տուեց այդ գանգատներին, յայտնելով որ տուն վերադառնալու ժամանակն է:

— Մենք էլ ապահով չենք, ասաց նա ոտքի կանգնելով: Անօրէնները, ի հարկէ, չեն մոռանայ մեր վանքն էլ ... Ուր որ նայում ես, զգուշութիւն է հարկաւոր: Իսկ ես որքա՜ն նստեցի այստեղ:

Ապա, մի ընդհանուր եզրակացութիւն անելով այդ օրուայ խօսակցութիւնից, նա յանձնարարեց Աննա–խաթունին աւելի խիստ հսկողութիւն, խնդրեց մտածել միայն Գայիանէի մասին:

— Կիրակի օրուայ դէպքերը... ես չեմ մոռանում... Իմ պարտքը կը լինի օր ու գիշեր երեսս քարերին քսել եւ աղաչել... Աստուած գուցէ եւ խղճալու է մեզ ...

Աննա–խաթունը լուռ ու մտախոհ գնաց նրա ետեւից: Բակում, սրահի սիւների ետեւից, դուրս եկաւ Գայիանէն: Նա, կարծես, սպասում էր կոյսին, կարծես մի բան պիտի ասէր նրան: Սիրուն աչքերի մէջ բորբոքւում էր մի պերճախօս հարցասիրութիւն, բայց աղջիկը լուռ էր, սպասում էր, որ ինքը, կոյսը խօսք սկսէ:

Եւ Հեղինէն կանգ առաւ: Առաջին անգամից կարելի էր իմանալ թէ որքան չատ էր նա սիրում Մելիքի աղջկան: Նա՝ քաղցր ժպիտը բերանին, նշանով կանչեց աղջկան, երկու ձեռքով բռնեց նրա գլուխը եւ, հանդարտ համբուրելով ճակատը ասաց.

— Մեր խօսակցութիւնը երկարեցաւ, եւ ես ուշացայ, գնա տուն, իսկ քո դասը կը մնայ առաւօտեան ...

Այդ խօսքերը այնքան անսպասելի էին, որ Գայիանէն, հակառակ իր սովորութեան, չհամարձակեց իր վարժուհու ձեռքը ...

Զ.

Աւետարանոցի հարաւ – արեւելեան ծայրում, ուր գիւղը վերջանում էր, թողնելով իր եւ գետակի ձորի մէջ մի երկար ու նեղ զառիվար, երեւում էր մի բոլորովին քայքայուած փոքրիկ չինութիւն:

ցամաքային ուժերուն համեմատութիւնը 90 առ հարիւր էր միացեալ ճակատին վրայ: Ներկայ ծրագրով՝ այդ համեմատութիւնը կ'իջնէ 55%ի»:

Կէս գիշերէն վերջ մթնոլորտը պահ մը տաքցաւ, երբ համայնավարները կը փառաբանէին ըմբոստացումը՝ պատերազմին դէմ: Նախագահ Լ–ռիս զայրանալով յայտարարեց.

— Դուք դէմ էք արտաքին պատերազմին, բայց թեր՝ ներքին պատերազմին: Մենք երկուքին ալ դէմ ենք:

Տանտիկնոջ ազդարարութիւն մը

Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներուն արտաքին նախարարը, Տանտիկնոջ ազդարարութիւն մը ուղղեց Չինաստանի համայնավար կառավարութեան եւ ժողովուրդին, պարզելով երկրին սպառնացող վտանգները: Ըսաւ թէ հաւանական է որ համայնավարները օգտագործեն Չինաստանը, իբրեւ մեկնակէտ խորհրդային աշխարհակալութեան. խախտելով խաղաղութիւնը: Եւեթոյ պարզեց Մ. Նահանգներուն քաղաքականութիւնը Մայր. Արեւելքի մէջ.—

1.— Մ. Նահանգները պատրաստ են առեւտրական փոխանակութիւններ կատարելու Չինաստանի հետ, հաւասարութեան հիման, բայց պիտի չճարեն այնպիսի արտադրութիւններ զոր կրնան մեզի դէմ գործածել:

2.— Մ. Միութիւնը ուտեստ կը քաշէ Չինաստանէն, ուր քառասուն միլիոն Չինացիներ սովահարութեան դատապարտուած են:

3.— Մ. Միութեան կողմէ Չինաստանի խոստացուած օգնութիւնը, 300 միլիոն տոլար հինգ տարուան համար, բոլորովին անբաւական է Չինաստանի պէտքերուն համար:

4.— Համայնավար աշխարհակալութեան թափանցումը ամենածանր վտանգն է Ասիոյ ազատութեան եւ յառաջդիմութեան համար:

5.— Ամերիկացի ժողովուրդը դուխն անցած է ռամկավար բազմութեանց ճչմարիտ յեղափոխութեան, մինչ համայնավարութիւնը կ'ապականէ ժողովրդավար յեղափոխութիւնը, գործիք դառնալով խորհրդային աշխարհակալութեան:

Նախարարը բացատրեց թէ Մ. Նահանգները Մայր. Արեւելքի ժողովուրդներու պիտի օգնեն համաճայն պարագաներուն,— զինուորական ա–ջակցութեամբ, դրամական վարկերով կամ ար–հեստագիտական օգնութեամբ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՍԿԻԻՆ ԱՆԿՈՒՄԸ չարունակուեցաւ առջի օր: Նախոլէոնը կ ըծախուէր 3600 ֆրանքի, դուքցերիականը՝ 3440ի, սթերլինը 4210ի: Զոյգ ոսկին 501·000 ֆրանքէն ինկած էր 488·000ի, մինչդեռ մէկ չաթի առայ կը ծախուէր 573·000 (նախոլէոնը՝ 4260): Թղթադրամներու գինը՝ սեւ չուկային վրայ, Դ. օր.— տոլար՝ 364, սթերլին՝ 850, դուխ. ֆրանք՝ 84, պելժիական՝ 7·25:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ կառախումբը սկսաւ բանիլ, Մարտ 15ին, Լառոչ – Տիժոն գծին վրայ (159 քիլոմեթր):

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ մաքսային միութեան խզման առթիւ, Լիբանանի արտաքին նախարարը, Ֆիլիփ Թագլա, որ Փարիզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ երկար չի կրնար տեւել այս կացութիւնը: «Այդ միութիւնը հաստատուած էր Ֆրանսական հոգատարութեան կողմէ եւ մինչեւ հիմա կը հաշտեցնէր երկու երկիրներուն չահերը: Սուրիոյ հողագործական եւ ճարտարագործական արտադրութիւնները սքանչելի չահաստան մը կը գտնէին մէկ միլիոն Լիբանանցիներու մէջ, իսկ չորս միլիոն Սուրիացիները պատուական յաճախորդներ էին Լիբանանի միջոցաւ ներածուած ապրանքներու համար: Մաքսային հասոյթներուն 56 առ հարիւրը կը գանձէր Սուրիա, 44 առ հարիւրը Լիբանան: Սուրիա պահանջեց փոխել այս համեմատութիւնը, հիմնուելով բնակիչներու թիւին վրայ: Լիբանան չէր կրնար ընդունիլ այս տեսակէտը»:

ԵՐԿՈՒ ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ, Հանրապետութեան նախագահին տղուն՝ Փոլ Օ–բրիոլի անունն ալ յիշուած ըլլալով, անմիջապէս հերքում մը հրատարակուեցաւ Էլիզէի պալատէն: — Նախկին նախարար Փիլ Մոք խոստովանեցաւ թէ աճապարանքով փակուած էր Հնդկաչինի գործակալին խնդիրը: Հարցաքննութիւնները կը չարունակուին:

ՊԵԼԺԻՈՑ արքայական խնդիրը չէ լուծուած տակաւին: Երկու երեսփոխաններ ալ Ժընեւ գացին, թագաւորին որոշումը իմանալու համար:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ քաշուեցաւ Միջազգային Դրամատունէն, առարկելով թէ Ամերիկայի թաթին տակ ինկած է այդ հաստատութիւնը:

ՊՈՆ ՄԱՌՇԷ, Փարիզի աշխարհահռչակ վաճառատունը որ հիմնուած է 1852ին, իր հաշուեկշիռը ներկայացուց ձեռնհաս իշխանութեան, ծանր տագնապի մը մատնուած ըլլալով:

Գրական երեկոյթ Մարսէյլի մէջ

Նուիրուած բազմավաստակ դերգէտ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէի:

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Փալէ տ'Օրթ չքեղ սրահին մէջ, 80 լա Քանըպիէր:

Կը նախագահէ ընկեր Ը. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Պիտի խօսին՝ ՓՐՕՖ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ, Ը. ԱՂԱՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Պիտի արտասանեն ընկերուհի Ա. Յարութիւնեան, ընկերները Գ. Քէնտիրեան եւ Ս. Սարգիսեան:

Մուտքը ազատ է:

ԽՆԴՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ ԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3—8: 19 րիւ Քոմարթէն:

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի մրցումները այս կիրակի սթատ ժան Ուէյնի (Իսի լէ Մուլինօ) մեր դաշտին վրայ, մէթրօ Մէրի տ'Իսիէն հինգ վայրկեան:

Պահեստին ժամը 13·30ին, Ա. ժամը 12·30ին:

Ժամադրութիւն դաշտին վրայ ժամը, 13ին Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը Մօնրուժի դէմ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.ի վարչութիւնը իր խընդակցութիւնը կը յայտնէ իր ժրաջան ընկերներէն՝ Վազգէն Սէրէնկիւլեանի եւ Օր. Քնարիկ Օհանեանի նշանախօսութեան առթիւ:

Ընտանեկան ուժ՝ պատահանիդէս

Նախաձեռնութեամբ ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆԴ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ, ի նպաստ ԱՂՔԱՏԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿԻՆ:

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Վիլօռպանի Պետական թատրոնի մեծ եւ չքեղ սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր: Կը մասնակցին նաեւ Լիոնի Ժող. Տրամա – Օփէրէթթ թատերախումբը:

Ընտրութիւն 1950ի Լիոնահայ օրիորդաց գեղեցկութեան թագուհիին, որոնցմէ Ա. Բ. եւ Գ. հանդիսացողները կը ստանան արժէքաւոր նը–ուէրներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: Ազատ ձկայ: Մուտք 200 ֆրանք

Կանխաւ ապահովել սեղանները, դիմելով Պ. Պ. Ե. Փափազեան 11 րիւ Վիլըրուա, Ա. Կիւլպէնկեան 35 րիւ Տիւնուար, Պ. Պաղտասարեան 39 րիւ Ժիւլիէթ Րէմամէ, Ե. Վարդանեան 88 րիւ Մաժանթա, Ա. Մանուկեան15րիւ Ռուայէ, իսկ հանդէսին օրը թատրոնի կիչէն ժամը 8էն սկսեալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Պ. Յակոբ Սիմոնեանի նշանախօսութեան առթիւ, չնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Աւետիս Սիմոնեանէ հազար ֆրանք, Պ. Տ. Տօնապետեանէ 500, Պ. Կ. Յովակիմեանէ 500, Պ. Յովհ. Զօլագեանէ 200 Ֆր., դումար 2200 Ֆր.:

ԸՆԿԵՐ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՏՈՄԵԱՆԻ մահուան առթիւ ընկեր Հայկ Զրուանդեան փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ը. Դ. Վէթ. Ֆոնտէն:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

19 կիրակի կէսօրէն վերջը, ժամը 17.30ին, Հայ. Աւետ. եկեղեցիին մէջ, 30 Bld. de la Figonne, Պօմոն, Մարսէյլ: Նիւթ՝ «Հին հայ հեթանոսական կրօնը»:

Ծանօթ.— Ամէն կիրակի ժամը 10.30ին քառզաժողով:

Մարտ 19ին Աստիրաւ դատաւորը:

Կը բանախօսէ փրօֆ. Գ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ, նախագահ Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ:

ՀԱԸ. ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Գ. ՍԻՄԷԼԵԱՆ, հովիւ Փարիզի Հայ. Աւետ. եկեղեցւոյ, կը քարոզէ այս կիրակի ժամը 10·45ին: Նիւթ ունենալով «Դուք եղբայրներ էք»: Ժողովատեղին 58 rue Madame, métro N. D. des Champs կամ St. Placide:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին դպրոցի սրահը, (78 րիւ Բապըլէ): Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ը. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, դպրոցին սրահը, 78 րիւ Բապըլէ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. ընկեր Կարօ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին Պար Թէրմինիւսի մէջ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ԿԱՐՏԱՆ.— Նիկոլ Դուման Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Ը. Դ. «Գեղունի» տան մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՐԸՆՈՎԼԸ.— Կապոյտ Խաչի դասախօսական ժողով, դասաթթ մը թէյի չուրջ, այս կիրակի ժամը 5·30ին, դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկերուհիները կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒԹ Մարսէյլի մէջ, այս ուրբաթ, ժամը 21ին Պար տիւ Կլոզ, ի նպաստ կայութեան սկաուտական մարմնի, նախագահ եղբ. Վազգէն Անդրէասեանի: Կը հրաւիրուին Ենթաշրջանի բոլոր սկաուտները իրենց պատասխանատուներով: Նաեւ, անոնք որ գործօն կեանքէ հեռացած են որեւէ պատճառով:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. «Վռամեան» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ 10 Մարտի դասախօսութիւնը, որ յետաձգուած էր գործադուլին պատճառով, տեղի կ ունենայ այսօր, ուրբաթ, ժամը 8·30ին Քափէ Ռեժանի վերնայարկը: Դասախօս ընկեր Ս. Տէր Թովմասեան: Նիւթը՝ «Դաշնակցութեան դերը Խ. Հայաստանի հաստատման գործին»:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը Ապրիլ 9ին կը տօնէ Աղբիւր Սերոբի, Գէորգ Զաւուշի եւ Հրայրի մահուան 50ամեակը:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՌԻ ԷՆԹԷՌԻ ՎՐԱՑ

Ռատիօտիֆիւզիոն Ֆրանսէզի հրաւէրով Փարիզի հայկական երգչախումբը համերգ մը պիտի տայ այս կիրակի, ժամը 19·30ին, Փառի Ենթէռի վրայ: Տեղադրութիւնը՝ կէս ժամ: Խօսնակը տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Հայերու մասին:

Chaussures de LUXE
LUCY
Le plus beau magasin du quartier
Création de modèles très etudiés
20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վերոյիշեալ հասցէին:
Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գաղափար կազմել:
Բացման առթիւ, ամենանպաստաւոր գիներէ վերջ, մինչեւ ՄԱՐՏ 20, «ԾԱՌԱՋ»ի այս կտրօնը ներկայացնողին
10 % ԶԵՂՉ
Մէթրօ Porte St. Ouen, օթօպիւս PC եւ 142

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Ի՞նչ Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R. C. S. 376. 86

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Հեռաձայն 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678-62

Samedi 18 MARS 1950 Շաբաթ 18 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6105–Նոր շրջան թիւ 1516

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ամերիկա պայմաններ կ'առաջարկէ Թ. միութեան

ԻՆՉՊԷՍ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱՊԱՀՈՎԵԼ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Էչիսըն, Մարտ 16ին ճառ մը խօսելով Ֆլիթֆոր – Նիոյ համալսարանին մէջ, եօթը պայմաններ ա – ռաջարկեց, ապահովելու համար աշխարհի խա – ղաղութիւնը: Այս առթիւ բացատրեց թէ իրենք խաղաղութիւն կ'ուզեն, «բայց ոչ որեւէ գնով»:

— « Մենք պատրաստ ենք բանակցելու, սա – կայն չենք ուզեր կեղծ յոյսեր ներշնչել, յոյսեր որոնք դատապարտուած են ոչնչանալու նոր ճա – խողանքներով: Մենք վճռած ենք նաեւ ամէն բան ընել, խաղաղ կարգադրութեանց յանգելու եւ որ եւ է նախայարձակման դիմադրելու համար»:

Բանախօսը յետոյ մատնանշելով Մարքսի վարդապետութեան հիմնական սխալները, յայ – տարարեց· « Հարիւր տարուան փորձառութիւնը կ'ապացուցանէ թէ դէպքերը չարդարացուցին ա – նոր չատ մը գուշակութիւնները, այլ հերքեցին անոր հաշիւները: Մարքս նախատեսած չէր ժողո – վրդավար լուծումներու կարելիութիւնը: Մինչ կողմէ, այն վարդապետութիւնը որուն կը հա – ւատան այսօր Մոսկուայի ենթակայ համայնա – վարները, հեռաւոր կապ անգամ չունի Մարքսի գրածներուն հետ: Այդ վարդապետութիւնը աւելի չատ կը նոյնանայ ռուսական աչխարհակալու – թեան հետ: Մենք չենք կրնար ընդունիլ այն տե – սութիւնը որուն համաձայն այդպիսի վարդապե – տութիւն մը իրաւունք պիտի տար փոքրաթիւ խմ – բակի մը՝ խօսիլ յանուն մարդկային բազմու – թեանց որոնք երբեք իբրեւ քանքար ընտրած չեն զիրենք, որոնց կարծիքը երբեք չէ առնուած»:

Որո՞նք են Պ. Էչիսընի դրած պայմանները.—

1.— Թ. Միութիւնը պէտք է միանայ Արեւ – մուտքի, մշակելու համար Գերմանիոյ, Ճափոնի եւ Աւստրիոյ հաչտութեան դաչնագիրները, ո – պէսզի այդ երկիրները կարենան գործել իբրեւ ան – կախ կառավարութիւններ: Պէտք է մեզմանչ Ծայր· Արեւելքի լարուած վիճակը, վերադար – ձնել Ճափոնցի գերիները եւ չխանգարել Ափիոյ նո – րակազմ պետութեանց ինքնավար գործունէու – թիւնը:

2.— Պէտք է քաչէ իր զինուորական եւ ոստի – կանական ուժերը արեւելեան Եւրոպայի արբան – եակ երկիրներէն, եւ չօգտագործէ այդ ուժերուն չուքը, իշխանութեան գլուխ պահելու համար ան – հոներ եւ վարչաձեւեր որոնք չեն վայելեր ժո – ղովուրդներու վստահութիւնը, չեն արտայայտեր անոնց ազատ կամքը:

3.— Թ. Միութիւնը պէտք է դադրեցնէ իր լրտիանարար քաղաքականութիւնը ՄԱԿին մէջ եւ այդ կազմակերպութիւնն ընդունի որպէս թան – կագին գործիք մը խաղաղութեան եւ միջազգային ապահովութեան համար, ինչպէս նոյն ինքն Սթա – լին կը յայտարարէր վերջերս:

4.— Թ. Միութիւնը պէտք է միանայ Մ. Նա – հանգներուն, իրատես եւ ազդու համաձայնու – թիւններ փնտռելու համար հիւլէական զէնքերու հսկողութեան եւ առ հասարակ սպառազինու – թեանց սահմանափակման համար:

5.— Թ. Միութիւնը պէտք չէ օգտագործէ մի – ջազգային համայնավարութիւնը, յեղափոխական միջոցներով տապալելու համար կառավարութիւն – ներ որոնց հետ կը պահէ արտաքինապէս բարեկամական եւ սերտ յարաբերութիւններ:

6.— Թ. Միութեան վարիչները պէտք է ա – ջակցին, որպէսզի բոլոր երկիրներու ամերիկեան դիւանագիտական ներկայացուցիչները յարգանք վայելեն, համաձայն դիւանագիտական ընկալեալ սովորութեանց: (Այս առթիւ ցաւ յայտնեց որ ա – մերիկեան ներկայացուցիչները «ոճրագործ», «լր – տես» եւն. կը կոչուին):

7.— Թ. Միութիւնը պէտք չէ չարունակէ իր ժողովուրդի աչքին խեղաթիւրել արտաքին աչ – խարհին եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգներուն պատկերը, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ Ամե – րիկա նոր աչխարհամարտ մը կը պատրաստէ վարպետօրէն:

Եզրակացնելով, Պ. Էչիսըն ըսաւ.— «Եթէ Ռուսաստան այս եօթը քայլերը առնէ, կրնանք ա – ւելի ապահովութեամբ նայիլ ապագային: Մ. Նա – հանգները միչտ պատրաստ են բանակցելու եւ համաձայնելու: Բայց, չատ յոյս չունիմ որ Թ. Միութիւնը փոխէ իր քաղաքականութիւնը, առանց հարկադրուելու արեւմտեան Եւրոպայի յարա – ճուն ուժին»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԵՐԿՈՒ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին քննութիւնը կը չարունակուի մասնաւոր յանձնաժողովին մէջ: Առջի օր հակալրտեսական բաժինն փոխ–տնօրէնը, գնդ. Ֆուրքօ, երկրորդ անգամ հարցաքննուելով, յայտարարեց թէ «կամայական եւ ապօրէն ա – րարքներ գործուեցան, քօղարկելու համար քա – ղաքական դործողութիւն մը»: Այս առթիւ ուղ – ղակի ամբաստանեց ներքին գործերու նախորդ նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք: «Կը վախնամ որ գոր – ծը խեղդուեցաւ եւ յանցաւորները արձակուեցան»:

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄՈՒՐՃԸ ԳԼԽՈՒՆ

Ատենէ մը ի վեր նոր թափ ստացած է «ինք – նաքննադատութիւնը», Թ. Միութեան մէկ ծայ – րէն միւսը:

Անչուչտ իրեւ հետեւանք զանազան ազգա – րարութեանց, որոնց վերջինը կ'ուղղէր կեդր· Կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը՝ Մալենկով:

Մասնաւորապէս աչխուժացած են այն քննա – դատները որ կը հետեւին գրական, գիտական, գեղարուեստական կամ պատմական հրատարա – կութեանց: Մէկ խօսքով՝ մտաւոր գործունէու – թեան:

Մեր «բացարձակապէս ազատ» հայրենիքին քննադատներն ալ, հազիւ մարտակոչը լսած, կը նետուին աւլարէզ:

Այսպէս, գիրք մը հազիւ լոյս տեսած, եսե – ւէն կը հասն, դատախազը, Մոսկուայէն կամ Ե – րեւանէն: Կը քրքրէ գրքին էջերը, վերլուծումներ կը կատարէ՝ համաձայն պատրաստ բանաձեւի մը, եւ վճիռներ կ'արձակէ:

Հազուադէպ է որ գրքին հեղինակը փետրա – թափ աքլորի մը կամ պատերազմի հաչմանդամի մը չվերածէն, իր գրքին հետ:

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, չենք – չնորհք ամբաստանագիր մը կը կազմեն, կէս – բերան գնահատականներու հետ:

Միեւնոյն ատեն կը զարմանան որ Պետական Հրատարակչականը թոյլ տուած է տպել գիրքը:

Այս «դատավարութենէն» վերջ, օրուան իչ – խանաւորներուն կը մնայ արտօնել գրքին վաճա – ռումը կամ հաւաքել տալ:

Ո՞վ կրցաւ համրել այս ձեւով «գրադատ – ուած» հրատարակութիւնները: Մանաւանդ ա – նոնք որ անհետ կորսուեցան կամ կրակի տրուե – ցան, ինչպէս տարաբախտ եղիչէ Զարենցի «Գիրք ճանապարհին»ը:

Ահաւասիկ վերջին օրինակը:

« Ս. Ս. Ռ. Մ. Գիտութիւնների Ակադեմիայի Պատմութեան Ինստիտուտը» 1949ին հրատարա – կեր է գիրք մը, «1905—1907 թուերի ռեւոլուցիան Ռուսաստանի ազգային չրջաններում»: (Կ'ենթա – դրենք թէ ռուսերէն է):

Համայնագէտ քննադատ մը, Աբս· Ցարու – թիւնեան, որսկանի մը պէս յարձակելով նոր հրա – տարակութեան վրայ, կը յայտարարէ «Սով· Հա – յաստան» օրաթերթի բեմէն, «Պատմաբանը ա – ղավաղում է պատմութիւնը» խորագրով· (այս քանի մը տողերը կ'արտագրենք ոչ միայն իրենց լեզուով, այլեւ «նոր» ուղղագրութեամբ, ի հա – ճոյս արտասահմանի սովետամոլ դպիրներուն)·

— « Ժողովածուում գետեղված մի շարք ար – ժեքավոր հոդվածների կողքին տպագրված է նաեւ Դ· Ե· Գաբրիէլեանի «1905—1907 թ· թ· ռեւոլուցիան Հայաստանում» թուլլ, սակավար – ժեք, սխալ դրոյթներով հոդվածը»: (10 Փետր· 1950):

Ի՞նչ կ'ըսէ ուղղափառ քննադատը:

Ծօդուածագիրը չէ կրցեր ճիշդ պատկերացնել «Հայաստանի սոցիալական կացութիւնը», քաղա – քական հոսանքներու պայքարը 1905–1907ին:

— « Մակերեսային եւ միակողմանի են լու – սաբանուած Հայաստանի բանուորների եւ գիւղա – ցիների ռեւոլուցիոն շարժման ներքին պատ – ճառները, հայ աշխատաւորական մասսաների ռե – ւոլուցիոն յուզումներն եւ գինուած ելոյթները», եւայլն:

Մասնաւորապէս ծանրանալով քաղաքական տեսութեանց վրայ, քննադատը կը յայտարարէ թէ յօդուածագիրը «կեղծել է պատմական փաս – տերը», աղատագրական – յեղափոխական դեր մը վերագրելով 1887ին ստեղծուած «Հնչակ պար – տիային»: Առանց վերապահութեան այս կուսակ – ցութիւնը համարելով «ռեւոլուցիոն» պարտիա, համաձայն Երեւանի նահանգապետին մէկ տեղե – կագրին:

— Հնչակը երբեմ էլ «ռեւոլուցիոն» պարտիա չի եղել:

Երբ այս վճիռը կ'արձակէ «սոցիալ – դե – մոկրատ» Հնչակեաններուն դէմ, կրնաք երեւա – կայել թէ ինչե՛ր յղացած կ'ըլլայ Դաչնակցու – թեան մասին:

Բանի մը խօսք ալ այդ ճակատէն:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ո՞Վ ԿԸ ԽԱՆԳԱՐԷ

Ատենէ մը ի վեր չափազանց դժուար է լուրեր քաղել Երեւանի անթելէն:

Անձնական փորձերէս յուսահատելով, դայի դասյ մեր Ծիծեռնակը, որ ոչ միայն կանոնաւո – րապէս կ'ունկնդրէ եւ կը հաւաքէ լուրերը, այլեւ կը լուծէ բոլչեւիկեան հայերէնին հանելուկները:

— Ո՞ւր է «Երեւանն է խօսում»ը: Դո՞ւն ալ կէս ճամբան մնացիր:

= Մի քանի չաբաթէ ի վեր ռատիօ–Երեւանը դատապարտուած է լռութեան: Սկզբում այդ խանգարումները թուում էին պատահական, բայց երկարատեւ սուդումներից երեւում է որ կա – տարուում են նպատակով:

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

= Այդ խանգարումները կատարուում են ոչ թէ արտասահմանից, այլ սովետական սահման – ներից:

— Ներողութիւն: Ըսել կ'ուզես թէ իրե՞ք են որ կը խանգարեն իրենց ռատիօ – հաղորդումնե – րը, որոնք մեծ մասով քարոզչական հանգամանք ունին:

— Սպասիր որ բացատրեմ: Ռատիօ – Երեւանի միեւնոյն ալիքով հեռարձակուում են նաեւ գերման – ներէն լեզուով աղմկալի երգեր եւ ճառեր: Ըստ ճառերի ոգուն, գերմաներէն հաղորդումները կա – տարուում են խորհրդային սահմաններից: Թէեւ այդ կայանը չատ զօրաւոր է եւ ծաւալուն, այն – պէս որ Երեւանը ինքնին խեղդւում է, վերջերս դրան աւելացրել են նաեւ երկու խլացուցիչ հո – սանքներ: Մէկը փոթորկաչունչ, բայց միապա – դաղ խչշոց է յառաջ բերում, իսկ երկրորդը անա – խորժ մի ճզղզոց: Այս խլացուցիչ հոսանքները այն – քան անհաճոյ են եւ ջղագրգիռ, որ անհնարին է մի քանի վայրկեան իսկ համբերութեամբ լսել, դէթ մի բառ որսալու նպատակով:

— Ուրեմն գերմաներէն անթելն է որ կը խան – գարէ Երեւանի ձայնը:

= Ես էլ այդպէս էի կարծում· բայց մի չարք փաստեր պղտորում են միտքս:

Եւ սկսաւ բացատրել: Այսօրուան բաժինը լը – րացած ըլլալով, չարունակութիւնը կը ձգեմ վաղուան:

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՍԿԻԻՆ ԱՆԿՈՒՄԸ աւելի չեչտուեցաւ եչ· օր, իջնելով սակի մը որ տեսնուած չէր պատե – րազմէն ի վեր: Նափոլէոնը 3600 Ֆրանքէն իջաւ 3430ի, մէկ չաբթուան մէջ կորսնցնելով 440 Ֆր·: Սթերլինը կ'արժէր 4030, զուլց· ոսկին 3300, տո – լարը (20) 16·080, ճոյլ ոսկին՝ 480·000: Թղթա – դրամ տոլարը (սեւ չուկայ 364, սթերլինը՝ 850, զուլց· Ֆրանքը 84: Իրազեկներ երեք ձեւով կը բացատրեն ոսկիին անկումը.— 1· Չինաստան այլ – եւս չի գներ.— 2· Սահմանափակուած են դրամա – կան գործառնութիւնները Հնդկաչխինի եւ Փարիզի մէջեւ.— 3· Ֆրանսայի մէջ ոսկի ունեցողները կը ծախեն մէկ մասը, վարկ ստանալու համար: Կը կարծուի նաեւ թէ Թ. Միութիւնը մեծաքանակ ոսկի ծախու հանած է:

ՁՕՐ· ՏԸ ԿՈՂ առջի օր զեկուցում տալով մա – մուլի ներկայացուցիչներուն, չատագովեց Ֆրանք – եւզերման գործակցութիւնը, դիմագրաւելու հա – մար խորհրդային տիրապետութեան: Իր կարծի – քով, այս գործակցութիւնը պիտի օգնէ փրկելու աչխարհի մնացեալ մասը: Այս առթիւ գնահատե – լով հանդերձ Ատլանտեանի դաչինքը, դիտել տը – ւաւ թէ Ֆրանսան զրկուած է իր սեփական պաչտ – պանութիւնը վարելու ազատութենէն: Ընդհ· ներ – ման մասին ալ խօսելով, «խաչտառակութիւն», կոչեց փեթէնի բանտարկութիւնը 95 տարեկան հասակին մէջ»:

ԳԱՀԻՐէի մէկ արուարձանին մէջ ձերբակալ – ուեցան 23 համայնավարներ, որոնց հինգը կիներ են: Ոստիկանութիւնը դրաւեց չատ մը թռուցիկ – ներ որոնք ըմբոստութիւն կը քարոզէին: Նոր ձերբակալութեանց կը սպասուի:

ՁԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻԱ վտարեց Վատիկանի վեր – ջին ներկայացուցիչը, պապական նուիրակութեան ընդհ· քարտուղարը, երեք օր պայմանաժամ տա – լով:

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

ԹՄԲ.— Ինչպէս շարք մը պատմական թուականներ, Մարաշի (նաեւ Հաւերնի) ազատագրութեան տարեդարձն ալ մոռացութեան տրուած է փարիզի մէջ: (Կիլիկեցիներն ալ···): Հալէպ տօնեց զայն փետրուար 12ին: Այս առթիւ յօդուած մը՝ մեր աշխատակցէն·—

★

1895 եւ 1920:

Երկու չարաչուք թուականներ, որոնք քառորդ դարու անկըպետով մը բաժնուած, իրենց սեւ դրոշմը դրած են կիլիկեան հինաւուրց հայաքաղաքի ժամանակակից պատմութեան վրայ:

Այս երկու թուականներուն մէջտեղ կ'ինյայ 1909ի Ատանայի Եղեռնը, որ համատարած սուգի մատնեց բովանդակ կիլիկիան աշխարհը: Մարաշ, իր արի կեցուածքով, զերծ մնաց այդ Աղէտէն, սակայն իր բազմաթիւ աշխատաւոր զաւակները նահատակուեցան դաշտային կիլիկիոյ մէջ՝ չարդարարներու դաւադիր զնդակներով:

1895 Հոկտեմբեր 22ի, մանաւանդ Նոյեմբեր 6 — 18ի «ղըրղընը»ը խոր տպաւորութիւն ձգած էր քսաներորդ դարու սեմին՝ կեանքին նոր աչք բացող սերունդին վրայ: Սերունդ, որ մատղաշ տարիքէն ինկաւ որբանոցներու մէջ, զրկուած ընտանեկան բոյնէ եւ մայրական խնամքէ:

Շուրջ հազար ընտանիքի հայրեր զոհուած էին, իրենց եռեւ թողլով երկսեռ որբերու բանակ մը: Այդ թուականէն սկսեալ, Մարաշ դարձաւ որբանոցներու քաղաք:

Ռուսահայ բարերար մը՝ Իսահակ ժամհար-եանց Ս. Սարգիս թաղին մէջ բացած էր մանչերու որբանոց մը, հարիւր հոգիի համար, ձէնեան՝ Ս. Ստեփաննոսի փոքրիկ որբանոցը, անգլիացի, ամերիկացի եւ գերման մխիթարներ ալ բացին բազմաթիւ որբանոցներ; աղջկանց եւ մանչերու համար:

Բոլոր այս որբանոցները նախախնամական դեր կատարեցին այնպիսի պահու մը, երբ ջարդերէն եւ հրդեհներէն կործանած ընտանիքներ թուռւռտութեան սեւ ճիրաններուն մէջ կը գալարուէին: Անոնք զարձան տնկարաններ, ուր թրծուեցան որբերն ու որբուհիները եւ վարժուեցան չարքաշ կեանքի: Ու երբ նեռուեցան կեանքի պայքարին մէջ, չատ կանուխէն, չափահասութեան տարիքը չթեւակոխած, անոնք պատրաստ էին դիմակալելու բոլոր դժուարութեանց:

1909ի չարդը կիլիկիոյ բոլոր կողմերէն նոր որբեր ու որբուհիներ բերաւ Մարաշ, որ պահեց «Որբանոցներու Քաղաք»ի իր համբաւը, նոյնիսկ առաջին համաշխարհային պատերազմի տեւողութեան:

1915ի տարագրութիւնը երեք քառորդով դատարկած էր մեր ծննդավայրը: Հազարաւորներ կորսուեցան Սուրիոյ, Իրաքի եւ Պաղեստինի հեռաւոր անկիւններուն մէջ, զոհ անօսաղութեան եւ զրկանքներու:

1918ի զինադադարը աղաղար նշան մը եղած էր դէպի հայրենիք վերադարձի: Մեծ էր խանդավառութիւնը: Չէ՞ որ յաղթած էին Դաշնակիցները: Թուրքը ծունկի էր եկած: Պոլիս գրաւուած էր: Իթթիհատի ջարդարար նախարարները փախած էին: Պաղեստին, Միջագետք, Սուրիա, մանաւանդ Կիլիկիա Թուրքիոյ չէին պատկաներ այլեւս:

Շատ չանցած Կիլիկիան դարձած էր Հայ Ազգային Օջախ, նախ Անգլիացիք, յետոյ Ֆրանսացիք գրաւած էին զայն: Հայկական լեգէոնը հոն էր, Կիլիկիոյ սուրբ հողերուն վրայ: Հայ երգը կը հնչէր ամէն կողմ: Թրքախօս Ատանան դարձած էր հայաքաղաք:

Գունդ գունդ դէպի հայրենիք կը դիմէին մեր վերապրող տարագրուած հայրենակիցները, վերսկսելու համար իրենց նախկին խաղաղ կեանքը եւ վերաշինելու իրենց աւերուած ու կողոպտուած բոյները: Քանի մը ամսուան մէջ արդէն տասնեակ հազարներ վերադարձած էին Մարաշ եւ չրջակայ հայկական գիւղերը, որոնցմէ Ֆընտըճաք նշանաւոր հանդիսացած էր իր հերոսամարտով:

1919 Հոկտեմբեր 30ին Ֆրանսական բանակը յաղթական մուտք կը գործէր Մարաշ, ուսկից կը հեռանային Անգլիացիք, իրենց զինուորներով, մեծ մասամբ իսլամ Հնդիկներ: Չար լեզուներ կը պատմեն թէ հոն կը ձգէին իրենց զինամթերքը, որոնց պէտք պիտի ունենային Թուրքերը, իրենց մեկնումէն վերջ:

Ֆրանսական բանակի Մարաշ մուտքը կը յիշեցնէր, կ'ենթադրեմ, 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան առթիւ Հայերուն սարքած խանդավառ ցոյցը, որ տեւեց ամբողջ օր մը եւ մինչեւ կէս գիշեր: Կը յիշեմ թէ ինչպէս այն առեն հայ երիտասարդութիւնը, դրօշակներու եւ նուագի առաջնորդութեամբ եւ զինուորական կարգապահութեամբ, երգերով եւ ուրախութեան աղաղակներով թափօր կազմած, Թուրքերու լուռ բայց սպառնական ակնարկներուն տակ, կ'ուղղուէր դէպի միջնաբերդը, որ հսկիսեան բռնակալութիւնը կը խորհրդանշէր եւ որուն մուտքը արգելուած էր քրիստոնեաներուն առջեւ: Տեսակ մը Պաստիլլ, զոր կարծես գրաւելու կ'երթային ազատատենչ հայ երիտասարդներ, միամտօրէն հաւատալով «Ազատութիւն, Եղբայրութիւն եւ Հաւասարութիւն» նշանաբաններուն, որոնք բարձրաձայն կը թնդային այդ օրերուն՝ Պոլսէն մինչեւ դաւառի խուլ անկիւնները:

1908ի այդ խանդավառ ցոյցերը, ինչ ամիս չանցած, արեան ճապաղիքներու մէջ խեղդուած էին: 1919 Հոկտեմբեր 30ին, նոյն միամիտ խանդավառութիւնը վարակած էր հայութիւնը:

Մթնոլորտը էլեկտրականացած էր. Մէկլի չարժումը սահմանէն մինչեւ Կիլիկիա տարածած էր իր ցանցերը: Շուտով Մարաշ կտրուեցաւ արտաքին աշխարհէն եւ Հայութիւնը ձգուեցաւ իր բախտին: Մինչ Մարաշի արիւնարբու Թուրքերը առատ զէնք ու ռազմանիւթ կը ստանային ամէն կողմէ, Հայերը լուռ ականատես կ'ըլլային սարքուած դաւադրութեան, որ չատ չանցած պիտի պայթէր իրենց գլխուն՝ ահռելի ուժգնութեամբ:

Գրաւման բանակը չէրցաւ օգտագործել առիթը, զինելու համար հայ երիտասարդութիւնը, որ կռուելու եռանդ ու կամք ունէր: Ու երբ 1919 Յունուար 21ի կէսօրին Թուրքերը տուին կռուի ազդանչանը, Հայերը գրեթէ անզէն ու անպաշտպան, թիրախ դարձան չարդարարներու դնդակներուն:

Լատիններու վանքին մեծաւոր Ֆրանչիսկեան Հ. Մաթէրն Միւրէ կը պատմէ թէ Հայերը զէր-մարդկային ճիգեր ըրին՝ ինքնապաշտպանութեան համար: 1920 Փետրուար 4ին երկու Ֆրանսացի զինուորներ կը սպաննուին Գանլը Տէրէի կամուրջին վրայ: Դիւչերը Ֆրանսացի սպան կը հրամայէ Հայերուն՝ ամէն գնով Լատինաց վանքը բերել երկու դիակները: Բազմաթիւ անձնազոհ Հայեր կը ներկայանան այս վտանգաւոր գործին համար, եւ զէնք կը պահանջեն: Սպան կը մերժէ զէնք տալ···: Հակառակ ատոր, չորս Հայեր կ'երթան եւ իրենց կռնակը բեռցած կը բերեն երկու դիակները: Հայերէն մէկը ճամբան կը զարնուի եւ կուգայ չունչը փչել վանքին մէջ: Մեծաւորը միամտօրէն կը հարցնէ· «Այս քաջերը պատուանշանի արժանի չե՞ն»···:

Մարաշի ողբերգութիւնը հանրածանօթ է արդէն: Գտնուեցան սրտցաւ Ֆրանսացիներ, ինչպէս Փոլ տիւ Վէյուն, որոնք ծառացան գրաւման բանակի պատասխանատուներու անբմբռնելի կեցուածքին դէմ:

Զոհուեցաւ Մարաշ: Խախտեցաւ հայութեան հաւատքը: Դարձեալ իրականացաւ Նար պէյի, հռչակաւոր պատգամը, զոր կ'երդէինք որբանոցին մէջ՝ երբ դեռ պատանի էինք, «ոչ եղբարք, ոչ»···

Մարաշցին ցրուած է այսօր չորս հովերուն: Երեսուն տարի վերջ ալ, սակայն, անիկա չէ մոռցած իր ծննդավայրը, կ'ապրի անոր յիշատակներով եւ աւանդութիւններով, կ'ոգեկոչէ իր մեծ մեռելները, իր կործանած սրբավայրերն ու ուխտատեղիները:

Թուրքը ջարդեց ու տարագրեց մեզ, սակայն չկրցաւ սպաննել Հայուն ոգին, ազատութեան տենչը, անկախութեան ձգտումը, որոնք աւելի քան երբեք ամրապնդուած են այսօր, այնքան ջարդերէն, յուսախաբութիւններէ եւ լքումներէ վերջ:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւնը Յունաստանի մէջ

(Ամփոփուած կեդր· վարչութեան տեղեկագրէն)

ԱԹԻՆԻ, 10 Մարտ.— «Երիտասարդաց»ներու գործունէութիւնը Յունաստանի մէջ սկսած է 1926ին: Մինչեւ 1940՝ անոնք կը կոչուէին Պատանեական Միութիւններ, ենթակայ չրջաններու մարմիններու: Երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, անոնք կոչուեցան Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւններ եւ ունեցան իրենց առանձին կեդր· վարչութիւնը: Որով, Յունաստանի Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւնը 1948ին ապրին հանդիսացաւ իրական կազմակերպութիւն մը:

1949 Հոկտեմբեր 16ին գումարուեցաւ մեր անդրանիկ պատգամ·ը, որ կը հաշուէր քսան իրաւասու եւ 18 խորհրդակցական ձայներ:

Պատգամ·ը քննութեան առաւ չրջաններու տասը խումբերու եւ նաեւ կեդր· վարչութեան գործունէութիւնը:

Ստորեւ պատկերը խումբերու եւ կեդր· վարչութեան :—

Կեդր· վարչութիւն.— Կեդր· վարչութեան առաջին գործը եղած է կազմակերպել Գոնիոյ եւ Փիքսի չրջանները: Մասնաւորապէս չահագրգռուած է Թեսաղոնիկէի (Սելանիկ) գաղութով, ուր հինէն ի վեր գոյութիւն չէ ունեցած երիտասարդացի կազմակերպութիւն՝ որ անհրաժեշտութիւն մըն էր համեմատաբար հոծ երիտասարդութիւն մը ունեցող գաղութի մը համար: Շնորհիւ կեդր· վարչութեան աշխատանքներուն, կարելի եղած է տեղին վրայ կազմել խումբ մը: Պիրէոնի արուարձաններէն Թամպուրեան՝ ուր պատերազմէն ասդին չկար երիտասարդացի խումբ, հոն եւս կարելի եղած է կազմել խումբ մը:

Խումբերու հերթական դաստիարակական ժողովներէն դուրս՝ կեդր· վարչութիւնը չրջաններու մէջ կազմակերպած է չորս ընդհ· դասախօսութիւններ հետեւեալ նիւթերու չուրջ.— 1) Հայկական աշխարհ, 2) Հայաստանի նախաբնիկները, 3) Հայկական աւանդավէպեր եւ 4) Հայ ժողովուրդի ծագումը:

Կեդր· վարչութիւնը չատ մօտէն հետաքրքրուած է երիտասարդ· խումբերով, տալով անոնց յաճախակի այցելութիւններ ու նաեւ առանձին չրջաբերականներով ընդհ· հետաքրքրութիւն արթնցուցած է ազգային հարցերու եւ արտասահմանի քոյր միութեանց գործունէութեանց չուրջ:

Կեդր· վարչութեան յարաբերութիւնները առանձնապէս սերտ եղած են Եգիպտոսի Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան Կեդր· վարչութեան հետ, պահելով թղթակցական կանոնաւոր կապ: Արտասահմանի այլ չրջաններու հետ եւս յարաբերութեան առաջադրութեամբ գրած է նամակներ Ֆրանսայի, Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներու եւ Պարսկաստանի Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւններու Կեդր· վարչութեանց :

Կեդր· վարչութիւնը հաստատած է Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան Օրը, նախաձեռնելով տօնակատարութիւնը չրջաններու մէջ: Այս առթիւ կեդր· վարչութեան հրատարակած «Ազատ Օր»ի բացառիկը ոչ միայն ընդունելութիւն գտած է գաղութիս մէջ, այլեւ գնահատուած է արտասահմանի մեր մամուլի կողմէ :

ԳՈԳԻՆԻԱ.— 1948ին առաջ կը հաչուէր երկու խումբեր 63 անդամ – անդամուհիներով: Ներկայիս ունի չորս խումբեր (Համազասպ, Արսէն Պալեան, Սօսէ եւ Ռուբինա): Այս երկու տղոց եւ երկու ալ աղջկանց խումբերու անդամներու ընդհանուր թիւն է 98:

Իւրաքանչիւր խումբ ունի իր ուրոյն վարչութիւնը: Բոլոր խումբերը ունին իրենց հերթական վարչական եւ ընդհ· ժողովները իւրաքանչիւր չաբաթ: Ընդհ· ժողովներու ընթացքին տեղի կ'ունենան դասախօսութիւններ, ընթերցումներ, վիճաբանական մարզանքներ : Դասախօսութիւնները կատարուած են համաճայն նախապատրաստուած ծրագրի մը, չօչափելով հետեւեալ նիւթերը.— Ազգ· պատմութիւն, հայ ազատագրական շարժում, հայ մշակոյթ, հայ լեզու եւայլն: Բացի վերոգրեալ նիւթերէ՝ աղջկանց խումբերու համար աւանդուած են հայ ընտանիք, առտնին տնտեսութիւն, հայ կնոջ դերը՝ ազգ եւ հասարակական մարզի մէջ:

Կազմակերպչական եւ դաստիարակչական ժողովներէ դուրս կազմակերպած են գրական հաւաքոյթներու չարք մը, թատերական ներկայացումներ, հանդէսներ, դաշտագնացութիւններ, նաեւ պաղպաղակաբեղան մը՝ ի պատիւ «Զաւարեան» վարժարանի 21 ընթացաւարտներուն :

Գոգինիոյ Երիտասարդացը կը պահէ Յունաստանի լաւագոյն հայկական գրադարանը, 800 հատորներով: Ընթերցարանը կը ստանայ արտասահմանի մեր թերթերէն եւ պարբերաթերթերէն «Յուսաբեր», «Ցառաջ», «Ալիք», «Հայաստան», «Հայրենիք» (ամսագիր), «Զուարթնոց», «Հայ Բոյժ» եւ Հ· Օ· Մ·ի պարբերաթերթը :

Խումբերու հաւաքավայրն է «Զաւարեան» վարժարանը որ տօնական օրերուն եւ դպրոցի ժամերէն դուրս կը հանդիսանայ Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութեան սիրելի բոյնը:

Ունին Թուչնաղնդակի (վօլի պօլ) խումբեր: Ակումբը օժտուած է ժամանցի խաղերով :

ՖԻՔՍ.— Նախապէս կը հաչուէր երկու խումբեր 80 անդամ – անդամուհիներով: Այժմ ունի չորս խումբեր (Զամալեան, Իշխան Արդութեան, Արշալոյս եւ Սաթենիկ) 154 անդամ–անդամուհիներով :

Խումբերը ունին իրենց առանձին վարչութիւնները եւ վարչական եւ հերթական ընդհ· ժողովները: Բացի ընթացիկ հարցերէն, ընդհ· ժողովները զբաղած են դասախօսութիւններով՝ ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ յեղափոխական նիւթերու չուրջ :

Կազմակերպած են գրական եւ յարդանքի երեկոներու չարք մը, նուիրուած՝ յեղափոխական եւ գրական դէմքերու: Կազմակերպած են նաեւ թատերական ներկայացումներ, հանդէսներ եւ դաշտագնացութիւններ: Շինել տուած են նոր գրադարան մը որ ունի չուրջ երեք հարիւր հատոր – ներ: Իրենց ընթերցարանը կը ստանայ արտասահմանի թերթեր եւ պարբերաթերթեր, Ալիք, Յա–

ՄԵԿԱՒՈՐ ՊՈՂՈՍԸ

— 9 —

Ես ալ ուրախ էի, որ Ռուբէնը ինծի հետ կուգար։ Ան ինծի համար ամենէն սիրելի ընկերն էր։ Ես եղբայր չունէի, ան ալ ինծի պէս միայնակ էր։ Ան ինծի համար եղբայրէն աւելի էր։ Ես ալ ան ինծի համար նոյնն էի։ Ան ինծի հետ կուգար, որովհետեւ ինծի հետ ուրախ էր։ Ես ալ ուրախ էի, որովհետեւ ան ինծի հետ էր։

Ճամբան ոչինչ պատահեցաւ մեզի։ Ես ու Ռուբէնը ամբողջ ճամբան խօսեցանք։ Ան ինծի պատմեց իր ընտանիքին մասին։ Ես ալ պատմեցի իմ ընտանիքիս մասին։ Ան ինծի պատմեց, որ իրենք Պարսկաստանէն եկած են։ Ես ալ պատմեցի, որ մենք Հայաստանէն եկած ենք։ Ան ինծի պատմեց, որ իրենք Պարսկաստանի Ուրմիա քաղաքին մէջ կը բնակին։ Ես ալ պատմեցի, որ մենք Կարսի մէջ կը բնակինք։ Ան ինծի պատմեց, որ իրենք Ուրմիայէն Պարսկաստանի Սալմաստ գաւառը գացած են ամառնային արձակուրդին։ Ես ալ պատմեցի, որ մենք Կարսէն Ալեքսանդրապոլ գացած ենք ամառնային արձակուրդին։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ իրենք ունին մեծ այգի մը, ուր շատ ծիրան կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ մենք ունինք մեծ այգի մը, ուր շատ խնձոր կայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ձիեր ունին։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ մենք ունինք շատ ձիեր։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ գայլեր կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ գայլեր չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ նապաստակներ կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ նապաստակներ չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ աղուէսներ կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ աղուէսներ չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ կատուներ կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ կատուներ չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ շուներ կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ շուներ չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ոչխարներ կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ոչխարներ չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ կովեր կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ կովեր չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ձիեր կան։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ձիեր չկան։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ցորեն կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ցորեն չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ գարի կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ գարի չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ բրինձ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ բրինձ չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ բամբակ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ բամբակ չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ծխախոտ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ծխախոտ չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ձէթ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ձէթ չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ մեղր կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ մեղր չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ կարագ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ կարագ չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ պանիր կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ պանիր չկայ։ Ան ինծի պատմեց, որ Սալմաստի մէջ շատ ձուկ կայ։ Ես ալ պատմեցի, որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ձուկ

Բանուորական խղրտումներ

Մասնակի կամ ամբողջական գործադուլները կը չարունակուին Փարիզի թէ գաւառի մէջ :

Նախարարական խորհուրդը ժողով գումա – րեց երէկ առաւօտ, ճչդելու համար իր քաղաքա – կանութիւնը՝ աշխատավարձի յաւելման եւ ու– րիշ խնդիրներու մասին : Թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ միջամտել հաւաքական պայմանագիրներու գործադրութեան, միեւնոյն ատեն չափաւորութեան յորդորներ կարդալով եր– կու կողմերուն :

Պետական պաշտօնեաներն ալ խլրտիլ սկսած են, նոր հոգ մը պատճառելով կառավարութեան :

Ծրանասյի կարդինալները եւ արքեպիսկո – պոսները իրենց տարեկան ժողովէն վերջ, զեկոյց մը հրատարակեցին, մաղթելով որ վերջ գտնեն գործադուլները, փոխադարձ բարեացակամու – թեամբ : Սթրազպուրկի եպիսկոպոսը մասնաւոր զեկոյցով մը մտահոգութեամբ կը յայտնէ գոր – գուլին ծաւալումը իր թեմին մէջ :

Կապի եւ ելեկտրականութեան բանուորներուն գործադուլը չէ վերջացած տակաւին : Կառավա– րութիւնը միջամտեց, միջին ճամբայ մը գտնելու համար, 7 առ հարիւր յաւելումով :

Մեռաղագործական բանուորներուն գործա – դուլն ալ կը չարունակուի : Բանթողներուն թիւը կը հաշուեն 250·000 : Փարիզի մէջ 8000 հոգի եւս վերսկսած են աշխատանքը, որով 52000ի կ'իջնէ բանթողներուն թիւը :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, մասամբ միայն յաջողած է Լիոնի մէջ յայտարարուած ընդհ· գործադուլը, որ սարքուած էր 24 ժամ – ուան համար : Ամէնէն աւելի խանգարուած էին հաղորդակցութիւնները :

★ *Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ քարափի , վրայ կ'աշխատին 1637 բանուորներ, 80 վարպետ– ներ եւ 395 զինուորներ : Բանթողները յաճախ յարձակումներ կը կատարեն աշխատողներուն վրայ : Նահանգապետը միջոցներ ձեռք առած է, ապահովելու համար աշխատանքի ազատութիւնը : Ջերբակալուեցան 28 վարպետներ, որոնք մերժած էին աշխատիլ : Բոլորն ալ բանտարկուած են եւ պիտի դատուին :*

Հաւասի 1463 նաւաստիներէն 1090ը որոշեցին ընդհ· գործադուլ յայտարարել անսահման ժա – մանակով : Քուէարկուներէն 287 հոգի առաջար – կեցին պայմանաժամ սահմանել :

★ *Փարիզի ազգ· թատրոններուն մէջքնա – վարները եւ ելեկտրագէտները գործադուլ յայ – տարարած են երեք չաբաթէ ի վեր, զոհ միլիոն ֆրանք վնաս պատճառելով : Թերթերը կը գրեն թէ 300 միլիոն ֆրանքի ծախք մը պիտի բացուի պետութեան գլխուն, եթէ ընդունուին պահան– ջուած յաւելումները :*

Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդը գիր մը ուղղելով Սէնի նահանգապետին, կ'ըսէ թէ «ժողովուրդին համբերութիւնը սպառած է, գոր– ծադուլներու հետեւանքով կրած նեղութիւննե – րէն» :

ԱՒԱՆՑ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կարելի չէ պաշտպանել արեւմտեան Եւրոպան, յայտարարեց Զըրչիլ , Անգլիոյ երեսփ· ժողովին Եչ· օրուան նիստին մէջ, երբ կը քննէին ազգ· պաշտպանութեան նախա – հաշիւը, որ 780·000·000 սթերլինի գումար մը կը ներկայացնէ : Այս առթիւ երկար ճառ մը խոսե – լով, առաջարկեց որ Գերմանիան ալ որոշ բաժին մը ստանձնէ Եւրոպայի պաշտպանութեան հա – մար, ուրեմն վերազինուի :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՒԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Պօմոնի «Ահա– րոնեան» խումբին, մասնակցութեամբ «Զաւար – եան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի :

«Շանթ» թատերախումբին կողմէ, այս Եր – կուշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին, Պօմոնի Ֆլօրէալ Սինեմային մէջ :

Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Ապահովեցէք այժմէն ձեր տոմսերը, որոնք շատ սահմանափակ թիւով հրապարակ հանուած են :

AMPHITHÉATRE RICHELIEU DE LA SORBONNE

Կիրակի 19 Մարտ, ժամը 14·30ին,

Միջազգային Ֆօքլորի

ՑԵՐԵԿՈՑԹ, ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

Մասնակցութեամբ Սպանիոյ, Ֆինլանտայի , Ֆրանսայի, Ցուճոսլաւիոյ, Հունգարիոյ, Իսրայէ– լի, Իտալիոյ, Հայաստանի, Լեհաստանի, Շուէ – տի, Եւայլն :

Հովանաւորութեամբ JEAN SARRAIL*ի*

Րէֆէէօր տը լ'Ափատէմի տը Փարի (5)

Ի նպաստ St. Hilaire du Touvet*ի սանատորիո – մի ուսանողներուն :*

Տոմսերու գին՝ 200, 150, 100 եւ 50 ֆրանճ , *ապահովել* Sorbonne*ի դռնապաններէն :*

Գրական երեկոյթ Մարսէյլի մէջ

Նուիրուած բազմավաստակ դրագէտ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ ի : Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սե– րունդի Շրջ· վարչութեան, հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէի :

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Փալէ տ'Օրի չքեղ սրահին մէջ, 80 լա Քանըպիէռ :

Կը նախագահէ ընկեր Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Պիտի խօսին՝ ՓՐՕՖ· ԽԱՑԻԿԵԱՆ, Ց· ԱՂԱՑ– ԵԱՆ եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Պիտի արտասանեն ընկերուհի Ա· Յարութիւն– եան, ընկերներ Գ· Քէնտիրեան եւ Ս· Սարգիսեան :

Մուտքը ազատ է :

ԽՆԶՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ ԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒՆ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3—8 : 19 րիւ Քոմարթէն :

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները :

Dr. Կ. Խալի վարիչներ

պատրաստելու դասընթացքին բացումը այս Շաբաթ, Մարտ 18ին կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին, ՍՕՍԻԼԹՒ ՍԱՎԱՆԹի մէջ :

Կը խնդրուի արձանագրուած ընկերուհինե – րէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամը 4ին :

Մուտքը ազատ է նաեւ բոլոր ընկերուհիներու եւ համակիրներու համար :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի մրցումները այս կիրակի սթատ ժան Պուէնի (Իսի լէ Մուլինօ) մեր դաշտին վրայ, մէթրօ Մէրի տ'Իսիէն հինգ վայրկեան :

Պահեստին ժամը 13·30ին, Ա· ժամը 12·30ին :

Ժամադրութիւն դաշտին վրայ ժամը, 13ին Փարիզի Հ· Մ· Մ·ը Մօնրուժի դէմ :

ՀԱՑ· ԱԻԵՏ· ԵԿԵՂԵՑԻ

ՎԵՐ· Գ· ՍԻՍԼԵԱՆ, հովիւ Փարիզի Հայ· Ա– ւետ· եկեղեցւոյ, կը քարոզէ այս կիրակի ժամը 10·45ին : Նիւթ ունենալով «Դուք եղբայրներ էք» : Ժողովատեղին 58 rue Madame, métro N. D. des Champs *կամ* St. Placide :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Էվէրէկցի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէ– միրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանձապետ– եան (վերջինը Ճունաստանէն Ամերիկա մեկնած է) : Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7) :

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտա – տպել :

ՎԱՂԱՆՍԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹԸ

25 Մարտ, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ ա– ռաւօտ, **Bourse de Travail***ի մէջ :*

Կը ներկայացուի ԱՊՈՒՇԻՆ ՄԱՀԸ

Քրքջալիր զաւեշտ մը երկու արար :

Երգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն :

Ճոխ պիւֆէ :

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւագիտական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologie*ի եւ ըն– կերային գիտութեանց բարձրագոյն վարժարանին, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատա– կան ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յար– գելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հաս– ցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժա– մերը .—*

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), *բակին խորը աջ կողմը Ա· յարկ, հեռաձայն* Pro. 33-97, *ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ :*

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), *հեռաձայն* Robinson 07-34 :

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրու – թեամբ :

Ց· Գ·— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat *մը :*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ Մ· Եօթնեղ – բայրեան խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ ե. րեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը : Բո. լոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Հ· Ց· Դ· ընկեր կարօ ենթակո– միտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին Պար Թէրմինիւսի մէջ : Ներկայանալ անդամատետրով :

ԿԱՐՏԱՆ· — Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ· Ց· Դ· «Գեղունի» տան մէջ : Պար– տաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐՆՈՊԼԷ·— կապոյտ Խաչի դասախօսական ժողով, դաւթ մը թէյի չուրջ, այս կիրակի ժա– մը 5·30ին, դպրոցի սրահը : Բոլոր ընկերուհինե – րէն կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Հ· Ց· Դ· «Վռամեան» ենթա – կոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին , սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Րաֆֆի խումբի ժողո – վը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 20·45ին, Chope du Nord : *Օրակարգ՝ չարունակութիւն վիճաբանու – թեան, «Հայրենիքի հարցապարանին չուրջ» : Կը խնդ– րուի ճչդապահ ըլլալ :*

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՆ հերթական հաւա– քոյթը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը : Պ· Խոսրով Վչտունի պիտի խօսի «մանկատածութեան եւ մանկավարժութեան հա – մագործակցութեան» մասին : Մէկ երկու չաբաթ յետաձգուած է Պ· Խաչատրեանի դասախօսու – թիւնը Հայկ· ճարտարապետութեան մասին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— ԱԼՖՈՐՎԻԼ· — Ապրիլ– եան եղեռնի Ազգ· Սգատօնը հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի 23 Ապրիլին , նախաձեռնութեամբ՝ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

Chaussures de LUXE

LUCY

Le plus beau magasin du quartier

Création de modèles très etudiés

20 Ave. de la Porte de St. Ouen, PARIS (18)

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ

ձեր ուզած բոլոր կօշիկները պիտի գտնէք վեր– յիշեալ հասցէին :

Անգամ մը միայն այցելելով պիտի կրնաք գոհացուցիչ կերպով գնել :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ հայ խոհարարուհի մը որ կրնայ նաեւ կատարել տան մանր գործերը : Դի – մել Տիկին Ճիկէրճեանի, հետեւեալ հասցէով .— M. Courbétian, 15 rue Gossin, Montrouge (Seine) :

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՑ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ դպնահատ– ուած է Արհեստակցական շատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ ջղպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ– բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի : Առանց կանխիկ վճարման փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը :

Գինը 1500 *ֆրանք :*

Դիմել հեղինակին .— **P. TOURIKIAN**

133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE *ՍԱՐՔԱՑՈՎ*

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐՁԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 փր., Տար. 1600, արտ. 2500 փր.
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր. C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 19 MARS 1950 Կիրակի 19 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6106–Նոր շրջան թիւ 1517

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԼՈՑԸԼ ԲԱՑՈՒԱՒ...»

Ա.Հետաբեր հեռագիր մը՝ Մոսկուայէն, Մարտ 17 թուակիր.

— «Ս. Ս. Ռ. Մ. Գիտութեանց Ակադեմիային նախագահութիւնը իր երէկուան նիստին մէջ որոշեց բարեփոխել արհեստագիտական – մասնագիտական բառագիտութիւնը (տերմինոլոգիա), վտարելով օտար անտեղի բառերը եւ անոնց տեղ դնելով ռուսերէն բառեր:

« Այս բարեկարգումը պիտի գործադրուի ոչ միայն զուտ արհեստագիտութեան (տեխնիկ), այլ եւ գիտական բառարանին մէջ, մասնաւորապէս բնագիտութեան, բիմիագիտութեան, երկրաբանութեան եւ կենսաբանութեան համար:

Սպասելով մանրամասնութեանց, որոնց կ'ողջունենք այս որոշումը, որ անշուշտ ուղեցոյց մը պիտի դառնայ բոլոր հանրապետութեանց համար :

Երկու տարի առաջ ալ, նորէն Մոսկուայէն էր որ կը լսուէր բարենչան ձայն մը, անտեղի օտարաբարբառութեանց դէմ :

Ռուս տիկին մը անխնայ ձաղկելով այս մոլութիւնը, կը պահանջէր ռուսերէն բառեր գտնել նոյնիսկ եւրոպական նորաձեւութեանց, խմորեղէններու եւ ուրիշ մի՛ջազգային բացատրութեանց համար (redingote, eclair, reine – claude, music – hall, dancing, snob եւայլն):

Եթէ ուզէինք աւելի հեռուները երթալ, կրնայինք յիշել նոյն ինքն Լենինի մէկ ազի – լեզի յարձակողականը՝ օտար բառերու անտեղի գոր – ծածութեան դէմ:

Ա՛յս պայքարն է որ կը մղենք մենք ալ, տարիներէ ի վեր: Եւ պիտի չարունակենք նոյն յարատեւութեամբ :

« Լեզուական կուսութեան» կամ հասարակ հայկաբանութեան մարմաջը չէ որ տուն կուտայ մեր այս պայքարին, այլ շատ բնական, տարրական պահանջ մը.

— Գործածել ինչ որ ունինք: Գտնել, յարմարցնել կամ իւրացնել՝ ինչ որ կը պակսի :

Ուրեմն, պայքար յանուն լեզուի անկախութեան :

Ճակատ, այո՛, տգիտութեան եւ անհոգութեան դէմ: Կամաւոր կամ բռնի աղճատման դէմ: Թուրք – թաթարական կամ բոլշեւիկեան բարբարոսութեան դէմ :

Մանաւանդ հիմա որ Երեւանը կը յաւակնի տիրաբար վարել ամէն բան, իր պետական կարգադրութեամբ: Իր Ակադեմիաներով, «Ինստիտուտ»–ներով, ակադեմիկոսներով, բանասիրական դիտութեանց թեկնածուներով եւայլն:

Մենք չենք որ պիտի ժխտենք այս առթիւ կատարուած աշխատանքին արժէքը եւ ձեռք բերուած արդիւնքները :

Բայց, մեր իրաւունքն է արթնութեամբ հետեւիլ այս գործունէութեան: Մատնանշել սեւն ու ճերմակը: Զանազանել յաջողածն ու վրիպածը : Հարազատն ու կեղծը: Բնականը եւ չինծուն :

Եւ մանաւանդ, յիշեցնել, առանց վերապահութեան, թէ իրենք ամէն բան չեն ինչպէս քաղաքական, նոյնպէս մշակոյթի ճակատին վրայ :

Իրենց «պետական» հանգամանքը եւ ուրիշ առաւելութիւններ իրաւունք չեն տար անտեսելու Հայկական Արտասահմանի դարաւոր վաստակը: Կամ հարեւանցի հետեւելու անոր, պարբերաբար հատորներ հրատարակելով անոր դասական դրականութենէն :

Մշակոյթի հոսուն, անսպառ աղբիւր մը ունինք մենք, հայրենիքէն դուրս:

Ունինք լեզուական եւ քերականական հարստութեանց գանձարան մը, որ աւելի զարգացաւ, նրբացաւ վերջին 25 տարիներու ընթացքին :

Ունինք ամէնէն ճոխ եւ ճկուն բառերն ու բացատրութիւնները, որոնց առջեւ կը փոշիանան շատ մը բանգիտութիւններ :

Ձեր կամքէն անկախ են կատարուած աղճատումները,— ահա նոր լոյս մը Մոսկուայէն: Օգտուեցէ՛ք :

Ձեր կարգին բացատրեցէք անոնց թէ «լաւբիատ»ը, «բիօլոգիա»ն, «էվակուացնել»ը, «օկուպացնել»ը, «ռեւոլուցիա»ն, «մոբիլիզացիա»ն եւ դեռ հարիւրաւոր «գոհարներ» ոչ միայն հայերէն չեն, այլ ռուսերէն ալ չեն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՐՆԱ՞Ծ ԼՈՒԾԵԼ ԱՑՍ ՀԱՆԵԼՈՒԿԸ

Մեր աշխատակիցը, Գ. Միծեռնակ, հետեւեալ փաստերը կը յիշէ, բացատրելու համար Ռատիօ – Երեւանի խանգարման խորհրդաւորութիւնը.—

1.— Երեւանի Ռատիօ – հաղորդումներուն ժամերից դուրս (ժամը 16—22), միեւնոյն նիշի վրայից, ոչ խլացուցիչ հոսանք է հեռարձակւում, ոչ էլ որեւէ գերմանական հաղորդում :

2.— Խլացուցիչ հոսանքների հեռարձակումն սկսում է եւ վերջանում Ռատիօ – Երեւանի ժամերի հետ, վայրկենական ճշգրտութեամբ: Ռատիօ – Երեւանը իր հաղորդումները՝ « Սփիւռքի հայութեան համար» միեւնոյն ժամանակին չի վերջացնում: Տարբերութիւնը հասնում է մինչեւ 20 րոպէի: Խանգարումներն էլ անվրէպ պահում են միեւնոյն համեմատութիւնը: Եւ հետեւողներն – րը կարող են հաստատել, որ երբ վերջանում է « Հայաստանի հիմն »ի վերջին բառը, դրա հետ վերջանում են եւ խլացուցիչ հոսանքները :

3.— Ռատիօ – Երեւանը երբ հաղորդում է կարեւոր լուրեր, խլացուցիչ հոսանք չի լինում : Լսւում է շատ յստակ եւ պարզ, ինչպէս առաջներում: Օրինակ՝ գների գեղչի գեկուցման առթիւ , որ մէկ ժամից աւելի տեւեց, ոչ մի խանգարման չհանդիպեցինք: Նոյն պարագան, երբ Միկոյեանը խօսում էր Երեւանի ընտրողների ժողովում :

« Սրանք այնպիսի անժխտելի փաստեր են որ անկարելի է կասկածել: Ուրեմն խանգարումը կատարւում է Սովետական սահմանիներից — եթէ ոչ Երեւանից — մեզ անյայտ պատճառներով»:

Ի՞նչ մեղքս պահեմ, խելքս չհասաւ այս եզրակացութեան :

— *Միրելի Միծեռնակ, Պուքրէշի «Հայաստանեան Ճակատ»ը կը շարունակէ ունկնդրել եւ արտագրել, օրուան Թուականներով :*

= «Դա փաստ չի», պիտի ըսէր մեր «կին–տօ»ն: Սրա մէջ մի գաղտնիք եմ տեսնում :

— *Ի՞նչ կ'առաջարկես, վերջ տալու համար այս անորոշութեան :*

= Գաղութի անունից մի դիմում կատարել Փարիզի սովետական դեսպանատունը, հարցը լուսաբանելու եւ Ռատիօ – Երեւանը կանոնաւորապէս բանեցնելու համար:

— *Ո՞վ է դէմ, մանաւանդ որ նոր դեսպան մը նշանակած են :*

ՎԱՀԷ

ՈՐՔԱ՞Ն ԳՈՀ ԵՆ ՈՐ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԿԸ ՋՕՐԱՆԱՑ..

Անգարայի ամերիկեան դեսպանը, Ուոտսուըրթ որ այժմ Ամերիկա կը գտնուի, ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով յայտարարեց .

— « Անհրաժեշտ համարեցինք ամէնէն կարեւոր օժանդակութիւնը ընծայել Թուրքիոյ : 1945ին, Թուրքիա եւ Ցունաստան Սովետներու սպառնալիքին ենթարկուեցան: Ցունաստան խառնակութեան մէջ էր, եւ եթէ մեր օժանդակութիւնը չըլլար, պիտի մխանար երկաթէ վարագոյրին: Թուրքիա եւս կը գտնուէր դիւանագիտական ճնշումի տակ: 1945ին, Ռուսիա խղեց Թուրքեստան – վետ դաշինքը եւ Նեղուցներու եւ արեւելեան նահանգներու վրայ հակակշիռ պահանջեց: Թուրքիա լաւ բանակ մը ունէր , բայց զէնքերը արդիական չէին: Թուրքիոյ այս զէնքերը տուինք եւ սղրվէ – ցուցինք թէ ինչպէս պէտք է գործածել զանոնք : Պէտք տեսանք նաեւ Թուրքիոյ օժանդակել տնտեսական գետնի վրայ, որպէսզի զարկ տայ իր հողագործութեան, հանքերու օգտագործման, ճամբաներու չինութեան, եւայլն:

★ Մարշըլի ծրագրին Թուրքիոյ լիազօր վարիչը, Բասըլ Տօր ըսաւ թէ Ամերիկա պիտի աւելցնէ իր օժանդակութիւնը Թուրքիոյ: Ընչընդունակները հարթուած են, եւ Թուրքիոյ 44 միլիոն հարիւր հազար տոլար յատկացուած է նորէն:

50 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Թորինոյի մէջ (Իտալիա), իրենց հետեւանք համայնավարներու եւ նոր – ֆաշականներու միջեւ ծագած ընդհարումի մը: Քաղաքին կեանքը չլատուեցաւ, երբ հազարաւոր բանուորներ թափեցան գլխաւոր հրապարակին վրայ, քանդելով ֆաշականներուն կեդրոնը: Ցուցարարները քարկոծեցին ոստիկանութիւնը, որ ստիպուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել եւ կրակ բանալ բռնութեան գլխուն վրայ :

Ռոզվէլթն է յաջողեալ հիւլէական ռումբի գիւտը

Մարտ 17ին Նիւ Եորքի մէջ ցուցադրուեցան նախագահ Ռոզվէլթի անձնական թուղթերը, որոնց թիւը 4 — 5 միլիոնի կը հասնի: Այսպէս հանրային սեփականութիւն դառնալով, անոնք ուսումնասիրութեան անսպառ նիւթեր պիտի կազմեն ուսանողներու, պատմագիրներու, գիտնականներու եւն. համար :

Թուղթերը կը չօշափեն ամէն տեսակ նիւթեր, պետական եւ ռազմական ծրագիրներէ մինչեւ ... հաւ փետտելու արհեստը: (Նախագահը նամակով մը կը բացատրէ իր սպասաւորին թէ ի՛նչպէս պէտք է փետտել հաւ մը, եփելէ առաջ):

Շատեր զարմանքով կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ ամսապարտ են հրապարակ հանել այս թուղթերը, նախագահին մահէն հազիւ հինգ տարի վերջը: Ձեռնհաս իշխանութիւնը կը պատասխանէ թէ նամակներուն 15 առ հարիւրը գաղտնի կը պահուին, յանուն երկրին ապահովութեան: Միեւնոյն ատեն չեն ուզած նեղութեան մատնել չատ մը ականաւոր անձեր որոնք ողջ են տակաւին: Ռոզվէլթի բոլոր նախորդները իրենց թուղթերը յանձնած են ժառանգորդներուն , եւ չատերը գաղտնի կը մնան մինչեւ այսօր :Ռոզվէլթի գաղտնի նամակներն ալ պիտի բացուին հաւանաբար 25 տարիէն, երբ չատ բան պակսած կ'ըլլայ ապահովութեան տեսակէտէն, կամ ուղղակի թէ անուղղակի յիշուած դէմքերը կը մեռնին:

★ Բանակցութիւնները վերսկսան ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորներուն հետ, վերջ տալու համար ընդհ. գործադուլին որ կը տեւէ աւելի քան մէկ շաբաթէ ի վեր: Երկու ազդայնացուած հաստատութեանց վարչութիւնը 4.9 առ հարիւր յաւելում առաջարկած էր, բայց մերժուեցաւ, մանաւանդ որ չատեր ամիսը 14.000 ֆրանքէն պակաս կը վաստկին: Ելեկտրական հոսանքը միշտ կանոնաւոր է Փարիզի մէջ: Կազի հայթայթումն ալ աստիճանաբար կը բարւոքի : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Փարիզի կազի սովորական սպառումն է օրական 200 հազար խորանարդ մեթր: Առջի օր կրցած էին ճարել միայն 150.000 խոր. մեթր:

Դատական հետապնդումներ կը կատարուին այն պաշտօնեաներուն դէմ որ չեն պատասխանած պարտաւորիչ ծառայութեան հրամանին : Սէն – Տընիի մէջ ձերբակալութիւններ կատարուած ատեն, քաղաքապետին օդնականը փորձեց արգելք հանդիսանալ, խումբ մը բանթողներու հետ: Ոստիկանապետը ձերբակալել տուաւ փոխ–քաղաքա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Բանուորական խղրտումներ

Աշխատանքի Դաշնակցութեան ենթակայ պաշտօնեաները եւ բանուորները անակնկալ գործադուլ մը սարքեցին ուրբաթ իրիկուան դէմ, քանի վայրկեանէն մինչեւ կէս ժամ ընդհատելով փականքի մեթրոյին եւ հանրակառքերուն հաղորդակցութիւնները, կարգ մը գիծերու վրայ: Երթեւեկի ամէնէն բանուկ ժամն ըլլալով, ժողովուրդը բաւական նեղութիւն կրեց: Թերթերը կը գրեն թէ մեթրոն 15 վայրկեան չբանեցաւ թիւ 4 եւ 5 գիծերուն վրայ: Այս ցոյցն ալ սարքուած էր իբրեւ բողոք աշխատավարձի անբաւականութեան դէմ:

Հայ Թուխներու գործադուլը կը չարունակուի, բայց հացի տաղնապ չկայ Փարիզի մէջ :

★ Նախարարական խորհուրդը իր վերջին ժողովին մէջ լման չորս ժամ զբաղեցաւ աշխատավարձի յաւելման եւ յարակից խնդիրներով : Ստիպողաբար փարիզ կանչուեցաւ ելմտական նախարարը, քանի որ յաւելումները կապ ունին ելմտացոյցի հաւասարակշռութեան հետ: Միւս կողմէ, կառավարութիւնը հակառակ է որեւէ յաւելումի որ կրնայ բարձրացնել ապրուստի գիները:

★ Բանակցութիւնները վերսկսան ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորներուն հետ, վերջ տալու համար ընդհ. գործադուլին որ կը տեւէ աւելի քան մէկ շաբաթէ ի վեր: Երկու ազդայնացուած հաստատութեանց վարչութիւնը 4.9 առ հարիւր յաւելում առաջարկած էր, բայց մերժուեցաւ, մանաւանդ որ չատեր ամիսը 14.000 ֆրանքէն պակաս կը վաստկին: Ելեկտրական հոսանքը միշտ կանոնաւոր է Փարիզի մէջ: Կազի հայթայթումն ալ աստիճանաբար կը բարւոքի : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Փարիզի կազի սովորական սպառումն է օրական 200 հազար խորանարդ մեթր: Առջի օր կրցած էին ճարել միայն 150.000 խոր. մեթր:

Դատական հետապնդումներ կը կատարուին այն պաշտօնեաներուն դէմ որ չեն պատասխանած պարտաւորիչ ծառայութեան հրամանին : Սէն – Տընիի մէջ ձերբակալութիւններ կատարուած ատեն, քաղաքապետին օդնականը փորձեց արգելք հանդիսանալ, խումբ մը բանթողներու հետ: Ոստիկանապետը ձերբակալել տուաւ փոխ–քաղաքա–

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»

Ա.

ՄՄԲ.— Այս նիւթը նախապէս իբրեւ զեկուցում տրուեցաւ Փարիզահայ Լսարանին մէջ, մեծ հետաքրքրութիւն շարժելով ։—

Տարօրինակ հետաքրքրական գիրք է «25րդ ժամը» գրուած ռումանացի հեղինակ Վիրկիլ Կէօրկիուի կողմէ։ Ոչ թէ որովհետեւ բանաստեղծական, գրական կամ գաղափարական նոր ղպրոց մը կը հիմնէ, ընդհակառակն, կարելի չէ երեւակայել աւելի պարզ, անկեղծ, երբեմն նոյնիսկ միամիտ գիրք։ Բայց իր պարզութիւնը արդեօք չէ, որ ուղեղնայ իբրեւ նիւթ՝ ամենադժուարին եւ անմիջական հարց մը,— Երկրորդ Աշխարհամարտի ընթացքին եւ երբորդի մը նախօրեակին ապրող մարդկային բազմութիւններուն անյոյս վիճակն ու ապագան ։

Ինչ կը վերաբերի ապագային, հեղինակը հարցը կը լուծէ պատմութիւնը չկատած իսկ։— բաւական է միայն նկատի ունենալ գրքին վերնագիրը,— «ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»։ Ոչ թէ մեռասանեորդ ժամը, ոչ նոյնիսկ վերջին ժամը, այլ՝ վերջին ժամէն ալ աւելի ուշ, ուր արդէն ո՛չ մէկ յոյս կայ փրկութեան։ Մարդկութիւնը հասած է այնպիսի տեղ մը, ուր այլեւս պէտք է վճռուի իր վախճանը, որովհետեւ այլեւս ոչինչ կրնայ փրկել զինքը ։ Մարդկութիւնը կորսնցուցած է իր ճակատագրինղեկը, անհաւիւ քակած է թեւերին կծիկը մինչեւ վերջին ծայրը, եւ պարապ ճախարակն է, որ կը դառնայ այժմ։ Երեւի չուտով կանգ կ՚առնէ, վասն քակուելիք թել չկայ այլեւս։ 25րդ ժամն է։

Իսկ այդ դժբախտ մարդկութեան արդի վիճակը նոյնքան անյոյս է, որքան որ գինք այս ուղղակի կողմ քշող հոսանքներուն ձեռքին ան դարձած է խաղալիկ մը, միջոց մը, եւ ոչ թէ նպատակ մը ։

Որպէսզի կարենայ աւելի ազդու եւ պատկերալից կերպով ներկայացնել իր գաղափարները, հեղինակը այս գրքին մէջ մեծ տեղ կուտայ վիպական բաժնի մը, որ խորքին մէջ, իր յայտնած իւրաքանչիւր վերացական գաղափարին համար նիւթական փաստ մը կը կազմէ ։

Իր նիւթն ու գաղափարները այնքան համամարդկային են եւ համաշխարհային, որ հեղինակին իսկ խօսքերով «պատմութեան» հերոսները երկրագունդի մակերեսին վրայ եղած բոլոր մարդիկն են։ Բայց քանի որ երկու միլիառ հերոս ուներեցող վէպ մը գրելը անկարելի է, հեղինակը անոնց մէջէն կը զատէ 8 — 10 հոգինոց պզտիկ խումբ մը։ Այս քանի մը ընտրեալները բացարձակապէս նման են միւսներուն։ «Զիրենք պիտի ընտրեմ ըստ բախտի, իրենց գլխուն պատահած դէպքերը կրնան որեւէ մէկուն պատահիլ, այնպիսի դէպքեր՝ որոնցմէ խուսափիլը անկարելի է»։

Ուրեմն, հեղինակը կ՚ընտրէ ինքզինքը, իր ընտանիքն ու իր անմիջական շրջապատը։ Հետեւաբար գիրքը կրկնապատիկ հետաքրքրական կը դառնայ, երբ նկատի կ՚առնենք այն պարագան, որ պատմուած դէպքերը, չատ քիչ բացառութիւններով, բացարձակապէս իրական են, եւ ապրուած ։

Այսպիսի գրքերու համար ընդհանրապէս անխուսափելի է սրտառուչ եւ եղերական յուզակնութեան մէջ իյնալ։ Բայց Կէօրկիու ճարպիկ գրագէտ է, եւ հակառակ իր բազմաթիւ կրկնութիւններուն եւ փոքրիկ չափազանցութիւններուն, կը յաջողի եթէ ոչ բոլորովին համոզել ընթերցողը, գոնէ չահիլ անոր համակրանքը ։

★

Որո՞նք են պատմութեան դերակատարները ։—

1.— Թրայան Քօրուկա, *ռումանացի երիտասարդ գրագէտ մը (իրականին մէջ՝ Վիրկիլ Կէօրկիուն, գրքին հեղինակը), գրքին ամենակարեւոր եւ կեդրոնական դէմքը, որովհետեւ Թրայանի բերնով է, որ կը պարզուին հեղինակին գաղափարները։*

2.— Ալէքսանդր Քօրուքա, *Թրայանի հայրը, բարի ծերունի մը, մարմնացում քրիստոնէական սկզբունքներու, ռումանական պզտիկ գիւղի մը քահանան ։*

3.— Նօրա Ուէսք *Թրայանի կինը, ծագումով Հրեայ, մտաւորական եւ զարգացած կին մը ։*

Անոնք մտաւորական դերակատարներն են, որոնք կ՚աշխատին խորհիլ, դէպքերը հասկնալ, անոնց բացատրութիւն մը տալ, բայց կրկնակի դժբախտ կը զգան, որովհետեւ չատ լաւ կ՚ըմբռնեն թէ զուր են իրենց ճիգերը։ Իրենք իրենց ճակատագրին տէրը չեն այլեւս, հոսանքը զիրենք կը քշէ այս կողմ կամ այն կողմ ։

4.— Թրայանի մայրը, *պառաւ կին, որ ոչ մէկ գործօն մասնակցութիւն ունի պատահած դէպքերուն մէջ։ բայց կը կրէ այդ նոյն դէպքերուն բոլոր դժբախտ հետեւանքները ։*

ՎԱՐԴԵՐ ԻՐԱՆԻ ՊԱՐՏԻԶԷՆ (ՀԱՖԸԶ)

Արի դու այստեղ, գինու վարդերի
Հանգստեան այգու դրախտը արի՛,

երգիր անուշակ երգն իմ վշտալի ,
Քարերն էլ նրան լսում են — արի՛։

Քաղցրութեամբ բուժիր գետն արցունքների ,
Լցուած է ամբողջ իմ կուրծքը — արի՛։

Թող որ դատարկեմ մէգում ծառերի
Ես երջանկութեան բաժակը — արի՛։

Որպէսզի սէրը լիովին չայրի
Մինչ ոսկորներս տանջալից — արի՛։

Սակայն սպասիր, երբ օրը մթնի,
Դու գաղտնի կերպով եւ մենակ արի։

Թարգմ. ԱՐՍԷՆ ԿՐԱՄԻԼՆԻԿԵԱՆ

5.— Եօհան Մօրից *երիտասարդ ռումէն գիւղացի մը, գրքին հերոսը, որովհետեւ իր չուրջն է որ կը դառնայ ամբողջ պատմութիւնը։ Մօրիցի գլխուն եկած արկածներուն եւ դժբախտութիւն – ներուն մէջէն է, որ հեղինակը կը զատէ իր յայտնած վերացական գաղափարներուն կենդանի եւ ապրուած օրինակները ։*

Կան նաեւ Եօհան Մօրիցի ծնողքը, երկու կիները՝ Սիւզաննան եւ Հիլտան, եւ քանի մը երկրորդական դէմքեր ։

« Երկրորդական» որ կ՚ըսենք, խօսելու ձեւ մըն է ։

Երկրորդական, վասնզի քիչ կ՚երեւան, բայց իրենց կարգին՝ կարեւոր, որովհետեւ իրենց առկէ մէն մէկ խօսքն ու չարժումը իր անդրադարձը կը գտնէ միւսներուն կեանքին մէջ ։

Պատմութիւնը։— Պատմութիւնը կը սկսի երկրորդ Աշխարհամարտէն քանի մը տարի առաջ՝ ռումանական պզտիկ գիւղի մէջ։ Եօհան Մօրից , որոշած է Ամերիկա մեկնիլ՝ զրամ շահելու համար։ Վերջին անգամ ըլլալով կ՚երթայ տեսնել Սիւզաննան, որ իր բարեկամուհին է։ Նոյն գիշերը, Սիւզաննայի հայրը, վայրագ մարդ մը, այնքան կը ծեծէ իր կինը որ հիւանդանոցին մէջ կը մեռնի։

Սիւզաննա կը փախչի տունէն, նոյն բախտին չենթարկուելու համար, եւ Մօրից, որ մինչ այդ կը հասկնայ թէ Սիւզաննա յղի է, կ՚որոշէ մնալ, փոխանակ Ամերիկա մեկնելու։ Ոչ ոք կ՚ուզէ ապաստան տալ վայրագ Եօրգու Եորտանի աղջկան, ոչ իսկ Մօրիցի ծնողքը։ Ի վերջոյ ապաստան կը գտնեն Ալէքսանտր Քօրուկայի (քահանային) տան մէջ, որ զիրենք կը պահէ։ Երկուքը միասին Քօրուկայի իրենց տուած դրամով կը գնեն տունը եւ հանգիստ կ՚ապրին մէկ – երկու տարի։ Մինչեւ որ Ռումանիոյ մէջ, Հրեաները արդելափակման կայաններուն ուղարկելու հրահանգը տրուի ։

Այստեղ է, որ ծայր կուտայ անհաւատալի դժբախտութիւններու կարկուտը, որ մինչեւ գրքին վերջը պիտի տեղայ Մօրիցի գլխուն։

Գիւղին ոստիկանապետը, որ Սիւզաննային վրայ աչք ունի, Մօրիցի անունն ալ կը դնէ Հրեաներու եւ կասկածելիներու ցանկին մէջ, հակառակ անոր որ Հրեայ չէ, ոչ ալ անթաղամալի։

Հրեաներու արդելափակման կայանին մէջ չի սիրուիր Մօրից, մանաւանդ սկիզբը, որովհետեւ կը պնդէ որ ինք Հրեայ չէ, մինչ իր բախտակից ընկերները կը կարծեն որ իր ծագումը կ՚ուրանայ՝ գլուխը ազատելու համար ։

Միւս կողմէ, իր տունն ու ստացուածքը չկորսնցնելու համար, Սիւզաննա կը ստիպուի ստորագրել թուղթ մը, որուն մէջ կ՚ըսէ թէ ինքը հրեայ ամուսին չուզեր, եւ ապահարզան կը պահանջէ ։

Մօրից քանի մը հրեայ ընկերներու հետ կը փախչի կեդրոնացման կայանէն՝ դէպի Հունգարիա, եւ մինչ միւսները, , հրեայ կազմակերպութեան մը չնորհիւ կը յաջողին Ամերիկա անցնիլ, Մօրից կը ձերբակալուի որպէս ռումէն լրտես։ Բաւական չարչարուելէ վերջ հունգարական բանտերուն մէջ, կ՚ուղարկուի Գերմանիա, ուրիշ 50 հազար բանուորներու հետ ։

Գերմանիան 50·000 բանուոր կը պահանջէր Հունգարիայէն։ Կառավարութիւնը կ՚որոշէ փոխանակ Հունգարացիներու՝ բոլոր քաղաքական բանտարկեալները ուղարկել Գերմանիա։ «Այս առթիւ նախարարներէն մէկը հետեւեալ գլուխ – գործոց յայտարարութիւնը կ՚ընէ ։

— « Եւ այս ձեւով՝ հունգար արիւնը կը փրկենք։ Պատմութիւնը մեզ երբեք չի կրնար մեղադրել մեր իսկ ազգակիցները Գերմանիա տարուելու եւ գերութեան դրկած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Մեր նպատակը այնքան վեհ եւ ազնիւ է, որ պատմութիւնը մեզի կը ներէ մեր այս որոշումը»։ Նպատակը կ՚արդարացնէ միջոցը ։

ՇՈՒՔԻ

Ազգայինը եւ Միջազգայինը գրականութեան մէջ

ՄՄԲ.— Պէյրութի Համազգային ընկերութիւնը վերջերս ասուլիս մը սարքած էր այս նիւթի մասին, որ 1947ին ալ ճննուեցաւ Գահիրէի «Նաւասարդ» ակումբին մէջ։ Կ՚ամփոփենք հիմնական մասերը ։—

Զեկուցանողն էր երիտասարդ բանաստեղծ Մ. Իչխան ։—

Գրական երկերը ազգայի՞ն բնոյթ պէտք է կրեն իրենց խորքով եւ ձեւով, թէ միջազգային ։

Այս հարցը կ՚արծարծուի ընդհանրապէս քաղաքական տագնապի մատնուած ժողովուրդներու մօտ։ Որովհետեւ մեծ ազգերու գրողները կարիքը չեն զգար մտահոգուելու իրենց երկիրներու միջազգային արժէքով։ Եթէ արտադրուած գործը ունի արժէքներ, կը հասնի չուտով միջազգային համբաւի, որուն կ՚օժանդակեն մէկ կողմէ միլիոններու վրայ տարածուող պետական ազդեցութիւնը ։

Մենք մեկուսացած ենք եւ ամփոփուած՝ մեր մէջ։ Այս պատճառով ալ, գրական ստեղծագործութիւններու արժեւորման ճակատագիրը կը մտահոգէ մեզ։ Ահա թէ ինչու տասը – տասնըհինգ տարին անգամ մը, մամուլին մէջ կը նորոգուի «Ազգային»ի ու «Միջազգային»ի վէճը ։

Արտասահմանի մէջ, նոյն խնդիրը մեր գրողներուն կը ներկայանայ որպէս արժէքի չափանիշ։ Ինչպէ՞ս գրել եւ ի՞նչ գրել։ որպէսզի հայ գրողին ստեղծագործութիւնն ալ արժանանայ միջազգային գնահատանքի։ Ուրիշ տարազմը, առաջինին հակադիր, չրջան կ՚ընէ յաճախ թերթերու մէջ.— «Սորքով ազգային, ձեւով միջազգային»։

Նաեւ կը զգուշանամ անձնական տեսակէտ ներկայացնելէ եւ հարցը կը դնեմ վիճելի կերպարանքի մը տակ, որպէսզի ներկաները արտայայտուին առաւելագոյն չափով ։

Արդեօք մեր մշակած նիւթե՞րն են սահմանափակ, մեր գիւղը, գիւղացին , մեր թոնիրն ու սրինգը։ Նիւթը փոխելով, աւելի լայն միջավայրէ ներշնչուելով, կարելի՞ է հասնիլ միջազգային արժէքի։ Արդեօք, մեր գրողներու ձե՞ւն է մեղաւորը։ Աւանդականէն, պարզէն, մեր տոհմիկ կազապարներէն դուրս գալով, նորին, յեղաշրջողին եւ բարդ կառուցուածքներուն ձգտելով հնարաւո՞ր է դուրս գալ մեր նեղ սահմաններէն եւ դառնալ միջազգայնօրէն փնտռուած գրող ։

Մ· Տէր Գալուստեան·— Ես չեմ հաւատար միջազգային գրականութեան մը գոյութեան կամ կարելիութեան։ (Կը պատճառաբանէ, յիշելով փաստեր օտար գրականութենէ)։ Միակ իրաւ գրականութիւնը ազգայինն է, ձեւով թէ խորքով ազգային գրականութիւնը։ Չկայ միջազգային գրականութիւն, որովհետեւ չկայ միջազգային տիպար։ Հայ հովիւը ինչո՞վ կը նմանի արաբական անապատի ուղտերու հովիւին, Գերմանիոյ խոզարածին, Հոլանտայի կովարածին կամ Արժանթինի նախրապաններուն։ Ասոնք իրարմէ բոլորովին տարբեր են հոգիով եւ ապրումներով, խառնուածքով եւ նկարագրով, զգացումներով եւ ձգտումներով, տարազով եւ կենցաղով։ Մեր գրողը կրնայ հարազատօրէն ներկայացնել այդ հովիւներէն միայն հայ հովիւը ։

Կարօ Սասունի·— Երկի մը չատ տարածուած եւ սպառած ըլլալը չափանիշ չէ միջազգային արժէքի։ Չկայ գրականութիւն մը որ ազգային չըլլայ։ Պէտք է վերջ գտնեն մեր խարխափումները։ Հայ ոգիին վրայ պիտի կերտենք մեր դեղեցկութիւնները եւ եթէ կրցանք յաջող կերտել՝ կը դառնան միջազգային։ Միջազգային դառնալը առաւելաբար հեղինակի տաղանդէն է կախուած։ Ազգայինին մէջ հասնիլ մարդկայինի ։

Եդ· Տարոնեան·— Գրականութիւնը արուեստ է, այսինքն ստեղծագործութիւն, իսկ ստեղծագործութիւնը իր անունովն ու էութեամբը դէմ է որեւէ պատուէրի, ըլլայ ազգային, ըլլայ միջազգային ուղղութեամբ։ Կատարեալ ազատութեան մէջ է որ արուեստը իր լրումին կը հասնի։ Արուեստի բովանդակութիւնը պէտք է անչեղ արտադրոյթը ըլլայ արուեստագէտի հոգիին ։

Անշուշտ որ արուեստագէտ մը առանձին չի կազմուիր։ Անիկա իր շրջապատէն ներշնչումներ եւ նոյնիսկ ազդեցութիւններ կ՚ընդունի։ Սակայն, արտաքին աշխարհէն ընդունուած այդ թելադրանքները պէտք է նմանին արեւի չողերուն ո – րոնք կը նպաստեն հունտի ուռճացումին, բայց հունտը չեն ստեղծեր ։

Եթէ արուեստի գործի մը միջազգային հանդամանքը կը պայմանաւորուի այդ գործին խորութեամբն ու արժէքովը, ապա, գործին նիւթէն եւ ուղղութենէն անկախաբար, արուեստագէտը պէտի հասնի այդ համբաւին, եթէ ունի պահանջուած տաղանդը։ Հիւկոյի Թշուառներու բոլոր տիպարները Ֆրանսացի են, եւ գործողութիւնը կը կատարուի Ֆրանսայի մէջ, հակառակ այս կացութեան, գործը իր նկատելի տեղը ունի միջազգային

ՄԵԿԱՒ ՍՈՂՈՄՈՆ

Ջ.

Դատաւորն... այդպէս ալ էր։ Դէմքին վրայ ոչինչ կար, որ կարենար ներքին նրբութիւնները մատնել։ Ամբողջ էնթան մի ծանր քարի պէս էր, որ ոչ մի կերպ չէր կարող շարժուել։ Ոչ մի ժպիտ չէր կարող նրա շրթունքների վրայ երեւալ, ոչ մի կրակ չէր կարող նրա աչքերում վառուել։ Ամբողջ էնթան մի մեռած էր, որ ոչ մի կերպ չէր կարող ապր

պետը, վարչական իշխանութիւնը անարգած ըլ – լալու ամբաստանութեամբ :

★ Նանթի եւ Թարպի մէջ բանթողները փոր – ձեցին կտրել ելեկտրական հոսանքը, բայց կարելի եղաւ արգիլել :

★ Նաւահանգիստներու բանուորներէն անոնք որ անդամ են Աշխատանքի Դաշնակցութեան, կը չարունակեն հանրաքուէ կատարել, ընդհանուր գործադուլ յայտարարելու համար, անսահման ժամանակով : Կը կարծուի թէ ընդհ. գործադուլ յայտարարուած առեն նաւաստիներն ալ պիտի միանան :

Համայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակեց, հրաւիրելով նաւահանգիստներու եւ երկաթուղիներու բան – ուորները, ինչպէս եւ նաւաստիները, որ մերժեն բեռցնել Հնդկաչին գացող նաւերը, կամ պարպել Ամերիկայէն հասնելիք զինաբարձ նաւերը :

★ Մեծ փոփոխութիւն մը չի նշմարուիր ու – րիշ ասպարէզներու մէջ : Ինքնաշարժի արտա – դրիչները կը հաւաստեն թէ մետաղագործական հաստատութեանց բանուորներուն 80 առ հարիւրը վերսկսած է աշխատանքը, Իընոյի, Սիթրօէնի եւ Սիմքայի մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ռե – նոյի աշխատաւորները երկու հարիւր միլիոն ֆր. կորսնցուցած են, իբրեւ հետեւանք երկու չաբ – թուան գործադուլներուն : Այժմ օրական 380 ինքնաշարժ կը շինուի, փոխան սովորական 520ին :

Ծաւր տագնապ մը Պելժիոյ մէջ

Լէոփոլտ թագաւորին վերադարձի խնդիրը ծանր տագնապի մը մատնած է հարեւան Պել – ժիան, երկուքի բաժնելով ժողովուրդը :

Անցեալ կիրակի օրուան ժողովրդային քուէ – արկութենէն վերջ, որ նպաստաւոր էր թագաւո – րին համար, այս վերջինը յայտարարեց թէ պատ – րաստ է համակերպելու խորհրդարանին որոշման :

Այս յայտարարութիւնը բաւական եղաւ սաստ – կացնելու ընկերային տագնապը, որ միեւնոյն ա – տեն կը սպառնայ դահլիճին : Արդէն իսկ ընդհ. գործադուլ յայտարարուած է չատ մը շրջաններու մէջ : Ուրբաթ օր աւելի քան 300·000 բանուորներ դադրեցուցին աշխատանքը, բողոքելով թագաւո – րին վերադարձին դէմ : Կառավարութիւնն ալ ելք մը չի գտներ այս տագնապին, որ կը տեւէ հինգ տարիէ ի վեր : Ազատական նախարարները կը սպառնան հրաժարիլ, հակառակ ըլլալով Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին : Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը յայտարարեց թէ «գործադուլները պիտի չարու – նակուին, մինչեւ որ Վալոնիան ազատագրուի կղերական տիրապետութենէն» : Ընկերվարական – ները կը խրախուսեն այս չարժումը :

Բանուորները ցոյցեր կատարեցին գլխաւոր քաղաքներու փողոցներուն մէջ, հակալէոփոլտեան ցուցատախտակներով, որոնց վրայ արձանագր – ուած էր :— «Կը նախընտրենք անօթի մեռնիլ, քան դիկտատորի մը իշխանութեան տակ ապրիլ » : Փակուած են Պելժիոյ մետաղագործական ամե – նամեծ հաստատութիւնները եւ զինագործարանը (Լիէժ), 161 ածխահանքեր : Կրճատուած է երկա – թուղիներու երթեւեկը :

Վերջին լուրերու համաձայն, մետաղագոր – ծական հաստատութեանց բանուորները, 250·000 հոգի, պիտի չարունակեն գործադուլը : Պրիւսէլի ընկերվարական օրաթերթը, «Լը Փէօփլը» կը գրէ թէ քաղաքացիական պատերազմ պիտի ծագի Վա – լոններուն (դէմ) եւ Ֆլամաններուն միջեւ (թեր), եթէ թագաւորը վերադառնայ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ճոնսըն, յայտարարեց թէ ամե – րիկեան բանակին թիւը 2·500·000ի պիտի բարձ – րանայ յառաջիկայ Յուլիս 1ին (1·500·000 զոր – ծօն, 979 հազար պահեստի) : Այս առթիւ չեչտեց թէ երկիրը «պարտաւոր է միչտ արթուն կենալ դիտական հետազօտութեանց ճակատին վրայ, յա – րատեւօրէն ուսումնասիրելով մանրէական եւ քի – միական, ինչպէս եւ հիւլէական պատերազմները : Սուզանաւերը, օդանաւերը, հրասայլերը եւ ամէ – նէն արդիական թնդանօթները կրնան արագօրէն դառնալ անպէտ մեքենաներ : Մ. Նահանգները չեն կրնար թուապէս հաւասարիլ կարգ մը հակառա – կորդներու, հետեւաբար պարտաւոր են այս տկա – րութիւնը փոխարինել զերազանց սպառազինու – թեամբ, զինավարժութեամբ եւ ռազմադիտու – թեամբ » :

ՓԱՐԻԶԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺԻՆ դեսպան նչանակուե – ցաւ Պ. Ալեքսիյ Փաւլով, յաջորդելով Պ. Պոկո – մոլովի, որ դեսպան էր 1940—41ին եւ նոյն պաչ – տօնով վերադարձաւ 1944ին : Նոր դեսպանը 45տա – րեկան է, իրաւագէտ, եւ Պրիւսէլի դեսպանու – թիւնը կը վարէր 1946էն ի վեր :

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ԶԻՆԱԺԻՆԵՐ սովամահութեան դատապարտուած են, համաձայն բոլչեւիկեան կիսապաչտօնական աղբիւրներու : Հազարաւորներ մեռած են արդէն եւ Չինաստան ամէնէն ահաւոր սովը պիտի տեսնէ մինչեւ յառաջիկայ հունձքը, եթէ ճար մը չգտնուի :

ԽՆԴՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ ԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒՆ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ա.հարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 3—8 : 19 բիւ Ռամարքէն :

Կը հրաւիրուին ծնողներն ու Նոր Սերունդի բարեկամները :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Ա.հա – րոնեան» խումբին, մասնակցութեամբ «Զաւար – եան» ենթակոմիտէի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի :

«Շանթ» թատերախումբին կողմէ, այս եր – կուշաբթի երեկոյ ժամը 8·30ին, Պօմոնի Ֆլօրէալ Սինեմային մէջ :

Կը ներկայացուի ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Ապահովեցէք այժմէն ձեր տոմսերը, որոնք չատ սահմանափակ թիւով հրապարակ հանուած են :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions **Orchestre**

Ճոխ պիւֆէ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը իր խորին ցա – ւակցութիւնը կը յայտնէ Միութեան կեդր. վար – չութեան դանճապահ Տէր եւ Տիկին Կ. Ահարոն – եանի իր քրոջ Այրի Տիկին ՍԱՓԵՆԻԿ ՄԱՆՈՒԿ – ԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը չնորհակալու – թեամբ ստացած է, եկեղեցւոյ համար, հետեւեալ դրամարները՝ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Նիկողոս Թորիկեանի մահուան առթիւ.— Պ. Պ. Քէլէկ – եան, Ա. Օպզեան, Ա. Թէրզեան, Սիւզմէճեան ընտանիք հազարական Ֆրանք : Նոյն առթիւ Պ. Թ. Մինասեան Աղբատախնամին կը նուիրէ 500 Ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Ա.հա – րոնեան Ակումբի Մատակարար մարմինը չնորհա – կալութեամբ ստացած է.— Ցարութիւն Քէֆէլ – եանէ՝ «Ա.չխարհագաչտ դիրքը» երկու օրինակ, Գեղամ Քէչէսթէճեանէ՝ «Փարիզ պատմական մայրաքաղաքը», Ա. Սրապեանէ՝ «Հանդիպումներ Մուսայի հետ», Ց. քհնյ. Տէր Մեսրոպեանէ՝ «Կեանքի յուչեր», Յովսէփ Թաղէոսեանէ՝ «Մտա – ւորականն ու մտաւորականութիւնը», «Լոյս – ըը – րական դիտական հանդէս» 4 օրինակ :

Գիրք, թերթ, հանդէս, ամսաթերթ եւայլն ղրկել Ա.հարոնեան Ակումբի Մատակարար մարմ – նին Bediguian, 7 rue Berlioz :

ՇԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ.— Մեր քով կը գտնուին Վ. Նաւասարդեանի «Բոլչեւիզմը» եւ «Դաչնակցու – թիւնը», գինը հազար ֆրանք, Գ. Լազեանի «Դէմ – քեր Հայ Ազատագրական չարժումէն», գին 800 ֆրանք : Ընկերներուն եւ բարեկամներուն համար վճարումի դիւրութիւններ : Դիմել ամէն հինգ – չաբթի եւ ուրբաթ ժամը 17—19, կիրակի առաու – ները ժամը 9էն մինչեւ 12, Ա.հարոնեան Ակումբը, 26 rue des Convalescents :

ԾԻԾԱՂԻ ԱՆՆԱՄԷՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՅ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինգշաբթի գիշեր, 23 Մարտ ժամը 9ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին աւիւր

Կատակերգութիւն 3 արար : Փարիզահայ դե – րասաններու ընտիր խումբով մը, Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ. Ալթունեան, Տիկին Ազնաւուրեան, Օր. Ելիզ, հեղինակը եւ Ս. Մահտունեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

Տարեկան պարահանդէսի ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒՐՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30 :

SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին :

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON :

Տոմսերը ապահովել նախկին սահերէն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողո – վը՝ այս չորեքչաբթի ժամը 20·45ին, Chope du Nord : Օրակարգ՝ չարունակութիւն վիճաբանու – թեան, «Հայրենիքի հարցարանին չուրջ» : Կը խնդ – րուի ճչդապահ ըլլալ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ժողովը այս երկուչաբթի ժամը 3·30ին Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : Շատ կարեւոր օ – րակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.հարոնեան սրահը, rue des Con – valecants : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ըն – կերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՌՈՄԱՆ.— Ապրիլեան եղեռնի տարեդարձը կը տօնուի Ապրիլ 22ին, St. Bernardի սրահին մէջ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օ – չական» խումբին եւ մասնակցութեամբ Ազգ. կազ – մակերպութեանց : Պիտի ներկայացուի Ա. Ա.հա – րոնեանի «Իվ Մի Ազօթիրը» :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը՝ այս երկուչաբթի իրիկուն Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը : Պ. Խոսրով Վչտունի պիտի խօսի «Մանկատածութեան եւ մանկավարժութեան հա – մագործակցութեան» մասին : Մէկ երկու չաբաթ յետաձգուած է Պ. Խաչատրեանի դասախօսու – թիւնը Հայկ. ճարտարապետութեան մասին :

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան երկրորդ գրական ասուլիսը՝ վաղը երկուչաբթի դիչեր ժամը 21ին Մարի Նուպար Հաստատութեան մէջ : Կը խօսի Տօքթ. Նուրհան Ալթունեան, նիւթը Աւետիք Իսա – հակեանի «Կեանքն ու գործը» : Մուտքը ազատ է :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէվրանի Կապոյտ Խաչի, 26 Մարտ ժամը 15էն մինչեւ 24, **Hôtel de France**ի մէջ, 223 Place de la Libération :

Կը ներկայացուի ծիծաղաչարժ զաւեչտ մը՝

ՉԱՐՇԱԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.

եւ ուրիչ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Առնել Egli se de Pantin, autobus թիւ 147, իջնել Place de la Libération :

Envoi sur L'ARMENIE

ՄԻՆԱԿ MORY et CIE. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՍՐՏՕՆՈՒՄՔ Լ' ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱ – ՑԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱ – ՍԻ ԵՒԱՑԷՆ, ԻԲՐԵԻ ՆՈՒԷՐ :

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղըր – կուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱՆՐ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ :

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ կիրակի :

ՌՈՄԱՆ.— Թատերական ներկայացում, նա – խաձեռնութեամբ Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խա – չի սիրող դերասաններու, ի նպաստ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օչական» խումբին, 25 Մարտին, չա – բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին : Մանրամասնութիւն – ները տեղին վրայ :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՐԻ հայ խոհարարուհի մը որ կրնայ նաեւ կատարել տան մանր գործերը : Դի – մել Տիկին Ճիկէրճեանի, հետեւեալ հասցէով.— M. Courbétian, 15 rue Gossin, Montrouge (Seine) :

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ – նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա – ռանիշով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա – նելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան : Օրի – նական գիներ, առանց յաւելումի : Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան – սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – դուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւել – եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, չութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրս – պրող ներկայացուցիչներ :

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 21 MARS 1950 Երեքշաբթի 21 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6107–Նոր Շրջան Թիւ 1518

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ԱԼ ԹՈՂ ՍՈՐՎԵՑՆԵՆ...

Կիրակի օր արտասպեր էինք Անգարայի ա–մերիկեան դեսպանին մէկ ճառը, որ կը բացատրէր թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ նկատեցին օգնութեան հասնիլ Թուրքիոյ :

Ահա առթիւ կ'ըսէր·

— «1945ին Խ· Միութիւնը խզեց թուրքեւ – խորհրդային դաշինքը, հակակշիռ պահանջեց Նե–դուցներու եւ արեւելեան նահանգներուն վրայ : Թուրքիա յաւ բանակ մը ունէր, բայց զէնքերը արդիական չէին : Այդ զէնքերը տուինք Թուրքիոյ եւ սորվեցուցինք թէ ի՛նչպէս պէտք է գործածել զանոնք : Պէտք տեսանք նաեւ Թուրքիոյ օժանդա–կել տնտեսական գետնի վրայ » : եւն· :

Անցեալ շաբթու ալ նոյնիմաստ ճառ մը կը խօսէր ամերիկեան զինուորական պատուիրակու–թեան նախագահը, զօր· Մըք–Պրայտ, Անգարայի մէջ, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ : (Օտար թղթակիցներ էին այցելուները, անձամբ քննելու համար ամերիկեան օգնութեամբ կատարուած ռազմական աշխատանքները) :

Զօրավարը յայտարարեց, ինչպէս կը հաղոր–դէ Ֆրանսական Գործակալութեան հեռագիրը ·

— « Հրաշէ են ամերիկեան զինուրական օգ–նութեան արդիւնքները : 1947էն ի վեր, Թուրքիոյ զինեալ ուժերը աւելի մեծ յառաջդիմութիւն կա–տարած են քան նախընթաց տասնըհինգ տարինե–րու միջոցին, գլխաւորաբար հանդերձանքի եւ պաշտպանութեան միաւորման մէջ» :

Իր յայտարարութեան համաձայն, ամերիկ –եան պատուիրակութիւնը արդէն կազմակերպած եւ մարզած է աւելի քան 14·000 թուրք սպաներ եւ զինուորներ :

Անշուշտ մեծ յառաջդիմութիւն մը չէ այս երկրի մը համար որ իր ելեմտուքին դրեթէ կէսը կը ծախսէ ազգային պաշտպանութեան վրայ : (Զօրավարը կը հաշուէ մօտ 40 առ հարիւր, բայց թուրք թերթերը երբեմն աւելի բաց կը խօսին) :

Թրումընի վարչապետութեան հաստատումէն ի վեր (1947 Մարտ), Մ· Նահանգները կը հետեւին ճիշդ այն քաղաքականութեան զոր վարեց նոյն ինքն Խ· Միութիւնը, լման 25 տարի :

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան առաջին օրե–օրէն իսկ, Մոսկուան ճակատ յարդարած էր «արեւմտեան աշխարհակալութեան» դէմ, ինչպէս այսօր :

Լենին – Սթալին եւ ընկ· կանգ չառին ամէ –նէն հակայեղափոխական դաւերուն, դիւանագէտ –տութեան ամէնէն խարդախ միջոցներուն առջեւ , ոտքի կանգնեցնելու համար քէմալական Թուր –քիան, իրրեւ զինակից :

Բոլշեւիկեան պատմագիրներն ու դիւանագէտ–ները իրենք են որ երեւան կը հանեն չատ մը «գաղտնիքներ», պարբերական հրատարակու –թիւններով : Կարելի չէ առանց վրդովումի կար –դալ այդ հրատարակութիւնները, Բորեանի գեր–քէն մինչեւ խորհրդային դիւանագիտութեան վեր–ջին պատմութիւնը (Մէլլեր) :

Թուրքերը իրենք աւելի կանուխ գրեցին եւ խօսեցան այդ մասին, փառաբանելով սիրակցորդ բարեկամութեան, զինակցութեան արդիւնքները : (Մոռացկոտները կրնան անդամ մը եւս կարդալ Իզմիրի դատավարութեան առթիւ եղած խոստո –վանութիւնները, 1925—26) :

Այժմ Ամերիկացիներն են որ ձեռքի վրայ կը պահեն, կը զինեն եւ կը զօրացնեն նոյն Թուրքիան, կասեցնելու համար խորհրդային յառաջխաղա –ցութիւնը :

Եւ, ինչպէս այն առեն բոլշեւիկները, այսօր ալ Մ· Նահանգներուն վարիչներն են կը պարծե–նան ձեռք բերուած արդիւնքներով :

— « Այդ արդիական զէնքերը տուինք Թուր –քիոյ եւ սորվեցուցինք թէ ինչպէս պէտք է գոր–ծածել», կ'ըսէ ամերիկեան դեսպանը :

Սորվեցուցի՞ն նաեւ, այլապէս արդիական բան մը,— յարգել ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը, անյապաղ եւ պարկեշտօրէն վերա –դարձնել անոնց հայրենի հողերը ··· :

Ինչպէս երէկուան Օսմ· կայսրութիւնը, այ–սօրուան Հանրապետական Թուրքիան ալ դրամա–կան եւ զինական օժանդակութեամբ չէ որ պիտի փրկուի :

Շ·

Մոսկուա կը պատասխանէ Ամերիկացիներուն

ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻՆ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— « ԱՆՈՒՂՂԱԾ ՍՏԱԽՕՍ, ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀՐՁԻԳՆԵՐՈՒ ԵՒ ՖԱՇԱԿԱՆ ԴԻ – ԻԱՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԹՈՇԱԿԱՒՈՐ ԾԱՌԱՆ» :

Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը , « Փրավտա » եւ զրական թերթը (Լիտերաւտուր–նայա Կազետու) անմիջապէս պատասխանեցին Պ· Էչիսընի վերջին բանախօսութեան, որուն ամփո–փումը հրատարակեր էինք չաբաթ օր :

Ինչպէս կը յիշուի, Մ· Նահանգներու արտա–քին նախարարը ներկայ տագնապին պատասխա –նատու կը համարէր Խ· Միութիւնը : Եւ եօթը պայմաններ կ'առաջարկէր, ճամբան հարթելու եւ խաղաղութիւնը ապահովելու համար : Մոս –կուայի թերթերը կը մերժեն որեւէ պատասխանա–տուութիւն, եւ ընդհակառակն յանցաւոր կը նկա–տեն Մ· Նահանգները :

Մանաւորապէս խիստ է « Գրական Թերթ»ին պատասխանը, որ անթելով ալ հաղորդուեցաւ : Յօդուածագիրը, Անատոլ Սուրով, Հիթլէրի կը նը–մանցնէ Էչիսընը, զայն կոչելով «անուղղայ ստա–խօս, պատերազմի հրձիգներու եւ ֆաշական դի–ւանագիտութեան թոշակաւոր ծառան » եւն· : Ինչպէս կը գրեն իրազեկ թերթեր, այս քրոնիկա–գիրը այն մարդն է որ հակամերիկեան թատեր–խաղեր կը ճարէ Մոսկուայի թատրոններուն :

Աւելի չափաւոր լեզու մը գործածելով , «Փրավտա» կէտ առ կէտ կը պատասխանէ Էչիսընի մեղադրանքներուն, Վիքթորովի ստորագրու –թեամբ : Շեշտելէ վերջ թէ Մ· Նահանգներու ար–տաքին նախարարը տեղէ մը ի վեր ճառեր կը խօսի « տեղի – անտեղի», յօդուածագիրը կը յայ–տարարէ թէ անոր քարոզած «ամբողջական դիւա–նագիտութիւնը» «ոչ թէ կը սանձէ, այլ կը ծան–րացնէ Մ· Նահանգներուն յարձակողական քաղա–քականութիւնը» : Ցետոյ կը պատասխանէ եղած մեղադրանքներուն (ըստ «Իզմանիթէ»ի ·—

1· «Եթէ կարելի չեղաւ հաշտութիւն կնքել Գերմանիոյ հետ, պատասխանատուն Մ· Նահանգ–ները եւ միւս արեւմտեան պետութիւններն են, ո–րոնք կոպտօրէն բռնաբարեցին Փոցտամի համա –ձայնութիւնները » : Գալով Ճափոնի, եթէ Մ·Նա–հանգները կ'ընդդիմանան հաշտութիւն կնքելու, պատճառը այն է որ «մէկ կողմէ կ'ուզեն ռազմա–դիտական խարիսխի մը վերածելայդ երկիրը, միւս կողմէ ապահովել ամերիկեան դրամատիրութեան տիրապետութիւնը Ճափոնի տնտեսութեան վրայ» :

2· Շատոնց է որ Խ· Միութիւնը իր զօրքը քա–շած է արեւելեան եւ կեդրոնական Եւրոպայէն, ի գործադրութիւն 1947 Փետրուարին ստորա –գրուած հաշտութեան դաշնագիրներուն : Ընդհա –կառակն, օր չանցնիր որ Մ· Նահանգները չօգտա–գործեն իրենց զինեալ ուժերը, միջամտելու հա –մար ուրիշ պետութեանց ներքին գործերուն :

3· Պատասխանելով այն մեղադրանքին թէ Խ· Միութիւնը խափանարար ընթացք մը բռնած է Ազգաժողովին մէջ, ուր յօդուածագիրը պարզա–պէս Մ· Նահանգներուն կը վերադարձնէ այդ մեղ–քը : Իրրեւ օրինակ կը յիշէ թէ Ամերիկա մինչեւ այսօր ալ կը մերժէ ընդունիլ Չինաստանի նոր կա–ռավարութեան պատուիրակութիւնը ՄԱԿին մէջ :

4· Ապացուցանելու համար Խ· Միութեան խաղաղասիրութիւնը, յօդուածագիրը կը յիշէ ա –նոր առաջարկները,— արգիլել հիւլէական զէնքը, մեծ պետութեանց սպառազինութիւնները կրճա –տել մէկ երրորդ համեմատութեամբ, խաղաղու –թեան դաշինք մը կնքել հինգ մեծ պետութեանց միջեւ :

5· Զանազան երկիրներու օրինաւոր կառավա–րութիւնները բռնի տապալելու մեղադրանքին առ–թիւ, Վիքթորով կը յիշէ Սթալինի խօսքերը՝ 1936ին ·— «Իւրաքանչիւր է յեղափոխութեան արտա–ծումը : Ըսել թէ մենք կ'ուզէինք յեղափոխութիւն յարուցանել միւս երկիրներուն մէջ, միջամտելով անոնց ներքին կեանքին, կը նշանակէ խօսիլ բանի մը մասին որ գոյութիւն չունի եւ զոր երբեք չենք ջատագոված » :

6· Ինչ կը վերաբերի ամերիկեան դիւանա –դէտներուն պարտ ու պատշաճ յարգանքը ծածկելու հարցին, Մոսկուայի բանբերը կը յիշէ վերջին դատավարութիւնները, որոնց համաձայն Մ· Նա–հանգներու դիւանագիտական ներկայացուցիչնե –րը դաւեր սարքելով կը զբաղին օտար երկիրներու մէջ :

Եղրակացնելով, յօդուածագիրը որեւէ չօշա–փելի առաջարկ չի գտներ Էչիսընի ճառին մէջ, այլ միայն «բռնի ուժի, ճնշումի, սպառնալիքնե –րու վրայ հիմնուած դիւանագիտութիւն մը» : Մինչդեռ Խ·Միութիւնը «կը շարունակէ իր հետե–ւողական քաղաքականութիւնը ի խնդիր խաղա –ղութեան » :

★ Լոնտոնի թերթերը հաւանական կը գտնեն որ Մոլոթով Եւրոպա դրկուի, խաղաղութեան մա–սին բանակցելու եւ պաղ պատերազմին վերջ տա–լու համար, համաձայն Սթալինի բաղձանքին :— Տալատիէ կ'առաջարկէ որ Ֆրանսան իրրեւ միջ –նորդ ծառայէ, հաշտեցնելու համար Խ· Միու –թիւնը եւ Մ· Նահանգները :

★ Շաբաթ օր երկու Ամերիկացիներ փորձե–ցին հեռաձայնով հաղորդակցութեան մէջ դնել Սթալինը եւ Թրումընը, որպէսզի ուղղակի խօսին խաղաղութեան մասին, սակայն ձախողեցան :

Աշխատավարձի խնդիրը

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՑԱԽԵԼՄԱՆ ՍԱԿի ՄԱ – ՍԻՆ.— ՀԻՆԳ ԹԷ ՕՐ ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ.— ՌԸՆՈՑԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ .— Խ ՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ՈՒՐԻՇ ԱՄՊԱՐԻԶՆԵՐՈՒ ՄԷՋ :

Ելմտական նախարարին վերադարձէն ի վեր, կառավարութիւնը անընդհատ խորհրդակցութիւն–ներ կը կատարէ, լուծելու համար աշխատավարձ–քի խնդիրը :

Շաբաթ օր կը յուսային կարգադրել կազի եւ ելեկտրականութեան գործադուլի խնդիրը · բայց ի վերջոյ այն եղրակացութեան եկան թէ կարելի չէ լուծել այս հարցը, առանց քննելու ամբողջ կա–ցութիւնը : Ճարտարագործութեան նախարարը համաձայն կ'երեւար արտադրութեան պարզեւ մը տալու կազի եւ ելեկտրականութեան պաշտօնեա –ներուն, բայց փոխադրութեանց նախարարութիւ–նը անմիջապէս դիտել տուաւ թէ այդպիսի կար –գադրութիւն մը պատճառ պիտի ըլլայ որ երկա –թուղիներու աշխատաւորներն ալ գլուխ վերցնեն :

Այս առթիւ էր որ հարկ դատուեցաւ գաւառէն Փարիզ կանչել ելմտական նախարարը, Պ· Փէչ, աւելի լայնօրէն քննելու համար բոլոր խնդիրները : Երկու ժամուան խորհրդակցութենէ մը վերջ , վարչապետը առաջարկեց 24 ժամ յետաձգել որո–շումը, որպէսզի ուրիշ պարագաներ ալ քննուին :

Կիրակի օր նոր ժողով մը գումարուեցաւ, ե–րեք ժամ տեւողութեամբ, եւ նորէն չկրցան եզրա–կացութեան մը յանգիլ : Երէկ, երկուշաբթի, չա–րունակուեցան խորհրդակցութիւնները : Կը կար –ծուի թէ վերջնական որոշումը պիտի տրուի վա –ղը, չորեքշաբթի :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , աշխատանքի նախարարը համաձայն է 8 առ հա –րիւր յաւելումի, բայց ելմտական նախարարը վճ–ռապէս կը մերժէ որեւէ յաւելում որ կրնայ խան–գարել ելմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը :

Կառավարութիւնը գլխաւորաբար կը զբաղի աղգայնացուած հաստատութեանց պաշտօնեանե –րուն աշխատավարձքով, բայց երկու սուրի մէջ մնացած է, նկատելով որ իր որոշումները պիտի աղդեն անհատական հաստատութեանց վրայ : Գոր–ծատէրեր կան որոնք կը մերժեն յաւելումը, ու –րիշներ յաւելում կատարած են արդէն :

Մանագէտներու կարծիքով, եթէ կազի բան–ուորներուն աշխատավարձքը աւելցնեն, կազին գինը երկու Ֆրանք պիտի բարձրանայ : Այդպէս ուրիշ ապրանքներու գիներն ալ պիտի բարձրա –նան, եւ կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի նոր թղթադրամ տպել :

★ Կազի եւ ելեկտրականութեան գործադուլը կը տեւէ 14 օրէ ի վեր : Ելեկտրականութիւնը չէ խանգարուած, բայց կազի հայթայթումը ան–կանոն է : Շատ մը տուներ չաճախ կազ չեն ունե–նար օրուան զանազան ժամերուն : Պարտաւորիչ ծառայութեան կոչուած բանուորներէն 115ը դա–տի քաշուած են, իրրեւ ըմբոստ : Սէն Տընիի մէջ մէկ ամիս բանտ պիտի մնայ ամբաստանեալ մը, իսկ ուրիշ ինը ըմբոստներու դատը յետաձգուե –ցաւ, որպէսզի պատրաստեն իրենց պաշտպանո –ղականը : Ամբաստանեալներէն մէկը փոխ – քա –ղաքապետն է :

★ Թերթերը կը գրեն թէ վերջացած է Ռընոյի բանուորներուն գործադուլը : Բանթողները կարգ մը պայմաններ դրած են, պաշտօնապէս յայտա –րարելու համար աշխատանքի վերսկսումը : Պայ –մաններէն մէկն է օրական երեք ձրի ճաշ, մինչեւ յաջորդ վճարումը եւ հեռացում ոստիկանական ուժերու :

Աշխատանքը հետզհետէ կը վերսկսի մետա –ղագործական հաստատութեանց մէջ : Որ եւէ փո–փոխութիւն չկայ ապահովագրութեան, ընկերա –յին ապահովութեան, հիւսուածեղէնի, ածխա –հանքերու եւ չինութեանց ճակատին վրայ : Տասը հազար բանուորներ եւ չինութեանց աշխատաւոր–

(Լաւերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՔԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»

Բ.

Գերմանիոյ մէջ Մօրիցի նախ կ'աշխատի «կոճակ»ի գործարանի մը մէջ: Ցատկանշական են գերման վերակացուին խօսքերը, որոնք առաւել կամ նուազ չափով կը ներկայացնեն հիթլէրական Գերմանիոյ համոզումները մարդու եւ մեքենայի մասին: Մեծ արհամարհանք ունի վերակացուն տակառ մարդ էակին հանդէպ, եւ ընդհակառակն պաշտամունք՝ մեքենային հանդէպ, «որ չի հանդուրժեր մարդկային անկանոնութեան, անիշխանութեան, ծուլութեան եւ անհոգութեան»: Աչ – խառաւուր մարդը իրաւունք չունի իր աշխատանքէն զատ ուրիշ բանի մասին մտածելու, եթէ ոչ մեքենան կը պատժէ զինքը անմիջապէս: Մեքենան չի կրնար նմանիր մարդուն, ուրեմն մարդն է, որ պէտք է իր չարժումներն ու մտածելու եղանակը յարմարցնէ մեքենային, եւ ասիկա չատ բնական է, որովհետեւ մեքենան է կատարեալ աշխատաւորը, մարդը մեքենայէն օրինակ առնելով՝ կը սորվի կարգապահութիւն եւ կատարելութիւն»:

Միամիտ գիւղացի է Մօրից, կը հաւատայ գերման վերակացուին ըսածներուն, եւ կարծէք տեսակ մը մեղաւոր կը զգայ՝ մարդ ծնած ըլլալուն համար, փոխանակ մեքենայի:

Գերմանիա բերուած բանուոր գերիները ամէն ազգէ են: Անոնցմէ մէկը՝ մասնաւորաբար, Ֆրանսացի մը՝ Ժօզէֆ, Մօրիցի բարեկամութիւնը կը շահի: Ժօզէֆ կը սիրէ իր ընկերները salve sclave *(ողջոյն գերի) խօսքերով բարեւել: Ան ալ կը պատկանի մարդոց այն խումբին, որ դէպքերուն մասին կը խորհի եւ կ'աշխատի անոնց լուծումը գտնել, հետեւաբար եւ կրկնակի դժբախտ կը զգայ:*

Ընթերցողը ականատես կ'ըլլայ Մօրիցի եւ Ժօզէֆի հետ, թէ ինչպէս լեհ գերի կիներ կը բերուին արդելափակման կայանները, պարբերաբար, այր գերիներուն զոհացում տալու համար: Այդ կիները ինչո՞ւ ընդունած են այդ պաշտօնը: Պարզապէս անոր համար որ կ'ուզեն վերագտնել իրենց ազատութիւնը: Անոնց խոստացուած է ազատութիւն՝ եթէ վեց ամիս չարունակ մէկ կայանէն միւսը այցելել ընդունին: Բայց վեց ամիս վերջ, գրեթէ քայքայուած դուրս կ'ելլեն արդելափակման կայաններէն՝ ուղղակի հիւանդանոց, յիմարանոց կամ գերեզմանատուն փոխադրուելու համար: Այդ կիներն ալ գերիներ են, որոնք կ'աշխատին իրենց շղթաները խորտակել, բայց ատոր փոխարէն՝ իրենք զիրենք պատառ – պատառ կ'ընեն: «Մարկութեան շղթաները աւելի զօրաւոր են, քան մարդկային մարմինը»:

Այս միջոցին է, որ Մօրիցի համար ամէնէն անսպասելի դէպք մը կը պատահի: Գերման S. S. սպայ մը որ ցեղաբանական եւ մարդաբանական պրպտումներու մասնագէտ է, կը տեսնէ Մօրիցը, եւ անմիջապէս կը վճռէ թէ Մօրից կը պատկանի գերման զտարիւն ցեղին ամենազտարիւն մէկ խումբին, որ կը կոչուի «հերոսական ընտանիքը»: Երկու հարիւր ընտանիք միայն կայ ամբողջ աշխարհի մէջ՝ այս ցեղին պատկանող: Գերման սպային համար ամենամեծ երջանկութիւն է Մօրիցի պէս տիպար մը ունենալ իր տրամադրութեան տակ:

Կարելի է երեւակայել կացութեան խեղկատակութիւնը Մօրիցին համար, որ Ռումանիոյ մէջ բանտարկուած էր իբրեւ Հրեայ, իսկ այժմ Գերմանիոյ մէջ ազատ կ'արձակուի՝ որպէս արիական ցեղի ամենազտարիւն ներկայացուցիչ տիպարը:

Երբ կ'ըսենք «Ազատ կ'արձակուի», խօսելու ձեւ մըն է: Որովհետեւ գերման սպային միակ երազը՝ կենդանաբանական պարտէզներու օրինակին վրայ՝ մարդկային ցեղերու եւ տիպարներու պարտէզ մը հիմնելն է, որուն առաջին անդամը՝ ահա Մօրիցը կրնայ ըլլալ, նուիրուած՝ սպային կողմէ: Արդարեւ ինչ հպարտութիւն գերման ժողովուրդին համար, երբ գերման ցեղի տաղաւարին մէջ ցուցադրուի նաեւ «հերոսական ընտանիք»ի այս ներկայացուցիչ – տիպարը:

Մինչ այդ, Մօրից S. S. զինուոր կ'ըլլայ, գերութեան մէկ ուրիչ տեսակ, վասնզի այս անգամ սոխպուած է հակոզութիւն բանեցնել իր նախկին ընկերներուն վրայ, եւ կեանքին իսկ գնով արգիլել, որ փախչին:

Գերմանական կարգապահութեան եւ պարսաւանութեան դիտակցութեան մէկ ապշեցուցիչ օրինակը կը տրուի մեզի, երբ, Մօրից որ տարիներու ընթացքին անունդի պակասի պատճառով տըկարացած, կը փոխադրուի գերմանական զինուրական հիւանդանոց մը, զինքը խնամող բժիշկը կը կանչէ հիւանդապահուհի մը՝ Հիլտան, եւ անոր կը յանձնէ Մօրիցը: «Այս տղան պէտք ունի կնոջ մը, որ ըլլայ իր սիրուհին, մայրն ու քոյրը միաժամանակ»: Հիլտան կը հպարտանայ որ բժիշկը զինքն ընտրեց, փոխանակ ուրիշի մը, ազդասիրութեան այս ապացոյցը տալու համար: Ի վերջոյ, Հիլտա եւ Մօրից կ'ամուսնանան՝ մանաւանդ որ ամուսնացող հիւանդապահուհիներն ու զինուորները 14 օր աւելի արձակուրդ կը ստանան: Իսկ չուտով կ'ունենան նաեւ զաւակ մը, Ֆրանցը, որպէսզի աւելի չատ ուտելիք ստանան պարենաւորման նախարարութենէն:

Մինչ այդ Գերմանիան կը զրաւուի դաշնակից եւ ռուս բանակներու կողմէ: Մօրից կ'օգնէ ժօզէֆին եւ քանի մը ուրիչ Ֆրանսացի գերիներու, որ փախչին գերմանական կայանէն եւ ինքն ալ կը միանայ անոնց: Քանի մը օր կերակրուելէ եւ խնամուելէ վերջ UNRAի մէջ, Մօրից կ'ուղարկուի ամերիկեան արդելափակման կայան մը, որովհետեւ Ռումանացի է:— «Ռումանացի՞» էք· կը հարցնէ ամերիկացի ենթասպան, «ուրեմն Դաշնակիցներուն թշնամի էք»:

Մինչ այդ Հիլտան իր զաւկին հետ անձնասպան կ'ըլլայ՝ ինքզինքը հրկիզելով, որպէսզի Ռուսերուն ձեռքը չանցնի:

Այս ժամանակ է, որ Մօրից, ամերիկեան արգելափակման կայանի մը մէջ կը հանդիպի Թրայան Քօրուկային, որ իր կնոջ հետ Ռումանիայէն Խրուաթիա, Աւստրիա եւ Չեխոսլովաքիա փախչելէն վերջը (Ռուսերուն ձեռքը չիյնալու համար), կուգայ Արեւմտեան Գերմանիա՝ Ամերիկեան գրաւման չրջանը, ուր կը ձերբակալուի որպէս թշնամի: Հակառակ անոր որ Ռումանիան երկու տարիէ ի վեր բաժնուած է Գերմանիայէն եւ Դաշնակիցներու կողքին կը կռուի, Ամերիկացի սպան իր ստացած հրահանգներուն միայն կը հետեւի· «Թշնամի երկիրներ են՝ Ռումանիան, Հունգարիան, Ֆինլանտան, Գերմանիան, Ճափոնը, Իտալիան»:

— «Ահաւասիկ եւ Արեւմուտքը», կ'ըսէ Թրայան, «ոչ դէպքերը, ոչ ալ անհատները կը հետաքրքրեն զիրենք, ամէն ինչ ընդհանրացուցած են: Ռուսական մղձաւանջէն փախանք՝ այստեղ իյնալու համար, բայց այս միջոցիս մարդիկ ոչ մէկ տեղ լաւ եւ հանգիստ կրնան ըլլալ: Աչխարհը դադրած է մարդոց պատկանելէ»: Եւ կը չարունակէ, ալ աւելի դառնացած·— «կենդանական նոր տեսակ մըն է որ աշխարհը կը կառավարէ· գրասենեակներու մէջ աշխատող քաղաքացիներն են անոնք, որոնք առաջ եկած են մեքենային ու մարդու ձուլումէն»:

Մօրից եւ Թրայան այլեւս չեն բաժնուիր իրարմէ, մինչեւ Թրայանի մահը: Թրայան կը սկսի գրել իր pétitionները, թուով ութ, որոնք հեգնախառն փիլիսոփայութեան հրաչալի օրինակներ են՝ տնտեսական, արդարութեան եւ գեղեցկագիտական հարցերու մասին:

Այս ձեւով է, որ կը յանգի դառն բայց ճիշդ եզրակացութիւններու· — «Արդար մը պատժելու համար», կ'ըսէ ան, «դատաւորները սովորութիւն ունին զայն երկու մեղաւորներով չրջապատելու: Գրեթէ դասական մեթոտ է, Ցիսուսի օրէն մնացած: Այսօր նոյն բանը տեղի կ'ունենայ, միայն թէ համեմատութիւնները փոխուած են· տասը հազար անմեղներ չրջապատուած են՝ երկու մեղաւորներով»:

Թրայան եւ Մօրից 15 կայան կը փոխեն, մինչեւ որ կը հանդիպին Թրայանի հօրը՝ Ալեքսանդր Քօրուկային, գերի եւ երկու սրունքները կորսուած:

Ռումանական այն պզտիկ գիւղին մէջ, ուր մեր պատմութիւնը սկսաւ, երիտասարդութիւնը կ'որոչէ անտառները ապաստանիլ եւ դիմադրել գրաւող ռուսական բանակին· կը խնդրեն քահանայէն, որ զիրենք օրհնէ: Այս ժեստը բաւական կ'ըլլայ, որ Ռուսերը գիւղին մէջ տեղաւորուելէ անմիջապէս վերջ կազմեն «Ժողովրդական Դատարան» եւ առաջին առթիւ դատապարտեն ու գնդակահարեն քահանան ալ՝ ուրիշներու կարգին:

Սիւզաննան ու Արիսթիցան (Մօրիցի կինն ու մայրը) տեսնելով որ քահանան տակաւին մեռած չէ, կը յանձնեն նահանջող գերման զինուորներէն, որոնք ծերունին կը տանին հիւանդանոց եւ սրունքները կը կտրեն: Ամերիկացիները երբ կը հասնին, կը գրաւեն հիւանդանոցն ու պատսպարեալները, ինչպէս եւ՝ քահանան, որ կ'ուղարկեն արդելափակման կայան՝ որպէս նացի. «եթէ նացի կամ դործակից չէս, Գերմանները ինչո՞ւ քեզ կը խնամէին: Երբէ՞ն ի վեր Գերմանները մարդասէր դարձեր են, որ ճամբուն վրայ գտնուած վիրաւոր մը իրենց հիւանդանոցը փոխադրեն»: Ամերիկացի սպան է խօսողը, իր սովորական նեղմտութեամբ եւ կասկածամտութեամբ:

ՇԱՒԻ

Սելանիկը երեկ եւ այսօր

Սելանիկ (Թեսաղոնիկէ) Ցունաստանի ամէնէն հին քաղաքներէն մէկն է: Նախապէս հոն կը բնակէին նախահէլլէնները, որոնք կը կոչուէին նաեւ Թեսալոյ: Քաղաքը փթթեցաւ 3000 տարի առաջ (Ն· Ք·): Իսկ իր քաղաքակրթութիւնը գագաթնակէտին հասաւ 2000ին (Ն· Ք·), Միկենեան դարաշրջանին: Այն ատեն փոքր էր քաղաքը, այսօր ալ կը տեսնուին տակաւին կիկղոպլայքի ցամաքային պարիսպները, ինչպէս եւ չերիմ մը որ կը գտնուի դէպի հիւսիս քաղաքէն դուրս:

Սելանիկ իր անունը կը պարտի Կասանդրի, Մեծն Աղեքսանդրի զօրավարներէն մէկը որ 315ին (Ն· Ք·) մկրտեց քաղաքը Թեսաղոնիկէ անունով, ի պատիւ իր կնոջը, որ աղջիկն էր Փիլիպպոս Բ· Թագաւորին եւ քոյրը Մեծն Աղեքսանդրի:

Ամէնէն առաջ Հռովմէացիներն էին որ գնահատեցին Թեսաղոնիկէի առեւտրական եւ զինուրական կարեւորութիւնը: 167ին (Ն· Ք·) անոնք ջնջեցին Մակեդոնական թագաւորութիւնը եւ Թեսաղոնիկէ չորրորդապետութեան մայրաքաղաքներէն մէկը ըրին, որու մէջ բաժնուած էր Մակեդոնիան: Հռովմէացիները զարգարեցին Թեսաղոնիկէն հռովմէական չքեղութեամբ: Հռովմէական իդնատիան ճամբան անկէ կ'անցնէր:

1430 Մարտ 29ին գրաւուեցաւ քաղաքը Թուրքերու կողմէ եւ հինգ դար անոնց ձեռքը մնաց: 1912 — 1913ի ազատագրութեան պատերազմնե – րուն Սելանիկ՝ Ցունաստանի տրուեցաւ վերստին 26 հոկտեմբեր, 1912ին:

Թէեւ կանուխէն իսկ Սելանիկ եղած է կարեւոր կեդրոն մը առեւտուրի եւ հաղորդակցութեան, սակայն իր ազատագրութենէն վերջ աւելի եւս ծաղկեցաւ առեւտուրը:

Առաջին աչխարհամարտը առժամապէս դադրեցուց իր արագ զարգացումը:

Սելանիկի դիրքը մեծ արժէք ունի զինուրական տեսակէտով: Այդ պատճառով ալ 1915ին Դաչնակիցները, (Բրիտանացիները, Ֆրանսացիները եւ Իտալացիները) իբրեւ խարիսխ ընտրեցին զայն:

Դաչնակից բանակները, որոնց կողքին հերոսաբար կը կռուէր նաեւ յունական բանակը, իրենց յարձակումը կատարեցին Ցունաստանէն եւ խորտակեցին Գերման – պուլկար եւրոքական ճակատը, ինչ որ փութացուց պատերազմին վախճանը:

Սելանիկ Ցունաստանի երկրորդ մեծ քաղաքն է, Աթէնքէն վերջ: Մեծ՝ ընդարձակութեամբ եւ ժողովուրդով ինչպէս եւ յառաջդիմութեամբ:

Կլիման տաք է ամառը եւ ցուրտ ձմեռը: Ծոնաւէ է, սակայն առողջարար միեւնոյն ատեն, չորհիւ հարաւարեւմտեան հովին:

1917 Օգոստոս 17ին դիպուածով հրդեհ մը այրեց Սելանիկի կեդրոնին մեծ մասը, ինչ որ թուռւառութիւն եւ աւեր յառաջ բերաւ, սակայն եւ այնպէս պատճառ եղաւ որ Սելանիկ չուտով վերաշինուի:

Ցունական պետութիւնը որոչեց վերաշինել քաղաքը համաձայն լաւ մշակուած յատակագծի մը:

*Քաղաքը բաժնուած է կեդրոնական մասի մը, ուր կը գտնուին խանութները, չուկան եւն: Վերի մասը, որ յատկացուած է բնակութեան, քաղաքին կանանչ մասն է, փոքր տուներով, չրջապատուած պարտէզներով: Մեծ առեւտուրի եւ ճարտարուեստի մասը կը գտնուի երկաթուղիներու կայարաններուն մօտ: Քաղաքի այս յատակագծին մէջ նախատեսուած են դատական տաճանի մէջ նախատեսուած են դատական տաճանի մէջ նախատեսուած են դատական տաճանի

նարկները, նաւահանգստին վրայ :

Պատերազմէն առաջ մինչեւ 1940, Մելանիկի նաւահանգիստը տարեկան 350 հազար թոն բեռ կ'առնէր կուտար եւ հարիւր հազար ճամբորդներ անկէ կ'անցնէին :

1925էն ի վեր այս նաւահանգիստը իբրեւ Ազատ գօտի կը ծառայէր : Մինչեւ գերմանական գրաւումը, Եուկոսլաւիան ալ Ազատ գօտի մը ունէր , յիսուն տարուան պայմանագրութեամբ :

Նախահելլէնական, Հելլէնական եւ Հռոմէական դարաշրջանները չատ մը մասունքներ ձգած են, զորս դժուար է պեղել : Այսուհանդերձ բիւզանդական դարաշրջանին, Սելանիկ չատ հարստացաւ եւ իր յատկանիշը, գեղարուեստի պատմութեան տեսակէտէն, գերազանցապէս բիւզանդական է :

Սելանիկի բիւզանդական յուշարձանները մեծ առաւելութիւն մը ունին : Անոնց կը ներկայացնեն մարդկութեան ամէնէն կարեւոր քաղաքակրթութիւններէն մէկը, եւ կը լուսաբանեն այս քաղաքակրթութեան ամէն մէկ աստիճանը : Ս. Դիմիտրոյի եւ Ա. Քիրոպիոսի եկեղեցիները կը յիշեցնեն հին յունական մեհեանները, սակայն զմբէթաւոր, կամարաւոր եկեղեցիները կը ներկայացնեն հարազատ բիւզանդական արուեստը , ինչպէս Ս. Գէորգը :

Սուրբ Սոֆի մեծ եկեղեցին բիւզանդական արուեստի կատարելագործութիւն է, նմանապէս միւս փոքր եկեղեցիները :

Բոլոր եկեղեցիներն ալ փոփոխութեան եւ վերանորոգութեան կամ իսլամական մզկիթներու վերածուելով Թրքական հինգ դարու տիրապետութեան ատեն եւ կամ ժամանակի աւերումով :

1912ի ազատագրութենէն վերջ, չնորհիւ Յոյներու դէպի գեղարուեստը ունեցած յարգանքին, այս եկեղեցիները վերադարձան իրենց բուն ձեւը եւ չքեղութիւնը, իսկ քաղաքին պատմական եւ գեղարուեստական նկարագիրը հիմա չատ ցայտուն է : Թ. Ա. Թ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՆԿԱՐԻԶ Կ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Jան Պուրէ կը գրէ Artsի Փետր. 10 Թիւին մէջ.— «Մոմճեան իր երրորդ ցուցահանդէսին մէջ կը ներկայացնէ դաշտային եւ ծովային նկարներ, որոնք կը վաւերացնեն այն ինչ որ արդէն ըսած ենք իր արուեստի մասին.— Ճստակ գծագրութիւն, հաճելի երանգներ եւ լաւ դրսեւորուած զգայնութիւնը մթնոլորտին» :

Jան Մոզըլան, Opéraի Փետր. 15ի Թիւին մէջ, — «Երիտասարդ նկարիչ մը, աւիւնով, կեանքով լեցուն : Ճաղթանդամ : Իր դեղեցիկ լրանկարները, խեժանկարները (կուաշ), փոքրածաւալ են, բայց Մոմճեան գիտցած է հոն դնել ամէն ինչ, առանց բեռնաւորելու, առանց ծանրացնելու : Զարմանալի աշխոյժ են իր դոյները իրենց կենդանութեամբ եւ անսպասելի քնքշութեամբ, երբ հարցը կը վերաբերի Փարիզի : Մոմճեան անձնատուր եղած է կախարդանքին ու իր միտքը ծառայած է իբր պրիսմակ ի նպաստ ամենասպիտակ լոյսի խաղերուն : Ծիածանի մը պէս, ան կը պարզէ ամէն ինչ» :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանի նախկ. «Պէչիկթաշլեան» թատերասրահը, որ քանդուած էր պատերազմին, չնորհիւ Միքաքնութեան յամառ ճիգերուն եւ քանի մը կրթասէր հայրենակիցներու օժանդակութեան, հիմնովին վերաշինուած է : Ընդարձակ եւ օդասուն սրահ մը, օժտուած արդիական յարմարութիւններով : Բեմին խորը նկազարդուած՝ գեղածիծաղ Արարատեան դաշտը, որուն վերեւ կ'իշխեն վեհափառ՝ մեծ ու փոքրը Մասիսները, իրենց ձիւնասպիտակ գագաթներով : Գործ՝ Պ. Բարգէն Պոտոսեանի :

Ահա այս սրահին բացման արարողութիւնը կատարուեցաւ, անցեալ կիրակի օր, (12 Մարտ) դպրոցի աշակերտութեան կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացումով մը :

Որոշեալ ժամէն առաջ այլազան բազմութիւն մը խուժած էր թատերասրահը, քաջալերելու եւ դիտելու համար մեր տղոց բեմական ձիրքերն ու ընդունակութիւնները, մայրենի բարբառով : Շատեր ոտքի մնացին չորս ժամ, ուրիշներ եօթ վեց րաղարձան :

Մուրատեան վարժարանի տեսուչ Հ. Սահակ Վ. Տէր Մովսէսեան հանդիսաւորապէս սրահին բացումը կատարեց, զայն անուանակոչելով «Մ. Պէչիկթաշլեան – Գ. Ալէմշահ» թատերասրահ : Առաջինը իբրեւ հիմնադիրներէն մէկը թատերական գրականութեան, իսկ ողբացեալ Գուրգէնը՝ իբր արուեստագէտ ուսուցիչ վարժարանին : Դպրոցին վերաշինութեան համար իր թափած ջանքերը եւ րախտագիտութեամբ կը յիշուին վարդապետներուն կողմէ :

Հ. Սահակ Վ. յիշատակեց անունները այն կրթանուէր Հայերուն, Փարիզ, Լիոն, Մարսէյլ, որոնք իրենց նիւթական օժանդակութիւններով թեթեւցուցին Տեսչութեան ծանր բեռը, վերանորոգութիւնը կատարելու համար սրահը.— Տէր եւ Տիկին Պարկիրճեան, որոնք բեմին եւ պատուհաններուն դեղեցիկ վարագոյրները նուիրեցին : Տէր եւ Տիկ. Ս. Տէօքմէճեան, որոնք թատերասրահին եւ մուտքի լոյսերու ծախքերը հոգացին : Պ. Թովմասեան Գրիգոր (Լիոնէն) կոկիկ գումարով մը վերաշինութեան գործին օգնեց : Տէր եւ Տիկին Վանլըեան, նուիրեցին վարագոյրներու արոյրէ ձողերը :

Վարագոյրը բացուեցաւ «Թէատոր Սալհունի» ողբերգութիւնով : Դէպքը տեղի կ'ունենայ Գ. դարուն : Տրդատ Թագաւորի օրով : Կռապաշտութեան քրիստոնէութեան պայքար մը՝ Սալհունեաց իշխան Սուրէնի եւ իր քրիստոնեայ դարձած դուկին՝ Թէոտորի միջեւ : Երբ դեռատի Թէոտոր արհամարհելով իր հօր սաստերն ու բանտը, սրախողխող կ'իյնայ որդեսպան հօրը ձեռքով :

Գլխաւոր դերակատարներէն Տիրան կառավրենց եւ Ս. Գրիբեան, յաջող խաղարկութիւն մը ունեցան : Ճստակ էր իրենց հայերէն առոգանութիւնը եւ հասկցած էին իրենց դերերը :

Ներկայացուեցաւ նաեւ «Երգի Դասը», երգախառն զաւեշտ, խաղարկութեամբ Ժ. Տէտէեանի եւ Զ. եւ Է. դասարաններու փոքրիկներուն : Բոլոր երգերը հեղինակած էր Օր. Փիլմիշեան, որ աղուց կ'ընկերանար դաշնակով :

Դարձեալ զաւեշտ մը, «Կըլկըլ Մարգար», դերակատարներէն յիշենք Դուրիթեան Գրիգոր, Խաչատուրեան Պ., Տէմիրճեան Արա, Ճակոբեան եւն : Մը լաւ կատարեցին իրենց դերերը, ծափերու արժանանալով : Եւ վերջապէս «Le Colis de Mr. Dominique», ֆրանսերէն զաւեշտ մը, որ ակներեւ յաջողութիւն մը եղաւ : Մեր տղաքը այստեղ իրենց կալուածին մէջ էին : Զկար հայերէնի վարանումն ու չուարումը : Մաղթենք որ յետագային նոյն տիրապետումն ունենան եւ մայրենի լեզուին : Բոլոր դերասաններն ալ գնահատանքի արժանի են.— Արթինեան, Պէրպէրեան, Տէմիրճեան, Սողոմոն – եան, Եալնիզեան, Մէլէմճեան, Թէրզեան :

Մի՛նչ արարներուն եղան հայերէն արտասանութիւններ, պար, նուագ, մի՛չտ աշակերտներուն կողմէ : Կովկասեան տարազով պարեց Ֆ. Փափազեան արժանանալով բազմութեան ծափերուն : Ճաջող էր մանաւանդ Ալէքսանդրի արտասանութիւնը Դ. վարուժանէն : Իսկ մեր դեռատի ջութակահար Վարուժանը (Լիբանանէն), արժանացաւ սրտագին ծափերու :

Հայկական ոգին կը տիրապետէր այդ օրը սրահին ներսն ու դուրսը եւ զուր չանցան վարդապետներուն ու աշակերտներուն ջանքերը : Ա.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կիրակի 12 Մարտ, Հայ Մարզականին (U. S. A.) Ա. խումբը իր ախոյենական 17րդ Promotion Lyonnaiseի ճակատագրական մրցումը տեղի ունեցաւ :

Promotion d'Honneur Լանսէի անուանի խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ : Այս խումբը այժմ մեր փուլին առաջնութիւնէն է : Երկու տարիէ ի վեր կը ճակատինք այս խումբին դէմ : Անցեալ տարի մեր դնդակի հերոսին՝ Ց. Գազանճեանին սրունքը կոտրեցաւ Լանսէի յաղթանդամ եւ բարձրահասակ բերդապահին զարնուելով : Մեր կեդրոնի յառաջապահը դեռ ի վիճակի չէ խաղալու : Ահա այս զօրաւոր խումբը ինքնավստահ եւ յոխորդանքով մտաւ դաշտ : Ժամը 3·15ին :

Եղանակին ամէնէն բազմամարդ հանդիսականները եղերած էին դաշտը, հակառակ սաստիկ հովին : Առաջին կիսախաղին մերոնք օգտուելով անցան բուռն յարձակողականի մը, տիրապետելով դաշտին : Մրցումը գրեթէ հակառակորդին բերդին չուրջն էր : Սակայն Լանսէցիները յաղթանդամ եւ ճկուն, զօրաւոր դիմադրութիւն մը ցոյց տուին : Լանսէանաւանդ իրենց անուանի բերդապահը թոյլ չուներ անգամ կրնար կեցնել : Հակառակ այս կատաղի դիմադրութեանց, 29րդ վայրկեանին մեր Սիւրփլին, առաջին կէտը նշանակեց դղրդադին ծափերու մէջ : Լանսէ բաշերը թափ կուտար նոյն ձեւով : 41րդ վայրկեանին Աւագ ժամադործեանը նշանակեց երկրորդ կէտը :

Առաջին կիսախաղը լրացաւ մեր յաղթանակով 2–1 : Երկրորդ կիսախաղին հովը հակառակորդին հետ էր : Հակառակ այս փաստին մէկ նշանակէտ միայն չհաճեց եղաւ հոչակաւոր Լանսէին : Մեր մարզականի հակառակ չարքմը ձախորդութեանց, դարձեալ յաղթական կը հանդիսանայ յանդուգն խումբերու դիմաց : Ուրեմն ընդհ. դասաւորման մէջ 31 կէտ ունինք :— Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Զ.

Մի ժամանակ ձորի մէջ երեւան եկաւ եւ մի այլ առարկայ, բայց չարժուն եւ ոչ թէ կախարդուած :

Նա սուսերի նման սլացաւ, անցաւ գետակը : Նա գալիս էր դէպի պառաւի բնակարանը : Փերին ոչ մի չարժում չդործեց, թէեւ տեսաւ եկողին : Իսկոյն հասկացաւ որ դա մարդ է, իսկ մարդը, ինչ էլ լինէր, չէր կարող վնասել անտուն, անտէր պառաւին : Եկողը բարձրացաւ ձորից եւ իսկոյն նստեց Փերիի կողքին :

Այդ ժամանակ միայն խմացաւ պառաւը որ իր հիւրը մի գլխաբաց աղջիկ է :

— Ջե՞ս վախենում, հարցրեց նա :

Այդպէս կորած անկիւնում գիշերողը չէր կարող վախկոտներից լինել : Պառաւը այդ ուղեց հասկացնել՝ երկու անգամ թօթվելով իր ուսերը :

— Ջե՞ս վախենում... Ես վախեցնող եմ... Երեխաները փախչում են իմ առջեւից, որովհետեւ ես սարսափելի եմ ...

Այդ խօսքերին հետեւեց մի վայրենի, անմիտ ծիծաղ, խելացնորի ծիծաղ, որ սարսուռ է ազդում : Դա նոյն աղջիկն էր, որ այնքան զարմացրել Գայիանէին վարդավառի օրը :

— Ինչո՞ւ չես վախում, հը՛, բացականչեց նա, բռնելով պառաւի թեւը.— դու էլ ինձ նման ես, հա՞...

— Ես քեզ չեմ ճանաչում, վերջապէս պատասխանեց Փերին :

— Ճանաչում ես... պլոկուած, խայտառակուած մի աղջիկ կայ... այդ ես եմ ...

Նա յանկարծ փոխեց խօսքը, ձեռքը տարաւ իր ծոցը եւ մի բուռ պտուղներ հանելով, ածեց քնած երեխայի գոգը :

— Քեզ համար է...

Նրա ձայնը այժմ խուլ էր եւ դողդոջուն : Մմակից էր քաղել պտուղները : Մի քանի բուռ էլ հանեց եւ չարունակեց.

— Ես էլի կը բերեմ :

Ապա մի վայրկեան կանգ առաւ, կարծես ուզում էր խօսքեր գտնել : Ձեռքը քսեց ճակատին եւ արտասանեց մի խեղճ աղաչաւոր ձայնով .

— Ինձ համար մի երգ ասա, մի սուգ, որ այս գիշերից էլ սեւ լինի... Դու լաւերը գիտես, ընտրիր ամէնից խիստը, որովհետեւ ես լաց լինել եմ ուզում :

Փերին խոհոյն պատրաստուեց : Նրա գլուխն սկսեց ծանր կերպով տատանուել, դա նշան էր որ գալիս են արտասուքները : Բայց նա չգիտէր թէ ով է իրան այցելողը, ինչ վիշտ ունի եւ որտեղից պիտի սկսել :

— Սկսիր այն տեղից, ուր կանգնած է նշանած աղջիկը, ասաց տարաժամ այցելուն.— Ասա, որ այդ աղջիկը անբախտ էր, որովհետեւ չատ երջանիկ էր... Գիտե՞ս դու, տեսե՞լ ես.. Սեւ բեխերը ոլորող մի երիտասարդ գալիս էր այն ուղղութեամբ, ուր այդ աղջիկն էր ապրում իր մօր հետ : Նազլու... Աղջկայ անունը ... Այդ ես եմ : Մայրամայրս ... Մի երեկոյ... Սեւ, սեւ երեկոյ էր... Նազլուին տեսնելու էին գնում ոչ թէ թուխ բեխերով երիտասարդը, այլ երկու դեւեր, որոնց մեր կողմի մարդիկ, կեղծաւորները, Թուրք են անուանում : Ես որբ եմ... Գոնէ ատամներս սուր լինէին... ինչո՞վ պատռեմ, ինչո՞վ ծուռեմ նը – րանց... Ահ, իմ միսը պղծեցին նրանք եւ ես չկարողացայ նրանց միսը թել – թել քաշել : Ճեռոյ միայն, երբ անցել էր սեւ գիշերը, ես տեսայ մի վարազ, որ ուներ սուր ժանիքներ... Լաւ ատամներ... Բայց մենք չունենք ...

Նորից էլի այդ ժանիքները խառնեցին նրա խելքը, նորից նրա պատմութիւնը դարձաւ անկապ :

Փերին հազիւ էր կարողանում մի քան հասկանալ այդ խառնափնթոր պատմուածքից : Նա իմացաւ, որ այդ գիշերը Նազլուի տանը կատարուել էր մէկը այն գազանութիւններից, որոնք այնքան սովորական էին դարձել վերջին ժամանակները : Բայց ոչ նշանած աղջիկը, ոչ նրա մայրը չէին կարողացել անյայտութեան քող գցել այդ դժբախտութեան վրայ : Մայրը վազել էր իր փեսայի եւ տեւից : Փեսան եկել էր եւ կռիւը նրա ու երկու գազանների մէջ չուտ կը վերջանար ու լաւ կը լինէր այդ տան պատուի համար, եթէ հարեւան տանը քնած զինուորները դուրս չը թափուէին : Նրանք օգնեցին իրանց ընկերներին եւ նշանած երիտասարդը ընկաւ տան չէմքում, զինուորի սուրը շատ խոր էր մտել նրա կրծքի մէջ :

Էջ 0

ներ գործադուլ յայտարարած են Սէն Նազէռի նաւահանգիստին մէջ, տասը օրէ ի վեր :

★ Հացթուխ բանուորներու գործադուլին առթիւ, փռապաններէն կ'առարկեն թէ չեն կրնար յաւելում կատարել, առանց բարձրացնելու հացին դինը կամ պետական նպաստ ստանալու : Կառավարութիւնը մերժեց երկու պահանջներն ալ :

★ Հինգ ոստիկաններ վիրաւորուեցան Թուլուզի մէջ, իբրեւ հետեւանք քանի ոստիկաններու եւ քանի մը հարիւր բանուորներու միջեւ ծագած ընդհարումի մը : Բանուորները կը պահանջէին ազատ արձակել ընկեր մը, որ ձերբակալուած էր, երբ թռուցիկներ կը բաժնէր զօրանոցին մէջ, հնդկաչինի պատերազմին դէմ :

կացութիւնը ծանրացաւ Պելժիոյ մէջ

Քանի մը օրէ ի վեր աւելի ծանրացած է կացութիւնը Պելժիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք թագաւորական հարցին :

Ազատական նախարարները հրաժարած ըլլալով, կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ քաշուիլ : Վարչապետը կացութեան պիտի հետեւի, մինչեւ որ կարելի ըլլայ եւք մը գտնել :

Գործադուլները կը ծաւալին ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ բողոքի ցոյց : Կիրակի օր ղինեալ ընդհարումներ ալ պատահեցան թագաւորին կուսակիցներուն եւ հակառակորդներուն միջեւ, Լուվէնի մօտ : Կռիւը դադրեցաւ, երբ ոստիկանութիւնը հասաւ : Մարդկային կորուստ չկայ : Ոստիկանութիւնը մեծ քանակութեամբ ռազմանիւթ գրաւեց հակալէոփոլտեան տան մը մէջ :

Հրաժարեալ վարչապետը, Պ. Խսքէնս, կը խորհի միացեալ նիստի մը հրաւիրել խորհրդարանը, բայց ազատականները կ'ընդդիմանան : Ֆրանսախօս Վալոնները կը սպառնան նոր հան-րաքուէ մը պահանջել, եթէ թագաւորը վերադառնայ : Այդ պարագային երեք ինքնավար չրջաններու պիտի բաժնուի երկիրը : Պելժիոյ ամենամեծ արհեստակցական միութիւնը, Ազխատանքի Դաշնակցութիւնը, ծրագիր մը կ'որոճայ, աստիճանաբար գործադուլ յայտարարելու համար,— երկու օր դադար՝ յառաջիկայ չաբթու, երեք օր՝ միւս չաբթու, որպէսզի թագաւորը հարկադրուի հրաժարիլ :

Ընկերվարական կուսակցութիւնը բացառիկ նիստ մը գումարեց, մասնակցութեամբ 1162 պատգամաւորներու, որոնք միաձայնութեամբ որոշեցին մաչն օրինաւոր միջոց գործադրել, որպէսզի Լէոփոլտ Գ. հանկնայ թէ «երկրին չահերը իր անձնական չահերէն վեր են » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԾԱՆՐ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ծագեցան Սայկոնի փողոցներուն մէջ (Հնդկաչին), տեւելով չորս ժամ : Ուսանողները ցոյց մը կազմակերպած էին, բողոքելու համար ամերիկեան մարտանաւերու ներկայութեան դէմ : Ցուցարարները գումբեր նետեցին ամերիկեան մարտանաւերուն վրայ եւ կրակի տուին կեդրոնական չուկային մէկ մասը : Ութսուն հոգի վիրաւորուեցան : Ցուցարարները վար առնելով պատուհեցին ամերիկեան եւ ֆրանսական դրօշներ :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ալ վաւերացուց Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած զինադադարի համաձայնութիւնը, 20ի դէմ 292 ձայնով :

ԼԵՀԱՍՏԱՆ պահանջեց Մ. Նահանգներէն կրճատել Վարշաւայի դեսպանատան պաշտօնեաները, կէս առ կէս եւս կանչելով զինուորական, ծովային եւ օդանաւային կցորդները : Նոյնը պիտի պահանջեն Անգլիայէն :

ԽՈՒՃԱՊ մը ծագեցաւ, չաբաթ օր, Պերլինի մէջ, արեւելեան (ռուսական) մարքին անկումով (30 առ հարիւր) : Կացութիւնը բարւոքած կը համարուի այժմ :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ դահլիճը նորէն հրաժարեցաւ — վերջին լուրերու համաձայն, կը խորհուի տրնտեսական յանձնախումբ մը դրկել Մոսկուա, կարգադրելու համար առկախ հարցերը : Իրանի մէջ հաւանական չեն դոներ որ Մ. Նահանգները կարենան կարեւոր օգնութիւն մը ընծայել : Թէհրան կը յուսայ եւս առնել 11 թոն ոսկի զոր Խ. Միութիւնը պարտք ձգած է պատերազմի ընթացքին :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ցառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՑԱՌԱՋԻ վերհրատարակման 5րդ չրջանը, թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները, որոնք չենվճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը :

Մեր Mandat - chèque քարտերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՓՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions **Orchestre**

ՃոխՊիւֆէ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ապրի Տիկին Արուսեակ Ա. Ատոմեան եւ զաւակները՝ Մարիա եւ Սիրան Ատոմեան եւ պարագաները իրենց խորին չնորհակալիքը կը յայտնեն Հ. Ց. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէին, Հ. Ց. Դ. փարիզի եգիպտացի կոմիտէին, «Ցառաջ»ի խմբագրութեան, Հ. Ց. Դ. Վարդան կոմիտէին, Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Անկիւնի մասնաճիւղին, փարիզի, գաւառի եւ արտասահմանի բարեկամներուն, հայրենակիցներուն եւ ընկերներուն, որոնք անձամբ, հեռագրով կամ նամակով, ծաղկեպակներով եւ բարենպատակ հաստատութեանց նուիրատուութեամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելիին եւ հօր՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահուան առթիւ :

ՍԵՐՈՒԲ ԱՂԲԻՒՐԻ, ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇԻ ԵՒ ՀՐԱՉԻՐ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը ձեռնարկած է տօնելու երեք անմահներու՝ Սերուբ Աղբիւրի, Գէորգ Զավուշի եւ Հրայրի նահատակութեան 50ամեակը, 9 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին Սալ Մազընոյի մէջ, 88 Rue d'Aubagne, Մարսէյլ : Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, րիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ :

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ

Ցուզիչ տռամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ Երուանդ Օտեանի ՋԱԻԱԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանք :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ԽԱՋ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու :

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս գիշեր :

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ : Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փարիզի Սեբաստիոյ Նահանգային Միութիւնը, հայրենակից Պ. Գ. Գաբակճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Տոքթոր Ա. Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Մելիքեան եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Խորխորեանէ հաղարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Շիրակեան (Վէրսայլ), Տէր եւ Տիկին Մ. Պոչնակեան, եւ Տէր եւ Տիկին Զ. Մինասեան 500ական ֆրանք :

ԾԻԾԱՂԻ ԱՆՆԱԽԼՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինգշաբթի գիշեր, 23 Մարտ ժամը 9ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին աւիւը

Կատակերգութիւն 3 արար : Փարիզահայ դէրասաններու ընտիր խումբով մը, Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ. Ալթունեան, Տիկին Ազնաւուրեան, Օր. Էլիզ, հեղինակը եւ Ս. Մաթոսեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը՝ այս չորեքչաբթի ժամը 20·45ին, Chope du Nord : Օրակարգ՝ չարունակութիւն վիճաբանութեան, «Հայրենիքի հարցարանին չուրջ» : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ահարոնեան սրահը, rue des Convalecants : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՌՈՄԱՆ.— Ապրիլեան եղեռնի տարեդարձը կը տօնուի Ապրիլ 22ին, St. Bernardի սրահին մէջ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օշական» խումբին եւ մասնակցութեամբ Ազգ. կազմակերպութեանց : Պիտի ներկայացուի Ա. Ահարոնեանի «ԻԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐԸ» :

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օշական» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի խառն դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին : Կը դասախօսէ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ : Նիւթը՝ «Ատրպատականի հերոսական դրուագները» :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը պիտի տօնուի այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, St. Bernardի սովորական սրահին մէջ :

Պիտի խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Կը նախագահէ ընկեր ՊԱԼԵԱՆ

Պիտի բեմադրուին երկու գաւեշտներ, «ԵՐԱՆՈՒ ԱՂԲԱՐԸ» եւ «ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՓԱՏ»Ը :

Մուտքը ազատ է :

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէվրանի կապոյտ Խաչի, 26 Մարտ ժամը 15էն մինչեւ 24, **Hôtel de France**ի մէջ, 223 Place de la Libération :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ գաւեշտ մը՝

ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

եւ ուրիշ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Առնել Eglise de Pantin, autobus թիւ 147, իջնել Place de la Libération :

ԳՈՐԾ ԿՐ ՓՆՏՒԻ հայ խոհարարուհի մը որ կրնայ նաեւ կատարել տան մանր գործերը : Դիմել Տիկին ՃԻԿԼԷՃեանի, հետեւեալ հասցէով.— M. Courbétian, 15 rue Gossin, Montrouge (Seine) :

ԿՐ ՓՆՏՈՒԻ.— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Լվէրնիկի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէմիրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապետեան (վերջինը Ցունաստանէն Ամերիկա մեկնած է) : Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7) :

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել :

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԻՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով :

1 Avenue Thiers · կայարանի դիմաց

Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue eDamesme – (13)

Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՍԻՒ Ը. — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 22 MARS 1950 Չորեքշաբթի 22 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6108–Նոր շրջան թիւ 1519 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Խենդը քար մը գլորեց...

Ժողովրդային իմաստութիւնը կ'ըսէ — ճշմարտութիւնը իմացիր մանուկէն, գինովէն կամ խենդէն։

Ահա նոր վկայութիւն մը... Անգարայէն։

Թուրքիոյ Ազգ· ժողովը զօրավար երեսփոխան մը ունի, Սաւրք Ալտօղան, որ անհաւասար բակշիռ մարդու անուն հանած է, իր յանդուգն, յաճախ յախուռն եւ «պայթուցիկ» ելոյթներով։

Թունդ հակառակորդ՝ կառավարական կուսակցութեան եւ իսմէթ Ինէօնիւի, ո՛ւր որ բերանը բանայ, փոթորիկ մը կը պայթի։

Ոչ բառերը կը ծամծմէ, ոչ ալ պատկերաշարդ յիշոցները։ Կ'արտասանէ որակումներ, որոնց գաղտնիքը Թուրքը միայն գիտէ։

Այն աստիճան որ, երբ սկսի խօսիլ Ազգ· ժողովին մէջ, առաջին բառերէն իսկ ներկաները կը քրթմնջեն, — « Նորէն փախցուց···»։

Ահաւասիկ իր վերջին ելոյթը, այնքան համարձակ եւ պերճախօս։

Ինչպէս պիտի կարդաք երրորդ էջին մէջ, Սաւրք Ալտօղան ուժգին պայքար մը բացած է կառավարութեան դէմ, ամբաստանելով զայն թէ կը կաչկանդէ մամուլի, խօսքի, գաղափարի ազատութիւնը։

Այս առթիւ, այնպիսի քար մը կը գլորէ որ, բոլորն ալ ափ ի բերան կը մնան։

— « Ո՞ւր տեսնուած բան է որ Հանրապետութեան նախագահը օրէնքէն վեր համարուի։ Լաւ մտիկ ըրէք։ կա՛մ այն է որ պիտի հպատակիմ Միացեալ Ազգերու դաշինքին, որ կը ջրաջէ հակասահմանադրական բոլոր օրէնքները»։

Մինչ միւս երեսփոխանները քիթ – բերան կ'ընեն, վիրաւորիչ ակնարկներով, զօրավարը կը չարունակէ, բարկաճայթ։

— « Ո՞ւր տեսնուած բան է որ Հանրապետութեան նախագահը օրէնքէն վեր համարուի։ Լաւ մտիկ ըրէք։ կա՛մ այն է որ պիտի հպատակիմ Միացեալ Ազգերու դաշինքին, եւ կամ մեր կառավարութիւնը այս բեմէն պիտի յայտարարէ ի լուր աշխարհի,— ես ոչ մարդկային իրաւունք կը ճանչնամ, ոչ ալ սահմանադրութիւն»։

Անշուշտ «խենդ» մը միայն կրնար այս խօսքերն արտասանել Թուրքիոյ մէջ։ Այն ալ Ազգ· ժողովի բեմէն։

Զեռքի տակ չունինք ժողովին ամբողջականատենագրութիւնը, որպէսզի գիտնանք թէ ուրիշ ինչ անողոք ճշմարտութիւններ պարզած է Ալտօղան, իր ճառին մէջ։

Թերեւս այդ ատենագրութիւնները ալ «բարեփոխուած» եւ կրճատուած են, փրկելու համար «Հանրապետական» Թուրքիոյ վարկը։

Ամէն պարագայի մէջ, հրատարակուած մասը բաւական է, լուսաբանելու համար շատ մը երեւոյթներ։

Տարիներ եւ տարիներ առաջ, երբ ոչ Միացեալ Ազգեր կային, ոչ ալ օսմանեան կամ թրքական խորհրդարան, այսպէ՛ս կը խօսէին ոչ – Թուրք ժողովուրդներու ներկայացուցիչները։

Ազատութեան, արդարութեան, հաւասարութեան աղաղակն էր որ կը բարձրանար Պատրիարքարանէն, բանտերէն, կախաղաններէն մինչեւ լեռներու կատարը։

1908 Յուլիսին, երբ կը վերահաստատուէր Օսմ· Սահմանադրութիւնը, շատ քիչ բան փոխուած էր Թուրքիոյ պետական ըմբռնումներէն եւ հպատակ ժողովուրդներու կացութենէն։

Ընդհակառակն, հետզհետէ պարզուեցաւ, թէ – րեղացա՛ւ հիմնական քաղաքականութիւն մը, որ պիտի յանգէր 1915ի Սարսափներուն։

Այնուհետեւ, — ահաւասիկ Հանրապետութիւն, եւ նոյն պատուհասը — կաչկանդում ազատութեան։

Այս անգամ Թուրքն է որ կ'ըմբոստանայ Թուրքին դէմ, կառավարութեան եւ պետութեան նախագահին դէմ։ Եւ կ'ըսէ ճշմարտութիւններ ո – րոնց մէկ բառն անգամ բաւական էր կախաղան – ներ չարելու, նոյնիսկ չարդեր կազմակերպելու, երէկ···

Ինչպէս կը տեսնէք, «խենդ» Ալտօղանը շատ աւելի բարձր կը գնահատէ Միացեալ Ազգերու վարկը, քան այդ կազմակերպութեան իմաստո՛ւն հիմնադիրները, որոնք դուռները լայն բացին Թուրքիոյ առջեւ, առանց հարցաքննութեան։ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՕՏԱՐԻՆ ԱՌՋԵ՞Ի ԱՀ

Որքա՞ն կը խօսինք ու կը գրենք թէ անհրաժեշտ է օգտագործել զանազան առիթներ, մեր մշակոյթը ծանօթացնելու համար օտարին։

Այդ « օտարներէն » մեզ ամէնէն աւելի հասկցողը Ֆրանսան պէտք է ըլլայ, որ հինէն ի վեր ունեցած է արժանաւոր զաւակներ։ Իրապէս մեծ դէմ՛ եր որոնք հետաքրքրուած են ոչ միայն մեր ջարդե՛ ով, այլեւ մեր մշակոյթով։

Եւ երէկ հոս անգամ մեզ կը չփոթեն Ասիոյ խորերէն եկած եւ այլեւս պատմութեան անցած թերակիրթ եւ կորսուելու դատապարտուած ժողովուրդներու հետ, Ւ՛ր որ մեղքը յաճախ մերն է։

Նոր փաստ մը՝ կիրակի օ՛ ան ներկայացուած Սորպոնի մէջ։

Ամէն տարի մի՛ջազգային «Փոքլոր»ի ոտն մը կը սարքուի ի նպաստ հիւծախտաւոր ուսանողներու ապաքինարանի մը եւ մասնակցողները կ'ըլլան ընդհանրապէս զանազան ազգերու ուսանողական խումբեր։

Այս տարուանը ծանուցուած էր շաբաթներ առաջ։ Չեմ գիտեր թէ որեւէ կազմակերպութիւն հետաքրքրուեցա՞ւ մեր ստանձնած բաժինով։ Սրահին կէսէն աւելին դրաւող հայ հանդիսատեսները տեսան որ — «Ոչ»։

Անմիջապէս ներկայացնեմ Հայաստանի անունով հրամցուած բաժինը։

Ոչ մէկ երգ, Օր· Հ· Թորոսեանի հիւանդութեան պատճառով, ոչ ալ խմբերգ։ Թերեւս չեն պիտեր,— երգչախումբ ունի՞նք թէ չունինք։

Պա՞րը, պիտի հարցնէք անշուշտ։ Մեր խմբականն աքանչելի պարերը այն ատեն միայն կը տեսնենք, երբ հանդէսներու վերջաւորութեան, աս ու ան ոգեւորուին եւ մեզի հրամցնեն Տարօնի կամ Վասպուրականի չուրջպարերը։

Գոնէ հայկական մենապարեր տեսնէինք։ Այնքան շնորհալի եւ մանաւանդ «հարազատ» պարուհիներ չեն պակսիր մեր մէջ։

Սրահը իբրեւ «հայկական»՝ — խոշոր մըն ալ դրած էին յայտագրին մէջ Arménie — ծափահարեց կովկասեան եւ ռուսական երկու մենապարեր, Բարխուդարեանի հինգ վայրկեան տեւող դաշնակի բաժին մը լրացուց մնացեալը։

Ալբի՛ոն Լեհաստանի եւ Ցունաստանի, Ֆին – լանտայի եւ Շուէտի զաւակները, որոնք ջանք չէին խնայած, իրենց լաւագոյնը ներկայացնելու համար պարով, երգով թէ նուագով։

Հեռաւոր Մալկաչներէն անգամ դաս կրնա – յինք առնել։

Որո՞ւ հարցնել թէ ո՛վ էր կազմակերպիչը, հետեւաբար պատասխանատուն ... ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ԳՈՐԾԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Պատր· տեղապահը, Գէորգ արք· Աբրահանեան, անուանարկութեան դատ բացած է «Մարմարա» թերթին դէմ, որ անխնայ կը քննադատէ իր գործունէութիւնը։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Բերայի ազգ· կալուածներու փոխանցումին ա – տեն, տեղապահը ուղած է որ պատրիարքարանին յանձնուին Մատենադարանը եւ Թոքաթլեան պանդոկը։ Այս նպատակով ալ դիմում կատարած է Պոլսոյ կուսակալին։

Միւս կողմէ Իվազեանը դատ բացած է Թոքաթլեանի վարձակալին դէմ (Թուրք), ամբաստանելով թէ զանազան ձեւափոխութիւններ կատարած եւ վարձու տուած է հաստատութեան կարգ մը մասերը։

★ *Պոլիս հասած է Պուլկարիոյ առաջնորդը, Գուսան եպիսկ· Կարապետեան, որ շատոնց պաշտօնանկ եղած էր։ Իր տեղեկութեանց համաձայն, « Պուլկարիոյ հայ զաղութը կը ջանայ իր կենցաղը պատշաճեցնել երկրին պայմաններուն։ Պատրէնատոմի դրութիւնը կը չարունակուի, բայց ազատ խանութներ ալ կան, շատ սուղ գիներով։ Սոֆիայի մէջ մէկ քահանայ միայն ունինք։ Կայ նաեւ թեմական կազմակերպութիւն մը որ կ'աշխատի օգտակար ըլլալ գաղութին։ Պուլկարիոյ մէջ կրօնականները ազատ են սքեմով կամ քաղաքային տարազով չրջելու »։*

Զինադադարը կը շարունակուի

ՋՐԱԾԻՆ ՌՈՒՄԲԻ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՐՁԸ՝ ԱՊՐԻԼԻՆ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Ջրածին ռումբի (H·) առաջին փորձը պիտի կատարուի յառաջիկայ ապրիլին, Էնիվեթոքի մէջ (Խաղաղական Ովկիանոս)։ Կ'ըսուի թէ այս ռումբը չիսուն անգամ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ քան Մ· Նահանգներուն մէջ արտադրուած հիւլէական ռումբերը։ Ուրիշ խօսքով, իր որոտման ուժը պիտի հաւասարի «Հիրոշիմա»ով չինուած մէկ միլիոն Թոն սովորական պայթուցիկի ուժին։

Ինչպէս նախընթաց պարագաներու մէջ, այս նոր փորձն ալ պիտի կատարուի բացարձակապէս գաղտնի։ Հիւլէական ուժի ամերիկեան յանձնա – ժողովը յետադային յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակէ ձեռք բերուած արդիւնքի մասին։

★ *Հիւլէական ռումբի նախընթաց փորձերը տեղի ունեցան հետեւեալ թուականներուն։—*

1· *Առաջին ռումբը փորձուեցաւ 1945 Յուլիս 16ին, Նոր Մեքսիկայի անապատին մէջ, Փոցտամի խորհրդաժողովին առեն։*

2· *Առաջին ռումբը նետուեցաւ Ճափոնի Հերոշիմա քաղաքին վրայ, 1945 Օգոստոս 6ին։ Մեռան աւելի քան 50·000 հոգի, առանց հաշուելու միւս մարդկային եւ նիւթական ահռելի աւերները։*

3· *Երեք օր վերջը, 1945 Օգոստ· 11ին, երկրորդ հիւլէական ռումբ մը նետուեցաւ Նակազաքի քաղաքին վրայ, սպաննելով աւելի քան 80000 հոգի, դարձեալ առանց հաշուելու միւս ահաւոր կորուստները։ Ճափոն հարկադրուեցաւ անձնատուր ըլլալ։*

4· *Հիւլէական ռումբի նոր փորձ մը կատարուեցաւ 1946 Յուլիս 1ին, Պիքինիի մէջ։ Նոյն ամսու 15ին երկրորդ ռումբ մը փորձուեցաւ դարձեալ Պիքինիի մէջ, այս անգամ ծովուն տակ, փորձելու համար մարտանաւերուն ուժը։*

5· *Երեք նոր պայթումներ փորձուեցան 1948 Ապրիլէն Մայիս, Էնիվեթոքի մէջ։*

Եգիպտոսի քաղաքականութեան կեդր. կոմիտէն ձերբակալուած

ՀԱՑԵՐ ԱԼ ԿԱՆ ԿԱԼԱՆԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գահիրէէն կը հեռագրեն Մարտ 20 թուակա – նով·— Ապահովութեան տեսչութիւնը անցեալ չարթու ձերբակալեց Եգիպտոսի համայնավար կեդր· կոմիտէին 13 անդամները, չարք մը գիշերային խուզարկութիւններ կատարելով Հելիոպոլիս արուարձանին մէջ, ինչպէս կը ծանուցանէ այսօր ներքին նախարարութիւնը։

Նոյն պաշտօնատան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ բոլշեւիկ վարիչները ձերբակալուեցան երբ կը պատրաստուէին իրենց առաջին ընդհ· ժողովը գումարել 1947 Մայիսէն ի վեր։ Ձերբակալուած են նաեւ ուրիշ տասը համայնավարներ։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, բռնուած են կուսակցութեան բոլոր դիւանաթուղթերը, ինչպէս եւ դրամական հաշիւները։ Մինչեւ այսօր արտօնուած չէր արտասահման հաղորդել ձերբակալութեանց լուրը։

Զեռնհաս չրջանակներու մէջ կը հաւաստեն թէ Եգիպտոսի ապօրէն համայնավար չարժումը գործօն ըլլալով հանդերձ, երբեք վտանգաւոր համեմատութիւններ ստացած չէր։ 1948ին Ուշինկթընի մէջ հրատարակուած տեղեկագրի մը համաձայն, հինգ հազար գործօն համայնավարներ կային Եգիպտոսի մէջ, բաժնուած՝ քանի մը հարիւր բջիջներու, ինչ որ մեծ թիւ մը չէ, բազդատելով քսան միլիոն բնակչութեան հետ։

Ներքին նախարարութեան ներկայացուցիչը կ'ըսէ թէ կարելի եղաւ համայնավարներուն կեդրոնը գտնել հետեւելով Հիլել Շվարց անուն մարդու մը որ կը կարծուի թէ Ռուս է։ Այս մարդը, որ ձերբակալութենէ խուսափած էր, վերջերս նորէն երեւան ելած ըլլալով, ոստիկանութիւնը իրեն հետեւեցաւ դէպի երկու յարկաբաժիններ։ Մէկը իր բնակարանն էր, միւսը՝ համայնավար – ներու հաւաքատեղին։

Զորս վարիչները, որոնց երեքը Եգիպտացի են եւ մէկը Հայ, ձերբակալուեցան անցեալ երեք – չարթի կէս գիշերին։ Ուրիշ իներ հոգի ալ, որոնց չորսը Հայեր են, մէկը Եգիպտացի եւ միւսը Հրէուհի մը, ձերբակալուեցան աւելի վերջը։ Բոլորն ալ կը հարցաքննուին ապահովութեան պաշտօնեաներուն կողմէ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Ազգ· ժողովը պիտի լուծուի Մարտ 14ին, իսկ նոր ընտրութիւնները պիտի կատարուին Մայիս 14ին։ Ժողովը ամէն օր նիստ կը գումարէ, սպառելու համար օրակարգը։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ բանտային վարչութեան բժշկապետը, Տօքթ· Ֆ· Ռուսէլ, հինգ մեղսակիցներու հետ, երբ կը փորձէր գողնալ 3000 ամպուլ մորֆին։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՔԱԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»

Գ.

Իբրեւ հետեւանք իր տակաւ վիճակին, քահանան կը մեռնի՝ մահուան անկողնին վրայ հետեւեալ յայտարարութիւնը ընելով.

— « *Այս աշխարհի մէջ երկու մեծ երազ ունեցայ, նախ՝ Ամերիկայի մէջ ապրիլ եւ քահանայութիւն ընել, ապա՝ մեր գիւղի գերեզմանատան մէջ թաղուիլ: Երբեք չհրցայ Ամերիկա երթալ, բայց Ամերիկան դէպի ինձ եկաւ: Ահա կը մեռնիմ բանտի մը մէջ, որուն վրայ ամերիկեան դրօշը կը ծածանի: Մեր գիւղի գերեզմանատան մէջ ալ պիտի չթաղուիմ. բայց մեր փոքրիկ գերեզմանատան սահմանները մեծցած են ու տարածուած՝ ամբողջ Եւրոպայի մէջ: Եւրոպայի ամէն կողմը մեր գիւղի պզտիկ գերեզմանատունն է:*

« *Société Technique*ը ամէն ինչ կ'ընդհանրացնէ, ու այս պատճառով, արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը միաւորներու եւ անհատներու արժեւորումը չի կրնար կատարել: Ահա ամերիկեան թէ ռուսական collectivismeներու հսկայ վտանգը: Ձիշդ այս պատճառով ալ վստահ կրնանք ըլլալ թէ արեւմտեան ընկերութիւնը պիտի խորտակուի: Թէքնիք քաղաքակրթութիւնը խոտոր կը համեմատի անհատի կեանքին հետ. կը խեղդէ անհատը: Այս ընկերութեան մէջ կրնան չնչել մի-այն թէքնիք սարուկները, մեքենաները եւ քաղաքացիները: Մարդկութիւնը տակաւին այսքան անկում կրած չէր՝ ընկերային տեսակէտէ: Արեւմտեան թէքնիք ընկերութիւնը սպաննած է անհատը՝ զայն զոհելով տեսութիւններու, վերացական ըմբռնումներու, ծրագիրներու եւ ընդհանրացում-ներու »:*

Թրայանին իրաւունք չեն տար ներկայ ըլլալ հօրը թաղման: Իբրեւ բաղդի ցոյց՝ ծոմ կը բռնէ: Զինքը կը բանտարկեն յիմարանոցի մը մէջ, թէեւ բժշկական քննութենէ հետք կը հաստատուի որ խենդ չէ, բայց հաղիւ յիմարանոցէն արձակուած, այլեւս չհանդուրժելով կացութեան, անձնասպան կ'ըլլայ՝ կայանին փչաթիւերուն մօտենալով եւ պահակներուն կողմէ դնդակահարուելով:

... Տասներեք տարի զանազան երկիրներու 38 կեդրոնացման կայանները՝ մաղուելէ ետքը, Մօրից վերջապէս կ'ազատի եւ կը գտնէ իր ընտանիքը, բայց 18 ժամ միայն ազատ մնալէ ետքը՝ հրահանգ կը ստանայ երկիրն վերադառնալ ամերիկեան կեդրոնացման կայան՝ ընտանիքին հետ, որովհետեւ ռումանացի է, եւ Ռումանիան Ռուսերուն հետ է, իսկ Ռուսերը այժմ Ամերիկացիին դէմ են...:

★

«ՔԱԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ» պոռթկումն է ամէն տեսակէտով եւ ամէն բանի մէջ յուսախաբ մարդուն, որ չի դիտեր ուր երթայ եւ ի՞նչ ընէ, նման անտառին մէջ որսորդներէ եւ անոնց որսական չուներէն շրջապատուած անասունին:

Ճուսահատութեան եւ բաղդի կանչն է մարդու մը, որ յոյսը կտրած է համայն մարդկութենէն՝ ընդհանրապէս, եւ մարդկութիւնը վարելու յաւակնութիւնը ունեցող ազգերէն ու պետութիւններէն՝ մասնաւորապէս:

Գիրքը, ուրեմն անխուսափելի կերպով կը ստանայ քաղաքական բնոյթ, որովհետեւ իր զրաւիարները պաշտպանելու համար, հեղինակը ստիպուած է օրինակներ առնել առաւելաբար՝ երեք տարբեր վարչաձեւերու գործելակերպէն: Մէկ կողմէ՝ համայնավար Ռուսաստանը, միւս կողմէ՝ ժողովրդավար Ամերիկան, իսկ երկուքին մէջտեղը՝ Նացի Գերմանիան:

Ո՞րն է այն պետական, ընկերային կամ քաղաքական կազմակերպութիւնը, որ կրնայ փրկել մարդկութիւնը, որուն կարող է կառչիլ անհատ-մարդը: Կէօրկիուի համոզումը որոշ է եւ վերջնական: Անոնցմէ եւ ոչ մէկը:

Հարցը պարզ է՝ Ռուսաստանի ու իր մարքսեան ու համայնավարական կարգուսարքի մասին: Հեղինակը ոչ մէկ պատրանք ունի այստեղ: Անհատը եւ իր հոգեկան ազատութիւնըորեւէմէկ ձեւով չեն կրնար ծաղկիլ կոմիսարներու Ռուսաստանին մէջ, համայնավարութեան այն ծաղրանկարին մէջ, որ ոչ միայն պահած է արեւմտեան ժողովրդավարութեան բոլոր թերութիւնները եւ անոնց սարուկը եղած, այլեւ ամենածայրայեղ չափազանցութիւններու է հասցուցած այդ նոյն հիւանդագին երեւոյթները, ինչպիսին են անտեսական եւ անհատական կաշկանդում, որոնց դէմ պայքարելու համար էր, որ համայնավարութիւնը ծնունդ առաւ: Այնտեղ՝ ծաղրանկար է ամէն ինչ, որ կապ ունի անհատի ֆիզիքական եւ բարոյական ազատութեան հետ: Պզտիկ մէջբերում մը՝ Ալեքսանդր Քօրուկայի դատավարութենէն ու դատապարտութենէն (այս երկու բառերը գրեթէ հոմանիշ են համայնավար բառարանին մէջ), որ կը յիշեցնէ Ռինի «Գնդակահարուած»ներու բանուորա-դիւցազական ժողովրդական դատարանները:

« Ժողովրդական դատարանին նախագահն էր Մարքու Կոլտէնպէրկ, որուն գլուխը ածխլուած էր՝ թիապարտներուն պէս: Ռուսերը զինքը ազատած էին բանտէն քանի մը օր առաջ, ուր արգելափակուած էր Լէնինկիէլը սպաննած ըլլալուն համար:

« Աջ կողմը նստած էր Արիսթիցան: Մարքու Կոլտէնպէրկ զայն իբրեւ դատաւոր ընտրած էր, որովհետեւ Ֆանթանայի ամէնէն աղքատ «քաղաքացուհին» էր: Ձախին՝ Եօն Քալուկարուն էր, որ քանի մը տարի առաջ կացինի հարուածներով սպաննած էր ոստիկան մը: Մարքու Կոլտէնպէրկ զայն ընտրած էր այս իսկ պատճառով »...:

« — Գիտե՞ս թէ ինչու հոս բերուած ես », հարցուց ժողովրդական դատարանի նախագահը:

= Ոչ:

— Հակայեղափոխականի տիպար պատասխան: Հակայեղափոխականը միշտ ալ կը յայտարարէ որ չի դիտեր թէ ինչու կը դատուի: Կ'ընդունինք որ ճշմարիտ հակայեղափոխական մը ըլլաս, բայց ինչու կը դատուիս: Կ'ընդունինք որ ֆաշական խումբեր կազմակերպեցիր, որոնք անտառները քաշուեցան՝ Ռուսերուն դէմ կռուելու համար:

= Ես խումբեր չկազմակերպեցի: Կ'ընդունիմ որ օրհնեցի տանս բակին մէջ հաւաքուած գիւղացի երիտասարդները, որոնք ինձմէ խնդրած էին իրենց համար աղօթել: Աղաչեցի Ս. կոյսին որ անոնց օգնէ, եւ ցոյց տայ ճշմարտութեան եւ Արդարութեան ճանապարհը:

— Ժողովրդական դատարանը քեզ կը դատապարտէ մահուան, յայտարարեց Մարքու Կոլտէնպէրկ: Ապացուցած է քեզի դէմ եղած ամբաստանութիւնը,— յեղափոխութիւն կազմակերպել հանրային կարգին դէմ ...» :

Ֆիզիքական եւ հոգեկան ճնշման արդիւնքը այն կ'ըլլայ, որ Ռուսը, քիչ մը որ ինքզինքը ազատ կը զգայ, օրինակ իբրեւ դրաւման բանակի զինուոր, կը վարուի ճիշդ գազանի պէս, քանդելով եւ փճացնելով ամէն ինչ որ իր աչքին կը զարնէ: Կը բռնարարէ երիտասարդ աղջիկներէն մինչեւ ընտանիքի մայրերը եւ ութսունամեայ պառաւները՝ իրենց իսկ զաւակներուն առջեւ: Եւ որուն սարսափէն լեզապատառ բազմութիւններ կուգան կը թափին ամերիկեան բանտերը, միայն թէ Ռուսերուն ձեռքը չիյնան:

« Ռուսերէն ամէն բան կը սպասուի» , կ'ըսէ Թրայան իր կնոջ: «Սպիտակ ձեռքեր ունենալ իսկ բաւական է, որ քեզ ձերբակալեն, կամ նոյնիսկ առանց ձեռքերուս նայելու եթէ ձերբակալէին զիս, առանց որեւէ պատճառի, դարձեալ պիտի չզարմանայի: «Անոնցմէ ամէն բան կը սպասուի »:

Եւ անհունապէս կը հրճուի, որ Ամերիկացիները վիրենք կ'առաջնորդեն ուրիշ ամերիկեան բանտ մը, փոխանակ՝ Ռուսերուն յանձնելու, «պէտք է խենդ ըլլալ այս բանտին մէջ արգելափակուելու փոխարէն միւսին մէջ բանտարկուած ըլլալուն՝ ուրախանալու համար, բայց Եւրոպայի մէջ ապրող մարդուն ամենավերջին վիճակն է այս: Երկու բանտերու միջեւ պէտք է ընտրութիւն մը կատարէ »:

ՇԱՖԻՔ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Բոլշեւիկեան գործունեութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ

Նորէն ազդեցութեան պայքար մը կը մղուի Միջին Արեւելքի մէջ, Ռ. Միութեան եւ արեւմտեան խմբակցութեան միջեւ :

1941 — 1944ի պատմութիւնը ցոյց տուաւ թէ ինչ մեծ կարեւորութիւն ունի Միջին Արեւելքը : Եթէ արեւմտեան երկիրներու Դաշնակիցները ի վերջոյ չահեցան վերջին պատերազմը, մեծ մասով կը պարտին այս երկիրներուն վրայ իրենց ունեցած տիրապետութեան: Ուստի Ռ. Միութիւնը չանք չի խնայեր ամուր դիրք մը գրաւելու համար այդ կողմերը: Ամէն տեղ տենդային գործունէութիւն կը տանի, յաճախ նոր յոյզուիթիւններ չահելով :

La Libre Belgiqueի թղթակիցը արձանագրելով այս պարագան կ'աւելցնէ Մոսկուա գրամով եւ մարդոցմով, կ'ընդարձակէ իր հինգերորդ գունդի գործունէութիւնը: Իր ճարպիկ գործակալները կը թափանցեն ամէն տեղ : Անոնք կ'օգտուին այս երկիրներու յետամնաց ընկերային կազմէն, զանգուածներու թշուառութենէն, վարչական ապականութենէն եւ ներքին պայքարներէն, հիւսելու համար իրենց սարդի ոստայնը :

Այս գործունէութիւնը լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ մանաւորապէս Իրանի: Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, Ռ. Միութեան դեսպան Սաթիքովի Թէհրան վերադարձը գործունէութեան նոր շրջան մը կը բանայ: Սովետական արշաւները յաճախադէպ են ռուսեւիրանեան սահմանագլուխին վրայ : Քանի մը շաբաթէ ի վեր գրեթէ ամենօրեայ զարձած են անոնք: Կը թուի թէ այս արշաւները կը ծառայեն ծածկելու սովետական գործակալներու, խռովարարներու եւ սուրհանդակներու գաղտնի անցքը սահմանագլուխէն: Շաւոտեր խորհրդային գործակալներու այս թափան-ցումը կը կապեն Պարսկաստանի ընտրութեանց հետ :

Իրանեան Ազարպատականի կացութիւնը տագնապալի կը համարուի, հակառակ ձեռք առնուած զինուորական եւ ոստիկանական միջոցներուն : Կ'ըսուի թէ համայնավար գործակալներ կը մոլորեցնեն այս երկրին վարչութիւնը , իրազեկներ կը հաւաստեն թէ համայնավար ազդեցութիւնը անդադար կ'աճի, ոչ միայն վարձուոր եւ բանուոր դասակարգին, այլեւ մտաւորականութեան մէջ :

Ինչպէս ամէն տեղ, հոն ալ ամերիկեան օգնութիւնը անբաւարար կը համարուի: Մ. Նահանգները որոշ նիւթական օժանդակութիւն կ'ընծայեն Իրանի, սակայն որեւէ ճնշում չեն բանեցներ վարիչ շրջանակներու վրայ, որպէսզի հիմնական բարեփոխութիւն յառաջ բերեն վարչութեան մէջ, իսկ առանց անոր, իրական բարեկարգում չի կրնար կատարուիլ : Ասոր համար պէտք է նախ անողոքմտաբար ճզմել կարգ մը զօրաւոր խմբակներու եւ աւազակապետներու դիմադրութիւնը: Երիտասարդ Շահը կ'ուզէ լուրջ բարեկարգումներ կատարել, հակառակ շատ մը թշուառութեանց :

Այս կացութիւնը կը չահագործուի խորհրդային դեսպանին կողմէ, որ կարեւոր վարկեր կը տրամադրէ կարգ մը շրջանակներու, քարիւղի մեխոստանայ կարգ մը շրջանակներու, քարիւղի մեծ նաւնորհը ստանալու համար Ազարպատականիմէջ:

Քարիւղի դաշտերուն սեփականատէրերը մեծ մասով փախած եւ Թէհրան հաստատուած են: Այս պատճառով յաճախ նպաստաւոր ընդունելութիւն կը գտնեն խորհրդային թելադրութիւնները :

Միեւնոյն ատեն սովետական Ազարբէյճանի անթելը տենդագին քարոզչութեան մը ձեռնարկած է ուղղակի գործունէութեան եւ գործօն դիմադրութեան կոչեր եւ ազդարարութիւններ ուղղելով իրանցի պաշտօնեաներուն եւ դաստաւորներուն : Պետք չըլլայ կարծիքով, Սովետները Իրանի մէջ ունին ոչ միայն բազմաթիւ եւ լաւ կազմակերպուած բջիջներ, այլեւ գաղտնի յարաբերութիւն զանազան վարչութիւններու հետ: Թուրքերն ալ մտահոգ են ապագայի մասին:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Իրանի կարեւոր կեդրոններուն մէջ, համայնավարական ազդեր կը փակցուին, յեղափոխական թռուցիկներ կը ցրուեն եւ գաղտնի գրականութիւն մը կը տարածուի: Իրանեան ոստիկանութիւնը անչուշտ կը պատռէ պատի ազդերը, կ'ըզրաւէ թռուցիկները եւ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կը կատարէ , սակայն գաղտնի գործունէութիւնը կը չարունակուի: Համայնավարական այս գործունէութիւնները ցոյց կուտան թէ շատ մը բջիջներ վերակազմուած են: Վերջերս Թաւրիզի մէջ ձերնակալուեցան քանի մը պաշտօնեաներ որոնք Սովետ. Միութեան համար կ'աշխատէին :

Կոմինֆորմը կը գործէ նաեւ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Իրաքի մէջ: Կ'ըսուի թէ Պէյրութ կը գտնուի, այս երկիրներուն բոլշեւիկեան կեդրոնը : Կուսակցութիւնը վստահելի տարրեր ունի քարիւղի ճարտարարուեստի եւ նաւահանգիստի բանուորներու մէջ: Թրիփոլիի բջիջն ալ, որ լաւ կազմակերպուած է, իբրեւ կապ կը ծառայէ Իրաքի եւ Սուրիոյ միջեւ: Հոն ծովային փոխադրութիւնը կարեւոր բջիջ մը ունի: Տեղական վարիչը՝ Սիւլէյման Ալի Շէրիֆ, վերջերս սպաննուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, ուրկէ վերջ կուսակցութիւնը գաղտնի գործել սկսաւ : Համայնավարական վերջին ցոյցերուն ատեն, Պէյրութի, Դամասկոսի, Քէրքուկի եւ Պաղտատի մէջ նշանախօսքեր տարածուեցան եւ բուռն յարձակումներ կատարուեցան «արեւմտեան աշխարհակալներու» եւ անոնց կալուածատէր ծառաներուն վրայ, ինչպէս եւ Սիոնականութեան եւ Իսրայէլի դէմ: Միջին Արեւելքի բոլոր արաբական եւ իսլամական երկիրներուն մէջ, համայնավար քարոզութիւնը ընդհանրապէս աւելի շատ ազգայնական նշանախօսքեր կը գործածէ, յետաձգելով ընկերային եւ տնտեսական մարտակոչը, ազդելու համար ժողովրդային բազմութեանց վրայ : Թ. Ա. Թ.

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՁԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԸՆԴՄԷՋԻՆ, հեղինակ՝ Մ. Ռիքլի, Գերմաներէնէ հայերէնի վերածեց, Գ. Ժ. Վ. Շահլամեան, (Վեբլելք ի Մասիս եւ Հայ. Եկեղեցու նչանակութիւնը Հայոց մշակութային եւ քաղաքական կեանքի մէջ եւն.) : 1949, Շտուտկարտ, գին՝ 100 Ֆրանք : Կեդրոնատեղի՝ գրատուն Պարսամեան, 46 rue Richer, Paris (9) :

ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱ՞Ց ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ թերթերէն կը ֆաղեմ հետեւեալ պատմութիւնը ։—

Անկարա, 10 Մարտ ։— Ազգ· Ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, Սատրգ Ալտօղանի յայտարարութիւններուն առթիւ։ Ալտօղան հարցագիր մը տուած էր Ժողովին եւ կը բողոքէր ընդդիմադիր թերթերու եւ ճառախօսներու դէմ կատարուած հետապնդումին առթիւ ։ Դատական գործավարը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը կը յարգէ խօսքի եւ գաղափարի ազատութիւնը, պայմանաւ որ ան չհակադրծումի նիւթ չդառնայ եւ չծառայէ ասոր անոր քմահաճոյքին ։

Սատրգ Ալտօղան բեմ բարձրանալով ըսաւ ·

— Դուք իմ հարցումիս պատասխանեցէք ։ Քաղաքական եւ կուսակցական հաւաքոյթներու մէջ խօսող, կարծիք յայտնող հայրենակիցները դատարանները, բանտերը կը քաշկռտէք։ Մենք ենթակայ ենք Միացեալ Ազգերու Ուխտին, որ կը ջնջէ հակասահմանադրական բոլոր օրէնքները ։ Ամէն ոք իրաւունք ունի իր գաղափարները ազատօրէն յայտնելու։ Մինչդեռ մեր մէջ հակառակը կը պատահի, եւ հայրենակից մը չի կրնար քննադատել Հանրապետութեան նախագահը եւ կամ կառավարութիւնը։ Ինչպէ՞ս կը մոռնաք որ հայրենակիցները հաւասար են օրէնքին առջեւ եւ Հանրապետութեան նախագահն ալ քաղաքացի մըն է ամէնուն պէս ։

Նոյն պահուն աղմուկներ բարձրացան եւ ո – մանք պոռացին · — Փախցուց նորէն ։

Ալտօղան ։— Ո՞ւր տեսնուած բան է որ Հանրապետութեան նախագահը օրէնքէն վեր նկատուի ։ Լաւ մտիկ ըրէք, կամ այն է որ պիտի հպատակիք Մակի Ուխտին եւ կամ մեր կառավարութիւնը այս բեմէն պիտի յայտարարէ ի լուր աշխարհի ։— Ես ոչ մարդկային իրաւունք կը ճանչնամ, ոչ ալ սահմանադրութիւն ։

Ալտօղան յետոյ դարձաւ դինքը ընդմիջող Ալի Բիզա Էսէնի եւ պոռաց ։— Դուն լռէ «Չըրչըր պէօճէյի»· իսկ դուն, Տուրուգան, աչխարհէն խապար չունիս ։ Ելեր էք դատարանի կը յանձնէք այն լրագրողները, որոնք քաղաքական խնդրի մը շուրջ կարծիք կը յայտնեն ։ Հարկաւ պիտի քննադատեն Հանրապետութեան նախագահն ալ, կառավարութիւնն ալ ։ Ով որ քննադատութենէ կը վախնայ, թող տունը քաշուի եւ պաշտօնատար չըլլայ ։ Հակառակ պարագային , իր հիմնած վարչաձեւը մենաշնորհութիւն է միայն ։ Վարչապետը ելաւ ըսաւ թէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը խանգէռ եղած է ։ Խանգէռը անբուժելի հիւանդութիւն մըն է, եթէ Հալք կուսակցութիւնը վարակուեցաւ անկէ, վերջը շատ դէշ է ։

Վաֆքի կէրկէր փորձեց առարկել, բայց Ալտօղան լռեցուց ·

— Բերանդ մի բանար, քու խելքդ քեզի կը բաւէ ։ Հալքի ընդհ· նախագահը չքննադատեն՞ք , կառավարութեան ամէն գործին աչք գոցե՞նք, զո՞վ քննադատեն՞ք ուրեմն, որո՞ւ դէմ կատարե՞նք մեր ընդդիմադիրի պարտականութիւնը ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՒԱՆԴ ԴՈՒՄԱՐԻ ՄԸ ՑԱՆՁՆՈՒՄԸ

Նիս, 14 Մարտ ։— «Ճառաջ»ի մէջ Մարտ 10–ին հրատարակուած գրութիւնէս վերջ, Նիսի հայ Ազգ· Մխիթեան վարչութիւնը Մարտ 12ին Ժողովի մը հրաւիրած է գիս, նաեւ ազգայիններ ։

Ժողովին մէջ նկատի առի հետեւեալ պարագաները ։—

1·— Վարչութիւնը իր թերի կազմը ընդունեց, եւ ըստ օրինի նոր անդամներով վարչութիւն մը կազմեց ։

2·— Կաթող· պատուիրակը վաւերացուցած է այս մխիթեան վարչութիւնը, մատուռով ալ զբաղելու համար ։

3·— Հաշուեքննիչ մարմինը, իր տեղեկագիրը տուած է, ճշդրիտ եւ չնորհաւորելի գտած ըլլալով հաշիւները ։

Իմ ուզած այս երեք օրինաւոր խնդիրները կարգադրուած ըլլալով, հրաւիրեցի նոր վարչութիւնը եւ իրենց վճարեցի Նիսի Մատուռին 1946 Փետր·էն 1950 Փետրուար 5ի չրջանին գոյացած 274·898 ֆրանքը եւ 7 ամերիկեան տոլարը ։

Ցաջողութիւն կը մաղթեմ նոր վարչութեան ։

Ս· Երամեան

Ց· Գ·— Տարի մըն է որ կը խնդրէի թէ դրամը որո՞ւ յանձնեմ ։ Հոգաբարձութիւնը Ազգ· Մխիթեան եղաւ ։ «Ճառաջ»ի միջոցաւ հրապարակաւ հարցուցի թէ հիմա դրամը որո՞ւ յանձնեմ ։ Նոր վարչութեան անդամներէն ոմանք, վերի առկախ խնդիրները չկարդադրած, նոր արթնցածի մը պէս, huissierի միջոցաւ ինձմէ դրամը պահանջելու միտքը ունեցած են ... Եւ դեռ չաբաթ մը չանցած նորէն գիս օգնութեան կը կանչեն ։ Աչխատելու կարգը ձերն է, հանդիստ ձգեցէք գիս ։ Ս·Ե·

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Քաշան·— Մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Պանեէօ Քաչանի մէջ Նոր Սերունդի Օրը ։ Երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ· Մեսումենցի բացումը կատարեց հանդէսին, Նոր Սերունդի քայլերգով ։ Ցետոյ Ե· Պասմաճեան ուղերձով մը փառաբանեց հայ ժողովուրդին յարատեւութեան ճիգը, դարերու ընթացքին ։ Մխիթեան բոլոր անդամները կը մասնակցէին գեղարուեստական բաժնին ։

Եղան արտասանութիւններ եւ երգեր, խանդավառելով ժողովուրդը ։ Ցաջողագոյն արտասանեցին Օր· Ս· Տակառեան, Օր· Հ· Թեւանեան, Պ· Ն· Մխճեան, Ա· Մարգարեան ։ Մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեցին Թորոսեան եղբայրները իրենց Կովկասեան պարերով ։

Երգչախումբը երգեց «Հայաստանի այն վառ–սէրը» (Մեսումենց) ։ Գեղեցկօրէն պարեցին նաեւ Ֆ· Հաքիմեան, Մ· Ցակոբեան, Լ· Մաղազաճեան ։ Վերջապէս ներկայացուեցաւ «Պաշտօնս խոմբալ է» որ մեծ յաջողութեամբ անցաւ չնորհիւ Պ· Ս· Թորոսեանի ։ Հանդիսականները չատ գոհ մնացին ։ Դերակատարներէն էին Օր· Հ· Նորիկեան, Պ· Հ· Թորոսեան, Ե· Պասմաճեան եւ Ա· Մարգարեան ։ Ընկեր Պարոնվարդեանի փակման խօսքէն վերջ սկսան պարերը ։

Արուարձաններէն եկած էին բազմաթիւ ընկերներ եւ ընկերուհիներ ։ Միջնարարին երգեցին փոխնիփոխ Աստղիկ Քէօսէեան, Աւետիս Քիւրքեան, Մ· Մուրատեան ։ Ս· Ճիլաճեան եւ Հ· Նոր–բեկեան չատ յաջող զուգերգ մը երգին ։ Մէջ ընդմէջ սրահը կը թնդար յեղափոխական խանդավառ երգերով, առաջնորդութեամբ Փարիզի խումբին ։ Ցրանասցի ընկերվարականներէն Պ· Gigou, տեղական մասնաճիւղին քարտուղարը , տաք ճառ մը խօսեցաւ , քաջալերելով մեզ ։ Ընկեր Պարոնվարդեան պատասխանեց եւ չնորհակալութիւն յայտնեց ։ Ա· Քիւրքէեան Ֆրանսերէն երգ մը երգեց ի պատիւ հիւրերուն ։ Ցետոյ ներկաները յոտնկայս երգեցին «Մարսէյէզ»ը եւ «Մշակ բանուոր» ։ Այս ձեռնարկը մեծ յաջողութիւն մը եղաւ Նոր Սերունդի համար ։ — Նոր Սերնդական

Ա· ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ՑՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Կաթող· պատուիրակին ատորագրութեամբ զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ՝ 1949 Ցուլիս 29ին չուրջ 30 մատուռականներ Ժողով գումարելով Նուպարեան մատենադարանին մէջ, հետեւեալ որոշումները տուած են ։—

Ա·— Հայ սփիւռքին մէջ ամենուրեք յոբելեանական հանդիսութիւններով տօնել հիւրընկալ աղնիւ ազգին մչակութային փառապանծ հաստատութեան՝ Ֆրանսական ակադեմիային կողմէ , յանձին Պ· Արչակ Չօպանեանի, հայ տաղանդին ընծայած վերջին բացառիկ պատիւը ։

Բ·— Այս առթիւ ֆոնտ մը գոյացնել Սփիւռքի մէջ, Ցոբելեարին կենդանութեան իսկ, եւ անոր ձեռքով ի լոյս ընծայելու համար իր անտիպ երկասիրութիւնները ։

Գ·— 1950 տարին յատկացնել այս յոբելեանական հանդիսութիւններու եւ նուիրատուութեանց ։

Դ·— Փարիզի մէջ յոբելեանական ընդունելութիւնը կատարել Սորպոնի մէջ, 1950ի Մայիս 14–ին, կիրակի, կէս օրէ վերջ, ,մասնակցութեամբ Ֆրանսական պաշտօնական մարմիններու եւ անձնաւորութեանց ։ (Կը խնդրուի չհաչաճեւել) ։

Ե·— Խնդրել արտասահմանի բոլոր հայ թերթերէ, որ հաճին հրատարակել մեր այս զեկոյցը, եւ բերել իրենց մասնակցութիւնը յոբելեանական այս ձեռնարկին յաջողութեան համար ։

Զ·— Խնդրել սփիւռքի բոլոր մչակութային կազմակերպութիւններէն, որ հաճին համերաշխաբար ստանձնել ամենուրեք առաջադրուած յոբելեանական հանդիսութեանց եւ նուիրահաւաքութեանց նախաձեռնութիւնը ։

Ե·— Դրամական առաքումներու հասցէն է գանձապահ Պ· Վահէ Թօսունեան, 56 rue Lafayette, Paris (9) ։

ԳՈՐԾԱՏԷՐԸ ։— Այս գործին մէջ կատարելագոյն իրը էչ չարժեր ես ։

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԸ ։— Ոչ, պարոն, ես չարժեցայ իրրեւ ձեր ներկայացուցիչը ...

«ՁԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Զ·

— Արեգակը ծագեց, թռչունները երգեցին , ասում էր Նազլուն իր խառն պատմուածքների մէջ։— Էլի լաւ էր աչխարհը ... Միայն մեր տանը մահ եւ խայտառակութիւն։ Եկան, չատերը հաւաքուեցին եւ լաց էին լինում միայն նրա համար, տղամարդի համար։ Իսկ ինձ վրայ մի կաթիլ էլ չդցեցին։ Նրան թաղեցին, իսկ ինձ ... Ես մնացի ... Եւ ինձ տէր Աստուած, մեռած չէին համարում ...

Վերջին խօսքերը դարձեալ զրդռեցին նրա սարսափելի քրքիջը, նրա ձայնը էլի խեղդւում էր վայրի կատաղութիւնից ...

Բաւական էր։ Պառաւը արձակեց իր սրտի կապերը ։

Սկզբում դեռ խեղդուած ու մեղմ էին նրա հեծկլտանքները, կարծես նա չարունակում էր օրօր կարդալ իր անբախտ որբիկին։ Բայց ինչպէս կրակը ման է գալիս դալար ճիւղերի տակ եւ յանկարծ բռնկւում է երբ չոր, այրեցող նիւթեր է գտնում, այնպէս էլ պառաւի ձայնը բարձրացաւ, երբ հասաւ դէպքերը պատմելու րոպէն ։

Ողբերը ուժգին հոսանքով դուրս էին թըռչում, գալարւում էին խաղաղ օդի մէջ, ոռնում էին, խրխռում։ Ծանր, չատ ծանր էին նրանք, դէպի բարձր չէին գնում, այլ ընկնում էին թըռչուան հողի վրայ, քարչ էին ընկնում լալով, հառաչելով ... Նա միայն սեւ բեխերը ոլորող երիտասարդին չէր ողբում, որ գերեզմանի մէջ է։ ցաւում, խորովւում էր նչանած աղջկայ համար, անիծում էր դեւերին, դժուխքն էր հայցում ։ Մարդիկ անգութ են, գոնէ երկինքը օգնէր ... Մի թէ՞ նա էլ չէ տեսնում, որ երկրի վրայ թափառողը չափահաս աղջիկ է, անպատիւ, աներես, խայտառակ, նրանից փախչում են, ինչպէս սեւ ժանտախտից եւ չկայ մէկը, որ զովացնէ նրա տապակուած չրթունքները ։

Մարդիկ սովորեցին իրանց գոյրերի եւ երեխաների խայտառակութեան ... եւ գոհերը չատ են ամէն տեղ նրանք խեղդւում են ամօթի մէջ ...

Մխիթեան միջից մի ամբողջ թաղնուած աչխարհ նայում էր այս խեղճ տնակին, լսում էր այս թունալից հառաչանքը։ Հեռուից, ծմակների ծոցից, բուն սկսեց ձայնակցել պառաւին ... Կաղնիները այժմ ինչպէս ծանր ու տխուր կերպով են օրօրում իրանց տերեւները։ կ'ասես նրանք էլ են սուգ անում ։

Իսկ Նազլուն կպել է պառաւի կողքին եւ չէ համարձակւում չարժուել։ Երջանիկ է նա, ան–ձայն արտասուքները հեղեղի նման թափւում են նրա աչքերից ։

— Ախ, լռէ ... ինչքան լաւ ... բացականչում է նա ամէն անգամ երբ պառաւը ընդմիջում է որը՝ չունչ քաչելու համար ։

Նրա մէջ կատարւում էր մի զարմանալի փոխութիւն։ Չհկլուած դլուխը թեթեւանում էր, այնտեղ մի տեսակ թարմացնող պարզութիւն էր վառւում ։ Նա հանդարտւում էր։ Թւում էր, թէ փերին զգում է այդ եւ հենց դրա համար է, որ ձանձրանալ չը դիտէ ։

Նրա վրայ առանձին ոգեւորութիւն էր եկել , կարծես այստեղ, ուր սիրում էր նա մենակ ապրել, ուր ջրերն ու տերեւները օր ու գիչեր խուլ պայքար են մղում իրանց մեղմ քրթմնջիւններով, — այստեղ նրա սիրտը աւելի զգացուած, աւելի կրակոտ է դարձել։ Նա նայում էր իր դրկում հանգստացած վտիտ երեխային եւ հասկանում էր թէ ինչու է նրա քունն այնքան քաղցր, փոքրիկ դժբախտն էլ ծծում է այս արտասուքների , այս հեծեծանքների դառնութիւնը ... ամենալաւ քաղցրութիւնը ցաւերի աչխարհի մէջ ...

Լուսինն անցաւ, կարծես նրան յանկարծ կլանեց մի սեւ վիչապ ։ Մութ է, աստղերն են այժմ, որ ճաճանչում են վերեւում։ Ծղրիդը դադարեցրել է իր երգը։ Փերին վեր է կենում, ներս է տանում երեխային։ Նազլուն նրա հետ է։

— Ի՞նչ դառաւ յետոյ, հարցրեց պառաւը , երբ հեկեկանքները դադրեցին եւ նա խօսելու կարողութիւն ստացաւ ։

Եւ Նազլուն սկսեց հանդարտ ձայնով ·

— Նոյն օրը տարան իմ մօրը եւ նչանածիս հօրը։ Դատաստան պիտի լինէր, դրսում, կռուի մէջ, սպաննուել էր մի Թուրք եւ դեռ մենք մեղադարտ էինք ... իրրեւ թէ խայտառակութիւն չէր, որ կատարուեց այդ գիչերը, այլ սարքած դաւագրութիւն ...

(Կը շարունակուի)

Այսօր պիտի լուծուի՞ աշխատավարձի խնդիրը

Նախարարները երկու մասի բաժնուած ըլլալով, կառավարութիւնը չկրցաւ վերջնական եզրակացութեան մը յանգիլ, աշխատավարձքի յաւելման մասին, հակառակ 36 ժամուան խորհրդակցութեանց: Վերջնական որոշման կը սպասուի այսօր, չորեքշաբթի, լիագումար նիստի մը մէջ:

Անհամաձայնութեան գլխաւոր պատճառը հետեւեալն է, — ելմտական նախարարը, Պ. Փէչ, եւ աստիճան մըն ալ վարչապետը կը պնդեն թէ յաւելումը պէտք չէ անցնի 5 առ հարիւրը, որպէսզի ելեւմուտքի հաւասարակշռութիւնը չխանգարուի եւ չտիպուին նոր թղթադրամ տպել: Իսկ աշխատանքի նախարարը եւ ուրիշներ վտանգաւոր չեն գտներ 8 առ հարիւրը, ազգայնացուած հաստատութեանց մէջ: Այս տեսակէտին ուժ կուտայ Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութիւնը, որ գործօն դեր կը կատարէ գործադուլնե-րուն մէջ:

Վարչապետը կը փորձէ միջին ճամբայ մը գտնել: Այս առթիւ ճայնասփիւռ ճառ մը պիտի խօսի այսօր:

Մինչ այս մինչ այն, աշխատանքի վերսկսումը կը չարունակուի չատ մը ասպարէզներու մէջ: Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ Ռընոյի 36·000 բանուորները պաշտօնապէս վերսկսած են աշխատանքը, 5 առ հարիւր յաւելումով: Աշխատանքի Դաշնակցութեան քարտուղարներէն մէկը յայտարարեց թէ պարբերական գործադուլները պիտի չարունակուին Ռընոյի եւ ուրիշ մետաղագործական հաստատութեանց մէջ, մինչեւ որ կատարեալ գոհացում ստանան:

★ Կազի եւ էլեկտրականութեան բանուորներու գործադուլը երրորդ չաբաթը թեւակոխեց երկուշաբթի օր: Մասնագէտներու կարծիքով, անհրաժեշտ է այս տագնապը լուծել այս չաբթու, որովհետեւ պարտաւորիչ ծառայութեան կոչուած աշխատաւորները չեն կրնար չարունակել նոյն արտակարգ ճիգը:

Կը չարունակուի նաեւ ընկերային ապահովութեան պաշտօնեաներուն գործադուլը: Ապահովագրութեանց 220 ընկերութիւններու 22·000 բանթողները կրճատելով իրենց պահանջները, հրաժարեցան 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւէն, եւ յաւելում կը պահանջեն տասը առ հարիւր, փոխանակ 15 առ հարիւրի:

★ Ծուղարկաւորութեանց պաշտօնեաները եւ միս փորողներն ալ գործադուլ յայտարարած ըլլալով, կարգ մը ժբաախտներ հարկադրուեցան իրենք թաղել իրենց մեռելները, Թիէի եւ ուրիշ պերեզմանատուններու մէջ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՒԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէ կողմէ, կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, րիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ:

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ

Ծուղիչ տոամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ երուանդ Օտեանի ՋԱՒԱԼԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանճ:

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ: Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն:

ՏԻՏԱՂԻ ԱՆՆԱՀԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՑ
Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)
Հինգշաբթի գիշեր, 23 Մարտ ժամը 9ին
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին աւիւր

Կատակերգութիւն 3 արար: Փարիզահայ դէպրասաններու ընտիր խումբով մը, Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ. Ալթունեան, Տիկին Ազնաւուրեան, Օր. Էլիզ, հեղինակը եւ Ս. Մախսուտեան:

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի եղանակի վերջին մրցումը տեղի կ'ունենայ S. O. Versaillesի դէմ, իրենց դաշտին վրայ, rue Monbauron (Վէրսայլ): Շոգեկառք Montparnasseէն: Իջնել Վէրսայլ: Հանրակառք Pont de Sèvresէն:

Պահեստի եւ Ա. խումբերուն ժամադրավայրը Porte d'Italieէն ժամը 12.15, métro Mairie d'Issyէն ժամը 12.30:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ընկերուհիներէն Քնարիկ Օհանեանի եւ ընկեր Վազգէն Սէրէնկիւլեանի նշանախօսութեան առթիւ Շավիլի Կապոյտ Ֆաչը եւ Նոր Սերունդը չնորհակալութեամբ ստացած են հազարական Ֆր. Տիկին Գազազեանէ եւ Մարսէյլի ընկերներէն Ժիրայր Ոսկեանէ:

Տարեկան պարահիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒԼԵՐՏ ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30:
SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:
Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:
Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն:

Երաժշտագէտ Գ. Ն. Սերգոյեանի

կողմէ երդուած 8 եկեղեցական երգերու երգացանկները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Գարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9):

Կամ հեղինակին՝ Պ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois:

Մեր հոգեզմայլ չարականները պէտք է լսուին նաեւ հայ տուներէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին: Ցարդելի երաժշտագէտի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու:

Ահա եւ երգերը. —

1.— ՈՒՐԱՒ ԼԵՐ (Հարսանեկան եւ ԴԱՐՋ ԱՆՁՆԻՄ (յուղարկաւ): 2.— ՑԱՐԵԻԵԼԻՑ ԵԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ: 3.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ: 4.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորական), ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորական): Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են:

Սակաւաթիւ օրինակներ կան միայն

ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (Թուրքիկ ակնարկ): Գինն 1000 Ֆր.: Գաւառի համար 1100 ֆրանք:

Գ. ԼԱՋԵԱՆի ԴԷՄՔԵՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸՆ: Գինն 800 ֆրանք: Գաւառի համար 900 ֆրանք: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան եւ Հրանտ Սամուէլ գրատունը, 51 rue Mr. le Prince, Paris:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ — Հ. Ց. Դ. Րաֆֆիի խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 20·45ին, Chope du Nord: Օրակարգ՝ չարունակութիւն վիճաբանութեան, «Հայրենիքի հարցարանին չուրջ»: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ֆր. Կ. Ֆաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.Հարոնեան սրահը, rue des Convalescents: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:
ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՌՈՄԱՆ — Հ. Ց. Դ. «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օշական» խումբի եւ Կապոյտ Ֆաչի խառն դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին: Կը դասախօսէ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Նիւթ՝ «Ատրպատականի հերոսական դրուագները»:

ԱՆԻԷՌ — ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ — Հ. Ց. Դ. «Ա. րամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պուա Քոլոմպի կայարանի դիմացի սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Պուալիւզէի «Վարանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, ընկեր Նախագահէին բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Պ. ՁՕՊԱՆԵԱՆի յուռոյիկայ գրական դասախօսութիւնը այս չաբաթ օրը, ժամը 5ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէրի Հայ Ուս. Տան մէջ, 57 Պուլվար Ժուռտան: Նիւթ՝ Մինաղարեան մեծ բանաստեղծ ԾՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑի (չար.-եւվերջ): Մուտքը ազատ է:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՌՈՄԱՆ — Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը պիտի տօնուի այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, St. Bernardի սովորական սրահին մէջ:

Պիտի խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Կը նախագահէ ընկեր ՊԱԼԵԱՆ

Պիտի բեմադրուին երկու գաւեշտներ, «ԵՐԱՆՈՍ ԱՂԲԱՐԸ» եւ «ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՓԱՍ»Ը:

Մուտքը ազատ է:

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէվրանի Կապոյտ Ֆաչի, 26 Մարտ ժամը 15էն մինչեւ 24, Hôtel de Franceի մէջ, 223 Place de la Libération:

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը՝

ՋԱՐԾԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.

եւ ուրիշ անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Առնել Eglise de Pantin, autobus թիւ 147, իջնել Place de la Libération:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ հայ խոհարարուհի մը որ կրնայ նաեւ կատարել տան մանր գործերը: Դիմել Տիկին ՃԻԿԷՐՃեանի, հետեւեալ հասցէով.— M. Courbétian, 15 rue Gossin, Montrouge (Seine):

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:

Առաջնակարգ գաւառներ:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)

Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՑ թագաւորական տագնապը կը չարունակուի, հետզհետէ ծանրանալով: Անվէրսի նահանգիստին քսան հազար բանուորները գործադուլ յայտարարեցին, չլսելով ամէն գործունէութիւն: Բոլորն ալ կը բողոքեն Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին դէմ: Գործադուլի չարժումը կը ծաւալի ամբողջ երկրին մէջ, սկսելով մայրաքաղաքէն: Կաթոլիկները կը պահանջեն թագաւորին վերադարձը, առանց որեւէ պայմանի: Ուրիշ հոսանքներու կարծիքով, տագնապը լուծելու միակ միջոցը այն է որ թագաւորը վերադառնայ, յետոյ ինքնաբերաբար հրաժարի գահէն:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնն ալ արտակարգ օրէնքներ մշակած ըլլալով, բողոքի ցոյցերը կը սարքուին նախաձեռնութեամբ համայնավար կուսակցութեան: Միայն Ճենովայի նաւահանգստին մէջ հարիւր հազար հոգի մասնակցեցան բողոքի ցոյցի մը: Գործադուլներն ալ կը ծաւալին: Հակաբոլշեւիկ թերթեր կրակի կը տրուին, փաչաքաններ կը ծեծուին եւն.:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԵՑ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ բացառիկ ժողով մը պիտի գումարեն այսօր Հռոմի մէջ, քննելու համար «ամբողջական դիւանագիտութեան» խնդիրը: Ժողովը պիտի տեւէ երեք օր, մասնակցութեամբ արտաքին նախարարութեան պատուիրակին:

ՍՈՒՐԻՈՑ սահմանադիր ժողովը չորս օր վիճաբանելէ վերջ վաւերացուց այն բոլոր կարգադրութիւնները որոնց համաձայն կը խզուի մաքսային համաձայնութիւնը Լիբանանի հետ:

ԼԵՆԻՆի առաջին ընկերներէն Միխայիլ Ճխայկա մեռաւ: 85 տարեկան էր: Պատասխանատու պաշտօններ վարած է կուվկասի մէջ, պայքարելով մենչեւիկներուն դէմ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ հարիւր հազարաւոր Չինացիներ, կիներ եւ մանուկներ կը փախչին սովահար չըրջաններէն: Խուճապ կը տիրէ մասնաւորապէս Շանթունկի նահանգին մէջ, որ ունի 38 միլիոն բնակիչ: Համայնավար իշխանութիւնները կը հաստատեն այս գաղթը: Հազարաւորներ մեռած են արդէն, իսկ միլիոնաւորներ տեբեւներով, արմատներով, խոտերով կը սնանին: Կաւ ուտողներ ալ կան: Հեռագրի մը համաձայն Անհուէ նահանգին 22 միլիոն բնակիչներէն ինը միլիոնը սովահար մեռնելու դատապարտուած են: Նոյն կացութիւնը ուրիշ նահանգներու մէջ:

25 ԵՐԿԻՐՆԵՐ համաձայնութիւն մը կնքեցին Ժընեւի մէջ, որպէսզի գերքերը, թերթերը եւ պարբերականները առանց մաքսի փոխադրուին այսուհետեւ:

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 — Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 23 MARS 1950 — Հինգշաբթի 23 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6109–Նոր շրջան թիւ 1520

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Դահիճը կը հատանի 5 առ հարիւր յաւելուածի

ՆԱԵՒ 2 – 3 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ՊԱՐԳԵՒ ՑԱՌԱՁԻԿԱՑ ԾՈՒՆԻՍԻՆ, ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԱԾ ԳՈՐԾԻՆ

Երեքշաբթի օր, երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ, նախարարները համաձայնութեան մը յանգեցան, որ պիտի վաւերացուէր երէկ, չորեքշաբթի, լիագումար նիստի մը մէջ։

Ահաւասիկ համաձայնութեան գլխաւոր կէտերը.— Աշխատավարձը 5 առ հարիւր աւելցնել պետական եւ ազգայնացուած հաստատութեանց մէջ։ Միւս կողմէ, 2—3 առ հարիւր յաւելում կատարել համաձայն արտադրուած գործին։ Առաջին որոշումը գործադրելի է անմիջապէս, երկրորդը՝ յառաջիկայ Ցունիսէն սկսեալ։ Միեւնոյն թերթադրութիւնը պիտի ըլլայ անհատական ձեռնարկներու համար, միշտ այն մտահոգութեամբ որ պիները չբարձրանան։ Վարչապետը ձայնասփիւռ ճառ մը պիտի խօսէր երէկ, յորդորներ ուղղելով գործատէրերուն եւ աշխատաւորներուն, որպէսզի համաձայնին փոխադարձ բարեացակամութեամբ։

Թերթերը կը գրեն թէ ծրագրուած յաւելումներով պաշտօնեաները եւ բանուորները պիտի ստանան 7 — 8 առ հարիւր պետական հաստատութեանց մէջ։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը պահանջէր 15 առ հարիւր, միւս միութիւնները՝ տասը առ հարիւր։ Վերջերս հետզհետէ կ'աւելնար աշխատանքը վերսկսողներու թիւը։ Այն պէս որ, կը կարծուի թէ նոր կարգադրութիւնը կրնայ վերջ տալ գործադուլներուն։

Կառավարութիւնը որոշեց վերջնապէս մեր ժել ամսական 3000 ֆրանքի բացառիկ պարգեւը՝ պետական պաշտօնեաներու համար։ Տեղեկատու նախարարը, Պ· Թէթժէն, այս որոշումը պաշտօնապէս հաղորդեց պաշտօնեաներու պատուիրակութեան։

★ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, տակաւին 250·000 հոգի չեն վերսկսած աշխատանքը մեռազգործական հաստատութեանց մէջ որոնց բանուորներուն թիւը կը հաշուեն 1·200·000։ Միւս փարիզի բանթողներուն թիւը կը հաշուեն 30 հազար։ Հիւսիսային շրջաններուն մէջ ալ 62·000 բանուորներ կը շարունակեն գործադուլը։ Լիոնի մէջ՝ 8000 հոգի։ Կացութիւնը չէ բարւոքած Սէնթ Էթիէնի, Մարսէյլի եւ ուրիշ քաղաքներուն մէջ, Սէն Նազէռի նաւագործարանին բանուորներն ալ կը շարունակեն գործադուլը։

★ Ցուղարակաւորութեանց կազմակերպիչները ոչ միայն չեն վերսկսած աշխատանքը՝ փաբրիզի մէջ, այլեւ կը սպառնան գործադուլ յայտարարել բոլոր դերեզմանատուներուն մէջ։ Կարմիր Խաչը կառքեր եւ հիւանդապահներ տրամադրած է սգաւոր ընտանիքներու, որպէսզի կարենան թաղել իրենց մեռելները։

Հացթուխ բանուորները կը շարունակեն գործադուլը։— Կազի եւ էլեկտրականութեան վարչութիւնները մերժեցին ընդունիլ բանթողներու պատուիրակները, մինչեւ որ չվերսկսին աշխատանքը։

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր ծանր ընդհարումներ պատահեցան Մարսէյլի քարափներուն վրայ, բանթողներուն, աշխատողներուն եւ ապահովութեան պաշտօնեաներուն միջեւ։ Առաջին ընդհարումն սկսաւ Ֆորպէն փողոցէն, երբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամները ժողովէ մը վերջ հանդիպեցան աշխատանքէ վերադարձող կամաւորներու։ Ցետոյ, Պուվլառ Մառիթիմի վրայ, բանթողները յարձակեցան հանրակառքի մը վրայ ուր կը գտնուէին նոյնպէս աշխատանքէ վերադարձող բանուորներ։

Բանթողները յետոյ համախմբուեցան փոլիէթ քարափին վրայ, եւ երբ ապահովութեան պահակները կը փորձէին վերահաստատել բարեկարգութիւնը, տախտակներ թափեցան իրենց գլուխներէն վրայ, իբրեւ թէ երկինքէն ինկած ըլլային։ Հաստատուեցաւ որ արհեստակցական միութեան մը կեդրոնատեղիէն կը նետուէին։

Պահակները այդ չէնքը մտան, ձերբակալութիւններ կատարելով։ Հարցաքննուեցան 46 հոգի, որոնց հինգը կիներ էին, (մէկը՝ Տիկին Տիւմոն, անդամ Հանրապետութեան Խորհուրդի)։

★ Մարսէյլի հիւանդանոցներու եւ հանրային խնամատարութեան պաշտօնեաներն ալ գործադուլ յայտարարեցին երէկ, չորեքշաբթի, 24 ժամուան համար։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐՄԻՐ «ՄԵԼԼԵԻ»ՆԵՐԸ

Կարդացէք իրենց հայերէնով եւ ուղղադրութեամբ։

— « Ցուրաքանչիւր հայ աշխատավորի համար պարզ է, որ դաշնակցական բուրժուա–ազգայնական պարտիան իր ծագման օրիցմինչեւ այժմ կոնտրոեւոլուցիոն պարտիա է, հայ ժողովրդի ամենաոխերիմ թշնամին։ Միակ պատմութեան անտեղեակ մարդիկ կարող են պնդել, թէ իբր հայ ժողովրդի ամենաոխերիմ թշնամիների՝ դաշնակների բուրժուա–ազգայնական պարտիայի կորիզը հանդիսացող «Երիտասարդ Հայաստան»ը եղել է «ռեւոլուցիոն» կազմակերպութիւն»։ (Սովետ· Հայաստան օրաթերթ, 10 Փետրուար 1950)։

Ո՞վ է հեղինակը այս չոչորթապատումին։

Ոմն Արս· Ցարուխեան, որ կը քերքռէ Ս· Միութեան Գիտութեանց ակադեմիային կողմէ հրատարակուած գիրք մը, « 1905 — 1907 թ.թերի ռեւոլուցիան Ռուսաստանի ազգային շրջաններում », *մանաւանդ անոր հայկական բաժինը* — « 1905 — 1907 թ· թ· ռեւոլուցիան Հայաստանում »։

Ինչո՞ւ այս թունաւոր մաղձը։

Անոր համար որ, քննադատուած պատմութեան հեղինակը, Դ· Ե· Գաբրիէլեան, «Թեկնածու պատմական գիտութիւնների », համարձակեր է գրել, վարկաբեկիչ արտատպումներ կատարելով հանդերձ Դաշնակցութեան մասին։

— « Թիֆլիսում ստեղծուեց «Երիտասարդ Հայաստան» ազգային–ռեւոլուցիոն կազմակերպութիւնը »։

— « Ցօդուածագրի սխալ, հակապատմական պնդումից ստացւում է թէ իբր դաշնակցութիւնը իր սաղմնաւորման ժամանակ ռեւոլուցիոն է եղել եւ միայն հետագայում է դարձել կոնտրոեւոլուցիոն »։

Ինչպէս բացատրած էինք չաբաթ օր, ինքնակոչ քննադատը ուրիշ մեղք մըն ալ երեւան հանած էր։

Տեսնելով որ յօդուածագիրը «ռեւոլուցիոն պարտիա» համարած է նաեւ Հնչակը, կը յայտարարէր բարձրաձայն.— « Հնչակը երբեք էլ «ռեւոլուցիոն» պարտիա չի եղել »։

Կարմիր «մեւլեւի»ն յայտնութիւն մը եւս կ'ընէ իր քննադատութեան մէջ, նոյն անյատակ տգիտութեամբ եւ սանձակոտոր չղագարութեամբ.

— « Ցայտնի է, որ դաշնակները թուրքական սուլթանների հետ միասին, Թուրքահայաստանը ծածկեցին հայ ժողովուրդի ոսկորներով։ Նրանք, ցարական սատրապների հետ միասին, հայ–թուրքական կոտորածների կազմակերպիչներն էին»։

Մնացեալը գիտէք արդէն։ Այժմ ալ նոյն «Դաշնակները, անգլօ – ամերիկեան իմպերիալիզմի այդ ստոր վարձկանները, հանդէս են գալիս իբրեւ սոցիալիզմի, դեմոկրատիայի եւ խաղաղութեան ամենաոխերիմ թշնամիներ »։

Ոչ առաջին խուժանավարութիւնն է այս, ոչ ալ ամէնէն զազրելին։

Հայ բոլշեւիկները այս թրքավարի դրակա–նութիւնը կը մշակեն 1905էն ի վեր, երբ տակաւին սոցիալ – դեմոկրատ էին։ Երբ Հայոց պատմութեան, արեւմտեան Հայաստանի քաղաքական կացութեան, ընկերային կարգուսարքի մասին այնքան գաղափար ունէին որքան Վոլկայի նաւավարը կամ Ուրալի գիւղացին։

Տարիներ վերջը, 1917ին, Լենին եւ ընկ· յայտնեցան իշխանութեան տիրանալ չնորհիւ ճակատագրական սխալի մը, եւ այդ օրէն ի վեր, վեր ի վայր կը չրջեն պատմութիւնը։ Կը սրբագրեն ու կը սրբագրեն (Ց· Պարոնեանն անգամ հոկտեմբերեան «ռեւոլուցիոնէր» կը համարուի այսօր)։

Բուն բառով՝ կը խեղաթիւրեն։ Կ'եղծեն։ Վաւերական էջեր, արխիւնազանգ վկայութիւններ կը պատռեն եւ կեղծիքներ կը բարդեն, ամէն ինչ ներկայ իրականութեան յարմարցնելու համար։

Ինչպէս իրենց բոլոր դաւանակիցները եւ ուղեկիցները, անոնք «մեւլեւի»ներու պար մըն է որ կը փորձեն պատմութեան խորտուբորտ անդաստանին մէջ, աչքերը գոց եւ փրփուրը բերնին։ Մոռնալով որ ահաւոր անդունդ մը բացուած է իրենց առջեւ,— վիհ մը անյատակ տգիտութեան եւ «մասսայական» խելագարութեան։ Անբարոյականութեան։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԴԱՐՄԱՆԱԼ

Կիրակէ օր, Սոտպոնի սրահէն դուրս ելած պահուս, մէկը փսփսաց ականջիս — Ջնախանձե՞ք Մալկաշներուն ...

Ի՞նչ կրնայի պատասխանել, երբ վիրաւորուած Հայու հպարտութիւնս պոռթկալու տեղ կը փնտռէր։

Զի բաւեր ասկայն « խայտառակուեցանք » ըսել եւ անցնիլ։

Երկու պատասխանատուութիւններ կան ընդդուելիք։ Նախ, ինչո՞ւ չունինք ներկայանալի երգչախումբ եւ պարախումբ։ Կը տեսնենք որ միայն բարեացակամութիւնը բաւական չէ, այս երկուքին համար ալ։

Երեսուն տարի է կը փորձենք, հազիւ 15—20 հոգի ունինք եկեղեցական բազմաձայն երգչախումբի մը համար, որ կրնայ երես ձերմկցնել։ Միւսները, ի՛նչ գեղեցիկ պատմուճաններ ալ հագնին, «կոմիտաս», «կիլիկիա», « Սիփան» , «Հայկական» եւայլն, պատահականութեան ճզդուած են եւ մեծ մասով կախում ունին երգիչներու հնարաւորութիւններէն։

Կարելի չէ՞ փոնտ մը կազմել «Հայ Արուեստ»ի յանձնախումբի մը տրամադրութեան տակ, պահելու համար վճարուած երգիչներու եւ պարողներու երկու համեստ խումբեր, ի հարկին դուռնէ դուռ չմուրալու համար։

Կը կարծէք թէ եւրոպական խումբերը սիրողնե՞րէ կազմուած են։ Բոլորն ալ մնայուն, ընտրուած եւ վճարուած անդամներ ունին , որոնք ի հարկին կը մասնակցին հանդէսներու, նոյնիսկ վճարովի։

Մենք ալ կրնանք կիրարկել այս ձեւերը, այսքան դառն փորձառութենէ մը վերջ։ Ոչ գրամ կը պակսի ոչ ալ երգիչ կամ պարող։

Մանաւանդ որ խումբերը իրենք կրնան «հասութաբեր» դառնալ ինչպէս եւրոպականները , որոնց ափով կը վճարենք, երբ նեղը մնանք։

Անգամ մը եւս անդրադառնալով կիրակի օրուան ճախողանքին, ինչո՞ւ չըսել թէ պատասխանատու են նաեւ անոնք որ «մարդու բան չըսած» յանձն կ'առնեն հայկական որեւէ բաժին ներկայացնել օտարներու մօտ եւ յանկարծ մէջտեղ կը մնան։

Մի ըսէք թէ «որո՞ւ դիմէին» , «ի՞նչ »ացու են դոյզդոյն եւ յաճախ ափյափոյ կազմուած յանձնախումբերը, մեր հայկական հանդէսներու համար։

Չէ՞ր արժեր որ միջազգային տօնի մը մաս նակցէինք քիչ մը աւելի վայելուչ եւ ներկայանալի ձեւով։

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԾԱՆՕԹ.— Մարտ 19ին առաջին անգամ ըլլալով չխանգարուեցաւ։

Հ· Ս· Մ· Ռ· ՊԵՏԱԿԱՆ մատենադարանին մէջ գտնուած է հազուագիւտ ձեռագիր մը, որ կը պատկանի ԺԶ· դարուն։ Զանազան ուսումնասիրութիւններու հետ, ձեռագիրը կը պարունակէ նաեւ չորս յօդուածներ այգեգործութեան մասին։ Յօդուածներէն երկուքը զանազան պտղատու ծառերու նկարագրութիւններ են եւ խաղողէն, դեղձէն, ծիրանէն տարբեր տեսակներ (սորտեր) ստանալու միջոցներ կը ցուցնեն։

Մնացեալ երկու յօդուածները կը բացատրեն թէ ինչպէս կարելի է միեւնոյն որթատունկի (վազ) վրայ տարբեր գոյներով եւ տեսակներով խաղող ստանալ, եւ ինչպէս պահպանել սեխը, ձմերուկը, խաղողը եւ ուրիշ պտուղներ, որպէսզի մէկ տարի պահեն իրենց թարմութիւնը, համը եւ որակը։

Այս բոլոր ուսումնասիրութիւնները կատարուած են երկարատեւ փորձերէ վերջ։ Ձեռագիրը, աւելի գիտականօրէն ուսումնասիրելու համար յանձնուած է Հ· Ս· Մ· Ռ· Գիտ· Ակադեմիայի «Ազրօ – բիոլոգիական Ինստիտուտի Սելեկցիայի բաժնին»։

ԵՐԵՒԱՆԻ հիւսիս – Արեւելեան մասը Բերիայի աւանի հետ կապելու համար, Բաղրամեան պողոտայի վերջաւորութեան, Զանգու գետին վրայ պիտի չինուի նոր կամուրջ մը։ Այս կառուցմով, Բաղրամեան պողոտան կը դառնայ քաղաքի հիւսիսային շրջանի խճուղիները միացնող հանգոյց։ Պիտի չինուի նաեւ խճուղի մը 7 քիլոմեթր երկայնութեամբ։ Կամուրջին հողային աշխատանքներն սկսած են արդէն։ Տրամադրուած են չինարար, ինչպէս եւ ճարտարապետներ եւ բանուորներ։

Մգ. ԳԻՇԵՒԱՆԱԿ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԸ

Պէտք էր Մար – Շիմօնի եւ բոլոր նահատակ Ասորիներու դիակները ազատել Թշնամիի ձեռքէն, Մարտ 4ին, արեւածագէն առաջ յարձակում գործելով Ֆէօհնաչահարի վրայ :

Մարտ 3ի գիշերը, Ֆէօհնաչահարի մեր երիտասարդ մէկ ընկերը Հաֆթվան հասնելով, յայտնեց թէ նահատակ Մար – Շիմօնին ուղեկցող եւ հրաչքով մը ազատուած իր եղբայրը՝ Ադա–Դիա – ւուիթը ողջ է եւ հայ պառաւի մը տունն ապաստանած :

Այս աւետիսը խանդավառեց բոլոր Ասորիները եւ Մար–Շիմօնի քոյրը՝ Սիւրմա խանումը անմիջապէս հրահանգեց զինուած ուժերուն պատրաստ գտնուիլ :

Ասորական անկանոն խումբերու հետ մեր երեք յիսնեակ ձիաւորները ճամբայ ինկան դէպի Ֆէօհնաչահար :

Մար – Շիմօնի մահը որքան յուսահատութիւն պատճառած էր իր ազգակիցներուն, Ադա – Դա – ւուիթի ողջ ըլլալու լուրը նոյնքան եւ աւելի խանդավառութիւն եւ արիւթիւն ներշնչեց Ասորիներուն եւ մեզ Հայերուս :

Երէկուան խուճապահար բազմութիւնները արհամարհելով թշնամիի անհամեմատ աւելի ուժերը եւ գնդակներու տեղատարափը, դէպի կրակի գիծը կը սլանային :

Պակաս դեր չէին կատարեր նաեւ Սիւրմա – խանումի, Ադա – Դաւուիթի ներկայութիւնն ու Հայերուս մասնակցութիւնը :

Ասորիները կը յառաջանային բաց դաշտով, Րաֆֆիի նկարագրած «Արաբական մինարէթ»ի աւլեւէն, իսկ Ջիլօները քաղաքի ձախ կողմէն :

Մեր եւ ասորի ձիաւորները բաց դանելով քաղաքին մուտքը, խուժեցին դէպի կեդրոնը, ուր անթիւ կը մնային ասորի նահատակները :

Թշնամին կը կռուէր կատաղօրէն, բայց վրէժի Աստուածը ամենազօր է եւ անյաղթ :

Իրիկուան դէմ, Թշնամին սկսաւ նահանջել անկանոն, ձգելով բաւականաչափ դիակներ, զէնքեր եւ ձիերը : Սմկօն անակնկալի եկաւ :

Ու քաղաքը գրաւուեցաւ :

Սմկօն եւ իր գործակից Թուրքերը փախան Ճարի – Գալէ, իսկ խաղաղ բնակիչները ապացին պարսպապատ Տիլիման քաղաքը :

Երեկոյեան՝ ուշ ատեն Մար – Շիմօնի եւ իր նահատակ զինուորներու դիակները փոխադրուեցան Ասորվա, ասորական գիւղը :

Լեռնական, Ջիլօ Ասորիները իրենց սովորութեան համաձայն, երկար ծխամորճները (չիպուխ) բերաններէն կախ, ցրուեցան իրենց տուները :

Ջիլօներուն համար սովորութիւն է, որեւէ կռիւէ վերջ, իրենց զիւերը անցընել ընտանեկան յարկին տակ : Այդ պատճառաւ, յաջորդ օրը նորէն անհրաժեշտ էր նոր զոհեր տալ, վերագրաւելու համար իրենց կողմէ լքուած քաղաքը :

Սիւրմա խանում (Մար – Շիմօնի քոյրը) հաւաքեց ասորական խումբերը եւ երդում ընել տուաւ Մար – Շիմօնի դիակին վրայ «զէնքը վար չդնել մինչեւ իրենց ազատագրումը » :

Ասորական զինեալ ուժերու հրամանատար կարգուեցաւ Ուրմիայէն եկած, ցարական կողակներու նախկին զնդապետ Կոնտարատեւը, վարելու համար օրհասական կռիւները :

Սմկօն, հին քաղաքի վրայ յարձակող ասորական ուժերու մասին նոր եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ ստացած ըլլալով, այն պահուն՝ երբ Մար – Շիմօնի թաղումը տեղի կ'ունենար , իր Քիւրտերով յարձակեցաւ Փաթթավուր գիւղի վրայ, անկէ ալ Ասորվայ մտնելու համար : Ուրիշ քրտական խումբ մըն ալ նոյն պահուն կը յարձակէր Մահլամի հայաբնակ գիւղին վրայ :

Սալմաստի Հայերու մէջ, քալ կռուողի համբաւ հանած Մահլամցի երիտասարդները ղեկավարութեամբ Ջիլոյի, կրցան իրենց վրայ յարձակողները վռնտել, Փաթթավուրի վրայ յարձակող Քիւրտերու թիկունքն անցնել եւ զանոնք խուճապի մատնել :

Թաղման արարողութեան կէսին, լուր հասաւ թէ՝ Տիլիմանէն Թուրք ձիաւորներ կը յառաջանան :

Ամէն մարդ վազեց տուն, զէնք վերցնելու :

Վերջին օրերու անցուդարձերը թէեւ սարսափի մատնած էին շրջանի Թուրքերը, բայց Տիլիման հաւաքուած Թուրք գործակալները յարմար առիթը եկած կը համարէին Հայերու եւ Ասորիներու վրայ յարձակելու համար :

Շուտով պարզուեցաւ որ՝ եկող Թուրք ձիաւորները եւ մղուած են մեր մէկ խումբին կողմէ :

Սովորաբար սուրհանդակը կիրակի օրեր կը հասնէր Տիլիման : Այդ օրը, Սալմաստի բոլոր գիւղերէն գիւղացիները Տիլիման կ'երթային իրենց նամակները եւ ծրարներն առանալու համար :

Դեռ մեր եւ Տիլիմանի բնիկներու յարաբերութիւնները բնականոն վիճակի մէջ էին :

Նոյն չարաթուան կիրակին, Տիլիման դացինք մեր նամակները եւ թերթերը բերելու, ինչպէս նաեւ կաշեղէններ գնելու :

— Փո՛ստը, փո՛ստը, ձայն տուին նամակատան առջեւ խռնուած գիւղացիները :

Նամակատունը երկյարկանի չէնք մըն էր, խոշոր բակով մը : Նոյն բակին մէջն էր մեծ ախոռը, ուր կը պահուէին փոստատար կառքին ձիերը :

Թաւրիզէն թղթատարը կուգար, չորս ձիեր լծուած, հասարակ կառքով մը, որ «տրօկ» կը կոչուէր : Սուրհանդակին կ'ուղեկցէին 3—4 ծէ – րունի ձիաւորներ, զինուած հին ձեւի զէնքերով, որոնք միաժամանակ բեռնակիրներ էին :

Երբ կառքը նամակատան առջեւ հասնէր, կաչիէ, մոմլաթէ տոպրակները ակնթարթի մը մէջ, վեր՝ կառավարիչին գրասենեակը կը տարուէին, նամակի, թերթի եւ ծրարի սպասող բազմութեան կողմէ : Կառավարչի գրասենեակի դէպի բակը նայող պատուհանը կը բացուէր ու կ'երեւար պարթեւահասակ ծերուկը, իր երեսնամեայ պաշնամարութեամբ, հպարտ՝ իր հինայ դրած մօրուքով եւ պեխերով : Արծաթէ գօտիին ծայրը փորին վրայէն մինչեւ ոտքերուն մէջտեղը կախուած կ'ըլլար, իսկ տափատին կոճակները միշտ բաց :

Մեծ բակին մէջ հաւաքուած, գիւղերէն եւ գիւղաքաղաքներէն հաւաքուած բազմութիւնը աչքերը ծերուկին չրթերուն գամած կը սպասէր :

— «Քեալպալայ Հիւսէյին խան Սաատաղեանլի», կը պոռար պաշտօնեան պատուհանէն եւ հասցէներու ընթերցումը կը սկսէր :

Եւ ամէն մէկ հասցէի ընթերցումէն ետք, բազմութեան մէջէն կը լսուէր՝ — «Աթ կեալա» (ձգէ գայ) :

Նամակը օդին մէջ դարձդարձիկ պտոյտ տալով կ'իյնար վար, իր տէրը, կամ իր տիրոջ գիւղացին ու ազգականը գտնելու համար :

— « Մաչատ Ալի Այրանջանի» — Աթ կեալա :

Պաշտօնեան ունէր իր բարեկամները եւ նախապատուութիւն վայելող անձեր ալ որոնց անունները կարդալու առեն, սրբագրութեան կ'ենթարկէր հասցէները, տիտղոսներ, ածականներ կ'աւելցնէր :

— « Վանլի պարոն Տիգրան աղա փալա – պըխ...»— Թաճիր պաշի (վաճառականապետ) Կարապետ աղա, պարոն Արամէնի (Հայ) եւն. :

Այս մեծարանքը ունէր իր յատուկ նշանակութիւնը, որուն արժանի չէին շատերը :

Եթէ նամակները, թերթերը եւ կապոցները շատ ըլլային, ցրուիչը անհանգստութեան նշաններ կը մատնէր իր դէմքին վրայ :

Պէտք էր շուտով վերջացնել գործը, իջնելու եւ իր նախասիրութեան արժանացած Հայերու հետ ևարկիւէ ծխելու, թէյ խմելու կամ փիլաւ ուտելու համար :

Սամսոնի նամակները եւ լրագիրները, ցրուիչը իր պահարանը կը դնէր, մինչեւ որ հասնէր ա–նոր գինուորը Սուքիասը :

Իսկ մենք, իբրեւ առանձնաշնորհեալներ, կը բարձրանայինք վեր, ստանալու մեր կապոցները , որոնք սեղանի մէկ անկիւնը դրուած կ'ըլլային :

Ընթերցողը կ'ընդհատէր իր աշխատանքը , դլխով նշան կ'ընէր մեզի, հասկցնելով թէ՝ շուտով պիտի գայ մեզի միանալու, սրճարանի կամ ճաշարանի մէջ :

Այդ վերջին կիրակին, սովորականին հակառակն եղաւ :

Մենք սրճարանի մէկ անկիւնը նստած մեր ծրարները կը դասաւորէինք, երբ ցրուիչը ներս մտաւ այլայլած, մօտեցաւ ու փսփսաց .

— « Մի սպասէք, անմիջապէս հեռացէք Տիլիմանէն» :

Հասկցանք որ բան մը կայ : Հեծանք ձիերը :

Դեռ դէպի Հաֆթման տանող պարսպադուռը չհասած, տեսանք ասորի Ջիլօները խոչտանգուած եւ զինաթափ :

Գազազած ամբոխը հայ կամ ասորի կը փընտռէր ծեծելու, զինաթափ ընելու համար : Թուրք, քիւրտ եւ մաս մըն ալ պարսիկ բեռնակիրները, խուժանի վայրագութեամբ պատրաստ էին որս գտնելու եւ բզկտելու :

Տանոցները պատրաստեցինք եւ երեք ընկերներով մտանք խուժանին մէջ, որ կեցած էր մեր ճամբուն վրայ :

Թուրք մը իր հրացանը պատրաստեց, իսկ պարսիկ բեռնակիր մը հրացանը խլելով անոր ձեռքէն, յայտարարեց .— «Հայեր են, եւ իմ բարեկամներս» :

Քովնտի փողոցին մէջ աղմուկ կար : Ասորիները արիւնլուայ վիճակի մէջ կը պոռային, կուլային : Ջորի մը սատկած էր սուրի հարուածներէն :

Խուժանը մեր տասնոցները տեսնելով վայրկեան մը հանդարտեցաւ :

Նորքցի Գեղամը ձեռնառումբը պատրաստեց եւ գոռաց .— «Ձգեցէք թող գան այդ խեղճերը , թէ չէ պօմպա պիտի նետեմ» :

Խուժանը տարաղնեցաւ եւ վեց վիրաւոր Ջիլօները եկան ու մեզի միացան : Ուրիշ հինգ Ջիլօները խեղդամահ եղած էին փողոցի մը մէջ :

Պարսպադուռին մօտ սպասող պահակներուն թէեւ հրամայուած էր՝ արգիլել քրիստոնեաներու անցքը, բայց անոնք խոհեմութիւն համարեցին մէկ կողմը քաշուիլ եւ ազատ ձգել մեզ :

Թուրք գործակալները այդ պահուն զբաղած էին Մակուէն եկած Սարտարի ձիաւորներու տեղաւորման եւ խուժանը զինելու գործերով, կէսօրէն վերջ ընդհանուր յարձակում գործելու համար Հաֆթման (Հայաբնակ) եւ Ասորվա ասորական մեծ, հազարական տուն բնակիչ ունեցող գիւղերու վրայ :

ԱԶԳԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»

Դ.

Մարդիկ ուրեմն կը փախչին Ռուսերէն, անոնց տմարդի գործելակերպէն ու սարսափէն , մեծ յոյսերով կը դառնան դէպի Ամերիկացիները, գտնելու համար ի՞նչ.— հսկայ անտարբերութիւն մը դէպի մարդն ու մարդկային արժէքները, «Take it easy», «keep smiling», նոյնքան անիմաստ բառեր, ցորչափ որեւէ բարելաւութիւն չեն առաջարկուիր անհատին ճնշուած վիճակին մէջ : Եւ կէօրկիւի պէս մարդիկ կրկնակի կ'ընդվզին անոնց դէմ որովհետեւ անոնց մէջ չեն գտներ ոչ իսկ մասնիկ մը այն համամարդկային զգացումներէն, որոնց պահպանման համար իբրեւ թէ կը կռուին նախ «Փաշխատ», ապա՝ համայնավար «բարբարոսութիւններուն» դէմ, բայց իրենց ստեղծած յուսախաբութիւնը աւելի քայքայիչ է, քան միւսներուն տմարդութիւնը : Ի վերջոյ ի՞նչ է մարդը, ամերիկեան քաղաքակրթութեան մէջ, ըստ հեղինակին եթէ ոչ միջոց մը.— անհատական տարբերութիւնները նկատի չեն առնուիր այնտեղ, եւ ամէն ինչ տեղի կ'ունենայ մեքենական եւ մաթեմաթիքական ճշդութեամբ :

Նոյն մաթեմաթիքական ճշդութեամբ չէ՞ որ տեղի կ'ունենան զանգուածային ձերբակալութիւնները, որոնց բացատրութիւնը կուտայ Ապրամովիչի, հրեայ փախստական մը որ վերջը ամերիկեան բանակի սպայ կը դառնայ :

— « Նախազգուշական ձերբակալութիւններ ձեռնարկեցինք՝ խումբերու դասաւորումով եւ այժմ, եթէ յանցաւորի մը կամ պատերազմական ոճրագործի մը պէտք ունենանք, անհրաժեշտ չէ հետուն երթալ եւ զայն փնտռել իւրաքանչիւր գիւղի կամ անտառի մէջ : Վստահ ենք որ ձերբակալուածներուն մէջ է : Կը կոխենք կոճակի մը վրայ, եւ մինչեւ երեք համրելու ժամանակ չուենեցած, մեզ հետաքրքրող անձին նիշը (fiche) , մեր աչքին առջեւ կ'ըլլայ, նկարը, հասակը, ծանրութիւնը, մազերուն գոյնը, ծննդեան վայրն ու թուականը, ականջներուն թիւը : Պարզ հեռաձայնի հաղորդակցութիւն մը, եւ քանի մը ժամ վերջը յանցաւորը կը հանուի Նիւրէմպէրկի միջազգային դատարանին առջեւ , հրաշալի է, թէքնիքի հրաշքն է, ամէն ինչ ինքնիրեն տեղի կ'ունենայ, ամէն բան էլեկտրականութեամբ կը բանի : Ի՞նչպէս կ'ուզես որ քեզի ազատ արձակել տամ (Մօրիցին է խօսքը) : Դուն կը նմանիս կերպաս հիւանդի մը – քենային մէջ մտցուած թելի մը, անդամ մը որ մտաւ, ալ դուրս չես կրնար ելլել, պէտք է սպասես, որ ինքնիրեն, ազատուիս, միւսներուն հետ հիւանդ, մինչեւ որ ժամդ հասնի : Մեքենաները ճշդրիտ են, անոնց հանդէպ հարկ է համբերութիւն ունենալ » :

Մաթեմաթիքական ճշդութիւնը նոյնքան յաղող կերպով կը յայտնաբերուի Մօրիցի պարագային մէջ, որ Նիւրէմպէրկի մէջ կը դատուի որպէս S. S. զինուոր եւ կը յայտարարուի՝ Դաշնակից – ներուն թշնամի, ի միջի այլոց նաեւ Ֆրանսայի եւ Ճունաստանի : Կարելի է երեւակայել Մօրիցի ղալայնութիւնը, ի՞նչպէս այդ երկու երկիրները զինքը թշնամի կը նկատեն, երբ չորս Ֆրանսացի զերիներ է ազատած եւ բանտի յոյն ընկերոջ մը՝ իր հացին կէսը տուած ... :

Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնն ալ դատապարտուած է կորսուելու, որովհետեւ անխուսափելի է Երրորդ Աչխարհամարտը, որ պիտի պայթի տեսակ մը ներքին յեղափոխութեան պէս՝ թէքնիք ընկերութեան սահմաններուն մէջ :

Արեւմտեան ընկերութեան չահերն ալ մարդկային չահերուն հետ խոտոր կը համեմատին : Մարդը այնտեղ բերուած է միայն մէկ չափանիշի, ընկերային չափանիշին : Դարձած է ֆաղաքացի , ինչ որ համապատասխան չէ «մարդ» բառի գաղափարին :

Քանի որ թէքնիք ընկերութիւնը կ'անգիտանայ մարդ էակին գոյութիւնը, այդ իսկ պատճառով իր պատրաստած յեղափոխութիւնը՝ մարդուն համար չէ : Երկար ժամանակէ ի վեր, «մարդը » այդ ընկերութեան մէջ մէկ պզտիկ փոքրամասնութիւն է դարձած :

« Այսօր տեղի ունեցած պայքարը», կ'ըսէ Նօ–

Ա. Տ. Ի. Ն. Ի. Ա. Ն. Ի. Ա. Ն. Ի. Ա

րա, Թրայանի կինը, «երկու հսկաներու բախումէն առաջ եկած կռիւն է: Այդ երկու խմբակցումները կը կռուին իրարու դէմ, որովհետեւ կը զգան, որ խորքին մէջ իրարու չատ են նման: Համաչնաւար յեղափոխութենէն ետքը, Ռուսաստանը արեւմտեան «թէքնիք» քաղաքակրթութեան մէկ յառաջացեալ թեւը դարձաւ: Առաւ արեւմուտքի տեսութիւնները եւ գործադրեց, մարդուն արժէքը բերաւ՝ զէրոյի: Ամբողջ ընկերութիւնը կազմակերպեց իբրեւ մէկ հսկայ մեքենայ, ինչպէս սորված էր՝ Արեւմուտքէն: Ահա թէ ին – չու այս երրորդ համաշխարհային պատերազմը ներքին յեղափոխութիւն մըն է միայն, Արեւմտեան «թէքնիք» ընկերութեան մէջ: Եւ քանի որ այս յեղափոխութիւնը բացարձակապէս արեւմտեան է, չի կրնար մարդկային չահերուն ծառայել, որովհետեւ Արեւմտեան ընկերութիւնը մարդիկը չի ճանչնար »...:

Ուրեմն բացայայտ է հեղինակին դիրքը՝ հանդէպ Ռուսիոյ եւ Ամերիկայի: Գալով Գերմանիոյ, միւս երկուքէն աւելի քիչ կը քննադատէ, թերեւս անոր համար որ Ֆաչական կարգուսարքը անցեալին կը պատկանի այլեւս, ապացուցանելով իր անանկութիւնը եւ կորնցուցած ըլլալով իր այժմէութիւնը: Թերեւս նաեւ անոր համար որ հեղինակը որոշ հակում մը՝ ունի դէպի այդ վարչաձեւը :

Ցամենայն դէպս, հեղինակը կ'ընդունի թէ անհատի ֆիզիքական եւ հոգեկան ազատութիւնը այնտեղ ալ կաչկանդուած էր, ուր մէկ կողմէ կարգապահութեան ոգին գրեթէ ինքնաժխտումի կը հասնէր (հիւանդապահուհի Հիլտայի պարագան), իսկ միւս կողմէ մեքենաներու հանդէպ հիացումը յառաջ բերած էր խոր արհամարհանք այն մարդոց հանդէպ, որոնք չեն կրնար հաւասարիլ մեքենաներու ճշգրտութեան :

Ուրեմն, հակառակ իր որոշ համակրութեան, կէօրկիու կը ստիպուի ընդունիլ թէ Գերմանիան ալ չէր կրնար մարդուն տալ՝ հոգեկան եւ ֆիզիքական ազատութիւն :

Այս բոլորէն կը հետեւի միշտ ըստ հեղինակին, թէ մարդկութիւնը այլեւս կորնչուցած է իր դէմքը: Ինքը չէ որ կը կառավարէ ինքզինքը, եւ իրրեւ անմիջական հետեւանք այս կացութեան, մարդ էակը կը նախասահմանուի ապրելու այն – պիսի արկածներ, արկածախնդրութիւններ եւ դժբախտութիւններ, որոնց համար ոչ մասնաւոր փափաք եւ ոչ ալ մասնաւոր հակում ունի: Ու մարդ անհատին դժբախտութիւնը կրկնապատիկ աւելի կը դառնայ, երբ կը դիտակցի, որ աշխարհի ոչ մէկ անկիւնը տեղ մը կայ, ուր ապաստան գտնէ, երբ դէպքերը պայթին, ապաստան՝ իր ֆիզիքական դոյութիւնը պահպանելու, եւ ապաստան՝ իր հոգեկան եւ մտային ազատութիւնը պահելու :

Մէկդի դնենք պատերազմները եւ անոնց բե – րած ահն ու սարսափը: Ենթադրենք մէկ վայր – կեան թէ միլիոնաւոր մարդիկ չեն մտածեր ուրիշ միլիոնաւոր մարդոց բնաջնջման մասին, արդեօք աւելի՞ երջանիկ կ'ըլլայ մարդկութիւնը: Ոչ, ո – րովհետեւ ամէն պարագայի մէջ ոտնակոխուած էր մարդ էակը, եւ անոր անհատականութիւնն ու ազատութիւնը :

(Մնացեալը յաջորդով) ՇԱՒՔ

ՕԳՆԵՑԷՔ ՀԱՑ ՄԱՐՋԻԿԻՆ

ԼԻՈՆ.— Սէրելի հայրենակիցներ, Հ. Մ. Ը. Մ.ը հայրենիքի մէջ կամ անկէ դուրս միշտ եղած է հայ երիտասարդութեան ֆիզիքական կազմի եւ բարոյական վերելքի առողջ ու հաստատուն ընկերակցութիւնը :

Գաղութներու մէջ Հայը Հայ պահելու եւ հայութեան արժանիքը բարձր բռնելու մեր ամենօրեայ մտածումներուն մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ը գործօն դեր մը կատարած է եւ պիտի շարունակէ կատարել:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը ոչ միայն կը նպաստէ նոր սերունդին փրկութեան, այլեւ ընդունակ է հայ անունն ու պատիւը տարածելու, չնորհիւ օտար միութեանց հետ մշակած յարաբերութեանց :

Սուրիա – Լիբանանի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ազգային պարծանք մըն է: Ուրիշ տեղերու մէջ ալ գնահատելի դեր մը կը կատարէ, Ֆրանսայի մէջ՝ Մարսէյլ, Ռոման, Վիչի, Փարիզ, Փոն տը Շէրիւ, մեր երիտասարդ մարզիկները կը գործեն իբրեւ առոյգ ու կորովի երիտասարդներ :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսինի մասնաճիւղը, որ կազմուած է 1924ին եւ վերակազմուած՝ 1936ին, իր հարիւրաւոր անդամներով կանգնած պատնէշին վրայ, չորս տարիէ ի վեր ունի իր ընդարձակ մարզադաշտը Տէսինի մէջ: Իր մշտական մրցումները, հայ եւ օտար հանդիսատես բազմութեան հիացում կը պատճառեն միշտ :

Այդ մրցումները սակայն, ակնկալուած նիւթական հասոյթը չեն բերեր, պարզ այն պատճառու որ խաղադաշտը չունի իր ցանկապատը եւ հանդիսատես բազմութեան ստուար մասը, ներկայ կ'ըլլայ առանց վճարումի: Այդ ցանկապատին չինութեան համար խնայուած դրամները ան – բաւարար ըլլալով, Միութիւնս ներկայ կոչը կ'ուղղէ Ֆրանսահայ գաղութին, մասնաւորապէս Լիոնի եւ Տէսինի հայութեան :

Մասնաւոր յանձնախումբ մը դիմումներ պիտի կատարէ: Փափաքողները կրնան ուղղակի ալ դրկել իրենց նուէրը:

Ով որ օգնութեան կը հասնի, ֆիզիքապէս եւ հոգեպէս առողջ մարզիկ մը պատրաստելու համար, ապահոված կ'ըլլայ ապագայ ընտանիքի մը բարօրութիւնը : Կեդր. Ցանձնախումբ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կիրակի, 12 Մարտ, կէսօրէ վերջ Vallierի դաշտին վրայ, տեղի ունեցաւ «Արծիւ»ին ամենակարեւոր մրցումներէն մէկը՝ Հրետանիներուն դէմ :

Մեր առաջին մրցումը անոնց դէմ, բաւական աղմուկ հանեց մարզական շրջանակներու մէջ, մանաւանդ որ տասը հազար ֆրանք տուգանքի մը դատապարտուած էին:

Մեր խնդրանքին վրայ, District de Provenceը դրկեց ոչ միայն իրաւարար մը, այլեւ ուրիշ երկու յատուկ իրաւարարներ: Քիչ վերջ ասոնց կը հետեւէին District de Provenceի ախոյենական բաժնի նախագահ Mr. Pérotti Gustave եւ իրաւարարնե-

րու ընդհ. քարտուղար Henri Maryն: Պատիւ մը որ յատուկ է աւելի բարձր խումբերու :

Մեր կրտսերներու փայլուն յաղթանակէն վերջ Montredouի վրայ, երկու խումբերը հաւասարուեցան դաշտին կեդրոնը, ուր Պ. Pérottiն քանի մը խօսքերով պարզեց մրցումին կարեւորութիւնը եւ հրաւիրեց երկու կողմերն ալ որ ցոյց տան իրենց գեղեցիկ խաղարկութիւնը եւ կարգապահութիւնը :

Բերդերու ընտրութեանց մէջ բախտը ժպտեցաւ մեր տղոց: Հովին ուղղութիւնը նպաստաւոր էր մերիններուն: Տասը վայրկեանի մէջ նչանակեցին մէկ կէտ միայն, հակառակ մէկ – երկու լաւ առիթներու: Հրեաները այլեւս կասկած չունէին իրենց պարտութեան մասին:

Կիսախաղէն վերջ մեր տղաքը աւելի պաշտպանողականի դիմեցին: Խաղը չատ հետաքրքրական էր: Հակառակորդ խումբը ամէն ջանք թափեց նչանակէտ մը չահելու, բայց ի զուր :

Ժողովուրդը իր ուրախութիւնը կը յայտնէր պահանջելով կէտ մը եւս: Ցառայապահներու զգեցիկ խաղարկութեամբ նչանակուեցաւ երկրորդ եւ վերջին կէտը, եւ ապահովեց մեր յաղթանակը 2 — 0:

Մրցումէն վերջ փոքր գինեձօն մը տեղի ունեցաւ հաւաքատեղիին մէջ: Ներկաներու կողմէ եղան խրախուսական եւ գովասանական խօսքեր : Սեղանը ծածկուած էր չամփանեայի չիչերով, կարկանդակներով եւ «փիցա»ներով, նուէր՝ մեր երկու պատուոյ անդամներէն Հ. Քալէեանի, Ա. Թէճիրեանի եւ սրճարանապետ Célestinի կողմէ : Նուէրներ եղան նաեւ Պ. Պ. Մակարեանի եւ Պօյաճեանի կողմէ 500ական ֆրանք, «Արծիւ» միութեան :

Վարչութիւնս իր չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր ներկաներուն որ օտարներու առջեւ ցոյց տուին մարզասէր ոգի մը եւ մինչեւ վերջ պահեցին իրենց կարգապահութիւնը :— Ա. Արծիւ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐՈՑԹՆԵՐ.— Ուրբաթ օր աչխատակից մը առիթ ունեցաւ ներկայ ըլլալու Տիկին Հերմինի նոր գլխարկներու ցուցադրութեան: Տիկնոջ ստեղծագործութեանց ճաչակը եւ ինքնատպութիւնը անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ՝ փարիզեան նորաձեւութեանց եւ վայելչութեան ասպարէզին մէջ ալ Հայերը կրնան լաւագոյն ձեւով մրցիլ տեղացիներու հետ: Տիկնոջ ցուցադրած գլխարկները, ինչպէս բոլորը այս տարի, պզտիկ, պարզ, անուշ, գոյներով ստեղծագործութիւններ են կարճ մազերու համար: (Hermine, 12 rue de la Paix):

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կաթոլիկ եկեղեցւոյ բոլոր մեծ կալուածները պետական սեփականութիւն դարձան անմիջապէս, առանց ոեւէ փոխարինութեան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ բոլոր ոչ–կաթոլիկ հոգեւոր պետերը հաւատարմութեան երդում ըրին վարչապետին առջեւ: Միւս կողմէ հազար կաթոլիկ քահանաներ ժողով դումարելով, ըողոքի բանաձեւ մը քուէարկեցին Վատիկանի կարդ մը տնօրինութեանց դէմ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Զ.

Մայրս ինձ ազատելու համար չէր վազել, օգնութեան կանչել, այլ զինուորներին սպաննել տալու համար... Եւ մեղաւորը մենք ենք... Օ՛, էլի լաց լինել եմ ուզում ...:

Հեկեկանքները խեղդեցին նրան: Փերին չատպով փաթաթեց երեխային ինչ որ փալասների մէջ, որ պահում էր իրան յայտնի անկիւնում, եւ նստեց: Լաց էր խնդրում աղջիկը եւ նա այս անգամ էլ չմերժեց, նա մերժել չէր գիտեր: Թանձր խաւարի մէջ նրանք չէին տեսնում միմիանց, Նազլուն չօչափելով գտաւ նրան, տարածուեց հողի վրայ եւ այս անգամ գլուխը դրեց նրա ծնկանը : Այսպէս հեչտ էր արտասուք թափել...

Աստղերը ծանր յառաջանում էին իրանց գիշերային ճանապարհին, զովութիւնը գնալով սաստկանում էր: Փերին լռեց, բայց աղջիկը ընկած էր անչարժ: Նա քնել էր...

« Մեղա»... մի քանի անգամ չչնչաց պառաւը, բայց սիրտ չարաւ չարժել իր ծունկը, խանգարել այդ խոր քունը :

Իսկ երբ քունը սկսեց իրան էլ յաղթահարել, այն ժամանակ նա ամէնայն զգուշութեամբ վեր – ցրեց այդ գլուխը, դրեց իր կողքին չոր հողի վրայ, իսկ ինքը կուչ եկաւ երեխայի մօտ :

Բայց այս երեկոն սկիզբն էր :

Նազլուն սովորեց. ոչինչ էր կարող հեռացնել նրան այն մխիթարութիւնից, որ տալիս էր այդ քայքայուած տնակը: Եւ աղբանոցի մենաւոր բնակչուհին հակառակ չէր այդ այցելութիւններին : Նրանք սովորում էին միմեանց , երկու սիրտ ձորի գլխին միացնում էին ողբի երեկոները, որոնք դառն արտասուքներից յետոյ բերում էին անվրդով քուն: Նազլուն կամաց կամաց խելքի էր գալիս: Ի՞նչն էր այդ հրաշքի պատճառը, արդեօք զովացնող արտասուքները, պառաւի մտերմութիւնը, խաղաղ քունը, թէ՞ գետակի ձորը իր գիշերային սքանչելի համերգներով :

Ցերեկները աղջիկը չարունակում էր թափառել կալերի մօտ, ծմակներում, ուր պտուղներ էր հաւաքում պառաւի եւ նրա երեխայի համար:

Բայց կարողութեան բոպէական բռնկումները այժմ համեմատաբար քիչ էին երեւում եւ այժմ նրան աւելի յաճախ կարելի էր տեսնել գիւղում : Փերին այնքան մտերմացել էր, որ կարողանում էր խօսեցնել նրան: Նոյնիսկ տկլոր Մարթան — փոքրիկ աղջիկը — չէր վախենում նրանից , մեկնում էր նրան իր վտիտ ձեռքերը, իսկ մի անգամ մտաւ նրա գոգը եւ այնքան լաւ զգաց իրեն այդ – տեղ, որ նայեց նրա դէմքին, մատով միքանի անգամ հրեց նրա ծնօտը, միանգամից արտասանեց իր բոլոր իմացած բառերը եւ վերջը, հրճուանքի ծայրագոյն աստիճանին հասնելով, բաց արաւ իր ահագին բերանն ու ծիծաղեց ...

Առաւօտները, նախքան միմեանցից բաժանուելը, Փերին ու Նազլուն նստում էին անակի առաջ, այնտեղ, ուր առաջին երեկոն Նազլուն պատմեց իր ցաւը: Կաղնիների թանձր չուքը երկարացնում էր հանդստեան ժամերը :

Բայց մի օր Փերին սովորական ժամից էլ երկար նստեց: Շուքը վերջանում էր, իսկ նա տեղից չէր չարժւում: Այդ օրը Մարթան մի հազուագիւտ երեւոյթ էր ներկայացնում: Նա բարձրացել էր աղբանոցի լանջի վրայ եւ, երեւի, զգալով որ երբեք այդքան բարձր չէր գնացել, մի չարք ուրախութիւններ էր կատարում. կանչում էր իր բարակ ու սուր ձայնով, խօսում ու վիճում էր մէկի հետ, որին երեւակայում էր օդի մէջ կանգնած, թաւալում էր փափուկ աղբի վրայ եւ անդադար ծիծաղում էր: Տխուր ու անճայն ծիծաղով հեռուից նրա ուրախութեան մասնակցում էր պառաւը, որին վաղուց հմայել էր այդ տեսարանը : Մարթան այդքան ուրախ եւ կայտառ...

Մինչեւ այժմ գիտէր տատը, որ իր արհեստը թոյն է թափել խեղճ երեխայի մէջ: Երբ ինքը նստում էր սուզ կանչելու, Մարթան հեռանում էր, կարծես գիտէր, որ չէ կարելի խանգարել տատին: Նա չէր մօտենում ուրիշ երեխաներին , իսկ եթէ սրանք գնում էին նրա մօտ, բոպէ չանցած նա այնքան էր նեղւում , որ սկսում էր լաց լինել: Նա սիրում էր մենակութիւն, խաղում էր հանդարտ, առանց աղմուկի: Բայց այսօր նա բոլորովին փոխուել է :

Միթէ՞ պատճառը Նազլուն էր : Փերին մի–մի նայում էր իր առջեւը նստած աղջկան, բայց չէր համարձակւում այդ հարցը տալ նրան :

Ամերիկա կրնա՞յ փրկել Եւրոպան

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՕՐՈՇՏՍՆ Է

Տոքթ· Քոնրատ Ատենհաուըր , արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, պատասխանելով ամե – րիկեան դործակալութեան մը հարցումներուն , ըսաւ թէ «ոչ միայն վիճելի , այլեւ անհաւանա – կան է» որ Ս· Նահանգները կրնան Եւրոպայի փրկութեան համար, եթէ Ռուսաստան դրաւէ զայն : Եւ շարունակեց ·

— « Ամերիկեան ապառազինութիւնը այնքան յառաջ գացած է որ անմիջական վտանգ չկայ Մ· Նահանգներուն համար: Բայց, մեծ սխալ մը պի – տի ըլլայ, եթէ արեւմտեան աշխարհը քնանայ կեղծ ապահովութեան մը զգացումով : Ս· Միու – թեան համար պատերազմ յայտարարելու փորձու – թիւնը աւելի մեծ է քան կ'ենթադրուի ընդհան – րապէս : Այս պարագաներուն մէջ, խաղաղութիւ – նը կրնայ ապահովուիլ միայն այն ատեն երբ Ս· Միութեան վարիչները համոզուին թէ անկարելի է նուաճել Եւրոպան» :

Գերման վարչապետը յոռետես է արեւմտեան Եւրոպայի կացութեան մասին :— «Մեծն Բրիտա – նիա ի վիճակի չէ յանդուգն քայլեր առնելու , իբ – րեւ հետեւանք վերջին ընտրութեանց : Իտալիա ներքին ծանր հոգեր ունի : Ֆրանսայի մէջ գործա – դուլները իրարու կը յաջորդեն : Ս· Ռուսիա չատ լաւ դիտէ այս բոլորը : Կացութիւնը կրնայ փոխ – ուիլ անմիջապէս, եթէ Ս· Միութիւնը իրապէս համոզուի թէ արեւմտեան Եւրոպան հաստատա – պէս որոշած է նոր եւ վճռական քայլ մը առնել» :

Տոքթ· Ատենաուըր այս առթիւ ալ չատագո – վեց Ֆրանքֆուրտեր Ալկեմեյնը մերձեցումը, աստիճանա – բար միացնելով երկու երկիրներուն տնտեսութիւ – նը : Եւ առաջարկեց տնտեսական միացեալ խորհր – դարան մը կազմել, անդամներն ընտրելով երկու պետութեանց խորհրդարաններէն եւն· :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԴՀ· ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՂ յայտարարուեցաւ ամ – բողջ Իտալիոյ մէջ երէկ, չորեքշաբթի, նախա – ձեռնութեամբ Աչխատանքի Դաշնակցութեան, բողոքելու համար երկու բանուորներու սպանու – թեան եւ ուրիշ տասը աշխատաւորներու վիրա – տուման դէմ : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , խումբ մը ցուցարարներ մերժած ըլ – լալով հպատակիլ ոստիկաններու հրամանին, այս վերջինները կրակ բացած են: Աչխատանքի դաշ – նակցութիւնը, որ հինդ միլիոն անդամ ունի եւ ենթակայ է համաչնաւար կուսակցութեան, մի – եւնոյն ատեն որոշած է հրապարակային ցոյցեր կատարել կիրակի օր , ամբողջ երկրին մէջ: Կա – ռավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք ա – ռաւ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ·) .— Սթերլին 980 (860) , տո – լար 348·40 (367) , զուից· ֆրանք 81·30 (84·75) , պելժ· 6·99 (7·10) , նափոլէոն 3510, զուից ոսկի 3360: սթերլին 4150, տոլար (20) 16·640, ճոյլ ոսկի 490·000 ֆրանք :

ՊԻՑՐՈՒԹին կը հեռագրեն թէ Լիբանանի վար – չապետը՝ Ռիաս պէյ Սոլհ իր մօտ հրաւիրեց Սու – րիոյ վարչապետը, Խալէտ պէյ Ազմ , խորհրդակ – ցելու համար վիճելի խնդիրներու մասին: Խալէտ պէյ անմիջապէս հաւանութիւն յայտնեց : Կը կար – ծուի թէ պիտի բանակցին երկու երկիրներու տն – տեսական յարաբերութեանց վերահաստատման մասին :

ՊԵԼԺԻՈՑ նախկին վարչապետը, Սփաք (ըն – կերվարական) , բաց նամակ մը ուղղելով Լէօ – փոլտ Թազաւորին, խնդրեց զոհանալ բարոյական յաղթանակով, հրաժարիլ եւ զահը ձգել իշխան Պոտուէնի, որուն համաձայն են բոլոր Պելժերը : Դահլիճին տագնապը չէ լուծուած տակաւին: Մինչ կողմէ բողոքի ցոյցերը եւ գործադուլները կը շարունակուին ամբողջ երկրին մէջ: Պրիւսէլի եւ Անվէրսի գործադուլները վերջացան, բայց նոր գործադուլ մը կը սպասուի ուրբաթ օր : Չորեքշաբթի օր աշխատանքը դադրեցուցին Պրիւ – սէլի չորս արուարձաններու քաղաքապետութիւն – ները: Հանրակառքի պաշտօնեաներն ալ կը խլր – տին :

ԽԱՐԱՉԱՆի պատիժը վերահաստատելու խն – դիրը նորէն կը յուզուի Անգլիոյ մէջ: Դատական նախարարը խօսելով լորտերու ժողովին առջեւ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը տրամադիր չէ վերահաստատելու մարմնական պատիժը: Կինե – րու Միութիւնը յուշագիր մը ուղղեց խորհրդա – րանի իւրաքանչիւր անդամին եւ պահանջեց վե – րահաստատել խարազանումը, սանձելու համար վայրագ յարձակումները եւ բռնութիւնները :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ· — Համախարբերդցիական Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ահարոնեան բնտանիքին, իրենց քրոջ ԱՑՐԻ ՏԻԿ· ՄԱՆՈՒԿԵԱ – ՆԻ մահուան առթիւ :

ՖՐ· Կ· ԽՍԱՋԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions **Orchestre**

ՃոխՊԻՒՓԷ

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ, Կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, բիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ:

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ

Ցուզիչ տուամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ Երուանդ Օտեանի ՋԱԻԱԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանք :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ· Մ· Մ·ի եղանակի վերջին մրցու – մը տեղի կ'ունենայ S. O. Versaillesի դէմ, իրենց դաշտին վրայ, rue Monbauron (Վէրսայլ) : *Շոգե – կառք* Montparnasseէն : *Իջնել Վէրսայլ : Հանրա – կառք* Pont de Sèvresէն :

Պահեստի եւ Ա· խումբերուն ժամադրավայրը Porte d'Italieէն *ժամը* 12.15, métro Mairie d'Issyէն *ժամը* 12.30:

ԽՆԶՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ Հ· Մ· Մ·Ի

Հ· Մ· Մ·ի տարուան յաղթանակին առթիւ՝ խնջոյք Նոր Սերունդի կողմէ, Վերսայլի մրցու – մէն վերջ, այս կիրակի, ժամը 18·30ին Իսիի Սրիմեան սրահին մէջ :

ՖՐ· Կ· ԽՍԱՋԻ ՎԱՐԻՉՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ

դասընթացքը կը սկսի այս չաբաթ օր , ժամը 4ին, Սօսիէթէ Սավանթ, 8 rue Danton, մէթրօ Օտէոն կամ Սէն Միշէլ : *Մուտքը ազատ է*

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէվրանի Կապոյտ Խաչի, 26 Մարտ ժամը 15էն մինչեւ 24, Hôtel de Franceի մէջ, 223 Place de la Libération :

Կը ներկայացուի Ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը՝

ՋԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ·

եւ ուրիշ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ·— Առնել Eglise de Pantin , autobus *թիւ* 147, *իջնել* Place de la Libération :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Էվէրէկցի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէ – միրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապետ – եան (վերջինը Ռուսաստանէն Ամերիկա մեկնած է) : Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի , 14bis Ave. Bosquet, Paris (7):

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտա – տպել :

Ասլանեան ընտանիքը խորին ցաւով կը ծա – նուցանէ

ՄԱՆՈՒԿ ԱՍԼԱՆԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ երեքշաբթի օր :

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինդշաբթի ժամը 1·30ին, Շավիլի մատրան մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Շավիլի գերեզ – մանատունը իրենց ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՎԱՀԱՆՍԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹԸ

25 Մարտ, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, **Bourse de Travail**ի մէջ:

Կը ներկայացուի ԱՊՈՒՇԻՆ ՄԱՀԸ

Քրքջալիր զաւեշտ մը երկու արար :

Երգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն :

Ճոխ պիւֆէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ .— Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ 29 Մարտ , չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.հարոնեան սրահը, rue des Con – valescents : *Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ըն – կերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՌՈՄԱՆ .— Հ· Ց· Դ· «Անդրանիկ» ենթակո – միտէի , Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Օշական» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի խառն դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին : Կը դասախօսէ ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ : Նիւ – թը՝ «Ատրպատականի հերոսական դրուագները» :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ .— Հ· Ց· Դ· «Ա – րամ» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պուա Քոլոմպի կայարանի դի – մացի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷԼ .— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր ենթա – կոմիտէի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւի – րէ ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն :

ՄԱՐՍԷԼ .— Հ· Ց· Դ· Պուալիւզիի «Վա – րանդեան » խումբի ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, ընկեր Նախագահին բը – նակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԻՆ ԺԷՌՈՄ .— Հ· Ց· Դ· «Հայաստան» են – թակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն – կերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորա – կան հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐ· Կ· ԽՍԱՋԻ Իսիի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Սրիմեան դպրոցը :

ԼԻՈՆ .— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիաման – թօ» խումբը, ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն – կերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78 բիւ Ռապլէ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷԼ .— ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը, վեր – ջին անգամ ըլլալով պիտի երգէ Արեւագալի հո – գեզմայլ երգեցողութիւնները, երկսեռ խումբով, Վ· Սարգսեանի դեկավարութեան տակ, այս կի – րակի, Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը ճիշդ 11ին :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ, ժամը 8·30ին, Քափէ Ռէժանի վերնա – յարկը : Ս· Տէր Թովմասեան համառօտաբար պի – տի կրկնէ իր դեկուցումը.— «Դաշնակցութեան դերը Ս· Հայաստանի հանդէպ» նիւթի մասին : Ճետոյ միտքերու փոխանակութիւն :

ՀԱՄԱՀԱՐԲԵՐԴ· Մխիթեան Մարսէյլի մաս – նաճիւղի ընդհ· ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Պար տը Կլօփի սրահին մէջ: Խիստ կա – րեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատեղով :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՌՈՄԱՆ .— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Օրը պի – տի տօնուի այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, St. Bernardի *սովորական սրահին մէջ:*

Կը նախագահէ ընկեր ՊԱՒԼԵԱՆ

Պիտի խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Պիտի բեմադրուին երկու զաւեշտներ , «ԵՐԱ – ՆՈՍ ԱՂԲԱՐԸ» եւ «ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՓԱՏ»Ը :

Մուտքը ազատ է :

ՇԻՇԱԼԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՑ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինգշաբթի գիշեր, 23 Մարտ ժամը 9ին

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին աւիւր

Կատակերդութիւն 3 արար : Փարիզահայ դե – րասաններու ընտիր խումբով մը , Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ· Ալթունեան, Տիկին Ազնաւուրեան, Օր· Էլիզ , հեդինակը եւ Ս· Մահտեսեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

24 rue St. LAZARE

Métro N. D. de Lorette *կամ* Trinité

Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

Ճաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին

ԱՐԹԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր· կիր· եւ Երկուշաբթի

ՓԱՓԿԱՃԱՇԵԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Vendredi 24 MARS 1950 Ուրբաթ 24 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6110–Նոր շրջան թիւ 1521

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵ՛ՂՔ ՈՒԺԱՆԱԿԻՆ...

Ահաւասիկ վկայութիւն մը եւս, հաստատե – լու համար թէ թուրքերը անմրցելի վարպետներ են, երբ կարդը կուգայ քանդելու :

Այս անգամ ալ ուժանակով քանդեր են Սե – բաստիոյ պատմական մայր – եկեղեցին, Ս· Աստուածածին, ինչպէս պիտի կարդաք յաջորդ սիւ – նակին մէջ :

Թուրքերէն թերթ մըն է որ կը հաղորդէ լու – րը, գնահատելով գիտական յանձնախումբին « լուրջ աշխատանքը » :

Լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, կը խորհին եղեր սինեմայի, բաղնիքի կամ պանդոկի վերածել եկեղեցին, զոր իրրեւ մթերանոց կը գործածէին 1915ի Սարսափներէն ի վեր :

Բայց, վերջին պահուն տեսեր են որ դարաւոր չէնքը « փլուզումի վտանգին ենթակայ է » : Ուս – տի որոշեր են քանդել :

Մե՛ղք ուժանակին : Եթէ իսկապէս վտան – գուած էր չէնքը, միթո՞ց կը պակսէր, փոշիացնե – լու համար զայն :

Ուժանակո՞վ քանդեցին ուրիշ հազարաւոր հա – յապատկան հաստատութիւններ եւ յիշատակ – րաններ, Թուրքիոյ ամբողջ տարածութեան վրայ, արեւելքէն մինչեւ արեւմուտք, ոչնչացնելու հա – մար հայկականութեան բոլոր հետքերը :

Նոյնիսկ բնակարանները իրարու եռեւէ չփ – ցուցի՞ն, առաջին տարիէն իսկ, փայտերը եւ տախտակները վաճառելով, քարերը եւ ուրիշ պի – տանի նկութեր ծախու հանելով : (Ինչպէս այժմ ամբողջով կը ծախեն քանդուած տաճարին հողն ու փլատակները) :

Պոլսոյ մէջ հրատարակուած տեղեկութիւն – ներն անգամ ցոյց կուտան թէ գաղտնիք մը թաղ – ուած է քանդումի այս գործողութեան մէջ : Նո՛ն իսկ «Թիւրխմացութեան մը ուղիներ կը հա – ուի եկեղեցւոյ չէնքին փլուզումը» :

Ո՞վ պիտի համարձակէր երեւան հանել բուն ճշմարտութիւնը :

Նենգամտութեան եւ բարբարոսութեան ապա – ցոյց չի պակսիր, նոյնիսկ դատելով հրատարակ – ուած տեղեկութիւններէն :

Տարիներով իրրեւ զինուորական մթերանոց գործածեր են «քարաչէն եւ երկաթաչէն տոկուն չէնքը», առանց փլուզման վտանգ տեսնելու :

Ցետոյ ծախեր են քաղաքապետութեան, որ կը խորհի եղեր··· բաղնիքի, սինեմայի կամ պանդո – կի վերածել : Նոյնպէս առանց փլուզման հոտ առ – նելու :

Ամբողջ 35 տարի, ոչ մէկուն մտքէն անցեր է իր օրինաւոր տիրոջը վերադարձնել զայն, իրրեւ աղօթատեղի :

Անշուշտ անոր համար որ, եթէ այդպիսի փորձ մը կատարէին, ան մը հայ հաւատացեալ – ները ոչ միայն փլուզումին առաջքը կ'առնէին, այլեւ աւելի կը չէնցնէին, կը բարեզարդէին զայն :

Բայց, այն տուն մայր – եկեղեցին պիտի դառնար կենդանի յիշատակարան մը, համատա – րած աւերածութեան մէջ : Եւ վկայարան մը՝ անցեալ փառքերու :

Անդարան կրնա՞ր հանդուրժել այդպիսի յան – դգնութեան մը : Ապա ուրեմն·— «քանդե՛նք» :

Եւ որովհետեւ իրենք ալ արդիական գիտելիք – ներու հետեւած են, փոխանակ ամբոխին յանձնե – լու հոյակապ տաճարը, որպէս զի փլցնեն բրիչնե – րով, փետտանելով եւ տապարներով, գործածեր են գիտական միջոցը,— ուժանակ :

Վերջին պատերազմէն առաջ ալ այդպիսի փորձ մը կատարած էին Վասպուրականի նահան – գին մէջ, պատմական յիշատակարան մը ոչնչա – ցնելու համար : Բայց ուժանակն անգամ անզօր էր մնացած, ինչպէս կը պատմէ Ֆրանսացի ուղեւոր մը, վանքին լուսանկարն ալ տպելով, իր գրքին մէջ :

Եւ այս բոլորը տեղի կ'ունենան ճիշդ այն պա – հուն երբ Ամերիկացիները դրամ եւ գիտութիւն կը տրամադրեն Թուրքիոյ, դիւրացնելու, փութա – ցնելու համար անոր վերաշինումը եւ վերագի – նումը :

Ուժանակ փորձելու տե՞ղ կը պակսէր, Անա – տոլուի անծայրածիր ամայութեանց մէջ : Մանա – ւանդ որ ձեռնարկեր են ճամբաներ եւ ամրու – թիւններ շինելու, ի խնդիր տպահովութեան···

Շ·

Մահ Յովհ. Հիւդլեանի

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն ցաւով կ'իմանանք մահը վաստակաւոր դաստիարակին՝ Յովհ· Հիւդ – լեանի, հիմնադիր տնօրէնն «Նոր Դպրոց»ի :

Ողբացեալ ուսուցչապետը երկար տարիներ ի վեր տկար ըլլալով, չորս ամիս առաջ փոխա – դրուած էր Ազգ· Հիւանդանոց, ուր կը խնամուէր մասնաւոր հոգածութեամբ :

Մարտ 15ին սրտի տագնապ մը կ'ունենայ, որ կը կրկնուի կէս գիշերին : Երրորդ հարուածով մը անշունչ կ'ինկնայ յաջորդ առտուն : Թերթերը կը դրեն թէ մինչեւ վերջը կը պահէր իր գիտակցու – թիւնը, ցաւելով որ չի կրնար զբաղիլ իր այնքան սիրած դպրոցով :

Ծնած էր 1866ին, Պոլիս եւ Պէրպէրեան վար – ժարանի առաջին շրջանաւարտներէն էր : Իր դըպ – րոցը հիմնեց 1909 Հոկտեմբերին, ուրիչ բազմա – վաստակ ուսուցչի մը՝ Պ· Գալուստ Մալաթեանի հետ, որ մեռաւ Պելճիոյ մէջ : Միջոցներ կը խոր – հուին կանգուն պահելու համար իր վարժարանը : Անցեալ տարի տօնուեցաւ իր յոբելեանը :

★ Նոյն օրը մեռած է նաեւ Պ· Մարտիրոս Հանէսեան, ուսուցիչ եւ երկարամեայ դիւանապետ Բերայի Ս· Երրորդութեան եկեղեցւոյ :

Ուժանակով կը քանդեն Սեբաստիոյ մայր եկեղեցին

Սեբաստիոյ «Իլքէ» թերթը կը գրէ (7 Մարտ)·

— « Երկար տարեն անխնամ ձգուած ըլլալով չորս կողմը ճաթռտուքներ դոյացած էին քաղա – քիս մեծ եկեղեցին մէջ (Հայոց Մայր Եկեղեցին Ս· Ա·), որ զինուորական իշխանութեանց կողմէ դրաւուած էր :

Կուսակալութեան եւ քաղաքապետութեան դի – տական մարմիններուն կողմէ կատարուած քննու – թենէ յետոյ, չէնքը փլուզումի ենթակայ նկատուած ըլլալով, ձեռնհաս պաշտօնատան կող – մէ որոշուած է անհրաժեշտ միջոցները տնօրինել որեւէ վտանգի առաջքը առնելու համար : Համա – ղում դոյացած ըլլալով որ պէտք է փլցնել չէնքը, երէկ դիւերը ժամը 18ին պատկան գիտական մարմ – նոյն կորովի աշխատանքներուն արդիւնքով ուժա – նակի գործածութեամբ քանդուած է եկեղեցւոյ չէնքը : Եկեղեցիին ուժանակով քանդումի ընթաց – քին ոչ մէկ վնաս պատահած է : Ասիկա կը պար – տինք քանդումի պաշտօնին կոչուած գիտական մարմնոյն լուրջ աշխատանքներուն » :

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

« Մարմարա » հետեւեալ մանրամասնութիւն – ները ստացած է իր թղթակցէն (16 Մարտ)·

— Փլուզումի վտանգի ենթակայ նկատուելով քանդուած Մայր Եկեղեցին հնութեան արժէք ներկայացնող քարաչէն ու երկաթաչէն տոկուն չէնք մըն էր, ինչ որ կը հաստատէ անոր երկա – րամեայ տարիքը :

Ֆանի մը տարի առաջ քաղաքապետութիւնը պետական գանձէն ծախու առած էր եկեղեցին՝ յառաջիկային հանրային օգտին սինեմայի, բաղ – նիքի կամ պանդոկի վերածելու համար զայն :

Մօտաւորապէս 20—25 օր առաջ ձեռնար – կուեցաւ չէնքը փութով պարպելու, ինչ որ ուրա – խութիւն պատճառեցաւ Թուրք եւ թէ հայ հայ – րենակիցներու, որոնք կը կարծէին թէ նորէն ա – ղօթատեղի պիտի դառնայ մթերանոցի վերած – ուած չէնքը :

Այս տարաձայնութիւնը չիրականացաւ սա – կայն եւ Մարտ 6ին կէսօրէ առաջ երեք «քամիօն» – ներ փոխադրեցին վերջին դոյքերը : Նոյն օրը երե – կոյեան ժամը 17ին պարպուեցան եկեղեցիին շըր – ջակայ տուները եւ բնակիչները հրաւիրուեցան մէկ ժամուան համար հեռանալ իրենց տուներէն : Մէկ ժամ վերջ, ուժանակով քանդուեցաւ եկե – ղեցին, ինչպէս նկարագրեց տեղական մամուլը : Ներկայիս մնացած են միայն չէնքին չորս պատե – րը եւ փլատակները, որոնց մասին դիմումներ պի – տի կատարուին կառավարութեան՝ քննութիւն պա – հանջելով, քանի որ թիւրիմացութեան մը ար – դիւնք կը նկատուի եկեղեցւոյ չէնքին փլուզումը :

Այս մասին 5–6 ամիս առաջ դրաւոր դիմում կատարուեցաւ Պատրիարքարան, եկեղեցիին նո – րոգութեան մասին : Այդ առթիւ Սըվազցիները խնդրեցին նաեւ քահանայ մը ղրկել, բայց դըժ – բախտաբար մինչեւ այսօր ոչ մէկ հետեւանք տր – ուեցաւ հաւատացեալներու բաղձանքին : Ժողո – վուրդը որոշած է աղերսագրով կառավարութեան դիմել, որպէսզի հանրութեան տրուին չէնքին փլատակները եւ հողը, որոնք 23 Մարտին հրա – պարակային աճուրդով պիտի ծախուին քաղաքա – պետութեան կողմէ՝ ինչպէս կը հաղորդէ «Իլքէ» թերթին մէջ հրատարակուած ազդ մը :

Վարչապետին ճառը աշխատավարձի մասին

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ջորեքշաբթի օր վարչապետը ճայնափող ճառով մը պարզեց կառավարութեան տեսակէտ – ները՝ աշխատավարձի յաւելման մասին : Ահա – ւասիկ հիմնական մասերը ·

— Գործադուլներու սկիզբէն ի վեր կառա – վարութիւնը մերթ կը լսէ·— «Ինչո՞ւ կը խոո – նուիք», երբեմն ալ — «Ո՞ր օրուան կը սպասէք գործելու համար» : Արդարեւ, հակասութիւն մը կը նշմարուի : Ազգային հաստատութեանց թէ ան – հատական ձեռնարկներու մէջ, բանուորական պահանջները նախապէս կը ձգտէին ընդհանուր յաւելումի մը, որոշ սակով մը : Մինչեւ անգամ կ'ուզէին որ յաւելումը միեւնոյն ըլլայ ոչ միայն միեւնոյն չրջանի կամ ճարտարագործութեան մի – եւնոյն ճիւղին, այլ ազգին ճարտարագործական ամբողջ գործունէութեան համար : Վտանգաւոր էր եւ անարդար՝ այս պարզունակ լուծումը : Ու – րախանաք թէ տխրիք, իրողութիւնը ան է·— փո – քըր, մինչեւ թէ խոշոր ձեռնարկները կը գտնուին տարբեր կացութեանց մէջ : Ոմանք — եւ անպատ – ճառ մեծերը չեն — խոշոր շահեր կ'ընեն· ուրիշ – ներ՝ զոհացուցիչ վիճակ մը ունին : Կան ալ որ մեծ դժուարութեանց մատնուած են : Այսպէս, ա – ռաջինները կրնան տանիլ աշխատավարձքի որոշ յաւելում մը, առանց բարձրացնելու վաճառման դիները, մինչդեռ միեւնոյն յաւելումը հարեւան ճարտարագործութեան մը կամ անոր մէկ ճիւղին համար պատճառ պիտի ըլլայ դիներու բարձրաց – ման, այսինքն անգործութեան պիտի մատնէ իր աշխատաւորները, մասամբ կամ ամբողջովին » :

Ուրիշ լուսաբանութիւններէ վերջ, վարչա – պետը յայտնեց կառավարութեան որոշումը, աշ – խատավարձքի որոշ յաւելման եւ արտադրութեան պարզեւի մասին, առանց թուանշաններ յիշելու : Թելադրեց որ հանրային հաստատութեանց հա – մար նախատեսուած միջոցները գործադրուին նա – եւ անհատական ձեռնարկներու մէջ :

Բնակարանի տագնապի մասին ալ խօսելով, Պ· Պիտօ ըսաւ թէ դիւրութիւններ պիտի ընծայեն, որպէսզի փոխադրութիւնները կնքուին, զարկ տալու համար նոր չէնքերու շինութեան : Ցետոյ կոչ մը ուղղեց ընկերային արդարութեան եւ Ֆրանսական եղբայրակցութեան : «Ներկայ վէճերուն մէջ, պարտութիւն պէտք է կրէ միայն բռնութեան եւ զրպռութեան դասը : Հրապարակաւ կը յայտարա – րեմ բանուորներուն եւ բոլոր աշխատաւորներուն, — այս գործին մէջ ոչ յաղթական կայ, ոչ ալ պարտեալ : Եւ կը յայտարարեմ բոլորին·— ան – հրաժեշտ է վերսկսիլ բանակցութիւնները : Մենք այն երկիւղներէն չենք ուր միայն մէկ ձայն կը լսուի » :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Կարդ մը տեղեկութեանց համաձայն, կազի եւ ելեկտրականութեան գործադուլը պիտի դադրի այսօր, ուրբաթ, եթէ որոշ երաշխիքներ տրուին արհեստակցական Միութեանց : Փարիզի մէջ բան – թողներուն թիւն է 25·000 :

Մետաղագործական հաստատութեանց մէջ բանթողներուն թիւը իջած է 170000ի (Բ·· օր 230 հազար էր) :

Ապահովագրութեան պաշտօնեաներէն անոնք որ անգամ չեն համայնավար սէնտիքաներու, վեր – սկսան աշխատանքը 7 առ հարիւր յաւելումով :

★ Տէօնքէրքի նաւահանգստին բանուորները հանրաքուէ կատարելով, մերժեցին գործադուլ յայտարարել Հնդկաչինի պատերազմին եւ ամե – րիկեան զէնքերու պարպումին դէմ, ինչպէս կ'ա – ռաջարկէին համայնավարները :

Մարսէյլի քարափի բանուորները որոշեցին շարունակել գործադուլը, երբ իրենց արհեստա – կիցներէն քանի հոգի ձերբակալուեցան :

Մարտ 21ի անկարգութեանց առթիւ, Պոմէթի բանտին մէջ արձելափակուեցան Աշխատանքի Դաշնակցութեան քարտուղարներէն երեքը, ինչ – պէս եւ ուրիշ չորս հոգի, այն ամբաստանու – թեամբ թէ ոստիկանութեան դէմ ըմբոստացած եւ բռնութիւն բանեցուցած են : Բոլորն ալ պիտի դատուին, ուրիշ 28 ամբաստանեալներու հետ :

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը մէկ ժամ գոր – ծադուլ յայտարարեց, այս ձերբակալութեանց առթիւ : Նիսի եւ Սեթի մէջ ալ գործադուլ յայ – տարարուեցաւ, իրրեւ բողոքի ցոյց :

Թունուզի քարափի բանուորները որոշեցին գործադուլ յայտարարել երեք օր, իրրեւ համակ – րանք Մարսէյլի բանուորներուն :

★ Գործադուլներու կազմակերպիչները ձրի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆ Է

Ապրիլ 11–24ի տօնակատարութեան շուրջ, երբեմնի անպատուաբեր վէճերն ու աղմուկները վերջ գտած են:

Ցիշել աւելի քան մէկ միլիոն մեռելները եւ ձաղկել Օսմանեան կայսրութեան ամենաքամնաէլ ու հրէշային ոճիրը, ոչ ոք կը նկատէ այլեւս իբրեւ «անփոփոխական քայլ» խորհրդային իշխանութեան դէմ, եւ ոչ ալ իբրեւ «վիրաւորանք մը՝ յեղափոխական եւ Խորհրդ· Միութեան դաշնակից Թուրքիոյ» հանդիսէ:

Մեր հայրենիքին մէջ ալ, թէեւ այսօր ինչպէս երէկ, համազգային այս մեծ օրը պաշտօնական տօնակատարութիւններու ցանկէն դուրս կը մնայ, սակայն վերջ գտած է այն յանցաւոր վերաբերումը, որ զոյութիւն ունէր նախապատերազմեան տարիներուն:

Աւելին ըլլալով, երբեմն մեր երկրի ձայնափուռէն կը լսուին օրուան առթիւ որոշ արտայայտութիւններ ալ, հոգ չէ թէ ուղղուած գաղթահայութեան եւ բացառաբար քարոզչական նկատումներով:

Այս մխիթարական իրողութիւնէն մեկնելով, արդար եւ տրամաբանական պիտի ըլլար, գոնդուներու մէջ Ապրիլ 11–24ի տօնակատարութեան տալ համազգային հանդամանք:

Որպէսզի սխալ եւ անճահ մեկնութիւններու տեղի չմնայ, քանի մը խօսքով ճշդենք մեր այս բացատրութեան սահմանը:

Համազգային տօնակատարութիւն մը ան չուշտ կը պատկանի ազգի հաւաքականութիւնը կազմող բոլոր տարրերուն: Ամէնքը՝ անկախ իրենց դաւանական, քաղաքական եւ ընկերային ըմբռնումներէն, պէտք է որ մասնակցին այդ ձեռնարկին: Ասիկա որքան պարտականութիւն՝ նոյնքան եւ իրաւունք է ամէն անհատի համար:

Կարճ խօսքով, Ապրիլ 11–24ը կը պատկանի բովանդակ հայութեան:

Ո՞վ է այս պարագային, որ իրաւունք եւ պարտականութիւն ունի նախաձեռնութիւնն ըստանձնելու համազգային այս ձեռնարկին: Մանաւանդ, մեր ներկայ պայմաններուն մէջ, երբ չունինք որեւէ համազգային կազմակերպութիւն:

Կ'ըմբռնենք, որ այնքան ալ դիւրին չէ գտնել բոլորովին անվիճելի հեղինակութիւն մը — ըսել կ'ուզենք՝ օրկան մը — ընդունելի բոլորի կողմէ:

Այսուհանդերձ, կը խորհինք թէ անկարելի ալ չէ գտնել բանաւոր ելք մը, օգտուելով անցեալ փորձերէն:

Հայոց երեք եկեղեցիները, իրենց համապատասխան պետերովը, յաճախ հրապարակ եկած են, իբրեւ համազգային ներկայացուցչութիւն:

Ներկայ պարագաներուն մէջ, այս միեւնոյն եղանակով կրնանք խափանել բազմաթիւ անպատեհութիւնները:

Մանաւանդ համազգային այս մեծ օրուան նախաձեռնութիւնը, թոյլ չտալ որ չհագեցածուի այս կամ այն կողմէն:

Ուրեմն, կարելի է Ապրիլ 11–24ի տօնակատարութեան համազգային հանդամանք տալ, եթէ Ամենայն Հայոց կաթող· պատուիրակը եւ միւս յարանուանութեանց պետերը միասնաբար ստանձնեն նախաձեռնութիւնը: Իրենց պարտականութիւնն է գործակցութեան հրաւիրել զոյութիւն ունեցող կուսակցութեանց, զանազան կազմակերպութեանց եւ մամուլի ներկայացուցիչները:

Այս միջոցով միայն պիտի կրնանք Ապրիլ 11–24ը տօնել իբրեւ համազգային տօն՝ բոլորին մասնակցութեամբ:

Անցեալ տարի, կաթող· պատուիրակը փորձեր կատարեց, իր նախագահութիւնը չնորհելով հատուածի մը նախաձեռնութեան եւ հրաւիրելով զանազան միութիւններ ու անհատներ, որպէսզի մասնակցին:

Արտաւազդ արք· նկատի չունեցաւ, որ իր նախագահութիւնը բաւական չէր տօնակատարութեանը համազգային հանդամանք տալու, որովհետեւ նախաձեռնողները կը մնային որոշ հոսանքի մը պատկանող մէկ – երկու խմբակցութիւններ:

Այս անխոհեմ քայլին արդիւնքը այն եղաւ որ Ապրիլ 11–24ը մեր գաղութին մէջ տօնուեցաւ երկու տարբեր նախաձեռնութիւններով:

Հաւատա՞նք թէ այս տարի պիտի սրբագրուի սխալը:

Կ'իմանանք թէ նոր խորհրդակցութիւններ կը կատարուին, այս մտահոգութեամբ:

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ լրջօրէն կ'ուզեն համազգային հանդամանք տալ Ապրիլ 11–24ի տօնակատարութեան, պէտք է նախաձեռնութիւնն ալ ըլլայ համազգային:

Առանց այս նախապայմանին, անիմաստ է որեւէ փորձ:

Այլապէս, աւելի եւս պիտի համոզուինք թէ կաթող· պատուիրակը անզօր է որեւէ բարեփոխութիւն կատարելու:

Ս. Տ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԺԱՄԸ»

(Ե· եւ վերջին մաս)

Ինչ տարբերութիւն ունին գերմանական, ռուսական կամ ամերիկեան կեդրոնացման կայանները մէջ մաշող գերի – ստրուկները՝ մեքենայացած, իբրեւ թէ ազատ աշխարհի մը մէջ ապրող քաղաքացի – ստրուկներէն: Ինչ տարբերութիւն ունին հին դարերու դնուած ու ծախուած ստրուկները՝ արդի ժամանակներու անանուն, եւ ընդհանրական օրէնքներով կառավարուող մարդկային բազմութիւններէն:

Անհատ էակը ինչպէս երջանիկ կրնայ զգալ, երբ ստիպուած է ինքզինքն ու իր կեանքը յարմարցնել մեքենայի պահանջին՝ փոխանակ մարդկային պահանջներու: Եւ արդէն, այս ապամարդկացումը (dishumanisation) որ յառաջ կը բերէ տեսակ մը արհամարհանք՝ դէպի ինչ որ մարդկային է, մինչեւ մեր մէջ չի՞ ստեղծեր տեսակ մը ստրկադաստութեան զգացում, որ մեզ կը մղէ անզգալաբար՝ մեքենայի վերածուելու եւ մեր մարդկային յատկանիշները մոռնալու:

Այս երկու իրականութիւններուն, այսինքն մարդկային եւ թէմիթիֆ իրականութիւններուն իրարու բախումը արդէն ողբերգութեան մը սկզբնաւորութիւնն է: Անհատին ողբերգութիւնը, մարդկութեան ողբերգութիւնը, որովհետեւ ի վերջոյ մեքենան ու «թէքնիք» ստրուկներն են, որ յաղթանակը պիտի տանին, եթէ արդէն չեն տարած:

Մարդկութիւնը ինքզինքը չդիմացուած պիտի գտնէ՝ «թէքնիք» ընկերութեան մէջ: Ճիշդ է, որ մարդիկ կրնան ապրիլ այս պայմաններուն մէջ, որովհետեւ «թէքնիք» ընկերութիւնը հանգստաւէտ պայմաններ կը ստեղծէ, սառնարան, ինքնաշարժ, եւն·: Բայց մտածող մարդը երբեք երջանիկ չի կրնար ըլլալ այնտեղ, որովհետեւ հոգեկան եւ մտաւոր բաւարարութիւն չի կրնար ստանալ:

« Ընկերութիւն մը», կ'ըսէ Թրայան, «ուր հոգեկան արժէքներ չկան՝ չի կրնար արտադրել հանճարներ, իսկ ընկերութիւն մը, որ չի կրնար ունենալ հանճարներ, անվերջ դատապարտուած է կորսուելու »:

Օր պիտի գայ, որ պիտի խորտակուի այս «թէքնիք» ընկերութիւնը, եւ այդ խորտակման անմիջական կերպով պիտի յաղորդէ մարդկային եւ հոգեկան արժէքներու վերածնունդ մը: Այդ վերածնունդը չի կրնար գալ՝ Ռուսաստանէն վասնզի Ռուսաստանն ալ խոնարհեցաւ Արեւմուտքի ելեկտրական լոյսին առջեւ, փոխանակ առաջնորդուելու հոգեկան եւ բարոյական լոյսերէ:

Այժմ ուրեմն՝ «քսաներեւհինգերորդ ժամն» է, ուր փրկութեան որեւէ փորձ ապարդիւն է եւ անիմաստ: Նոյնիսկ Մեսիայի մը գալուստը պիտի չփրկէր կացութիւնը: Վերջին ժամը չէ, այլ վերջին ժամէն մէկ ժամ ալ ուշ է: Արեւմտեան ընկերութեան ժամն է— արդի ժամը:

Ի՞նչ կ'ընեն մարդկութիւնը ղեկավարող եւ անոր ուղղութիւն ցոյց տուող պետութիւնները, մեզ այս ծանր կացութենէն ազատելու համար: Ոչինչ, ընդհակառակն բան չեն խնայեր այդ ոչընչացումն ու խորտակումը փութացնելու համար: Թերեւս այսպէս աւելի լաւ է, որովհետեւ ինչքան շուտ տեղի ունենայ խորտակումը, այնքան շուտ կը յաղորդէ Վերածնունդն ու մարդկային արժէքներու փրկութիւնը:

Դժբախտութեան ամբողջ բեռը ուրեմն կ'իյնայ անոնց վրայ, որոնք կ'ապրին փլուզման այդ վայրկեաններուը, այսինքն մեր վրայ, որ կ'ապրինք ընդհանրական օրէնքներով, եւ իրաւունք ունինք չնչել միայն որպէս աննշան մէկ մասնիկը՝ հաւաքականութեան մը, տեսակի մը: Ի վերջոյ ի՞նչ ենք մենք, եթէ ոչ «քաղաքացիներ», որ կէօրկիւի բացատրութեամբ՝ «մեքենային եւ մարդու իրար ձուլումէն յառաջ եկած ամենավերանգաւոր գազանն է, որ իր մէջ կը միացնէ մարդուն եւ անասունին անսիրտ վայրագութիւնը՝ մեքենային սառն անտարբերութեան հետ»: « Ռուսերը», կը շարունակէ ան, «այս նոր կենդանական սեռին ամենակատարեալ տիպարը ստեղծած են արդէն.— Կոմիսարը»:

Մարդկային միջավայրը այլեւս անչնչելի դարձած է, մարդիկ դատապարտուած են չնչահեղձ ըլլալու: Հեղինակը կը պատմէ, թէ ինչպէս նախնական ընդծովեաններու նաւապետները, օդին պակասութիւնը զգալու համար՝ քանի մը սպիտակ նապաստակ կ'առնէին նաւազանին մէջ: Երբ որ այդ նապաստակները չնչահեղձ մեռնէին, նաւազները կ'իմանային թէ միայն 5—6 ժամ ունին ապրելու: Կամ պէտք էր ջուրին երեսը գլլէին եւ թշնամի նաւերու կողմէ ոմբակոծուէին, եւ կամ սպիտակ նապաստակներուն պէս մէկիկ – մէկիկ չնչահեղձ մեռնէին:

Հեղձուցիչ է մեր ժամանակներու մթնոլորտը: Մարդկային ազատ միտքը այլեւս չի կրնար

« ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ »Ի ԹԻՑԱՍԵՂԱՆԳ

Կիրակի, 19 Մարտ, կէսօրէ վերջ, Սբ Էւտոքիա Գոմարթիէնի սրահին մէջ, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը, թէյասեղան մը սարքած էր, իր երախտագիտութիւնն ու համակրանքը յայտնելու համար դասախօսներուն:

Ներկայ են իրենք՝ դասախօսները, Ծնողները, բարեկամներ եւ ստուար թիւով Նոր Սերնդականները:

Հաւաքոյթը բացաւ «Ահարոնեան» խումբի վարչութեան նախագահ, ընկեր Յովհաննէս Ադամեան, բացատրելով ձեռնարկին իմաստը եւ Նոր Սերունդի երախտագիտութիւնը յայտնեց անոնց որ իրենց դասախօսութիւններով կը սատարեն նոր սերունդի դաստիարակչական գործին:

Կեդր· վարչութեան կողմէ, ընկեր Նուպար Նիկողոսեան, չնորհաւորեց «Ահարոնեան» խումբը իբրեւ ամէնէն կենսունակ խումբերէն մին: Ապա, յաջորդաբար խօսք տուաւ դասախօսներուն: Ընկեր Աչոտ Խաչատուրեան, խանդավառ խօսքերով քաջալերեց այն խումբ մը երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները, որոնք Նոր Սերունդի դրօշին տակ հաւաքուած, պայքար կը մղեն այլասերման եւ օտարացման ահաւոր վտանգներուն դէմ: « Ձեր փոքր թիւը թող պատճառ չըլլայ որ դուք վհատիք : Շարունակեցէք ձեր հերոսական պայքարը, այն համոզումով որ մեծ գործերը, փոքր խմբակներու կողմէ են կատարուած: Գէթ բաղդատս համարեցէք մինչ ազգին չահը եւ բան այնմ գործեցէք»:

Ընկեր Հովիկ Եղիազարեան, խօսքը ուղղելով Նոր Սերունդի անդամներուն, ըսաւ.— «Գիտցէք, որ մօտաւոր ապագային, ծանր ու պատասխանատու գործ մը ձեզի կը սպասէ: Դուք ալ ձեր կարգին պիտի փոխանցէք յաջորդ սերունդներուն այն ազգային գիտակցութիւնն ու հաւատքը զոր ձեր երէցները քանդակեցին ձեր հոգիներու մէջ»: Պ· Մեսումենց, հայերէնի դասախօսը Նոր Սերունդի խումբերուն, չեշտեց·— «Վառ պահեցէք ձեր մտքերուն մէջ այն գաղափարը թէ դուք աւանդապահներ էք երեք հազար տարուան մեծ ազգի մը, եւ վստահ եղէք որ պիտի յաջողիք ձեր առաքելութեան մէջ: Թող մեր փառապանծ պատմութիւնը ներչնչարան դառնայ ձեզի »:

Պ· Կարօ Ուշաքլեան·— « Ձեր գործը միայն եւ միայն դաստիարակչական պէտք չէ ըլլայ, այլեւ հանրային: Ճարաբերութեան մէջ մտէք օտար ազգերու պատկանող երիտասարդներու հետ: Ծանօթացուցէք անոնց հայ ազգը, իր մշակոյթով, իր գեղարուեստով, իր պատմութեամբ եւ վերջապէս իր Դատով: Լծուեցէք ազդօգուտ այս գործին եւ մեծապէս նպաստած կ'ըլլաք Հայկ· Դատին լուծման »:

Ընկեր Շաւարշ Մխաքեան, որ միշտ մօտէն կը հետաքրքրուի Նոր Սերունդի չարժումով, իր հիմնադրութեան օրէն ի վեր, անհրաժեշտ գտաւ որ մեր տղաքը կատարելապէս սորվինիրենց մայրենի լեզուն, պատմութիւնը եւ գրականութիւնը, Հայաստանի աշխարհագրութիւնը եւ ուրիշ պիտանի գիտելիքներ, որպէսզի կարենան լաւագոյնս ծառայել ժողովուրդին: «Վերջին տարիներու ընթացքին մօտ հարիւր յիսուն ականաւոր դէմքեր անհետացան, եւին ձգելով անհուն պարապ մը: Դուք, երիտասարդներ, կոչուած էք անոնց տեղը

ապրիլ այնպիսի միջավայրի մը մէջ, ուր bureaucratien, բանակը, կառավարութիւնները, դրամը, պետական կազմակերպութիւնները եւ ամէն ինչ կը թունաւորեն օդը, ուր հանդիստ կրնան շնչել միայն՝ մեքենաներն ու «թէքնիք» – ստրուկները: Սպիտակ նապաստակները արդէն մեռած են, իսկ մենք՝ միայն 5—6 ժամ ունինք, գուցէ աւելի նուազ:

Ուրեմն ամէն ինչի վե՞րջն է, մարդկութեան վե՞րջն է, պիտի հարցնենք: Կէօրկիւի յոռետեսութիւնը նեղ անցք մը կը ձգէ: Ալէքսանտր Քորուկայի բերնով՝ կը գուշակէ, «ի վերջոյ Աստուած պիտի խղճայ մարդուն, եւ ինչպէս որ Նոյի տապանն էր՝ ալիքներուն վրայ, քանի մը իրապէս մարդ մնացած մարդիկ պիտի չարունակեն ապրիլ այս հաւաքական եւ հսկայական փլուզումէն վերջ: Եւ այդ մարդոց չնորհիւ է, որ մարդկային ցեղը պիտի փրկուի»:

Եւ որպէս եզրակացութիւն, մեր փրկութիւնը պիտի գայ Արեւելքէն, որ իւրացնելով հանդերձ «թէքնիք» քաղաքակրթութեան առաւելութիւնները, երբեք անոնց ստրուկը պիտի չդառնայ, պիտի իշխէ անոնց, եւ ծառայեցնէ՝ իր չահերուն:

... Ինչպէս արդէն ըսինք, ճարպիկ գրագէտ է կէօրկիու, եւ եթէ բոլորովին չի կրնար համոզել մեզ, գոնէ կը գրաւէ մեր համակրանքը:

ՇԱՒՐՇ

Ց· Գ·— Գրքին անունն է·— La Vingt - cin - quième heure, par C. VirgilGheorghiu . Librairie Plon, Paris·

ՄԵԿԱՒՆ ՍՈՂՈՄԱՆ

— ՋԻ —

Կ. Ա. Ա. Ա

ճաշեր կը սարքեն եւ հանդանակութիւն կը կատարեն, օգնելու համար բանթողներուն :

★ Առջի օր փոթորիկ մը պայթեցաւ Սէնի նահանջային ժողովին մէջ : Ալջակողմեան պատգամաւոր մը դառնօրէն դանդատեցաւ թէ տղայ մը հեղձամահ եղած է, իբրեւ հետեւանք կազի բանուորներու գործադուլին : Եւ պահանջեց «գլուխէն ղարնել», փոխանակ հետապնդելու խեղճ բանուորներ որոնք պարզապէս օտարներէ դրդուած վարիչներու հրամանները կը գործադրեն : Համայնավարները բորբոքելով սկսան նախատել բանախօսը : Հարկ եղաւ դադրեցնել նիստը :

Ծանր անկարգութիւններ Իտալիոյ մէջ

ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱՎՈՒԵՑԱՆ — ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՋՈՒՐ ԿԸ ՀՈ – ՍԵՑՆԷՐ ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ :

Իտալական կառավարութիւնը արտակարգ մէջոցներ ձեռք առած էր չորեքշաբթի օր, ի նախատեսութիւն Աչխատանքի Դաշնակցութեան սարքած ընդհ. գործադուլին : Շարժման մէջ դրուած էր ոստիկանական ուժ մը որ աննախընթաց կը համարուի :

Երբ առաջին 12 ժամուան գործադուլը վերջացաւ, հանրակառքերու երթեւեկն էր որ կը դադրէր բոլոր գլխաւոր քաղաքներուն մէջ : Մի – այն անհրաժեշտ ինքնաշարժներ եւ զանազան կառքեր կը բանէին, ինչպէս եւ կառախումբերը :

Համայնավար թերթերը կը դրեն թէ գործադուլը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ : Զափաւոր աղբիւրներու համաձայն, ձեռնարկը յաջողած է 60 առ հարիւր համեմատութեամբ, աւելի չատ հիւսիսային քան թէ հարաւային Իտալիոյ մէջ : Կառավարութիւնը այս ցոյցը կը նկատէ ուժի փորձ մը, ապացուցանելու համար թէ կրնան խըռովութիւններ յարուցանել եւ խափանել զանազան ձեռնարկներ (վերաշինում, ամերիկեան զինամթերքի պարպում եւն.) :

Ներքին նախարարը, Պ. Սելպա, որ իր պաշտօնատունը կը պահակի եւ հոն կը ճաշէ, խիստ հրամաններ տուած էր, որպէսզի գործադուլը բռնութեան չվերածուի : Շարժման մէջ դրուած էին բոլոր ոստիկանները եւ պահակները, զրահապատ կառքերով եւ ուրիշ կազմածներով : Միայն մէկ հոգի մեռաւ եւ չորս հոգի վիրաւորուեցան, ընդհարումի մը հետեւանքով : Տասը հոգի հիւանդանոց փոխադրուեցան Հռոմի մէջ : Ցուցարարները քարկոծեցին Հռոմի հանրակառքերը եւ մէկն ալ տապալեցին :

Հռոմի ոստիկանութիւնը նոր միջոց մը գտած էր, ցուցարարները որսալու համար,— գունաւոր ջուր կը սրսկէր հրշէջ խողովակներով : Այսպէս կ'արատաւորուէին ցուցարարներուն հագուստները, դիւրացնելով ձերբակալութիւնը : Միլանի մէջ արտասուաբեր կազ արձակուեցաւ : Ուրիշ վայրերու մէջ՝ ոստիկանական բիրը կը գործէր : Լրագրի մէջ փաթթուած ռումբ մը կիսովին քանդեց Հռոմի քրիստոնեայ – ռամկավարներու ակումբը :

Քիչ վերջը ուրիշ ռումբ մը պայթեցաւ հա – մայնավարներու դրասենեակին մէջ :

Իրիկուան դէմ 3000ը կ'անցնէր կալանաւորներուն թիւը : Միեւնոյն օրը Հռոմի մէջ ժողով կը դումարէին Եւրոպայի ամերիկեան դեսպանները, քննելու համար միջազգային կացութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ տնտեսական միացման առաջարկին առթիւ, զոր առենէ մը ի վեր կը կրկնէ արեւմտեան Գերմանիոյվարչապետը, պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ Ֆրանսա միշտ պատրաստ է քննելու որոշ թելադրութիւններ, կարգ մը վերապահումներով : Ֆրանսա երկու երկիրներուն յարաբերութեանց տեւական կարգադրութիւնը կը կապէ Եւրոպայի հաւաքական կազմակերպութեան ծրագրին : Ուրեմն կը մերժէ միացումը :

ՊԵԼՃԻՈՑ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ 81ամեայ քաղաքագէտի մը, Կոմս Վիսմի :— Թագաւորական տագնապը լուծելու համար, Լէոփոլտ Գ.ի բարեկամներն ալ կը խորհին թելադրել որ հրաժարի գահէն :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը առաջարկեց չորս դաշնակիցներուն՝ նոր սահմանադրութիւն մը յօրինել, միացնելով երկրին բոլոր դրաւեալ մասերը եւ սահմանադիր ժողով մը ընտրելով ազատ քուէարկութեամբ : Աւելորդ է ըսել թէ արեւելեան Գերմանիոյ վարիչները (խորհրդային) հակառակ են այս ծրագրին :

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ սովը ամէնէն զարհուրելին կը համարուի, 50 տարիէ ի վեր : Իրազեկներ քառասուն միլիոն կը հաշուեն սովահարներուն թիւը :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Սոփոկլէս Վենեզիլոսի :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ռամբի խնդիրը միշտ կը զբաղեցնէ նախկին գաղտնակիցները : Անգլիոյ արտաքին նախարարը նորէն յայտարարեց երեսփ. ժողովին մէջ թէ աւելորդ է նոր փորձ մը կատարել : Կ'ըսուի թէ Սթալին եւ Թրումըն միջոց մը պիտի գտնեն ուղղակի խօսակցու :

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վոլթէռի մէջ, րիւ Վոլթէռ, Ալֆորվիլ :

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՅԸ

Ցուցիչ տուամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ Երուանդ Օտեանի ՋԱՒԱԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանք :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի եղանակի վերջին մրցումը տեղի կ'ունենայ S. O. Versaillesի դէմ, իրենց դաշտին վրայ, rue Monbauron (Վէրսայլ) : Շոգեկառք Montparnasseէն : Իջնել Վէրսայլ : Հանրակառք Pont de Sèvresէն :

Պահեստի եւ Ա. խումբերուն ժամադրավայրը Porte d'Italieէն ժամը 12.15, métro Mairie d'Issyէն ժամը 12.30 :

ՄՆԱՑԵՔ Ի ՊԱՏԻՒ Հ. Մ. Մ.Ի

Հ. Մ. Մ.ի տարուան յաղթանակին առթիւ՝ խնջոյք Ֆ. Կ. Խաչի կողմէ, Վերսայլի մրցումէն վերջ, այս կիրակի, ժամը 18·30ին Իսիի Խրիմեան սրահին մէջ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՌՈՄԱՆ — Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը պիտի տօնուի այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, St. Bernardի սովորական սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկեր ՊԱԼԵԱՆ

Պիտի խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Պիտի բեմադրուին երկու զաւեշտներ, «ԵՐԱՆՈՍ ԱՂԲԱՐԸ» եւ «ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՓԱՏ»Ը :

Մուտքը ազատ է :

Համերգ Մարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ՏՈՀՄԻԿ ԵՐԳԵՐՈՒ (մեծ մասով առաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ) :

«Հայ Քնար» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

Ղեկավարութեամբ Տիկ. ՄԱՌԻ ԱՇԼԳԵԱՆ – ՆԱՒԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30 :

SALON DE L'HÔTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ալընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փերամիտ կամ Օփէռա :

Ձոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին :

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON :

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն :

Տարեկան պարահանդէսի ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒՐԸՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30 :

SALON DE L'HÔTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ալընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փերամիտ կամ Օփէռա :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին :

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON :

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն :

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՑԵՐԻՆ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի, առանց կանխիկ վճարման, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը :

Գինը 1500 ֆրանք :

Դիմել հեղինակին :— P. TOURIKIAN
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Փաստաբան – խորհրդական
ԳՐ. Մ. ԹԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԼ)

Ամէն տեսակ իրաւագիտական գործեր եւ գրութիւններ, մասնագէտ փղոցի արկածներու եւ ամուսնալուծումի դատերու :

Ժամը 3էն 5 եւ ժամադրութեամբ

Հեռախօս Trudaine 18 - 58

46 rue Lamartine, Paris (9)

métro Cadet կամ N. D. de Lorette

ՕՐ. ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՈՒԼՈՒՍԵԱՆ Պ. ՍՈՂՈՄՈՆ ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ

Նշանուած

Մարսէյլ 19 Մարտ 1950 Լա Ռոզ

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ոսգոյեանի :

★ Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Խորէն Ուլուսեան հազար ֆրանք կը տրամադրեն « Ցառաջ »ի տարածման ֆոնտին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ — Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբէ ժողովը այս չաբաթ գիշեր ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.Հարոնեան սրահը, rue des Convalescents : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒՒ ՔՈԼՈՄՊ — Հ. Ց. Դ. «Ա – րամ » ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պուա Քոլոմպի կայարանի դիմացի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Ա.Հարոնեան» ակումբին մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Պուալիւզիի «Վարանդեան » խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, ընկեր նախագահին բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ԺԻՌՈՄ — Հ. Ց. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆր. Կ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Խրիմեան դպրոցը :

ՄԱՐՍԷՅԼ — ԱՐՄԵՆԻԱ. երգչախումբը, վերջին անգամ ըլլալով պիտի երգէ Արեւագալի հոգեմատ երգեցողութիւնները, երկսեռ խումբով, վ. Սարգսեանի ղեկավարութեան տակ, այս կիրակի, Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը հիւղ 11ին :

ՓԱՐԻԶ.ՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ, ժամը 8·30ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը : Ս. Տէր Թումասեան համառօտաբար պիտի կրկնէ իր զեկուցումը :— «Դաշնակցութեան դերը Ա. Հայաստանի հանդէպ» նիւթի մասին : Ցետոյ միտքերու փոխանակութիւն :

ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴ. Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Պար տը Կլօփի սրահին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատետրով :

ՑԵՏԱՁԳՈՒՄԸ — Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տարեկան պարահանդէսի ցերեկոյթը որ տեղի պիտի ունենար Ապրիլ 23ի կիրակի օրը, յետաձգուած է Մայիս 7ի կիրակին, նկատի ունենալով որ ընդհ. նահատակներու համազգային սուգի օրը կը զուգադիպի Ապրիլի այդ օրուան :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ — ՄԱՑԻՍ 6Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ բռնուած է Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Մխիթեան 40ամեայ տարեդարձի տօնակատարութեան համար :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ — « Հ. Բ. Ը. Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղս կազմակերպած է հանդէս մը Մայիս 27ին : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

ՑԵՏԱՁԳՈՒՄ Է — Մարսէյլ — Գործադուլներու պատճառով Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը, յետաձգուած է Ապրիլ 9ին :

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻՆԵՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ էfouէ չապիկի ՄԱՄՆԱԳԷՏ կարուհիներ կ'ուզուին : Դիմել՝ օրինակով մը եւ certificat domicileով
MAISON SILVERCEL
9 rue Geoffroy l'Angevin, Paris Métro Rambuteau

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
LE DOME ARARAT
Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԴԱՐԱԽԱՆԵԱՆ
Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով :
1 Avenue Thiers · կայարանի դիմաց
Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63
Samedi 25 MARS 1950 Շաբաթ 25 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6111–Նոր շրջան թիւ 1522

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԸՐԻ ԻՆՉ ՈՐ ԿԱՐՈՂԱՑԱՑ»

Ցովհ· Հինդլեանի մահուան առթիւ, զոր հաղորդած էինք երէկ, կը պատմեն թէ ողբացեալ վաստակաւորը Փասթէօրի այս պատգամը կուտար երիտասարդութեան .

— « Ըրի ինչ որ կարողացայ ընել»... Ինչ որ ալ ըլլայ ձեր ընկերային դիրքը, հոգ տարէք որ երբ յաւիտենական մեկնումին ժամը հնչէ, կարենաք ըսել դուք ձեզի·— Ըրի ինչ որ կարողացայ ընել »:

Ոչ աշակերտ եղած ենք մեծ մանկավարժին , ոչ ալ մօտէն ծանօթացած :

Կը յիշենք իր քալուածքը, միշտ զգոյշ եւ համաչափ, ինչպէս իր աշխարհահայեացքը :

Ամբողջ էութեամբ նուիրուած՝ դպրոցին եւ դաստիարակութեան, միշտ հետամուտ՝ մանկավարժական նորութեանց, Ցովհաննէս Հինդլեան կը նախընտրէր չափաւորն ու բանաւորը: Կրնայինք ըսել՝ բարին եւ գեղեցիկը, ինչպէս իր վարպետը, Ռեթէոս Պէրպէրեան: Ինչպէս իր նոյնքան անձնուէր գործակիցը, Գալուստ Մալաթեան, որ աչքերը փակեց Պելժիոյ մէջ :

Տակաւին առիթ կ'ունենանք լայնօրէն ներկայացնելու իր աւելի քան կիսադարեան բեղուն գործունէութիւնը՝ կրթական ճակատին վրայ :

Անշուշտ իր ցիրուցան սաներն ալ պիտի փութան գրի առնել իրենց յուշերը :

Հարց մը, այս առթիւ,— անցեալ տարի, երբ իր յոբելեանը կը տօնուէր, փարիզը կրցա՞ւ կատարել իր պարտքը:

Մխիթարական լուրը նորէն Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք:

Մահէն անմիջապէս վերջը, իր երախտագէտ աշակերտները ձեռնարկեր են մեծագումար հանդանակութեան մը, Ազգ· Հիւանդանոցին հիւծախտաւորներու յարկաբաժինը նորոգելու համար , իբրեւ «Ցովհ· Հինդլեան յարկաբաժին»:

Միւս կողմէ, միջոցներ ձեռք առնուած են, կանգուն պահելու համար իր հիմնած կրթարանը, Նոր Դպրոց, համաձայն իր թելադրութեանց :

Քիչերուն տրուած է տարիներ ու տարիներ տքնիլ անվհատ եւ անընդհատ, կրթական ճակատին վրայ: Գործ արտադրել, սերունդ հասցնել ասպարէզի մը մէջ որ « ապերախտ » կը կոչուի սկիզբէն ի վեր :

Հինդլեան ոչ միայն մանկավարժ էր , այլեւ հեղինակ :

Ցօդուած դրէր թէ դիրք, միշտ կը ջոկէր օդտակարն ու պիտանին: Կը ձգտէր սիրելի դարձնել չորուցամաք, անհրապոյր գիտելիքներ :

Անոսոնան հաւատքի, տոկուն աշխատանքի ոգին էր որ կը լուսաւորէր իր ճամբան, այնքան փուչերու մէջ :

Կենդանի մարմնացումն էր քարոզուած նչա – նարանին — Ըրէ ի՛նչ որ կրնաս :

Պատմութիւնը պիտի ըսէ թէ թերեւս իր կարողութենէն աւելին ալ կատարեց , միշտ վառ պահելով ազգ· դաստիարակութեան լոյսը: Շունչ ապառելով մինչեւ մեռտասներորդ ժամը:

Ինքն ալ ներկայացուցիչն էր սերունդի մը որուն մնացորդները տասնեակներով կը համբուրին այլեւս, ի սիրտս աշխարհի :

Որքա՜ն հաղուագիպ է գտնել նոյն կամքն ու ոգին, ազդանուէր գործունէութեան նոյն ճգտումը՝ ուսուցչական ասպարէզին մէջ :

Ուսուցիչն անգամ «կը փնտռուի» դարձեր է արդէն: Նոյնիսկ բազմահայ կեդրոններու մէջ :

Տեղի–անտեղի ողբալու պատճառ պիտի ունենա՞յինք օտարութեան մէջ, եթէ թուլցած չըլլար Հինդլեաններու ոգին: Եթէ կոչեցեալները — գոնէ անոնք — փորձէին ըսել իրենք իրենց — Ըրի ինչ որ կարողացայ :

Ի՞նչպէս կը յաւակնինք սերունդ փրկել, երբ մեր կրցածն ալ կը զլանանք, անհոգութեամբ , ծուլութեամբ կամ սնամէջ մեծամտութեամբ :

Եթէ միջավայրը փոխուած է, աշխատանքի եղանակներն ալ կրնան փոխուիլ, համաձայն տեղական պայմաններուն եւ օրուան պահանջներուն:

Հիմնականը՝ հաւատքի կայծն է: Գործելու տենդը: Հանրօգուտ նպատակի մը ծառայելու կամքը:

Օրինակնե՞ր կը պակսին, հանգուցեալ թէ կենդանի :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա.ՀԱ ԵՒ ՋԱՆԱՍՓԻՒՐ

Այս ալ ցաւ մը որ երբեմն ուժով կը կոտտայ, երբ այդ հրաշագործ մեքենային կը լսենք ասոր – անոր նուիրուած «ռատիօ – հաղորդումներ», կանոնաւոր եւ յարատեւ չարունակութեամբ :

Մենք հոս ալ բաժին չունինք:

Մերձաւոր Արեւելքի այն երկիրները ուր կարեւոր հայկական գաղութ մը կայ , պետական ձայնասփիւռը տրամադրած է չաբաթական որոշ ժամանակ, որու ընթացքին ոչ միայն երգ ու նուագ, այլեւ ազգային զեկուցումներ եւ քանա – խօսութիւններ կը կատարուին:

Եթէ քանի մը տարին անգամ մը Ֆրանսական ալիքներ հնչեցնեն երկու հայկական երգ, մեր ոտքը գետնէն կը կորի, ինչպէս եղաւ անցեալ կիրակի երեկոյ, երբ Փարիզի Հայկ· Երգչախումբը քանի մը երգեր տուաւ եւ Ֆրանսացի խօսնակը « Հայ·· Հայկական ... Հայաստան » բառերը արտասանեց :

Հրեաները ամէն հինդշաբթի մէկ ժամ ունին իրենց համար :

Անշուշտ մենք զրկուած ենք անոնց նիւթական հնարաւորութիւններէն: Բայց միայն դրամական ուժը չէ անոնց գէնքը:

Շնորհիւ իրենց մշակած յարաբերութեանց , իրենց ներկայութիւնը այնքան չեշտուած է ամէն չրջանակի մէջ որ, չեն հանդիպիր մեր կրած գըժուարութեանց: Բայց մեզի պէտք եղածը չաբաթական մէկ ժամ չէ: Ամբողջ կէս ժամն ալ կը բաւէ առ այժմ: Իսկ ասոր համար չեմ կարծեր որ որեւէ աշխատանք կատարուած ըլլայ:

Դժբախտաբար, բոլոր անոնք որ կրնան իրենց դիրքով, յարաբերութիւններով նոյնիսկ նիւթական հնարաւորութիւններով օգտակար ըլլալ իրենց ժողովուրդին, կա՛մ օտարացած են, եւ կամ «վերէն» կը նային այսպիսի բաներու վրայ:

Այս հո՞գն ալ յանձնենք մասնաւոր յանձնախումբի մը:

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ Գրողներու Միութիւնը քննադատեց երիտասարդ գրող՝ Վահագն Դաւթեանի « Նոր Պօէմ»ը:

Քննադատութեան մասնակցեցան Դեմիրճեան, Նայիրի Զարեան, Գեղամ Սարեան, Սիրաս եւ ուրիշներ: Բոլորն ալ գոհունակութեամբ նշեցին թէ հեղինակին գործը ժամանակակից է, որ կը չօշափէ «Սոցիալիստական աշխատանքի բարձր արտադրողականութեան բուռն տենչը, պայքար կոսմոպոլիտիզմի եւ պատերազմի հրձիգների դէմ »:

ՍՐՏԱՇԱՏԻ չրջանի գիւղատնտեսութեան աոաջաւորներու ժողովին մէջ, պարտք դրուեցաւ կոլխոզնիկներու վրայ՝ այս տարի մէկ հեկտար բամպակէն հաւաքել 30 ցենտներ (կենդինար) բերք, իսկ խաղողէն՝ 50 կենդինար: Կարգ մը կոլխոզներ խոստացան բամպակի մէկ հեկտարէն հաւնել 45, խաղողէն 90 կենդինար :

ՍԻՐԵՆԱՑԻՔ ՄԻ ԵՐԹԱՔ

Սիրենայիքի (Պէնկազի) հայ գաղութին ազգ· մարմինը «Յուսաբեր»ի ուղղուած փետրուար 4 թուակիր նամակով մը կը տեղեկացնէ, թէ ներկայիս կացութիւնը փոխուած է Սիրենայիքի մէջ, ապրուստը զգալապէս սղած է, բնակարանի սուր տագնապ կը տիրէ, վարձքերն ալ սուղ են եւ կայ ջուրի եւ ելեկտրական լոյսի տագնապ :

Այս աննպաստ պայմանները նկատի առնելով, գաղութին պատկանեալ ազգային մարմինը կը յանձնարարէ չչարժիլ իրենց տեղերէն եւ սպասել, մինչեւ որ յարմարութիւններ ստեղծուին: Նոյն մարմինը կ'աւելցնէ նաեւ, թէ մինչեւ հիմա դի – մումի կատարող կարգ մը ընտանիքներու պատասխանուած է, բայց հնարաւորութիւն չունենալով բոլորին առանձին պատասխանելու, կը խնդրէ ներկայ յայտարարութիւնը ընդունիլ իբրեւ այդ :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ վարձակալութիւնները պիտի երկարաձգուին մինչեւ 1950 Դեկտ· 31, Ազգ· ժողովին որոշումով :

Առեւտրի կռիւներ Իտալիոյ մէջ

5000 ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՊԱՇԱՐԵՆ ՔԱՂԱՔ ՄԸ

Հինդշաբթի օր հինգ հազար համայնավարներ պաշարեցին հարաւային Իտալիոյ Սան Սեվերօ քաղաքը, որ ունի 40000 բնակիչ: Հեռագիրները կ'ըսեն թէ իրապէս ապստամբութեան փորձ մըն էր որ կատարուեցաւ, իբրեւ բողոք բանուորի մը սպանութեան դէմ :

Խռովութիւնը արագօրէն ծաւալեցաւ եւ հինգ հազար ցուցարարներ սկսան կռուիլ ոստիկանութեան եւ զօրքին հետ: Կրակ կը տեղար տանիքներէն եւ ակեղեցիներու զմբեթներէն, տուներու պատուհաններէն եւ դուռներէն: Ցուցարարները փողոցէ փողոց կ'արշաւէին մուրճերով, մանգաղներով եւ երկաթի կտորներով: Քաղաքին 80 հոգինոց պահակազօրքը պաշարուած ըլլալով, օգնութիւն խնդրեց ստիպողաբար: Ցուցարարները պատնէշներ կառուցած էին քաղաքին չուրջը: Զինուորներուն առաջին յարձակումը ետ մղուեցաւ ձեռնառումբերով: Թնդանօթաձիգ խումբ մըն ալ չկրցաւ ներս մտնել :

Զինուորները վերակազմուելով, սպասեցին օդնական ուժերուն: Միեւնոյնատեն կրակ բացին երկու կէտերէ միանգամայն, դէպի քաղաքին կեդրոնը: Ոչ – համայնավար բնակիչները իրենց տուներուն մէջ փակուած էին խուճապահար:

Այս ամբողջ իրարանցումին մէջ մարդ չսպանուեցաւ, թէեւ 15 ոստիկաններ եւ 20 քաղաքացիներ վիրաւորուեցան: Ձերբակալուեցան քառասուն համայնավարներ, որոնց մէկը ծերակուտականի մը կինն է: Ոստիկանութիւնը եւ զօրքը գերաւեցին համայնավարներու կեդրոնը եւ Աչիա – տանքի սակարանը: Զրահապատ կառքեր կը չրջէին ամայի փողոցներուն մէջ:

★ *Նոյն օրը անկարգութիւններ պատահեցան նաեւ ուրիշ վայրերու մէջ: Պարիի մօտ, Քասթէլլանի քաղաքապետը հարկադրուեցաւ դիրք բռնել բաղնիքին մէջ, երբ ցուցարարները քաղաքապետարան մտան: Վերջին պահուն օդնութեան հասան ոստիկանները:*

Գործադուլները կը չարունակուին Իտալիոյ դանազան մասերուն մէջ: Միեւնոյն ատեն Հռոմի մէջ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն արեւմտեան Եւրոպայի ամերիկեան դեսպանները: Իտալական ոստիկանութիւնը կը պաշտպանէ դեսպանատունը: Ժողովը բացարձակապէս զաղտնի ըլլալով, թերթերը չեն կրնար որեւէ տեղեկութիւն հաղորդել :

Եւրոպայի վերազինումը

ՅԻՍՍ ՄԻԼՈՑՆԵՐ ԶԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ ԵՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶԻՆԱՄԹԵՐՔԸ ՊԱՐՊԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ ամէն միջոց ձեռք առնուած է, ապահովելու համար ամերիկեան զինամթերքին պարպումը եւ տեղաւորումը: Ամբողջ զինամթերքը պիտի արժէ 470 միլիոն տոլար :

Առաջին զինաբարձ նաւը, «Տիքսմուտ», որ 40 օդանաւեր կը բերէ, Պիզերթա (Թունուզ) կը սպասուի այս օրերս: Ազգ· պաշտպանութեան նախարարութիւնը վստահ է որ եթէ դէպքեր ալ պատահին, հետեւանք պիտի չունենան:

★ *Հինգշաբթի օր դէպք մը պատահեցաւ Ռօանի մէջ (Լիոնի մօտ): Համայնավարները թըռուցիկները ցրուած էին եւ 1500–2000 ցուցարարները համախմբուեցան կայարանը, թոյլ չտալու համար որ հրասայլեր բեռցնեն չոգեկառքին մէջ: Ոստիկանութիւնը քարկոծուեցաւ, երբ կը փորձէր միջամտել: Տասնըհինգ հոգի վիրաւորուեցան եւ 23 ցուցարարներ ձերբակալուեցան, բայց բանակարգութիւնը չուտ վերահաստատուեցաւ :*

★ *Ազգ· պաշտպանութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը գաղտնի չի պահեր իր ծրագիրները: Զինաբարձ նաւերը իրենց բեռները պիտի պարպեն զինուորական նահանգիստներու մէջ.— Պրէսթ, Շէրպուռ, Լոռիան, Թուլոն: Թերթերու թղթակիցները պիտի կրնան ներկայ ըլլալ պարպումի գործողութեանց, մասնաւոր արտօնագիրներ ստանալով: Կառավարութեան վստահութիւնը հիմնուած է դէպի Հնդկաչին կատարուած առաքումներու փորձառութեան վրայ: Նոյն ներկայացուցիչն է որ կը յայտարարէ.— «Համայնավարները երկու ամիսէ ի վեր կը դրդեն նաւահանգիստներու բանուորները որ գործադուլ յայտարարեն եւ խափանեն զինամթերքի առաքումները: Ճիշդ է որ այս արարքները կը յապաղեցնեն փոխադրութիւնը, բայց եւ այնպէս բոլոր նաւերը ճամբայ հանուած են դէպի Հնդկաչին: Երբեմն զինուորներ կը գործածենք , բայց բանուորները մեծ մասով պատրաստ են նաւերը բեռցնելու կամ պարպելու »:*

★ *Զօր· Այզընհաուըր, Եւրոպայի ազատարար բանակին երբեմնի սպարապետը, որ այժմ նախագահն է Քոլըմպիա Համալսարանին, ճառ մը խօսելով Նիւ Եորքի մէջ, դիտել տուաւ թէ Մ·*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅ ՕԳՆ. ԽԱՉԻ (Կ. ԽԱՉ) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՁԱՒԵՐ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 28 Փետրուար (յատկագծ).— Ինչպէս ամէն տեղ, Պէյրութի մէջ ալ Փետրուար 26ին փառաւորապէս տօնուեցաւ Հայ Օգնութեան Խաչի (Կ. Խաչ) 40ամեակը, նախաձեռնութեամբ Լիբանանի Շրջ. վարչութեան: Աւելի քան 2000 հանդիսականներ ծայրէ ծայր լեցուցած էին Սիննէմա Ռիվոլին:

Տօնակատարութիւնը բացուեցաւ լիբանանեան քայլերգով: Ցետոյ Շրջ. վարչութեան նախագահուհին Տիկին Լ. Սասունի կարդաց կազմակերպութեան միամեայ տեղեկագիրը, որ կ'ընդգրկէր այլազան մասեր — կարօտ ուչակերտներու կրթական թոշակի յատկացում, չքաւոր ընտանիքներու օգնութիւն, դարմանատուն, «Պըռնակ մը կերակուր» եւայլն: Անցեալ տարուան ընթացքին Լիբանանի Հայ Օգնութեան Խաչը իր բոլոր մասնաճիւղերով, կը հաշուէր 2191 անդամ — մուհիներ եւ ունեցած է 75·000 լ. ոսկիի եկամուտ:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՁԱՒԸ

Առաջին բանախօսն էր բնկեր Լեւոն Շանթ, որ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Հայ Օգն. Միութեան (Հ. Օ. Մ.) կողմէ Հայ ճեմարանին ընծայուած աջակցութեան համար: «Առանց այդ օժանդակութեան Հայ ձեմարանը պիտի չկրնար դիմանալ քանի տարի»: Ցետոյ չարունակեց.

— « Օգնութեան Խաչի գործունէութիւնը երկու դլխաւոր երեսներ ունի.— 1· Օժանդակել գրկումածներուն: 2· Ամէն կերպով օժանդակ ըլլալ հայեցի արժէքներու պահպանման:

Մարդկային հասարակութիւնը միշտ ունեցած է զրկումածներ, անօթիներ եւ հիւանդներ: Այսուհետեւ ալ պիտի ըլլան, որքան ատեն որ մարդկութեան աշխատանքը կը խլուի իր ձեռքէն եւ կը յատկացուի պատերազմական նպատակներու: Ժողովուրդին կը դանձեն եւ յետոյ այդ դումարներով ժողովուրդները իրարու դէմ կռուիլ կուտան: Կամ անարդար չբլլալու համար ըսենք՝ ժողովուրդները կը ոչնչին, կը վճարեն եւ յետոյ իրարու դէմ կը կռուին: Եթէ պատերազմական պիւտճէները մարդկութեան բարօրութեան համար գործածուէին՝ այսօր թշուառներ, անօթիներ եւ զրկումածներ գոյութիւն պիտի չունենային: Բայց քանի որ այս կացութիւնը կը չարունակուի, Օգն. Խաչերը տակաւին երկար ատեն մարդասիրական պարտականութիւններ պիտի ունենան կատարելիք:

Մարդկութիւնը քաղաքական տեսակէտէն ալ հիւանդ է: Ջերմ եւ յափշտակելու քաղաքականութիւն մը կ'որդեդրէն եւ կը հալածեն փոքրերը: Մենք ալ այս վերջիններու կարդին ենք եւ կը հալածուինք: Գլխացաւանք ենք մեծերուն, որոնք կ'աշխատին ամէն կերպով ճնշել ու կլլել փոքր ազգերը: Մենք մեծերու աչքին այնքան արժէք ենք, որքան կը ծառայենք իրենց հոդի պարարտացուցիչ:

Օգն. Խաչի գործը ունի նաեւ երրորդ երես մը: Ան կանացի կազմակերպութիւն մըն է: Մեր կեանքին մէկ կանացի կազմակերպութիւնն է, այնքան մեծ եւ այնքան տարածուն: Շատ մեծ է կնոջ դերը ընկերութեան մէջ: Այրերը կը հպարտանան մտածելով թէ իրենք է որ կ'ապրեցնեն եւ կը ղեկավարեն ընտանիքը քանի որ դրամ կը վաստկին: Արեւելեան մտայնութեամբ սովորութիւն է կնոջ նայիլ իբրեւ տարուկի:

Եւ սակայն այս կարծիքը հիմնովին սխալ է: Մեր պատմութեան մէջ մանաւանդ հայ կինը մեծ դեր է խաղացած եւ կը խաղայ այսօր ալ: Կինն է հայութեան նկարագիրը տուողը, որովհետեւ ան է որ իր նկարագրին համաձայն կը ձեւաւորէ եւ կը մեծցնէ իր զաւակը: Հայ կնոջ նկարագրին պըտուղն է այսօրուան հայութիւնը:

Եւ որպէսզի այս բարձր դերը կարենայ կատարել, անհրաժեշտ է որ հայ կինը գիտակցի իր կոչումին: Պէտք չէ ընտանիքով միայն բաւականանայ, այլ պէտք է հոգեկան աւելի բարձր թը— րիչքներ ունենայ, պէտք է ձգտի դէպի վեր, եւ իր հոգին ու միտքը հարստացնէ:

Օգն. Խաչը կոչուած է ահաւասիկ հայ կինը բարձրացնել, իր կազմակերպած ժողովներով, դիտական ու գեղարուեստական ասուլիսներով, վիճաբանութիւններով ու ձեռնարկներով:

Մենք թիւով եւ նիւթական միջոցներով չենք կրնար տակալ մեծերուն, որոնք անհուն միջոցներ ունին: Մեր ուժը մեր հոգեկան բարձրութեան եւ արժէքներուն վրայ հիմնուած է: Ասով է որ կրնանք դիմադրել ամէն կողմէ եկող հարուածներուն: Օգն. Խաչը հայկականին պահպանման դօրավիգ ըլլալով, մեզ օժտած կ'ըլլայ հոգեկան ղէնքերով:

Հայ ժողովուրդը ընդունակ ժողովուրդ է — այր թէ կին: Հայ ժողովուրդը քաղաքակրթութիւն ստեղծող ժողովուրդ է — այր թէ կին:

Մենք կրնանք ամէնէն յառաջադէմ, բազմադիւն եւ բարձր արժանիքներ ունեցող ժողովուրդներու կարդին դասուիլ: Պէտք է գիտակցինք այս ճշմարտութեան:

Վե՛ր, ձգտում դէպի գիտութիւն, դէպի արուեստներ, հոգեկան բարձրութիւն. այս է որ մեզմէ կը պահանջուի — այր թէ կին»:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Մ. ԻՇԽԱՆԻ ՁԱՒԸ

— « Հայ Օգն. Խաչը իր հիմնադրութեան քառասնամեակը կը տօնէ տարօրինակ ժամանակաշրջանի մը մէջ. ոչ պատերազմ է, ոչ խաղաղութիւն: «Չիզերու կռիւ», «պաղ պատերազմ» կ'անուանեն այս վիճակը:

Հսկայական միջոցներ կը տրամադրուին այս պաղ պատերազմին համար, մամուլի, ձայնասփիւռի քարոզութիւններով: Պայքարող կողմերուն սահմանները որոշ են, երկաթէ կամ տոլարէ պատնէշներով իրարմէ բաժնուած:

Մեր ժողովուրդը 30 տարիէ ի վեր նոյն վիճակը կ'ապրի: Անարիւն կռիւ՝ գերազանց ուժերու դէմ, մեր ինքնութիւնը պահպանելու նպատակով:

Մեր գոյամարտի ճակատները այնքան ընդարձակ են, որ անկարելի է սահմաններ քաշել: Մերը գերկընդհատուն կռիւ մըն է: Մեր թշնամիները այլազան են.— օտար բարքեր, օտար լեզուներ եւ դպրոցներ, օտար մշակոյթներ եւ փորձութիւններ: Մեր միջոցները չափազանց աղքատ են, կոտորակուած եւ հալածուած ժողովուրդի մը բեկորներն են որ կը մղեն Հայը Հայ պահելու կռիւը դաղութէ դաղութ: Մեր թիկունքն ալ կարուած է ճակատներէն: Մեր հայրենիքը, դրուները ամուր փակած, ոչ նիւթական օժանդակութիւն կը հասցնէ, ոչ բարոյական:

30 տարի է մեր կարդախօսն է դիմանալ, չընկղմիլ օտար քաղաքակրթութեան ծովերուն մէջ: Հայ մնալ եւ նոր սերունդը Հայ մեծցնել:

Աշխարհ այս գոյամարտին մէջ, տարածուն եւ սահմանագերծ այս ճակատներուն վրայ, Հայ Օգնութեան Խաչը անփոխարինելի դեր մը ստանձնած է եւ կը պահէ իր դիրքերը արիաբար, զարթուցիչ եւ պայքարող հայ երիտասարդութեան կողքին:

Եթէ ճիշդ է Աւետարանի այն խօսքը թէ կինը կէսն է այր մարդուն, ապա ուրեմն աւելի եւս ճշմարիտ է այս խօսքը ազգի մը համար: Պէտք է այս երկու կէսերը իրար ներդաշնակուին, իրար ամբողջացնեն, որպէսզի ազգ մը կենսունակ մնայ եւ յաղթականօրէն մղէ իր կռիւը: Օգն. Խաչը աշխատասիրէ զարթուցիչ, գործի, ձգտումի եւ խանդի նոյնութիւն ստեղծած է մեր ժողովուրդի երկու սեռերուն միջեւ:

... Արտաքնապէս, իր ամենօրեայ գործերէն դատելով, բարեսիրական միութիւն մը պիտի նկատենք զայն: Բայց իրականին մէջ Օգն. Խաչը չատ աւելին կ'ընէ. ան բարեգործութիւնը հայացուցած է: Եւ այդ պատճառով ալ բարեսիրութիւնը որ պարադայական նշանակութիւն կը ներկայացնէ, Օգն. Խաչի հնարքին տակացած է պատմական կարեւորութիւն:

Ահա թէ ինչու Օգն. Խաչի բացած սեղանը օրհնուած է, մեր Հայր Աբրահամներու, մեր նահապետներու օրհնութեամբ: Անոր բաշխած հացը լեզի չէ եւ անոր տունած ջուրը թոյն չունի:

Ահա թէ ինչու Հայ Օգն. Խաչի հայթայթած դեղը քիմիական պարզ բաղադրութիւն մը չէ, այլ հրաշագործ բալասան մը, որուն մէջ հայ հոգիէն չիթեր կան կաթած: Անոր վիրակապերը ոչ միայն մարմնի վէրքեր կը կապեն, այլ նաեւ սրտի:

Օգն. Խաչը կրցած է մեր պատմութեան ոդին վերակենդանացնել, գործի եւ պայքարի վերածել: Այս կազմակերպութիւնը ոսկիէ օղակ մըն է նոյն տեսն հայ սրտերը իրարու կապող: Հայութեան բարեկեցիկ հատուածը չքաւոր հատուածին հաղորդակից դարձնող մեծ ուժը: Ան է որ մեր ժողովուրդը համակեցութեան եւ համագործութեան վարժեցուց:

Իր ստեղծած կանացի մեծ կազմակերպութեան չնորհիւ է որ հայ կնոջ բնածին առաքինութիւնները կը դառնան գործօն ազդակ եւ դպրոցարհի մէջ հայ տուները կը վերածեն հայրենի օճախներու, հոգեկան արժէքներու պաշտամունքը ներչնչելով նոր սերունդին:

Կ'ապրինք այնպիսի ժամանակներու մէջ, երբ մեր լեզուէն երկու բառ աւելի դիտնալը երկու օր աւելի դիմանալ կը նշանակէ: Այս դիտակցութեամբ պէտք է կշռել Օգն. Խաչի կատարած մեծ դերը:

Ձեր բոլորի դղացումներուն թարգմանը ըլլալով, պիտի ուղէի մաղթանք մը ընել այս հանդիսաւոր առիթով... պիտի ուղէի մաղթել որ Հայ Օգն. Խաչը իր յինանամեակին որքեր եւ անկարներ չունենար այլեւս խնամելիք, այլ Ազատ ու Անկախ Հայաստանի սահմաններուն վրայ պահակ կեցող հերոս զինուորներու վէրքերը միայն կապէր:

★ Գեղարուեստական բաժինն ալ բացառապէս ճոխ էր: Ամէնէն տպաւորիչ մասը, իբրեւ դաղափար, կենդանի պատկերներն էին, որոնք առանձին առանձին կը ներկայացնէին Հայոց Պատմութենէն առնուած տասը նշանաւոր կիներ.— Նուարդ (Աբա Գեղեցիկի կինը), Տիգրան Ա.ի քոյրը, Սաթենիկ, (Արտաչէս Թագաւորի կինը), Սանդուխտ կոյս, Հռիփսիմէ եւ Գայեանէ կոյսերը, Խոսրովիդուխտ իշխանուհին, Փառանձեմ Թագուհին, Խոսրովանոյշ Թագուհին, Զապէլ Թագուհին եւ Շաքէ Սասնոյ լեռներուն արծիւը, որ իր պատիւը անաղարտ պահելու համար Սասնոյ անդնդախոր ձորերուն մէջ նետուեցաւ:

Ժողովուրդը բաժնուեցաւ խանդավառ տրամադրութեամբ, ինչ որ պիտի մղէ Օգն. Խաչի անդամուհիները աւելի ընդարձակելու իրենց ազդանուէր գործունէութիւնը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Սթալինեան մրցանակներ

Սթալինեան մրցանակաբաչխութիւնը տեղի ունեցաւ այս տարի Մարտ ամսուն սկիզբը, փոխանակ Ապրիլին, ինչպէս սովորութիւն էր: Ինչպէս դիտել կուտայ Le Monde թերթի աշխատակիցը, բուրլիի արժեզրկման եւ դիներու անկումին պէս, այս արարողութիւնն ալ տուիթ մը եղաւ ոգեւորելու համար քաղաքացիները, Գերագոյն Խորհուրդին ընտրութեան նախօրեակին:

Ըստ աւանդութեան, գիտութեան աշխատաւորները աւելի դնահատուելու քան անոնք որ գրականութեամբ կը զբաղին: 277 պարգեւներ բաչխուեցան պրպտողներու, գիւտարարներու, նորարարներու (անոնք որ նորութիւն կը մտցնեն արտադրութեան մէջ):

Բացի ծանօթ ակադեմականներէ, պարգեւատացան նաեւ արհեստագէտներ եւ բանուորներ:

Պարգեւներու ընդհ. դումարը կ'անցնի քսան միլիոն բուրլիին: Վեց գիտուններ հարիւր հազար բուրլի պարգեւ ստացան ջրածինի պրպտումնեբուն համար, տեւական թէ փորձառական գետնի վրայ: Հայազգի գիտնական Վ.իքթոր Համբարձումեան 200 հազար բուրլիի պարգեւ մը ստացաւ, իր աստեղագիտական գիւտերուն համար, ինչպէս եւ Արիմի գիտարանին տնօրէնը: Տասը մասնագէտներ վարձատրուեցան, « բարձր որակ եւ մեծ ճշգրտութիւն ունեցող հեռատեսակերի (télévision) նոր դրութեան մը» համար: Պարգեւ ստացողներուն մէջ է նաեւ ծանօթ Սերժ Իլիուչինը, յայտնի օդանաւ շինողը:

Գալով հիւլէական ուժի աշխատանքներուն, կը թուի թէ ոեւէ մէկը արժանի չէ համարուած պաշտօնական վարձատրութեան:

Գրականութեան եւ գեղարուեստի մէջ պարգեւներու արժէքը հինդուկէս միլիոն բուրլին չանցնիր: Առաջին մրցանակը տրուեցաւ Սիմէոն Բարայեւսկիի՝ իր «Լոյսը երկրի վրայ» վէպին համար: Այս երիտասարդ Կովկասցին որ Գերագոյն Խորհուրդին անդամ ընտրուած է Պիտսկորոքի մէջ, 1949ին ալ հարիւր հազար բուրլի պարգեւ ստացած էր, իր նախորդ գործին «Ոսկէ Աստղին Ասպետը»ին համար: Բարայեւսկի Կոլխոզներու երգիչն է: Ըստ «Լիտերատուրնայա Կազետային», «Ոսկէ Աստղին Ասպետը» գիրքը պէտք է որ նոր կոլխոզեան մտաւորականութեան տնարհ գիրքը ըլլայ, երկրագործութեան մէջ բնկերվարութեան զարդացման պայքարով: Այս նոր գործին մէջ, ուր կը տեսնուին առաջին գործին անձերը, ան կ'ողեկոչէ բոլոր հարցերը որոնք կը դրուին արդի կոլխոզներուն առջեւ. բանաւոր գործածութիւնը էլեկտրական ուժին, պայքարը երաչտութեան դէմ, սթալինեան ծրագրին կիրարկումով կլիմային փոխակերպումը, կառուցումը պիւղերու եւայլն: Կուսակցութեան նահանգային կոմիտէի քարտուղարը այս երկրորդ գիրքին մէջ, կ'առաչնորդէ իր գիւղացի եղբայրները համայնավարութեան փառահեղ ճամբուն վրայ:

Հակառակերկիկեան կամ հակաբեւմտեան արուեստագէտներուն կամ գրագէտներուն հանդէպ կուսակցութիւնը չատ առատաձեռն եղած է այս տարի: Կոստանդին Սիմոնովի «Օտարին Սուուէրը» թատերախաղը կը փառաբանէ սովետական պիտուն հայրենասիրութիւնը եւ կը դատապարտէ ամերիկացի լրտեսները որոնք կ'ուզեն խլրտցնել Խ. Միութեան գիտական դաղտնիքները: Բորիս Լաւրէնեւ «Ամերիկայի Ձայնը» իր թատերախաղին մէջ, կը պարզէ եղերական վիճակը պարկեչտ Ամերիկացիներու, որոնք «չեն ուզեր խաղալիկ դառնալ պատերազմի հրձիգներու ձեռքը, կը մերժեն խօսիլ «Ամերիկայի Ձայնի» նախկի տալնե, բսելու թէ Ռուսերը կ'ուզեն բնաջնջել Ամերիկացիները »:

Հերոսը, որ ամերիկեան բանակի հրամանատար մըն է, Մոսկուայի կարմիր բանակի թատրոնին մէջ բուռն ծափերու կ'արժանանայ երբ կը բացականչէ.— «Միայն ռուսիս Մոսկուան կ'ըսէ ճշմարտութիւնը»:

Ուրիչ պակասոր մը՝ բանաստեղծ Սերժ Միհանէն առանձին կը ներկայացնէին Հայոց Պատմութենէն առնուած տասը նշանաւոր կիներ.— Նուարդ (Աբա Գեղեցիկի կինը), Տիգրան Ա.ի քոյրը, Սաթենիկ, (Արտաչէս Թագաւորի կինը), Սանդուխտ կոյս, Հռիփսիմէ եւ Գայեանէ կոյսերը, Խոսրովիդուխտ իշխանուհին, Փառանձեմ Թագուհին, Խոսրովանոյշ Թագուհին, Զապէլ Թագուհին եւ Շաքէ Սասնոյ լեռներուն արծիւը, որ իր պատիւը անաղարտ պահելու համար Սասնոյ անդնդախոր ձորերուն մէջ նետուեցաւ:

Ժողովուրդը բաժնուեցաւ խանդավառ տրամադրութեամբ, ինչ որ պիտի մղէ Օգն. Խաչի անդամուհիները աւելի ընդարձակելու իրենց ազդանուէր գործունէութիւնը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐՄԷՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

Տաղանդաւոր երաժշտագէտ Տիգրանեան, որուն մահը ծանուցած էինք անցեալ շաբթու, ծնած էր Ալէքսանդրապոլ 1879ին: Շատ կանուխէն մեծ սէր ցուցաբերած է հայ ժողովուրդի երաժշտութեան, իսկ յետագային նուիրուեցաւ անոր մշակոյթին:

1908ին կը ձեռնարկէ Ց. Թումանեանի «Ա-նուշ»ը Օփերայի վերածել, որ 1912ին Ալէքսանդրապոլի մէջ, իսկ յետոյ Անդրկովկասի մէկ քանի քաղաքներուն մէջ կը ներկայացուի մեծ յաջողութիւն գտնելով: Անուշի հնչեղ է դեղեցիկ մեղեդիները, որոնք հիմնուած են հայ ժողովրդական մօտիվներու վրայ, մեծ յաջողութիւն կը գտնէ ներկայիս ալ Երեւանի Սպենդիարեան Օփերայի մէջ:

Տիգրանեան ստեղծած է նաեւ կարգ մը ձայնական եւ դործիքով երկեր, վիպերգներ, խմբերգները, երգեր: Վերջին տարիները կ'աշխատէր «Դաւիթ Բէկ» պատմա – հերոսական Օփերայի վրայ, զոր աւարտեց մահէն քիչ առաջ:

Պարգեւադրուած է Լենինի չքանչանով: Իր գործերը ծանօթ են նաեւ Վրաստանի մէջ: Հայկական ՍՍՌ եւ Վրացական ՍՍՌ արուեստի վաստակաւոր գործիչի կոչում ստացած է:

Փետրուար 15ին, Թիֆլիզէն Երեւան փոխադրուած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ, երաժշտագէտ Արմէն Տիգրանեանի աճիւնը:

Դիմաւորելու համար կայարանը հաւաքուած են Երեւանի կուսակցական եւ հանրային կազմակերպութիւններու, ներկայացուցիչները: Թաղումը տեղի ունեցած է Փետրուար 16ին:

խալթով իր թատերդութեան մէջ «Կ'ուզեմ տուն վերադառնալ» զոր տղոց թատրոնին մէջ ներկայացուցին, կը մատնանշէ Անգլիացիներու անպիտութիւնը: Կ'ըսէ թէ անոնք արեւմտեան եւրոպայի տարագիրներու կայաններու մէջ կը պահեն խեղճ ուս մանկիկներ: Անոնցմէ երկուքը կը փախչին իրենց դահիճներէն եւ կ'երթան դէպի Մոսկուա:

Նկարչութեան պարգեւ մը տուեցաւ Բորիս Բրուտկովի, իր «Ամերիկեան Ամերիկան» ծաղրանկարներուն համար: Արուեստագէտը ցոյց կու տայ անդիտութիւնը, անարդարութիւնը, եւ թշուառութիւնը որ կը տիրեն եղեր Մ. Նահանգներու մէջ: Գործադուրկները որ պոչ կը կապեն, համակայ ապուրը, մոայլ ննջարանները եւ սեւ – մորթներու լինչը եւն.:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Գիտութիւններու Ակադեմիան լոյս ընծայած է Ակադեմիկոս Գուլքանեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը՝ «Միւուրինի եւ Լեսինկոյի ուսմունքի լոյն կիրառման համար»: Հեղինակը կը բացատրէ թէ ինչպէս այդ ուսմունքը օգտագործուեցաւ Խ. Հայաստանի մէջ: Գրքի նկարները կը ներկայացնեն խաղողի, ճակնդեղի, եւ հացահատիկի զանազան տեսակները, որոնք ներկայիս մեծ քանակութեամբ կը մշակուին Խ. Հայաստանի մէջ:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Սիրելի ընթերցողներ, երբ «Ցառաջ»ը կը ստանաք, անշուշտ առաջին անդամ ձեր ակնարկը կ'ուղղուի մեր սիրելի ընկեր Շ.ի խմբագրականին: Կարդալով զայն իւրացուցած կ'ըլլաք այդ օրուան «Ցառաջ»ի ամբողջ բովանդակութիւնը: Ցետոյ ակնարկ մը կը նետէք օրուան լուրերուն, որոնք յաճախ մոայլ պատկեր մը կը ներկայացնեն: Ասկա կուգան Բ. էջին բովանդակալից յօդուածները:

Ինչ մեզքս պահեմ, ես միշտ կը փնտռեմ Գ. էջը, ուր կ'երեւան հանդէսներու նկարագրութիւնները եւ մանաւանդ «Ձայներ Գաւառէն»ը: «Ցառաջ»ի այդ էջը մեր աշխատաւոր ժողովուրդի հայելին է: Հոն պիտի տեսնէք, բուն ժողովուրդը իր առօրեայ հոգերով եւ աշխատանքով: «Ցառաջ»ը սեւ աշխատանքի լծուած նուիրեալնէ – րու միակ օրկանն է:

Ես իրրեւ այդ էջին սեւ աշխատաւորներէն մէկը, պարտք կը զգամ կատարել իմ դերս: Եւ նորէն պիտի նկարագրեմ հանդէս մը, սովորական, բայց օրինակելի:

Շատ խօսուած եւ շատ դրուած է «Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ»ի կազմակերպութեան մասին, եւ օրքան խօսուի, կ'արժէ: Իր գլխաւոր նպատակը յստակ բոլորիս համար եւ իր ամենօրեայ աշխատանքն ալ պէտք է քաջալերուի անվերապահօրէն: Այդ վստահութեամբ էր որ ներկայ եղայ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի «Քրիստափոր» խումբի մէկ հանդէսին, շաբաթ գիշեր: Պօմոնի եկեղեցւոյ յարակից սրահը երբեք չէր տեսած այդքան բազմութիւն, մասնաւորապէս բազկացած երիտասարդներէ:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մշակ բանուոր» խմբերգով, Նոր Սերնդականներու կողմէ: Ապա երգուեցաւ «Ցառաջ նահատակը»: Ցանուն Պօմոնի «Քրիստափոր» խումբի, գրաւոր ուղերձ մը ըրաւ Իշխան Քոչոյեան, որ պանծացնելէ վերջ Հ. Ց. Դաշնակցութեան դերը անցեալին եւ ներկային, յայտարարեց.— «Մի՛միայն մեզ նոր սերնդականներս Հայ պահելու, Հայ մեծցնելու նուիրական առաքելութիւնը բաւ է որ ուխտենք հաւատարիմ ժառանգորդները դառնալ այս մեծ կուսակցութեան եւ ի սրտէ գոչել կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը եւ կեցցէ անոր հաւատարիմ պահակը, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը»:

Ընկեր Ս. Սարգիսեան, որ իրրեւ երէց ընկեր կը զբաղի Նոր Սերունդով, չեչտեց.

— «Մեր բոլոր ձեռնարկները մէկ նպատակ ունին.— սատարել հայապահպանման գործին եւ պայքարիլ այլասերման դէմ: Մեր այս աքնաձան աշխատանքները կրնան դիւրանալ դպրոցներու հասատատումով, բայց մինչ այդ մեր կարելին պիտի փորձենք Հայ մը աւելի փրկելու համար: Մենք կը քարոզենք «մէկ Հայ մէկ ոսկի» նշանախօսքը, ուրիշներ կը ճգնին Դաշնակցական մը աւելի սեւ – ցնել: Ահա մեր եւ անոնց տարբերութիւնը»:

Աւատանեց Նոր Սերնդական Մանուկ Տատեան: Հանդէսին փայլը եկան աւելցնել Լա Սիոթայի մեր Նոր Սերնդականները իրենց հայկական պարերով եւ արժանացան բուռն ծափերու: Կ'արժէ չնորհաւորել նախ Լա Սիոթայի մեր ընկերները, երկրորդ անոնց ծաղիկ երիտասարդութիւնը՝ որ այնպիսի մեկուսացած չրջանի մը մէջ կրցած է կենդանի գործ կատարել, երգերով, պարերով, դասախօսութիւններով: Կենդանի պատկեր մը «դրօշի յանձնումը» ծափահարուեցաւ խանդավառութեամբ չնորհիւ Օր. Ա. Տէրտէրեանի եւ Լեւոն Գըլըճեանի: Օր. Լուիզ Հայգազործեանի երկու երգերէն վերջ որ ընդունուեցան ջերմ ծափերով, ոգեւորութիւնը կրկնապատկուեցաւ փոքրիկներու Աշրաֆեանի եւ Գարաքէչեանի կովկասեան պարերով: Երիտասարդ Յութակհարը, Լեւոն Ղեւոնդեան, այս անգամ եւս չերմպատկ գնահատուեցաւ նուագելով «Հայաստան», «Ալագեազ» եւ «Ղայթարման», ի ներկայութեան իր ուսուցչին՝ Պ. Յակոբ Քիւրքճեանի: Այս առթիւ պղեցիկ ծաղկեփունջ մըն ալ ստացաւ:

Կէս գիշերէն վերջ սկսան եւրոպական պարերը, ընդմիջուած հայկական պարերով, մինչեւ առաւօտ:— Յովհ. Տէօմէճեան

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Գրած էինք թէ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի երիտասարդ մարզիկներէն Գ. Ադաչեան, Փարիզի Ligueի կրտսերներու (cadet) խումբին անդամակցելու կոչուած էր: 200 մարզիկներէն գտուեցան 17 հոգի, որոնք վերջնական կազմին պատկանելու համար հետեւեցան մասնաւոր մրցումներու շարքի մը ու նախապատրաստական փորձերու:

Մեր երիտասարդ մարզիկը, դեռ միհիմի, մաս կը կազմէ Փարիզի Լիկի ընտրանի (սէլէկսիօն) խումբին: Առաջին անդամն է որ այսպիսի պատիւ մը կ'արժանանայ հայ երիտասարդ մը՝ մարզուած հայկ. խումբի մը մէջ:

Դիտենք որ չատ մը ապագայ խոստացող երիտասարդներ քանի մը յաջողութիւններէ վերջ դադարտրուեցան մոռացութեան, որովհետեւ չափազանց վստահ ըլլալով իրենց ուժին, չհետեւեցան մարզական առաջին կանոնին, յարատեւութիւն: Ադաչեան համեստ ու լուրջ մարզիկ մըն է: Նոյնպէս իր դեկավարը՝ Վ. Գոստիկեան, միշտ անձնուէր՝ խումբին հանդէպ:— Ռ. Ուզունեան

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ «Արմենիա» երգչախումբը որուն Մարսէյլի մէջ տուած վերջին համերգը բացառիկ ուշադրութեան արժանացաւ ու գնահատուեցաւ մամուլին կողմէ, հրաւիրուած է նոր համերգ մը եւս տալ Լիոնի մէջ, հովանաւորութեամբ Ազգ. Մուրհեան կեդր. վարչութեան, Կոմիտաս վրդ.ի ծննդեան 80ամեակին առթիւ: Համերգը տեղի կ'ունենայ յունիս 18ի կիրակին, բոլորովին նոր յայտագրով մը ուր պիտի երգուին վարպետին հոգեւոր թէ աշխարհիկ գործերէն հատընտիր կտորներ, մեծ մասով առաջին անգամ լսելի բազմաձայն խմբերգներ ու մեներգներ, ընկերակցութեամբ մեծ երգչախումբի եւ դաշնակի, եւ դեկավարութեամբ Վ. Սարգսեանի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Զ.

Կարծես կիսաքնած երեխան բաւականութիւն էր պատճառում նրան:

— Մեռնում է, ճչաց փերին եւ մի քանի ան – գամ կանչեց Նազլուին:

Բայց աղջիկը փախաւ, չուզեց տեսնել թէ ինչպէս են մեռնում: Փախաւ դէպի բարձր, դէպի այնտեղ, ուր կանգնած էր Շահնազարը:

Զարագործը նոր հասկացաւ Նազլուի դիտաւորութիւնը, փորձեց փախչել, բայց վախը բոլորովին կաշկանդեց նրան եւ մի ակնթարթում նա աղջկայ ձեռքն էր:

Առաջին վայրկեանում Նազլուն ոչինչ չարաւ, միայն սկսեց դէպի ցած քարշ տալ նրան:

— Թող, զոռում էր բռնուածը մի կատաղի ձայնով, որ ցոյց էր տալիս թէ որքան յանդուգն է նա:

Եւ երբ տեսաւ որ ուշադրութիւն չեն դարձնում զոռոցների վրայ, սկսեց սարսափելի հայհոյանքներ թափել: Սովորաբար նա այս դէպքով էր փախուստ դարձնում խեղճ, աղքատ կանայք, երբ կամենում էր ցոյց տալ նրանց իր քաջութիւնը: Բայց այս անգամ այս միջոցն էլ չօգնեց: Ընդհակառակն, Նազլուն յետ դարձաւ եւ, բռնելով նրա ականջը, խորին զզուանքով քաշեց:

— Այս դու արիր, փճացած, ասաց նա, ցոյց տալով երեխային, եւ աւելացրեց.

— Եթէ Մարթան մեռնի, դու այստեղից կենդանի չես հեռանայ:

— Շատ լաւ արի, բղաւեց Շահնազարը լացողի ձայնով. հապա ինչո՞ւ էին ինձ հալածում ... Ես կրակ էի ընկել եւ սիրտս հովացրի:

Զարագործութեան նպատակը սարսուռ ազդեց Նազլուին. եւ մի լաւ ապտակ իջացնելով նրա կարմրած ու լիքը դէմքին, աղջիկը փչաց մի մի – հանց սեղմած առամների միջով.

— Զզուելի լակոտ ... ես քեզ կը խեղդեմ, եթէ երեխան ...

Սարսափելի էին նրա աչքերը, կատաղութիւնից կապտած չրթունքները կծկւում էին: Շահ – նազարը վախեց եւ դործի դրեց իր վերջին զէնքը:

— Թող ինձ, ես Մելիքի տղան եմ, ասաց նա հպարտութեամբ:

Դա աւելի վատ յանցանք էր: Նազլուն նորից խփեց նրան եւ աւելի անզթաբար քարշ տուեց իր եռեւից:

— Գիտեմ, միամիտ եղիր, խօսեց նա դողալով, եւ եթէ քո հայրը Մելիքից վեց ատամնան էլ բարձր լինի, դու իմ ձեռքից չես պրծնի ...

Այդ խօսքերից յետոյ Մելիքի տղան սկսեց լաց լինել: Լաց եղաւ եւ Մարթան: Ի՞նչպէս էր փերին հասկացել, որ ջուր պէտք է սրսկել: Հենց առաջին անգամից ջուրը հրաշք գործեց: Երեխան բաց արաւ աչքերը, սկսեց դողալ: Բախտը օգնում էր Շահնազարին: Բայց այդ միջոցին ձորից դուրս եկան նրա հալածողները եւ խնդրեցին որ չարաչարեն գործին դատաստանը իրանց յանձնեն:

— Մենք կ'իմանանք... ասաց մէկը, դա մեզ պղպէս է:

— Վախկոտ, դոչեց միւսը խորին արհամարհանքով:

Փերին չգիտէր էլ թէ ինչ են անում իրան չարչարողները: Բաւական էր որ Մարթան չունէր քաշում եւ ատոր կամաց կամաց հանգստանում էր, մինչեւ անգամ սկսեց կամացուկ սուգ ասել ...

Բայց Նազլուն ուրիշ կերպ էր հասկանում: Չարագործութիւնը զզուելի պատճառաբանութիւն ունէր: Մի թէ՞ Աստուած Մարթային ստեղծում է այն մտքով, որ բախտաւորները տանջեն նրանց, երբ իրենք տանջւում են իրենց նմաններից: Ոչ, այդպիսի օրէնք չկայ եւ չէ կարելի արձակել այդպիսի յանցաւորին: Բայց ի՞նչ անել: Երկու տղաները չարունակում էին իրանց պահանջը, իսկ յանցաւորը խղճալի ձայնով աղաչում էր, որ իրան ազատեն նրանցից:

— Նրանք երկու հոգի են, ինձ կը սպանեն, կանչում էր Մելիքի տղան եւ խոշոր արտասուք – ներ էր թափում:

Դա ճիշդ էր, ուստի տղաներից մէկը յայտնեց Նազլուին որ ինքը կը հեռանայ, տուն կը դընայ, թողնելով իր ընկերին:

Շահնազարը այդ առաջարկութիւնն էլ չընդունեց: Այժմ նա մի բան խնդրում էր, որ իրան տանեն իր մօր մօտ:

Նահանդները «դինաթափ եղան ապահովութեան դիծէն ալ անդին» : Ցետոյ բացատրեց թէ « աշ – խարհի վիճակը շատ աւելի լաւ է քան կ'ենթա – դրուի», բայց Ս. Միութեան հանդէպ տկարու – թիւն ցուցնելը «նոյնքան ոճրային է որքան ըուն պատերազմը » :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Արհեստակցական Միութիւնները ապատոպա – կան դերք մը բռնած են առ այժմ, թէեւ աչխա – տանքի վերակոսումը կը չարունակուի : Պաչտօնա – պէս դադրած չէ գործադուլը կազի եւ ելեկտրա – կանութեան, չինութեանց եւ մետաղագործական հաստատութեանց մէջ : Կազի հայթայ – թումը տակաւին անբաւարար է Փարիզի մէջ, իսկ ելեկտրական հոսանքի տագնապը մեծ նեղութիւն կը պատճառէ կարգ մը քաղաքներու մէջ :

Մասնագէտներ կը քննեն վարչապետին խոս – տացած պարգեւը, (համաձայն արտադրուած գործին) : Այս առթիւ իբրեւ օրինակ կը ցուցնեն Մ. Նահանդները, ուր աչխատավարձքը 50էն 185ի բարձրացած է 1914 — 1945, իսկ արտադրութիւ – նը՝ 50էն 195ի :

★ *Հանքածուխը այնքան առատ է հիւսիսա – յին շրջաններուն մէջ որ, չատ մը ածխահանքեր պիտի փակուին երկուչաբթի օր, 24 Ժամուան հա – մար : Դեկտեմբերին 378·000էն 900·000 թոնի բարձրացած էր մթերքը :*

★ *Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ աչխատանքը հետզհետէ կը վերսկսի մետաղագործական հաս – տատութեանց մէջ :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ արտաքին նախարարը Հռոմ կը – նայ, բարեկամութեան դաչինք մը ստորագրելու համար :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ մօտ տասը միլիոն տոլար պի – տի ստանայ Մ. Նահանդներէն, 27·640·000 տոլա – րի վարկէ մը որ քուէարկուեցաւ անցեալ Հոկ – տեմբերին, Իրանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղ – զիներու վերազինման համար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ նաւային զօբաւոր խա – բիսներ պիտի հաստատեն Ալոնտաեանի, Խաղա – ղականի եւ Միջերկրականի մէջ : Մօտ 235·000·000 տոլար պիտի ծախսուի, նաւային կայաններ կա – ռուցանելու համար Ալասքայէն մինչեւ Ասորեան կղզիները, Լիբիա եւ Սէուտի Արաբիա : Ասլան – տեանի զինակիցները ժողով մը սարքած են Լա Հէյի մէջ, ճշդելու համար իւրաքանչիւրին դերը :

ՊԵԼՃԻՈՑ թագաւորին վերադարձին դէմ բո – ղոքելու համար ընդհ. գործադուլ սարքեցին 500·000 աչխատաւորներ, Պրիւսէլի եւ ուրիչ քա – ղաքներու մէջ :— Արքունի խորհուրդը, որ կը բաղկանայ 28 անդամներէ, չորս ժամ ժողով դու – մարեց, առանց գործնական ելքի մը յանգելու : Արհեստակցական Միութիւնները կը սպառնան սաստկացնել գործադուլները, եթէ թագաւորը վերադառնայ : Արձանագրուած բանուորներու թի – ւը կը հաչուեն 1·500·000, որոնց 800·000ը կաթո – լիկներ են :

ՓԱՐԻԶԵԱՆ նորաձեւութեանց պատճէնները օրինակելով Լիբանանի, Պրազիլիոյ եւ ուրիչ եր – կիրներու մէջ կը ծախէր միջազգային խմբակ մը : Ապահովութեան Տեսչութիւնը կարգ մը ձերբա – կալութիւններ կատարեց : Ամբաստանեալներէն մին, Տիկին Ալիս Պատ, կը գտնուի Պէյրութ եւ խոստովանութիւններ կատարած է : Փարիզեան բարձր նորոյթներու սէնտիքան կ'ըսէ թէ իր ան – դամները միլիոնաւոր ֆրանք կորսնցուցած են այս խարդախութեանց հետեւանքով :

ՑԱԿՈԲ ԳՆՈՐԳԵԱՆ անուն Հայ մը, որ ծնած է 1914ին, Մատէն, եւ կը բնակի Մարսէյլ, ձերբա – կալուեցաւ Փարիզի մէջ, իբրեւ մեղսակից խոս – յացի Ժոզէֆ Սփանոյի : Թերթերը կը գրեն թէ Ցակոբ, որ վերջերս ազատ արձակուած էր առժա – մաբար, 2ուկէս միլիոն ֆրանքի դողութեան մը առթիւ (Անիէռ), նորէն ձերբակալուեցաւ, կեղծ տոլարներ պահած ըլլալով Սփանոյի հետ :

ՊՈՆ ՄԱՌՇԷՆ դատական հաչուեյարզարի են թարկուեցաւ, փոխանակ բոլորովին սնանկ հռ – չակուելու : Զորս հազար պաչտօնեաները անգործ – ծութեան պիտի դատապարտուին, եթէ կարելի չըլլայ վերաբանալ վաճառատունը :

Ֆր. Կ. ԽԱԶԻ ՎԱՐԻՉՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ

դասընթացքը կը սկսի այս չաբաթ օր, ժամը 4ին, Սոսիէթէ Սալանք, 8 rue Danton, մէթրօ Օտէոն կամ Սէն Միչէլ : Մուտքը ազատ է

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սէվրանի Կապոյտ Խաչի, 26 Մարտ ժամը 15էն մինչեւ 24, **Hôtel de France**ի *մէջ,* 223 Place de la Libération :

Կը ներկայացուի ծիծաղաչարժ զաւեչտ մը՝
ՋԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.
եւ ուրիչ անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ :— Առնել Eglise de Pantin, autobus թիւ 147, *իջնել* Place de la Libération :

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8·30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, բիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ :

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի
Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ
Ցուզիչ տռամ երեք արարով
Ինչպէս նաեւ Երուանդ Օտեանի ՋԱԽԱԼԸՆ
Մուտք 150 եւ 100 ֆրանճ :

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ : Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն :

ՄԱՑԻՍ 28Ի ՏՕՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Ցունիս 4ին : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Մ. Մ.ի եղանակի վերջին մրցու – մը տեղի կ'ունենայ S. O. Versaillesի դէմ, իրենց դաչտին վրայ, rue Monbauron (Վէրսայլ) : Շոգե – կառք Montparnasseէն : Իջնել Վէրսայլ : Հանրա – կառք Pont de Sèvresէն :

Պահեստի եւ Ա. խումբերուն ժամադրավայրը Porte d'Italieէն *ժամը* 12.15, métro Mairie d'Issyէն *ժամը* 12.30 :

ԽՆԶՈՑՔ Ի ՊԱՏԻՒ Հ. Մ. Մ.Ի

Հ. Մ. Մ.ի տարուան յաղթանակին առթիւ՝ խնձոյք Ֆ. Կ. Խաչի կողմէ, Վերսայլի մրցու – մէն վերջ, այս կիրակի, ժամը 18·30ին Իսիի Խրիմեան սրահին մէջ :

ՀԱՄԱԿՐԱՆՔ «ՑԱՌԱՋ»Ի

Անիէռի Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէն ընկեր Վազգէն Սերէնկիւլեանի նչանախօսութեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տա – րածման ֆոնտին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ :— Ֆ. Կասպոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է եր – կու հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ա. Պարսամեա – նէ, իրենց երբորդ զաւկին Ծննդեան առթիւ եւ Պ. Ցովակիմ Պօղոսեանէ երկու հազար ֆրանք իր ա – պաքինման առթիւ :

Ֆր. Կ. ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions **Orchestre**

Ճոխ պիւֆէ

Ֆ.Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԲԱԺԱԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Զատկին կիրակին ու երկուչաբթին, A. S. Amicaleի գեղեցիկ մարզադաչտին վրայ, «Ե. Պա – պիկեան»բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան 1949ի բաժակին) : ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Provence, promotion honneur) : *ՎԻԼՆԻ Հ.Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան* Lyonnais, 1ère division) : *ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին* (Finaliste championnat de Paris) :

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկը – սին ժամը 2ին :

Հաղորդակցութիւն :— Charenton - Ecolesէն, 181 autobus, *իջնել* Rouget de l'Isle *ճիւղ դաչտին դիմաց :*

Ծանօթ :— Մարզադաչտը ունի հազար անձի համար գոց tribunes :

★ *Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահան – դէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ,* (Salle Voltaire, rue Voltaire) : *Հաղորդակցութիւն :—* Charenton Ecolesէն, autobus 103, *իջնել* rue Voltaire :

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ :— Ազգ. Միութեան եւ եկե – ղեցւոյ հոգաբարձութեան նորընտիր վարչութիւ – նը, որ ընտրուած էր փետրուար 17ին, յայտա – րարուած է պաչտօնաթերթի Մարտ 11ի թիւին մէջ : Հասցէն :— H. Bichakian, rue de la Poste, *փոն տը Շէրիւ, (Իզէռ) :*

Ընդհ. ժողովին մէջ որոչուեցաւ գաղութին մէջ հանգանակուած դրամներու առկախ հաչիւ – ները (Ազգ. Դատի, ներգաղթի ֆոնտի եւն.) յանձնել Ազգ. եկեղեցական միութեան :— Ց. Պ.

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ :— Հ. Ց. Դ. «Մեսակ» խումբի ժողո – վը այս չաբաթ ժամը 5·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՑԼ :— Հ. Ց. Դ. Պօմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երե – կոյեան ժամը ճիշդ 9ին, սովորական հաւաքա – տեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՑԼ :— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.Հարոնեան սրահը, rue des Con – valescents : *Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ըն – կերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՄԱՐՍԷՑԼ :— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթա – կոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Ա.Հարոնեան» ակումբին մէջ : Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն :

ՄԱՐՍԷՑԼ :— Հ. Ց. Դ. Պուալիւզիի «Վա – րանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, ընկեր նախագահին բը – նակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԻՆ ԹԻՌՈՄ :— Հ. Ց. Դ. «Հայաստան» են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն – կերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, սովոր – կան հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆր. Կ. ԽԱԶԻ Իսիի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8·30ին, Խրիմեան դպրոցը :

ՓԱՐԻԶ :— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս երեքչաբթի, ժամը 8·30ին, սովոր – կան հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՑԵՏԱԶՈՒՄԸ Է :— Մարսէյլ :— Գործադուլ – ներու պատճառով Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրը, յետաձգուած է Ապրիլ 9ին :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւա – քոյթը այս երկուչաբթի ժամը 8·30ին, Քափէ Ռէ – ժանի վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ՋԱՐԵՀ ՄՈՒ – ԹԱՖԵԱՆ, նիւթը՝ «Նկարչութեան արուեստը» :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ :— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Էվէրէկիզ) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէ – միրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյչ Գանճապետ – եան (վերջինը Ցունաստանէն Ամերիկա մեկնած է) : Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7) :

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտա – տպել :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ :— Աբշալոյս Կիւլէսէրեան (Ծն – եալ Գրիգորեան) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Ա – տաչէս, Երուանդ եւ Ռամսես Գրիգորեաններ, հօ – րեղբայրը՝ Քրիստափոր Գրիգորեան, հօրաքրոջը զաւակները Լիւսիա եւ Աւետիս Աւետիքեաններ (Մարաչցի) : Ինչպէս նաեւ Լեւոն եղբօրը աղջիկ – ները՝ Փելա, Սօնա եւ Ցամիկ, Ներսէս եղբօրը տղան՝ Վահրամ, որոնք Անգլիա կը գտնուին : Ասոնցմէ երուանդը տեսնուած է Ցունաստանի որբանոցներուն մէջ : Տեղեկացնել Տիկին Ա. Կիւ – լէսէրեանի, 13 rue Descartes, Անիէռ (Սէն), Ֆր – րանս :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Առաքել Ծերիկեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ցովհաննէս եւ Աննա Կուսուզեան Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Նազելի Եկանեան (Ամե – րիկա), Տէր եւ Տիկին Գարեգին Ծերիկեան (Ամե – րիկա), Տէր եւ Տիկին Տիգրան եւ Վերգին Սա – հակեան (Եգիպտոս), Այրի Տիկին Հայկանուշ Պօ – յաճեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գոհար Փանոսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ղուկաս Ծերիկեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գեղամ Ծե – րիկեան, Տէր եւ Տիկին Ղազար Քէչիչեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Քիւթէլեան, խորին չնորհակա – լութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք ան – ձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղ – բօր եւ ազգականին Պ. ՓԻԼԻՊՈՍ ԾԵՐԻԿԵԱՆի մահուան առթիւ : (Մեռած 1950 Մարտ 4ին, 78 տարեկան հասակին մէջ, Մարսէյլ) :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 — Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 26 MARS 1950 — Կիրակի 26 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6112–Նոր շրջան թիւ 1523

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի ՋՈՒՐ ԿԸ ՓՈԼԱՐԵՑՆԵՆ

Մանձաղամիա կամ ծածկամիա մունետիկները կը չարունակեն սարչն – ձորչն պատմութիւնները հիւսել, ամէն անգամ որ կը յիշեցնենք Երեւանի բարբարոսութիւնները՝ լեզուական ճակատին վրայ :

Անոնք ի յառաջադունէ վճռած են դիրք բռնել այս հիմնական հարցին մէջ ալ :

Ուստի, ոչ եղածը կը տեսնեն : Ոչ մեր ըսածը կ'ըմբռնեն : Ոչ ալ որեւէ բան կը խոստովանին :

Երանի՛ թէ բարեհաճէին ամէն օր քանի մը սիւնակ արտատպել Երեւանի թերթերէն եւ գիրքերէն, առանց աստրակէտ փոխելու :

Այնատեն իրենք ալ պիտի անճրկէին, եթէ ընթերցողը բացատրութիւն պահանջէը այս կամ այն բառին, պարբերութեան, համառօտադրութեան մասին :

Թերեւս այս է պատճառը որ չատերը կը նախընտրեն սուտ – խեղդ ձեւանալ : Եւ կամ խեղաթիւրել, պարտկել, մոլորեցնել :

Ամէն անգամ որ այս խնդիրը արծարծենք, մանաւորապէս կը յիշեցնենք բանդէտին թէ տղէտին :—

1· Ոչ «լեզուական կուսութիւնը», ոչ խստակրօն հայկաբանութիւնը, ոչ ալ թիթու ազգայնականութիւնն են մեր մղած պայքարին չարժառիթները :

2· Կը պահանջենք եւ պիտի պահանջենք՝ ազատ, հարազատ եւ ինքնուրոյն զարգացում, յանուն լեզուի անկախութեան :

3· Կը պահանջենք եւ պիտի պահանջենք նախ սորվիլ եւ տիրապար գործածել մայրենի բառապաններուն պաշարը : Մանաւանդ Հայկական Արտասահմանի դիզած վտառակը :

4· Մենք երբեք ժխտած չենք բանաստեղծնե – րու եւ կարդ մը արձակագիրներու բաղդատաբար մաքուր եւ հարազատ, ճկուն բարբառը : Ոչ ալ գանազան յաջող գիւտեր — նոր բառեր, որոնց ամբողջական ցանկը չունինք դժբախտաբար :

5· Բայց, ինչ որ կը գործածեն իբրեւ ընթացիկ լեզու, թերթերու եւ գիրքերու մէջ, կը մատնէ կանխորոշ ծրագիր մը՝ լեզուն խաթարելու, աղճատելու, անճանաչելի դարձնելու :

6· Կաբճառեաներ եւ մեղսակիցներ ի զուր կը փորձեն մոլորեցնել հանրային կարծիքը, համոզելու համար թէ հայերէնի պակասն է որ կը լրացընէ Երեւանը, թուրք – թաթարական « բոսդան»ի մը կամ ռուս բոլշեւիկեան «կոլխոզ»ի մը վերածելով զայն :

7· Եթէ ուզէինք վերլուծել գիտակցաբար կամ բնօրէն գործածուած բառերը, տասնէն մէկը հազիւ պիտի դիմանար ո՛րեւէ քննութեան : Նոյն իսկ հասարակ տրամաբանութեան, քերականութեան, լեզուագիտութեան : (Նոր կ'իմանանք թէ պրոպագանդել ! բառ մը հնարեր են (propager)· նաեւ աւանսել (avancer)··· Եւ դեռ ի՛նչ անտեղի, տգէտ, ընդվզեցուցիչ «գիւտեր» :

Ցիչեցնելով այս տարրական գիտելիքները, աւելորդ անգամ մը եւս կը յայտարարենք թէ՝ ո եւ է գրոց – բրոց իրաւունք չունի մեկուսանալու՝ այս ճակատին վրայ :

Ընդհակառակն : Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է միացեալ ճակատ կազմել Հայկական Աբտասահմանի մէջ, յանուն լեզուի հարազատութեան եւ անկախութեան :

Մեր ունայն ատեն ճակատ՝ անոնց դէմ որ կը փորձեն երեւանեան աղճատումները տարածել արտասահմանի մէջ, մոլորեցնելով, պաշտպանելով, կրաւորական դիրք բռնելով : Եւ կամ պարտդելով՝ կռնակը տուած օտարին, ինչպէս Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ :

Միացեալ ճակատ նաեւ անոր համար որ, տակաւին չենք դիտեր թէ ի՛նչ անակնկալներ պիտի բացուին, երբ Մոսկուայի Գիտութեանց Ակադեմիան դուխս հանէ բառերու «բարեփոխում»ը (ռուսացում) :

Անցեալ կիրակի, մենք բարենշան համարած էինք այս որոշումը, այն ենթադրութեամբ թէ վերջ պիտի տրուի անտեղի օտարաբանութեանց :

Եթէ Ռուսը անհրաժեշտ կը դտնէ մաքրել իր մայրենի լեզուն, վտարելով օտար բառերը, ինչո՞ւ մենք ալ ազատ պիտի չըլլանք օգտագործելու մեր հարազատ բառամթերքը :

Շ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ո՞ՒՐ Կ'ՈՒԶԵՆ ՀԱՄՆԻԼ ...

Մենք ալ չենք գիտեր : Մարդիկ, չորս հովէ – րուն տարուբեր, խլեակներու են վերածուած պատերազմներու քայքայիչ հետեւանքներով :

Քաղաքական անկայուն վիճակ, անտեսական փլուզում, ընկերային անարդարութիւններ խուրձի են վերածուած, անդադար մտրակելու համար թշուառ մարդկութիւնը, որ դլուխ կը բարձրացնէ, բռունցք ցոյց կուտայ, ամէն քանի դէմ :

Ինքն ալ չի գիտեր թէ ի՞նչ կ'ուզէ :

Տեղ մը կը բողոքէ թագաւորին դէմ, ուրիշ տեղ մը ծաղիկ կը ցանէ անոր ոտքերուն տակ :

Իր ազգայնացուցած ճարտարարուեստին դէմ է հոս : Անդին կը պայքարի, արիւն կը թափէ ազգայնացնելու համար խոշոր գործարանատիրու – թիւնը :

Ձայն – ծպտուն չի հաներ երբ միահեծան նստած է իր վտիտ կուրծքին վրայ անասելի բռնատիրութիւն մը, մինչ ասդին կը կռուի իր բոլոր միջոցներով, իր անգնահատելի ազատութիւնը աճուրդի դնելով :

Ի՞նչ է ուզածը այս օրուան տառապող մարդկութեան : Ինքն ալ չի գիտեր :

Տեւական եւ հոսանուտ դժգոհութիւն մը որ կուգայ տառապանքէն : Խաղաղութեան կը բաղձայ, պարզ է, բայց խաղաղ չէ իր հոգին :

Եւ կը խլրտի անվերջ, սեղծելով պաղ – պատերազմական վիճակ մը, որ կը քայքայէ իր ջիղերը :

Ու երկինքը կը մթագնի, մթնոլորտը կը խտանայ, խաղաղութիւնը միշտ կը մնայ բաղձալի :

Եւ աղէտը, երկրաշարժի հրէշը, Պատերազմը, իր սուր ժանիքները կը ցցէ :

Մարդիկ կը տառապին խաղաղութեան ու հացի կարօտին, բայց զայն ձեռք բերելու համարձակն օր քիչ մը աւելի կը հեռանան անկէ : Որովհետեւ չեն դիտեր թէ ինչպէս պէտք է հասնիլ անոնց :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

Խ· ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔԸ տարուէ տարի կը դեղեցկանայ, անճանաչելի դառնալով : Այս տարի քաղաքի կանաչազարդման համար, նախատեսուած է չինել քանի մը նոր այդիներ եւ պուրակներ : Բաղրամեան պողոտայի մօտակայ այդին պիտի դրաւէ հինդ հեկտար տարածութիւն : Քաղաքի կիրովեան թաղամասին մէջ կը հիմնուի պուրակ մը, մանուկներու համար : Պիտի օժտուի խաղարաններով եւ հանդստի յարմարութիւններով : Պուրակներու եւ այդիներու չինութիւնը կը վարէ Գիտութեանց Ակադեմիայի բուսաբանական կաճառը (ինստիտուտ) : Պիտի տնկուին աւելի քան երկու հարիւր հազար ծառեր եւ դեկորատիւ (դեղազարդող) տունկեր, — չոճի, եղեւնի, լորենի եւայլն :

Այս տարի Երեւանի կեդրոնական պուրակը եւ երգապարի թատրոնին չրջապատը պիտի զարդուին զեղեցիկ ծաղիկներու նորանոր տեսակներով :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ «Կուլտուրա» (Մշակոյթ եւ յառաջդիմութիւն) ընկերութիւնը, վերջերս հրատարակեց զեղարուեստական տեղեկատուութեանց ժողովածու մը, զերմաներէն : Հատորը կը պարունակէ նաեւ կարգ մը հայ դասական եւ ժամանակակից գրողներու գործերը, ինչպէս՝ Նար – Դոս, Ց· Պարոնեան, Թումանեան, Շիրվանզադէ, Ե· Օտեան, Երուխան, Սա· Զոր – եան, Դեմիրճեան, Մանուէլեան, Վիքէն Խեչում – եան եւ ուրիշներ : Գրքին կցուած են ծանօթութիւններ հայ հեղինակներու մասին :

ԱԶԳ· ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ էվգաֆի վարչութիւնը Մարտ 17ին վերջնապէս Բերայի Նորընտիր Թաղ· խորհուրդին յանձնած է 72 կտոր կալուածներ, մէկէն բլլալով Թոքաթլեան պանդոկը : Միւեզնոյն ատեն յանձնուած են բոլոր բանալիները եւ պայմանագիրները : Կ'ըսուի թէ կարգ մը փաստաթուղթեր անհետացած են : Նախընթաց տարիներու հաշիւները եւ պատրաստ դումարն ալ (150·000 ոսկի) պիտի յանձնուին մօտերս :

Բանուորական խրտուվներ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱ՞Ն ԹԷ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻՆ

Վերջին լուրերու համաձայն, կազի եւ ելեկտրականութեան գործադուլը վերջացած պիտի բլլայ վաղը, երկուշաբթի, չնորհիւ կատարուած բանակցութեանց :

Դարձեալ վաղը դէմ դիմաց պիտի գան գործատիրական եւ արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչները, խորհրդակցելու համար վարչապետին առաջարկած պարզեւներու մասին :

★ Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորներու Միութիւնը, որ ենթակայ է Աշխատանքի Դաշնակցութեան, բողոքելով իր քարտուղարներուն ձերբակալութեան դէմ, որոշեց գործադուլ յայտարարել երկուշաբթի օր, Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ, 24 ժամուան համար :

Ալժէրի ելեկտրականութեան եւ կազի բանուորները անսահման գործադուլ յայտարարեցին չաթաթ օր : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ չարժումին կը մասնակցին աշխատաւորներուն 90 առ հարիւրը : Պարտաւորիչ ծառայութեան հրաման տրուեցաւ :

★ Ընկերային ապահովութեան եւ ընտանեկան նպաստներու Փարիզի պաշտօնեաները գործադուլ յայտարարած ըլլալով, աւելորդ նեղութեանց կը մատնեն նպաստընկալները : Թերթերը կը գրեն թէ առջի օր բանթողները կոպտօրէն խոշտանգեցին ներկայացող մայրերը : Այս վերջինները դիմեցին աշխատանքի նախարարութեան, որ հրամայեց պաշտօնատունէն հեռացնել բանթողները : Երկուշաբթի օր ոստիկանութիւնը պիտի ապահովէ աշխատանքի ազատութիւնը, դիւրացնելով նպաստներու վճարումը :

★ Ռօանի դէպքերուն հետեւանքով, որոնց մանրամասնութիւնները հաղորդած էինք երէկ, քանի ամբաստանեալները Լիոնի Մոնլիւքի բերդին բանտը փոխադրուեցան, եօթը կիներ ալ՝ Սէն Ժոզէֆի բանտը : Կալանաւորներուն մէջ կը դտնուին Սէնթ Էթիէնի ձախակողմեան թերթին խմբագիրը եւ ուսուցիչ մը : Ամբաստանեալները զինուորական իշխանութեանց յանձնուած են եւ պիտի դատուին համաձայն 76րդ յօդուածին, որ ծանր պատիժներ կը տրամադրէ բռնութեան եւ զինամթերքի փոխադրութեան դէմ կատարուած արարքներու համար :

★ Մարսէյլի աշխատանքի սակարանին մէջ դումարուած ժողովի մը առթիւ, Աշխատանքի Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը պահանջեց չարժման մէջ դնել բոլոր ուժերը, խափանելու համար Եւրոպայի վերազինման գործողութիւնները : Ըսաւ նաեւ թէ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը երբեք պատերազմ պիտի չմղէ Ս· Միութեան դէմ :

Այս յայտարարութեան վրայ, մետաղագործական հաստատութեանց քրիստոնեայ աշխատաւորներու սենտիքան ետ քաշեց իր պատուիրակը, որպէսզի խառնուած չբլլան քաղաքական ցոյցերու :

★ Վերջին լուրերու համաձայն, 140·000 բանուորներ միայն չեն վերսկսած աշխատանքը, Ֆրանսայի մետաղագործական հաստատութեանց մէջ :

★ Կարգ մը նաւահանգիստներու նաւաստիները ժողով դումարեցին երէկ, քննելու համար ընդհ· գործադուլի խնդիրը : Խլրտումներ կը տիրեն Թունուզի եւ Ալժերիոյ նաւահանգիստներուն մէջ, մօտեցած բլլալով ամերիկեան դինաբարձ նաւերու ժամանումը :

Միջադէպ ար ազգ. ժողովին մէջ

Ազգ· ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, համայնավարներու առաջնորդը, Ժաք Տիւքլօ, բուռն ճառ մը խօսեցաւ կառավարութեան դէմ : Ըսաւ թէ կառավարութիւնը կը հալածէ բանուորները, թէ «զինուորական արշաւախումբ մը» ղրկած էր Ռընոյի գործարանը, թէ բռնաբարած է օրէնքը եւն· : Ազդակողմեան երեսփոխանները հեգնական ակնարկներ կ'ուղղէին, երբ Տիւքլօ օրինակներ կը յիչէր ժոռէսէն, Շէյքսփիրէն եւ... եպիսկոպոսէ մը :

Վարչապետը խօսք առնելով, ըսաւ ·

— « Պիտի չպատասխանեմ կառավարութեան դէմ ուղղուած նախատինքներուն : Հաճոյքով լսեցի կարգ մը եպիսկոպոսական մէջբերումներ ... Կ'ըսէք թէ խախտած ենք ժողովրդավար ազատութիւնները : Որո՞նք են այդ ազատութիւնները : Փողոցներու մէջ սարքուած անկարգութիւնե՞րը : Ազգային պաշտպանութեան դէմ կատարուած յարձակո՞ւմը : Աշխատանքը չարունակող բանուորներուն դէմ գործուած բռնութի՞ւնը : Եւ լեկտրական հոսանքի խանգարո՞ւմը որ պատճառեց տղու մը մահուան... Կ'ուզէի դիտնալ թէ այն երկիրներուն մէջ ուր կը տիրէ ճշմարիտ ժողովրդապետութիւնը, ըստ ձեզ, այս ազատութիւնները արձանագրուա՞ծ են օրէնքին մէջ եւ ի՞նչպէս կը գործադրուին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԿԱՐԻՉ Մ. ՍԱՐԵԱՆ

Մարտ 12ին ընտրուած, աւելի հիւղ կը լինէր ասել՝ նշանակուած Գերագոյն Խորհրդի կազմի մէջ են մտնում Մ. Հայաստանից մի քանի անկուսակցական գիտնականներ եւ գեղարուեստագէտ – ներ :

Մ. Միութեան մէջ Գերագոյն Խորհրդի պատգամաւոր լինել՝ չի նշանակում խոպաղէս ժողո – վրդի ներկայացուցիչ, նրա կամքի արտայայտող, օրէնսդիր ու գեկավար լինել: Հակառակ էր ա – նունին, խորհրդային վարչաձեւն այն միակ ու բացառիկ կարգուսարքն է, ուր երբեք ոեւէ մէկի հետ խորհրդակցութեան չեն նստում երկրի մի տասնեակ տէր ու տիրականները: Գեր. Խորհրդի պատգամաւորութիւնը աւելի պատուաւոր կոչում է, որ հնարաւորութիւն է տալիս մօտ 1200 ընտրեալների տարեկան մէկ կամ երկու անգամ մի քանի օրով համախմբուել Մոսկուայում, արժա – նանալ պատուաւոր ընդունելութեան եւ անձամբ ծափահարել մահկանացուներին այնքան անմատչելի Առաջնորդին :

Հասկնալի է, թէ համայնավար կուսակցու – թեան քարտուղարներից դուրս՝ անկուսակցական պատգամաւորներն ինչ արտակարգ խնամքով են ընտրւում — նշանակւում: Սխալուած չենք լինի, եթէ ասենք, որ Երեւանում քուէարկուողները նրանցից՝ մատնանշւում են Մոսկուայից :

Երկու արուեստագէտներ այս տարի պատգամաւոր են Մ. Հայաստանից — բեմադրիչ Գիւլակեան եւ հայ նկարիչների նախագահ Մարտիրոս Սարեան, որ վարձատրուած է Լենինի շքա – նշանով :

Մ. Սարեան մէկն է այն եզակի հայ մարդ – կանցից, որոնց վարչաձեւերն ու քաղաքական հոսանքները չեն կարող սեփականացնել: Նա պատկանում է ամբողջ ազգին: Նա մեր ժամանակների մեծագոյն հայ նկարիչներից մէն է :

Մենք կարուած ենք հայրենիքից: Անտեղեակ ենք Սարեանի այսօրուայ կեանքին կամ աւելի շուտ ստեղծագործութեան :

Բայց Սարեանը նոր չէ, որ մեծ նկարիչ է: Նա հասած էր բացառիկ փառքի դեռ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնից առաջ: Նրա նկարները ցու – ցադրուած էին Տրետիակովսկի նկարչական թանգարանում: Միայն հին Մոսկուացիները կը հասկանան, թէ ինչ ասել է մի նկարիչի համար թէ – կուզ մի հատ պատառ ունենալ այդ թանգարա – նում Վերեշչագինի, Րէպինի, Շիշկովի, Լեւիտա – նի, Պոլենովի նկարների կողքին: Տրետիակովսկի մտնելը նկարչի տաղանդի գերագոյն պսակումն էր, այն առեն :

Հրաշալի է արուեստագէտ Սարեանը: Ամ – սոս, որ ժլատ: Մոսկուայի հայ հարուստները նկար էին խնդրում նրանից առանց սակարկելու, բայց նա քիչ էր արտադրում: Սարեան նկարում է գոյների այնպիսի ճոխութեամբ, այնքան մխիթ – մանակ թէ իրապաշտ եւ թէ հոգեղէն հրճուանքով լեցուն, որ ահա քառասուն տարի վերջ դեռ աչքիս առջեւն են նրա հայ չինականների խոհուն, սրատակից ու հարազատ դէմքերը:

Մենք ունեցել ենք եւ ունինք տաղանդաւոր հայ արուեստագէտներ միջազգային համբաւով : Բայց դրեթէ բոլորը հենց որ քիչ շատ համբաւի եւ նիւթականի տէր են դառնում, մոռանում են իրենց հերոսական ու տառապած ժողովուրդը, կտրւում են նրանից, օտարանում ու երբեմն ա – նուններն իսկ փոխում, որպէսզի հայերէն «եան»ը չնուաստացնէ իրենց օտարազգիների մէջ: Իր – րեւ օրինակ՝ մի յիշողութիւն :

Մոսկուայում, նախայեղափոխական չրջա – նում, կային երկու մեծ նկարչական թանգարան – ներ, Րումեանցեւի եւ Տրետիակովսկի: Առաջինը դասական – ռուս եւ օտար – նկարիչների, երկ – րորդը՝ բացառապէս ռուսական եւ նորագոյն :

Րումեանցեւի նկարաթանգարանին կից էր համանուն պետական գրադարանը, ուր ուսանող – ներս յաճախ կը լինէինք պրպտումներ կատարե – լու համար: Հայ տաղներ, կարդալով կամ արտագրելուց յոգնած, երբեմն դուրս կգայինք ընթերցանութեան դահլիճից եւ այցի կ'երթայինք թանգարանի այն յատուկ դահլիճը, որն ամբողջովին յատկացուած էր մեր նշանաւոր հայրե – նակին — Այվազովսկիին: Նա նման էր թերեւս Լուվրում Բուբէնսին յատկացուած տպաւորութեամբ, միայն թէ մարդկային դէմքերի տեղ Այվազովսկին պատերից ծառացնում էր վրաղ ծովն իր հազար ու մի երանգներով — մերթ կապոյտ ու անդորը, մերթ մրրկայոյզ ու յորձանուտ :

Նա մեր ցեղակիցն էր, հպարտ էինք նրանով: Բայց մի սեւ ամպ ծածկում էր մեր ոգեւորութեան երկնքի մի մասը: Որքա՞ն Հայ էր Այվազովսկին: Լինելով եղբայրը Գաբրիէլ Այվազեան եպիսկոպոսի, նա իր ազգանունից վտարել էր «եան»ը եւ նրա տեղ դրել երկու ռուսական վերջաւորութիւնները — «ով» եւ «սկի»: Անչուշտ ներողամիտ պիտի լինենք, նկատի ունենալով ժամանակին ու պայմանները: Այնուամենայնիւ մեծ ծովանկարիչը աւելի Ռուսաստանին էր պատկանում, քան Հայաստանին :

Մ. Սարեան բոլորովին ուրիշ է: Նա մեր միս ու ոսկրիցն է: Նա մերն է:

Կեանքումս մի անգամ, հազիւ մի քանի վայրկեան, հանդիպել եմ մեր մեծ նկարչին եւ չար – գանքի բուռն զգացմունքով լցուել նրա անձնաւորութեան հանդէպ :

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես ծառայում էի Մոսկուայի Պետական Բանկի փոխադրական բաժնում : Ժամը 19ին սկսում էին գործողութիւնները, բայց խնդրակուռները աւելի կանուխ էին առնում: Ծառան հաւաքում էր նրանց դիմումներն ու անցագրերը եւ դասաւորում հերթով: Բացում եմ մէկը նրանցից, Սարեան Մարտիրոս Սարգիսովիչ: Ասուած իմ, մեր սիրելի նկարիչն է: Նայում եմ սպասող բազմութեան եւ տեսնում եմ այնտեղ բնորոշ հայ մարդուն, սեւաթոյր ու համեստ դէմքով: Նչան եմ անում կանչել նրան ներս :

— Որքան հաճելի է անսպասելի հանդիպել մեր մեծ նկարիչին: Ձեր գործը կը կարգադրեմ անմիջապէս: Ահա ստացէք ձեր խնդրածը:

— Ես էլ ուրախ եմ տեսնել հայրենակիցս այսպիսի մի հիմնարկութեան մէջ : Ո՞րտեղացի էք: Ո՞ւր էք ուսանել ...

Ի՞նչն է բնորոշ այս հանդիպումի մէջ: Ես Սարեանի նկարներից ոչ պակաս գնահատեցի նրա «նկար – անցագիրը »:

Այդ ժամանակ Ռուսաստանում շատ քիչեր համարձակում էին իրենց անցագրում պահելանունհայրանունի հայկական ձեւը: Ընդհանրապէս այն անունները, որոնք ռուսական ձեւի կարելի էր վերածել, արդէն անցագիր պատրաստող պաշտօնեաները փոփոխում էին, եթէ ենթական չհակառակէր :

Մարտիրոս Սարգիսովիչը բնականօրէն պիտի լինէր Մարտին Սերգեւիչ: Ազգանունն էլ կարող էր լինել Սարեւ: Բայց համառուսական արժէք ունեցող մեր նկարիչը յամառ Հայ էր: Նա ոչ մի – այն Մարտիրոս Սարգիսովիչ Սարեան մնաց, այլ – եւ եղաւ Երեւանի նկարիչ եւ ոչ թէ Լենինգրաթի կամ Մոսկուայի :

ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

J. DELMELLE

Հաճոյքով ստացանք պելժիացի գրագէտ Joseph Delmelleի գրական երկու հատորները:

Կը կարծեմ թէ մեր պելժիացի բարեկամը ծանօթ է հայ ընթերցողներուն: Ամէն պարագայի մէջ, ան յաճախ կ'օգտուի զանազան առիթներէ, յօդուածներ նուիրելու համար հայ գրագէտներու Տակաւին վերջերս « Ցառաջ » տուած էր Պրիւ – սէլի Le Soir օրաթերթին մէջ հրատարակած գրուածքիւն մը .— Ecrivains Arméniens d'expression Française :

Ժողէֆ Տէլմել չատ մը հրատարակուածներու կարգին, արձակ թէ ոտանաւոր, հրատարակած է բանաստեղծական գեղեցիկ գիրք մը, «Ces Temps doux - amers» (1944 – 1945), ուր տաղաչափութեան ամէնէն նուրբ արուեստը այնքան յաջողութեամբ կը ծառայեցնէ պատերազմի, կեանքի եւ խաղաղութեան, բարդ եւ դառն պատրանքներուն, կանչելով դիակներուն եւ զէնքերուն մէջէն, «N'etais – tu pas, ô Paix, le sel de notre vie»?

Ուրիշ հատորի մը մէջ, նուիրուած Ֆրանսական արդի բանաստեղծութեան՝ Պելժիոյ մէջ, հեղինակը չատ խղճամիտ եւ նուրբ ձեւով կը ներկայացնէ մեզի տաղանդաւոր դէմքեր — մա – սամբ ծանօթ Փարիզի մէջ, ուր վերջերս չատ յաջող թատերական ներկայացումներ տրուեցան պելժիացի գրողներէ (ինչպէս Moginի A chacun selon sa faimը) :

★

LA BEAUTÉ DU DIABLE

Վերջին տասը օրուան ընթացքին Ֆրանսական չարժանկարը երկու կարեւոր գործեր տուաւ հասարակութեան: Կարեւոր մասնաւորապէս իրենց բեմադրիչներու պատճառով: René Clairի մը, կամ M. Carnéի մը ժապաւէնները միշտ հետաքրքրու – թիւն կը չարժեն, որովհետեւ երկուքն ալ միշտ բան մը ունին ըսելիք, ինքնայատուկ ոճ մը եւ կը խուսափին դիւրին բեմադրութիւններէ :

Ռընէ Քլէռ առաջին օրէն իսկ (իր Millionէն) եղած է հաղուագիւտ արուեստագէտ մը, միշտ արդիական, պահելով հանդերձ — հակառակ Ամերիկա ապրելուն, զուտ Ֆրանսական տաղանդ մը, եւ բանաստեղծական մեծութիւն մը իր ժապաւէններուն մէջ:

Մեծ գործ մըն է իր La Beauté du Diableը, (Սատանային գեղեցկութիւնը) որ ի հարկին վի – ճաբանութիւններու ալ առարկայ կրնայ դառնալ, հակառակ իր անժխտելի արժէքին: Կարելի է սխրեւ կամ չսիրել այս ժապաւէնը: Անկարելի է , սակայն, չդնահատել անոր մէջ որոշ տեսարան – ներու գեղեցկութիւնը, չարժանկարչական դիւ – տերը եւ բացառիկ խաղարկութիւն մը:

Դժուար եւ յանդուգն գործ է նորոգել եւ ներկայացնել Faustի պատմութիւնը: Այդ գործէն անբաժան կը մնան միշտ կէօթէներու, Մարլօներու, Կունօներու յիշատակը եւ դրոշմը: Փափուկ արուեստ մըն է թէ՛ չնայել հաւատարիմ մնալ մէկին ու մէկուն եւ թէ փորձել հեռանալ անոնցմէ : Ռընէ Քլէռ եւ թատերագիր A. Salacrou զգալով այդ դժուարութիւնը, իրենց բոլոր ջանքը ի գործ դրած են յաղթելու համար անոր: Պէտք է ընդունիլ սակայն թէ մասամբ միայն յաջողած են: Այդ ալ, ըսինք արդէն, չնորհիւ Քլէռի բեմական տաղանդին եւ Michel Simonի հոյակապ խաղարկութեան :

Նիւթը՝ ծանօթ է արդէն, եթէ չըլլայ մանուանդ վերջաւորութեան նորոդումը: Տոքթ. Ֆաուստ (Միչէլ Սիմոն), մեծ գիտնականը, սատանան կը ծախէ իր հոգին , ստանալու համար երիտասարդութիւնը եւ չնորհիւ անոր վայելելու համար կեանքի հաճոյքները: Երիտասարդացած, Ֆաուստ (Ժ. Ֆիլիփ) ունենալով հանդերձ բոլոր փառքերը, կ'ուզէ վերստանալ իր հոգին անկախութիւնը: Ռընէ Քլէռի չարժանկարին մէջ Սատանան է որ կը պարտուի, մեծ հաճոյք պատճառելով ներկայ հասարակութեան: Մէկ երկու դիտեր եւ նկարներ կան որոնք ամբողջ ժապաւէն մը կ'արժեն: Ցիշենք մասնաւորաբար այն վայրկեանը երբ Տոքթ. Ֆաուստ կը կանչէ Սատանան եւ երբ ան կը ներկայանայ, զարմացած կը դիտէ իր իսկ նկարը :

Ցաջող տեսարան մըն ալ երբ Մեֆիսթոֆելէս հայելիի մը միջոցաւ ցոյց կուտայ երիտասարդ Ֆաուստին իր ապագայ կեանքը: Չաղուագիւտ օրակ ունեցող Prises de vueներու կողքին , մեծ տեղ կը գրաւէ Մ. Սիմոնի եւ Ժ. Ֆիլիփի խաղը: Առաջինը թէ ծերՖաուստի և թէՄեֆիսթոյիդերին մէջ ունի արտայայտութիւններ, աչքերու խաղեր, եւ նոյնիսկ դաւչտական կերպարանքներ (մասնաւորապէս երբ կը կանչէ իր սէրը՝ Լիւսիֆեր) որոնք առանձին կրնային փրկել նոյնիսկ տկար ժապաւէն մը: Նոյնը կարելի է ըսել Ժ. Ֆիլիփի համար որ արդէն թէ չարժանկարի (Le Diable au Corps) եւ թէ թատրոնի մէջ (Les Epiphanies) ցոյց տուած է դերասանի մեծ խառնուածք մը:

Ընդհանուր առումով, չարժանկարչական ստեղծագործութիւն մը որ պատիւ կը բերէ Ֆրանսական արուեստին :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵԿԷՔ ՄԻԱՍԻՆ ...

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ երգենք,
Ու սէրը խայտայ յանկերգէ յանկերգ ...
Գառագեղներու ոռնումներն անվերջ,
Նօթի իղձեր են արեան խրնճոյիին,
Թող մեր ծափերուն թափերէն ուժգին
Ջողերու հետեւ ծիւրի ամէն տեղ ... :

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ խօսինք ,
Բառերով հոսուն, խաղցըր ինչպէս միրգ ...
Բացուին սրտերու էջերը մաքուր,
Ու հոն մտածման անիէն բողբոջէն
Նոր խոհեր ծլլին օծուած ճոյն շունչէն ,
Մուքը բոցելով մըտերուն իսկ կոյր ... :

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ խնդանք ,
Թող իրար գըրկեն ծիծաղն ու կատակ ...
Ժըպիտներ բըռնի շրթունքէ շրթունք,
Ու խինդը յառնէ հոգւոյն յատակէն,
Ո՛չ վիշտ, ո՛չ հեգնանք ծորի կատակէն,
Մաղձն ու նախանձր չարերուն թողունք ... :

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ ողբանք,
(Հերի՛ք մեր եակտին այս գիրը անփառք ...)
Դարերու մէջէն, գլխահակ՝ ուժին,
Քծնանքն է եղած մեր հոգւոյն վահան,
Օտարին կամքին, մեր սիրտն օթեւան,
Ցաւերժէն միայն ողբ ինկած բաժին ... :

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ սրբվինք ,
Վակժուժել գիրար, ըլլալ զօրավիգ ...
Անլոյս հոգին է մերժումը կեանքին ,
Լոյսին ձգտողը կը նայի միշտ վեր,
Ուր կայ միութիւն, երկինքէն աւեր
Եթէ իսկ տեղայ, ազատ ենք կըրկին ... :

Եկէ՛ք միասին, եկէք որ ապրինք,
Մեր մրտէն սրբած ամէն արհաւիրք ...
Երթանք խմելու աղբիւրներէն յորդ,
Եղնիկներու պէս, անվախ ու անփոյթ,
Արտերու մէջէն, դաշտերէն անհոյթ,
Անեղծ երազին առ յաւէտ հաղորդ ... :

ՉԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Նային կը ծախէ իր հոգին , ստանալու համար երիտասարդութիւնը եւ չնորհիւ անոր վայելելու համար կեանքի հաճոյքները: Երիտասարդացած, Ֆաուստ (Ժ. Ֆիլիփ) ունենալով հանդերձ բոլոր փառքերը, կ'ուզէ վերստանալ իր հոգին անկախութիւնը: Ռընէ Քլէռի չարժանկարին մէջ Սատանան է որ կը պարտուի, մեծ հաճոյք պատճառելով ներկայ հասարակութեան: Մէկ երկու դիտեր եւ նկարներ կան որոնք ամբողջ ժապաւէն մը կ'արժեն: Ցիշենք մասնաւորաբար այն վայրկեանը երբ Տոքթ. Ֆաուստ կը կանչէ Սատանան եւ երբ ան կը ներկայանայ, զարմացած կը դիտէ իր իսկ նկարը :

Ցաջող տեսարան մըն ալ երբ Մեֆիսթոֆելէս հայելիի մը միջոցաւ ցոյց կուտայ երիտասարդ Ֆաուստին իր ապագայ կեանքը: Չաղուագիւտ օրակ ունեցող Prises de vueներու կողքին , մեծ տեղ կը գրաւէ Մ. Սիմոնի եւ Ժ. Ֆիլիփի խաղը: Առաջինը թէ ծերՖաուստի և թէՄեֆիսթոյիդերին մէջ ունի արտայայտութիւններ, աչքերու խաղեր, եւ նոյնիսկ դաւչտական կերպարանքներ (մասնաւորապէս երբ կը կանչէ իր սէրը՝ Լիւսիֆեր) որոնք առանձին կրնային փրկել նոյնիսկ տկար ժապաւէն մը: Նոյնը կարելի է ըսել Ժ. Ֆիլիփի համար որ արդէն թէ չարժանկարի (Le Diable au Corps) եւ թէ թատրոնի մէջ (Les Epiphanies) ցոյց տուած է դերասանի մեծ խառնուածք մը:

Ընդհանուր առումով, չարժանկարչական ստեղծագործութիւն մը որ պատիւ կը բերէ Ֆրանսական արուեստին :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Արդի յունական արուեստը

Յունաստան ազատագրուեցաւ 120 տարի առաջ: Անկէ ի վեր բոլոր արուեստագէտները, առանց նկատի առնելու իրենց ձգտումներն ու կրելիութիւնները, ուզեցին որ իրենց արուեստը ըլլայ հայելին յունական կեանքին եւ նկարագրին :

Նախ փորձեցին յունական կեանքէն նիւթեր տալ, յետոյ հետեւեցան հին յունական արուեստին, իսկ ամէնէն վերջ այլեւս չուզեցին ձեռք բերել յունական արտայայտութիւնը արտաքին միջոցներով, այլ սկսան հիմնական տարրերէն, հասնելու համար կէտի մը ուր իրենց արուեստին արտաքին ձեւերը պիտի հետեւէին միջազգային ընդունուած արտայայտութեան եղանակներու, մինչդեռ արուեստի գործը պէտք է մնար էապէս յունական :

Ցոյն արուեստագէտներ պատերազմի եւ գրաւման շրջանին ալ ունեցան ներշնչում, արտայայտելու համար յոյն ժողովուրդին պայքարները եւ վիշտերը: Թէեւ ոչ բովանդակութեամբ եւ ոչ ալ ծաւալով արժէք կը ներկայացնենայդործերը: Ազատագրութենէն վերջ յոյն արուեստագէտներ փորձեցին բարելաւել իրենց արուեստի գործերուն մակարդակը եւ ուզեցին գերազանցել իրենց իսկ գեղարուեստական աստիճանը :

Բացի փարիզի նշանաւոր արուեստագէտներու գործերէն, եթէ յունական արուեստի գործերը բաղդատուին ուրիշ երկիրներու արուեստի գործերուն հետ, որոնք արեւմտեան քաղաքակրթութեան մաս կը կազմեն եւ որոնք հարուստ եւ ճոխ են, պիտի տեսնուի որ Յունաստան առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ անոնց մէջ:

Գեղարուեստական մրցումի մը մէջ Ցոյները չեն պարտուիր: Շատերուն համբաւը սահմանները էն ալ անդին անցած է:

Համիքիրիաքոս – Միկաս, որուն գործերը կը գտնուին շատ մր եւրոպական եւ ամերիկեան հաւաքածոներու մէջ, արուեստագէտ մըն է որ աչքառած է գտնել միջոցը՝ գործածելու տրամադրելի նիւթերը ամէն ուղղութեամբ :

Անոր գործին կառուցուածքը բիւրեղեայ խստութիւն մը ունի, սակայն գոյներու եւ յատակագծի միջեւ առնչութիւնը, կը ստեղծէ այնպիսի ուժ մը որ համապատասխան է իրական կեանքի արտայայտութեան: Ան սորված եւ գործածած է դանազան արուեստներ, մինչեւ իսկ հին մոմանկարչութիւնը: Վերջերս ալ արձանագործութեան սկսելով, իր արուեստը նոր ուժ մը ստացաւ:

Յարուխոս սկսաւ հին յունական անօթներու նկարչութեամբ: Ան կը ստեղծէ մարդկային այլ պիսի տիպարներ եւ ձեւեր որոնք հարազատօրէն յունական են, ունին այն միօրինակութիւնը զոր հին Ցոյները կուտային իրենց արուեստի գործերուն :

Ցունական արուեստին իւրաքանչիւր շրջանի յատկանիշներէն մէկն է յատակ եւ տեղական գոյն մը, առանց չարաշահութեան :

Շատ մը յոյն նկարիչներ կը հետեւին նման ձգտումներու եւ Հին ու Միջին Դարու Ցունաստանի ազդեցութիւնը չատ չաճախ բարերար է:

Առանց նկատի առնելու, յոյն արուեստագէտները անձնաւորութիւնը, այս ազդեցութիւնը կը նշմարուի ամէն յատագոյն եւ անկեղծ յոյն արուեստագէտի մէջ: Որիշ արուեստագէտներ չեն ուզեր ազդուիլ յունական դեղարուեստական աւանդութենէն, որովհետեւ կը հաւատան որ եթէ աշխատին դիտակցօրէն եւ բան համայն աշխարհի արուեստագէտներու ըմբռնումին, եւ եթէ ծանօթ են ժամանակակից հարցերու եւ մեթոտներու, անոնք պիտի կրնան ստեղծել անկեղծ եւ հարազատ արուեստի գործեր, առանց նկատի առնելու թէ Ցոյն են կամ ուրիշ ազգէ :

Այս արուեստագէտներէն մէկն է Մորալիսը: Իր նկարներուն լոյսը, իր յօրինուածքին դիւրութիւնը, ճարտարապետական ձեւը, սերտօրէն հիւսուած, յունական նկարագիր ունին, թէեւ ատոր չի ձգտիր դիտակցօրէն :

ՊՈՒՏՄ ՏԻՏԱՂ

ԸՆԿԵՐ ԹԱԳԱՒՈՐ ...

Ահագին իրարանցում: Գործադուլ, բողոք : Ցոյց ...

« Նորո՞յթ է» պիտի ըսէք: — Թերեւս :

Ես ալ աշխատաւոր եմ, բայց խելքս չի հասնիր սա աշխատաւորական կոչուած կարգ մը երեւոյթներու :

Հացի, աշխատավարձի համար է կ'ըսեն:

Ա՛խ, ինչ հասկ դլուխս եմ: Ե՞րբ պիտի ըմբռնեմ այս մենծ խնդիրներու իմաստը:

Ե՞րբ ես ալ, պիտի կրնամ ծափերու մէջ բեմ բարձրանալ եւ մարմնիս ճիւղերը — ձեռք, ոտք, գլուխ չարժելով պիտի պատգամեմ.—

« Ընկերնե՛ր, կապիտալիզմը ձեր ննջարաններուն է հասեր: Սողունի պէս թափանցում է նա ձեր երդիքներուն: Թունաւորում է ձեր աշխատաւորի դիտակցութիւնը ... Արթնցէ՛ք, սթափեցէք: Ձդմեցէք աս վիշապին գլուխը եւ դուք պիտի ազատուէք: Օր – արեւ պիտի վայելէք եւ ձեր պորտը ձեր ձեռքով պիտի կտրէք ...»

Եւ այս փրկարար խօսքերէն եառքը, ուսերու վրայ, հուռռաներով պիտի առաջնորդուիմ, չքեղ ինքնաչարժի մը մէջ անշուշտ, քանի որ եղի կամ ձիու կառքը նոր պրոլետարներու չատուկ է ...

Այսօր, Պելժիոյ մէջ, ահագին վայնասուն կը փրցնեն: Աչխատանքը կը դադրեցնեն: Փողոցներու մէջ ցուցատախտակներով կը շրջին, գիտէք ինչո՞ւ:

Այս ահագին իրարանցումը, երկու նոր բառերու համար է :

Թագաւորութի՞ւն թէ Հանրապետութիւն:

Ահա ամբողջ դալմաղալիճ պատճառը:

— Պզտի՞կ բան կը կարծէք այդ երկուքին տարբերութիւնը:

— Է՛հ, ինծի համար ոչ մէկ տարբերութիւն այդ երկուքին միջեւ :

Անգլիան, իր աչխատաւորական կառավարութիւնովը թագաւորական է :

Թուրքիան, Հանրապետութի՛ւն է: Եւ ցկեանս հանրապետական նախագահով, որուն ոչ մէկ հրամանագիրը անդրծագրելի կը մնայ :

Հոն, այդ «դեմոկրատ» — հանրապետական երկրին մէջ, ոչ – իսլամները, իրաւունք չունին՝ իրաւունք պաչտպանելու: Ժամուն դանձնակին մէջ իսկ դրամ ձգելու իրրեւ իւղագին՝ առանց պետական գիպիտի պաչտօնեայի մը հսկողութեան :

Իրաւունք չունին ախոռի վերածուած իրենց եկեղեցիները օգտագործելու : Մկրտուելու, պսակուելու, կրօնաւորներ նչանակելու, իրենց փափաքած անուն – մականունը կրելու ...

Անգլիոյ մէջ, թագաւորը , սահմանադրութեան պաչտօնեան է: Ժողովուրդին հայրն է, եղբայրն է: Զարդն է երկրին: Ոչ մէկ քմահաճ հրամանագիր :

Մարդ այդ երկրին մէջ, ինչ կրօնքի ալ պատկանի, հաւասար է օրէնքին առջեւ: Իրաւունք ունի ամենամեծ պաչտօնատարի դէմ դատ – դատաստանի դիմելու :

Ահա ձեզի թագաւորական երկիր :

Անդին, կան «դեմոկրատ» երկիրներ ալ, ուր կը տիրէ աչխատաւորութիւնը:

Հոն, ոչ մէկ անհատ իրաւունք ունի տոմսը գնելով չոգենաւ կամ չոգեկառք բազմիլ եւ ուզած երկիրը երթալ : Նամակով, իր դուրսի բարեկամներուն որպիսութիւնը հարցնել: Ուզած, սիրած աչխատանքին նուիրուիլ: Գործը ձգելով զոքանչին յուղարկաւորութեան երթալն իսկ արգիլուած է, թերեւս :

Անգլիոյ մէջ մարդիկ ատիպուած չեն, ամէն ժամդլուխ «կեցցէ թագաւորը» գոչելու, սակայն Դեմոկրատանի մէջ պարտաւոր են անդադար օրհներգել՝ «կեցցէ մե՛ր մեծ ընկերապետը»:

Մէկուն անունին կցուած է «թագաւոր» ածականը, իսկ միւսին «ընկեր»ը:

Կ'արժէ՞ , այս երկու ածականներուն համար խաղաղ Պելժիան խռովել ...

Եթէ, այս ամբողջ իրարանցումը « ընկեր» պիտակին համար է, դուչեցէք ուրեմն՝ — «ընկեր թագաւոր »...

Որովհետեւ, թագաւոր մը անպայման յետադիմական բռնակալ մր չէ, իսկ «ընկերն» ալ ան – պատճառ յառաջդիմական – ազատականի նչանակութիւնը չունի :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Նիկոլայոս ուրիչ ուղղութեան մը կը հետեւի: Ան մեծ որմանկարը որ վերջերս նկարեց Քաղաքական դիտութեանց բարձրագոյն դպրոցին մէջ, ցոյց կուտայ թէ ինչ կարելիութիւններ ունի որմանկարը արդի ներքին զարդանկարչութեան մէջ:

Կան չատ մր կարեւոր նկարիչներ ալ, որոնց իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ արդի արուեստին դանազան ձգտումները: Փայտի փորագրութեան արուեստը եւ դրքի զարդանկարչութիւնը վերջերս չատ յառաջդիմած են :

Արձանագործութեան մայր հայրենիքին՝ Ցունաստանի մէջ ասոնցմէ զատ չատ մր նչանաւոր արուեստագէտներ կան: Թ.Ա.Թ.

ԿԸ ՔՆԴՐՈՒԻ ԳՐԵԼ ՄԻԿ ԻԶԻ ՎՐԱՑ, ՄԻ – ԼԱՆՈՎ: ԿՏՈՐՆԵՐՈՒ ԶԲԱՃՆԵԼ ՁԵՌԱԳԻՐԸ :

«ՁԱՐԱՁ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (38)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Զ.

— Դա դրսումն է հաւի ճուտ, հեզնութեամբ ասաց նոյն տղան — իսկ իրանց տունը առիւծ է դառնում: Չհաւատաս . այնտեղ ինքը կը սկսէ քեզ խեղդել: Կը կանչէ ծառաներին ...

— Ես սրան կը տանեմ ուղիղ իր մօր մօտ, ասաց Նազլուն:

— Մայրը որդուն է պաչտպանում :

— Հիմա՞ էլ կը պաչտպանէ .

— Ամէն ժամանակ պաչտպանում է...

— Օ, դա զարհուրելի կը լինի... Տեսնէք: Բախտաւորներին ցոյց կուտամ թէ ի՞նչ է նրանց պատուղը...

Փերին էլ համաձայն էր, որ պէտք է Մարթային տանել, ցոյց տալ Մելիքի կնոջը :

— Ես կ'ասեմ, որ այս արիւնը զուր չի անցնի ...

Թէեւ խեղճ ենք, բայց արիւն է սա... Թող հաւատացում տայ ...

Աղքատը գիտէ իր իրաւունքների տեղը, գիտէ որ իր արիւնը գին ունի եւ այդ գինը պահանջելու համար նա կարող է նոյնիսկ թագաւորի մօտ գնալ: Փերին արդար կարդ էր համարում, որ Մարթան չզրկուի իր արեան գնից :

Քիչ անցած՝ նրանք ճանապարհ ընկան: Նազլուն գնում էր առջեւից, տանելով Շահնազարին, իսկ Փերին խոտել էր Մարթային: Երեխան ուչադրութիւն չէր դարձնում նրա քաղցը պաղատանքների վրայ եւ ձայն չէր հանում: Նա չարունակ դողում էր, ինչպէս մի ծիտ, որին նոր էին ազատել բազէի ճանկերից ...

Է.

Գայիանէն յաջողութիւն չունեցաւ եւ Հեղինէի մօտ: Պառաւ կոյսը սկզբում քաղցր էր խօսում, բայց երբ Գայիանէն վերջացրեց իր պատմութիւնը խեղճ, խելագար աղջկայ մասին, նա կիտեց իր սպիտակ յօնքերը, յանդիմանեց եւ մի երկար ու խիստ խրատ կարդաց :

Աչխարհը առանց խեղճերի չէ լինում: Ան – բախտ մարդիկ նրա համար են ծնւում, որ բախտաւորները տեսնեն ու փառք տան Աստուծուն : Տեսե՞լ է Գայիանէն, որ Թոնրում թխած հացերը միատեսակ լինեն: Ոչ, մէկը չատ լաւ է լինում, միւսը քիչ լաւ, երրորդը այրւում է, անպէտքանում, չորրորդին կէսն է միայն դուրս գալիս : Աչխարհն էլ մի թոնիր է: Բայց ի՞նչ գործ ունի Գայիանէն՝ թէ ով ինչպէս է: Դա մեծերի բանն է: Նրանք կը տեսնեն, ողորմութիւն կուտան, ինչպէս հրամայել է Աստուած: Մոռանում է Գայիանէն, որ ամէն ինչ Աստուծու կամքով է կատարւում : Բայց մանաւանդ մոռանում է, որ ինքը մի աղջիկ է, պիտի ապրի իբրեւ աղջիկ :

— Ի՞նչ է աղջիկը :

Այսպէս հարց էր տալիս Գայիանէն մի օր իր դայեակին: Մեհրին ծիծաղեց, բայց աղջիկը հասկացրեց, որ ծիծաղելու համար չէր հարցնում: Արեւը ցոյց էր տալիս, որ վաղուց վերջացել է առաւօտեան ժամասացութիւնը, ուրեմն կոյսը չուտով կուգար: Եւ սակայն Գայիանէն կիսատ թողեց իր դասը, որ պատրաստում էր, փակեց գիրքը եւ նորից կրկնեց հարցը.

— Ի՞նչ է աղջիկը, ասա, Մեհրի :

— Աղջիկը... դա մի կարմիր խնձոր է, որին նախչում են եւ ուղարկում են մի լաւ, չատ լաւ տղամարդի ...

— Կարմիր խնձոր... լաւ խօսք է... էլ ուրիչ ոչի՞նչ :

— Ոչինչ: Նրան հոտոտում են, պահում են անուռկի մէջ եւ նա մնում է կարմիր, սիրուն, աչքի լոյս :

— Բայց դիտե՞ս, Մեհրի, որ կարմիր խնձորը մի միտք ունի իր մէջ...

— Էլի միտք... բաւական է որքան միտք ա – րաւ իմ կարմիր խնձորը, մեռնիմ նրա սիրուն թչերին ...

— Չէ, չէ, այդ չէ : = Հապա ի՞նչ է :

— Կարմիր խնձորը նկարել է ուզում :

Պառաւը ոչինչ չհասկացաւ :

— Գոնե՞ս ինչ է նկարելը... Ծիծաղելով հարցրեց Գայիանէն եւ բաց անելով իր կողքին դրած մեծ Աւետարանը, ցոյց տուեց նրա մէջ նկարած գոյնզգոյն պատկերները :

— Հա, դրանցից եկեղեցում էլ կան, արտասանից պառաւը չերմեռանդութեամբ եւ երեսին խաչ հանեց :

Լ.Պ.

Մարքի (համայնավար)։— Աւելի լաւ է որ զօր. Ռըվէէի մասին խօսիք։ Ե՞րբ պիտի ձերբակալէք։

Ռամէք (համայնավար)։— Մ՚բքան գումար պէտք է Տիկին Պիտոյի, հաւասարակշռելու համար իր տունին հաշիւը։

Նախագահը։— Պ. Ռամէք, կարգի կը հրաւիրեմ ձեզ։

Պիյու (համայնավար)։— Դուք չատ ուտելէն կ՚ուռիք, երբ ուրիշներ անօթութենէն կը սատկին։

Ձայն մը ձախակողմէն։— Խե՛ղճ Տիւքլօ, անօթի մնացեր է։

Պիտօ։— Ձեր ուզածը անուանական յաւելում մըն է, կառավարութեան առաջարկածը՝ իրական։

Վարչապետը յետոյ բացատրեց թէ ինչո՛ւ կը կռուին Հնդկաչինի մէջ, ինչու ռազմանիւթ կը ստանան Մ. Նահանգներէն եւն.։ (Այստեղ լուռ տանջքներ կը լսուին Ամերիկայի դէմ)։ Ի վերջոյ ժողովը 179ի դէմ 400 ձայնով մերժեց համայնավարներուն պահանջած հարցապնդումը։

Ծաներ դէպի Պրիւսէլի մէջ

Ուրբաթ օր, ծանր դէպքեր պատահեցան Պէլժիոյ մայրաքաղաքին մէջ, 24 ժամուան ընդհ. գործադուլին առթիւ, որուն կը մասնակցէին մօտ 500.000 բաղաքացիներ։

Տասներկու ժամ տեւեցին Պրիւսէլի անկարգութիւնները, որոնք բոլորն ալ ուղղուած էին Լէոփոլտ Գ.ի վերադարձին դէմ։ Թերթերը կը գրեն թէ 200 հանրակառքեր տապալեցան կամ վնասուեցան։ Հարիւր ձիաւոր ոստիկաններ ստիպուեցան չարժել իրենց սուրերը, բազմութիւնը ցրուելու համար։ Ուսանողներ հանրակառքերուն վրայ յարձակելով կը խորտակէին ապակիները, կը կռուէին կառավարներուն եւ ոստիկաններուն հետ։ Շատեր ծանրապէս խոչտանգուեցան։ Ցուցարները փորձեցին Պրիւսէլի սակարանը մտնել, բայց ոստիկանութիւնը ետ մղեց։

Նախորդ վարչապետը, Սփաք (ընկերվարական) ճառ մը խօսելով՝ բարեկարգութեան կոչ մը ուղղեց բանուորներուն։ Ցետոյ ազդարարեց.— «Լէոփոլտ Գ. այլեւս չի կրնար Պելժիոյ իրական թագաւորը դառնալ»։

Սփաք եւ ուրիշ ընկերվարական վարիչներ կը մասնակցէին Պրիւսէլի փողոցներուն մէջ սարքուած թաւիրին։ Մայրաքաղաքին 1500 հանրակառքերէն 150ը հազիւ կը բանէին։ Ինքնաշարժ մը չրջելով բռնկեցաւ, երբ կը փորձէր ճեղքել թաւիրը։

Կառավարական զեկոյցը կ՚ըսէ թէ ընդհ. գործադուլը կատարեալ էր Վալոնիոյ ածխահանքերուն եւ մետաղագործական հաստատութեանց մէջ։ Երկաթուղիները կը բանէին։

Նոր դահլիճը կազմելու փորձէն հրաժարեցաւ ութսունամեայ քաղաքագէտը, կոմս Վիսո։ Կը խորհուի լուծել խորհրդարանը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրենց երկրէն փախչելով Միւնիխ, արեւմտեան Գերմանիոյ ամերիկեան օդակայանը իջան 85 չեխ երեւելիներ։ Փախստականները երեք օդանաւեր ճարած էին, խորհրդաւոր պարագաներու մէջ։ Թերթերը կը գրեն թէ կարեւոր դէմքեր, նոյնիսկ պետական պաշտօնատարներ կան փախստականներուն մէջ։ Ամէնէն ստուարաթիւ փախուստն է այս եւ կը համարուի հետեւանք նոր եւ աւելի խիստ մաքրագործումներու որոնք յառաջ կը տարուին բոլշեւիկեան իշխանութեան կողմէ։

Երկոր Զօրավարներուն Խնդիրը հետզհետէ կը բարդանայ, իբրեւ հետեւանք խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովին առջեւ տրուած վկայութեանց։ Վերջին լուրի մը համաձայն, յանձնաժողովը խնդրած է ազգ. պաշտպանութեան նախարարէն՝ կարգապահական եւ դատական գործողութիւններ կատարել երկու զօրավարներուն (Ռըվէէ եւ Մասթ) եւ դեր – գնդապետ Պրավէէի դէմ։ Եթէ երեքամբաստանեալները յանցաւոր համարուին, կրնան հանդատեան կոչուիլ առանց թոշակի, աստիճան կորսնցնել կամ դատուիլ զինուորական տեսանի մը առջեւ։

Իտալիոյ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը չեղեալ հռչակեց այսօրուան (կիրակի) համար ծրագրուած հրապարակային ցոյցը, բաւական համարելով Դշ. օրուանը։— կառավարութիւնը ծրագիր մը յօրինած է, անմշակ հողերը գրաւելու եւ դիւղացիներուն յանձնելու համար։

Կոփամարտ.— Երիտասարդ կոփամարտիկ Խոմոն Քոփարանեան, անցեալ Փետրուար 8ին ի վեր մասնակցած է հինգ մրցումներու Փարիզ, Շէրպուրկ, Ֆօվէ, լաւագոյն կոփամարտիկներու դէմ, եւ բացի մէկէն, ուր հաւասար հռչակուած է Erick Husbergի հետ, միւս չորսին մէջ յաղթական հռչակուած է։ Մարտ 27ին պիտի մասնակցի արտակարգ գօտեմարտի մը Palais des Sportsի մէջ, միջազգային ախոյեանի մը հետ եւ եթէ այս վերջին մրցումէն վերջ, ուրիշ երկու մրցումներու ալ յաղթական հանդիսանայ, միջազգային ախոյեան պիտի հռչակուի։ Հայ կոփամարտիկը Ամերիկա հրաւիրուած է վեց ամսուան պայմանագրութեամբ մը։

Թատերական ներկայացում

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ, կիրակի երեկոյ, 26 Մարտ, ժամը 8.30ին, Սալ Վօլթէռի մէջ, րիւ Վօլթէռ, Ալֆորվիլ։

Մեծ խնամքով կը ներկայացուի

Սուրէն Պարթեւեանի ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ

Ցուզիչ տոամ երեք արարով

Ինչպէս նաեւ երուանդ Օտեանի ՁԱԻԱԼԸՆ

Մուտք 150 եւ 100 ֆրանք։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի յայտարարուած ժամուն։

ՄԱՑԻՍ 28Ի ՏՕՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 4ին։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ։

Attractions **Orchestre**

Ճոխ պիւֆէ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂԻ ՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԸ

ՕՏԱՐ ԵՐԴԻՒՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(Պատկերներ եւ պատմուածքներ)

Գրեց՝ Ց. ԳԵՂԱՐԴ։ Տպ. Համազգային։ Գին 250 ֆրանք։ Դիմել «Ցառաջ»ի։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ԹԱՏԵՐ. ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre։

Կը ներկայացուի ՁԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.

Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ. Ղարիպեանի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին։

Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք։

Իջնել Փորթ տ՚Իթալի։

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՒՒՐԸՏ ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15.30էն 23.30։

SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Աւէնիւ տը լ՚Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա։

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին։

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON։

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մարիամ Գասպարեանի զաւակներն ու քոյրը իրենց մօր հեռաւոր պարագաներով, խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն այն բոլոր հայրենակիցներուն ու բարեկամներուն որոնք իրենց ջերմ զգացում – ներով մխիթարեցին զիրենք, իրենց մօր եւ քրոջ մահուան առթիւ, որ ի տէր ննջեց Մարտ 8ին, Էքս ան Փրովանսի մէջ, 62 տարեկան հասակին մէջ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէսինի Սեբաստիոյ Հայր. Միութեան վարչութիւնը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր այն կազմակերպութեանց, որոնք փութացած էին մասնակիլ անմոռանալի Մուրատի յիշատակին նուիրուած երեկոյթին, նաեւ օրուան բանախօսներուն։ Միեւնոյն ատեն ցաւ կը յայտնէ կարգ մը Հայր. Միութեանց բացակայութեան համար։

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS *վաճառանիշով ռատիօները։ Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս զոհ պիտի մնան։ Օրի – նական գիներ, առանց յաւելումի։ Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ՚ընծայենք։*

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ ,եւայլն։

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵՒԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն։

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրանք ներկայացուցիչներ։

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9)։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.Հարոնեան սրահը, rue des Convalescents։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, Քափէ Ռէժանի վերնայարկը։ Կը խօսի Պ. ՁԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՖԵԱՆ, նիւթը՝ «Նկարչութեան արուեստը»։

Կը փնտռուի.— Արշալոյս Կիւլէսէրեան (Ծնեալ Գրիգորեան) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Արտաչէս, Երուանդ եւ Ռամսես Գրիգորեաններ, հօրեղբայրը՝ Քրիստափոր Գրիգորեան, հօրաքրոջը զաւակները Լիւսիա եւ Աւետիս Աւետիքեաններ (Մարաշցի)։ Ինչպէս նաեւ Լեւոն եղբօրը աղջիկները՝ Փելա, Սօնա եւ Ցասմիկ, Ներսէս եղբօրը տղան՝ Վահրամ, որոնք Անգլիա կը գտնուին։ Ասոնցմէ Երուանդը տեսնուած է Ցունաստանի որբանոցներուն մէջ։ Տեղեկացնել Տիկին Ա. Կիւլէսէրեանի, 13 rue Descartes, Անիէռ (Սէն), Ֆրանս։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸՆ

Կը խնդրուի որ իրենց հին ու նոր բաժնեդիները վճարեն։—

ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ.— Ընկեր Ա. Քէօսէեանի։ Ընկեր Ա. Պետիկեանի կամ Պ. Մերիկեանի։

ՊՈՄՈՆ.— Ընկեր Ցովհ. Տէօքմէճեանի։

Ս. ԺԵՐՈՄ.— Ընկեր Գ. Կոփոյեանի։

ՍԷՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Մ՚իլոյեանի։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Ընկ. Գ. Մ՚իւճէրէեանի։

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕ.— Ընկեր Ա. Արմաղանեանի կամ Սարգիսեանի։

ԼԱ ՍԻՈՒԱ.— Ընկեր Ց. Աճէմեանի։

ԼԻՒՍ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ.— Ընկ. Մկրտիչեանի։

ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեանի։

ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Ասատուրեանի։

Ապրիլի ընթացքին թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները որոնք պարտք ունին 3րդ չրջանէն (1949—1950 տարի)։

Envoi sur L'ARMENIE

Միանգ MORY et CIE. *ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ, ՀԱԳՈՒՍՏԻ, ԿԵՐՊԱՍԻ ԵՒԱՑԼԸ, ԻԲՐԵՒ ՆՈՒԼՔ։*

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին ծրարները ղրկուած ատեն, ՈՉ ՄԷԿ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ, ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ։

ԴԻՄԵԼ **MORY et CIE.** (Service VAUQUELIN)
3 rue St. Vincent de Paul, **Paris** (10)
Tél. TRU. 72–60

Գրասենեակը բաց է ամէն օր ժամը 9էն 11, եւ 14էն 16.30, բացի Շաբաթ եւ Կիրակի։

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
Ձաշարանները ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԹԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր. Կիր. եւ Երկուշաբթի

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ՚ուզէք*
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։
Առաքում գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazareէն։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mardi 28 MARS 1950 Երեքշաբթի 28 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6113–Նոր շրջան թիւ 1524 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԹԻՒՆ...

Որքան կրցած ենք հետեւիլ, առաջին օրէն իսկ լայն տեղ բռնած են քաղաքական տեսութիւնները՝ հայկական մամուլին մէջ:

Դեռ համիտեան չրջանին, Պոլսոյ թերթերը տեսակ մը զլխոց բացած էին այս ճակատին վրայ: Կը ջանային ոչ միայն կարելի եղածին չափ շատ «արտաքին լուր» թխել, « Թայմզ », « Տէյլի Թելէկրաֆ», «Ն· Ֆ· Փրէսէ» թարգմանել օրը օրին, այլեւ սիւնակներով խմբագրականներ, տեսութիւններ հրատարակել:

Առաջին տեղը կը բռնէր « Բիւզանդիոն»ը, որ ամբողջ էջեր կը լեցնէր:

Իր տէր եւ տնօրէնը, Բիւզանդ Քէչեան, կատարեալ համայնագիտարան մըն էր այս ճիւղին մէջ: Սերտած էր նոյնիսկ արքայական գերդաս – տաններու ազգականական – ժառանգական կա – պերը, ինչպէս եւ ելմտական – սեղանաւորական առնչութիւնները:

«Մանզումէ»ի արտաքին քաղաքականութիւ – նը կը վարէր եր· Տէր Անդրէասեան, որ վերջին պահուն զերմաներէն ալ սորված էր, ասպարէզ կարզալով իր վարպետին:

« Սուրհանդակ » ունէր Լիոնքէն (Քերովբէ Լիմոնճեան), որ 10—15 չարունակելի տեսութիւն – ներ կը հասցնէր Մարոքի կամ Սուտանի մասին: Պարբերաբար կ'աշխատակցէր նաեւ Տիրան Քէ – լէկեան: (Երկուքն ալ մեւնոյն նիւթերը կը մշա – կէին հայատառ թրքաբարբառ թերթի մը՝ «Ձէ – րիտէի Շարգիյէ»ի մէջ):

Աւելորդ է բացատրել թէ՝ այս «քաղաքական» համաճարակին դլխաւոր պատճառն այն էր որ, մարդիկ ազատ չէին ամէն նիւթի մասին խօսելու:

Ջափաղանց սահմանափակ էր հորիզոնը, իբ – րեւ հետեւանք բարբարոսական կարգուսարքի մը:

Թրքագիտները չորս աչքով կը հետեւէին յե – տին յօդուածին եւ լուրին: Զեռագիրները տող առ տող կը կարդային, դրաշարին յանձնելէ առաջ:

Հրատարակութենէն վերջն ալ ուրիշ քննիչ – ներ, լրտեսներ, կը մաղէին թերթը: Որեւէ տեղ, փորձանք պակաս չէր թերթին կամ խմբագրին դլխուն:

Այնպէս որ, կրթական – եկեղեցական խըն – դիրներուն, հարս – կեսուրի յարաբերութեանց, Մեծ Պահքի խորհուրդներուն կամ Օրմանեանի քարոզներուն վերլուծումէն վերջ, խմբագիրնե – րուն կը մնար քննել միջազգային կացութիւնը:

Այսպէս ալ չարունակուեցաւ մինչեւ 1908 Յուլիս, երբ Օսմ· Սահմանադրութիւնը որոշ ա – զատութիւն կ'ընծայէր, արդիացնելու, բարձրա – ցնելու համար մամուլին մակարդակը:

«Ազատամարտ»ն էր որ հարթեց ճամբան, չարաթաթերթ «Ազդակ»ի թոթովանքներէն վերջ:

Շարժումը ծաւալած էր արդէն, չնորհիւ նո – րահաս երիտասարդութեան մը, կուսակցական կամ անկախ:

Եւ երբ, 1915 – 1918ի Սարսափներէն վերջ, մնացորդները վերսկսան աշխատանքը Պոլսոյ մէջ, իրենց դլխաւոր ճիգն եղաւ հետզհետէ ընդլայնել, աւելի բիւրեղացնել նոր ուղին:

Դժբախտաբար այս չրջանն ալ երկար չտեւեց:

Չորս տարի վերջ, ազգովին դարձանք տա – րագիր: Հարկադրուեցանք նոր բոյներ հաստա – տել, ի սիխիւռա աշխարհի: Եւ նոր վառարաններ մշակոյթի,— դպրոց, մամուլ եւն·:

Այսօր չկայ հայկական դաղութ մը որ չունե – նայ իր թերթը, ամենօրեայ կամ պարբերական:

Շատերը տասնամեակներ բոլորած են արդէն: Ուրիշներ՝ դեռ պատանեկան չրջանի մէջ:

Այստեղ անոնց ուղղութիւնը կամ բովանդա – կութիւնը չէ որ պիտի քննենք, այլ՝ յատկանիշ – կան պարադայ մը, որ ախտանշանի մը տպաւո – րութիւնը կը զործէ:

Նոյնիսկ հարեւանցի ակնարկ մը պիտի բա – ւէր, հաստատելու համար թէ նորէն ի պատուի է քաղաքական տեսութիւնը, եւրոպական ափերէն մինչեւ Ծայր· Արեւելք, հիւսիսային կամ հարա – ւային Ամերիկա:

Հղանքէն վարակուած են ոչ միայն տարէց – ներ, այլեւ երիտասարդներ: Ոչ միայն պատահա – կան աշխատակիցներ, այլեւ մնայուն խմբագիր – ներ:

Աւանդութի՞ւն: Սովորամոլութի՞ւն:

Լայնօրէն բացատրենք թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզենք:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ամերիկացի բարձրաստիճան այցելու մը Թուրքիոյ մէջ հաւնելիք բան չէ դտեր եւ եկեր դացեր Սահմանադրութեան հաւներ է:

Շատոնց կորսնցուցած ենք զարմանալու ընդունակութիւնը, մանաւանդ երբ խնդիրը կը վերաբերի մեր երբեմնի ծննդավայրին: Իայց այս մէկը բոլորիդ բերանը բաց ձգեց անչուշտ:

Մխիթարական կէտ մը դտայ սակայն,— Մեր բարեմիտ Եանքին, Թուղթի վրայ կարզացած է Թրքական Սահմանադրութիւնը, որ կարծեմ Զուի – ցերիականէն օրինակուած է: Եւ բերնին չուրերը վազած է, այս յառաչդիմական օրէնքները տեսնե – լով, միչտ Թուղթի վրայ··· այնքան ժողովրդա – վար ու մարդկային, որ կրնայ նախանձը չարժել մեծն Ամերիկայի:

Այժմ պաշտօնատարին կը մնայ երթալ իր եր – կիրը եւ փառաբանել իր կարզացած Սահմանա – դրութեան չնորհած անսահման ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան բարիքները:

Հետաքրքիր ճամբորդը երկու առիթ փախ – ցուցած է սակայն, այդ սահմանադրութեան դործնական բարիքները դնահատելու համար:

Առաջինին, 1915ի Սարսափներուն թերեւս չատ երիտասարդ էր եւ պիտի չկարենար զնահա – տել այն նուրբ վարպետութիւնը որով «սահմա – նադրականօրէն» վճացուցին մէկուկէս միլիոնի հասնող փոքրամասնութիւն մը:

Իայց « միւս » չարժման հետեւանքով Հաճը – նի, Ուրֆայի, Մարաչի չարդը եւ մանաւանդ Իզ – միրի սպանդը պիտի կարենար արձանագրել իր ճամբորդի յուչատետրին մէջ, մանաւանդ զնա – հատանքով: Եւ «Վարլըք»ին առեն վազելով պիտի դար Թուրքիա, աչօք–բացօք տեսնելու համար հա – զարաւոր Հայերու եւ ուրիչ ոչ–իսլամներու զըլ – խուն սարքուած աւարը: Միչտ համաձայն Սահ – մանադրութեան:

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՔՍԱՆ ՆՈՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐ պիտի չինուին Հա – յաստանի մէջ 1950ին, հինդը մայրաքաղաքին, 15ը միւս քաղաքներուն մէջ: Երեւանի համար ծը – րագրուած զլխոցական չէնքերը պիտի ըլլան բազ – մայարկ: Շրջաններուն մէջ պիտի կառուցուին նաեւ բնակարաններ՝ ուսուցիչներու համար:

ՁԱՏՐԱԿԻ (չախմատ!) մրցումներ տեղի ու – նեցան վերջերս Հայաստանի մէջ: Կը մասնակցէին լաւագոյն խաղացողները: Կարզ մը խաղացողներ յետագային պիտի մասնակցին Համամիութենա – կան ճատրակի մրցումներուն:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ նախարարութիւնը նա – խապատրաստական աշխատանքներ կը կատարէ զարնանացանը յաջողապէս կազմակերպելու հա – մար: Բոլոր գիւղական վայրերու մէջ պիտի սար – քուին դասախօսութիւններ եւ զրոյցներ: Կոլխոզ – նիկներու համար պիտի ցուցադրուին չարժանը – կարներ, թատերախաղեր եւ համերգներ: Գիւղե – րը պիտի երթան գիտնականներ, դերասաններ, երգիչներ ու նուագածուներ, երգահաններ ու զբ – րողներ եւ պիտի հրատարակուին պատի թերթեր:

ՊՈԼՍՈՑ ՎԵՐՋԻՆ ԹՂԹԱԲԵՐԷՆ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՔԱՆԴՈՒԱԾ ԵԿԵՂԵՑԻՆ·— « Մարմարա » (20 Մարտ) կը զրէ թէ վարչապե – տութիւնը հրամայած է անմիջական քննութիւն կատարել Սեբաստիոյ մայր եկեղեցւոյ քանդումի մասին: Հրամայուած է յետաձգել փլատակներուն եւ հողին վաճառումը որ պիտի կատարուէր Մարտ 30ին:

ՔԱՀՍՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ օրինա – դիծը եթէ վաւերացուէր, Մարտ 24էն սկսեալ պի – տի կրնային Թուրքիա վերադառնալ փախաքող – ները, ինչպէս կը զրէ նոյն թերթը (19 Մարտ): Ազգ· ժողովը լուծուեցաւ Մարտ 24ին: Տեղեկու – թիւններ կը պակսին վերջնական որոշման մասին:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ազգ· ժողովին լուծման առթիւ, նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով, ան – հրաժեշտ դասաւ Վերակոյտի մը հաստատումը: Նոր ընտրութիւնները պիտի կատարուին Մայիս 14ին:

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՊԱՐԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶԻՆԱՒԱԹԵՐԸ

«ԱՄԷՆ ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ ՁԵՌՔ ԱՌՆՈՒԱԾ Է»

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, այսօր – վաղը Պիզերթա (Թունուզ) կը հասնի « Տիքսմուիթ» չոգենաւը, քառասուն օդանաւեր բե – րելով Մ· Նահանգներէն: Եւրոպայի վերազինման ծրագրին համաձայն, Ֆրանսա պիտի ստանայ 200 միլիոն տոլարի զինամթերք եւն·, որոնք հետզհե – տէ պիտի հասնին:

Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը ընդհ· գործադուլ յայտարա – րած էին երէկ, երկուչաբթի, բոլոր նաւահան – գիստներուն մէջ, բողոքելու համար «պատերազմի պարտաստութեան դէմ»: Այս կարգի ցոյցերը պի – տի սաստկանան հետզհետէ, ինչպէս կը յայտա – րարեն համայնավար թերթերը:

Կառավարութեան ներկայացուցիչները կը հաւաստեն թէ «ամէն զգուշութիւն ձեռք առ – նուած է եւ թէ համայնավարները պիտի չհամար – ձակին լրջօրէն խանգարել զինաթափ նաւերու պարպումը»:

Թերթերը կը զրեն թէ ստուարաթիւ զինեալ պահակներ պատրաստ կը սպասեն գլխաւոր նա – ւահանգիստներուն մէջ կամ շրջակաները: Ամէն տեղ ալ արգիլուած է նաւահանգիստները մտնել առանց զինուորական արտօնագիրներու:

Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը չարու – նակուին: Սեթի մէջ (հարաւ· Ֆրանսա) ուր աչ – խատանքը դադրած է 48 ժամէ ի վեր, սաղաւար – տաւոր պահակներ կը հսկեն քարափներուն վրայ: Մարսէյլի մէջ անակնկալ գործադուլ մը անչար – ժութեան դատապարտեց ութ նաւեր 2250 ուղե – ւորներով որոնք հիւս· Ափրիկէ պիտի երթային: Ընդհ· գործադուլի առթիւ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են նաւահանգստին մէջ: Շաբաթ օր երկու բանուորներ յարձակում կրեցին բան – թողներէ, երբ կը փորձէին աչխատիլ: Մէկը վի – րաւորուեցաւ դանակի հարուածով մը: Խմբաքի մէջ ալ երկու հոդի վիրաւորուեցան բանթողներու կողմէ:

★ Նախկին ռազմիկները ժողով մը սարքած էին Նիսի մէջ: Ցեղոյ հրապարակային ցոյց մը սարքուեցաւ Վիքթոր – Հիւկո պողոտային վրայ, խափանելով երթեւեկը: Ոստիկանութիւնը միջա – մտեց: Ընդհարումի մը հետեւանքով վիրաւոր – ուեցան ոստիկաններ եւ ցուցարարներ: Համայ – նավար երեսփոխան Վիրժիլ Պարէյ ծանր հարուած մը ստացաւ դլուխէն:

«Երէ օգնութիւնը կրճատէք, հետեւանքը՝ պատերազմ»

Նախագահ Թրումըն դիր մը ուղղելով երեսփ· ժողովի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժո – ղովի նախագահին, աղդարարեց թէ «որեւէ կա – րեւոր զեղչ Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած վարկերուն մէջ՝ պատճառ պիտի ըլլայ երրորդ աչխարհամարտի մը»: Հետեւաբար կը պահանջէ նոյնութեամբ վաւերացնել կառավարութեան պա – հանջած զումարը, 3375 միլ· տոլար: Այս առթիւ կը բացատրէ թէ Մ· Նահանգները հարկադրուեցան մասնակցիլ երկրորդ համաչխարհային պատերազ – մին, որովհետեւ կռնակ դարձուցած էին աչխար – հի մնացեալ մասին: Վաւերացնելով կառավարու – թեան պահանջած վարկը, խորհրդարանը «մեծ հարուած մը իջեցուցած պիտի ըլլայ ի նպաստ խաղաղութեան դատին»:

Թրումըն անհրաժեչտ համարած է այս ազ – դարարութիւնը ուղղել, նկատելով որ խնայողու – թեան կուսակիցները կ'ուզեն առ նուազն 500 մի – լիոն տոլար զեղչել նախատեսուած վարկերէն:

— « Մենք չենք կրնար մեկուսի ապրիլ յա – րաբերական հարստութեան եւ առատութեան մէջ: Չենք կրնար անտեսել ուրիչ ժողովուրդներու տա – պալական հոդերը, անոնց անկախութեան սպառ – նացող վտանգները: Մեր զինեալ ուժերը կրնան ո – րոչ չափով ապահովել մեր պաչտպանութիւնը· բայց մեր ազգին եւ բովանդակ մարդկութեան ի – րական ապահովութիւնը կրնանք ձեռք բերել կա – ռուցանելով աչխարհ մը ուր մարդիկ կարենան միասին ապրիլ խաղաղութեամբ: Եթէ ամբողջու – թեամբ չգործադրուի նախատեսուած տնտեսական ծրագիրը, անդարմանելի վնասներ յառաջ պիտի դան: Անհրաժեչտ է արագ չարժիլ, նոր յոյս եւ կորով ներչնչելու համար ժողովուրդներուն որոնք ամէն տեղ կը չանան ապահովել իրենց տնտեսա – կան անկախութիւնը եւ քաղաքական ազատութիւ – նը: Համայնավարութիւնը կը չահագործէ աղքա – տութիւնը, թչուառութիւնը եւ անապահովու – թիւնը »:

★ Չոր· տր Կոլ ճառ մը խօսելով Մարսէյլի մէջ, ըսաւ·— «Ֆրանսան հակառակ չէ ամերիկ – եան օգնութեան, բայց չուզեր Ամերիկացիներուն դրպանը մտնել: Դտնուելով սովետական զանդուա – ծին եւ ամերիկեան զանդուածին միջեւ, Ֆրանսա – յի դերը պիտի ըլլայ վերահաստատել հաւասարա – կչռութիւնը եւ վերակազմել Եւրոպան»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

Անցեալ Հոկտեմբերին լրացաւ Քրիստափորի ծննդեան հնգընամեակը :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն, ինչպէս եւ, առհասարակ, հայ յեղափոխականներուն կեանքը համեմատաբար քիչ է ծանօթ մեզ համարակութեան : Հայ յեղափոխականի առաքինութիւնը մշտ եղել է հատեստութիւնը. գործել անաղմուկ եւ զոհուել ժողովրդի համար. նրա եսը, անձնական կեանքը մնացել են ծածկուած դրսի աչքերից : Իւրաքանչիւր ո՞վ կարող էր մտածել իր յիշատակի յաւերժացման մասին :

Ի՞նչ գիտենք մենք, օրինակ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադիրների կեանքից : Քրիստափորի, Զաւարեանի, Խոստոմի կեանքն ու գործունէութիւնը չատ քիչ ծանօթ են մեր ընկերների լայն շարքերին, այն ինչ որքան խրատական, ինչ ուսանելի օրինակներ կան նրանց մէջ. նոր սերնդի դաստիարակութեան ու ներշնչման ինչ հզօր մի ոյժ է նրանց կեանքը : Մանաւանդ, Քրիստափորի կեանքը, որի համառօտ ուրուագիծը կը տանք ստորեւ :

Քրիստափորը ծնուել է Դողլմի գաւառի Վերին Ագուլիս գիւղում, 1859 թ. Հոկտեմբեր 18ին : Աքսուր ծնողների զաւակ էր, փոքր հասակից՝ որբացած : Եւ մանկութիւնից արդէն ճաշակել էր կեանքի դառնութիւնները :

Մօր եւ ազգականների հոգածութեամբ վիրաւորական դպրոցն աւարտելուց յետոյ, նրան յաջողուեց մտնել Թիֆլիսի Ներսիսեան ճեմարանը, ուր եւ սոացաւ առաջին յեղափոխական մկրտութիւնը : Թիֆլիսում այդ ժամանակ կային հոչակաւոր «Նարոդնայա-Վոլեա»յի մի[ջ]ազգային խմբերը. Քրիստափորը զարձաւ նրանց գործօն անդամը : Պարապում էր ինքնազարգացումով, կարդում էր յեղափոխական գրականութիւն, ուսումնասիրում էր ընկերվարական պատմութիւնն ու տեսական հարցերը :

Աւարտելուց յետոյ, 1880ին, Քրիստափորը գնում է հայրենի գիւղը ուսուցչութեան պաշտօնով : Այստեղ պայմանները ուրիշ էին. Թիֆլիսի «միջազգայնական»ը հայկական միջավայրում համակուում է ազգային զաղափարներով եւ երբ 1881ի ամառը, գալիս է Թիֆլիս, իր հայ ու վրացի ընկերներին առաջարկում է ստեղծել «ազգային կազմակերպութիւններ» : Առաջարկը չի ընդունուում, բայց մի տարի յետոյ 1882ին, Թիֆլիսում արդէն առաջ են գալիս ազգային խմբեր «անբասիր, հայ ժողովրդի ազգային չահերին նուիրուելու համար» : 1883 թուին Թիֆլիսում գոյութիւն ունէր բաւական գործունեայ մի խումբ, որ պարապում էր ինքնազարգացումով, հրատարակում էր թռուցիկ թերթեր, զինավարժութեամբ էր պարապում եւ ընկերներ էր ուղարկում Թրքահայաստան ուսումնասիրութեան նպատակով :

Երբ 1884ի աշնանը, Քրիստափորը նորից գալիս է Թիֆլիս, այս կազմակերպութիւնն արդէն սկսել էր քայքայուել : Նա հաւաքում է նրա բեկորները՝ մշեցի բանուորների մի խմբակ եւ մի ամբողջ տարի պարապում է նրանց հետ, սովորեցնում է տարրական զրագիտութիւն եւ զինավարժութիւն : Այս խմբից դուրս եկան հոչակաւոր Աբաբօն, Մարգար վարժապետը եւ ուրիշ յեղափոխականներ :

1885ի սկիզբին ռուս կառավարութիւնը փակեց հայկական դպրոցները — 400 դպրոցի դռներ դոցուեցին, 20·000 աշակերտ եւ ուսուցիչներ փողոց նետուեցին : Քրիստափորը եւ ընկերները այս առթիւ բողոքի թռուցիկ հրատարակեցին, բայց հայ հասարակութիւնը մնաց անշարժ : Ձայրոյթի օրը դեռ չէր հասել :

1885 թ. աշնանից մինչեւ 1887 թ. ամառը Քրիստափորը Մոսկուայում է՝ ազատ ունկնդիր համալսարանում : Այստեղ նա ամբողջապէս նուիրւում է գիտութեան, տեսական խնդիրների ուսումնասիրութեան : Միաժամանակ գործօն մասնակցութիւն ունի հայ ուսանողական կեանքում : Մոսկուայի ու Պետրոգրադի այն ժամանակուայ ուսանողութիւնը բաժանուած էր երկու հոսանքի՝ ազատամիտներ կամ «կոմոպոլիտներ» եւ ազգայիններ կամ «չովինիստներ» : Քրիստափորը պատկանում էր առաջին հոսանքին, ինչպէս եւ Սիմոն Զաւարեանն ու Խոստոմը :

Դառնում էր Թիֆլիս եւ ամբողջ էութեամբ նետուում է յեղափոխական – կազմակերպական աշխատանքի մէջ : Նախկին խմբերը քայքայուած էին : Հարկաւոր էր ամէն բան նորից սկսել : Այստեղ էր նաեւ Խոստոմը, որի հետ Քրիստափորը փորձում է հիմնել զաղտնի տպարան, բայց դրամ չի ճարւում : Իրենք էլ հազիւ գոյութիւն էին պահում կոպէկանոց դասերով :

Կովկասի հայութիւնը ապրում էր զաղափարական խմորումների օրեր. ամէն տեղ ծնւում էին զաղտնի խմբեր — Թիֆլիս, Երեւան, Բագու, Շուշի, եւ այլուր : Ամէնքի աչքերը յառած էին դէպի սահմանի միւս կողմը. Թրքահայկական հարցն էր բոլորի զբաղումի առարկան : Կովկասահայութիւնը տենդագին հետեւում էր Թրքահայ եղբայրների տանջանքներին եւ միջոց էր փնտռում օգնութեան ձեռք մեկնելու նրանց : 1889ի վերջերը, Թիֆլիսում կազմուեց «Երիտասարդ Հայաստան» զաղտնի ընկերութիւնը, որ յետոյ ըստացաւ «Իժինինոմերայի խմբակ» անունը : Սրա ծրագրի հիմքն էր Թրքահայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական ազատութիւնը : 1890ի սկիզբը, այս կազմակերպութեան կողմից Թրքահայաստան ուղարկուեցան Մ. Մարգարեանը եւ Ց. Արղութեանը : Նոյն թուականի ամառը տեղի ունեցաւ կարինի ցոյցը, որ անօրինակ խանդավառութիւն առաջ բերեց Կովկասում, « Ձայնը հնչեց Էրզրումի Հայոց լեռներից» ... Առաջին անգամ էր, որ Հայը կազմակերպուած դիմադրում էր Թուրք կառավարութեան. առաջին անգամ էր ազատութեան համար արիւն հոսում : Եւրոպական մամուլն ու դիւանագիտութիւնը ուշադրութիւն զարձրին այս դէպքի վրայ : Կովկասը ցնծութեան մէջ էր. Հայաստանի ազատութիւնը համարւում էր մօտալուտ :

Նոյն 1890ի ամառը Թիֆլիս էր հաւաքուած Մոսկուայի եւ Պետերբուրգի ուսանողութիւնը :

Այս դէպքերի տպաւորութեան տակ «Երիտասարդ Հայաստան»ի նախաձեռնութեամբ միտք է առաջ գալիս միացնելու բոլոր յեղափոխական խմբերը ու կազմակերպութիւնները 1 յեղափ. կուսակցութեան մէջ : Տեղի են ունենում ժողովներ, որոնցից ծնունդ է առնում Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութիւնը : Քրիստափորը ոգին էր այդ ժողովների եւ նրա վայելած հեղինակութեան չնորհիւ գլուխ եկաւ պատմական այդ գործը :

Դաշնակցութեան առաջին ձեռնարկներից մէկը եղաւ Կուկունեանի խմբի արշաւանքը, որը զոհ գնաց ռուս կառավարութեան նենգամիտ քաղաքականութեան : Ալեքսանդր Երրորդի խաւար ռեակցիայի օրեր էին : Հայ ժողովուրդն ու հայ մտաւորականութիւնը համարւում էին անբարեյոյս : Սկսուեցին խստութիւններ եւ ձերբակալութիւններ. 1891ին ձերբակալուեց եւ Քրիստափորը եւ մէկ տարիով աքսորուեց Քիշնեւ, ուր աքսոր – ուեցին եւ Ս. Զաւարեանն ու Ց. Արղութեանը : Աքսորի մէջ Քրիստափորը կազմակերպեց «Դրօշակ»ի երրորդ համարի հրատարակութիւնը Ռումանիայում, եւ Զաւարեանի հետ մշակեց Դաշնակցութեան ծրագրի նախագիծը :

1892ին տեղի ունեցաւ Դաշնակցութեան առաջին ընդհ. ժողովը, որ հաստատեց կուսակցութեան ծրագիրը : Քրիստափորը ընտրուեց Բիւրոյի անդամ եւ չարունակեց ղեկավարել կուսակցութեան գործերը, առաւելապէս Ս. Զաւարեանի հետ միասին : Ռոստոմը ժրնեւում էր եւ վարում էր « Դրօշակ »ի խմբագրութիւնը :

1894 թ. ապրիլից սկսած Քրիստափորը ստանձնում է «Նովոյէ Օբոզրէնիյէ» ազատական թերթի սրբագրիչի պաշտօնը եւ իր ամբողջ ազատ ժամանակը նուիրում է Դաշնակցութեան :

1895ին, Թուրքիայում տեղի ունեցող դէպքերի վրայ, ռուս կառավարութիւնը Կովկասում դիմեց նոր խստութիւններէ : Հոկտեմբեր 24ին, չատերի հետ, նորից ձերբակալուեց եւ Քրիստափորը ու հինգ ամիս Բագուի բանտում պահուելուց յետոյ, 1896 թ. Մարտ 23ին, ազատ թողնուեց 2000 ր. երաշխաւորութեամբ եւ Թիֆլիսից չհեռանալու պայմանով :

(Մնացեալը յաջորդիվ)

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Քորթիզոնը

« Հայ – Բոյժ »ի մէջ աշխատակից մը համառօտակի ներկայացուց այս նոր դեղը : Եթէ առայժմ անմատչելի է հասարակ ժողովուրդին իր բարձր գինին ու պատրաստութեան դժուարութեան պատճառաւ, սակայն ի վերջոյ այս ալ փենիսիլինին նման պիտի ընդհանրանայ անտարակոյս :

Ցարդ, յօդացաւերու եւ առհասարակ յօդերու չուրջ զգացուած ցաւերու համար բժիշկներու դերը կը կայանար զանոնք ամոքելուն մէջ : Բժշկութիւնը փորձած է զանազան դեղեր, ծծումբի, (thio – dérivés) ոսկիի բաղադրութեամբ, սալիսիլաթներ, նաեւ հանքային ջուրերու թէ զանազան ցեխերու լոգանքներ որոնք նպաստած են ցաւերը մեղմելու եւ յաճախ զանոնք բուժած ժամանակաւոր կերպով թէ արմատապէս, համաձայն հիւանդութեան հնութեան թէ տեսակին :

Եւ ահա վրայ հասաւ fորթիզոնը : Այս հրաշալի դեղին պատմութիւնը հետեւեալն է : —

Երկար տարիներ է վեր բժիշկները դիտած էին որ ամենակատաղի ու յամառ յօդացաւերը երեւութապէս կ'անհետանային կիներու մօտ՝ յղութեան չրջանին : Նոյն երեւոյթը կը պարզուէր նաեւ դալկային (ictèrique) անձերու մօտ : Այսինքն մաղձային նիւթերու արեան մէջ խառնուիլը յառաջ կը բերէր այդ խարուսիկ դարմանումը : Սակայն դժբախտաբար, ծննդաբերութենէ վերջ կամ դալուկի (սաթըլըխ) բուժումով ցաւերը զարձեալ կը յայտնուէին : Ո՞րն էր հասարակաց այն նիւթը որ թէ յղութեան չրջանին եւ թէ դալկազէմ անձերու մօտ ցաւերու անհետացման ներքին յեղաչրջում յառաջ կը բերէր :

Ուրիշ պարագայ մը եկաւ բժիշկները առաջ – նորդելու հետազօտութեան ուղիղ ճանապարհին վրայ : Անոնք հաստատած էին որ ղգայագրկութիւնը (anésthesie) կամ գործողութեան հատուած մը (choc operatoire) նոյնպէս կը նպաստեն ցաւերու անհետացման : Այս երկու պարագաներուն ալ անդր – երիկամնային գեղձերու խթանումով հորմոններու դերարտադրութիւն մը յառաջ կուգար : Կը նշանակէր թէ ցաւերու երեւութական բուժման պատճառը այդ գեղձերու արտադրած նիւթին էր : Եւ չնորհիւ Ամերիկացի քիմիագէտ Kendallի 1948–ին գտնուեցաւ fորթիզոնը որ համառօտագրութիւնն է գործարանային նիւթի մը քիմիական երկար տարագին :

Ամերիկացի դիտուններուն այս դեղին դարմանական նախնական փորձերը կատարեցին յօդացաւի ծանր եւ հինցած վիճակ ներկայացնող պարագաներու վրայ : Ենթականերէն չատեր տարիներով անկողին դամուած ու անչարժութեան դատապարտուած էին : Արդիւնքը անպատկերելի ու քաջալերիչ եղաւ : Փորձի ենթարկուած բոլոր հիւանդները մօտաւորապէս քառասուն օրուան դարմանումի չրջանէ մը վերջ բուժուեցան : Դժբախտաբար, չատ չատ պարզուեցաւ որ, ինչպէս յղութեան կամ դալուկի պարագաներուն, դեղին ազդեցութիւնը դադրելէ վերջ հիւանդները զարձեալ կը դատապարտուին իրենց նախկին անտանելի վիճակին : Կարելի է հետեւցնել որ քորթիզոնը կը կարօտի լայն ուսումնասիրութեան, թերեւս ան բուժիչ հանդամանք մը չի ներկայացներ ու միայն մղիչ ուժ մըն է մարմինը օժտելու ցաւին դէմ պայքարի մէջոցներով :

Միւս կողմէ, եթէ չաքարախտաւորը իր հանպատրաստ էնսիւլինի չափը կը կլլէ իբրեւ դարմանական մէջոց, յօդացաւէ տառապողը զրկուած է դոնէ առայժմ նոյն եղանակին հետեւելու : Որովհետեւ քիմիագէտները տակաւին կը տարակուսին քորթիզոնին դեղձային բնական նիւթը ըլլալէ : Նկատի ունենալով որ մարմնական ուրիշ դեղձերու ներծորած բնական նիւթերու բուժիչ յատկութիւնը կը կիրարկուի մօտաւորապէս մէկ միլիկրամի չափով մինչդեռ քորթիզոնը կը գործածուի հարիւր կամ 2 հարիւր միլիկրամ համեմատութեամբ :

Այժմ փորձագէտները հարց կուտան թէ կարելի՞ է արդեօք քորթիզոնով դարմանումը երկարել անորոչ ժամանակով ու կարեւոր քանակութեամբ մը : Անոնք կը տարակուսին թէ դեղձերու դերարտադրութիւն մը հետեւաբար նաեւ չնչեր բակային բարձր ճնշում մը յառաջ գայ ու թերեւս կիներու մօտ գերութեան եւ դէմքի մազերու երեւում :

Հետազօտիչները կը խորհին նաեւ մարդկային մարմինը մղել արտադրելու դարմանումի բնական նիւթը՝ դեղձերու միջոցաւ : Նոյնպէս կը փորձեն քորթիզոնը ստանալ հասարակածային կարգ մը բոյսերէ :

Մօտիկ ապագան ցոյց պիտի տայ թէ այս պիւտը որքան կարելի պիտի ըլլայ օգտագործել յօդուտ մարդկային առողջապահութեան :

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ Մաւեննադարանին մէջ կը գտնուին ամէնէն մեծ եւ ամէնէն փոքր հայերէն ձեռագիրները :

Հսկայ ձեռագիրը որ կը կոչուի «Տօնական ճառընտիր», գրուած է 1204ին եւ այնքան մեծ է որ սովորական սեղանի մը վրայ կարելի չէ տեղաւորել : Առանց կողքի կը կշռէ 36 քիլօ եւ բաղկացած է 636 թերթ մագաղաթէ : Այդքան մագաղաթ ունենալու համար հարկաւոր է նոյնքան ոչխարի մորթ :

Գիրքը հաւաքածոյ մըն է գանազան ճառերու : Լուսանցքները զարդարուած են մանրանկարչութեամբ : Ձեռագիրը գրուած է Վարդան Կարինեցիի ձեռքով երեք տարուան ընթացքին : Երբ տէր՝ Աստուածատուր Բարերացին կը բանտարկուի, կը բռնագրաւուի նաեւ այս թանկագին ձեռագիրը : Ցետոյ բերուած է Մշոյ Ս. Ղազար վանքը :

Ամէնէն փոքր ձեռագիրը տօնացոյց մըն է գրուած 1434ին Կաֆա (Թրիմ) : Ձեռագիրը կը բաղկանայ 103 թերթ մագաղաթէ, աւելի փոքր է յուցկիի սովորական տուփէն եւ կազմով միասին կը կշռէ 19 կրամ : Լուսանցքներուն մէջ կան բազմազոյն նկարներ եւ զարդագրեր :

Գաղութէ գաղութ

ՏԱՐՕՆ – ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հալէպի Սրբոց Մխիթեան անդրանիկ ձեռնարկը տեղի ունեցած է փետրուար 26ին: Այս Մխիթիւնը ունեցած է օգտակար գործունէութիւն մինչեւ երկրորդ աշխարհամարտը: Որոշ ատեն մը կազմալոյծ վիճակի մէջ մնալէ վերջ, կը վերակենդանանայ: Նպատակն է տարագիր բազմութիւնները Հայ պահել, իրենց հայրենի յիշատակներով, բարքերով, աւանդութիւններով: Մխիթիւնը նախ պիտի ծանօթացնէ բոլոր Տարօնցի երիտասարդները իրարու, խոր կապեր հաստատելով անոնց միջեւ: Պիտի սորվեցնէ տոհմիկ պարերը, վառ պիտի պահէ Տարօն աշխարհի ոգին, որով ներշնչուեցան եւ գործեցին հայ յեղափոխութեան նուիրական դէմքերը.— Մերունի Մակարէն մինչեւ Գէորգ Զավուշ: Կենդանի պահել Սասնոյ գաւառական բարբառը, սիրցնել Հայաստանեայց Եկեղեցին, հայ լեզուն, մանաւանդ հայ գրականութիւնը կազմակերպելով դասախօսական շաբթեր:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՑ (Թրիփոլի) մէջ Հայերու թիւը կրկնապատկուեցաւ, երբ ամերիկեան քարիւղի ընկերութեան Միջին Արեւելքի կեդրոնատեղին Հայֆայէն փոխադրուեցաւ այդ քաղաքը: Պէյրութէն եւ Պաղեստինէն պաշտօնէութիւնը հոն փոխադրուեցաւ: Ներկայիս գաղութը կը հաշուէ 2500 հոգի որ մեծ հոգածութեամբ կը տանի երկու գպրոցներու եւ եկեղեցիի աշխատանքները: Ինչպէս գրած էինք, վերջերս կազմուած է եկեղեցիի Շինութեան Յանձնախումբ մը, որուն նպատակն է նիւթական միջոցներ ճարել, սեփական գպրոց եւ եկեղեցի չինելու համար: Հ. Մ. Ը. Մ.ը հիմնած է «Նաւասարդ» ակումբը քաղաքին մէջ, իսկ ուրիշ մը Մինայի (ծովեզերեայ թաղամասը): Հ. Մ. Ը. Մ., Օգնութեան Աշ, եւ ուրիշ միութիւններ եռանդով կ'աշխատին: Տեղի կ'ունենան նաեւ դասախօսականներ, տեղական կամ Պէյրութէն հրաւիրուած դասախօսներով: Մշակութային Միութիւնը կը ջանայ սիրցնել հայկ. մշակոյթը օտար վարժարանէ չընչանաւարտ հայ երիտասարդութեան: Վերջերս տեղի ունեցաւ վիճանանական հաւաքոյթ մը Հայ կնոջ տունէն դուրս կատարած աշխատանքի մասին: Ընկեր Գ. Իփէկեան (Պէյրութէն) խօսեցաւ թատրոնի մասին, չեչտելով թէ հայերէն լեզուի ճոխացման եւ զտման մէջ հայկական թատրոնը մեծ դեր կատարած է պայքար մղելով Թրքախօսութեան դէմ: Այսիէս, հայկական թատրոնը զարձած է խմացական բեմ, եւ ոչ թէ միայն թատերական բեմ: Ներկայացումները առնուած ըլլալով մեր պատմութենէն, զարկ տուած են ազգ. դիտակցութեան: Երկրորդ դասախօսութեան մը մէջ, ընկեր Իփէկեան չեչտեց արդի երիտասարդութեան անտարբերութիւնը ազգային հարցերու մասին, բաղդատելով իր սեբունդի երիտասարդութեան հետ: Մշակութային միութիւնը կազմակերպած է երգչախումբ մը: Ծաջողած է նաեւ 500 լիր. ոսկի տրամադրել Թաղ. խորհուրդին:

ՀԱԼԷՊի նահանգապետութիւնը գրութիւն մը ուղղած է առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոսի, որպէսզի հրաւիրէ 18 տարեկանէն վեր հայ այրեր՝ արձանագրուելու թաղապետութեանց մօտ, տի-

րանալու համար իրենց իրաւունքներուն: Նկատուած է որ վերջին քանի մը ընտրութեանց հաղթաւոր Հայերու անունները պակաս եղած են ցանկերուն վրայ:

ՇԻՐԱԶի մէջ (Իրան) Հայերը հաստատուած են Շահ Աբբասի գաղթականութենէն առաջ: Գաղթականութեան առեն 500 տուն կը հաշուէին: Հետզհետէ պակսելով 1850ական թուականներուն ունեցած է 7 տուն (35 հոգի): Իսկ 1872ին հինգ տուն վաճառականներ: Այժմ ունի 36 տուն (100 հոգի): Մեծ մասով գործի մարդիկ են: Ազգային դպրոց չունին: Ունին միայն հարիւր գիրքերով գրադարան մը Դրօրի տան մէջ: Ունին հին եւ գեղեցիկ եկեղեցի մը, Ս. Աստուածածին: Քահանան է Ց. Տէր Յովհաննիսեան: Կան հին արձանագրութիւններ ինչպէս եւ յախճապակեայ գինանշան մը որուն մէջտեղը քառակուսիի մը վրայ նկարուած եւ առիւծ մը, վիշապ մը, արծիւ մը եւ ցուլ մը, նշան Հայոց թագաւորական չորս հարստութեանց: Մէջտեղը Ս. Աստուածածինի պատկերն է, իսկ տակը Մասիսը, Նոյեան տապանը վրան: Քառակուսիի կողմերը կան երկու առիւծներ, վրան հայկական մեծ թագ մը, եւ վրան խաչ: Թագը ձեռքերով կը պահեն երկու հրեշտակներ: Քառակուսիին ներքեւ նոյն յախճապակի վրայ մակագրուած է «Նշանք հայ թագաւորաց»: Կան պարսկերէն եւ ռուսերէն արձանագրութիւններ: Եկեղեցին չինուած է բարեյիշատակ Յովհաննէս Աւետումեանի կողմէ: Բակին մէջ կան մարմարէ տապանաքարեր:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻՆ Հայուհի մը Օր. Ալիս Հիւսխան (դուստրը Շապին Գարահիսարցի Գառնիկի), Սան Ֆրանչիսկօ հասած է: Օրիորդը թէ դաչնակահարուհի է եւ թէ երգչուհի: Կը խօսի սահուն հայերէն, ինչպէս եւ անգլերէն, չինարէն, ֆրանսերէն եւ ռուսերէն:

ՊՈԼՍՈՑ Ա.ԶԳ. պատրիարքարանը 500 ոսկի նուիրած է Էսկիշէհիրի աղէտեալներուն համար, Ցունաց պատրիարքարանը հազար ոսկի եւն.:

ԲԺ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ որ կը պաշտօնավարէր Թէհրանի բժշկական կեդրոնին մանրէաբանական տարբարժարանին մէջ, յայողութեամբ անցընելով մրցումը, ստանձնած է նոյն աշխատանոցի վարիչ պատասխանատու պաշտօնը:

ԻՐԱՆի թէհնիսի խոյեան մարզիկ Ժօրժ Ա.Ֆ – Թանդիլեան մեծ պատիւներու արժանացած է Փաքիստանի մէջ, ուր կը դտնուէր վերջերս, մրցումներու համար:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ մարմինը ընդլայնուած է Մարտ 5ի ժողովին մէջ, սկաուտ ատիճանաւորներով (եղբայրներ, Ստեփան Գրլըքեան, Վահէ Մանուկեան, Յարութիւն Տապաղեան, արենուչներու աւագ – խմբապետուհի քոյր Տիրուհի Ընթացպտեան), ինչպէս կը հաղորդեն Մարտ 11 թուակիր դեկոյցով մը: Այսուհետեւ, մասնակի որեւէ ինդիր, կամ ինքնաբերաբար միութեան վերադառնալու ցանկութիւն ունեցողները պարադան, նկատի պիտի առնուին միայն դիւանին կողմէ: Որոշուած է զարկ տալ միջին եւ հարաւային Ֆրանսայի ենթաչրջաններու մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական շարժումին:

Տարեկան րնդհ. բանակում Օգոստոսին, իրրեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սրբիներու երեսնամեակի ճամբար, կը մասնակցին կանոնաւոր սկաուտները եւ

ԴԱՏ ՄԸ՝ 3800 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

3800 տարի հնութիւն ունեցող մարդասպանութեան դատավարութեան արձանագրութիւն մը գտած են վերջերս ամերիկացի հնախօսներ Պարսկաստանի մէջ, պեղումներու առեն: Արձանագրութիւնը գրուած է 2×4 մատնաչափ աղիւսէ պնակիտի մը վրայ:

Պնակիտը որ կը նկարագրէ դատավարութիւնը երեք այր եւ մէկ կնոջ որ սպաննած են կնոջ ամուսինը 1850ին (Ն. Ք.), գտնուած է Նիփուրի մօտ, Պաղտատէն հարիւր մղոն դէպի հարաւ, Շիկաքոյի եւ փէնսիլվանիոյ համալսարաններու հնախոյզներուն կողմէ:

Ահաւասիկ թարգմանութիւնը.—

1850ի (Ն. Ք.) առեններ երեք այրեր սպաննեցին Մեհեանի պաշտօնեայ մը եւ տեղեկացուցին կնոջը՝ Նինա – Տատային: Կինը տարօրինակ պահեց անոնց գաղտնիքը եւ լուր չտուաւ իշխանութեանց: Սակայն մէջտեղ ելաւ սպանութիւնը եւ Ուրինուրթա թագաւորը, որ Իսինի իր մայրաքաղաքին մէջ կ'իշխէր, յղեց խնդիրը Նիփուրի Քաղաքացիներու ժողովին, որ կը ծառայէր իրրեւ դատական առեան:

«Դէպքը պատմեցին եւ ժողովին ինը հոգին պահանջեցին մահուան պատիժ երեք այրերուն ինչպէս եւ մեռած մարդուն կնոջ համար: Երկու հոգի ոտքի ելան պաշտպանելու համար կինը, առարկելով թէ մարդասպանութեան մասնակցած չէր:

«Ժողովը բաս երեւոյթին համոզուեցաւ: Մեռած մարդը չէր հոգացած կնոջ ապրուստը, հետեւարար ինչո՞ւ լուռ պիտի չմնար: Երեք այրերը դլխատման դատապարտուեցան մեռած մարդուն աթոռին առջեւ եւ Նինա – Տատան ազատ արձակուեցաւ»:

այն նորեկները որոնք Մայիսէն առաջ կ'արձանագրուին, իրենց ծնողքին կողմէ ներկայացնելով գրաւոր յանձնառութիւն՝ չարժումին հետեւելու կանոնաւորապէս առնուազն չորս տարի:

Այս բանակումին կը մասնակցին պաշտօնեայ – պէս Ազեքսանդրիոյ սկաուտները (Եգիպտոսէն), և սկաուտներ Յունաստանէն: Պիտի հրաւիրուին նաեւ Լիբանանի, Սուրիոյ, եւ Երուսաղէմի սկաուտները: Կազմակերպութեան միակ հասցէն.— HOMENETMENE, 8 rue Villebois - Mareuil, Վէնսէն, (Սէն),— հեռաձայն CEN. 71.39: Թիւ C.C. P. 363.138, Paris:

Ջեկոյցը կը հրաւիրէ ծնողները 8էն 16 տարեկան զաւակները յանձնել Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սրբիներուն կազմակերպութեան: Հայ սկաուտական չարժումը կը չարունակէ, ամուր կառչած «Բարձրագիր, բարձրացուր»ին: — Ընդհ. քարտուղար՝ Ժ. Մինթաճեան

ԷԳ ՇՈՒՆ ՄԸ ՅՕՇՈՏԵՑ քսան ամսուան ապրնակ մը, Սեվռի մէջ (Փարիզ), երբ կը խաղար հարեւանին պարտէզը, որմին մօտ:

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կուսակցութեան նախկին նախագահը, Հէրրիտ Լասքի, մեռաւ ցնցողատապի մը հետեւանքով: 56 տարեկան էր, հեղինակ՝ աւելի քան քսան գիրքերու:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (39)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

—

Է.

— Կան, ես մոռացայ այնտեղից սկսել ... Ահա ասում եմ՝ նկարել, ինչպէս այս պատկերներն են նկարել:

— Ցետո՞յ: = Գեղեցիկ բան է, չէ՞:

— Սուրբ բան է...

— Ես չատ եմ սիրում... Մի քանի օր է, ես նայում եմ, նայում եւ սիրտս չատ է ուզում վերցնել ու նկարել: Դժուար է, ինչ խօսք... Բայց ես դիտեմ, որ անկարելի չէ. օրինակ՝ ինչո՞ւ ես չեմ կարող օրինակել այս պատկերը:

— Ինչո՞ւ չես անում:

— Ամէնից առաջ հարկաւոր են դոյներ: Մեր տանը մի քանի տեսակ կան, բայց դրանք քիչ են: Երկրորդ ...

Նա կանդ առաւ, չէր վստահանում չարունակել:

— Ի՞նչ, հարցրեց դայեակը:

— Ես օրինակել չեմ ուզում, այլ նայել ու այնպէս նկարել: Տեսնում եմ օրինակ, քեղ եւ նկարում եմ քո պատկերը դոյն – դոյն թանաք – ներով ...

— Դու, ուրեմն, սուրբի պատկեր չես նկարում ...

Մեհրիի այս խօսքերը արտայայտում էին մի

տեսակ երկիւղ: Գայիանէն էլ երկիւղ զգաց, ուստի պատասխանեց դժուարութեամբ, համարեա ամաչելով:

— Ոչ, ես ուզում եմ նկարել կենդանի մարդկանց ...

— Դա մեղք է: = Մեղք ...

— Այո... կենդանի մարդկանց պատկերները չեն դնում եկեղեցում եւ դրքի մէջ ...

Գայիանէն կանդ առաւ, մտածութեան մէջ ընկաւ: Բայց յանկարծ գաւ էլքը:

— Կը հարցնեմ մայր Հեղինէից, եթէ կարելի լինի ...

— Բոլորովին չհարցնես: Նա կը բարկանայ, նա ինքն էլ քեզ կ'ասէ, որ պատկերը սուրբի պատկեր պիտի լինի... մնացածը սատանայական է:

— Սատանայական... բացականչեց աղջիկը, լայն բաց անելով իր աչքերը:

Նա ապշած էր, բոլորովին չէր հասկանում այդ նոր բանը:

— Այո, մի՞թէ՞ չես հասկանում, որ ինչ որ Աստուածունը չէ, սատանային է պատկանում:

— Բայց ես ոչ եկեղեցու համար եմ ուզում նկարել, ոչ էլ դրքի համար:

— Հապա ո՞ւմ համար:

— Ինձ քեզ, մայրիկի, Յովսէփի եւ ուրիշների համար: Կը նայենք եւ կը տեսնենք:

— Եւ ի՞նչ: = Ախ, Մեհրի... Գեղեցիկ բանը ինչի՞ համար է... ինչո՞ւ դու դովում ես Սան – դուխտին, որ այնպիսի գեղեցիկ ծաղիկներով գորգեր է գործում: Գիտե՞ս, դոյներ չկան: Օրինակ, ես ուզում եմ մի դոյն, որ այն մեր տեսած աղջկայ դէմքը նկարէր ...

— Էլի նա՞: = Միտքս ասում է, որ միայն նրան կարող եմ լաւ նկարել: Այժմ էլ նա աչքիս առջեւն է:

— Ախ, Գայիանէ, դու կարող ես մարդ սպանել, յանկարծ բացականչեց Մեհրին մի այնպիսի խիստ եղանակով, որ մինչեւ այդ անծանօթ էր Գայիանէին: Այդ ձայնի մէջ դայեակը խառնել էր բարկութիւնը դառն դանգատի հետ:

— Ի՞նչ ես քեզ համար ցաւ չինել այդ գժին ..

Աղջիկը չտպաց հանգստացնել պառաւին: Նա ծիծաղեց ու նրա դիրկն ընկաւ:

— Ցաւ, ասաց նա: Ես ցաւ չունիմ... ես... կարմիր խնձոր եմ: Բայց տես, Մեհրի: Ես չատ փորձեր արի եւ ոչ մէկին էլ չյաջողուեց: Չեմ հանում: Սրանք բոլորովին այն չեն, ինչ ես եմ ուզում: Զարմանալի է...

Այդ խօսքերի հետ նա համարեայ դողալով բաց արաւ մի քանի կտոր թղթեր, որոնց վրայ երեւում էր մի մարդու նկար, ապա խորին երկիւղածութեամբ նայեց Մեհրիին, ինչպէս նայում է աչակերտը, որ իր ստեղծագործութիւնը հանում է խստապահանջ ուսուցչի հայեացքի առաջ: Եւ կարմրելով չփոթուած, նա չարունակեց թոթովել.

— Զարմանալի է, քանի դրիչը չեմ վերցրած, ինձ թւում է թէ ամէն ինչ կարող եմ չատ հեշտ նկարել:

Պառաւի դէմքը ցուրտ էր, անհրապոյր: Նա չուղեց էլ երկար նայել միայն նրա չրթունքի վրայ անցաւ մի թեթեւ չարժում, որ հեգնութիւն էր արտայայտում:

Լ.Ի.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կա – տարուեցան կէրակի օր, մասնակցութեամբ տասը միլիոն քուէարկուներու: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Թիթօ եւ ընկ· յաղթանակը շահած են 95 առ հարիւր համեմատութեամբ: Իւրաքանչիւր ընտրող իր քուէն կը ձգէր երկու անգամ, մէկը՝ դաշնակցային խորհուրդին (405 անդամ), միւսը՝ ժողովուրդ – ներու խորհուրդին համար (215 անդամ): Առաջին ընտրող ձգախաչէ գնդիկ մը կը ձգէր «ժողովր – դական ճակատ»ի տուփին մէջ: Իսկ եթէ հակա – դական էր այդ ցանկին, կը ձգէր ուրիշ տուփի մը մէջ ուր թեկնածուներու ցանկ չկար: Ընտրական օրէնքին համաձայն, բոլոր ցանկը սեղմելով կը կո – խէր իւրաքանչիւր տուփին մէջ, յետոյ քաշելով կը բանար ափը, ապացուցանելու համար թէ քո – ւէարկած է:

ՔՍԱՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐ պիտի դատուին համաճայն վնասաբարութեան օրէնքին, որ քուէ – արկուեցաւ վերջերս: Ամբաստանեալներէն 13ը այ – րեր են, 7ը կիներ, բոլորն ալ ձերբակալուած՝ Ֆիօ – անի մէջ (Լիոնի մօտ), ուր փորձած էին խափա – նել զինամթերքի բեռնաւորումը:

17 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Կրընոպլի մէջ, կէս գիշերին յարձակած ըլլալով քաղաքապետա – րանին վրայ, առաջնորդութեամբ համակիրնամբ երեսփոխան Մուամոյի, որ վերջերս արտաքսուած էր Ազգ· ժողովէն: Թերթերը կ'ըսեն թէ ոսոխ – կանները քարկոծուեցան երբ կը փորձէին կասե – ցնել ցուցարարներու թափորը:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ.— Կազի եւ էլեկտրակա – նութեան 70·000 բանուորները վերսկսան աշխա – տանքը: Դեռ չեն աշխատիր մետաղագոր – ծական հաստատութեանց 150·000,, շինութեանց 40·000, ընկերային ապահովութեան 30·000 եւ հիւսուածեղէնի 4000 բանուորներ: Օփերայի, Օ – փերա Քոմիքի եւ միւս երեք ազգ· թատրոններու աշխատաւորներու պայմանագիրները ընդունեցան:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ մը չախչախուելով մո – խիր դարձաւ Անգարայի մօտ: Տասնըվեց հոգի մեռան, մէկն ըլլալով ամերիկացի կին մը եւ իր ճարտարագէտ ամուսինը, որ ձեռնարկած էր ե – լեկտրական ուժի կայան մը հիմնելու Զոնկուլտա – կէն Իզմիր:

85 ՈՒՂԵՒՈՐՆԵՐ իջած էին Գերմանիոյ ամե – րիկեան շրջանը, Միւնիխի մօտ, չեխական երեք օդանաւերով, ինչպէս գրած էինք կիրակի օր: Վերջին լուրերու համաձայն, այս ուղեւորներէն 58ը կ'ուզեն վերադառնալ, սխալմամբ ճամբէն չեղած ըլլալով, միւս 27ը ապաստան խնդրած են: Օդանաւերէն մէկը միայն բոնի փոխած էր ճամ – բան, սպառնալիքի տակ: Նոյն աղբիւրին համա – ձայն քաղաքական կարեւոր դէմքեր չկան ուղե – ւորներուն մէջ:

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութիւնը արգիլեց սու – լիական ապրանքներու ներածումը, նոյնիսկ եթէ մաքսատուրք վճարուած ըլլայ: Առ այժմ թէ քա – ղաքական եւ թէ տնտեսական յարաբերութիւննե – րը խզուած են երկու հարեւան երկիրներուն միջեւ:

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ զէնքեր գտնուեցան Ալժերիոյ Կուէլմա, Ֆիլիփվիլ եւ Սուք Ահրաս քաղաքներուն մէջ, խուզարկութեան մը հետեւանքով: Ձերբա – կալուեցան քսան կասկածելիներ:

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կիրակի գիշեր հրդեհ ծագեցաւ արքայական պալատին մէջ, բայց կարելի եղաւ անմիջապէս մարել:— Կառավարա – կան տաղնապը չէ լուծուած տակաւին:

ՀԻՒԼԻՍԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲի խնդիրը քննելու հա – մար, Ազգաժողովին նախագահը, զօր· Ռոմուլօ առաջարկեց գիտնականներու համագումար մը հրաւիրել: Ընդհ· քարտուղարն ալ կ'առաջարկէ բացառիկ նիստի հրաւիրել Ազահովութեան Խոր – հուրդը:— Մասնագէտ մը զեկուցում տալով Մ· Նահանգներու հիւլէական յանձնաժողովին առջեւ, ըսաւ թէ պատրաստ են աւելի քան 300 միլիառ տոլար ծախսել, եթէ կ'ուզեն «բացարձակ ապա – հովութիւն ձեռք բերել հիւլէական յարձակման մը դէմ»:

ՊԵԼԺԻՈՑ նոր գահլիճը կազմելու պաշտօնը յանձնուեցաւ Պ· Ալպէռ Տըվէզի, որ 68 տարեկան է եւ անդամ ազատական կուսակցութեան: Խորա – պէս մտահոգ՝ երկրին կացութեան մասին, Պ· Տըվէզ յայտարարեց.— «Միապետութիւնը վտան – գուած է, երկրին ճակատագիրը նոյնպէս: Տնտե – սական հեղինակութիւնները կը թախանձեն ելք մը գտնել, որպէս զի երկիրը տնտեսապէս չմեռնի»: Ազատական կուսակցութիւնը համաձայն է թա – գաւորին վերադառնալուն, պայմանաւ որ ինքնա – բերաբար հրաժարի գահէն: Եթէ թագաւորին կուսակիցները յամառին, կը վախցուի որ արիւն թափի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ· Ռոպէռ Շուման, ճառ մը խօսելով իր կուսակցութեան ազգ· համա – գումարին մէջ, յայտարարեց թէ միջազգային կացութեան ներկայ հանդարտութիւնը հետեւանք է արեւմտեան պետութեանց հաստատակամու – թեան՝ Խ· Միութեան հանդէպ: Գերմանական հարցին առթիւ ալ ըսաւ թէ կրնայ լուծուիլ մի – այն եւրոպական շրջանակի մէջ: «Անհրաժեշտ է բազմապատկել ամէն տեսակ հանդիպումները, բայց դործել աստիճանաբար»:

Ֆր· Կ· ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ:

Attractions **Orchestre**

Ճոխ պիւֆէ

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Ի ԹԱՏԵՐ· ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:

Կը ներկայացուի ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ· Ղարիպեանի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին:

Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք:

Իջնել Փորթ ա'Իթալի:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ ՄԷՋ

10 Ապրիլ, Զատկի Մեռելոցի օրը, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle de la Mutualité: Նախաճեռ – նութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Հրայր խում – բին:

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒԼԻՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30:
SALON DE L'HÔTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէրա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէրա:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբի կողմէ, այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Սալ Ժան տ'Արք: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներ – կայացուին ողբերգութիւն մը՝ ՄԱՀԸ

եւ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Կը նախագահէ ընկեր ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՆԱՊԵՏԵԱՆ

Մուտքը հրաւիրատոմսով:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Մ· Ը· Մ·ի 1950ի միջմաս – նաճիւղային մրցումները տեղի կ'ունենան Ալֆոր – վիլի մէջ (Փարիզ):

Մարաթլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի խումբը կը մեկնի Ապրիլ 7, ուրբաթ իրիկուն: Փափաքող անդամ – ները ու հայրենակիցները կրնան ընկերանալ մար – զիկներուն, 30 առ հարիւր զեղչով (չոգեկառք):

Արձանագրուելու համար դիմել Հ· Մ· Ը·Մ·ի հաւաքատեղին, Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes, եր – կուշաբթի եւ շաբաթ իրիկունները ժամը 20էն 22, եւ կամ եղբայրներ Վահրամ Պապիկեանի, 11 Place des Marseillaises ու Վարդվէս Մրճոյեանի, 6 rue de l'Ecole ամէն օր:

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈԴ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ դնահատ – ուած է Արհեստակցական շատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ – բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի, առանցկանխիկվճարման, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը:

Գինը 1500 ֆրանք:

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – շաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքա – տեղին: Կը խօսի ընկեր Վ· ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայ ազգին ծագումը»:— Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ահարոնեան սրահը, rue des Con – valescents: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ըն – կերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶԻ Ուս· Միութեան հրաւէրով այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Մարի Նուպար Ուսանո – ղական տան մէջ, 57 Պուլվ· Ժուրտան, պիտի խո – սի Ճիւնեան: Նիւթը՝ «Ց· Այվազովսքիի կեանքն ու գործը»: Պիտի ցուցադրուի նաեւ նկարիչին գլուխ գործոցները:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս· Խաչ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտ – եալներու:

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, mé tro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս գիշեր:

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագա – խումբ: Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս· Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5):

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ

Հայ երիտասարդ հաշուակալ մը, որ երկար տարեն աշխատած է առեւտրական ղրասենեակնե – րու մէջ: Դիմել Պ· Վարդանեանի, 14 rue Manin, Paris (19):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Արշալոյս Կիւլէսէրեան (Ծն – եալ Գրիգորեան) կը փնտռէ իր եղբայրները՝ Ար – տաշէս, Երուանդ եւ Ռամսես Գրիգորեաններ, հօ – րեղբայրը՝ Քրիստափոր Գրիգորեան, հօրաքրոջը զաւակները Լիւսիա եւ Աւետիս Աւետիքեաններ (Մարաչցի): Ինչպէս նաեւ Լեւոն եղբօրը աղջիկ – ները՝ Փեյա, Սօնա եւ Ճամիլ, Ներսէս եղբօրը տղան՝ Վահրամ, որոնք Անգլիա կը գտնուին: Առնցմէ Երուանդը տեսնուած է Ճունաստանի որբանոցներուն մէջ: Տեղեկացնել Տիկին Ա· Կիւ – լէսէրեանի, 13 rue Descartes, Անիէռ (Սէն), Ֆր – րանս:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Լվէրեկցի) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէ – միրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապետ – եան (վերջինը Ճունաստանէն Ամերիկա մեկնած է): Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7):

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտա – տպել:

ԿՈՒԶՈՒԻ

15էն 18 տարեկան աշկերտ մը (apprenti), տը – ղայ կամ աղջիկ, նպաստաւճառատան մը համար: Բնակութիւնեւ ուտելիք ապահովուած, եթէ Փարիզ չի բնակիր: Լաւ վճարում:

Դիմել՝ Աղաբեկեան, 38 rue de Varennes, Pa – ris (7):

Փաստաբան – խորհրդական
ԳՐ· Մ· ԹԷՒԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Ամէն տեսակ իրաւագիտական գործերը եւ գրութիւններ, մասնագէտ փաղոցի արկածներու եւ ամուսնալուծումի դատերու:
ժամը 3էն 5 եւ ժամադրութեամբ
Հեռախօս Trudaine 18 - 58
46 rue Lamartine, Paris (9)
métro Cadet կամ N. D. de Lorette

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՓՈՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԻԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՔՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 29 MARS 1950 Չորեքշաբթի 29 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6114–Նոր շրջան թիւ 1525

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՐԵՆԸ ԵՒ ՑԱՒԸԴԸ

Այո, հարեւանցի ակնարկ մըն ալ պիտի բաւէր, հաստատելու համար թէ նորէն լայն տեղ կը բռնեն քաղաքական տեսութիւնները՝ հայկական մամուլին մէջ։

Ոչ գրաքննութիւն կայ, ոչ ալ զանազան կաշկանդումներ՝ Արտասահմանի մէջ, բացի ի արտակարգ պարագաներէ կամ յետամնաց շրջաններէ։

Ուրեմն կրնանք չօշափել, մշակել ամէն տեսակ նիւթեր։ Ազգային, ընկերային, տնտեսական։ Առանց անտեսելու մի՛յազգային – քաղաքականը։

Ի՞նչ կը տեսնենք, իրականին մէջ։

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, չատ քիչեր կը դիմանան «քաղաքական տեսութիւն» գրելու փորձութեան։

Եւ կը գրեն թիւելով։ Առանց սերտելու, մշակելու։

Ցաճախ տեսակէտներն ալ մութ են։ Ի զուր կը փնտռէք յստակ ձեւակերպում։

Իսկ արտայայտութեան եղանակները մեծ փոփոխութիւն մը չեն կրած։ Մանաւանդ եթէ յօդուածագիրը տարէց է կամ հնոտի դասընթացք ներու հետեւած։ Ամէն պարագայի մէջ, անփոյթ կամ անընդունակ։

Անշուշտ քաղաքական տեսութիւնները, ինչպէս լուրերը, անբաժան մասը կը կազմեն օրագրութեան։ Մանաւանդ մեր ժամանակներուն մէջ։

Օրաթերթ կամ պարբերաթերթ պարտաւոր են, օրուան լուրերուն հետ, լուսաբանել միջազգային անցուդարձը։ Բացատրել «ինչ կ՚անցնի կը դառնայ»։ Արթուն պահել հանրային կարծիքը։ Այլապէս կորնչացած պիտի ըլլային իրենց գոյութեան իրաւունքը։

Ուրեմն ինչո՞ւ կը դանդատինք։

Անոր համար որ, քաղաքական տեսութիւն դրելու, միջազգային լուրեր հաղորդելու եղանակները ընդհանրապէս կը չարունակուին աւանդական դրութեամբ։ Նոյն ժժդոյն, ձուլածոյ միօրինակութեամբ։

Միւս կողմէ չափազանց լայն տեղ կը բռնեն։ Մեծ մասով՝ ամբողջ սիւնակներ։ Խառն ի խուռն։ Շունդալից խորագիրներով, ինչպէս Պոլսոյ մէջ։

Շատ մը պարագաներու մէջ, պիտի կրնա յինք ըսել թէ միտք մը չէ որ կը վարէ քաղաքական լրաքաղը կամ տեսութիւնը, այլ ձեռք մը։

Կը թուի թէ տողերը իրարու տակ չարուած, սիւնակներ կազմած են պատահաբար։ Ցորենն ու յարդը իրար խառնուած։

Այնպէս որ, ընթերցողը կամ բան չի հասկըներ։ Եւ կամ, փոխանակ ճշդիւ լուսաբանուելու, կը խրի անստուգութեանց մէջ։

Նոյն ձեւով, լուրերն ալ խառն ի խուռն տպաւորութիւն մը կը ձգեն։ Ցաճախ կը հարկադրուիք հանելուկներ լուծել, իմանալու համար կացութեան ընթացքը։

Շատերուն համար, ամէնէն դիւրին սեռն է միջազգային – քաղաքական տեսութիւնը։ Գեղին մը որ մասնաւոր ուշադրութիւն չի պահանջեր եւ ուր կրնաս արշաւել առանց ալ – ձախ նայելու։

Մինչդեռ, ամէնէն փափուկ եւ բազմապահանջ ճիւղն է քաղաքական լրագրութիւնը։ Մանաւանդ երբ նկատի առնենք մեր հիմնական պահանջները։

Լուր տալու ձեւն անգամ մասնաւոր աչքանք եւ հոգածութիւն կը պահանջէ, որպէսզի նպատակին ծառայէ եւ ոչ թէ կեր ճարէ սրճարանային քաղաքագիտութեան։

Ինչպէս որ եւ է տեսութիւն, քաղաքականն ալ կոչուած է ոչ միայն դէպքերու ընթացքը, խմաստը վերլուծելու, բացատրելու, այլեւ նպաստելու ընդհանուր զարգացման։

Մնաց որ, պահանջները կը տարբերին դաղուէթ դաղութէ։

Պայման չէ որ իրար դերազանցելու փորձեր կատարուին դիւանագիտական անդաստանին մէջ, երբ այնքան անկոխ դետիններ կան, կարօտ՝ ուսումնասիրութեան եւ աշխատանքի։

Կ՚ուզէինք առանձին չօշափել այս խնդիրը, որ բախտին ճգուած է, մեր բոլոր դաղութներուն մէջ։

Հարկ է ցանկապատ մը քաշել ինչպէս բանակային, նոյնպէս դիւանագիտական մարզադաշտին առջեւ, որպէսզի կարենանք լայնօրէն դբաղիլ մեր հիմնական հոդերով։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՑԱՆՈՒՆ ԻՆՉԻ՞

Կ՚ըսեն թէ ամբոխներն են որ կը կառավարեն այսօր։

Ո՞րքան ճիշդ է այս տեսակէտը։ Երբեմն հաստատական եւ յաճախ ժխտական պատասխան կը տրուի զանազան բանիմաց մարդոց բերնով, բայց դժուար է ճիշդ եզրակացութիւն հանել։

« Մասսա»ներու ներկայացուցիչներ են ան – չուշտ Ազգ· Ժողովները, որոնց ընտրութիւնն ալ երկրէ երկիր կը տարբերի։ Բացարձակ եւ միահեծան, միակ կուսակցութեան մը ներկայացուցիչներով ազգին «կամք»ը ներկայացնելը սովորական սկսած է դառնալ։

Նոյնը չէ պարագան Արեւմտեան չարք մը երկիրներու համար, որոնց առաջինը, Ֆրանսան, կը տառապի խմբակցութեանց արտասովոր առատութենէն։

Այս բոլորին մէջ կարծեմ Անգլիոյ կը պատկանի հաւասարակշիռ ժողովրդապետութեան մը ձեւը դտած ըլլալու պատիւը։

Պղտիկ Պելժիան, պատերազմէն վերջ, չատերուն նախանձը կը չարժէր։ «Ի՞նչ չուտ ինքզինքը դտաւ», կ՚ըսէին ամէն տեղ։

Եւ ահա ծանր տագնապ մըն ալ ան կ՚անցընէ։ Թագաւորական տագնապ, այո, բայց նոյնքան աղետալի որքան միւսները։

Թեր ու դէմ հոսանքները արիւն կը պղտորեն, եւ երկրին հինգ տարուան չահը, անտեսական, քաղաքական եւ ընկերային, դրած են նժարին մէջ։

— Ցանուն ինչի՞, պիտի հարցնէր փիլիսոփա – յօրէն ծխամորճը բերնէն կախ մեր դիւղացին։

— Ցանուն զարմանազան հաշիւներու եւ ազդեցութեանց։

«Թագաւոր չենք ուղեր»,— այս է ժողովրդավար հոսանքներու նշանախօսքը։

Եւ մասածել որ կան երկիրներ առանց թագի ու գահի, որոնց պետերը թագաւորէն եւ հայրէն ալ վեր են, աստուածներու յաջորդները, եթէ ոչ աստուած։

Պատմութեան հեթանոս աստուածները հա – մեստ էին։ Իւրաքանչիւրը ստանձնած էր մէկ պաշտօն, — սիրոյ, դեղեցկութեան պատերազմի, ծովերու, աշխատանքի եւայլն եւայլն։

Այս օրուանները, ամենազօր եւ ամենակալ, խտացուցած են իրենց մէջ բոլոր բարիքներու եւ պատուհասներու զօրութիւնը։

Եթ պիտի նախընտրէի խելօքիկ թագաւոր մը, փոխանակ ահեղ եւ միահեծան Աբրամազդի մը։

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՅԳԵՏՀՐԱՏԸ (Պետական Հրատարակչական) Մարտ 27էն մինչեւ Ապրիլ մէկ յայտարարած է «Մանկական Գրքի Շաբաթ»։ Այդ օրերուն, բոլոր դրախանութներու մէջ պիտի ծախուին զանազան գիրքեր, Լենին – Սթալինի գործերէն մինչեւ վերջին երիտասարդ դրողի ստեղծագործութիւնները։ Նոյն առթիւ պիտի հրատարակուին Մ· Միւթեան հերոսներու եւ ընկերվարական արդիւնաբերութեան ու գիւղատնտեսութեան առաջնաւորներու կեանքին ու գործունէութեան վերաբերեալ չարք մը գիրքեր։ Այս «Մանկական Գրքի Շաբաթ»ը պիտի ծառայէ նաեւ հանդիպումներ սարքելու արուեստագէտներու, դերասաններու եւ դրողներու հետ։ Պիտի ցուցադրուին «Սթալին – կրատ»ի եւ «Պերլինի անկումը» չարժանկարները։

ՑՈՎՀ· ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ՏՈՒՆ – ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ պիտի կառուցուի Երեւանի Լենինեան պողոտային վրայ։ Նախագիծը մշակած է ճարտարապետ Գրիգոր Աղաբաբեանը։ Շէնքը պիտի չինուի երկաթ «պեթոն»է։ Առաջին յարկը պիտի բնակի Ց· Թումանեանի այրին, իսկ երկրորդ յարկը պիտի ծառայէ իբրեւ թանգարան, ուր պիտի դրուի մեծանուն բանաստեղծին մարմարեայ կիսանդրին։ Շինութիւնը պիտի աւարտի Հայաստանի խորհրդայնացման 30ամեակին։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ հրատարակեց Հայաստանի պատմական թանգարանի աշխատանքներու Բ· հատորը։ Հատորը կը պարունակէ ԺԸ· – ԺԹ· դարերու դէպքերուն նուիրուած աշխատութիւնները։ Գիտական աշխատող՝ Արմենակ Մխրտչեան ուսումնասիրութեամբ մը կը պարզէ հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը ԺԸ· եւ ԺԹ· դարերուն։ Վասպուրական Մելիքութեանը գրած է՝ «Զէյթունի ապստամբութիւնը», ուր հեղինակը կը պարզէ Թուրքիոյ կացութիւնը, Թուրքերու վարած հայկական քաղաքականութիւնը, եւ անգլօ-ֆրանսական դիւանագիտութեան հակամարտային վերաբերմունքը։ Ցօդուածներ ունին նաեւ ուրիշներ։

Գ· Շ·

ՀԸՆԿ· գործադուլ ճաւահանգիստներու մէջ

Տեղական թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակեն նաւահանգիստներու գործադուլի մասին, որ սարքուած էր երկուշաբթի օր, 24 ժամուան համար·—

Ազդանշանը տրուած էր բոլոր նաւահանգիստներու 35·000 բանուորներուն (տոքըր)։ Հինգ հազար բանուորներ, որոնք անդամ չէին Աշխատանքի Դաշնակցութեան, չարունակեցին աշխատիլ։ Որ եւ է միջադէպ չպատահեցաւ, բայց անչարժութեան դատապարտուեցան 130 նաւեր։

Մարսէյլի մէջ իբր 2800 կամաւորներ բանեցան քարափին վրայ, ուր գործադուլը կը չարունակի Մարտ 10էն ի վեր։

Պոռտօ·— 850 բանուորներէ 118ը միայն աշխատեցան, 17 նաւերէ չորսին վրայ։

Լը Հավր·— Աշխատանքը դադրեցուցին թէ քարափի բանուորները եւ թէ նաւաստիները, ուչացնելով չատ մը նաւերու մեկնումը։

Ոչն Նազէռի մէջ նաւ չկար։ Քալէի մէջ անչարժութեան դատապարտուեցան եօթը նաւեր։ Տէօնքէրքի, Նանթի եւ Տիէպի բանուորներն ալ դադրեցուցին աշխատանքը։ Այժերիոյ «տոքըր»ներն ալ միացան չարժումին, ի նշան համակրութեան։

Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր, բարեկարգութեան համար։

★ Մետալագործական բանուորներու դործադուլը կը չարունակուի։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն բանթողներուն թիւն է 130·000։ Դեղագործական – քիմիական հաստատութեանց մէջ ալ աշխատանքը դադրեցուցած են 40·000 հոգի։ Մէկ ամսուան դադարին հետեւանքով, ահագին քանակութեամբ ածուխ դիզուած է հիւանդանոցներու չրջանի հանքերուն մէջ։ Երկուշաբթի օր ա – կամայ աշխատանքը դադրեցուցին 36·000 հանքադործներ։

★ Փարիզի աւելածուները եւ ուրիշ քաղաքապետական պաշտօնեաներ վերսկսան աշխատանքը։ Գործադուլի ընթացքին Փրանսական կարմիր Խաչը դիւրացուցած էր մեռելներու թաղումը, բազմաթիւ կառքեր եւ հարիւր կամաւորներ տրամադրելով։ Բանուորներ, նոյնիսկ ուսանողներ հինգ օր անընդհատ աշխատեցան դերեզմանատուններու մէջ։

Ընկերային ապահովադրութեան պաշտօնեաները կը չարունակեն գործադուլը, թէեւ Մարսէյլի մէջ վերսկսած են աշխատանքը։

☆ Մորիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, ճառ մը խօսելով կուսակցական ժողովի մը առջեւ, դիտել տուաւ թէ մեթրոյի եւ հանրակառքի գործադուլը դադրեցաւ առանց բանուորներուն հաւանութեան։ Ապա չեչտեց·— «Մենք կ՚ուղենք վարիչներ որոնք արժանի ըլլան զանգուածներու չարժումին բարձրութեան»։ Այս առթիւ քննադատեց Իվռիի չրջանին «պատեհապաչտ ինքնադոհութիւնը»։ Որովհետեւ 60 տո հարիւր մեծամասնութիւն կը վայելենք Իվռիի մէջ, թուլութիւն մը կը տիրէ։ Ցեղափոխական բանուորներ կան Իվռիի մէջ, բայց անոնց համար անհրաժեչտ են համապատասխան վարիչներ »։

★ Կազի բանուորներու գործադուլին առթիւ, Սէն Տընիի մէջ ձերբակալուած էին հինգ հոգի եւ փոխ – քաղաքապետը, անսասան ըլլալով պարտաւորիչ ծառայութեան հրամանին։ Պատժական տեսանը 48 ժամ բանտարկութեան դատապարտեց հինգ ամբաստանեալները, իսկ ութ օրուան՝ փոխքաղաքապետը։ Բայց բոլորն ալ արձակուեցան, նկատելով որ առաջին անգամ կը դատապարտուին։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ատլանտեանի զինակից պետութեանց մասնագէտները ժողով մը գումարելով Լա Հէյի մէջ, հետեւեալ կերպով բաժնեցին իւրաքանչիւրին դերը։

Ռազմավարական ոմբակոծութիւն·— Մ· Նահանգներ։— Ոմբակոծում կարճ հեռաւորութեան վրայ եւ օդային պաշտպանութիւն՝ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա։— Ծովային տիրապետութիւն՝ Անգլիա, Ֆրանսա, Մ· Նահանգներ եւ Հոլանտա։ — Ցամաքային ուժեր՝ Եւրոպայի զինուորական դամները։

Այս ծրագրին գործադրութիւնը կրնայ տեւել հինգ տարի (նախապատրաստական չրջան)։ Զինակից պետութեանց ելմտական նախարարները այս չաբթու ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

(Ր. եւ վերջին մաս)

1895 – 96ի կոտորածներին յայնորդեցին յուսալքման օրերը: Հայկական շրջանները ընկճուած քննադատում էին յեղափոխականներին: Եւրոպան անտարբեր էր դէպի Թրքահայոց հառաչանքները: Բանկ Օթօմանի դէպքը եւ Խանասորի արշաւանքը 1897ին որոշ չափով բարձրացրին Հայերի ընկած տրամադրութիւնը: Հ. Յ. Դ. համալքը չատ մեծ էր: Անհրաժեշտ էր ուժերի վերադարձ լարում բարձրացնելու համար հանրային տրամադրութիւնը: Հ. Յ. Դ. երկրորդ ընդհ. ժողովը 1898ին որոշեց յատուկ զարկ տալ պրոպագանդին. Քրիստափորի գաղափարն էր այդ: Եւ 1898 թուի վերջերին նա այլեւս ժբնեւում էր, ուր նրա առաջ բացւում էր գործունէութեան մի նոր ու լայն ասպարէզ:

Ժբնեւում Քրիստափորն իր ձեռքն առաւ Ա. բեմտեան Բիւրոյի ղեկավարութիւնը, ինչպէս նաեւ « Դրօշակ »ի խմբագրութիւնը: Մինչեւ 1899 թ. Նոյեմբերի կէսը նրա անմիջական օգնականն էր Ա. Վռամեանը: Քրիստափորը հիմքից վերափոխեց եւրոպական պրոպագանդի գործը: Նա ահագին նշանակութիւն էր տալիս դիւանագիտութեան. հայկական հարցի լուծումը համարում էր նրանից կախուած: Յեղափոխական գործունէութիւնը, երկրի ներքին կազմակերպութիւնն ու չարժումները նպատակ պէտք է ունենային պետութիւնների միջամտութիւնը առաջ բերել — այս էր Քրիստափորի հիմնական միտքը, եւ այս մտքի շուրջն էին պատում նրա յղացած ձեռնարկները: «Ամբոխային տրամաբանութեան» մէջ նա հետեւեալ ձեւով էր բնորոշում հայկական չարժման նպատակը.— « կազմակերպուած ու բռնի ուժով կռուել, բողոքել Տաճկաստանում տիրող սպանիչ կարգերի դէմ, մինչեւ որ վեց պետութիւնների երաշխաւորուած միջամտութեամբ այդ կարգերը դէպի լաւը կը փոխուեն»:

Այդ նպատակով էր, որ նա գլուխ բերեց կաթոլիկոսական պատուիրակութեան առաքումը՝ Լա Հէյ խաղաղութեան վեհաժողովին 1899ին: Նոյն նպատակով էր, որ Եւրոպայի զանազան կենդրոններում, նրա ջանքերով ստեղծւում էին հայասիրական կոմիտէներ, ժողովներ էին դուրս բերւում, բանաձեւեր քուէարկւում, պատիւ – սութիւններ կազմակերպւում, խորհրդարաններ – րում հարցապնդումներ արւում, մամուլի մէջ հայանպաստ յօդուածներ էին երեւան գալիս, դրքեր լոյս տեսնում: Եւրոպական պրոպագանդի գործը վարում էր բժ. Յ. Լորիս Մելիքեանը՝ Քրիստափորի անմիջական հսկողութեան տակ: Ապա այդ գործին միանակցեցին Ա. Ահարոնեանը, Մ. Վարանդեանը, Է. Ախնունին:

Եւրոպական պրոպագանդին զարկ տալու նպատակով 1900 թ. Նոյեմբերից, Պիէռ Քիյեառի, Անաթոլ Ֆրանսի, Պրեսանսէի եւ Կլեմանսոյի խմբագրութեամբը սկսեց լոյս տեսնել ֆրանսերէն Pro Armenia թերթը: Անկարելի է նկարագրել Քրիստափորի ուրախութիւնը, երբ առաջաւ «Pro Armenia»յի առաջին համարը: Նա չուզեց յայտնել խմբագրութեան իր անձնական ուրախութիւնը.— « Մենք համարեա հարբած էինք թերթը միասնա – լու առաջին օրերը, գրում է նա Աբեւմտ. Բիւրոյի կողմից: Մեր ուրախութիւնն այնքան մեծ է եղել, որ թերթը ձեռքներս առնելով առաջին անգամ՝ համբուրել ենք համարը»:

1900ին «Դրօշակ»ում սկսեց լոյս տեսնել Քրիստափորի « Ամբոխային Տրամաբանութիւնը» յօդուածաշարքը, որ յետոյ ամփոփուեց առանձին դրքի մէջ: Հրապարակախօսական ոչ մի երկ մեզ մօտ այնպիսի ուժեղ տպաւորութիւն չի գործել հասարակական մտքերի վրայ, որքան այս դրքը – ուածքը: Հայ Երիտասարդութիւնը յափշտակուած էր նրանով, կարդում էր ագահութեամբ: Եւ, իրօք, Հայոց հրապարակագրութեան մէջ դժուար է գոյց տալ ուրիշ նոյնարժէք մի գրուածք, թէ – րեւս միայն Մ. Նալբանդեանի «Երկրագործու – թիւնը Որպէս Ուղիղ ձանապարհ»: Բայց Նալ – բանդեանի աշխատութիւնը «Ամբոխային Տրամաբանութեան» թողած ազդեցութեան մի հարիւրերորդ մասն իսկ չունեցաւ՝ չնորհիւ այն ժամանակ – նակուայ հայ հասարակութեան մտաւոր յետամնացութեան եւ, մանաւանդ, գրաքննական պայմանների:

Նոյն 1900ին լրացաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան տասնամեակը: Ամէն կողմից առաջարկւում էին տօնել այդ տարեդարձը, մի տեսակ յոբելեանի վերածել: Քրիստափորը վճռական կերպով հակառակեց: Այդ առթիւ նա գրում էր Ռոստոմին. — « Հայկական կեանքի տասնամեայ անցեալը այնքան տխուր է, որ մեր անելիքները չպէտք է հասկասեն այն ընդհանուր սուգին, որի մէջ պէտք է ղգան իրենց՝ համայն հայ ժողովրդի հետ, նաեւ յեղափոխական մարմինները »:

Ի՞նչ հանդէս, ի՞նչ յոբելեան, ի՞նչ լրաւունք ունի հայ գործիչը ուրախանալու, յոբելեաններ կատարելու, երբ համայն ազգը սուգի մէջ է:

Հայկական կեանքը Իրանի մէջ

« ԻՐԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ » նիւթին չուրջ Տօքթ. Ա– լէք Ազայեան դասախօսութիւն մը կատարած է « Հիդայեաթ Ա.ֆքար » Իրանեան Մշակութային ակումբին մէջ: Նախագահը խօսած է Իրանի մշակութային առեւտրական, քաղաքական եւ դիւա – նագիտ. մարզերուն մէջ Իրանահայութեան մեծ եւ գնահատելի գերի մասին: Թուած է հայ ժո – ղովուրդի մասնայատկութիւնները եւ այն դէմքերը որ մեծ գեր կատարած են Իրանի վերելքի մէջ: Տօքթ. Ալ. Ազայեան բացատրած է Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, հայ եւ պարսիկ ժողո– վուրդներու ցեղային ծագումը, եղբայրակից եր– կու ազգերուն մշակութային եւ լեզուական սերտ կապերը: Պարզած է նաեւ կրօնի գերը հայ ժողո– վուրդի ազգապահպանման մէջ: Իրանեան եւ Օս– մանեան պետութեանց դարաւոր պայքարի ըն – թացքին հայ ժողովուրդին բռնած դիրքը ի նպաստ Իրանի: Ներկայացուցած է Հայերուն կատարած գերը Իրանի տնտեսական, պետական, ելմտական, ռազմական, դիւանագիտական մարզերուն մէջ: Կանգ առած է Իրանցի ժողովուրդի քաղաքական մտքի զարգացման եւ վերածնութեան շրջանի վը– րայ, դրուատելով Մելքոն խանի բացառիկ գերը: Իսկ սահմանադրական շրջանին Եփրեմ խանը: Ցաւ յայտնած է որ Սահմանադրութենէն վերջ Ի– րանի ժողովուրդի բաղկացուցիչ եւ ընդունակ տարրը, հայ քաղաքացիները դուրս մնացած են պետական ասպարէզէն, հիմնական օրէնքին մէջ նախարարական պաշտօնը վերապահուած ըլլալով մահմետականներուն: Օրինակներով ցոյց տուած է հայ ժողովուրդի օրինապահութիւնը, յիշատա– կած է Հայերու, (Կովկասահայերու, Արեւմտա – հայերու եւ Իրանահայերու) նուիրումը իրենց պատկան երկիրներուն մէջ: Յատկապէս յիշած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործիչները եւ մասնա – ւորապէս Ամէն Դարօն: Խօսքն ուղղելով նոր սե– րունդին, թելադրած է աւելի սերտացնել երկու ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը:

Հ– Օ– Մ. (Կ. ՄԱԶ) 40ամեակը տօնուած է չքեղ կերպով Ատրպատականի մէջ յունուար 15ին: Պ. Շահէն Բարխուդարեան Հ. Օ. Մ. Շրջ. վար – չութեան հրաւէրով խօսած է պարսկերէն, ներ – կայացնելով Հ. Օ. Մ.ը: Ապա դրուատած է Իրա– նի բարեխառն կառավարութեան համակրալից վերաբերումը: Յանուն Շրջ. վարչութեան խօսե – լով, Տիկին Լուիզ Սահեփեան բաժ է թէ չորս տարի առաջ հիմը դրած են դպրոցի մը՝ տեղա – հանուած մանուկներու համար, որոնց հայերէնի յառաջդիմութիւնը այսօր հիացում կը պատճառէ բոլորին: Իսկ ժողովուրդը միշտ ալ իր նուէրներով եւ հետաքրքրութեամբ զօրավիզ եղած է հիմի ձեռնարկներուն: Ներկաներէն հիւր մը, Պ. Ա– մէն Սարաֆեան նուիրած է տասը հազար րիալ: Հանդէսէն ընդհ. մուտք եղած է 40 հազար րիալ:

Ա.ՀԻ.Ա.Զի հայ համայնքը կը բաղկանայ 70 հայ ընտանիքներէ (250 հոգի) որոնք հաստատուած են երեք վայրերու մէջ — Ահուազ, Քուէ Ազդուլա, Խազալիէ: Շատ քիչ բացառութեամբ, Հայերը Նաւթային Ընկերութեան պաշտօնեաները են, ո – րոնց տնտեսական վիճակը գոհացուցիչ է: Տարի– ներ առաջ Ահուազի հայ համայնքը ունեցած է աղ– գային դպրոց, սակայն փակուելով, հայ մանուկ– ները յաճախած են պետական դպրոցները: 1947ին կը հիմնուի պզտիկ դպրոց մը եւ մանկապարտէզ: Ներկայիս դպրոցին աշակերտներու թիւը կը հաս– նի հարիւրի: Դպրոցին կից կը գտնուի Ս. Գէորգ եկեղեցին: Հովիւն է Մինաս քհնյ. Ազանեան: Ու– նին եկեղեցական վարչութիւն մը եօթը հոգիէ բաղկացած: Դպրոցին նիւթական հասոյթներն են թոշակները եւ թատերական ձեռնարկները: Շու – տով գործի պիտի լծուի նաեւ Հայ Երիտ. Մշա – կութային Միութիւնը: Քանի մը ամիս առաջ Ահ– ազի հայ համայնքը ունեցաւ թանկագին կո – րուստ մը յանձինս Մարտիրոս Բուտաղեանի:

ԲՈՒՇԵՐի ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ բաւական հին է եւ պատմական հարուստ անցեալ ունի, մինչեւ որ 1856ին իյած է իր ընտանիքի (65 հոգի): Ներկա– յիս կան միայն չորս Հայեր, որոնց մէկն է եկեղե– ցիին ժամկոչը, մէկը պետական բժիշկ, կօշկակար մը եւ խոհարար: Բուշերի մէջ կայ հայկական փառաւոր եկեղեցի մը Ս. Գէորգ: Վերջերս կարե– ւոր սրասներէն մէկը մասը փոխադրեցին Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկչեան վանքը: Հիմա եկե – ղեցիին պահպանութիւնը յանձնուած է ժամկոչ Պ. Սեդրակին, որ նուիրումով կը կատարէ իր պարտականութիւնը եւ ամենօրեայ աղօթք – ժա– մասգութիւնը: Այս եկեղեցին կառուցուած է 1812ին: Բուշերն ունեցած է աւելի հին եկեղեցի մը որ այժմ աւերակ է:

ԵՐԳԶՈՒՀԻ ՕՐ. Լ. ՄՈՎՍԻՍԵԱՆի ի պատիւ՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան Թէհրանի Կանանց մասնա – ճիւղ, Թէհրանի Հայ Կանանց Եկեղեցասէր Մի – ութիւնը կազմակերպած են յարդանքի երեկոյ: Երգչուհին 25 տարի չարունակ ունեցած է բեղուն գործունէութիւն: 1936ին երգած է կայսերական սահնոսյանէն: Ձայնը «Մէցցօ – սօփրանօ» է եւ հետաքրքրութեամբ զօրավիզ եղած է հանդէսին: Ներկաներէն հիւր մը, Պ. Ա– մէն Սարաֆեան նուիրած է տասը հազար րիալ: Հանդէսէն ընդհ. մուտք եղած է 40 հազար րիալ:

Ա.ՀԻ.Ա.Զի հայ համայնքը կը բաղկանայ 70 հայ ընտանիքներէ (250 հոգի) որոնք հաստատուած են երեք վայրերու մէջ — Ահուազ, Քուէ Ազդուլա, Խազալիէ: Շատ քիչ բացառութեամբ, Հայերը Նաւթային Ընկերութեան պաշտօնեաները են, ո – րոնց տնտեսական վիճակը գոհացուցիչ է: Տարի– ներ առաջ Ահուազի հայ համայնքը ունեցած է աղ– գային դպրոց, սակայն փակուելով, հայ մանուկ– ները յաճախած են պետական դպրոցները: 1947ին կը հիմնուի պզտիկ դպրոց մը եւ մանկապարտէզ: Ներկայիս դպրոցին աշակերտներու թիւը կը հաս– նի հարիւրի: Դպրոցին կից կը գտնուի Ս. Գէորգ եկեղեցին: Հովիւն է Մինաս քհնյ. Ազանեան: Ու– նին եկեղեցական վարչութիւն մը եօթը հոգիէ բաղկացած: Դպրոցին նիւթական հասոյթներն են թոշակները եւ թատերական ձեռնարկները: Շու – տով գործի պիտի լծուի նաեւ Հայ Երիտ. Մշա – կութային Միութիւնը: Քանի մը ամիս առաջ Ահ– ազի հայ համայնքը ունեցաւ թանկագին կո – րուստ մը յանձինս Մարտիրոս Բուտաղեանի:

ԲՈՒՇԵՐի ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ բաւական հին է եւ պատմական հարուստ անցեալ ունի, մինչեւ որ 1856ին իյած է իր ընտանիքի (65 հոգի): Ներկա– յիս կան միայն չորս Հայեր, որոնց մէկն է եկեղե– ցիին ժամկոչը, մէկը պետական բժիշկ, կօշկակար մը եւ խոհարար: Բուշերի մէջ կայ հայկական փառաւոր եկեղեցի մը Ս. Գէորգ: Վերջերս կարե– ւոր սրասներէն մէկը մասը փոխադրեցին Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկչեան վանքը: Հիմա եկե – ղեցիին պահպանութիւնը յանձնուած է ժամկոչ Պ. Սեդրակին, որ նուիրումով կը կատարէ իր պարտականութիւնը եւ ամենօրեայ աղօթք – ժա– մասգութիւնը: Այս եկեղեցին կառուցուած է 1812ին: Բուշերն ունեցած է աւելի հին եկեղեցի մը որ այժմ աւերակ է:

ԵՐԳԶՈՒՀԻ ՕՐ. Լ. ՄՈՎՍԻՍԵԱՆի ի պատիւ՝ Հ. Բ. Ը. Միութեան Թէհրանի Կանանց մասնա – ճիւղ, Թէհրանի Հայ Կանանց Եկեղեցասէր Մի – ութիւնը կազմակերպած են յարդանքի երեկոյ: Երգչուհին 25 տարի չարունակ ունեցած է բեղուն գործունէութիւն: 1936ին երգած է կայսերական սահնոսյանէն: Ձայնը «Մէցցօ – սօփրանօ» է

1901 թուականից Քրիստափորը դէմառորում է ահարկու « Փոթորիկ» մարմինը, որի չնորհիւ հայ հարուստները բաց են անում իրենց դրպան – ները յօգուտ յեղափոխութեան:

1901ին « Դրօշակ »ում լոյս տեսան Քրիստա– փորի « Պատմական Ձարիք»ը եւ «Հայ – Քրտական Ցարաբերութիւնները » յօդուածները, 1903ին՝ « Կովկասահայ Տաղնապը » : Այս յօդուածները « Ամբոխային Տրամաբանութեան » հետ միասին կազմում են մեր յեղափոխական գրականութեան ամէնէն չքեղ էջերը:

1904ին, Հ. Յ. Դ. երրորդ Ընդհ. Ժողովը Սո– ֆիայում գծեց յեղափոխական գործունէութեան մի ծրագիր. որոշեց նաեւ ահաբեկումի ենթար – կել Եըլտըզի ճիւղին: Այդ գործի ղեկավարու – թիւնը, իր խոհ պնդումով, յանձն առաւ Քրիստա– փորը: Եղան մարդիկ, որոնք բուռն կերպով բո – ղոքեցին այդ քայլի դէմ: Ցանցանք էին համա – րում կուսակցութեան ղեկավարին նման վտանգա– ւոր գործի դնել: Ընդհանուր ժողովը, ինչպէս եւ Քրիստափորը ինքը, մնացին անդրդուելի իրենց որոշման վրայ:

Իրեն յատուկ թափով ու կազմակերպական տաղանդով Քրիստափորը ձեռնարկեց գործի : Ա– ւաղ, սակայն, նրան վիճակուած չէր այդ գործը հասցնել իր վախճանին: 1905 թ. մարտ 17ին, Սո– ֆիայի մօտ, Վիթոշ լերան լանջին, փորձ կատա– րելու ժամանակ, նա զոհ գնաց ռումբի պայթիւ– նի: Նրա հետ նահատակուեց եւ իր գործակից երի– տասարդ Վռամ Քենդիրեանը ...

Քրիստափորի մահը անփոխարինելի կորուստ էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան համար: Նրա տեղը մինչեւ վերջ էլ մնաց բաց :

Քրիստափորի մահով ծանր կորուստ ունեցաւ եւ, առհասարակ, հայ կեանքն ու մտաւորական – նութիւնը: Հայկական մտքի զարգացման պատ – մութեան մէջ Քրիստափորը ամենամեծ դէմքերից մէկն է Նալբանդեանից եւ Արծրունուց յետոյ:

Քրիստափորի թողած գրական ժառանգու – թիւնը մեծ չէ քանակով, բայց որակով թանկար– ժէք: Ինչպէս ասացինք, նրա «Ամբոխային Տրա – մարանութիւնը » եղակի երեւոյթ է հայ իրակա – նութեան մէջ: Անհրաժեշտ է անպայման, որ իւ– րաքանչիւր Դաշնակցական, աւելին՝ ամէն հայ մտաւորական կարդայ այդ կուռ տրամաբանու – թեամբ չաղախուած եւ զարմանալի լաւատեսու – թեամբ ու հաւատով ներշնչուած դիրքը: Հոյակապ է, մանաւանդ, նրա վերջաւորութիւնը :

— « Այո, դրում է Քրիստափորը, անցեալի կորուստները ճնշում, ճմլում են մեր սրտերն ու մտքերը, բայց չնմանուենք Թուղիդիտէսի այն հերոսին, որ կռուի միջոցին փոխանակ իր հակա– ռակորդի հարուածներին դիմադրելու, փոխանակ աչքատելու նրա մարմնի ամենազգայուն կէտերին հարուածներ տեղալու, ձեռքերը սեղմում էր մարմնի այն տեղերին, ուր ընկնում էին հակա – ռակորդի հարուածները: Կասկած չկայ, որ այդ– պիսի մի ընթացք մեզ կը տանէր միայն դէպի ան– պայման կորուստ, այն ինչ՝ յարատեւ կռիւը դեռ շատ բան կարող է խոստանալ մեզ: Եւ ո՞վ գիտէ, թէ ինչ գոյնով պիտի լուսաբանուեն այսօրուայ մեր կորուստները 50 — 100 տարուց յետոյ, երբ դրանք կը կապուեն հետեւողականութեամբ՝ մեր կեանքում տեղի ունենալիք հետագայ երեւոյթնե– րի հետ: Ո՞ր ազգը արդեօք — երբեմն ստրուկ , իսկ այժմ ազատ — չէ մոռացել իր կրած զար – հուրելի կորուստները: Ո՞րը արդեօք դրանցից կը փոխէր այսօրուայ իր ազատութիւնը նախկին վիճակի հետ եւ անցեալ կեանքի այնպիսի մի ըն– թացքի հետ, ուր ոչ մի գոհդութիւն, ոչ մի ա – ւերում չլինէր կատարուած: «Չկայ մարդկու – թեան համար աւելի դեղեցիկ յոյս, քան մի ճնշը– ւած ազգի յարութիւն առնելը »— ասիպուած է եղել խոստովանել նոյնիսկ այնպիսի մի հրէշ , որպիսին էր Դիզրայէլի :

Ցարատեւ կռիւ — յաճախ եւ երկար ժամա – նակ դուրէ անպոդ՝ չնայած երբեմն նոյնիսկ իր յաղ ծաւալին, — ահա թէ ուր է մեր փրկութեան բանալին: Պահպանենք, չարունակենք կռիւը, որ– պէսզի յաղնանայ, ընդարձակուի եւ ընդարձակ – ուելով՝ յարատեւի — ահա դէպի մեր նպատա– կը տանող միակ ճանապարհը: Չդեղուենք այդ ճա– նապարհից, որ պատճառների եւ հետեւանքների հապակցութեամբ ունի պատմութեան մէջ հաս – տատուած օրէնքի ուժ. չդեղուենք այդ միակ ճա– նապարհից, որ սփռուած է յուսատու ապագայի դրաւիչ ծաղիկներով »...

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Իրենց ակնոցով

Հայ ժողովուրդի ազատագրութեան Ջատագովներէն ու գործիչներէն Խաչատուր Աբովեանի ու Միքայէլ Նալբանտեանի անուններն ալ կը խանդուին համայնավար քարոզութեանց : Մարքսեան եւ Լենինեան վարդապետութեան կողմնակիցներ կամ քարոզիչներ ցոյց տալով, յիշատակարան ու արձաններ կը կանգնեն : Ըսել կ'ուզեն թէ անոնք ալ նոյն ոգին կը կրեն : Որո՞ւ տունը կը հարցնեն կամ զո՞վ կը խաբեն :

Որքան կ'ուզէինք որ այդպէս ըլլար եւ խօսքը համապատասխաններ իրականութեան :

Նոր չէ արդէն որ կ'ըսեն, կը գրեն ասոր նման շատ բաներ, միմիայն խաբելու կամ աչքի փոշի փչելու համար նորահաս երիտասարդու – թեան որ ոչ անոնց կեանքը սերտած կամ կար – գացած է, եւ ոչ ալ Հայոց իրական պատմութենէ եւ անցքերէն լուր ունի :

« Վէրք Հայաստանի » հեղինակը Ա. Աբով – եան արթնար դէթ մէկ անգամ իր անյայտ դե – րեզմանէն եւ տեսնէր թէ ինչպէս կը շահագործեն իր անունը, ինչպէս եւ մեծ հայրենասէրը Մ. Նալբանտեան որուն գործերն եւ նամակները միշտ կը յիշեն բացի «Մեր Հայրենիք»էն որ անչուշտ խոտոր կը համեմատի իրենց բիրտ վարմունքին եւ միահոդմանի ուղղութեան ...

Անոնք պիտի խոռվէին իրենց անդրշիրիմեան քունէն եւ պիտի ապչէին իրենց վերագրուած այդ խորթ դաղափարներէն :

տեղի ունեցած է Աբգարանի մէջ յունուար 6ին : Ցուցադրուած են 38 նկարներ : Մասնագէտներ դիտել կուտան թէ իր արուեստը սովորական նկարչութեան սեռին չի պատկաներ, գրչի եւ վրձինի ջրանկարչութիւն է : Իր գրիչն ու վրձինը իրականութեան կը վերածեն երազական տեսիլները : Ան խոր ապրումներու եւ երգի նկարիչ է : Ձմեռնային բանաստեղծ նկարիչ է, գիծերը կշռաւոր են, գոյները վճիտ, անսեթեւեթ եւ գրաւիչ : Ելրոպացի նկարիչ մը, դիտելով Գուրգէն Եանի գործերը շատ է թէ հոգիի եւ սրտի արուեստ է : Ան օգտուած է իրանեան մանրանկարչութենէն :

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ջութակահար Վանիկ Խոյոյեան, ի ներկայութեան տասը երաժշտադէտներէ (Պոստոնի, Հայ եւ Ելրոպացի) կազմուած քննիչ յանձնախումբի մը յանդիպակէս նուագած է Ա. Խաչատուրեանի ջութակի Կոնցերտոն, ապրանալոյ քննիչներու հիացումին : Մարտ 9ին տուած է իր անդրանիկ նուագահանդէսը :

Եւ այսպէս ինչեր չըրին, ինչեր չըսին նաեւ պատերազմի ընթացքին եւ ազատագրութեան առաջին օրերուն :

Ու խաղցուցին կաթողիկոս, տէրտէր, ժամ, աղօթք, կրօնք, հաւատ, իբր անցնելով, մի միայն զանոնք իրենց գործիք ընելու, ծառայեցնելու մինչեւ որ կամուրջէն անցնէին ...

Իսկ հիմակ հայերէնն անգամ կը խարդախեն, կ'աղճատեն, արդիականացնելու, խեղկատակու – թեան հասցնելու աստիճան, որպէսզի հետզհետէ ձուլուի ռուսական կաթսային մէջ :

Կամաւոր կոյրերն անգամ դիտեն որ իրենց աւետարանը, ոչ կրօն, ոչ եկեղեցի կ'ընդունի, իսկ ազգն ու հայրենիքն ալ ժամանակաւոր երեւոյթ – ներ կրնակատ, դատապարտուած՝ անհետանալու :

Անոնք որ ազատութեան մասին կը խօսէին եւ կը գործէին եւ այդ երազով մեռան՝ ինչպէս Մ. Նալպանտեան եւ յաջորդներ, ինչպէ՞ս կրնան բարեկամ համարուիլ օտարոտի եւ բռնակալ վար – դապետութեան մը :

ՄԻՆ–ՍԻ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՆՈՑՆ ԵՐԳԸ

Աթենքի Ազգ Օրը ցաւով կը նկարագրէ, խմբագրականի մը մէջ·—

« ... Հելլէնահայութիւնը նոր է որ սկսած է ղգալ սպառնալիքը որ կախուած է առաւելապէս կեդրոնի եւ գաւառներու մէջ ցանուցիր մեր բեկորներու դլխուն :

Ներշաղթը եւ չարունակուող արտագաղթը դժբախտաբար նօսրացուցած են մեր համրանքը բաղմաթիւ կեդրոններու մէջ ուր ունէինք եկեղեցի, վարժարան, խարաններ եւ միութիւններ : Այդ կեդրոններուն մէջ այսօր 5–20 կամ քիչ մը աւելի հայ բնակիչներ են մնացած, որոնք ոչ վարժարան եւ եկեղեցի պահելու եւ ոչ ալ կազմակերպութիւններ ստեղծելու միջոցները ունին :

Պէ՞տք է զանոնք լքել իրենց բախտին : Թոյլ տա՞լ որ անոնք ժամանակին հետ հալին, անհետանան իրենց չրջապատին մէջ : Իրաւ է անոնց թիւը չանգնիր երեք հազարը, այսուհանդերձ թիւ մըն է կարեւոր ազգի մը համար որ պարտի գուրգուրալ իր ամէն մէկ համրանքին վրայ :

Կեդրոնի մէջ ծայր տուած փրկարար չարժումը, տարբեր ձեւերու տակ պէտք չէ՞ փորձել նաեւ գոնէ այն չրջաններուն մէջ, ուր կը չնչեն տակաւին 50է աւելի հայ հոգիներ :

Աթէնքի մէջ վերջերս կազմուած Ցունահայ Ազանդական Միութիւնը նուիրուած է իր չուրջ համախմբելու օտար վարժարաններ յաճախող հայ երիտասարդութիւնը, դանոնք կապելու համար հայկական աւանդութեանց, իրենց մայրենի լեզուն եւ Հայոց պատմութիւնը անպիտացող այդ երիտասարդութեան մեծ մասին հնարաւորութիւններ ստեղծելու դանոնք իւրացնելու :

Ինչո՞ւ Քերքիրայի, Փաթրասի, Լարիսայի, Գալալայի, Քանէթիի, Բոմոթինիի եւ Ալեքսանդրուպոլի մեր փոքրաթիւ գաղութները չստեղծեն հրենց յատուկ տեղական փոքր կազմակերպութիւններ, որոնք ազգ. մարմիններու հետ գործակցաբար հիմնեն ծաղկոցներ, հոգ չէ թէ յետմիջօրեայ, ուր հելլէն վարժարան յաճախող մեր փոքրիկները կարենան սորվիլ Հայոց լեզուն եւ պատմութիւնը: Ինչո՞ւ տեղւոյն Ուսանողական միութեան հետեւողաբար չհաստատեն այդ վայրերուն մէջ եւ հայերէն լեզուի եւ Հայոց պատմութեան դիչերային դասընթացքներ :

Այդ չրջաններու մէջ նչանակուած ազգային մարմիններու վրայ կր ծանրանայ լուրջ պատասխանատուութիւն: Անոնք պէտք է ստանձնեն նախաձեռնութիւնը, որ պէտք է քաջալերուի ՀԲԸՄի կողմէ, ի հարկին նիւթական յատկացումներով : Որովհետեւ միակ կազմակերպութիւնը, որ կրնայ այդ ուղղութեամբ օգտակար ըլլալ — եւ պէտք է ըլլայ — ՀԲԸ. Միութիւնն է, որուն ոչ նիւթական եւ ոչ ալ բարոյական միջոցները կը պակսին:Կեդրոնին կողմէ իրեն տրամադրուած աւելի քան 13·000 տոլարի պատկառելի գումարը այդ կազմակերպութիւնը կր դնէ բազմաթիւ պարտաւորութեանց առջեւ, նկատելով որ կրթական նպատակներու համար յատկացուած գումարը չանգնիր իր ստացած գումարին մէկ երրորդէն անդին: ՀԲԸՄի Տիկնանց Օժանդակ Ցանձնախումբի վերջին թէյասեղանին առթիւ Պ. Գ. Բարադամեանի նկատողութիւնը ճիշդ տեղին էր, երբ կ'ըսէր թէ չատ աւելի ընդարձակ գործունէութիւն կը սպասուի Հ. Բ. Ը. Միութեան Աթէնքի մասնաժողովին :

Աթէնքի երկու արուարձաններու հոմանուագեայ վարժարաններու տրամադրած 5000է աւելի տոլարներու գումարէն իսկ կարելին պէտք է դեղչել, երբ Հ. Կ. Խաչր, իր կրկնակի թուով աչակերտութեան եւ վարժարաններուն կր բաւեցնէ 3–4000 տոլարը :

Պէտք է փրկել սերունդը, անոր ամենատեսիլ ոեհորն իսկ մէկն ըլլալով: Հ. Բ. Ը. Միութեան Աթէնքի մասնաժողովի վարիչները պէտք է լրջօրէն որոշին մեր ցանուցիր բեկորներուն պահպանութեան հարցով »:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՆԿԱՐԻՉ ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ, ուսուցիչ Ուսթրոի (Մ. Նահանգներ) Արթ Միւզէում դպրոցին մէջ, նկարած է թաղաքին Հայ Առաքելական Ս. Իրորդութիւն եկեղեցւոյ մայր խորանին ճակատը «Աստուածամայրն ու Ցիսուս Մանուկը»: Ցատկանչական երեւոյթ է այս գործին «Թեմբերա» մը բլլալու պարագան, այսինքն գոյները կազմող իւղերուն մէջ խառնուած է նաեւ հում հաւկիթի դեղնուց, ինչ որ կ'երկարաձգէ նկարներու կեանքը: Հին վարպետները կը գործածէին գայն:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (40)

Մելիքի աղջիկը

—

Է.

Աղջիկը հառաչեց եւ խորտակուած ձայնով ասաց·

— Անյայտ է, մայրիկն էլ է ասում ... Նա էլ կրկնեց քո խօսքը:

Մեհրին, լսելով որ Մելիքի կինն էլ համաձայն է իր հետ, հպարտացաւ եւ, դէն հրելով թղթերը, պատասխանեց .

— Ասում էի··· յիմարութիւններ են :

Նա չիմացաւ թէ ինչ խիստ հարուած տուեց իր սանիկին սրտին: Ու չհասկացաւ եւ այն՝ թէ ինչու Գայիանէն յանկարծ բորբոքուեց, ինչու արտասուքը սրբելով, հաւաքեց իր թղթերը,միեւնոյն ժամանակ կարծես ինքն իր հետ խօսելով , ասաց·

— Դու է՞լ, Մեհրի··· դու է՞լ կարդին խօսք չունես: Շատ լաւ: Ամէնքն ուզում են ինձ յուսահատեցնել, բայց ես չեմ յուսահատուի, ես դիտեմ որ կարող եմ··· օր ու գիչեր մոտածել եմ··· իմ սիրտը կապել է, եւ ես կր սովորեմ :

— Ա՛հ, ինչպէս է հառաչում, ասաց Մեհրին խիստ զղջացած·— կարծես թէ աչխարհը կր քանդուի··· Թող այդ բաները, ցաւդ տանեմ. ես լաւ խօսք ունիմ քեզ համար, այն էլ ինչ խօսք ···

Եւ երբ Գայիանէն բարձրացրեց իր խոնաւ աչքերը, նա ծիծաղելով արտասանեց . — Ես ա – սացի ···

— Ի՞նչ ասացիր: = Առաջ հարցրու թէ ո՞ւմ: Ասացի նրան :

Գայեակի խորհրդաւոր, փորձիչ հայեացքի առաջ աղջիկը կարմրեց, ինչպէս յանցանքի տեղը բռնուած մի երեխայ: Իսկոյն հասկանալի դար – ձաւ թէ ով է «Նա»:

— Ցիչո՞ւմ ես՝ ինչ պատուիրեցիր ինձ հարսնաղբիւրի մօտ··· Դու դիտես թէ ուր է նրա աստղը, դու չուղեցիր որ նա յուսահատուած գնայ, եթէ վիճակը ···

— Դա խոստովանանք էր, վրդովուած ձայնով թոթովեց Գայիանէն:

— Այո ··· իմ երեխան սուտ չի խօսում :Բայց ի՞նչ ծածկեմ մեղքս··· Ջպահեցի խոստովանանքդ :

— Ինչո՞ւ· միթէ՞ վիճակը ···

— Վիճակը խօսեց, շատ լաւ խօսեց, եւ ես պիտի լռէի: Բայց ներիր: Մեհրին չկարողացաւ լուռ մնալ, նրա սիրտը կր ճաքէր, եթէ յարմար միջոց չը դանէր եւ չր յայտնէր «Նրան» որ զուր ենթադրութիւններ չանէ, զուր չր տանջէ իրան այդ հարցով, թէ որքան խմաստուն է վիճակը: Ինչո՞ւ հազար ու մի միտք անել ,երբիմ լեզուն կարող էր հաստատն ասել, երբ նրա որոնածը իմ ձեռքի մէջ էր ···

Աղջիկը այլեւս չկրցաւ քեց: Նա, ուրեմն, հա – մաձայն էր:

— Ջո ասածները նա լսեց, ի հարկէ, մեծ ուրախութեամբ, բայց քեզ պէս կարմրեց, քեզ պէս չփոթուեց: Առաջին անգամ չկարողացաւ խօսել, քեզ պէս ամաչում էր: Երկուաք նման էք, ինչպէս միջից կիսած մի նուռ: Նա չուտով հասկացաւ, որ Գայիանէն իր Մեհրիից ծածուկ բան չունի եւ, վերջապէս նայեց իմ դէմքին :

Պատուն աչխատում էր չատ համ ու հոտ մտցնել իր պատմութեան մէջ, խօսում էր դանդաղ, իսկ երիտասարդի պատասխանը յայտնելուց առաջ կանդ առաւ: Նրա աչքերը կուլ դնացին այն կնճիռների մէջ, որ կազմեց ժպիտը , խորին հիացմունքի յայտարարը :

Գայիանէն մի կողմ էր թեքել իր դէմքը, իսկ աջ ձեռքը բարձրացրել էր, պահում էր դէմքի մօտ, կարծես պատրաստւում էր պաչտպանել նրբա քնքուչ կաչին մի ջերմութիւնից, որ պիտի դար այրեր նրան :

— Այս խօսքերն ասաց· «Հաւատում եմ, բայց ասա Գայիանէին, որ դոհ չլինի իր սրտից· Նա քիչ բան դիտէ, չատ քիչ, եթէ գոնէ մի ժամ,մի րոպէ հասկանար թէ ինչեր է տանում իր սիրտը, ինձ մենակ չէր ուղարկի Խաչէն : Այնտեղ ես չեմ ապրում, իսկ այստեղ սպասում եմ թէ կ'ապրեմ»: Այսպէս ասաց ու գնաց :

Աղջկայ ձեռքր հանդարտ իյաւ դէմքի վրայ: Երեւում էր որ Մեհրիի հաղորդած կրակը արհամարհեց ամէն մի արգելք եւ տեղ հասաւ :

— Ահա ինչեր կան քեզ համար, աչքիս լոյս աստղիկ վայելիր, բախտաւոր եղիր, աչխարհը քեզ պիտի նայէ նախանձով, բայց դեռ դու ես — անմեղ երեխայ — աչք դնում աչխարհին եւ ուզում ես իմանալ թէ ինչ կայ այնտեղ :

Լ.Ի.

որոշելու համար թէ ինչպէս պիտի վճարեն այս ծրագրով նախատեսուած դրամարները :

Ծրագրին մէջ նկատի առնուած են նաեւ Ա. Միութեան դիտումները եւ հնարաւորութիւնները : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին :

★ Արեմտեան ճակատին ընդհ. հրամանատարը, զօր. տը Լաթր տը Թասինյի փարիզէն Լոնտոն գնաց օդանաւով, ընկերակցութեամբ Հոլանտայի փոխ – սպարապետին եւ միւս պետութեանց ներկայացուցիչներուն : Ասոնք ալ մասնաւոր խորհրդակցութիւններ պիտի կատարեն, զինուորական հարցերու մասին :

★ Փարիզի թերթերը երէկ հրատարակեր էին մառեչալ Թիթոյի մէկ յայտարարութիւնը, որուն համաձայն կարելի է եւ պէտք է ելք մը գտնել, հաշտեցնելու համար Արեւելքն ու Արեւմուտքը : Իր կարծիքով, «քաղաքական եւ տնտեսական դրութիւններ կան, բայց տարբեր աշխարհներ չկան : Եթէ այդպէս ըլլար, անդունդ մը պիտի բացուէր իրենց միջեւ : Եւ այնատեն անիմաստ պիտի ըլլար համաձայնութեան միջոց մը փնտռել : Նոյնիսկ Արեւելքի մէջ ամէն երկիր նոյն աստիճանով չէ կատարած ընկերվարական նուաճումը : Ոմանք դեռ նոր կը սկսին : Ատիկա պատճառ է որ չփումներ եւ համաձայնութիւններ չփորձուին տարբեր ազգերու յառաջդիմական ուժերուն մէջ – ջեւ : Քաղքենի եւ ընկերվարական դրութիւնները կրնան գործակցութեան միջոցներ գտնել եւ պէտք է որ գտնեն : Եթէ չփորձեն գտնել, ուրիշ ելք չկայ բայց միայն պատրաստուիլ անողորմ կռիւ մը մղելու» :

★ Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ առաջին վինաբարձ չոգենաւը ճամբայ պիտի ելլէ այս շաբթու, դէպի Ֆրանսա կամ Իտալիա :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ վերջերս որոշեց ընդել «դաւանագիտական բուրլին», Յուլիս 1էն սկսեալ : Անգլիա եւ Մ. Նահանգները բողոքեցին այս որոշման դէմ, որ պիտի բազմապատկէ իրենց դեսպանական ծախքերը : (Ամերիկացիները տարեկան մէկ միլիոն տոլարի յատկացածական ծախք մը կը նախատեսեն իրենց դեսպանատան համար) : Իրաւեկներ կը կարծեն թէ Ռուսերուն նպատակն է կրճատել տալ օտար դեսպանութեանց պաշտօնաեաները :

ԱՆԳԼԻՈՑ աշխատաւորական կառավարութեան մեծամասնութիւնը երեքի իջաւ, երկրորդ երեսփոխան մըն ալ մեռած ըլլալով :

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ յանձնաժողովէն հեռացան Ա. Միութեան պատուիրակները, տեսնելով որ դուրս չեն հանուիր ազգայնական Չինաստանի ներկայացուցիչները : Տասնըւթերորդ անգամն է որ Մոսկուայի պատուիրակները կ'առնեն կը քալեն Ազգաժողովին այս կամ այն յանձնախումբէն : Մարդկային իրաւունքներու յանձնաժողովին նախագահն էր Տիկին Րոզվելթ, որուն դէմ բողոքեց Ա. Միութեան ներկայացուցիչը, Ցարապկին, ըսելով թէ «կ'օգտագործէ իր դիրքը, Մ. Նահանգներու նպատակներուն ծառայեցնելու համար Ազգաժողովը» : Ընդհրդային բանաձեւը մերժուեցաւ 12 ձայնով, ընդդէմ 2ի (Ա. Միութիւն եւ Եուկոսլաւիա) :

ՊԵԼՃԻՈՑ վարչապետը, Ալպէռ Տըվէզ (ազատական) կը ջանայ միւս երկու դլխաւոր կուսակցութիւնները համոզել, միջին ճամբայ մը գտնելու եւ թագաւորական տագնապը լուծելու համար : Իր ծրագիրն է Լէոփոլտ Գ.ը ազատել աքսորական վիճակէն եւ Պելճիա հրաւիրել, պայմանաւ որ կարճ ձահակալութենէ մը վերջ հրաժարի եւ իրեն յաջորդէ 19 տարեկան տղան, իշխան Պոտուէն : Ընդհանուր խմբակցութիւնը կը պահանջէ անպայման վերադարձ, իսկ ընկերվարական – ները բոլորովին հակառակ են թագաւորին վերադարձման : Վարչապետ վճռապէս յայտարարեց այս երկու կուսակցութեանց թէ պիտի հարկադրուի լուծել տալ խորհրդարանը, եթէ չըն – դունին իր առաջարկած լուծումը : Եթէ տագնապը երկար տեւէ, կրնայ վնասել նաեւ Ատլանտեանի դաշինքին գործադրութեան : Ահագին զինամթերք ամբարուած է ամերիկեան նաւահանգիստներուն մէջ, Պելժիոյ համար, բայց Մ. Նահանգները չեն ուզեր ղրկել, մինչեւ որ ստորագրուի զինակից համաձայնութիւնը :

ԹՐՔԻԹՆԵՐՈՒ ԴԷՄ օրինագիծ մը պատրաստած է վարչապետը, Պ. Պիսօ, խափանելու համար չարաշահութիւնները : Թերթերը կը դը – րեն թէ մօտ 3500 «քարթէլ»ներ կան որոնք մեծապէս կ'ազդեն գիներուն վրայ, արգիլելով ազատ մրցակցութիւնը : Փոքր արտադրիչները չեն կըրնար դիմանալ հզօր «Թրըսթ»ներու մրցումին, որ միեւնոյն ատեն կը բարձրացնէ ապրուստի գիները : Մշակուած օրինագծին համաձայն, եօթը անդամներէ բաղկացեալ տնտեսական ատեան մը պիտի կազմուի, այս հարցով զբաղելու համար : Այն «քարթէլ»ը որ կը մերժէ հպատակիլ լուծման հրամանին, պիտի դատապարտուի 100·000էն մինչեւ 100 միլիոն Ֆր. տուգանքի : Եթէ չվճարեն, քաղաքային դատարանները պիտի բռնագրաւեն

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ :

Attractions Orchestre ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ

Մուտքը 250 ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ԹԱՏԵՐ. ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre :

Կը ներկայացուի ԶԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ. Ղարիպեանի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին :

Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք :

Իջնել Փորթ տ'Իթալի :

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՈՒՐԻՐ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30 :

SALON DE L'HÔTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին :

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON :

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Սալ Ժան տ'Արք : Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին ողբերգութիւն մը՝ ՄԱՀԸ

եւ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Կը նախագահէ ընկեր ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՆԱՊԵՏԵԱՆ

Մուտքը հրաւիրատոմսով :

Հաւաքոյթ Մարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ՏՈՀՄԻԿ ԵՐԳԵՐՈՒ (մեծ մասով ա – ռաջին անգամ երգուած Մարսիլիոյ մէջ) :

«Հայ Գնար» երկսեռ երգչախումբի կողմէ

Ղեկավարութեամբ Տիկ. ՄԱՌԻ ԱՇՂԵԱՆ – ՆԱԳԴԱՇԵԱՆի : Կիրակի 16 Ապրիլ երեկոյեան ժամը 8·30ին Սալ Մազնօ :

Ֆ.Հ.Մ.Ը. Մ.Ի ԲԱԺԱԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Զատկին կիրակին ու երկուշաբթին, A. S. Amicaleի գեղեցիկ մարզադաշտին վրայ, «Ե. Պա – պիկեան»բաժակի մրցումները, մասնակցութեամբ ԼԻՈՆ–ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան 1949ի բաժակին) : ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Provence, promotion honneur) : ՎԻՆԻ Հ.Մ. Ը. Մ.ին (ախոյեան Lyonnais, 1ère division) : ԱԼՖՈՐ – ՎԻԼԻ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին (Finaliste championnat de Paris) :

Առաջին մրցումները, երկու օրն ալ, կը սկսին ժամը 2ին :

Հաղորդակցութիւն.— Charenton - Ecolesէն, 181 autobus, իջնել Rouget de l'Isle ճիշդ դաշտին դիմաց :

Տաճօբ.— Մարզադաշտը ունի հազար անձի համար գոց tribunes :

★ Ի պատիւ հիւրերուն, երեկոյթ պարահանդէս մը, կիրակի ժամը 9էն սկսեալ, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին չքեղ սրահին մէջ, (Salle Voltaire, rue Voltaire) : Հաղորդակցութիւն.— Charenton Ecolesէն, autobus 103, իջնել rue Voltaire :

Սակաւաթիւ օրիւնակներ կան միայն

ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (Թուղթէ ակնարկ) : Գինն 1000 ֆր. : Գաւառի համար 1100 ֆրանք :

Գ. ԼԱԶԵԱՆի ԴԷՄՔԵՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԷՆ : Գին 800 ֆրանք : Գաւառի համար 900 ֆրանք : Դիմել «Ճառագ»ի վարչութեան եւ Հրանտ Սամուէլ դրատունը, 51 rue Mr. le Prince, Paris :

անոնց ապրանքները, նշանակուած տուգանքը դանձելու համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ.).— Սթերլին 890 (855), տոլար 349·60 (360), զուից. ֆրանք 81·35 (84·25), նափոլէոն 3500, զուից. ոսկի 3370, սթերլին 4130, տոլար (20) 16·600, ճոյլ ոսկի 489·000 ֆրանք :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ : Նիւթը՝ «Հայ ազգին ծագումը» : — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9 :

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը այս կիրակի, ժամը 9·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8·30ին, Խրիմեան Ակումբին մէջ : Ներկայ պիտի ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ 29 Մարտ, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ա.Հարոնեան սրահը, rue des Convalescents : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան հրաւէրով այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Մարի Նուպար Ուսանողական տան մէջ, 57 Պուլվ. Ժուրտան, պիտի խօսի Ճիճեեան : Նիւթը՝ «Ց. Այվազովսքիի կեանքն ու գործը» : Պիտի ցուցադրուի նաեւ նկարիչին գլուխ գործոցները :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

կը խնդրուի որ իրենց հին ու նոր բաժնեգիները վճարեն :—

ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ.— Ընկեր Ա. Քէօսէեանի : ընկեր Ա. Պետիկեանի կամ Պ. Մերիկեանի :

ՊՈՄՈՆ.— Ընկեր Ցուվհ. Տէօքմէճեանի :

Ս. ԺԵՐՈՄ.— Ընկեր Գ. Կոփոյեանի :

ՍԻՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Մ. Իլոյեանի :

ՍԻՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Ընկ. Գ. Մուճէրէեանի :

ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕ.— Ընկեր Ա. Ամմաղանեանի կամ Սարգիսեանի :

ԼԱ ՍԻՈՒԹ.— Ընկեր Ց. Աճէմեանի :

ՆՔՈՒ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ.— Ընկ. Մկրտիչեանի :

ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեանի :

ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Ա.ատուրեանի :

Ապրիլի ընթացքին թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները որոնք պարտք ունին 5րդ շրջանէն (1949—1950 տարիք) :

ՑԵՏԱՋՈՒՄԱՏ է, գործադրուի եւն. պատառաճառներով, Մարսէյլի Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան կազմակերպած հանդէսը, ի յիշատակ Ազրիւր Սերոբի, Հրայրի եւ Գէորգ Զաւուշի նահատակութեան 50ամեակին առթիւ :

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԵՒԱԳԱԼԸ ԵՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Այս ուրբաթ առաւօտ վերջին Արեւագալ եւ եռեկոյեան ժամը 5ին Խաղաղական եւ հսկում Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

Ծաղկազարդ, կիրակի 2 ապրիլ, սկզբ. ժամերգ, ժամը 8ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին : Երեկոյեան ժամը 16·30ին :

ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսիլիոյ Հայ Գերիներու Միութեան տարեկան մեծ պարահանդէսը այս չաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս Salon de Clubի չքեղ սրահներուն մէջ :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր : Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն :

Առաքում գաւառները :

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 7 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 30 MARS 1950 — Հինգշաբթի 30 ՄԱՐՏ

36րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6115 — Նոր շրջան թիւ 1526

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱԽՏԻՆ ԶԳՈՒԱԾ ՃԱԿԱՏ ՄԸ

Եթէ ուշադրութեամբ հետեւիք, պիտի տեսնէք որ ամէնէն հեռաւոր զաղութին թերթն ալ առիթ չի փախցներ, ճոխացնելու համար քաղաքական լուրերու եւ տեսութեանց բաժինը :

Զկայ դիւանագիտական գետին մը որ ան-մատչելի համարուի : Մանաւանդ ծայրագոյն ա՛յ եւ ծայրագոյն ձախ ճակատներուն համար :

Ես այս՝ տարիներէ ի վեր : Այն աստիճան որ, ժամանակ չեն գտներ զբաղելու աւելի հիմնական խնդիրներով : Ներքին թէ արտաքին կեանքի, միջավայրի, շրջապատի ուսումնասիրութիւններով :

Ահա երեսուն տարի կ'ըլլայ որ հայաչատ բոյներ հաստատած ենք բազմազան երկիրներու մէջ : Կրնա՞նք ցուցնել երեսուն լուրջ ուսումնասիրութիւն՝ այս կամ այն երկրի եւ ժողովուրդի մասին : Անոնց քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական կեանքի, մշակոյթի եւ ուրիշ երեւոյթներու մասին :

Մեր խօսքը ընթացիկ, չարժուն կեանքի մասին է եւ ոչ թէ մատենադարաններու մէջ մնալու դատապարտուած հատորներու :

Երբ Թուրքիա կը զտնուէինք, համիտեան, էթիւհատական թէ քէմալական շրջաններուն, օրուան խմբագիրները կը զոհանային պիտանի եւ անպիտան լուրեր թարգմանելով տեղական թերթերէն, ինչպէս օտար մամուլէն : Կը թարգմանէին եւ թերթը մէկդի կը նետէին :

Մինչդեռ, այդ նոյն թերթերը սովորական լուրերէն զատ, կը պարունակէին բազմազան հետաքրքիր տեղեկութիւններ եւ պարբերականներ, շատ աւելի չափական բովանդակութեամբ :

Քանի՞ թերգրգէտներ բան – գործ ըրին հետեւիլ անոնց : Մանաւանդ Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին, երբ ազատօրէն, լայնօրէն կ'արծարծուէին ազգայնական, համաթրքական, թուրանական զաղափարները : Երբ կը ձեւակերպուէր նոր վարդապետութիւնը.— միատարր եւ միաճոյղ Թուրքիա, փոխան Օսմանեան կայսրութեան :

Ա՛յս է պատճառը որ, դարաւոր բնիկներ ըլլալով հանդերձ, չկրցանք ճանչնալ մեր դրացիները : Եւ Թուրքիան, օսմանեանը թէ ազգայնականը, մնաց գոց գիրք՝ շատ մը տեսակէտներով :

Նոյն սովորութիւնը չէ՞ որ կը չարունակուի այսօր ալ, ազատ ափերու վրայ : Բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր հոծ զաղութներ ունինք :

Գրեթէ ամէն տեղ, մենք մեր մէջ ամփոփուած, աւելի ճիշդ՝ կղզիացած, հարեւանցի կը ճանչնանք մեր շրջապատը :

Կիսկատար են մեր տեղեկութիւնները, ամէն բանի մասին : Հակառակ տարիներու բնակութեան եւ ուրիշ յարմարութեանց :

Ինչպէս երէկ, այսօր ալ անմիջականը, մեր ամենօրեայ կեանքին կապուած գիտելիքներն են որ կը հետաքրքրեն մեզ : Մնացեալը ձգուած է բախտին :

Եթէ վարդապետ մը կամ գիտնական մը քիչ մը խորանալով, ազգագրական, պատմական կամ տնտեսական ուսումնասիրութիւն մը պատրաստած ըլլայ, կա՛մ հրատարակիչ պիտի փնտռէ, կամ ընթերցող :

Ահա թէ ինչո՛ւ մեր թերթերը յաճախ իրարու կը նմանին բովանդակութեամբ :

Ընդհանրապէս ամէնուն մէջ ալ, նեղ –ազգային կեանքէն, ընթացիկ լուրերէն եւ յօդուածներէն դուրս, դժուար կը գտնէք նիւթեր որոնք տեղական հոտ ունենան : Տեսութիւններ, ուսումնասիրութիւններ, որոնք ծանօթացնեն իրենց ապրած միջավայրը :

Տեղական թերթերն անգամ հարեւանցի կ'օգտագործուին, քանի որ թարգմանութիւնները կը կատարուին օտար աղբիւրներէ :

Միշտ եւրոպականն է որ հմայք ունի, եւ ոչ թէ տեղականը : Քաղքենի – ազնուապետական գայթակղութեան մը, միջազգային աւազակութեան մը պատմութիւնները աւելի լայն տեղ կը բռնեն քան տեղական ուսումնասիրութիւն մը : Կամ թարգմանութիւններ՝ հիւրընկալ ժողովուրդի դրականութենէն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ...

Սխալ վարկածներ կան որոնք ժամանակի ընթացքին ընդունուած են իբրեւ բացարձակ ճշմարտութիւններ : Երբ քիչ մը խորանանք կը տեսնենք որ շատ չուր կը վերցնեն :

Այսպէս, միշտ կ'ըսեն.— «Որակն է կարեւորը եւ ոչ թէ քանակը» :

Ո՛րքան սխալ : Եթէ մեր ժողովուրդին որակը հինգ անգամ պակսեցնէինք եւ քանակը տասնով բազմապատկէինք, գիտէ՞ք թէ ինչե՛ր պիտի փոխուէին աշխարհի երեսին եւ մեր ճակատագրին մէջ :

Ժողովուրդներու ճակատագրին մէջ քանակն է որ դեր կը կատարէ, հաւատացէք :

Առնենք Չինացիները : Վերջին լուրի մը համաձայն առ նուազն տասը միլիոն Չինացիներ սովահար մեռնելու դատապարտուած են : Կը վախցուի նոյնիսկ որ թիւը 25 միլիոնի բարձրանայ, եւայլն եւայլն :

Որո՞ւ հոգին խռովեցաւ այս աննախընթաց աղէտին առջեւ : Գանի մը հարիւր միլիոն բնակչութեան մը համար ի՞նչ նշանակութիւն ունի այդ թիւը որ հայ ժողովուրդին տասնապատիկն է :

Ոչ իսկ Միացեալ Ազգերու ժողովը մտահոգ է այս քամնելի հեռաւորին առջեւ :

Մօտ վաթսուն ազգերէ բաղկացած այս Ա–րիսպագոսը այնպիսի պատճառ մը կը ցուցնէ իր անզօրութեան որ, նոյնիսկ «քաղաքակրթեալ» խիղճերը լուած են :

Մարդիկը ժողով ժողովի վրայ գումարած են, դիւցերը ցերեկին խառնած, որպէսզի Ամերիկայի մէջ փտելու դատապարտուած ցորենը հասցնեն սովահարներուն :

Ի՛նչ խորախորհուրդ մարդասիրութիւն...

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆԻ մահուան առթիւ, անոր ստեղծագործութեանց նուիրուած երեկոյթ մը տեղի ունեցաւ Երեւանի Արուեստի տան մէջ : Արուեստի վաստակաւոր գործիչ Սամսոն Գասպարեան դասախօսութիւն մը կարդաց : Այս առթիւ ըսաւ.— «Ն. Տիգրանեան հայկ. երաժշտութեան նշանաւոր դէմքերից մէկն է : Նա իր կեանքը նուիրել է ժողովուրդների արուեստին : Նա մշակել է ոչ միայն հայերէն երգեր, այլեւ՝ վրացերէն, ադրբէյջաներէն, քիւրդ–տերէն եւայլն : Նիկ. Տիգրանեան մեծ վարպետութեամբ եւրոպայի երաժշտութիւնը ներդաշնակել է արեւելեանին, նրա «Զօրան բայաթին», Զեմուզեմ»ը, «Բայաթի Շիրազը», «Երեւանի Տրընգի»ն եւ ուրիշ գործեր մեծ ժողովրդականութիւն են վայելում :

Սովետական կառավարութիւնը բարձր գնահատելով Ն. Տիգրանեանի արուեստը, զայն վարձատրած է «Աշխատանքի հերոս» չքանչանով եւ «ժողովրդական Արտիստ» տիտղոսով : Նաեւկենսաթոշակ սահմանած է :

Հանդէսէն վերջ տեղի ունեցաւ համերգ, ուր արուեստագէտներ նուագեցին ու երգեցին կտորներ Տիգրանեանի ստեղծագործութիւններէն :

Ն. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ (Ֆիլհուլտ.) կեդր. վարչութիւնը, օգտուելով գարնանային արձակուրդներէն, Իուհերու (բարձրադոյն ուսումնական հաստատութիւն) մարզական խմբակներու մրցումներ կազմակերպեց : Կը մասնակցէին Հայաստանի 13 Իուհերու լաւագոյն մարզիկները : Մրցումներու մէջ Ա. տեղը շահեցաւ պետական համալսարանի խումբը : Երկրորդ տեղը՝ Պոլիտեկնիկ Ինստիտուտը (բազմատեսակ ուսումնարան) : Վոլի – պոլի խաղերուն մէջ առաջին տեղը գրաւեց գեղարուեստի Ինստիտուտը : Ծանրութիւն բարձրացնելու մէջ առաջնութիւն չհեցան պետ. համալսարանի ուսանողներ՝ Գարուչ Կարապետեանը եւ Մկրտչեանը : Սուսերամարտի մրցումներուն մէջ՝ Խաչատրեանը :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՇՐՋԱԿԱՑ ԼԵՒՆԵՐՈՒ ԲԼՈՒՐՆԵ – ՐԸ ամբողջապէս անտառապատուած են 1949ի ընթացքին : Դիլիջանի եւ Կիրովականի շրջականերն ալ ծառեր տնկուած են ընդարձակ տարածութեամբ : Ամբողջ տարուան ընթացքին անտառապատուած է 2000 հեկտար տարածութիւն :

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆՔ ԵՒՐՈՊԱՆ

ԶԸՐՋԻԼ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԱԼ ՀՐԱՒԻՐԵԼ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ.— ՄՕՏԱԼՈՒՏ ԿԱՄ ԱՆՅՈՒՍԱՓԵԼԻ ԶԻ ԳՏՆԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.— ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, Զըրչիլ ճառ մը խօսելով արտաքին քաղաքականութեան մասին, ըսաւ թէ պատճառ մը չի տեսներ որ Գերմաններն ալ զինուին եւ մասնակցին Եւրոպայի պաշտպանութեան : Այս առթիւ պատասխանեց վարչապետին, որ մեղադրած էր զինքը նոյնիմաստ յայտարարութեան մը առթիւ :

— « Ես որեւէ բան չըսի Գերմանիոյ վերազինման եւ գերմանական բանակի մը վերահաստատման մասին : Բայց պատճառ չեմ տեսներ որ Գերմանները չօգնեն իրենց երկրին եւ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան կամ ամերիկացի, անգլիացի, Ֆրանսացի եւ գերման զինուորները ընկերաբար չգործեն, իբրեւ մէկ մասը պաշտպանութեան միացեալ ցանցի մը : Գերման զօրաւոր ցեղը, որուն դէմ Անգլիա եւ իր Դաշնակիցները երկու անգամ կռուեցան վերջին քառասուն տարիներու ընթացքին եւ յաղթեցին, այժմ պատերհութիւն ունի ահագին ծառայութիւն մատուցանելու մարդկութեան : Կարելի չէ միացեալ Եւրոպա մը կազմել առանց Գերմանիոյ : Եւ Գերմանիան կրնայ կանգուն մնալ միայն ազատ եւ միացեալ Եւրոպայի մէջ» :

Ֆրանքեւգերման յարաբերութեանց խնդիրն ալ արծարծելով, նախկին վարչապետը չարունակեց .

— « Պէտք է մեր կարելին փորձենք, խրախուսելու համար Ֆրանքեւգերման հաշտութիւնը, իբրեւ նախաքայլը միութեան : Ֆրանսա եւ Բրիտանիա, երկուքն ալ խորապէս խոցոտուած, կրնան միանալ եւ բարձրացնել Գերմանիան, հաւասար աստիճանի մը վրայ, տեւական ընկերակցութեամբ : Այնատեն այս երեք երկիրները իրարու օգնելով, գիտակից՝ իրենց ապագայ միացեալ մեծութեան, մոռնալով հին վէճերը եւ ահռելի ողբերգութիւնները, կրնան կազմել կորիզը, որուն վրայ պիտի համախմբուին Եւրոպայի միւս բոլոր քաղաքակրթուած ժողովրդապետութիւնները, չզիջայակապ կամ ազատ » :

Անցնելով Ն. Միութեան, Զըրչիլ ըսաւ թէ ինք մօտալուտ կամ անխուսափելի չի նկատեր նոր աշխարհամարտ մը : Եւ նորէն թելադրեց դուռը միշտ բաց թողուլ, բանակցելու եւ լաւագոյն ելքի մը յանգելու համար : Իր կարծիքով, Ն. Միութիւնը չատ աւելի կը վախնայ արեւմտեան պետութեանց բարեկամութենէն քան թշնամութենէն :

Հիւլէական ռումբի խնդիրն ալ չօչափելով, պահպանողական վարիչը բացատրեց թէ Անգլիոյ կացութիւնը «յուսահատօրէն դէշ է», այս ճակատին վրայ : «Եթէ Մ. Նահանգները հազար հիւլէական ռումբ ունին եւ Ռուսիա միայն չիսուն հատ, մե՛ր վրայ պիտի տեղան այդ չիսուն ռումբերը ահռելի հետեւանքներով : Հետեւաբար ան հրաժեշտ է նոր ճիգ մը փորձել տեւական եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար եւ չվատնել մնացեալ ժամանակը : Մեր պարտականութիւնն է ամէն բան փորձել : Ժամանակը մեզի չսպասեր » :

★ Արտաքին նախարարը, Պ. Պեւին, որ վիճաբանութեանց ներկայ էր հակառակ իր հիւանդութեան, անմիջապէս պատասխանեց Զըրչիլի .— « Ես նախապաշարում չունիմ Գերմանիոյ դէմ : Բայց հակառակ եմ սակարկութիւն կատարելու անոր հետ : Մենք բոլորս ալ հակառակ ենք Գերմանիոյ վերազինման» :

Զըրչիլ.— Ես վերազինում բառը չգործածեցի :

Պեւին. — Կրնայ վերազինում չըլլալ, բայց երբ զինք տաք Գերմաններուն, զանոնք վերազինած կ'ըլլաք : Ամէն պարագայի մէջ, եթէ կ'ուզենք մօտեցնել Ֆրանսան եւ Գերմանիան, Գերմանները որեւէ ձեւով զինելու այս խօսքերը պիտի յանգին ժամացոյցը ետ տանելու երկար ժամանակ » :

★ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Մայիս 8ին ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, քննելու համար չարք մը կարեւոր խնդիրներ : Գլխաւոր տեղը կը բռնեն.— յարաբերութիւնները Ն. Միութեան հետ, գերմանական խնդիր, Ծայր. Արեւելքի կացութիւնը եւն. :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ զինուորական ուժերու մասին լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ճոնսըն, առայժմ բաւական գտնելով զանոնք : Ըսաւ թէ զօր. Այզընհաուըր 14—15 միլիառ տոլարի վարկ մը կը պահանջէր, բայց յետոյ հաւանեցաւ 13 միլիառի :

Հ. Օ. Մ.Ի (Կ. ԽԱՉ) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՊՈՍԹՐՆԻ ՄԷՋ

(ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ 170 ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ, 12·000 ԱՆԴԱՄ)

ՊՈՍԹՐՆ, 4 Մարտ.— Հայ Օգն. Միութեան քառասնամեակը տօնուեցաւ Փետրուար 26ին: Այս առթիւ Տիկին Սիրանոյշ Տէատէկիւլ, երկար տարիներու քարտուղարը մանրամասնօրէն պարզեց Միութեան գործունէութիւնը:

— «Հայաստանէն դուրս ուր որ հայ գաղութ կայ եւ ուր կայ հայ կնոջ կազմակերպութիւնը, կը տօնուի, անոր 40ամեակը այս օրերուն: 40 տարիներու նուիրման ու զոհաբերութեան զմայլելի արտայայտութիւն մը եղաւ հայ կիներու այս կազմակերպութիւնը գաղթաշխարհին մէջ: Կարելի չէ խոր յարգանքով չխոնարհիլ մեր կազմակերպութեան հիմնադիրներուն եւ գործը շարունակող աւելի քան տասնեակ հազար անոր անդամներուն առջեւ: Թրքական հալածանքներէն Ամերիկայի ազատ ափերը ապաստանած հայուհիները չէր կրնար չմտածել երկրին մէջ տառապող հայութեան մասին:

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն էր մղիչ ուժը, որ առաջնորդ հանդիսացաւ այս նորաստեղծ կանացի կազմակերպութեան: 1910ին ան հիմնեց այս գործը կոչելով զայն Կ. Խաչ: 1910էն մինչեւ 1919 կազմակերպութիւնը կոչուեցաւ Կ. Խաչ եւ ղեկավարուեցաւ Ամերիկայի Հ. Ց. Դ. կեդր. կոմիտէի կողմէ: Այդ ինը տարուան մէջ գումարուած է միայն երկու պատգմ. ժողով, առաջինը 1915ին, երկրորդը 1919ին: 1919ի պատգմ. ժողովը որոշեց վերցնել Հ. Ց. Դ. անունը եւ դառնալ Հայաստանի Կ. Խաչ, քանի որ Հայաստանի հանրապետութիւնը ստեղծուած էր արդէն: Այդ միջոցին կազմուած էին ուրիշ Կ. Խաչեր ալ, Ռամկավար հատուածի կողմէ, Ազգ. Կ. Խաչ, յետոյ Պետ. Կ. Խաչ: 1920ին գումարուած մեր Գ. պատգմ. ժողովը որոշեց միացնել Ամերիկայի Կ. Խաչերը, ունենալ մէկ Կ. Խաչ: Միութիւնը տեղի ունեցաւ 1921ին եւ որոշուեցաւ ընդունիլ Հայ Կ. Խաչ անունը, յանձնելով դանձին 8000 տոլարը միացեալ կեդր. վարչութեան: Ազգ. Կ. Խաչը դանձ չունէր: Երկու տարի տեւեց այս միութիւնը: 1923ին բաժնուեցան: Մեր անդամները աշխատեցան դարձեալ իրարու մօտ գալ: Այդ թուականներուն Ամերիկա եկած էր ողբ. ընկեր Արշակ Չամանեան որ իր տաք չունչով ոգեւորեց չարժումը: Այդ թուականներուն էր որ ոչ միայն Ամերիկայի, այլեւ արտասահմանի բոլոր գաղութներուն մէջ դարձաւ ծաւալուն կազմակերպութիւն մը: 1923էն մինչեւ 1944 գործեց Ամերիկայի մէջ իբրեւ Կ. Խաչ (Անգլ. Armenian Relief Corps.): Պատերազմի միջոցին կարգ մը Հայեր կ'առարկէին թէ անունին սկզբնատառերը, A. R. C. չփոթութիւն կը պատճառեն Ամերիկեան Կ. Խաչի սկզբնատառերուն հետ: Այս առթիւ Ուոշինկթընի մէջ տեսնուելնք Ամերիկեան Կ. Խաչի կեդրոնին հետ: Թէեւ հասկցան որ թիւրիմացութիւն է եւ իրենց սխալ ներկայացուցածնեն, սակայն սիրով ուզեցինք A. R. C. փոխել A. R. S.ի (Armenian Relief Society) եւ հայերէն անունն ալ Հայ Օգն. Միութիւն:

Երջանիկ չըլլան Հ. Ց. Դ. Կ. Խաչ, Հայ Կապոյտ Խաչ, Հայ Գթութեան Խաչ, եւայլն ոչ մէկ փոփոխութիւն կրցան մտցնել կազմակերպութեան գործին եւ ուղղութեան մէջ: 1910էն ասդին նոյն հաւատքով եւ նոյն նուիրումով մեր անդամները ծառայեցին մեր ժողովուրդին: Առաջին աշխարհամարտէն վերջ նախանձամական եղաւ Հ.Օ.Մ.ի դերը:

Հ. Օ. Միութիւնը ունի այժմ համագումար 12·000 անդամ: Ամերիկայի մասնաճիւղերուն թիւն է 80, աւելի քան 2500 անդամներով: Ամբողջ արտասահմանի մէջ կան ինը Երջ. վարչութիւններ, 170 մասնաճիւղերով: Բոլոր վերին մարմինները կիներէ կը բաղկանան: Քարտուղարուհիները, գործիչները կիներ են: Կը տեսնուի թէ որքան չուտ հայ կինը կրցաւ մարզուիլ եւ ուժ դառնալ հանրային գործերու մէջ: Ամերիկայի կազմակերպութեան սկզբնական շրջանին վարչական գործերը կը վարէին այրերը:

Հայ Օգն. Միութիւնը հպարտ է իր գործակից կազմակերպութիւններով, որոնք թեւ ու թիկունք եղան քառասուն տարի: Հ. Օ. Մ.ը հպարտ է իր անդամներով եւ հպարտ մանաւանդ հայ ժողովուրդով, որուն համար պատրաստ է քանի մը քառասնամեակներ ծառայել, մինչեւոր ազատ ապրինք մեր մայր հողին վրայ»:

Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան կեդր. վարչութեան կողմէ ուղերձ մը կարդաց Ճորճ Ջէնկէյեան, չեշտելով թէ Դաշնակցութիւնը, Հայ Օգն. Միութիւնը, Հայ Երիտ. Դաշնակցութիւնը երեք կարեւոր ուժեր են որոնք ձեռք ձեռքի պիտի կրնան դեռ մեծապէս ծառայել մեր ժողովուրդին:

Ընկեր Գ. Մխիթարեան խօսեցաւ Հ. Ց. Դ. Ամերիկեան կեդր. կոմիտէի եւ «Հայրենիք»ներ կողմէ.— «Հ. Կ. Խաչին գործը մարդասիրական է, սակայն ան ալ ունի իր քաղաքական կողմը: Ան ալ կը ներկայացնէ հայ ժողովուրդի ձգտումները, ինչպէս որ կ'ընեն Հ. Ց. Դ. ի մարմինները

Գաղութէ գաղութ

ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ՑՈՎՀ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնը ազգային սուգի մը տպաւորու–թիւնը կը գործէր: Մտաւորականներու, անհա–մար սաներու, առեւտրականներու եւ ամէն խաւի պատկանող բազմութիւն մը կիրակի, Մարտ 19ին լեցուցած էր Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին: Դագաղին չուրջ կանգնած էին «Նոր Դպրոցին» սաները ինչպէս եւ Ազգ. Հիւանդանոցին գթու–թեան քոյրերը: Տաճարը լեցնող բազմութեան մէջ կը նշմարուէին կրթական քննիչը՝ Պ. Մուսլիհէտ–տին, Զանազդալէի երեսփոխանը, կեդր. լիսէի տնօրէն Ղազարոս Պալճեան, Բանկալթիի Լիսէի տնօրէն Կարապետ Քիւրքճեան, Պէզազեան վար–ժարանի տնօրէն Պօղոս Պէզազեան, Էսքեսեհիի տնօ–րէնուհի Օր. Հերմինէ Գայուսեան, Մայր վար–ժարանի տնօրէն Միսաք Թաթարեան, Կէտիկփա–շայի դպրոցին տնօրէն Պօղոս Շապոյեան, Գարա–կէօզեան որբանոցի տնօրէն Սարայտարեան, Օր–թագիւղի վարժարանի տնօրէնուհի Օր. Արշալոյս, բոլորն ալ րնկերակցութեամբ ուսուցիչներու եւ աշակերտական պատուիրակութիւններու:

Ցուղարկաւորութեան իրենց մասնակցութիւ–նը բերած էին Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձու–թիւնը, Մխիթարեան հայրերը, ինչպէս եւ Պոլ–սահայ բոլոր հանրային հաստատութիւնները:

Դամբանականներ խօսեցան Պ. Պօղոս Պէզազ–եան, Հմայեակ Ծ. վրդ. եւ Տօքթ. Արտաւազդ: Հանգուցեալին փափաքին համաձայն ոչ մէկ ծաղ–կեպսակ դրուած էր, բացի Նոր Դպրոցի ԼՈՑՄ, ՍԷՐ, ԿԵԱՆՔ վերտառութեամբ ծաղկեպսակէն: Դագաղը վերջին անգամ անցաւ Նոր Դպրոցին առ–ջեւէն: Մարմինը ամփոփուած է Սկիւտար, Պաղ–լարպաչրի գերեզմանատունը, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

★ Ամէն կողմէ նուէրներ կը հասնին, Հինդ–ճարութիւն Վ. Առաքելեանի հիմնած Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ կաթողիկէ Հայերու եւ 1876ին բողո–քականներու եւ ապա 1883ին կառուցուած ազգ. կեդրոնական դպրոցները հայկական մշակոյթը մո–տեցուցած են հայութեան: Հայ վաճառականները նպաստած են այս դպրոցներու հիմնադրութեան:

Ներկայիս կան ազգասիրական, բարեգործա–կան եւ մշակութային ընկերութիւններ,— Աբանոյ եւ Կանանց բարեգործական, Մայրերու, Հայ կա–թողիկէ Ազգասիրաց միութիւններ: Երբեմնի Մեսրոպեան եւ այժմեան Բագինի ընթերցարան–ներ կուսակցական ակումբները:

Նոր Ջուղայի մէջ հաստատուած հայ ժողո–վուրդէն եւ ազնուական գերդաստաններէն կը գտնենք դէպի Հնդկաստան, Եգիպտոս, Իրաք, Իտալիա, Հոլանտա:

Վերջին ներգաղթի առթիւ Նոր Ջուղայի մեր–ձաւոր դիւղերէն Մաղրաբադ, Բժկերտ, Դալան, Ագնաւուղ, Ալիվերտա, գրեթէ պարպուեցան: Նոր Ջուղայի մէջ, ուր օտարազգիները տուն չունէին, այժմ տիրացած են Հայաստան գացած Հայերու կալուածներուն:

Շահ Աբբասի օրով 12000 հոգի հաստատուած էին Նոր Ջուղա, մինչ 1903ին 530 տուն կար (3550 հոգի), 1930ին 2500 հոգի:

լեանի անունով սրահ մը կառուցանելու համար Ազգ. Հիւանդանոցի հիւծախտաւորներու յարկա–բաժնին մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՕՐԸ մեծ չուքով տօնուած է Հալէպի մէջ, հովանաւորութեամբ առաջնորդ Ջարեհ եպիսկ.ի: Այս առթիւ հոն գացած էին Սուրիոյ եւ Լիբանանի Շրջ. վարչութեան հինգ անդամները: Իր բացման խօսքին մէջ ընկեր Լու–տեր Մասպանճեան րսած է թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 32րդ տարեդարձը կը զուգադի–պի այս տարի Հալէպի մասնաճիւղին քսանեւ–հինգամեակին: Խօսած են բանաստեղծ Մ. Իչխան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութեան առենապետ Տօքթ. Ա. Գալպազեան: Տեղի ունեցած է նաեւ գայլիկներու երդման արարողութիւնը:

★ ԺԱՆ ՆԱԼՃԱՃԵԱՆ որ Լիբանանի Հ. Մ. Ը. Մ.ին մէջ տեւաբար պահած է հեծելարշաւի իր ախոյենութիւնը, Ֆրանսայէն հրաւէր ստացած է մասնակցելու Վ. Ս. Լ. Քլիւպին: Ճամբու եւ ապ–րուստի բոլոր ծախքերը պիտի վճարէ նոյն ակում–բը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ Պ. ԳԵՂԱՄ ՓԷՐԷՍԹԷՃԵԱՆԻ

«Յառաջ»ի ուրբաթ օրուան թիւին մէջ կար–դացի ձեր դրութիւնը մեր երգչախումբի փարիզ–եան ասուիճայանէն տուած համերգի մասին:

Կը դանդաղիք որ երգուած կտորները կապ չունէին հայ ֆոքլօրին հետ: Դեռ աւելին, հայ արուեստը անարգուած կը գտնէք այդ երգերու ընտրութեամբ, որով կ'եզրակացնէք թէ ձեռնար–կը արժանի չէր գնահատութեան:

Ձեր յիշողութիւնը թարմացնելու համար կ'օ–րինակեմ յայտագիրը.— Ինչու Պինկէօլը մտար, Հով լիներ (կ. վարգապետ), Հոգիս մրմունդ, սիրտս փրփուր (ժող. երգ, գրի առած է Սիւնիի), Խըն–ձորի ծառի տակին, ես իմ եարս սիրեցի (Մեհրաբ–եան), Ծառիս տակը կանաչ է (գրի առաւ Դ. Ղա–զարեան), որոնց քառաձայն դաշնաւորումը իմ կողմէ եղած է, եւ այդպէս ալ յայտարարուեցաւ:

Ցեհին հայ անհատն ալ գիտէ որ անոնք հայ աչուղական երգեր են եւ իրրեւ տիպար կրնան ծառայել իրենց մեղեդիական դարձուածքով թէ չափաբերական դրութեամբ:

Օտարամուտ երգ ըլլալով կար միայն Մայր Արաքսի ափերով: Այդ ալ յայտագրին մէջ գրինք նկատելով որ չատ սիրելի հին երգ մըն է:

Իսկ Փրանսերէնով երգուած վերջին երգը (Haendel. կազմակերպիչները իրենք փափաքեցան, որպէսզի երգչախումբը ցոյց տայ իր յատկու–թիւնները, օտար երգերու մէջ ալ:

Ոեւէ մասնագէտի առջեւ կարելի է փաստել նախապէս մեր թուած երգերու տոհմիկ նկարա–գիրը: Բայց պէ՞տք է արդեօք եղրակացնել թէ այն երգը որուն դաշնաւորումը կատարուած չէ կոմի–տաս վարդապետի կողմէ՝ կը դադրի հայկական ըլլալէ:

Իր մասին մեր անսահման եւ խոր յարգանքին հետ չենք կրնար ընդունիլ որ քառասուն տարի վերջը հայ արուեստին նուիրուած երաժիշտներ հրապարակ իջած չըլլան:

Աւելորդ է մասնագիտական այս հարցը եր–կարել օրաթերթի մը սիւնակներուն մէջ:

Գալով երգչախումբի երգեցողութեան որա–կին՝ այն երեկոյ 62 հոգիէ կը բաղկանար խումբը: Ներկայ պարագաներու մէջ գրեթէ հրաշք մըն է զանոնք հաւաքելը, եւ կարելի ալ չէ լաւագոյնը ընելը, առ այժմ, մեր միջոցներով:

Այս անդամ – անդամուհիները նիւթական եւ բարոյական ծանր զոհողութեամբ գործ մը գլուխ հանելու համար դիչերներ զոհեցին, երբեմն հե–տիոտն վերադարձան տուն, գործադուլի օրե–րուն, երբ ուրիշներ կը քնանային:

Ո՛չ ես, ոչ ալ իրենք յաւակնութիւն չունինք ան–թերի ըլլալու: Բայց եթէ չհաւնեցաք, հարց կու տամ ձեզի հրապարակաւ.— Ի՞նչ րրիք անձնապէս, եւ կամ կը փորձէք մղել ուրիշները, որ րնեն, նա–խանձելի դիրքի մը հասցնելու համար թէ երգ–չախումբը եւ թէ անոր գործունէութիւնը:

Փոխանակ թեթեւօրէն գետնէ գետին զարնե–լու ձեռնարկ մը որ ցարդ չէր փորձուած, կըր–նայիք բարեացակամ խորհրդածութիւն մը կամ փափաք մը յայտնել, ի հարկին մօտէն ծանօթա–նալով մեր աշխատանքներուն:

Գալով այն հարցին թէ մեր համերգը արժա–նի՞ է հետաքրքրութեան թէ ոչ, ստիպուած եմ ձեզի րսելու թէ ճայնապնակները պիտի տրամա–դրուին Radio Luxembourgի, (իրենց կողմէ է ձեռ–նարկը), երկրորդ ունկնդրութեան մը համար, եւ թէ կրկին հրաւէր մը պիտի ըլլայ մօտերս երկ–րորդ համերգի մը համար:

Կը կարծեմ թէ Ռատիօ կայանի սեղաններուն չուրջ զոնէ ձեզի չափ երաժշտագէտներ կան:

Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱՐԱԳԵԱՆԻ մասին հետեւեալ տողերը կը գրէ «Նիւ Եորք Թայմզ».— Տիկին Ա–րագեան (ծնած Իզմիր) ունի հարուստ եւ լիալիր սոփրանօ ձայն մը, որ հաւասարապէս գեղեցիկ է իր ամբողջ տարողութեան մէջ, եւ իր լուրջ կեց–ուածքը, չնորհալի բեմական չարժուձեւերը եւ խոհուն մեկնաբանութիւնները սքանչելի տպաւո–րութիւն մը գործեցին գինքը ունկնդրողներու հոծ բազմութեան վրայ, վերջին նուագահանդէսին առեն: Տիկին Արագեանի բազմազան ձիրքերուն վրայ, հարկ է աւելցնել օտար լեզուներու համար իր ունեցած դիւրութիւնը: Իր յայտագիրը կազ–մուած էր իտալերէն, գերմաներէն եւ Ֆրանսերէն երգերով: Ինչպէս նաեւ իր մայրենի լեզուով՝ հա–յերէնով:

Առաջին երեք իտալերէն երգերը եւ յաջորդող գերմաներէնները Տիկին Արագեան երգեց խնամ–քով, մասնաւոր ուչադրութիւն դարձնելով իւրա–քանչիւր երգի ներքին բնոյթին: Տիկինը իսկապէս ինքզինքը գերազանցեց երեկոյթին երկրորդ մա–սին մէջ, որ ամբողջութեամբ նուիրուած էր հա–յերէն ժողովրդական եւ այլ երգերու: Բոլորովին թովիչ էր կաֆաւի երգին եւ գուարճալի ժողովր–դական պարերգին՝ Զիմ ու Զիմին մէջ, այնքան արտայայտիչ որ յայտագրին մէջ թարգմանու–թիւնը դրուած չէր եւ հարկ ալ չկար:

Անզօր էր նրա լեզուն, ինչպէս եւ ամէն մի լեզու ամբողջ տան մէջ: Այդ տկարութիւնը նա նորից փաթաթեց գդուանքների մէջ, սկսեց կա–մաց կամաց հեռացնել աղունակին դրսի աչխար–հից: Այս անցել են ազատութեան օրերը... Գա–յիանէն այժմ ազատ աղջիկ չէ, որ դուրս գնայ ու ներս մտնէ, երբ կը կամենայ: Ոչ, հարսնցուների համար սահմանուած են խիստ օրէնքներ, պէտք է թաղնուել, չերեւալ մարդկանց աչքին: Չարան – ցուի տեղը պուճախն է, իսկ գործը լուռ սպա–սելը...

Նորից Գայիանէն զգաց, որ դայեակը ծռում է իր լեզուն, նորից նա հասկացաւ, որ պատճառ–ները հնարած են: Բայց այս անգամ էլ նա մի բան չասաց որ հասկացնէր թէ ինքը միամիտ երեխայ չէ, այլ վերջ դրեց խօսակցութեան ու դուրս գնաց, արտասանելով քթի տակ.

— Կարմիր խնձոր...

Ամառուայ օրը տաքացել էր: Աղջիկը նստեց փոքրիկ պատշգամի չուքում: Ներքեւի յարկի մեծ սրահում լսւում էին վիճաբանութիւններ: Աննա – խաթունը դիւղացիներուն հարց ու փորձ էր ա–նում տնտեսական գործերի մասին:

Բազմաթիւ դառն դանդատների մէջ նա աչխա–տում էր անցկացնել իր միտքը — որ մարդիկ չմո–ռանան Մելիքի տունը եւ հնար գտնեն հողային տուրքերի գոնէ մի մասը տալու: Բայց հակաճա–ռագները այնպիսի զօրեղ փաստեր ունէին, որ այ–րին հետզհետէ կորցնում էր համոզելու կարողու–թիւնը:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Է.

Ոչինչ չկայ, ոչինչ: Ամէն ինչ չատ է ցած ըն–կած, չատ է դատարկ, ոչ ոք արժանի չէ, որ դու նրան նայես... Նկարել ես ուզում, նայիր թէ ինչ կայ առջեւդ, տես ինչն է քեզ վայել: Նկարիր Խա–չենցուն...

— Ինչ ասացի՞ր, ապշած բացականչեց Գա–յիանէն:

Նա յանկարծակիի եկածի նման էր: Բայց մի վայրկեանում հասկացաւ դայեակի միտքը:

— Մի ասիր այդպիսի բան, դու սրբապղծու–թիւն ես կատարում, ասաց նա մի կրակոտ ջեր – մեռանդութեամբ:— Գիտե՞ս թէ եղել է մէկը, որ հնարած լինի այնպիսի զոյներ... Ո՞վ է սրել այն դրիչը, որ կարողանայ դլուխ բերել այդպիսի մի յանդուգն միտք: Ես ծոցի քսակ էի ուզում գոր–ծել նրա համար: Շատ բան գիտեմ ասեղնագոր–ծութիւնից, չէ՞:

— Օ՛, ոսկի են մատներդ, դու մի հատ ես մեր երկրում:

— Մի գովիր. ես սկսեցի, բայց տեսայ որ ոչինչ չգիտեմ, չգիտեմ մի բան, որ արժանի լի–նէր նրան: Եւ դէն գցեցի... ի՞նչ եմ, ես որ նրան վայել մի գործ կարողանամ ստեղծել մտքիս մէջ: Այդ անկարելի է: Զէ՞ որ նա...

Եւ բռնելով պատուի գլուխը, բերանը մօտե–ցրեց նրա ականջին ու վերջացրեց մի զմայլմուն–քով, որ չընչաց.

— Նա ամենագեղեցիկն է երկնքի տակ...

Մեհրին սկսեց համբոյրներ դրոշմել նրա ճա–կատին: Ոգեւորուեց, տաքացաւ եւ նա:

Բայց մի բան ինձ զարմանալի է թւում, աւե–լացրեց Գայիանէն, ազատուելով նրա գդուանք–ներից.— ինչո՞ւ նա միչտ այստեղ չէ լինում: Նրանք նայեցին իրար: Մեհրին խղճահարուեց, հասկացաւ, թէ ինչն է մտատանջութիւն պատճա–ռում Յահիլ աղջկան: Այո, հասկանալի է, ուրիչ ի՞նչ ցանկութիւն կարող է ունենալ մի նչանած աղջիկ, որ աչխարհի մէջ միայն իր փեսային է տեսնում: Աստուծոյ գործերը այդպէս հրաչալի են: Խաչենցին, տասը տարերի եռեւից, եկել է եւ մի հատ օրհնած մատանին այսպէս կապել է եր–կուսին: Բայց Աստուած համբերութիւն էլ է հրամայել... Կանաչ — կարմիր պակր հեռու չէ...

— Ոչ, ես ասում, ընդհատեց Գա–յիանէն, եթէ նա այստեղ լինէր, մենք դուրս կը պայինք տանից: Գեղեցիկ է մեր երկիրը, բայց յոգնած է վախով: Ամառն անցնում է, չուտով Աստուածածին կը լինի, բայց ի՞նչ ենք տեսել... կանաչները դեղնեցին, ծաղիկները թառամեցին, երկար սպասեցին մեզ, չիմացան որ մենք վա–խում ենք: Միթէ՞ նա այդ չի հասկանում, միթէ՞ չգիտէ, որ եթէ ինքը այստեղ լինի, մենք չենք վախենայ...

Միամիտ աղաւնեակ... Նա երեխայի հասկա–ցողութիւն ունէր դրսի մասին: Եւ Մեհրին երբեք չէր էլ համարձակուել հասկացնել ամէն բան:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ազգ. ժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով կը հրաւիրէ կառավարութիւնը դիւրութիւններ ընծայել եւ արտօնել որ դրամատուները աւելի լայն վարկեր բանան միջին եւ փոքր առեւտրականներուն:

★ Ներհրդարանական քննիչ յանձնաժողովը միաձայնութեամբ վաւերացուց առաջին տեղեկագիրը, որ ծանր մեղադրանքներ կը պարունակէ զօրավարներ Ռըվէռի, Մասթի եւ Դեր – գնդապետ Պրաւէյի դէմ եւ կը պահանջէ կառավարութենէն դատել զանոնք:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ փախստական Փէռէ, որ իբրեւ դիմադրական ներկայացած էր, «աւելի չատ դաւաճան մը եւ մատնիչ մը եղած է»: Ան իր արդարացուցիչ կրցած է խուսափիլ «չներհիմնաւանդ զօր. Ռըվէռի որ չէ վարանած կեղծ վկայութիւն տալ, արձակման վերածելու համար ի բացակայութեան տրուած դատապարտութիւն մը»: Կ'ըսէ նաեւ թէ «անպատուաբեր յարաբերութիւններ ունեցած է Փէռէի հետ, ի նպաստ զօր. Մասթի» եւն.: Այս ապան ալ կ'ամբաստանուի թէ «աններելի յարաբերութիւններ ունեցած է Փէռէի հետ, որոնց չնորհիւ այս վերջինը կրցած է մտնել այնպիսի շրջանակներու մէջ ուր երբեք պէտք չէր ընդունուէր»: Զօրավարը ստացած է Ռըվէռի տեղեկագիրը, եւ բոլոր երեւոյթները կը ցուցնեն թէ զայն հաղորդած է Փէռէի:

Տեղի անձկութեան պատճառով զանց կ'առնենք ուրիշ մանրամասնութիւններ:

★ Ազգ. ժողովը երէկ սկսաւ քննել գիներուն գայթակղութեան վերաբերեալ տեղեկագիրը, որ կը բաղկանայ 1900 էջերէ եւ չունդալից յայտնութիւններ կը պարունակէ ականատես անձերու մասին: Տեղեկագիրը 14 կէտեր կը յիշէ, բացատրելով կատարուած չարաշահութիւնները եւ ապօրինութիւնները, որոնց հետեւանքով ժողովուրդը կը զրկուէր գինիէն:

★ Մարսէյլի Քաղաքապետական Խորհուրդին 63 անդամներէն 32ը (համայնավար եւ ընկերվարական) գործադուլ յայտարարեցին:— Մանր մի-ջադէպեր ծագեցան Պրէսթի քաղաքապետական խորհուրդի ժողովին մէջ: Անդամներէն մէկը խոչտանգուեցաւ, թշնամական ցոյցեր կատարուեցան քաղաքապետին բնակարանին եւ քաղաքապետարանին առջեւ: Համայնավար անդամ մը ժողովրդականի մը վրայ յարձակելով զարկաւ:

Ֆրանսական Միութեան Խորհուրդին մէջ համայնավար անդամ մը, Օր. Օսթիէ բեմ բարձրանալով սկսաւ խօսիլ, հակառակ ժողովին որոշման: Օրիորդը կը մերժէր վար իջնել: Նախագահը հարկադրուեցաւ ընդհատել նիստը: Երբ վերսկսաւ, ուրիշ համայնավար մը չարունակեց իր ճառին ընթերցումը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՕԴԱՆԱՒԱԳԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ յաճախադէպ կը դառնան: Ֆրանսական հսկայ Լրօդանաւ մը առջի օր ծովը ինկաւ Պոռտոյի բացերը, երբ Թունիզի փորձ մը կը կատարէր: Տասը օդաչուները կորան Լրամոյն:

Նոյն օրը Օթավայի մօտ (Քանատա) ամերիկեան օդանաւ մը բռնկեցաւ երբ կը թռչէր: Գլխաւոր զոհը ամերիկեան դեսպանն էր, Լորընս Սթէյնհարթ, որ չատ կարեւոր պաշտօններ վարած է Րոզվէլթի օրով:

Հանդուցեալը Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանն էր 1939 – 42 եւ նախատեսած էր Հիթլէրի յարձակումը Խ. Միութեան վրայ, 1941ին, որով-հետեւ իր բարեկամներէն գերման սպայ մը օգտնաւով տուն ղրկած էր իր ընտանի չունը, արշաւանքէն չորս օր առաջ: Մոսկուայէն վերջ փոխադրուեցաւ Պոլիս, ուր բուռն պայքար մը կը մղէր գերման դեսպանին՝ Ֆոն Փափէնի դէմ:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ համագումարին առթիւ, որ բացուեցաւ Գահիրէի մէջ, Իրաքի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Քորդանան պիտի վտարուի կազմակերպութենէն եւ արաբական աշխարհէն եւ պիտի պաշարուի տնտեսապէս, եթէ անջատ հաշտութիւն կնքէ Իսրայէլի հետ: Բայց աւելցուց:— «Դուռը բաց է տակաւին, եթէ Ամմանի Թագաւորը փոխէ իր քաղաքականութիւնը»: Վերջին լուրերու համաձայն, Քորդանան տեղի տուած է:

1200 ՔԻԼՈՆՈՑ ռումբ մը, որ գերմանական օդանաւէ մը ձգուած էր պատերազմի ընթացքին, առջի օր Լարդուփչուր եղաւ մասնագէտներու միջոցաւ, Վօ – լը –Փէնիլ գիւղին մէջ (Մըլէօնի մօտ): Նախ փորձեցին քակել, բայց տեսնելով որ կարելի չէ, որոշեցին պայթեցնել: Բաւական տուներ վնասուեցան չրջականները: Թղթակիցներ, լուսանկարիչներ եւ չարժանկարիչներ կը հետեւէին գործողութեանց, սաղաւարտներով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ:

Attractions Orchestre ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ

Մուտքը 250 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ԹԱՏԵՐ. ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:

Կը ներկայացուի ԶԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ. Ղարիպեանի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին:

Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք:

Իջնել Փորթ տ'Իթալի:

Տարեկան պարահանդէսի ցերեկոյթ

կազմակերպուած ՀՕՈՒԼԻՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30:

SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Սալ Ժան տ'Արք: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին ողբերգութիւն մը՝ ՄԱՀԸ

եւ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Կը նախագահէ ընկեր ՑԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՆԱՊԵՏԵԱՆ

Մուտքը հրաւիրատոմսով:

Ցաւալ կը ներէ

Մարսէյլէն ընկեր Աստիկ Աչճեան, այս տարի եւս մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր եղբօր, Պ. Զ. Աչճեանի, Hte. Garonne:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Վիէննի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք օժանդակեցին Գթութեան Շաբաթի արդիւնաւորման: Նոյնպէս չնորհակալութիւն Պ. Ս. Գալուստեանի որ հազար ֆրանք նուիրեց մեր մասնաճիւղին իր մանչ զաւակին ծննդեան առթիւ:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԼԻՈՆ, ՎԱԼԱՆՍ, ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի 2 Ապրիլ Վալանսի պետական օփերայի մէջ, ժամը 2·30ին, մասնակցութեամբ Լիոնի լաւագոյն ուժերու:

ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ (Հարուստին աղջիկը)

Թատ. 8 արար, հեղ. Թրագօշի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ս. ԽԱՋ ընկերակցութեան կողմէ, ի նպաստ հայ հիւանդներու եւ կարօտեալներու:

Բարձր հովանաւորութեամբ LOUIS MARINի

Maison des Centrauxի մէջ, 8 rue Jean Goujon, métro Champs Elysées, կիրակի 16 Ապրիլ ժամը 16էն կէս գիշեր:

Գեղարուեստական բաժին, պիւֆէ, նուագախումբ: Ձեր տոմսերը ապահովել Ets. Vimax, 25 rue de Trévise կամ Ս. Խաչ եկեղեցիէն, 10bis, rue Thouin, Paris (5):

ԶՈՒԱՐԹ ՃԻՋՄԻՃԵԱՆ
ՑԱԿՈԲ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Ռոման Նշանուած 26 Մարտ 590

Այս առթիւ ճիզմիճեան ընտանիքը հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր եւ Զաւարեան կոմիտէները, Արամ, Արղութեան, Արծիւ, Ս. Մինասեան եւ Վարդան ենթակոմիտէները՝ իրենց լրիւ կազմով, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Sociétés Savantesի E. սրահը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա Րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթը՝ «Հայ աղջին ծադումը»: — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9:

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը այս կիրակի, ժամը 9·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8·30ին, Խրիմեան Ակումբին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, ընկերուհի Զաչէլ Պիլալեանի բնակարանը:

ՓԱՐԻԶ.ՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին Café Régentի վերնայարկը: Կը խօսի ընկեր Ս. Տ. Թովմասեան, «Հ.Ց.Դ.ն եւ Խ.Հայաստանը» (չար.): Միտքերու փոխանակութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Քրիստոնէութեան մուտքը Հայաստանի մէջ»: Դասախօս Պ. Կ. ԽՐԱՑԵԱՆ:

ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսիլիոյ Հայ Գերիներու Միութեան տարեկան մեծ պարահանդէսը այս չաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս Salon de Clubի չքեղ սրահներուն մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԵՒԱԳԱԼԸ ԵՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Այս ուրբաթ առաւօտ վերջին Արեւագալ եւ երեկոյեան ժամը 5ին Խաղաղական եւ հսկում փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Ծաղկազարդ, կիրակի 2 ապրիլ, սկզբ. ժամերգ, ժամը 8ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին: Երեկոյեան ժամը 16·30ին:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի 1950ի միջմասնաճիւղային մրցումները տեղի կ'ունենան Ալֆորվիլի մէջ (Փարիզ):

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը կը մեկնի Ապրիլ 7, ուրբաթ իրիկուն: Փափաքող անդամներն ու հայրենակիցները կրնան ընկերանալ մարզիկներուն, 30 առ հարիւր զեղչով (չոգեկառք):

Արձանագրուելու համար դիմել Հ. Մ. Ը.Մ.ի հաւաքատեղին, Bar du Globe, 7 Bld. d'Athènes, երկուշաբթի եւ չաբաթ իրիկունները ժամը 20էն 22, եւ կամ եղբայրները Վահրամ Պապիկեանի, 11 Place des Marseillaises ու Վարդգէս Մրճոյեանի, 6 rue de l'Ecole ամէն օր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Տիկին Եպրաքսէ Տէմիրճեան (Լվէրկկոյ) կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գրիգոր Տէմիրճեան, եւ մօրաքոյրը՝ Գեղանոյշ Գանճապետեան (վերջինը Պուխարեստէն Ամերիկա մեկնած է): Տեղեկացնել Տիկին Տէմիրճեանի, 14bis Ave. Bosquet, Paris (7):

Կը խնդրուի Ամերիկայի թերթերէն արտատպել:

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

24 rue St. LAZARE

Métro N. D. de Lorette կամ Trinité

Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

Ճաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շբ. կիր. եւ երկուշաբթի

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՅՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՌՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս · 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 31 MARS 1950 Ուրբաթ 31 ՄԱՐՏ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6116–Նոր շրջան թիւ 1527

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՇԱԿԵԼԻ ԳԵՏԻՆ ՄԸ ԵԻՄ

Ըսինք թէ հարեւանցի տեղեկութիւններ մի – այն ունինք մեր ապրած երկիրներու, հարեւան ժողովուրդներու մասին: կը դոհանանք տարրա – կան, անմիջական դիտելիքներով, ինչպէս երէկ, Թուրքիոյ մէջ :

Աւելի բախտաւո՞ր ենք բուն հայկական ճա – կատին վրայ: Նոյն սովորամոլութիւնը աչքի չի՞ զարներ մեր մամուլին մէջ, երբ կը զբաղին Հայ – կական Արտասահմանի հոգերով :

Անշուշտ ամէն գաղութ իր տեղական պա – հանջներն ունի եւ կը ջանայ գոհացնել:

Այսպէս, օրը օրին կ'արձանագրուին աղգա – յին եւ ընկերային կեանքի զանազան երեւոյթները: Բազմազան շարժումներ, ձեռնարկներ, աչխա – տանքներ: Բարենշան թէ չարաշուք իրողութիւն – ներ :

Այս բոլորին մէջ իրենց տեղն ունին հանդէս – ներու, տարեդարձներու, տօնակատարութեանց նկարագրութիւնները, որոնք հայելին են օրուան կեանքին: Մանաւանդ եթէ լաւ մշակուած ըլլան:

Իւրաքանչիւր գաղութ իր դրօշմը դրած է այս կարգի հրատարակութեանց վրայ:

Հետեւո՞ծ էք ամերիկահայ մամուլին: Սիւ – նակներով նշանտուքի, հարսնիքի, յուղարկաւո – րութեան, հայրենակցական խնջոյքներու նկարա – գրութիւններ, «ճոխ եւ այլազան» մանրամասնու – թիւններով:

Եւ այս՝ առանց դաւանանքի խորութեան: Այնպէս որ, չատ մը թերթեր կը չխոթուին. ընտա – նեկան կամ հայրենակցական յիշատակարաննե – րու հետ :

Մի՛ նկատեր կը յիշենք այս պարագան, որ կը կարօտի մանաւանդ ուսումնասիրութեան մը:

Մեր ըսելիքը ուրիշ բան էր:

Ազգային դեմքի վրայ եւս, մեր մամուլը կ'ան – տեսէ չատ կարեւոր աչխատանք մը :

Հաղուագէպ է որ լուրջ ուսումնասիրութիւն – ներ երեւան այս կամ այն գաղութի թերթերուն մէջ, վիճակագրական տեղեկութիւններով: Հում կամ հասուն, մշակուած նիւթեր, որոնք պատկե – րացնեն տարագիր բազմութեանց երէկուան եւ այսօրուան կեանքը: Անոնց չարն ու բարին :

Ակադեմական մարդանք մը չէ որ կ'առաջար – կենք, միշտ յիշեցնելով այս պարագան :

Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է պրպտել, սերտել, երեւան հանել թէ ի՛նչ վիճակի մէջ է այսինչ հայաչատ շրջանը, քաղաք ըլլայ թէ գիւղ կամ թաղ :

Դժբախտութիւն է որ մեր համրանքի մասին անգամ վիճելի տեղեկութիւններ միայն ունինք :

Սակաւաթիւ են այն գաղութները ուր մար – դահամար կը կատարուի պարբերաբար: Օրինակ՝ Սուրիա – Լիբանան: (Այստեղ ալ փորձեր կա – տարուեցան, միշտ կէս ճամբան մնալու համար): Ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին, նաեւ, իւրաքանչիւր գաղութի ընկերային – տնտեսական կացութեան մասին:

Բոլորս ալ գիտենք որ 75 առ հարիւր բանուոր էին մեր տարագիրները, երբ այս պողոտաներուն վրայ թափեցան, 1921 — 22ին:

Մենք ալ ունեցանք հիւղաւաններու, գաղթա – կայաններու չրջան մը:

Իսկ այսօ՞ր: Ապահովաբար 25 առ հարիւր ալ չեն կազմեր բանուորները,— անոնք որ վար – ձու տուած են իրենց քրտինքը:

Փոխուեցան մեր ընկերային – ընտանեկան պայմաններն ալ: Մանաւանդ մեծ քաղաքներու մէջ, ուր հետզհետէ կ'աճին բազմազան սայթա – քումներ :

Երբ համրանքի մասին կը խօսինք, նորէն եւ նորէն մեր աչքին առջեւ կը ցցուի սերունդի փըր – կութեան խնդիրը: Վրդովիչ հարցական մը, որ նոյնպէս կը կարօտի լուրջ ուսումնասիրութեան:

Որ եւ է առեն փորձուա՞ծ է վիճակագրու – թիւն մը կազմել: Գիտե՞նք թէ հարիւրին քանի՞ն կորսուած է, այս կամ այն գիւղին, թաղին, քա – ղաքին մէջ:

Կարելի չէ համրանք փրկել, առանց աչքի առջեւ ունենալու կացութեան մը իրական պատ – կերը, փաստերով եւ թուանչաններով :

Ահաւասիկ մշակելի գետին մը եւս :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՆԴԵԼՆ ԱԼ ԱՐՈՒԵՍՏ Է

Քանդել ... կ'ըսենք ու կ'անցնինք, չենք անդ – րադառնար որ հոտ ալ «արուեստ» կայ, մանա – ւանդ երբ խնդիրը մեր աննման ու հոյակապ եկե – ղեցիները եւ վանքերը քանդելու մասին է:

Պատահեցաւ որ 1918ի զինադադարին հոս հոն հրաչքով ողջ մնացած բեկորներ վերադառնան ի – րենց ծննդավայրը եւ աչօք – բայօք տեսնեն ու «գնահատեն» քանդումի արուեստը :

Կ'արժէր որ այն առեն հատոր մը հրատա – րակուէր, պատկերազարդ, ցոյց տալու համար արեւմտեան քաղաքակրթութեան ախոյեաններուն թէ ի՞նչպէս սկտոք է քանդել: Այդպէսով մենք ալ կ'ունենայինք կենդանի յիչատակարան մը, առ յաւէտ կորսուած մեր ճարտարարուեստի հոյա – կապ կոթողներուն, ինչպէս կան ու կը մնան Զուարթնոցի կամ Անիի աւերակներու նկարները :

Այդ վկաները կը պատմէին.

— Մեր գլուխը «մուհաճիրներ» դրեր են: Զմեռը փայտ ունենալու համար քանդեր են իրենց բնակած տան ամէնէն վերի յարկը, յետոյ երկ – րորդը, երրորդը, աստիճանաբար վար իջնելով մինչեւ գետնայարկ, ու այսպէսով տեսեր են որ տուն չէ մնացեր օրին մէկը :

— Այդ ալ բա՞ն է որ կը պատմես: Մեր Ար – մաշի հոյակապ տաճարը նախ մզկիթի վերածեր են, քովն ի վեր մինարէ մը տնկելով: Տեսեր են սակայն որ հաւատացեալները չեն կրցած գնա – հատել այդ նուէրին արժէքը, ուստի ախոռի վե – րածելու հրաման տուեր են :

— Ի՞նչ ըսել ուրեմն Սիսի մայրաքաղաքին այն անսպիւռ մարմարեայ քանդակազարդ կա – թողիկոսական աթոռին որ զոհ գացած է տապարի հարուածներուն: Հնախոյզներ 7000 անգլ· հնչուն ոսկի վճարել ուզած են, իրենց թանգարանը փո – խադրելու համար զայն: Օրուան կաթողիկոսը մերժեր է, անշուշտ մտածելով որ մայրավանքին թաղաւորական այդ զարդը, Հայուն փառքին ու տաղանդին կենդանի վկան, ծախու ապրանք չէ :

Ու հիմա անկիւն մը մոռցուած Սերաստիոյ Մայր Տաճարին եկեր է կարգը:

Ինչո՞ւ չէ, քանդելն ալ արուեստ է վերջապէս: Եթէ չէք հաւատար, պարոնայք արեւմտեանք, բարեհաճեցէք զբօսական պտոյտ մը կատարել Թուրքիոյ պատմական վայրերը, դէպի «արեւել – եան նահանգները», Մուչի Ս· կարապետէն Վա – րագ, կարինէն կեսարիա, Արմաչէն Սերաստիա, լուսանկարի եւ չարժանկարի գործիքներով :

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ պաչտպանութեան կոմի – տէն մինչեւ այսօր վերանորոգած եւ ցանկապա – տած է աւելի քան 60 յուչարձաններ, որոնց մէջ են.— Օհանայ վանքը, Թալինի մեծ եւ փոքր տա – ճարները, Թալիշի տաճարը, որ 7րդ դարու յու – չարձաններուն կը պատկանի: Վերանորոգուած են՝ Ապարանի եւ այլ չրջաններու յուչարձանները: Կոմիտէն պատրաստած է Հայաստանի քարտէսը, ուր նչանակուած են բոլոր յուչարձաններու վայ – րերը: Լուսանկարուած եւ պատմութեան թանգա – րանին յանձնուած են բազմաթիւ առարկաներ : Յուչարձաններու պաչտպանութեան կոմիտէն, որ կը վարէ նաեւ պեղումներու աչխատանքները, մինչեւ այսօր թանգարանին յանձնած է 12 հազար իրեր եւ 115 մեռաղեայ դրամներ, որոնց մէջ կան Մեծն Տիգրանի դրամները :

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ քննարկեց Սու – րբ Վահունիի բանաստեղծութիւններու ժողովա – ծուն: Բոլոր արտայայտուողները գովեստով խո – սեցան գրքի մասին: Ցետոյ Էդուարդ Թոփչեանը յայտարարեց.— «Ս· Վահունու գիրքը արժէքաւոր է նրանով, որ նրա մէջ նոր մարդն է իր առօրեա – յով: Գրքի միւս առաւելութիւնը այն է որ հազա – րաւոր ընթերցողներ ունի, քանի որ խօսում է բո – լորի սրտից »:

ԼՈՒՍԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԸ (կրթական նախարարութիւն) այս տարի պիտի բանայ՝ ուսուցիչներու որակաւորման դասըն – թացքներ, որոնց պիտի մասնակցին բոլոր քաղաք – ներու և գիւղերու ուսուցիչները: Վերապատրաս – ման ենթակայ են՝ պատմութեան, բնագիտու – թեան, քիմիայի, ֆիզիկայի եւ ուրիչ առարկանե – րու դասատուները:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԲԱՆՒՈՐՆԵՐՈՒ որակաւորման համար բացուած են քանի մը կարճատեւ դասըն – թացքներ, որոնց կը մասնակցին նաեւ հայրենա – դարձ երիտասարդներ :

Բանուորական խղրտումներ եւ ուրիշ հոգեր

Գործադուլները հետզհետէ կը դադրին, սպա – սելով բանակցութեանց ելքին, բայց ուրիշ հոգ մը կը զբաղեցնէ կառավարութիւնը: կարգ մը հաս – տատութիւններ կա՛մ փակած են իրենց դուռները եւ կամ կ'արձակեն այն բանուորները որոնք մաս – նակցած էին գործադուլներուն: Եթէ այսպէս չա – րունակուի, անշուշտ նոր խլրտումներ պիտի ծա – գին:

Աչխատանքի նախարարը , Պ· Պաքոն, նկատի առնելով այս պարագան, բարեկամական աղգա – բարութիւն մը ուղղեց գործատէրերուն : Միացեալ Քրիստոնեայ Աչխատաւորներու Միութիւնը կը յայտարարէ թէ իր անդամներէն 150 հոգի ճամ – բուած են: Ամէնէն աւելի մետաղագործական հաստատութեան մէջ աչքի կը զարնեն արձա – կումները: Ռընոյի եւ Ֆորտի բանուորները աղգա – բարեցին թէ նոր գործադուլ մը պիտի սարքեն, եթէ իրենց պաչտօնական վարիչները չվերահաս – տատուին: Ռընոյի մէջ երեք կարեւոր պաչտօն – եաներ վերահաստատուեցան, բանուորներու բո – ղոքքէն վերջ:

Կազի եւ էլեկտրականութեան բանուորներուն աղգարարուեցաւ թէ Մարտի աչխատավարձը մէկ երրորդ համեմատութեամբ պիտի կրճատուի, գործադուլին պատճառով :

Թուղուղի էլեկտրականութեան եւ կազի բան – ուորներէն երկուքը ճամբուած ըլլալով, նորէն գործադուլ յայտարարուեցաւ :

★ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, բան – թողներու թիւը հետզհետէ կը պակսի: Փարիզ – եան չրջանին մէջ տակաւին աչխատանքը չեն վեր – սկսած 100·000 բանուորներ, մեծ մասը՝ չինու – թեանց ճիւղէն: Պետական թատրոններու եւ ըն – կերային ապահովութեան պաչտօնեաները դեռ կը չարունակեն գործադուլը: Հացթուխ բանուորները վերսկսան աչխատանքը :

Մանակի անկարգութիւնները կը չարունակ – ուին երկրին զանազան մասերուն մէջ: Մոնթելի – մարի մօտ (արեւելեան Ֆրանսա) 30 բանթողներ աչխատող բանուորներուն վրայ յարձակեցան դա – նակներով, բիլերով եւ բահերով: Վեց հոգի ձեր – բակալուեցան: Փերիկոռի մետաղագործական հաստատութեան մէջ համայնավար բանուոր մը գետը նետեց քուէտուփը, երբ քուէարկութիւն կը կատարուէր, աչխատանքը վերսկսելու համար:

★ Թերթերը կը գրեն թէ այսօր – վաղը խոր – հրդակցութիւն պիտի կատարեն կառավարու – թեան, գործատէրերու եւ արհեստակցական Մի – ութեանց ներկայացուցիչները, « նպաստաւոր կլիմայ մը» ստեղծելու եւ աչխատավարձի խն – դիրը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար: Այս գործին գլուխն անցած է վարչապետը :

★ Նախարարական խորհուրդը առջի օր գբա – ղեցաւ ծրագրով մը որ կը սահմանափակէ առեւ – տրական իմբակցութեանց իրաւասութիւնները : Ծրագիրը կը տրամադրէ « Համաձայնութեանց Գերագոյն Խորհուրդ մը», արգիլելու համար չա – բաչահութիւնները:

Կառավարութիւնը կը յուսայ 2—8 ֆրանք ի – ջեցնել կաթին դինը (փոքրաքանակ վաճառում) :

★ Թերթերը կը գրեն թէ փարիզեան չրջանին մէջ 25·000 ընտանիքներ չեն ստացած մարտի նը – պաստը, իբրեւ հետեւանք ընկերային ապահո – վութեան պաչտօնեաներու գործադուլին :

Աչալուսեաւի գիւղակիցներուն ժողովը

Արեւմտեան Եւրոպայի 12 դաչնակից պետու – թեանց արտաքին նախարարները Մայիս 8ին ժո – ղով մը պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, ամրապն – դելու համար Ատլանտեանի դաչինքը: Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պեւին, այս լուրը ծանու – ցանելով երեսփ· ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ կըլլուսայ որ երկարատեւ խաղաղութիւն մը պի – տի վայելեն, եթէ Ատլանտեան միութիւնը զօրա – նայ, «կը կարծեմ թէ հեռու չէ այն օրը երբ այս ուժին աճումը պիտի ստեղծէ կացութիւն մը ուր տարբեր ելք պիտի չմնայ եթէ ոչ միանգամ ընդ միչտ կարգադրել խաղաղութեան խնդիրը»:

Այս յայտարարութենէն կը հետեւցնեն թէ Ք· Միութիւնը տեսնելով արեւմտեան ճակատին ու – ժը, պիտի հարկադրուի բանակցիլ անոնց հետ :

Տասներկու արտաքին նախարարները կը կազ – մեն Ատլանտեանի դաչինքին խորհուրդը , որ նիս – տի հրաւիրուած է Պ· Էչիսընի կողմէ: Մ· Նա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ

Ե Ր Ե Վ Ա Ն

Տարի 5-րդ (1918) Կիրակի օրը, Հոկտեմբեր 13 (26), 1918 թ. Թիվ 12

Ի՞նչ է ուզում Ադրբեջանի Հանրապետությունը

Ադրբեջանի Հանրապետության կառավարությունը ուղարկել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը մի նոտա, որի մեջ առաջարկում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը ուղարկել իր պատվիրակները Բաքու՝ Ադրբեջանի Հանրապետության կառավարության հետ միասին քննելու համար հետևյալ հարցերը.

1) Ադրբեջանի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետության միջև սահմանների որոշման հարցը։

2) Ադրբեջանի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետության միջև տնտեսական հարաբերությունների հարցը։

3) Ադրբեջանի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետության միջև երկաթուղային հաղորդակցության հարցը։

Ինչպես տեսնում ենք, Ադրբեջանի Հանրապետությունը ոչ մի խոսք չի ասում Ղարաբաղի, Զանգեզուրի, Նախիջևանի և Երևանի նահանգների մասին, որոնք ամբողջապես Հայաստանի Հանրապետության տարածքն են կազմում։ Ադրբեջանի Հանրապետությունը ոչ մի խոսք չի ասում Ղարաբաղի, Զանգեզուրի, Նախիջևանի և Երևանի նահանգների մասին, որոնք ամբողջապես Հայաստանի Հանրապետության տարածքն են կազմում։ Ադրբեջանի Հանրապետությունը ոչ մի խոսք չի ասում Ղարաբաղի, Զանգեզուրի, Նախիջևանի և Երևանի նահանգների մասին, որոնք ամբողջապես Հայաստանի Հանրապետության տարածքն են կազմում։

Ի՞նչ է ուզում Ադրբեջանի Հանրապետությունը։ Ի՞նչ է ուզում Ադրբեջանի Հանրապետությունը։ Ի՞նչ է ուզում Ադրբեջանի Հանրապետությունը։

Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։ Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։ Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։

Ինչո՞ւ է Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։ Ինչո՞ւ է Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։ Ինչո՞ւ է Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից։

Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից, որովհետև Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից, որովհետև Ադրբեջանի Հանրապետությունը ուզում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը հրաժարվի Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Նախիջևանից և Երևանի նահանգներից, որովհետև

նին մեր երգիծաբանները: Այդքան դժուա՞ր է մեր ժամանակի ոգիին համապատասխան մէկ արար – նոց քանի մը զաւեշտներ յօրինել: Ճաճախ ան – վրէպ խայծ մըն է նորերուն համար մէկ արար – նոց զաւեշտը, հայերէն սորվելու տեսակէտէն:

« Եօթանասունոց փեսացու»ին բոլոր դերա – կատարները, Օր. Ալիս Ուստուվիկեան, իր ճկուն եւ ազատ խաղարկութեամբ, Աւետիս Փիւփէլեան՝ վարժ եւ տիպար ծերուկի բնական չարժումնե – րով, Ճակոբ Ուրբաթեան՝ ծառայի ծիծաղաշարժ դերին մէջ ինքզինքը գերազանցելու ճիգերով, Գրիգոր Տէր Ղազարեան, երիտասարդ սիրահարի վայելուչ երեւոյթով, իսկ Սեդրակ Տէր Յակ – տուրեան չահախնդիր պատուելիի աննման ար – տաքինով եւ առոգանութեամբ յաջողեցան կուշտ ու կուռ խնդացնել մեծէն մինչեւ պզտիկը:

Ներկայացման ամէնէն ուշագրաւ պարագան այն էր որ, հակառակ տեղական ուժերով սիրող – ներէ կազմուած խումբին, խաղարկուները մէկ ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կը կազմէին, հա – մարակութեան վրայ թողով իրական ընտանիքի մը արեւակեցական մտերմիկ մթնոլորտի մը չունե – ցը:

Ինչ սքանչելի մայրիկ մը եղած էր Տիկին Ֆի – լօր Աստուրեան: Կաթոգին մայր մը, զգացում – ներու ճիշդ եւ չափուած արտայայտութիւն, զուսպ՝ բայց նաեւ վերին աստիճանի հաղորդա – կան: Ալֆորվիլի հայութիւնը դեռ չէ մոռցած պատերազմէն առաջ, դեռ ծաղկատի օրերուդ, «Ա – նոյշ»ի իր խաղարկութիւնը եւ իր գրաւիչ ձայնը, որ, յայտնութիւն մը եղաւ իր ժամանակին:

Սիրանոյշի դերը բացառիկ յաջողութեամբ կատարեց Օր. Արտեմիս Տէր Նազարէթեան: Երկկ անձանօթ, այսօր բոլորին յերմ գնահատութեան արժանացած: Պ. Շաւարշ Տէր Պարսամեան, Ար – սէնի՝ երիտասարդ երաժշտագէտի դերին մէջմար – մնացուց, հայած մեղրամոմի գոյնով, մչտական արուեստի մթնոլորտի մը մէջ ապրող արուեստա – գէտը: Բնական ու սահուն խաղարկութիւն: Պ. Զօհրապ Մուրատեան իր բամբ ձայնով, վարժ խաղարկութեամբ եւ մանաւանդ փարթամ արտա – քինով դիւրութեամբ կը տիրապետէր բեմին: Օր. Թագուհի Համբարձումեան (Զապէլ) յաջո – ղութեամբ մարմնացուց չնորհալի օրիորդ մը եւ իր առոգանութեան բանաստեղծական չեշտով ա – ւելի հմայիչ դարձուց իր տիպարը: Պարոններ Ճակոբ Ուրբաթեան (Շաքիր պէյ), Թիրայր Մու – րատեան (վերապատուելի), Գրիգոր Ղազարեան (դրագիր) եւ Անդրանիկ Ճակոբեան (ոստիկան) ի – րենց դերերուն մէջ յաջողապէս ամբողջացուցին խաղը:

Վերջին տեսարանին, Սիրանոյշի մահուան տուայտանքին առեն խումբ մը դեռատի աղջնակ – ներ հրեշտակներու պէս ճերմակ հագուած թե – թեւօրէն պարելով եկան հսկել անոր հոգեվարքին վրայ, մինչ բեմին խորէն Շօփէնի մահուան քայ – լերգը կը բախէր մեր հոգիներուն դռները:

Ներկաները խորապէս յուզուած՝ երկար ծա – փահարեցին բոլոր դերակատարները, մինչ երեք

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՔԱՐԱՓԻ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի հսկայական քարա – փին արձանագրուած բանուորներու թիւն է 7— 8000, առանց հաշուելու պաշտօնեաները: Կարգ – կանոն չկայ: Երբ աշխատաւորը կ'երթայ օրապա – հիկը ճարելու, իր առջեւ կը բացուի բախտախաղ մը: Եթէ հանդիպեցաւ «չէֆ»ի մը բարեհաճ ակ – նարկին, այդ օրը գործը յաջողած է: Այլապէս յուսահատ տուն կը վերադառնայ:

Կը պատահի որ հանրակառքը ուշանայ, այդ օրը բախտախաղի սեղանին ալ չես հասնիր:

Ամէն ազգէ «չէֆ»եր կան, այնպէս որ ազգա – յին խտրութիւնը արդէն իր գաղաթնակէտին հա – սած է: Այս գործին մէջ առաջին տեղը կը դրա – ւեն Սպանիացիները եւ Արաբները: Մենք ալ ու – նինք աղա – պարոններ: Եթէ «դեմոկրատիկ – յա – ռաջդիմական» հոսանքին չես պատկանիր, օտա – րազգին գործի կ'առնեն, քեզ կը ճամբեն: Երբ գործ փնտռելու կ'երթաս, առջեւդ կը պարզուի Բաբելոն մը, լեզուներու խառնակոյտ մը: Օրա – վարձքը լաւ է, 990 ֆրանք: Անոնք որ չարունակ կ'աշխատին, կրնան բաւարար ապրուստ ճարել, իսկ անոնք որ չեն կրնար չաբաթը լման աշխատիլ օրական 330 ֆրանք կը ստանան ընկերութիւննե – րու կողմէ: Այս նպաստը օրը օրին չեն տար, այլ ամիսը անգամ մը: Ուրեմն բաղդատելով այլ աշ – խատաւորներու հետ, քարափի բանուորը բախ – տաւոր է, թէ օրավարձքը լաւ կը վճարուի եւ թէ նպաստը: Անգործներուն կր տրուի 110 ֆրանք, այն ալ մեծ դժուարութեամբ: Եթէ վարիչները լաւ կանոնադիր մը պատրաստեն եւ գործերը դա – սաւորեն, բոլորն ալ հաւասարապէս կրնան գոր – ծել, բայց կարգ – կանոն չկայ, ցեղային խտրու – թիւներ եւ խնամիական հաշիւները տեղի կուտան բաղմաթիւ անիրաւութեանց:

Գալով գործադուլին, մեծ մասով հակառակ են, բայց կը վախնան: Շատեր թշուառութեան մատնուած են երկու – երեք չաբաթ գործադուլի հետեւելով: Նաւերու պարպումը տեղի կ'ունենայ կամաւորներով եւ զինուորներով:

Վ.ոտարանդի

52 ԲԱՂԱՔԱՑԻ վախստականներ, մեծ մա – սով Պալթեան երկիրներէ եւ Ուկրայնայէն, որոնք արդելափակուած են Իտալիոյ մէջ, ծով կը պահեն Մարտ 18էն ի վեր, իմացած ըլլալով թէ Ռ. Մի – ութեան պիտի յանձնուին: (Վերջերս յանձնուած էին 32 փախստականներ, ապահովելու համար ի – տալացի զերիներու վերադարձը):

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի 26 Մարտին Հ. Մ. Մ.ը հաղանակի փակման մրցումը կատարեց ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը:

Ժամը 13·45 մեր պահեստին դաշտ եկաւ, աչ – խոյժ ու խանդավառ, իր վարպետ ու նուրբ խա – ղարկութեամբ: Հակառակ թափուած ճիգին պար – տուեցաւ 2 — 1:

Ժամը 15·45ին Հ. Մ. Մ.ի Ա.ը ճակատեցաւ S. O. Versaillesի դէմ: Մեր տղոց խաղարկութիւնը չատ թոյլ էր: Իրենց վստահութիւնը չատ սուղի պիտի նստէր, եթէ իրաւախոհ հակառակորդի մը դէմ չճակատէր, խաղը վերջացաւ 4—4:

Վերջապէս մէկ տարուան աշխատանքը պսակ – ուեցաւ յաղողութեամբ: Այս ձեւով Փարիզի Հ. Մ. Մ.ը իր «փուլ»ին մէջ կը հանդիսանայ երկ – րորդ եւ կ'ունենայ աստիճանի բարձրացում: Հայ Մարզական յանձնախումբը կրնայ հպարտու – թեամբ ներկայանալ հասարակութեան՝ արդարա – ցուցած ըլլալով իր վրայ դրուած յոյսը:

Հանդիսականներու եւ մարզիկներու վերա – դարձը եղաւ խանդավառ եւ գոհունակ: Իսկի կա – պտոն Ֆայի մասնաճիւղը պատրաստած էր ըն – դունելութիւն մը: Խրմեան սրահը բերնէ բերան լեցուած էր, եւ հայկական չունչով օծուն, մեր անվեհեր հերոսներու հովանիին տակ, սրահը կը թնդար ազգային ու յեղափոխական երգերով: Ե – դան չնորհաւորական ու քաջալերական խօսքեր, երդեր ու արտասանութիւններ: Պ. Ճակոբ Մե – նենտեան 500 ֆրանք կապոյտ Ֆայի եւ 500 ֆրանք Հ. Մ. Մ.ի նուիրեց: Ուրիշ նուէրներ ալ եղան: Այս խանդավառ մթնոլորտը տեւեց մինչեւ ուշ ա – տեն,

Մեր մարզական տարին դեռ չէ վերջացած: Գնդակախաղի մեր խումբերը պիտի ունենան բա – րեկամական մրցումներ: Ամէնէն կարեւորը մեր Ոսիմպիականին նախապատրաստութիւնն է: Ա – մէն կիրակի առաւօտ աթլէթիզմի փորձերը կը չարունակուին: Մինչ այդ չնորհաւորելով մեր ժրաջան մարզիկներու կորովն ու յաղողութիւնը, կը մաղթենք նոր եռանդ եւ յառաջդիմութիւն, ի – րականացնելու համար «Բարձրացիր, բարձրա – գոյր»ը:

Ճ. ԴԻՏՈՂ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնականները կը հաւաս – տեն թէ 110 համայնավարական մակոյկներ ըն – կղմած են Շանկայի մօտ, իրենց մարտանաւերուն մէջ ոգեալ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Չինաստա – նի կարմիրները մեծ քանակութեամբ զինուորա – կան պիտոյքներ ստացած են Մոսկուայէն: Ազ – գայնական հրոսախումբեր կը գործեն կեդրոնա – կան եւ հարաւային Չինաստանի մէջ: Վեց նա – հանգներու համայնավար հրամանատարը տեղե – կագիր մը ներկայացուցած է, որուն համաձայն 150·000 ազգայնական արձակաղէններ կը գործեն կարմիր բանակին կռնակը:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ կը զինուին Անգ – լիոյ միջոցաւ: Մ. Նահանգներու խորհրդարանին անդամներէն 27 հոգի պահանջեցին կառավարու – թենէն բողոքել այս վերազինման դէմ: Արտաքին նախարարը պատասխանեց թէ «իրար անցնելու պատճառ չկայ»:

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Է.

Գիւղացիներուց ոչ ոք չէր ուրանում, որ վեր – ջին տարիները Մելիքի տունը բոլորվին մոռաց – ուածի պէս է, որ նա զրկուել է իր հասոյթներից: Ո՞վ չէ հասկանում, որ Մելիքի հարստութիւնը գիւղացիների տուած տասանորդն է: Մարդ չկայ, որ մոռացած լինի թէ Մելիքն է երկրի տէրը, հա – սարակաց հայրը: Բայց եւ երբեք չէ եղել, որ գիւղացին քաղցած մնայ, երբ Մելիքի հորերը լիքն էին:

— Գիտէ՞ Սուրբ Գրիգորիսը, վկայ է Սուրբ Ղեւոնդիկը, որ մեղքը մերը չէ, ասում էր մի յաղթանդամ ծերունի: Մեզանում չունչ չէ մնա – ցել: Լսել ենք սարկութիւն, գերութիւն, լսել ենք հին հին պատմութիւններ սովի, ժանտախտի, մարախի մասին, բայց այսպիսի դրութիւն երբեք, երբեք չէ եղել մեր աստղերի տակ: Երկինքը չէ վնասել մեր արտերն ու անդաստանները, բայց մենք տկլոր ենք, մեր չապիկն անգամ մեզ չէ պատկանում: Օր ու գիշեր, չարունակ, անընդ – հատ, մեզ պլոկում են, սա չափազանցութիւն չէ: Դու պէտք է տեսնես թէ ինչ անմեհի գաղաններ են լոյս ընկնում մեր գիւղերում, կչտացնել նրանց անկարելի է դարձել, որովհետեւ մեր տների մէջ այլեւս չկայ մի նուիրական պուճախ, ուր կարելի լինի մի բան թաղցնել: Եւ մենք տուն էլ չունենք· տները պատկանում են գինուորներին, իսկ մենք նրանց ծառաներն ենք, ի՞նչ ծառաներ, անասունն էլ լաւ է մեզանից, որովհետեւ չէ հասկանում, իսկ երբ չատ է տանջւում, ընկնում է ու սատ – կում: Գոնէ գինուորներին հանէին մեր տներից, պահէին մի առանձին տեղ եւ մեզ հարկադրէին կերակրել նրանց: Ոչ, ամէն մի տան նստացրել են եւ նրանք կտրում են մեր կոկորդը բութ դանա – կով, չեն սպանում, այլ պահում են կիսամեռ, որ լաւ խորովեն մեր տան մէջ, մեր կրակի վրայ: Վերջապէս, մեր ցաւերը մեր սարերից էլ բարձ – բացան, էլ ո՞ւր գնաք ...

Քանի այսպիսի մրմունջներ էին լսում Մելի – քի սրահում: Աննա – խաթունը չէր էլ փորձում սփոփել դանդատուողներին, սփոփել նոյնիսկ մութ բառերով, նոյնիսկ այն յաւիտենական խօս – քերով՝ թէ Աստուած ողորմած է: Ի՞նչ հարկաւո – րութիւն կար: Այլեւս գոյութիւն չունէր մի սփո – փանք, որ ազդէր, ինչպէս այլեւս արտասուքը չէր քամում կատաղութեան ծայրին հասած թըշ – ուառութիւնը: Ոչ մի պերճախօսութիւն, ոչ մի ողբ չէր կարող հասկացնել տալ այնպիսի մի բան, որ յայտնի չլինէր այրուած, մոխիր դարձած սր – տերին: Եւ Մելիքի այրին աշխատում էր չարծար – ծել այդ մոխիրների տակ թաղուած կայծերը, ընդհակառակն, ջանք էր գործ դնում, որ խօսակ – ցութեան նիւթը մնայ նոյն տնտեսական գործերը:

Ճայողութիւն նա, ի հարկէ, չունեցաւ: Մերկ ժողովուրդը մերկ ժայռ է, ի՞նչ կարելի է ստա – նալ: Մնում էր մխիթարուել մխայն նրանով, որ գոնէ անվնաս է Մելիք Հիւսէյինի թողած մեծ տնտեսութիւնը, որ մինչեւ այժմ բաւարարութիւն էր տալիս տան բազմաթիւ պահանջներին: Զար – մանալի էր, որ արհաւիրքների, կողոպուտների այդ տարիներում մի առանձին բախտ հովանաւո – րում էր այդ տնտեսութիւնը, նոյնիսկ գազանները չէին պատռում մի հատ ոչխար կամ կով:

Բայց Վարանդայում տեւական ոչինչ չկար: Աննա – խաթունի առաջ կանգնած էր օրհասական այն հարցը՝ թէ մինչեւ ե՞րբ կը չարունակուի այդ բարօրութիւնը եւ արդեօք ժամանակ չէ՞, որ նրա տանն էլ հասնէ կողոպտելու հերթը ...

Գայիանէն համարեա ոչինչ ուշադրութիւն չէր դարձնում այդ խօսակցութիւնների վրայ, թէեւ դրանք երբեմն ընդունում էին աղմուկի ձեւ: Նրա միտքը նորից գրաւել էին լեռների կոյտերը, որոնք անկարգ ցրուած էին Աւետարանոցի հարա –ւային կողմում:

Կային եւ հարթավայրերի տեսարաններ, ո – րոնք տարածուած էին դէպի հիւսիս եւ արեւելք, բայց դրանք այրել ու դեղնացրել էր արեւը: Այդ – տեղ էին արտերը, որոնց տէրերը արիւն–արտա – սուք էին թափում Աննա – խաթունի մօտ, ար – տեր, որոնք այժմ արեգակի տակ վհատութիւն ու մեռելութիւն էին քարշտում:

Ուրիշ բան էին հարաւային լեռները, միայն նրանց հսկայ լանջերի վրայ փռուած կուսական անտառներն էին, որ անտես էին անում երկնքի կրակը եւ չարունակում էին փայլեցնել նրա տակ իրենց հրաչալի կանաչները:

Լ.Ո

հանգներուն, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները առանձին ալ պիտի խորհրդակցին:

Զինակից երկիրներուն ելմտական նախարարները Դէկ. օր ժողով գումարեցին Լոնտոնի մէջ, քննելու համար նիւթական խնդիրները: Երկրորդ ժողովն է այս: Առաջինը գումարուեցաւ Փարիզի մէջ, Դեկտեմբեր 19ին:

Զինուորական յանձնախումբը, որ կը բաղկանար ցամաքային եւ ծովային սպաներէ, վերջացնելով իր ժողովը Լա Հէյի մէջ, յայտարարեց թէ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է ռեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան մասին: Վաղը, Շաբաթ, ժողով պիտի գումարեն ազգ. պաշտպանութեան նախարարները, քննելու համար զինուորական եւ ելմտական յանձնախումբերուն տեղեկագիրները:

★ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին նախարարը հիւլէական ռումբի մասին ալ խօսելով, բացատրեց թէ չեն կրնար առանձին գործել, կարդադրելու համար հիւլէական ուժի հսկողութիւնը: Հետեւաբար առաջարկած է պ. Էչիսընի որ այս խնդիրն ալ քննեն Լոնտոնի մէջ: Այս առթիւ կրկնեց թէ Բրիտանիա տրամադիր է համաձայնութիւն մը փորձելու Ռ. Միութեան հետ, այս հարցի մասին: «Բայց, շատ վտանգաւոր գործ է հիւլէական ռումբի մասին որեւէ յանձնառութեան տակ մտնել, մինչեւ որ լիովին չլուսաբանուի խնդիրը եւ իւրաքանչիւր ազգ պատրաստ չըլլայ յայտնելու թէ ի՛նչ կ'ընէ»:

★ Զօր. Այզընհաուըր զեկուցում տալով Մ. Նահանգներու ծերակոյտին վարկերու յանձնախումբին առջեւ, խոր մտահոգութիւն յայտնեց համայնավարներու յառաջխաղացութեան մասին՝ Ասիոյ մէջ: Իրրեւ եզրակացութիւն, առաջարկեց զինուորական եւ տնտեսական այլակցութիւն ընծայել այն ասիական ազգերուն որոնք կը դիմադրեն համայնավարութեան:

Արտաքին նախարարը եւ չրջուն դեսպան ձէյսըփ ալ ստիպողաբար պահանջեցին լայնօրէն օգնել Ծայր. Արեւելքի երկիրներուն, որպէսզի կարենան յաջողութեամբ դիմադրել համայնավարութեան: Միեւնոյն ատեն քննուեցան զանազան առաջարկներ, նպաստ հասցնելու համար Զինաստանի սովահար չրջաններուն, ուր անօթութեան դատապարտուած են 40 միլիոն բնակիչներ: Ուրիշ տասը միլիոն Զինացիներ եւս ուտելիք չունին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՈՒ ՉՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին քննութեան առթիւ, միչտ նոր ծալքեր կը բացուին: Խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովը հազիւ հրատարակութեան տուած էր իր տեղեկագիրը, երբ նոր դաղտնիք մը երեւան ելաւ: Չօր. Մասթի կին ը յանձնաժողովին ներկայանալով, յայտնեց թէ փախստական Փէռէն պիրենք ճաչի հրաւիրած էր 1948ին, Մատակասքարի երեսփոխան Քասթէլլանիի հետ: Այս վերջինը, որ քննիչ յանձնաժողովին անդամ է եւ ստորագրած էր տեղեկագիրը, խրատուեցաւ անմիջապէս: Յետոյ ստիպուեցաւ հրաժարիլ յանձնաժողովէն, հաստատուած ըլլալով թէ ոչ միայն Փէռէի մտերիմն է, այլեւ սիրալիր նամակ մը գրած է անոր, անցեալ Յունուար 6ին, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— « Պիտոյի կառավարութիւնը պիտի տապալի Յունուարի վերջը: Կը կարծեմ թէ հսկայաքայլ յառաջ կ'երթանք դէպի նոր ընտրութիւններ»:— Ռոժէ Փէռէի եղբայրն ալ կարդ մը դաղտնիքներ յայտնեց, աւելի պղտորելով մթնոլորտը:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ դէմ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան երեսփոխան մնայուն խորհրդականը, Լորտ Վէյնսթարթ, Լորտերու ժողովին մէջ: Մանաւանդ այս ամբաստանեց կարգ մը բարձրաստիճան կղերականներ, որոնց գլուխը կը դտնուին Քէնթրպրիի կարմիր աւագերէցը, Հիւլիըթ Ճոնսըն, Պրէսթոփոտի եպիսկոպոսը եւն.: Լորտը «չարլաթան» կոչեց աւագերէցը, իսկ «մարդասպան» ուրիշ կղերական մը, կանոնիկոս Քոփ, որ դրքոյկի մը մէջ «բացէ ի բաց կը չատագովէ քաղաքական հակառակորդներու սպանութիւնը եւ անոնց աւարին բաժանումը»: Այս դրքոյկին յառաջաբանը դրած է Պրէսթոփորտի եպիսկոպոսը: Լորտին յայտարարութեան համաձայն 2000 համայնավար ուսուցիչներ կան, եւ ուղեկիցներ՝ զանազան հաստատութեանց մէջ, թէեւ ընդհ. թիւր 40 հազարը չանցնիր:

41 ՀՈԳԻ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Ալժերիոյ մէջ, յանուն պետական ապահովութեան: Թերթերը կը դրեն թէ դէնքի մաքսանենգութիւն մը հաստատուած էր, Մարսէյլի ճամբով: Ոստիկանութիւնը առնուազն 80 հոգի կր հաչուէ մեղսակիցներուն թիւը: Մաքսանենգութիւնը կը չարունակուէր երկու տարիէ ի վեր, աջակցութեամբ Մարսէյլի քարափի բանուորներու: Ֆրանսայի մէջ տասը հազար Ֆրանք արժող հրացանը Ալժերիոյ մէջ կը ծախուէր 50.000 Ֆրանքի եւն.:

ՍՈՖԻԱՑԻ մէջ կր դատուին 26 պուլկար եւ ութը «լրտեսներ», այն ամբաստանութեամբ թէ տիխի սպաննէին մառեչալ Վորոչիլովը եւ պուլկարական դահլիճին անդամները: Աւելորդ է ըսել թէ բոլորն ալ «խոստովանած են»:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻ

Երեկոյթ-պարահանդէսը

Ապրիլ 2ին ժամը 16էն 24, Salle Jean Goujonի վերի սրահներուն մէջ:

Attractions · Orchestre ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ

Մուտքը 250 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ԹԱՏԵՐ. ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Ապրիլ 1ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Patronageի սրահին մէջ, 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:

Կը ներկայացուի ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ ընկեր Զ. Ղարիպեանի

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ադամեան թատերախումբին:

Մուտքը 100 եւ 150 ֆրանք:

Իջնել Փորթ ո'Իթալի:

Տարեկան պարահանդէս ցերեկոյթ

Կազմակերպուած ՀՕՈՒԼՐՏ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ, կիրակի 2 Ապրիլ, ժամը 15·30էն 23·30: SALON DE L'HOTEL DES DEUX MONDESի մէջ, 22 Ավընիւ տը լ'Օփէռա, մէթրօ Փիրամիտ կամ Օփէռա:

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական բաժին:

Նուագախումբ՝ JAMES ERIKSSON:

Տոմսերը ապահովել նախկին սաներէն:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ, 23 Ապրիլին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՕՐԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդվէս» խումբի կողմէ, այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Սալ Ժան տ'Արք: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առաջին անդամ ըլլալով պիտի ներկայացուին ողբերգութիւն մը՝ ՄԱՀԸ

եւ ԵՐԿՈՒ ՁԱԽԾՏՆԵՐ

Կը նախագահէ ընկեր ԳԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՉ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ եւ ՆՈՒԱԳ:

Մուտքը հրաւիրատոմսով:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇԻ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԼԻՈՆ, ՎԱԼԱՆՍ, ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Առաջին անդամ ըլլալով կը ներկայացուի 2 Ապրիլ Վալանսի պետական օփերային մէջ, ժամը 2·30ին, մասնակցութեամբ Լիոնի լաւագոյն ուժերու:

ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏ ԱՐՄԱՆԸ (Հարուստին աղջիկը)

Թատ. 8 արար, հեղ. Թրագօշի

Այրի Տիկին Մաքրուհի Քելփեթինճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն, Ժիրայր, Վահէ եւ Իվէթ Քելփեթինճեան, Տէր եւ Տիկին Արտաչէս Մուրատեան իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով կամ հեռագրով յաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ քեռայրին՝

Պ. ԱՐՍԷՆ ՔԵԼՓԵԹԻՆՃԵԱՆի (կարնեցի)

մահուան առթիւ: Թաղումը կատարուած է Մարտ 20ին, Տէսինի գերեզմանատան մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Անկեղծի մասնաճիւղը «Գթութեան Շաբաթ»ին առթիւ հանգանակած ըլլալով 18·800 ֆրանք, չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց նուէրներով նպաստեցին սոյն բարեսիրական ձեռնարկին: Առնուիլիը մասնակցած է 5500 Ֆր.ով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Ընկերուհի Թադուհի 0 — հանեանէ՝ 500 Ֆր., Լիոնէն Պ. Յակոբ Իսկէն — տէրեանէ 500 Ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մեր մասնաւոր եւ խորին չնորհակալութիւնը կր յայտնենք, բոլոր անոնց, որոնք մեր կրած կառքի արկածին առթիւ, անձամբ եւ կամ զրաւոր յաւակցութիւն յայտնեցին, ապաքինում մաղթելով: Տէր եւ Տիկին Կ. Ճըն — կըտըրեան, Vassieux - Caluire

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂԻ ՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԸ

ՕՏԱՐ ԵՐԴԻՔՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(Պատկերներ եւ պատմուածքներ)

Գրեց՝ Ց. ԴԵՂԱՐԴ: Տպ. Համազգային: Գին 250 Ֆրանք: Դիմել «Ցառագի»ի:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր եւ Զաւարեան կոմիտէները, Արամ, Արղութեան, Արծիւ, Ս. Մինասեան եւ Վարդան ենթակոմիտէները՝ իրենց լրիւ կազմով, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Sociétés Savantesի E. սրահը:

Հ. Ը. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը այս կիրակի, ժամը 9·30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՌՈՄԱՆ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին. ընկերուհի Զապէլ Պիլալեանի բնակարանը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ ժամը 8·30ին Café Régentի վերնայարկը: Կը խօսի ընկեր Ս. Տ. Թովմասեան, «Հ.Ը.Դ.ն եւ Խ.Հայաստանը» (չար.): Միտքերու փոխանակութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Քրիստոնէութեան մուտքը Հայաստանի մէջ»: Դասախօս Պ. Կ. ԽՐԱՑԵԱՆ:

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին թէյասեղանը այս կիրակի կէսօրէն վերջը՝ ժամը 2էն մինչեւ 6: Cours Gambetta, Brasserie Etoileի վերնայարկը: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները, սանուհիները եւ համակիրները:

ՍԻՆԹ ԷՖԻԷՆ.— Հ. Ը. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, Հայոց մատուռին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՀԱՑ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսիլիոյ Հայ Գերիներու Միութեան տարեկան մեծ պարահանդէսը այս չաբաթ գիչեր մինչեւ լոյս Salon de Clubի չքեղ սրահներուն մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԱՐԵՒԱԳԱԼԸ ԵՒ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Այս ուրբաթ առաւօտ վերջին Արեւագալ եւ երեկոյեան ժամը 5ին Խաղաղական եւ հսկում Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Ծաղկազարդ, կիրակի 2 ապրիլ, սկզբ. ժամերգ, ժամը 8ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին: Երեկոյեան ժամը 16·30ին:

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Ռոմանի Հ. Ը. Դ. Անդրանիկ ենթակոմիտէն ձեռնարկած է դրադարանի մը կազմութեան:

Հայ մամուլին, հեղինակներէն, հրատարակիչներէն եւ դրաչէրներէն կը խնդրուի ղրկել կարզացուած թերթ, հանդէս, դիրք:

Հասցէն.— S. Bilali, 36 rue Bistour Romans (Drôme):

Արտասահմանի Դաչնակցական թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

Կր գնուին

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défauts): Դիմել թերթիս վարչութեան Ֆրանսերէն ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԸ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ չրջանի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, Ծաղկազարդի առաւօտ Ս. Գ. Լ. Եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ ՀԱՑՐ ՇՆՀԷ ԱՐԵՂԱՑ ԱՇԻՄԵԱՆ (Պելժիայէն), եւ երեկոյին Դոնբասցէքի արարողութենէն ալ պիտի նախագահէ: Կը հրաւիրենք մեր բարեպաշտ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ սոյն հոգեւոր հանդիսութեանց:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փիւժէ Սիւր Արժանէն Պ. Պետրոսեան չնորհակալութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կիրակոսեանի, Դաւիթեանի, Թոզլեաններ — րու, Մանասեանի, Նիկողոսեփնի եւ Մալօեանի, որոնք բարեկամական ազնիւ վերաբերմամբ իրենց պարտականութիւնը կատարեցին իր կնոջ Մարիամ Պետրոսեանի հիւանդութեան առթիւ, եւ Յառաջի տարածման փոնտին կը նուիրէ 500 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Գլըճեան գերդաստանին, այն ջերմ հոգածութեան համար, զոր ցոյց տուին Հօրաքրոջս՝ Տիգրանուհի Պօյաճեանի հանդէպ, մինչեւ անոր մահը: Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց որոնք թաղումի արարողութեան իրենց ներկայութեամբ յարգեցին հանգուցեալին յիշատակը:— Արմանպօյ (Էնկիւրիւճի)

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Ru eDamesme – (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN